T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA-ADNAN ÖTÜKEN İL HALK KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU'NDA 06 Hk 899 ARŞİV NUMARASI İLE KAYITLI "MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR" (METİN-İNCELEME-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

Hazırlayan
Şeyma Nur ZARARSIZ

Danışman
Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Doktora Tezi

Aralık 2018
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA-ADNAN ÖTÜKEN İL HALK KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU'NDA 06 Hk 899 ARŞİV NUMARASI İLE KAYITLI "MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR" (METİN-İNCELEME-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

Hazırlayan
Şeyma Nur ZARARSIZ

Danışman
Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Doktora Tezi

Aralık 2018
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyân ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Şeyma Nur ZARARSIZ

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Şeyma Nur Zararsız tarafından hazırlanan "**Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 Arşiv Numarası ile Kayıtlı "Mecmû'a-yı Eş'âr"** (Metin-İnceleme-Sözlük-Tıpkıbasım)" adlı Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Şeyma Nur ZARARSIZ

Danışman

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH

KABUL ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Atabey KILIÇ danışmanlığında Seyma Nur ZARARSIZ tarafından hazırlanan "Millî Kütüphane Ankara-Atatürk Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 06 Hk 899 Arşiv Numarası ile Kayıtlı Mecmûa-yı Eş'âr (metin-inceleme-sözlük-tıpkıbasım)" adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **Doktora** tezi olarak kabul edilmiştir.

28/12/2018
(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Üye : Prof. Dr. Önder SAĞIRAN

Üye : Doç. Dr. Mürteza SARISIRAK

Üye : Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

Üye : Doç. Dr. Mustafa ÖLÇÜRK

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21/01/2019 tarih ve 04 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

21/01/2019

Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

"Âlemün 'ilmini bilem dir isen
İste bir noktadan haber didiler"
Murâdî

Klâsik Türk Edebiyatı eserlerinin muhtevâlarının değerlendirilmesinden önce, bu eserlerin günümüz harflerine aktarılması, Cumhuriyet'in ilânından bu yana elzem bir husus olmuştur. Bu aktarım, Wellek ve Varren'ın "*Edebiyat Teorisi*" isimli eserde; "*Şiirin kullanılışı tabiatına bağlıdır: Her nesne veya nesneler sınıfı, en verimli ve rasyonel olarak neyse veya esasen neyse o yönde kullanılır… nesnenin tabiatı kullanılışına bağlıdır. O, yaptığı neyse odur. Her eserin kendi işlevinin gerçekleşmesine uygun bir yapısı vardır. Tabiî buna ek olarak zaman ve malzemenin imkân verdiği, çağın zevkinin aradığı yardımcı şeyler de esere katılabilir.*" sözleriyle belirttikleri üzere, beraberinde birçok ilmî çalışmanın da rehberini oluşturmuş, kapısını açmış/açmaktadır.

Oluşturuldukları dönemde, esas işlevleri, oluşturulma amaçları birçok sebebe bağlanabilecek olan Klâsik Türk Edebiyatı eserleri, tabiatı gereği muazzam büyüklükteki, mücerred ve müşahhas kültür malzemelerini, hiç yorulmadan yüzyıllarca taşıyabilecek bir kapasiteye sahiptir. Onların bu tabiatı, "*Ona beyânı, düşünüp ifâde etmeyi, öğretti (Rahmân 4)*" âyetine muhatap alınan insanın, "*...kaleme ve yazdıklarına (Kalem 2)*" yemin edilen bir inanca sahip tabiatıyla sıkı sıkıya birbirine bağlıdır. Bu bağlılık, eserlerde kimliğini hıfz eden, hakîkî kimliğini yalnızca "usûl" ile yaklaşanlara açan ciddî bir birikimin oluşmasını beraberinde getirmiştir.

Günümüzde, Klâsik Türk Edebiyatı sâyesinde değerlendirilen dîvân, mesnevî, tezkire, şehrengîz, mecmû'a gibi bu birikime sahip eserler, çeşitli araştırmacılar tarafından peyderpey ilim âleminin istifâdesine sunulmaktadır. Önceleri bilhassa dîvân neşirlerinin yoğunlukta olduğu ilmî çalışmaların alanı, çeşitli tespit ve tavsif çalışmaları ile oldukça genişlemiştir.

Bu bağlamda, tez çalışmasına konu olan, Millî Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda kayıtlı "Mecmû'a-yı Eş'âr" isimli eser, son 7-8

yıldır artan, temelinde mecmû'a olan ve tedrîcen gerçekleştirilen birçok çalışmaya ilâve olabilecek cihettendir.

Klâsik Türk Edebiyatında "mecmû'a", bir ya da birkaç şâir, nâsir tarafından oluşturulan çeşitli konulardaki mensur ve manzum metinlerin, mürettipler, musannifler, câmi'ler ve derleyiciler tarafından toplandığı eserlere verilen isimdir. Arapça "cem'" masdarından türetilerek oluşturulmuş "mecmû'a" kelimesi temelde "*toplanıp biriktirilmiş ve tertip ve tanzim edilmiş şeyler heyeti"* anlamına gelmektedir. Te'lif, tercüme, şerh, tedvîn ve tenkîd gibi Klâsik Türk Edebiyatı metinleri içerisinde kendine has tavrı/tarzı ile mecmû'a, okuyucularını her dâim şaşırtabilecek bir potansiyele sahip olması sebebiyle "Edebiyatımızın Kırkambarı" olarak ele alınmıştır.

Esasında 1920'li yıllarda, mecmû'a üzerine dikkatleri çeken ilk araştırmacı, Ali Cânip Yöntem olmuştur. Meseleyi teorik olarak ele alan Yöntem'i, Ali Nihat Tarlan'ın 1940'lı yıllarda art arda yayınladığı, çeşitli mecmû'alardan elde ettiği bilgiler ile şâirlerin hayatlarına ve şiirlerine dâir hususlar hakkındaki yazıları takip eder. Agâh Sırrı Levend'in ve Günay Kut'un mecmû'alar ve tasnifleri hakkındaki çalışmaları -1973, 1986- da târihen oldukça kıymetli bir yerde durmaktadır. 90'lı yıllarda Müjgan Cunbur, Nejla Pekolcay, Mehmet Çavuşoğlu ve Abdülkadir Karahan tarafından çeşitli mecmû'aların tanıtımına ve bazı şâirlerin bir takım şiirlerinin tespitine dayanan birkaç çalışma ile mecmû'aların ele alındığı vâkidir.

Mecmû'a hakkındaki çalışmaların ciddî oranda artışı 2000'li yıllarla başlamıştır. Mecmû'a içerikli yüksek lisans ve doktora tezlerinin çalışılması bilhassa İstanbul kütüphanelerinde bulunan metinlerin ele alınması, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün katkıları ile gerçekleştirilmiştir. Yaşar Aydemir'in "Behiştî Dîvânı"nı birçok mecmûadan hareketle oluşturması ve mecmû'alara dâir çeşitli yazıları; Mehmet Fatih Köksal'ın Edirneli Nazmî'nin nazîre mecmû'asını doktora tezi olarak çalışmasının ardından, mecmû'alar üzerine çeşitli değerlendirmelerini ve süregelen dönemde konu hakkında birçok tez, makale ve kitap çalışmalarını görmek mümkün olmuştur. 2012 yılında Osman Horata ve Mehmet Fatih Köksal başkanlığında

düzenlenen "Osmanlı Şiirinin Hazineleri: Mecmualar ve Cönkler" çalıştayının ardından oluşturulan ve şiir mecmû'alarını sistematik olarak tasnif etmeyi amaçlayan MESTAP isimli proje ile önemli adımlar katedilmiştir.

2004 yılından bu tarafa eş'âr ve fevâid, münşeat, manzum sözlük, devâvin gibi içeriklere sahip onun üzerinde yüksek lisans ve doktora tezine danışmanlık yapmış olan Atabey Kılıç da konu hakkında tebliğler, ansiklopedi maddeleri ve makaleler yayınlamıştır. Kılıç'ın mecmû'aların tasnifi üzerine yaptığı çalışmada, meselenin ayrıntılı ve çeşitli kütüphanelerden yapılan tespitlerle örneklendirilmiş bir cephesini görmek mümkündür.

Mecmû'a hakkında yapılan çalışmalar ve danışman hocamız Prof. Dr. Atabey Kılıç'ın tavsiye ve teşvikleri ile mecmû'aların çok yönlü değerlendirilebilme husûsiyetleri tez konumuzu bu eksende seçmemizde önemli etkiye sahiptir. "*Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 Arşiv Numarası ile Kayıtlı "Mecmû'a-yı Eş'âr"* (metin-inceleme-sözlük-tıpkıbasım)" isimli çalışma bir giriş ve üç ana bölüm üzerine kurulmuştur. "Giriş" bölümünde Mecmû'a'nın tanımı, târihi ve genel olarak değerlendirilmesi üzerinde durulmuş, mecmû'a üzerine yapılan tasnif çalışmalarına yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak mecmû'alardan ilmî çalışmalar için elde edilebilecek faydalar üzerine bir takım değerlendirmeler söz konusu olmuştur.

Çalışmanın birinci bölümü, *Mecmû'a-yı eş'âr*'ın fiziksel olarak değerlendirilmesine ve muhtevâsı üzerine çeşitli tespitlere dayanmaktadır. Burada *Mecmû'a*'nın tespiti, temini, tavsifi ve muhtelif sahipleri hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Eserin muhtevâsının incelendiği kısımda ise, mecmû'a'da şiiri mevcut olan şâirlerin hayatları hakkında bilgiler verilerek, bu şiirler ve şâirler üzerine tespitlerde bulunulmuştur. Şâirlerin hayatları anlatılırken alfabetik bir düzen gözetilmiştir. Mecmû'a'da bulunan şiirlerin nazım şekilleri, aruz husûsiyetleri, dil ve üslûp özelliklerinin değerlendirilmesi ve eserin tertip husûsiyetleri yine bu bölümde ele alınmıştır.

Çalışmanın metne ayrılan ikinci bölümü, oluşturulan metin hakkındaki teknik hususlar ve metnin transkribe edilmesi üzerine kuruludur. Metin oluşturulurken tercih edilen, varakların numaralandırılması, şiirlerin sıralanması ve mevcut neşirlerle karşılaştırılma yöntemi, varakların yapısı ve derkenarların değerlendirilmesi, dipnotlardaki açıklamalar ve metni neşrederken dikkat edilen hususlar hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Transkripsiyon alfabesi ve aparat vermede kullanılan kaynaklar listesi verilmiş, bu listede, kaynakların künyeleri ve metin için yapılan karşılaştırma işleminde kullanılan kısaltmaları, yazarların isim ve soyadlarının baş harfleri verilerek oluşturulmuştur. Metin için gerekli bilgilerin ardından transkripsiyonlu metin oluşturulmuştur.

Çalışmanın son bölümü ise sözlüklere ve tablolara ayrılmıştır. Metin için iki ayrı sözlük oluşturulmuştur. Öncelikle metin transkribe edilirken, manzûmelerin daha doğru anlaşılması adına kaleme alınan "Metin İçi Bağlamlı Okuma Sözlüğü" ve ardından metin içerisindeki manzûmelerde bulunan, özel isimler, yerler ve kavramların açıklanmaya çalışıldığı "Özel İsimler, Yerler ve Kavramlar Sözlüğü" oluşturulmuştur. Bu sözlüklerin oluşturulmasında "Kaynakça" bölümünde yer alan muhtelif sözlüklerden yararlanılmıştır. Bilhassa "Özel İsimler, Yerler ve Kavramlar Sözlüğü"nün oluşturulmasında İSAM tarafından hâlen yayınlanmakta olan İslâm Ansiklopedisi'nin gerekli maddelerine başvurulmuş, aynen alıntılanan kelime ya da cümleler italik dizilmiştir. "Şâirler ve Kâfiye/Redif Dizini" adlı tablo ise Mecmû'a'da bulunan şiirlerin kâfiye ve rediflerinin dökümünü vermek için hazırlanmıştır. Bu tablolar, daha sonra mecmû'alarda bulunan şâir ve şiirlere yönelik yapılacak çalışmalarda faydalı olacağı düşünülen şekilde oluşturulmuştur. "Mecmû'a'da Bulunan Şâirler ve Şiirlerin Özet Tablosu" başlığı altında düzenlenen tabloda manzûmelerin matla' ve makta' beyit/bendleri verilmiş, varsa türleri belirtilmiş, hangi yüzyılda oluşturuldukları ve kullanılan aruz vezni yer almıştır. Bu tabloda ayrıca açıklamalar sütunu ile şiirlerin nazîre, tahmîs gibi ilişkileri hakkında bilgiler verilmiştir.

Sonuç bölümünde, eserin doktora tezi olarak çalışılmasının ilmî açıdan sonuçları değerlendirilmiştir. Kaynakça bölümü bir tasnif gözetilerek oluşturulmuştur. Bu bölümde "kitaplar ve kitap bölümleri", "tezler", "dîvânlar", "makaleler, tebliğler, ansiklopedi maddeleri" ve "internet kaynakları" ayrı başlıklar altında verilmiştir. Kaynakçadan sonra eserin tıpkıbasımı çalışmanın sonuna eklenmiştir.

İlim yolunun bu kıymetli aşamasına ulaşmak; ailemizin, dostlarımızın duâları ve fedâkârlıkları ile mümkün olmuştur. Yakın, uzak yüreğimizde bulunan tüm dostların sevgisi, desteği her aşamada kendisini hissettirmiştir. Bu vesîleyle duâsına kelâm olduğumuz bütün dostlarımıza, aile fertlerimize minnet ve şükranlarımızı belirtmek isteriz.

Öncelikle; ilmin, talep etmenin ve öğrenmenin hakîkati için çaba göstermek gerektiğini her dâim hissettiren, her aşamada desteklerini esirgemeyen kıymetli büyüğüm Yılmaz Yolci'ye, zorlandığım noktalarda "tâze Bismillâh" demeyi hatırlatan kıymetli babama, çalışmalarıma destek veren ve nihâyete ermesini hasretle bekleyen güzel anneme, tezin fiziksel anlamda ortaya çıkmasında büyük katkıları olan kız kardeşim Beyzanur'a, manevî kız kardeşim Merve Sarı'ya, bilhassa bu kıymetli yolculukta maddî manevî destek veren, yardımları ve sabrıyla, zorları kolaylaştıran tavrıyla yanımda olan eşim Ubeydullah Zararsız'a ve çeşitli vesîlelerle emeği geçen tüm yakınlarıma güzel yürekleri için müteşekkirim.

Eserin hazırlanmasında, zorlandığım anlarda kıymetli vaktini esirgemeyen, Arapça ve Farsça kısımların tercümelerinde yardımlarını gördüğüm değerli hocam, ağabeyim Doç. Dr. Ahmet Tanyıldız'a; tezin fiziksel görünümü hakkında, vassallık üzerine engin tecrübeleri ile yardımlarını aldığım kıymetli hocam Doç. Dr. Rıfat Kütük'e; tez ile ilgili incelemelerde yardımlarını esirgemeyen Kâmil Büyüker'e; metni oluşturma noktasındaki destekleri için Seyit Yavuz'a; güzel kardeşim Merve Görile'ye ve ablalığıyla yanımda bulunan Yeşim Atabey'e; tezin resmî takibini yapan, tavsiyeleriyle çalışmamıza yardımları dokunan Prof. Dr. Önder Çağıran'a ve Doç. Dr. Turgut Koçoğlu'na şükranlarımı belirtmek üzerime bir borçtur.

Kan bağı ve ilim bağıyla oluşturulan iki çeşit ailenin varlığına inanmaktayız. Bu bakışla, ilmen bu aşamaya gelmemizde katkısı olan bütün hocalarımıza teşekkür ederiz. Fakat bu değerli ilim ailesinin babası olan, lisans yıllarımızdan bu yana ilmî disiplinine hayranlık duyduğumuz, bilginin kendisinden önce öğrenmeyi öğrendiğimiz, kâinat okulunun okumakla ve yazmakla bitmeyeceğini her hâlinden hissettiğimiz kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Atabey Kılıç'a şükranlarımı sunuyorum.

Göz gördüğünce ve el değdiğince doğru ve muhkem oluşturmaya çalıştığımız tez çalışmasında güzellikler Mutlak Ma'bud'umuzdan, eksiklikler ve hatâlar şahsımızdan, beşer oluşumuzdandır. İlmi rehber edinen her türlü tenkit başımız üzerinedir.

Haddizâtında asıl şükran, lütfun ve keremin hükümdârına, yetiştirenlerin ve sahip çıkanların en yücesinedir…

Şeyma Nur ZARARSIZ

Sivas, Eylül 2018

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA-ADNAN ÖTÜKEN İL HALK KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU'NDA 06 Hk 899 ARŞİV NUMARASI İLE KAYITLI "MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR" (METİN-İNCELEME-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

Şeyma Nur ZARARSIZ

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Ekim 2018
Danışman: Prof. Dr. Atabey KILIÇ

ÖZET

Günümüzde "dergi, süreli yayın" anlamlarına gelen *mecmû'a*, Klâsik Türk Edebiyatında, bir ya da birkaç şâir, nâsir tarafından oluşturulan çeşitli konulardaki metinlerin mürettipler nazarınca toplandığı eserlere verilen isimdir. Mecmû'aların Klâsik Türk Edebiyatındaki yeri ve metin neşirleri, 2000'li yıllardan itibaren çeşitli akademik çalışmalar ve projelerle ciddî bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Bu anlamda mecmû'anın ayrıntılı tanımları ve kapsamı, bahsi geçen çalışmalarca tekraren belirtilmiştir.

Tez incelemesine konu olan *Mecmû'a-yı Eş'âr* isimli eser, 136 varaktan oluşmakta ve muhtelif nazım şekilleri ile XV, XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyılarda yazılmış 625 şiiri ihtivâ etmektedir. Eserin ilk 10 varaklık bölümü XVIII. yüzyılda yaşamış olan Lebîb-i Âmidî'nin dört kasîdesini içermektedir. Bu bölümün esere sonradan eklendiği teknik olarak yapılan değerlendirmeler sonucu kesinleşmiştir. Eserin devam eden bölümümde ise 66 şâire âit çeşitli manzûmeler bulunmaktadır.

Tez çalışmasına mecmû'alar hakkında genel bilgiler verilerek başlanmış, ilk bölümde çalışılan mecmû'a hakkında genel değerlendirmelerde bulunulmuştur. İkinci bölümde metnin hangi usûllerle oluşturulduğu anlatılarak transkripsiyonlu metin ortaya konulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise sözlük ve tablolar yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmû'a, Mecmû'a-yı Eş'âr, Klâsik Türk Edebiyatı.

"MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR" REGISTERED TO 06 Hk 899 ARCHIVE NUMBER IN THE COLLECTION OF NATIONAL LIBRARY ANKARA-ADNAN ÖTÜKEN PROVINCIAL PUBLIC LIBRARY

Şeyma Nur ZARARSIZ

Erciyes University, Institude of Social Sciences
Doctorate Thesis, October 2018
Supervisor: Prof. Dr. Atabey KILIÇ

ABSTRACT

In the Classical Turkish Literature, mecmû'a –which means "magazine, periodical" in our day– is a name given to the works in which compositors collected texts in various topics composed by one or more poet, prose-writer. The place of the mecmû'a in the Classical Turkish Literature and in the text publications has started to be seriously dealt along with the various academic studies and projects since 2000s. In this meaning, its detailed definition and content have been repeatedly stated by the mentioned studies.

The work called *Mecmû'a-yı Eş'âr*, which is the topic of the thesis study, takes 136 leaves and contains 625 poems written with various verse forms in XV, XVI, XVII, XVIII and XIX. centuries. The first ten-leaves-chapter of the work includes the four kesîde of Lebîb-i Âmidî, who had lived in the XVIIIth century. As the results of the evaluations done technically, it has become definite that this part had been added to the work afterwards. In the following chapter of the work are various poems that belong to the 66 poets.

The thesis studies has been started by giving general information about mecmû'as and it has been made overall evaluations about mecmû'a studied in the first chapter. In the second chapter, a text with transcription has been presented as explaining with which methods the text was composed. As to the third and the last chapter, the dictionary and the tables have taken place.

Key Words: Mecmû'a, Mecmû'a-yı Eş'âr, Classical Turkish Literature.

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA-ADNAN ÖTÜKEN İL HALK KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU'NDA 06 Hk 899 ARŞİV NUMARASI İLE KAYITLI "MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR" (METİN-İNCELEME-SÖZLÜK-TIPKIBASIM)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK i

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI ii

ONAY iii

ÖN SÖZ iv

ÖZET x

ABSTRACT xi

İÇİNDEKİLER xii

TABLO VE GRAFİK DİZİNİ xvii

KISALTMALAR xvii

GİRİŞ 1

1. Mecmû'anın Tanımı, Târihi ve Genel Olarak Değerlendirilmesi 2

2. Mecmû'aların Tasnifi Meselesi 4

3. Mecmû'aların Metin Neşrinde ve İlmî Çalışmalarda Kullanılması 11

I.BÖLÜM

06 HK 899 NUMARALI MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR

I. 1. Nüshanın Tespiti, Temini ve Tavsifi 19

I. 1. 1. Tespiti ve Temini 19

I. 2. 2. Tavsifi 20

I. 2. Muhtelif Sahipler ve Genel Değerlendirmeler 24

I. 3. Muhtevâsı 25

I. 3. 1. Mecmû'a'da Şiiri Bulunan Şâirler 25

1. Âgâh Efendi (Hacı Hâfız Mehmed Bulak) (1630-1728) 26

2. Âlî/ Çeşmî (Gelibolulu Mustafa) (1541-1600) 27

3. 'Ârif 28

4. ‘Âsım (Çelebizâde ‘Âsım) (1685?-1760) 28
5. Bahâyî (Mehmed Efendi) (1601-1654) 29
6. Bâkî (Mahmûd ‘Abdülbâkî) (1526-1600) 30
7. Beyânî (Ahmed) (?-1664/1665) 32
8. Cezmî (‘Aziz Efendizâde Mehmed ‘Abdülkerim) (?-1693) 32
9. Dürrî-i Yek-çeşm Ahmed (?- 1722/23) 32
10. Emîrî Çelebi (Seyyid Mehmed) (1625-1725) 33
11. Fasîh (Ahmed Fasîh Dede) (?-1699) 34
12. Fâyik (Mahmûd) (?-1715) 35
13. Fehîm-i Kadîm (Mustafa) (1627 ?-1647) 36
14. Fuzûlî (1483-1556) 37
15. Güzârî (Güzârî Çelebi) (?-1706/1707) 39
16. Hâmî (Ahmed) (1679-1747) 39
17. Hâsırî 40
18. Hanîf 40
19. ‘İsmetî (Mehmed ‘İsmetî Çelebi) (1612/13?-1665) 40
20. ‘İzzetâ (‘İzzet Ali Paşa) (1692- 1734) 41
21. Kadrî (‘Abdülkâdir Çelebi) (?-1671) 42
22. Kavsî (Kavsî-i Tebrizî, Alican) (?-?) 42
23. Kemâlî 43
24. Lebîb-i Âmidî (Hüseyin ‘Abdulgafûr) (1695/96-1768/69) 43
25. Mahtûmî / Vahîd (?-1732/1733) 44
26. Mes’ûd 45
27. Mezâkî (Süleyman) (?-1676) 45
28. Misâlî 46
29. Mucîb (Mustafa Efendi) (1672-1727) 46
30. Murâdî 47
31. Münîb (?-1806?) 47
32. Nâbî (Yûsuf) (1642-1712) 47

33. Nâ'ilî-yi Kadîm (Pîrîzâde Mustafa Çelebi) (?-1666) 49
34. Nâmî ('Ârif Nâmî) (?-?) 50
35. Nazîm (Yahyâ Çelebi) (?- 1727) 50
36. Nazmî 51
37. Necâtî (1443/1446?- 1509) 51
38. Nedîm (Ahmed) (1681-1730) 52
39. Nedîm-i Verâyî (Nedîm-i Kadîm, Mehmed) (?-1670) 54
40. Neşâtî (Ahmed Dede) (?-1674) 54
41. Neş'et (1735-1807) 55
42. Neylî (Mirzâ-zâde Ahmed Efendi) (1673-1748) 56
43. Râmî (Mehmed Paşa) (1654-1707) 56
44. Râsıh (Balıkesirli Râsıh Ahmed Bey) (?- 1731) 57
45. Râşid 58
46. Rif'at 58
47. Riyâzî (Mehmed) (1572-1644) 58
48. Rûhî (Rûhî-i Bağdâdî) (1534/1535- 1605/1606) 59
49. Rüşdî 59
50. Sâbit ('Alâeddîn) (?-1712) 60
51. Sâdık 61
52. Sa'dî 62
53. Sâhib 62
54. Sâ'ib 62
55. Sâmî (Arpaemînîzâde Mustafa Sâmî) (?-1734) 62
56. Sırrî (?-1782/1783) 63
57. Sükkerî (Zekeriyâ Efendi) (?-1686) 64
58. Şehrî (Ali Çelebi) (?-1660) 64
59. Şinâsî (Rûz-nâmeci-zâde) (?- 1702/3) 65
60. Tâcî 65
61. Tâlib 66

62. Taybî (Mehmed Çelebi) (?-1679)....66
63. Vâlî (Hasan) (1688 ?-1738/9)....67
64. Vecdî (‘Abdülbâkî) (?-1661)....68
65. Vehbî (Seyyid Vehbî) (Hüseyin) (1674?-1736)....69
66. Zamîrî....70
67. Zâtî....70
I. 3. 2. Nazım Şekilleri....79
I. 3. 3. Aruz Kullanımı....85
I. 3. 4. Dil ve Üslûp Üzerine Bir Değerlendirme....91
I. 4. Tertip Husûsiyetleri....94

II. BÖLÜM

METİN

II. 1. Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem....98
II.1.1. Varakların Numaralandırılması, Şiirlerin Sıralanması ve Mevcut Neşirlerle Karşılaştırılma Yöntemi....98
II.1.2. Varakların Yapısı ve Derkenarların Değerlendirilmesi....99
II.1.3. Dipnotlardaki Açıklamalar....101
II.1.4. Metni Yazılı Hâle Getirmede Dikkat Edilen Hususlar....101
II.1.5. Transkripsiyon Alfabesi....106_Toc535335791
II.1.6. Aparatlarda Kullanılan Kaynaklar Listesi....107
II.2. Transkripsiyonlu Metin....109

III. BÖLÜM

SÖZLÜKLER VE TABLOLAR

III. 1. METİN İÇİ BAĞLAMLI OKUMA SÖZLÜĞÜ....533
III. 2. ÖZEL İSİMLER, YERLER VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ....592
III.3. ŞÂİRLER VE KÂFİYE/REDİF DİZİNİ....607
III.4. MECMÛ’A’DA BULUNAN ŞÂİRLER VE ŞİİRLERİN ÖZET TABLOSU....628
SONUÇ....735
KAYNAKÇA....738

TIPKIBASIM..... 779
ÖZ GEÇMİŞ..... 915

TABLO VE GRAFİK DİZİNİ

Tablo 1: Fihrist-i Mecmû'a 23

Tablo 2: Yüzyıllara göre şâirler ve şiir sayıları 71

Tablo 3: Memleketi belli şâirlerin yaşadığı şehirler 74

Tablo 4: Şâirlerin yaşadıkları yüzyıllar, memleketleri ve şiirlerinin sayısı 75

Tablo 5: Mecmû'ada bulunan nazım şekilleri 82

Tablo 6: Nazım şekillerinin şâirlere ve şiirlere göre dağılımı 83

Tablo 7: Şiirlerde kullanılan vezinler 86

Grafik 1: Şâirlerin yüzyıllara göre oranı 73

Grafik 2: Mecmû'ada bulunan memleketi belli şâirler 75

Grafik 3: Mecmû'adaki nazım şekillerinin dağılımı 82

KISALTMALAR

AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
Ar.	: Arapça
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
bn	: bend
by	: beyit
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D	: Dîvân
Dan.	: Danışman
Dç	: Dîvânçe
DT	: Doktora Tezi
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
EBE	: Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ed.	: Editör
Fak.	: Fakültesi
Far.	: Farsça
Hzl.	: Hazırlayan
İSAM	: İslâm Araştırmaları Merkezi
KTBKYGM	: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü
M	: Mecmû'a
Moğ.	: Moğolca
Mtb.	: Matbaası
No	: Numara
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TED	: Türk Edebiyatı Dergisi
TB	: Târih Bölümü
Ter.	: Tercüme eden
TDE	: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Tür.	: Türkçe
Üni.	: Üniversitesi
Vr.	: varak
Yay.	: Yayınları
YLT	: Yüksek Lisans Tezi

GİRİŞ

"Yâ Rab beni sen nutk ile Mûsâ-yı kemâl et
Mecmû'amı ser-nüsha-yı i'câz-ı hayâl et
Mazmûn-ı hat-ı yâr ile ver şi'rime revnak
Her beytimi bir Tûr-ı tecellâ-yı cemâl et"
Leskofçalı Gâlib

Edebî ve kültürel hayatımızın matbaa ile tanışması her ne kadar 1700'lü yılların başlarına denk gelse de bu tanışma ve matbaanın genel itibariyle kullanımı 18. yüzyılın sonlarını bulmuştur. Matbaanın kullanılmadığı dönemler, el yazma metinlerin/nüshaların revaçta olduğu, müelliflerin yazdığı eserlerin, müstensih ve mürettiplerin kalemleriyle çoğaltıldığı; içeriklerinin korunması, anlaşılması, açıklanması ve sağlıklı bir şekilde yayılması adına te'lif, tercüme, şerh, veya istinsah gibi işlemlerin kıymetli olduğu dönemlerdi. Bu dönemlerden günümüze ulaşabilen müstakil eserlerle birlikte her türlü konu ve çeşitliliğe sahip, te'lif, tertip, tenkit veya istinsah edilmiş bir çok metin/nüsha müteselsilen incelenmekte, ilim âlemine kazandırılmış ve kazandırılmaya devam edilmektedir.

Klâsik edebiyatımızda eserlerin te'lif, tertip, tenkit ve istinsahlarında, eserin müellifinin, mürettibinin, münekkidinin ya da müstensihinin kim olduğu veya eserin ne zaman oluşturulduğuna dâir bilgilere ulaşmak, çoğu zaman mümkün olmamaktadır. El yazma eserler hakkındaki bu bilgiler, genellikle metinlerin/nüshaların başında, sonunda ya da içeriklerinde bulunmayan, ulaşılması zor, bazen de mümkün olmayan bilgiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda metinleri ilmî metotlarla inceleyip ortaya koymak titiz, dikkatli, geniş kapsamlı bir araştırma sürecini de beraberinde getirmektedir.

"Edebiyatımızın kırkambarı"[1] olarak anılan mecmû'alar, metin tenkîdi ve neşri çalışmaları için kıymetli kaynaklar olarak görülmektedir.

1. Mecmû'anın Tanımı, Târihi ve Genel Olarak Değerlendirilmesi

Edebiyatımızda mevcut olan, aynı türden veya çeşitli türden bilgileri ihtiva eden mecmû'aların ortaya çıkışı İslâmiyetin etkisi ile gerçekleşmiştir. "Mecmû'a" kelimesi toplama, bir araya getirme gibi anlamlara sahip olan "cem'" kelimesinden türemiş olup, "1. *toplanıp, biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi.* 2. *Seçilmiş yazılardan meydana getirilen kitap*"[2], "*toplanıp biriktirilmiş ve tertip ve tanzim edilmiş şeyler heyeti*"[3] şeklinde sözlük anlamlarına sahiptir. "Tertîb" kelimesi, sıraya, düzene koymak, anlamına gelse de mecmû'aların oluşturulma usûlünde kullanılan bir kelime olarak terimleşmiş, hattâ mecmû'a oluşturan kişilere "mürettib" denilmiştir. Bu açıdan bakıldığında mecmû'anın resmî olmayan târihini, İslâmiyetten önce Mekke'de en beğenilen "Muallakat-ı Seb'a" adı verilen yedi şiirin Ka'be duvarına asılmasına kadar götürmek mümkündür.

Özünde, kayıt altına alma, seçme, tertip etme gibi hususları barındıran mecmû'a oluşturma meselesi, ortaya çıkan eserlerde serbest bir şekle sahiptir. "*Mecmû'aların esere özel bu serbest formu, okur-yazar olan herkese eser oluşturma imkânı tanımıştır.*"[4]

Klâsik Türk Edebiyatında, "mecmû'a" bir ya da birden fazla şâir/nâsir tarafından oluşturulan, benzer veya farklı konulardaki metinlerin mürettipler, müstensihler, câmi'ler ve derleyiciler tarafından toplandığı/tertip edildiği eserlere verilen isimdir.

---

[1] *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları* üst başlığını taşıyan çalıştay dizisinin yedincisi olan "Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı" başlığı ile "mecmûa" konusunun etraflıca ele alındığı ilk toplantı 3 Mayıs 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda mecmûalar, içinde her türden bilgiyi barındırabilme ve okuyucularını şaşırtabilecek potansiyele sahip olma gibi özelliklerinden dolayı "Kırkambar" olarak anılmıştır. Tezin genelinde aynı sebeple "kırkambar" kelimesi kullanılmıştır.

[2] Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 2008, s. 596.

[3] Sâmi, Şemseddin, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay., İstanbul 2009, s. 1293.

[4] Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine", Turkish Studies - İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 8/1, Winter, Ankara, p.315-322, 2013, s. 316.

Hz. Muhammed'in, söz ve fiillerinin yazılı olarak bir metinde toplanmasına/tertip edilmesine izin vermesi sonucu cem' -"*toplama, yığma*"[5]- kelimesinden türeyen "el-câmi' -"*cem eden, derleyen, toplayan*"[6]- ya da "el-mecmu' -"*cem olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey*"[7]- kelimeleri kullanılarak hadîs külliyatları oluşturulmuştur.[8] Bu külliyatların oluşturulma şekilleri mürettiplerin tercihlerine göre olmuştur.

Mecmû'alar tek bir mürettip tarafından tertip edilebileceği gibi birkaç el değiştirerek de oluşturulmuş olabilir. Mürettibin eğitim durumu, mesleği, bulunduğu çevre mecmû'anın tertibinde oldukça önemlidir. Tüm bu etkenler sonucunda bir mecmû'a, alelade bilgilerin bulunduğu, hesapların tutulduğu, ilaç tariflerinin toplandığı; sayfaları farklı yerlerden toplanıp birbirine eklenmiş, farklı kalemlerle yazılmış olabileceği gibi, tek tip kalemin ve kâğıdın kullanıldığı, ne amaçla oluşturulduğunun belli olduğu, belli bir konu üzerine yazılmış da olabilir.[9]

"Edebî gelenek, divan, mesnevi, tezkire gibi yazılı eser biçimlerinden farklı olarak mecmû'alar için herhangi bir şablon belirlememiştir. Bu itibarla her mecmû'a tamamen mürettibin kişisel zevkince belirlenmiş olan yeni ve farklı bir formda üretilmiştir." "*Bu tür eserlerin şekil, içerik özellikleri ve tertip biçimleri için geleneğin belirlediği herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır.*"[10] Mecmû'aların bu kişisel tertip hususiyetleri onların tek tip metotlarla incelenmelerini zorlaştırmıştır. Bu aşamada onların bir tasnife tabi tutulması, bu tasnif sonucunda da belli içerik, tertip özelliği ya da şekle sahip olanlarının[11] incelenmelerinde ortak metotların kullanılması doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Fuad Köprülü'nün meçhûl ve medfûn birer hazine olarak

---

[5] Devellioğlu, …, s. 131.
[6] Devellioğlu, …, s. 124.
[7] Devellioğlu, …, s. 596.
[8] Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Hzl: Hatice Aynur -Müjgân Çakır - Hanife Koncu - Selim S. Kuru -Ali Emre Özyıldırım, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 77-78.
[9] Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir"…, s. 80-95.
[10] Gürbüz, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine"…, s. 315-316..
[11] Şiir mecmûaları hakkında bir tasnif projesi için bkz: http://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm

değerlendirdiği mecmû'alar,[12] bu çalışmalarla birlikte malum ve aşikâr olma yolunda hızla ilerlemektedir.

2. Mecmû'aların Tasnifi Meselesi

Mecmû'aların muhtevâlarının ortaya konulmaya başlanması, konu ile ilgili tasnif çalışmalarını da beraberinde getirmiştir. Çok çeşitli konuları ihtiva etmeleri sebebiyle "Edebiyatımızın kırkambarı" olarak anılan mecmû'aların, üzerine yapılan çalışmalarla birlikte, daha önce kendisinden haberdar olunmayan şâir, nâsir, eser ve birçok kıymetli bilgi ilim âlemimize kazandırılmaya başlanmıştır. Bu çalışma ve değerlendirmeler esnasında diğer edebî verimlerimizden farklı muhteva ve şekil özellikleriyle mecmû'alar, bazı ilmî çalışmalara karşı yeni bakış açılarının gerekliliğini de ortaya koymuştur.

Mecmû'aların kişisel tertip husûsiyetleri sebebiyle çok çeşitli içeriklere sahip oldukları malumdur. Mecmû'aların bu envaiçeşit içerikleri, araştırmacılar için karışıklıkları ortadan kaldırmak ve mecmû'aların ilmî olarak kullanılabilmesi adına tasnif işlemlerine tabi tutulmuştur. Konu hakkında muhtevâya dayanan ilk tasnifi, Agâh Sırrı Levend *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı kitabında yapmıştır. Bu tasnife göre mecmû'alar;

"1. Nazîre mecmû'aları

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmû'aları

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar

4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmû'alar"[13]

[12] Fuad Köprülü, "Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl", Edebiyat Araştırmaları, TTK, Ankara 1986, s. 37.
[13] Agâh Sırrı Levend, Türk edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul, 2014, s. 166-167.

şeklinde beş ayrı başlık altında toplanmıştır. Bu tasnifin ardından konuyla ilgili tespitler Günay Kut tarafından devam ettirilmiş ve yine muhtevâ temelinde bir tasnif gerçekleştirilmiştir. Bu tasnif;

"a. Nazire mecmû'aları

b. Seçme şiir mecmû'aları, (mecmû'a-i eş'âr, mecmû'a-i devâvîn)

c. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmû'alar, (mecmû'a-i edviye, mecmû'a-i ed'iye, mecmû'a-i tevârîh, mecmû'a-i mu'ammeyât, mecmû'a-i münşe'ât, mecmû'atü'r-resâ'il gibi)

d. Karışık mecmû'alar, (Bu tür mecmû'alar nazım-nesir karışık olabileceği gibi değişik dillerde de yazılmış olabilirler.)

e. Tanınmış kişiler ya da derleyeni belli kişilerce oluşturulan mecmû'alar."[14]

başlıklarından oluşmaktadır.

Agâh Sırrı Levend ve Günay Kut tarafından yapılan bu tasniflerin ardından uzunca bir süre mecmû'aların tasnifi ile ilgili bir adım atılmamıştır. Mecmû'a içeriğindeki metinlerin neşirlerinin, yeni yeni artmaya başlaması da o dönem için tasnif çalışmalarını Levend ve Kut ile sınırlandırmıştır.

Bu uzun aranın ardından 2006 yılında Semra Tunç tarafından bir tasnif çalışması gerçekleştirilmiş ve Agâh Sırrı Levend ve Günay Kut'un tasniflerine ek olarak "meşrebi aynı şâirlere âit şiirlerin toplandığı mecmû'alar" başlığı eklenmiştir.[15] Ahmet Tanyıldız ise şiir mecmû'aları hakkında yapılan çalışmaları derlediği bir makalesinde şiir mecmû'aları için, "na't mecmû'aları, mi'râciyye mecmû'aları, ilâhi mecmû'aları, musammat mecmû'aları ve güfte mecmû'aları" başlıklarını tasnife dâhil etmiştir.[16] İlk

---

[14] Günay KUT, "Mecmua", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C. 6, İstanbul 1986, s.170

[15] Semra Tunç, "Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 6, s. 105-139, 2000, s. 106.

[16] Ahmet Tanyıldız, "Şiir Mecmûalarının Neşri Meselesi", VII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu: Prof. Dr. Halûk İpekten Hâtırasına, 1-3 Temmuz 2011, Antalya.

kapsamlı tasnifte ise Atabey Kılıç bu başlıklara ilaveten "manzûm lugat mecmû'aları" başlığını ekleyerek yeni ve ayrıntılı bir tasnif yapmıştır. Bu tasnife göre mecmû'alar;

"*1.Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından*

1.1 Cönkler

1.2 Mecmû'alar

1.2.1 Tertip durumuna göre mecmû'alar

1.2.1.1 Mürettep mecmû'alar

1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmû'alar

1.2.2 Mürettip durumuna göre mecmû'alar

1.2.2.1 Mürettibi bilinen mecmû'alar

1.2.2.2 Mürettibi bilinmeyen mecmû'alar

1.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmû'alar

2.Şekil bakımından

2.1 Manzûm metinler mecmû'aları

2.1.1 Kasîde mecmû'aları

2.1.2 Gazel mecmû'aları

2.1.3 Nazire mecmû'aları

2.1.4 Mu'ammâ mecmû'aları

2.1.5 Manzûm lugât mecmû'aları

2.1.6 İlâhî mecmû'aları

2.1.7 Şehrengîz mecmû'aları

2.1.8 Na't mecmû'aları

2.1.9 Hilye mecmû'aları

2.1.10 Mi'râciyye mecmû'aları

2.1.11 Matla' mecmû'aları

2.1.12 Mersiye mecmû'aları

2.1.13 Çeşitli mesnevîlerden seçkileri barındıran mecmû'alar

2.1.14 Güfte mecmû'aları

2.1.15 Müstezâd mecmû'aları

2.1.16 Târih mecmû'aları

2.1.17 Musammat mecmû'aları

2.1.18 Kıt'a ve rubâ'î mecmû'aları

2.1.19 Dîvân mecmû'aları

2.2 Mensûr metinler mecmû'aları

2.2.1 Lugaz mecmû'aları

2.2.2 Fetvâ mecmû'aları

2.2.3 Tefsir mecmû'aları

2.2.4 Şerh mecmû'aları

2.2.5 Sakk mecmû'aları

2.2.6 Mekân tasvirlerini içeren mecmû'alar

2.2.7 Münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.1 Derleme münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.2 Tek şahsa âit inşa örneklerinden oluşan münşe'ât mecmû'aları

2.3 Karışık manzûm ve mensûr eserler mecmû'aları

2.3.1 Fevâid ve eş'âr mecmû'aları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmû'alar

3.Dil Bakımından

3.1 Arapça mecmû'alar

3.2 Farsça mecmû'alar

3.3 Türkçe mecmû'alar

3.4 Çok dilli mecmû'alar

4.Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i nücûm/fal ve remil

4.4 Hikâye/latîfe

4.5 Hezel ve hiciv

4.6 Edviye

4.7 Mûsikî

4.8 Hat ve kitâbet

5.Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmû'alar"[17]

başlıkları altında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Mecmû'alar üzerine yapılan ilk tasniflerin ardından, mecmû'a neşirlerinin artması ve çok çeşitli içeriklere sahip mecmûların tespit edilmesiyle birlikte tasnif çalışmalarının da genişletilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Konuyla ilgili Atabey Kılıç, -yaptığı tasnifi, metin tespitinin kemâle ermemesi sebebiyle, her ne kadar kâmil bir tasnif olarak kabul etmese de- günümüze kadar yapılmış en kapsamlı ve tespit edilebilen bütün mecmû'a türlerini içeren tasnifi ilim âlemine sunmuştur. Mehmet Gürbüz ise sadece şiir mecmû'aları üzerinden ayrıntılı bir tasnif denemesi yapmıştır.[18] Bu tasnife göre;

"*I.Şiirlerin Şekil Özelliklerine Göre Oluşturulan Şiir Mecmû'aları*

1.Gazel Mecmû'aları (Mecmû'a-i Gazeliyyât)

2.Kasîde Mecmû'aları (Mecmû'a-i Kasâid)

3.Müstezad Mecmû'aları

4.Matla Mecmû'aları (Mecmû'a-i Metâlî')

5.Beyit Mecmû'aları (Mecmû'a-i Ebyât)

6.Mısra Mecmû'aları (Mecmû'a-i Mesârî')

---

[17] Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Hzl: Aynur, Hatice- Çakır, Müjgân- Koncu, Hanife- Kuru, Selim S.- Özyıldırım, Ali Emre, Turkuaz Yay., s. 75-96, İstanbul 2012.

[18] Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Hzl: Aynur, Hatice- Çakır, Müjgân- Koncu, Hanife- Kuru, Selim S.- Özyıldırım, Ali Emre, Turkuaz Yay., İstanbul, s. 97-113, 2012.

7.Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmû'alar

II.Şiirlerin Konularına Göre Oluşturulan (Tematik) Şiir Mecmû'aları

1.Târih Mecmû'aları (Mecmû'a-i Tevârih)

2.Na't Mecmû'aları (Mecmû'a-i Nu'ût)

3.Mu'ammâ Mecmû'aları (Mecmû'a-i Mu'ammeyât)

4.Lügaz Mecmû'aları (Mecmû'a-i Elgâz)

5.Medhiye Mecmû'aları (Mecmû'a-i Medâyih)

6.Şehrengiz Mecmû'aları

7.Farklı konularda yazılan şiirleri içeren mecmâ'alar

III.Nazîre Mecmû'aları

IV.Şâirlerin Âidiyeti/Mensûbiyeti Esasına Göre Hazırlanan Mecmû'alar

1.Aynı zümreye (tasavvufî oluşum, meslek grubu vb.) mensup şâirlerin şiirlerini toplayan mecmû'alar

a.Mevlevî şâirlerin şiirlerini toplayan mecmû'alar

b.Hurûfî-Bektaşî şâirlerin şiirlerini toplayan mecmû'alar

2.Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şâirlerin şiirlerini toplayan mecmû'alar

V.Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şâirlerin dîvânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmû'alar" şeklinde bir sınıflandırma mevcuttur.

Yaşar Aydemir tarafından 2013 yılında yayınlanan bir makalede, tüm bu tasniflere ek olarak mecmû'anın tertip ve kullanımında hedef kitlenin gözetilmesi sonucu:

"*-Farklı tarikat müntesipleri tarafından tarikat mensuplarının ihtiyaçları için hazırlanan mecmû'alar,*

-Geniş halk kitlelerine hitap eden mecmû'alar,

-Belli bir standardın üzerinde estetik zevki bulunan kimseler için hazırlanmış mecmû'alar,

-Mürettibin zevki için hazırlanmış mecmû'alar,

-tematik mecmû'alar"[19] gibi bir tasnifin de yapılabileceği belirtilmiştir.

Tüm bu tasniflerin mecmû'alar üzerine yapılan çalışmaların gelişmesi, yayınların artmasına bağlı bir seyri bulunmaktadır. Nitekim Atabey Kılıç, 2018 yılında yayınladığı bir tebliğinde yukarıda bahsedilen, 2011 yılında hazırladığı tasnif üzerine eklemelerin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu kalemden olmak üzere mecmû'alar için "*Konusunu Bir Şehirden Alan Mecmû'alar*", "*Tezkire Benzeri Mecmû'alar*" ve "*Şecere*" başlıklarının eklenmesini teklif etmiştir.[20]

Bu tasnifler esasında mecmû'aların tespiti ve neşri konusunda ne kadar ilerlemenin kaydedildiğini de ortaya koyan kıymetli çalışmalardır. Tez konusu olarak çalışılan *Mecmû'a-yı Eş'âr*, bu tasniflerde genel bir değerlendirmeye tâbi tutulduğunda, cilt ve tertip husûsiyetleri bakımından kendi içinde mürettep ve mürettibi bilinmeyen bir mecmû'a; şekil bakımından ise manzum ve farklı nazım şekillerini ihtivâ eden bir mecmû'adır. Muhtevâ bakımından değerlendirildiğinde, genelde gazellerin bulunduğu eser için farklı konularda manzûmelerden oluşmuş mecmû'alardandır denilebilir. Dil bakımından ise eser, Türkçe mecmû'alardandır.

---

[19] Yaşar Aydemir, "Üç Dostun Birlikte Meşki: Nev'î, Bâkî ve Murâdî'nin Nazireleşmeleri", Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 8/1, p. 65-97, Winter 2013, s. 66.

[20] Atabey Kılıç, "Mecmû'a Tasnifine Katkı: Şehir Mecmû'aları veya Tezkire Benzeri Mecmû'alar ve Bu Kalemden Olmak Üzere Kayserili Başkâtib-zâde Râgıp Güven Bey Mecmû'aları", Klâsik Türk Edebiyatı Yazıları (Mecmû'a Tasnifi, Gazel Şerhi, Küçürek Hikâye, Mesnevî Şerhi Sözlüğü, Münşe'ât Mecmû'aları), Iksad Pub., 2018, s. 14.

3. Mecmû'aların Metin Neşrinde ve İlmî Çalışmalarda Kullanılması[21]

Mecmû'aların en önemli özelliklerinden biri, çoğunlukla mürettiplerin tercihlerine göre şekillenmeleridir. Bu şekilleniş biçimleri onların tertîb edildikleri devrin canlı birer tanığı gibi görülmesine sebebiyet verir. Mecmû'alar içeriklerine göre oluşturuldukları devrin önde gelen şâir/nâsirlerinin edebî zevkinin, dil hususiyetlerinin ortaya çıkarılmasına; sosyal hayatın yansımalarının fark edilmesine, o devrenin rûhî ihtiyaçlarının anlaşılmasına büyük oranda katkı sağlar.[22]

Bunların yanında mecmû'alardan faydalanılarak popüler ya da arka planda kalmış, tezkirelere bir şekilde girmemiş/girememiş şâir ve nâsirler hakkında bilgilere ulaşılıp, daha önce örneğine rastlanmamış eserler gün yüzüne çıkarılabilir.[23] Bu aşamada faydalanılacak olan mecmû'aların güvenilirliği çok önemlidir. "…*mecmû'alar bazen cahil hattatların hakikaten nefis bir san'at eseri olarak vücuda getirdikleri müzeyyen, müzehheb fakat çok yanlışlı dîvânlarına tercih edilir ve o dîvânlar, bu mecmû'alarla karşılaştırılarak tashih edilir*"[24] Metin neşirlerinde mecmû'aların bu gibi durumları zeminde olan metnin sıhhat derecesi için oldukça önemlidir. Gerekli dikkat gösterilmezse daha önce neşri yapılmış bir metnin, farklı bir nüshası olarak kabul edilebilecek bir mecmû'a ile mukayesesi sonucunda metnin sıhhat derecesi artırılabileceği gibi, içeriğinde hatâlar yapılmasına da sebep olunabilir.[25]

Mecmû'aların çeşitli çalışmalarca gün yüzüne çıkarılması, onlardan birçok konu ve alanda faydalanılabileceğini de göstermiştir. Tenkitli metin neşri çalışmaları bu alanlardandır. Tenkitli metin neşri yapılırken, "*bir esere âit müellif nüshasının bulunmadığı durumlarda eldeki nüshalardan bir şecere oluşturarak, tenkitli metin*

---

[21] Bu başlığın içeriği; "Şeyma Nur Zararsız, "Kırkambardan Yansımalar: Metin Tenkîdinde Mecmûaların Te'siri Üzerine", Kayseri Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 31 Ocak-03 Şubat 2018." tebliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

[22] Ali Nihat Tarlan, "Eski Mecmualar Arasında", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. 1, S. 1-2-3-4, s. 122-137, İstanbul, 1946-1947, s. 122.

[23] Bkz: Yaşar Aydemir, "Hâdî'nin Saray Şehrengizi", İlmî Araştırmalar Dergisi, S.12, s. 31-56, İstanbul 2001.

[24] Ali Nihat Tarlan, "Eski Mecmualar Arasında"…, s. 123.

[25] Ahmet Tanyıldız, "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 5, S. 21, Bahar, s. 224-239, 2012, s. 225.

sayesinde adeta müellif nüshasını yeniden ortaya koyma niyetiyle hareket etmesi gereken metin münekkidi, aynı zamanda, bu çalışma sürecinde nüshalarla ilgili belirsizliklerle karşılaşıldığında bazı faraziyeler ileri sürmesi ve çok çeşitli ihtimalleri değerlendirmesi gereken kişidir; maalesef, her an sübjektifliğe düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır."[26] Bu bağlamda kendisini müellif yerine koyması gereken münekkidin aynı zamanda diğer nüshalardaki müstensihi anlamadan da yanlışa düşebileceği göz önünde tutulmalıdır.

Metin neşrinde, çalışılan metnin çeşitli nüshaları araştırılırken, metnin tamamının ya da bir kısmının, içinde bulunduğu kaynak eserlerin veya mecmû'aların var olabileceği de hesaba katılmalıdır. Ahmet Tanyıldız, günümüzde metin neşri husûsundaki ilmî çalışmaların belli olgunluğa erişmeye başlaması ve bir eserin nüshalarına ulaşmak, bir eseri neşretmek gibi teknik meselelerin de kolaylaşmasıyla birlikte tertîbi kendine özgü, metodu içeriğince belirlenen mecmû'alara karşı da bir farkındalığın oluşmaya başladığını belirtmiştir. Hattâ bu sebeple "… *mevcut neşirlerde yer almayan veya kimi farklılıklarla yer alan manzûmelerin mecmû'a sayfaları arasında tespit edilmesi ve diğer nüshalardaki biçimleriyle mukayese edilmesi mümkün hâle gelmiştir*." [27] demiştir. Bu aşamada şecere kurarken yapılan değerlendirmeler ulaşılabilecek mecmû'alar için de gerçekleştirilmelidir. Elde edilen mecmû'anın muhtevası,[28] mürettibi, tertip edilme târihi, üzerinde çalışılan metnin ne kadarlık bir bölümünü bünyesinde taşıdığı ilk aşamada mecmû'aya sorulması gereken elzem sorulardır.[29] Bu soruların cevapları mecmû'anın metin tenkîdine ve teşkîline dâhil edilmesinde ya da edilmemesinde büyük öneme sahiptir. Mecmû'alar ayrıca metin

---

[26] Abdülkadir Dağlar, Şem'î Şem'ullâh Şerh-i Mesnevî, C.1 (İnceleme-tenkitli metin-sözlük), (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2009, 176.

[27] Ahmet Tanyıldız, "Metnin Tekâmülü Açısından Fuzûlî'nin Bir Gazeline Bakış", Edebî Eleştiri Dergisi, C. 1, S. 1, s. 33-45, 2017, s. 34.

[28] Nevin Gümüş, "Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmua Örneği: Tuhfe-i İsmâiliye", TÜBAR-XVIII, s. 129-162 Güz, 2005, s. 130.

[29] Cemal Kurnaz, Yaşar Aydemir, "Mecmualara Sorulması Gereken Sorular", Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 8/1, Winter, p. 51-64, Ankara, 2013.

neşrinde, herhangi bir manzûmede görülebilecek dörtlük, beyit, mısra eksiklikleri; kelime değişiklikleri ve kelime eksikliğinden doğan vezin kusurları gibi aksayan yönleri de tamir edebilmektedirler.[30]

Ozan Yılmaz metin te'sisinde mecmû'aların ne gibi katkıları olabileceğini incelediği çalışmasında, bir mecmû'adan da faydalanarak bu katkıları örneklemiştir. Şiir mecmû'aları üzerine yapılan çalışmada Yılmaz, onların tenkitli metinlere geçmeyen manzûmeler içerdiklerini, bozuk/eksik kelime yahut vezinli metinlerin tamir edilmesinde katkı sağladıklarını, çeşitli nazım şekilleriyle yazılmış manzûmelerdeki eksik kısımları tamamladıklarını, dîvânı bilinmeyen/olmayan bir şâirin şiirlerini tespit etmeye yaradıklarını çeşitli örneklerle izah etmiştir.[31]

Tenkitli metin neşrinde bir nüshanın metnin şeceresine dâhil edilmesi için taşıması gereken temel vasıflar olduğu bir gerçektir. Burada bir mecmû'anın da şecereye, metnin tamamının ya da bir bölümünün tenkîdi için eklenmesi, şecere kollarına eklenen nüshalarda olduğu gibi taşıdığı vasıfların sıhhatine bağlıdır. Şâirin ya da nâsirin bilerek eserine eklemediği bir bölümü, mecmû'ada bulunması sebebiyle esere bir şekilde dâhil etmek, ya da tam tersi şâirin ya da nâsirin müellif kaydında bulunan fakat istinsah edilen metinlere bir şekilde -kayıp nüshalar veya başka çeşitli sebeplerle- alınmamış/alınamamış bir bölümü esere dâhil etmemek, tenkitli metin neşrini sekteye uğratacak meselelerdir. Ömer Faruk Akün'ün belirttiğine göre, Taşlıcalı Yahya'nın Şehzade Mustafa'nın katli üzerine yazdığı meşhur mersiyesini, devrin ileri gelenlerine karşı ağır ithamlar içermesi sebebiyle dîvânına almadığı, fakat kendisinden sonra yapılan istinsahlarda metne dâhil edildiği söz konusudur.[32] Burada malum mersiyenin dîvâna hangi sebeplerle dâhil edilip edilmediği önemli bir sorudur.

Metin tenkîdi meselesinde mecmû'alardan faydalanılarak oluşturulmuş neşirlerle birlikte sadece mecmû'alardan yola çıkılarak yapılan neşirler de mevcuttur.

---

[30] Ozan Yılmaz, "Metin Te'sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S.1, s. 255-280, 2008, s. 257.

[31] Yılmaz, "Metin Te'sisinde…, s. 257-261.

[32] Akün, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", TDVİA, İSAM, C. 9, s. 389-427, İstanbul, 1994, s. 399.

Bu anlamda metin neşrinde mecmû'alardan faydalanma yolunu açan Ali Nihad Tarlan, dîvânı bulunmayan birkaç şâiri mecmû'alardan yola çıkarak tanıtmış ve mecmû'aların bu kullanımına ilk dikkatleri çekmiştir.[33] "*Kimi mecmû'alar bir dîvânın nüshası olabilecek oranda şiirler ihtiva edebilmektedir. Bu durumda söz konusu mecmû'alar çoğunlukla metin neşrinde kıyas unsuru sayılacak bir nüsha olarak kabul edilmiş, metin neşri ve tenkidi usullerine göre değerlendirilmişlerdir.*[34] Mehmed Çavuşoğlu, *Helâkî Dîvânı*[35] üzerine yaptığı çalışmada dîvân nüshası bulunmadığı için metni mecmû'alardan faydalanarak oluşturmuştur. Ayrıca yine Çavuşoğlu'nun *Amrî Dîvânı*[36], Hatice Aynur'un *Çâkerî Dîvânı*[37], Yaşar Aydemir'in *Behiştî Dîvânı*[38], Berat Açıl'ın *Hâverî ve Dîvançesi*[39] *üzerine yaptığı çalışmalar,* nüshaları bulunmasına rağmen daha çok mecmû'alardan faydalanılarak oluşturulmuş metinlerdir. Ayrıca Atabey Kılıç, çalıştığı doktora tezi olan *Ahmed Neylî Dîvânı*[40]'nda eserin nüshalarının tavsiflerinden sonra Neylî Efendi'nin şiirlerinin geçtiği on mecmû'anın tavsifini vererek, metnin tenkitli neşrinde bu mecmû'alardan faydalanmıştır.

İsmail E. Erünsal bir dîvân neşrinin ortaya konulmasında ilk aşamanın âidiyet probleminin çözümü olduğunu naklederken "*Elimizdeki şiirler gerçekten incelediğimiz şâire mi âittir? Yoksa zaman içinde dîvân tertip edenler veya mecmû'a derleyenler tarafından yanlış olarak şâirimize mi isnad edilmiştir?*"[41] sorularıyla meseleyi özetlemiştir. Bu noktada bir dîvânın, metninde olmayıp sonradan o dîvânda bulunmayan

---

[33] Bkz.: Ali Nihat Tarlan, "Eski Mecmualar Arasında"…; Ali Nihat Tarlan, "Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şi'ri: Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sânî", fasikül 4, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.55-62, İstanbul 1949.

[3434] Ahmet Tanyıldız, "Metnin Tekâmülü Açısından…, s. 34-35.

[35] Mehmet Çavuşoğlu, Dîvân (Helâkî), Tenkitli Basım, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1982.

[36] Mehmet Çavuşoğlu, Amrî Dîvânı, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1979.

[37] Hatice Aynur, 15. yy Şâiri Çâkerî ve Dîvânı, Scala Yay., İstanbul 1999.

[38] Yaşar Aydemir, Behiştî Dîvânı, Behiştî Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni, MEB Yay., Ankara 2000.

[39] Berat Açıl, "Hâverî (Ö. 1565) ve Divançesi", Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 16, s. 172-216, Diyarbakır 2016.

[40] Atabey Kılıç, Ahmed Neylî Divanı, Ege Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tunca Kortantamer), (Yayımlanmış DT), İzmir 1994, s. 196-202.

[41] İsmail E. Erünsal, "Divan Neşirlerinde Karşılaşılan Güçlükler I: Güvenilir Bir Metin Te'sisi", Osmanlı Araştırmaları XXVII/ The Journal of Ottoman Studies XXVII, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-III, s.17-45, İstanbul 2006, s. 17.

şiirler pek çok araştırmacı tarafından dîvânın bir eksiği gibi genellikle makale şeklinde ya da bildiri olarak yayınlanmaktadır. Meselenin, özünde ne kadar etraflı bir araştırmayı îcâbettirdiği açıktır. Ömer Zülfe, Seyyid Nesîmî'nin otuz bir tuyuğunu içeren bir mecmû'a ile ilgili yazısında bu tuyuğlardan 16 tanesinin dîvânlarda hiç bulunmadığını belirtirken bu manzûmeleri Nesîmî'nin kaleminden çıkmış en doğru şekliyle vermek için nüsha farklarına da değinmiştir.[42]

Bu aşamada, mecmû'alardan tespit edilen her yeni bilginin asıl sahibi olan şâir ya da nâsirin hayatının, tecrübelerinin, eserlerinin ve bilhassa üslûbunun mihenginden geçirildikten sonra değerlendirilmesi gerekir. Eser sahibi şâir ya da nâsirlerin hayatları hakkında yeterli bilgi bulunmaması durumunda üslûp tespiti, elde edilen bilgilerin nerelerde ve hangi ölçülerle kullanılması gerektiği hakkında hayli yol gösterici olacaktır. Mehmet Çavuşoğlu, *Yahya Bey Dîvânı* için "*Araştırıcının bilgisi ve üzerinde çalıştığı eserin yazarına yaklaşma oranı ortaya koyduğu tenkitli basımın doğruluk oranını artırır. Ben bu düşünceden hareketle bir mısrâı, bir terkibi, bir kelimeyi üzerinde uzun uzun durarak Yahya Bey'in öyle söyleyeceği kanaatine vardıktan sonra metne aldım, diğer nüshadaki veya nüshalardaki farkları dipnotlarında gösterdim.*"[43] diyerek özellikle de çevresi, yaşantısı, kişiliği hakkında alenen bilgi sahibi olunmayan/olunamayan bir şâir ya da nâsirin üslûp tespitinin önemini ortaya koymuştur. Mecmû'alardan ve bilhassa nazîre ve münşe'ât mecmû'alarından yola çıkılarak içerdikleri tasnif ve ipuçları ile şâirlerin/nâsirlerin üslûp özelliklerinin tespiti, metinlerin neşirlerinde ve daha sonrasında metne dâhil edilebilecek manzûme ya da nesir parçalarının belirlenmesinde oldukça önemli görünmektedir. Cem Dilçin, dîvân şâirlerinin şiirlerindeki bilgilere sadece anlamak ve açıklamaya çalışmak açısından yaklaşmayı, eserlerin sanat yönünün, söz ve anlam açısından taşıdığı yapısal bütünlüğün anlaşılmaması olarak yorumlamıştır.[44] Dilçin, Fuzûlî üzerine yaptığı çalışmalarla üslûp

[42] Ömer Zülfe, "Seyyid Nesimî'nin Tuyuğlarına Ek", Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, C.2, S.4, s. 121-135, 2005.
[43] Mehmet Çavuşoğlu, Yahyâ Bey Dîvânı, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1977, s. X.
[44] Cem Dilçin, "Cumhuriyetin 80. Yılında Divan Şiiri Üzerine Düşünceler", Türkoloji Dergisi, C. XVI/2, s. 3-21, Ankara 2003, s. 9.

özelliklerinin tespitine yönelik adımlarda araştırmacılara ciddî yol arkadaşlığı edecek meselelere de değinmiştir.[45]

Abdülkadir Dağlar, bir mecmû'adan faydalanarak, Ali Nihad Tarlan tarafından tenkitli metni hazırlanan *Necâtî Bey Dîvânı*[46]'nda bulunmayan yirmi üç kasîdenin tenkitli metne dahlini incelemiştir. Bu çalışmasında Dağlar, elde ettiği mecmû'adaki kasîdeleri dîvân neşrinde bulunan "Kasâyid" bölümünün tenkîdi için bir nüsha kabul ederek yola çıkmış ve yirmi üç kasîdenin neşrinde mecmû'ayı tanık göstererek bir tenkit yoluna gitmiştir.[47] Dağlar'ın bu çalışması, Ahmet Ateş'in metin tenkîdi için ortaya koyduğu şecere metodunun, metnin en küçük bölümünden tamamına kadar uygulanabilecek muhkem bir metot olduğunu da gerçeklemiştir.

Daha çok dîvân metinleri üzerine yapılan çalışmaların sıhhati için kullanılan mecmû'aların, tespit ve neşirlerinin artması ile birçok alana yayılabileceği düşünülmektedir. Nitekim 2000'li yıllarda neredeyse bâkir olarak anılabilecek manzum sözlük tespit ve neşirlerinde de mecmû'alardan faydalanma söz konusu olmuştur. Atabey Kılıç'ın silsile halinde yaptığı manzum sözlük neşirlerinde mecmû'aların katkısı büyüktür. Kılıç, manzum sözlük mecmû'aları üzerine ilk defa, Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026 arşiv numarasıyla kayıtlı bir manzum sözlük mecmû'asını, 2007 yılında ilim âleminin istifadesine sunarak dikkatleri çekmiştir.[48] İçerisinde, Türkçe-Arapça manzum sözlük olan *Sübha-i Sıbyân*, Türkçe-Farsça manzum sözlükler olan *Tuhfe-yi Şâhidî* ve *Tuhfe-yi Vehbî*'nin bulunduğu bu mecmû'anın neşrinde sözlüklerin tenkitli metin çalışmaları husûsunda tespit edilebilen nüshalarından hattâ matbaanın

[45] Bu çalışmalar için bkz: Cem Dilçin (1991), "Fuzuli'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi", Türkoloji Dergisi, C. IX/1, Ankara, s. 43-98; (1992), "Fuzuli'nin şiirlerinde Söz Tekrarlarına Dayanan Bir Anlatım Özelliği", Türkoloji Dergisi, C. X/1, Ankara, s. 77-114; (2000), "Divan Şiirinde Paralel ve Ortak Söz Yapılarından Metin Eleştirisinde Yararlanma", Türkoloji Dergisi, C. XIII/1, Anlara, s. 33-66.

[46] Ali Nihad Tarlan, Necati Beg Divanı, MEB Yay., İstanbul 1997.

[47] Abdülkadir Dağlar, "Necâtî Beg'in Dîvân'ı ile Mecmu'a-yı Kasâyid-i Türkiyye'de Bulunan Kasîdelerine Eleştirel Bakış", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 29, s. 1-38, Kayseri 2010, s. 4.

[48] Atabey Kılıç, Manzum Sözlük Mecmûası, (Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026), Tuhfe-i Vehbî, Tuhfe-i Şâhidî, Sübha-i Sıbyân, Laçin Yay., Kayseri 2007.

kullanımıyla birlikte baskısı yapılan metinlerinden de bahsetmiştir.[49] Yukarıda belirttiğimiz gibi her mecmû'a kendisine özgü tertip hususiyetleri ve içerik özelliklerine sahiptir. Manzum sözlük mecmû'alarının durumu da bu noktada oldukça özeldir. Bu sözlüklerin sıbyan mekteplerinde sabi denilen küçük çocuklara okutulmak amacıyla oluşturulmaları, bu tarz mecmû'alara alınan metinlerin belki de müstensih tarafından birkaç nüshanın tenkîdi sonucunda oluşmuş olabileceği düşüncesini beraberinde getirmektedir. Metin tenkîdinde bu tip mecmû'aların konumu ve değerlendirilmesi de mecmû'alardan faydalanmanın bir başka cephesidir.[50]

Ahmet Tanyıldız, yakın zamanda yayınlanan "*Metnin Tekâmülü Açısından Fuzûlî'nin Bir Gazeline Bakış*" başlıklı makalesinde metin tenkîdinde mecmû'alardan faydalanama meselesini bir adım öteye götürerek "metin tekâmülü" kavramıyla Fuzûlî'nin *"Subh-dem gülzâr içinde çaldı bülbül erganûn/ Eyyuhe'l-uşşâk kâmû innekum lâ-tesmâ'un"* matla'lı gazelini Fuzûlî Dîvânı üzerine yapılan tenkitli neşirlerin bir tenkîdini yaparcasına incelemiş, ardından gazelin yeni bir nüshasını vererek tenkîdi genişletmiştir. Burada, ilmî usûllere göre tenkitli neşirleri yapılmış eserlerin, tamamının ya da içerisinde bulunan bir kısmın, yeni ve sıhhatli bir kaynakta tespit edilmesi, bu neşirlerin bahsi geçen kaynakla yeni bir tenkîde tabi tutulabileceğini de düşündürür.

"*Hemen her şâirin dîvânına çeşitli nedenlerle girmemiş manzûmeler olabilir.*"[51] Ya da bir şiirin, dîvân metnine, bir grup nüshada bulunduğu için o şâire

---

[49] Kılıç, Manzum Sözlük Mecmûası, …, s. 13-17.

[50] Manzum sözlük mecmuaları hakkında bkz: Atabey Kılıç (2006), "Mevlânâ Müzesi Kitaplığı 4026'da Kayıtlı Manzum Sözlük Mecmûası Hakkında", Mevlânâ, Mesnevi, Mevlevihaneler Sempozyumu, Manisa: 30 Eylül-01 Ekim 2006; Atabey Kılıç (2007), "Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi 977'de Kayıtlı Manzum Sözlük Mecmûası Hakkında", Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu, Erzurum: 25-27 Nisan 2007; Atabey Kılıç (2007), "Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2095'te Kayıtlı Mevlevî Mecmûası Hakkında", (Okt. Zehra Gümüş ile birlikte) Uluslararası Türk Tasavvuf Kültürü ve Mevlânâ Sempozyumu, Manisa: 29-30 Eylül 2007; Mustafa Alkan (2008), Mecmû'a, Millî Kütüphane 2727, [Sübah-i Sıbyan, Tuhfe-yi Şâhidî, Tuhfe-yi Vehbî, Aruz Risalesi Vs.], İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri. Ayrıca mensur bir sözlük mecmû'ası için bkz: Mustafa Arslan (2013), "Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yz. A. 210 Numarada Kayıtlı Lügat Mecmuası Üzerine Bir Değerlendirme", Turkish Studies -İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 8/1, Winter, Ankara, p.579-600.

[51] Yaşar Aydemir, "Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü", Bilig, S. 19, Güz, s. 147-154, 2001, s. 152.

âitmiş gibi dâhil edildiği halde, mecmû'alardan yapılan araştırmalar sonucu başka bir şâire âit olduğu netleştirilebilir. Ömer Zülfe'nin Fuzûlî üzerine yaptığı bir incelemede tam da kastedilen durum söz konusudur. Zülfe, araştırmasında Fuzûlî'nin "bar" redifli gazelinin aslında Selîkî'ye âit olduğunu mecmû'alar üzerinden ve tezkirelerin de tanıklığı ile yaptığı tetkikler sonucu netleştirmiştir. [52]

Tezkirelerde yer almayan yahut hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olunmayan şâirlerin mecmû'alarda yer alması da meselenin bir başka boyutudur. Bu vesîleyle tezkire tarzında bir tertiple oluşturulmuş mecmû'alar oldukça kıymetlidir.[53]

Mecmû'aların gün yüzüne çıkarılmaya devam etmesi ilmî çalışmaları kuvvetlendirecek bilgilerin ortaya konulmasını da sağlamaktadır.

[52] Ömer Zülfe, "Türkçe Dîvân'daki LXVI. Gazel Fuzulî'nin mi?", Turkish Studies/ Türkoloji Dergisi 1, S.2, s. 227-236, 2006, s. 233.

[53] Bkz.: Şeyda Göllü, Ahmet Emin Güven Husûsî Kütüphanesi'nde Bulunan Râgıp Bey Mecmû'ası (1a-88a), (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2017; Nur Süyrüğe, Ahmet Emin Güven Husûsî Kütüphanesi'nde Bulunan Râgıp Bey Mecmû'ası (88b-143a), (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2017; Uğur Öztürk, "Tezkire Niteliğinde Bir Şiir Mecmuası", Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol.: 8/1, p. 411-428, Winter 2013.

I.BÖLÜM

06 HK 899 NUMARALI MECMÛ'A-YI EŞ'ÂR

I. 1. Nüshanın Tespiti, Temini ve Tavsifi

I. 1. 1. Tespiti ve Temini

Bir şiir mecmû'ası çalışma kararı, danışman hocamızla yapılan istişareler sonucunda ortaya çıkmıştır. *Mecmû'a-yı Eş'âr* isimli eser, çeşitli katalog taramalarının ve internet üzerinden ulaşılabilen kütüphane kataloglarının taranması sonucunda Millî Kütüphane'de tespit edilmiştir. Tarama sırasında "Mecmû'a" ismiyle kayıtlı birçok eserle karşılaşılmış, kimileri üzerine çalışmalar, çeşitli yayınlar yapıldığı da tespit edilmiştir.

Şiir Mecmû'aları içinde kıymetli bir konumda olduğunu düşündüğümüz eserin, Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 arşiv numarası ile kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Eserin mikrofilmleri, internet üzerinden "yazmalar.gov.tr" adresinden üyelik gerçekleştirerek temin edilmiştir. Metnin ortaya konulmasında kaynaklık teşkil eden bu mikrofilmler, eserin tavsifi hususunda yeterli bilgileri sağlayamamıştır. Bu sebeple Millî Kütüphane ile yazışmalar ve çeşitli telefon görüşmeleri aracılığıyla irtibata geçilmiş, eserin aslına ulaşmanın çalışmamızın sıhhati için çok kıymetli olduğu dile getirilmiştir. Tüm bu teşebbüsler maalesef karşılıksız kalmıştır.

Araştırmacılar için bir fikir vermesi açısından, eserin mikrofilmleri çalışmanın sonuna "Tıpkıbasım" başlığı ile eklenmiştir.

I. 2. 2. Tavsifi

Cilt-Yazı Ebâdı: 200x145-175x95 mm.

Cilt-Kâğıt Özellikleri: Çiçek baskılı, zencirekli açık kahverengi meşin ciltli. İlk 10 varakta su yolu fligranlı, cedvelsiz, mühreli, âharlı kâğıt kullanılmıştır (1a-10b). Daha sonra eserin sonuna kadar (11a- 136b), çift kırmızı cedvelli, hafif âharlı ve taç fligranlı kâğıt kullanılmıştır. Kullanılan kâğıtların ikisi de Avrupâî kâğıttır.

Cilt üzerinde şirâzeye sonradan, eseri sağlamlaştırmak amacıyla yapılan ekleme ve eserin kapak ile varakları birleştiren yan kâğıdının yeşil Avrupâî bir kartondan yapılmış olması, eserin XIX. ya da XX. yüzyılda bir tamir gördüğü fikrini uyandırmaktadır.

İlk 10 varaklık bölümün, esere sonradan dâhil edildiği yapıştırma izlerinden bâriz bir şekilde anlaşılmaktadır. Eserin şirâzesinde bulunan kimi yerde fotoğraflara yansıyan dikiş izleri kâğıtların Avrupâî bir tarzda dikildiğini gösterirken aynı zamanda eserin XVIII. yy'da oluşturulmuş olabileceği hakkında da ipuçları vermektedir.

Eserin 1a ile 10b varaklarında yer alan Lebîb Dîvânı'nın, girişindeki dört kasîdeden oluşan ve eksik kalmış olan ilk 10 varaklık bölümün sonradan esere eklendiğini çiriş unu ile yapılan yapıştırma işleminden anlamak mümkündür. Fihriste kaynaklık ederek ilk varak kabul edilen 11b varağı, alt kısmından yırtılmış ve yine çiriş unu ile tamir görmüştür. Ayrıca varağın kenarına da başka bir kâğıt türü ile sağlamlaştırıcı bir yapıştırma işlemi yapılmıştır. 11b'den itibaren eserin sonuna kadar kâğıt kullanımı tek tip devam etmiştir.

Varak Sayısı-Satır Sayısı-Hattı: 136 varak, satır sayıları muhtelif. İlk varaktan başlayarak on birinci varağa kadar ta'lik (1b-10b) hat kullanılmıştır. On birinci varaktan eserin sonuna kadar nesih hat karakterinde bir yazı mevcuttur.

114b'nin sol sütununda, mürekkebin kuruma şeklinden ve farklı bir mürekkep kullanılışından, ayrıca kalem ucunun değişmesinden dolayı sonradan eklendiği anlaşılan, rik'a hattıyla yazılmış bir manzûme mevcuttur. Bu manzûmenin esere

sonradan eklendiği ve nesihi andıran yazıyı yazan kişi tarafından eklenmiş olabileceği, kalem kullanılışındaki benzerlikten dolayı ihtimal dâhilindedir. 129b'nin derkenarı ta'lik hat ile ve diğer yazılara göre daha ince uçlu bir kalemle yazılmıştır. 130b, 131b'de bulunan manzûmeler nesih hattını yazan kişinin rik'a da çalıştığını gösteren ve aynı kişiye âit olduğu düşünülen manzûmelerdir. Varaklar kalın uçlu bir kalemle ve rik'a hattıyla yazılmıştır. Ön kapak zahriyyesindeki fetvâ metni ile 134a'da bulunan Mes'ûd Efendi'ye âit gazelin yazılışındaki kalem hareketleri birbirine yakın olduğu için bu iki varağın aynı kişi tarafından yazılmış olabileceği düşünülmüştür. Eserde mevcut yazılar eserin dört farklı mürettip elinden geçmiş olabileceği ihtimalini ortaya koymuştur.

Ketebe-Ferâğ Kaydı: Eserde ketebe ve ferâğ kaydı mevcut değildir.

Temellük Kaydı: Eserin ön kapağının ardından sonradan yapıştırıldığı belli olan dikdörtgen bir kâğıtta Türk Alfabesi ile "Mecmû'a-i Eş'âr", "Yz: Nesih Kırması, Y: 135" yazıları ve "28/XI/1947" târihi mevcuttur. Hemen arkasında 1923 târihli "Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara Genel Kitaplık, Kayıt No: 899, Tasnif No: 894. 35-1" bilgileri mevcut olan dikdörtgen bir mühür bulunmaktadır. Ön kapak zahriyyesinin yanında bulunan sayfada, muhtemelen okunamadığı için, sol alt köşede bulunan, mührün içindeki yazılar olduğu düşünülen "El-faḳīr illā Raḥmeti'r-Rabbihi'l-Ġafūr Es-Seyyīd Aḥmedü'l-Boluvī Ed-dā'ī" yazısı mevcuttur. Yazının altında iki mühür vardır. Bu mühürlerden birisinde de "Es-Seyyid Ḥamza Çavuş" yazmaktadır. Mevcut mühürlerin altında "Aḥmed Boluvī" imzası vardır. 1a'da müsennâ bir mühürde "Es-Seyyid Aḥmed Aġa" yazmaktadır. 11b'de bulunan "1947 târihinde Ankara genel kitaplığınca onbeşliraya satın alınmıştır." kaydı eserin asıl zahriyyesinin bu varak olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca eser içinde 39a varağının derkenârında "ṣāhibi 'İzzet Meḥmed Efendi" yazısı mevcuttur. Bu yazının bir temellük kaydı olarak ortada bulunan varaklara yazılması düşündürücüdür. 133b'de beş ayrı yere düzensiz bir şekilde yazıldığı görülen "ḳaḥveci" imzası mevcuttur. Bazı imzaların yarım kalması eserde

mevcut boşluğun imza denemesi için kullanıldığını düşündürmüştür. Ayrıca 134b varağında “Dârende nefer uzun boylu ḳara bıyuḳlu” yazısı mevcuttur.

Zahriyye ve 1a Bilgileri: Eserin ön kapağının ardından sonradan yapıştırıldığı belli olan dikdörtgen bir kâğıtta Türk alfabesi ile “Mecmû’a-i Eş’âr”, “Yz: Nesih Kırması, Y: 135” yazıları ve “28/XI/1947” târihi mevcuttur. Hemen arkasında 1923 târihli “Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara Genel Kitaplık, Kayıt No: 899, Tasnif No: 894. 35-1” bilgileri mevcut olan dikdörtgen bir mühür bulunmaktadır. Bu sayfada Arap harfleri ile “Ḳıymet 45”, “cum‘a güni” yazıları ve 1’den 29’a kadar alt alta verilmiş Arapça numaralar mevcuttur. Ayrıca muhtelif numaralar alt alta sıralanmıştır.

Ardından gelen varakta bir fetva metni mevcuttur. Bu metin aşağıdaki gibidir:

“(1) İmām-ı A‘ẓam raḥmetullāhi ‘aleyh ḥażretlerine bir kimse gelür yā imām dün gice evime (2) uġrılar girdi evimde olanca esbābımı aldılar ve baña seni öldürürüz kimseye (3) söyleme diyü and virdiler ki kimseye söylemeyim ve mālimi anlardan ṭaleb itmeyim şimdi (4) gözüme ḳarşu esbābımı giyüp ve ṣatup telef ideyorlar yine maḥallemiz ḫalḳından (5) bildigim kimselerdir benim andım nice bozılur baña tedbīr nedir didi ḥażret-i İmām bu (6) yemīniñ emri ḳolaydur maḥalleñiz mescidine varayın maḥalle ḫalḳı ile ḳavl it (7) ben mescid ḳapusına ṭurayın maḥalle ḫalḳı birer birer mescid ḳapusına uġrayup (8) çıḳarlarken ben saña ṣorayın esbābıñı sirḳa ide bu mıdur diyeyin (9) maẓınne olmıyan kimse olur ise yoḳdı eger ḳapuya uġrayan maẓınne olur (10) ise ṣorduġumlayın hīç söyleme andan ma‘lūm olsun ki maẓınne olan (11) kimse oldur ol maẓınne olmıyanlara tenbīh eyle ki her kimüñ ḥaḳḳında sākit (12) olursañ anı ṭutsunlar diyü buyurdı ḥażret-i İmāmıñ didigi gibi (13) eyitdiler ol müslimānıñ hem māli bulundı hem andı bozuldı”

Ön kapak zahriyyesinin ardından bir varak fihriste ayrılmıştır. Fihrist ise aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır:

Tablo 1. Fihrist-i Mecmû'a

FİHRİST-İ MECMŪ'A

Nābī Efendi 1	Āgāh Efendi 28	Vālī Efendi 39	Emīrī Efendi 42	Ṣābit Efendi 48	Bāḳī Efendi 58
Şehrī Çelebi 68	Fehīm Efendi 74	Nā'ilī Efendi 82	Vecdī Efendi 84	Ṭaybī Efendi 88	Neşātī Efendi 93
Ḥasırī Efendi 94	Sa'dī Efendi Ẕātī Efendi 'Ārif Efendi 95	Dürrī Efendi Sükkerī Efendi 95	Ḳadrī Efendi Rāmī Efendi Faṣīḥ Paşa 96	Kemāl Efendi Meẕāḳī Efendi Ṣāḥib Efendi Cezmī Efendi Nāmī Efendi 96	Şināsī Efendi Riyāżī Efendi Kudsī Efendi 97
Mucīb Efendi Ḥāmī Efendi Rāsıḫ Efendi 98	Fā'iḳ Efendi Bahāyī Efendi Niẓāmī Efendi Sırrī Efendi Rüşdī Efendi 98	Rāşid Efendi Münīb Efendi Naẕīm Efendi 'İzzetā Efendi 99	Ālī Efendi Güzārī Efendi 'İşmetī Efendi Sāmī Efendi 100	Nāmī Efendi Nedīm Efendi 'Āşım Efendi 101	
Miṣālī Efendi Vehbī Efendi 120	Ḥāmī Efendi 127				

Fihristten sonraki varakta "bal mumı 20 direm zeytuñ yaġı 50 direm tīre menti 20 direm mıṣṭakī 10 direm" yine içeriğe göre değişik, kalın uçlu kalemle yazılmış bir tarif mevcuttur.

1a Ẕekriyyā'yı zinde ḳılan

Hicrile efgende ḳılan

Bir mürşide bende ḳılan

Ḥaḳḳuñ eẕkārıdur bunı

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 1a'dan itibaren, 132. varağa kadar her varağın b yüzüne kırmızı kurşun kalemle "2, 3, 4, 5, …" şeklinde sırasıyla numara verilmiş, 132. varaktan sonra 134 numarası verilmiş, 133 sayısı dikkatsizlik ile atlanmıştır. Bu numaralandırma günümüz rakamlarıyla ve kırmızı kurşun kalemle yazılmıştır. Eserin transkripsiyonlu metni bu numaralara göre düzenlenmiş olup, 132. varaktan sonraki yanlış numaralandırma tıpkıbasım için düzeltilmiştir. Ayrıca eserde 11b'den itibaren varaklarda Arapça rakamlar ile numaralandırma mevcuttur. Bu numaralar kimi yerlerde yanlış sıra ile ilerlemiş, kimi yerlerde ise mikrofilmde çıkmayacak kadar varakların üst köşe kısmına yazılmıştır. Arapça numaralar: 1, 2, 3, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, ..? şeklinde ilerlemekte ve emîn bir görünüm arz etmemektedir.

Eserin 135b varağında ters bir şekilde "'Ömer Beg Efendinüñ bilezik, dirhem 87,5" yazısı, arka kapak zahriyyesinde ise "Dārende nefer uzun boylu ḳara bıyuḳlu" yazıları mevcuttur. Ayrıca alt alta sıralanmış içerisinde karpuz, soğan gibi yiyecek isimlerinin bulunduğu bir alışveriş listesi mevcuttur.

I. 2. Muhtelif Sahipler ve Genel Değerlendirmeler

Eserde mevcut olan yazılar ve temellük hakkında bilgi sahibi olabileceğimiz veriler, her ne kadar sağlıklı olmasa da eserin kimler tarafından mülk edinilmiş olabileceğini ortaya koyar.

Eserin *Fihrist-i Mecmû'a* başlığı ile fihristi verilen varağın alt kısmında iki ayrı ismin kayıtlı olduğu iki farklı mühür bulunmaktadır. Bu mühürlerden birisi Es-Seyyid Ḥamza Çavuş'a bir diğeri ise Es-Seyyid Aḥmedü'l-Boluvî'ye âittir. Bu isimler hakkında herhangi bir târihî bilgi mevcut değildir. 1a'da müsennâ bir mühürde bulunan "Es-Seyyid Aḥmed Aġa" kaydının da Es-Seyyid Aḥmedü'l-Boluvî'ye âit olduğu düşünülmektedir.

Eserde ayrıca 39a varağının derkenârında “ṣāhibi ʿİzzet Meḥmed Efendi” yazısı mevcuttur. Bu yazının bir temellük kaydı olarak ortada bulunan varaklara yazılması düşündürücüdür. Ancak böyle bir kayıt eserin “‘İzzet Meḥmed Efendi” isimli bir zât tarafından sahiplenildiğini söylemeyi mümkün kılar.

133b’de bulunan “ḳaḥveci” imzası ve 134b varağında “Dârende nefer uzun boylu ḳara bıyuḳlu” yazısı son varaklarda bulunması hasebiyle eserin iki ayrı kişinin eline geçmiş olabileceği düşünülse de bu bilgi muallaktır.

Eserin temellüğü hakkında ciddî sayılabilecek bir kayıt da eserin sonunda mevcut bir gazelin başlığındaki “lirāḳımihi” ifâdesidir. Bu gazelin Mes’ûd isimli bir şâire âit olması eserin tamamının Mes’ûd tarafından tertîb edildiği fikrini uyandırmıştır. Teknik olarak ulaşılan bu fikir, eserin genelinde kullanılan yazı ile Mes’ûd’a âit olan gazeldeki yazının birbirinden farklı görünmesi sebebiyle dikkatle değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bahsi geçen gazel ile eserin ön kapak zahriyyesinde bulunan fetvâ metni aynı yazı karakterlerini taşımaktadır. Lebîb’in şiirlerinin bulunduğu ilk 10 varağın ardından gelen ve eserin sonuna kadar hemen hemen aynı tarzda bir nesîh ile kaleme alınan eserin bu kısmının da Mes’ûd’a âit olabileceği de düşünülmektedir.

Eser hâlihazırda tavsifinde bahsedildiği üzere iki parçadan oluşmaktadır. Bu iki parçanın ne zaman ve kim tarafından birleştirildiği hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

I. 3. Muhtevâsı

I. 3. 1. Mecmû’a’da Şiiri Bulunan Şâirler

*Mecmû’a*da XV, XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyıla âit toplam 67 şâirin şiirlerine yer verilmiştir. Mevcut bilgilerle eserin sonunda yer verilen 26 müfredin kime/kimlere âit olduğu belirlenememiştir. Bu başlıkta, eserde şiirleri bulunan şâirlerin hayatlarından genel anlamda bahsedilerek, bu şâirlerin tek bir mecmû’ada şiirlerinin toplanmasına sebep olabilecek ortak ve özel hususları anlaşılmaya çalışılmıştır. Şâirlerin hayatları incelendiğinde kimilerinin silsile hâlinde birbirlerine hocalık

etmeleri, kimilerinin aynı memlekette ömürlerini geçirmeleri, kimilerinin üstat kabul edilmeleri, kimilerinin ise kendilerine hayranlık duyulması sebebiyle mecmû'ada anılmaları gibi sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Bölüm içerisinde ele alınan şâirler, alfabetik sıraya göre değerlendirilmiştir. Bu sıralandırmaya eserde dolaylı olarak -tahmîs, tesdîs vb. gibi şekillerle- şiirleri yer alan Fuzûlî, Necâtî, Zamîrî ve Rûhî'nin hayatları hakkında genel bilgiler de dâhil edilmiştir. Şâirlerin hayatları hakkında verilen bilgiler için TEİS (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü) temel kaynak olarak kullanılmış, şâirlerin isimleri buradaki maddelere kayıt edildiği şekilde aktarılmıştır; yan kaynaklar olarak, çeşitli yüzyıllarda yazılmış başta tezkireler olmak üzere kaynaklık teşkil edebilecek dîvân, şehrengîz, seyahatnâme vb. eserlere başvurulmuştur.

1. Âgâh Efendi (Hacı Hâfiz Mehmed Bulak) (1630-1728)[54]

Asıl adı Mehmed Bulak olan Âgâh Efendi, Semerkand veya Buhara'da doğmuştur. Hac vazifesini yerine getirmesi ve hâfız olması sebebiyle Hacı Hâfız olarak anılmıştır.[55] Buhara, Şam, Tebriz, Mekke, Medine, Konya gibi pek çok şehri dolaştıktan sonra 1669'da Diyarbakır'a yerleşmiş ve ömrünü burada tamamlamıştır. Şevket-i Buhârî'den edebiyat tahsîlinde bulunması ve Sâib-i Tebrizî'nin dîvânını kopya etmesi sayesinde Diyarbakır'da itibar görmüş ve uzun yıllar hocalık yapmıştır. Şâirliği dışında hattat, müzehhip, mücellit, hakkak ve ressamdır.

Yüz yaşına kadar uzun bir ömür süren Âgâh'ın özelde Diyarbakır'a, genelde klâsik edebiyata büyük katkıları olmuştur. Diyarbakır'da Âgâh'ın başında bulunduğu, şâirler için bir mektep, muhabbet ve paylaşım yeri olan edebî meclislerde birçok şâir yetişmiştir. Hâmî, Mucîb, Kemâli, Lebîb bu meclislere katılan ve burada yetişen

---

[54] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=28 (09.04.2018) Şerife Akpınar.

[55] Şerife Akpınar, Âgâh (Semerkandî-yi Âmidî) Dîvân, KTBKYGM, 2012, s. 12.

şâirlerdendir. Bu meclislere Urfalı Nâbî'nin de zaman zaman iştirâk etmesi[56] ilgi çekicidir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 3 gazeli bir müseddesi mevcuttur.

Farsça ve *Türkçe Dîvan*[57]ları olduğu kaynaklarda bahsedilen Âgâh Efendi'nin *Farsça Dîvânı*'na ulaşılamamıştır. Bu verimli hayatın ardından 1728'de vefat eden Âgâh Efendi için Vâlî "Girdi dâr-ı İrem'e ârif-i billâh Âgâh"[58] târih mısra'ını yazmıştır.

2. Âlî/ Çeşmî (Gelibolulu Mustafa) (1541-1600)[59]

Asıl adı Mustafa olan Âlî'nin, Gelibolu sevgisini hemen bütün eserlerinde yansıtması onun memleketiyle birlikte anılmasına sebep olmuştur. Dedesinin adının Abdullâh olması devşirme kökenli bir aileden gelmiş olabileceğini düşündürür. Ailesinin maddî durumunun iyi olması, ona yaşıtlarından daha önce eğitim basamaklarını çıkmasında yarar sağlamıştır. Küçük yaşta ünlü hocalardan tefsir ve fıkıh dersleri alan Âlî, 16 yaşında İstanbul'a gelerek buradaki medreselere devam etmiştir. Şehzâde Selim'in yanında bürokrasiye yönelen Âlî, daha sonra Şehzâde Selim'in yanından ayrılarak defterdarlık, kâtiplik, sancak beyliği gibi birçok devlet görevlerinde bulunmuştur. Son olarak Cidde sancakbeyliğinde iken 1600 yılında vefat etmiştir.

"*Çeşitli sahalardaki geniş kültürünü aksettiren eserlerinin zenginliği ve bunlardaki görüşlerinin hususiyet ve farklılığı ile XVI. yüzyılın en dikkate değer kalem sahiplerinden biri olan Âlî'nin târihçiliği yanında, şâir ve bir nesir üstadı olarak ağır basan edebiyatçı tarafı da vardır.*"[60] Çok çeşitli ve birçok alanda kalem ehli olan Âlî'nin

---

[56] İdris Kadıoğlu, "Diyarbekir Encümen-i Dânişi'nin Üstad Şâiri Âgâh ve Devrindeki Şâirler Üzerindeki Etkisi", T.C. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi (DÜSBED), Y. 2, S. 4, Kasım, 2010, s. 35. (http://www.e-dusbed.com/Dusbed/ArchiveIssues/PDF/f843b26a-6868-e711-80f0-00224d68272d (24.12.2017)).

[57] Şerife Akpınar, Âgâh (Semerkandî-yi Âmidî) Dîvân, KTBKYGM, 2017.

[58] Ali Emîrî Efendi, Esâmî-i Şu'arâ-yı Âmid, Hzl. Galip Güner, Nurhan Güner, Anıl Matbâa, Ankara 2003, s. 10.

[59] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943 (07.05.2018) Mustafa İsen- İsmail Hakkı Aksoyak.

[60] Bekir Kütükoğlu, Ömer Faruk Akün, "Âlî Mustafa Efendi", TDVİA, İSAM, C. 2, s. 414-421, İstanbul 1989, s. 416.

eserlerini edebî eserleri, târihî eserleri, diğer eserleri ve henüz ele geçmemiş eserleri olarak sınıflandırmak mümkündür.[61]

Türkçe Dîvân[62], *Tuhfetü'l-Uşşâk*[63], *Riyâzü's-Sâlikîn*[64], *Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi*[65] Âlî'nin elliyi aşkın eserlerinden birkaçıdır.[66] İran şâirlerinden Hâfız-ı Şirâzî ve Molla Câmî'den; Osmanlı şâirlerinden ise Necâtî, Bâkî ve Hayâlî'den etkilenmiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli ve bir müseddesi mevcuttur.[67]

3. 'Ârif

Kaynaklarda XVI-XVIII. yüzyıllarda yaşamış birçok "'Ârif" mahlaslı şâir mevcuttur.[68] *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli bulunan 'Ârif'in kim olduğu tespit edilememiştir. [69]

4. 'Âsım (Çelebizâde 'Âsım) (1685?-1760)[70]

Asıl adı İsmâil olan 'Âsım İstanbulludur. İyi bir medrese tahsîlinin ardından birçok medresede müderrislik yapmıştır. 1723'te selefi Râşid'in yerine vak'anüvisliğe getirilmiş, târihçi kimliği ile saraydaki resmî toplantılara, davetlere, çırağan eğlencelerine, helva sohbetlerine sıklıkla katılmaya başlamıştır. Medine kadılığına

---

[61] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943 (07.05.2018) Mustafa İsen- İsmail Hakkı Aksoyak.

[62] Perihan Ünal, Âlî Dîvânı Transkripsiyon ve Edisyon Kritiği, Türkiyat Enstitüsü, T. 480, İstanbul 1955-56; İsmail Hakkı Aksoyak, Gelibolulu Mustafa Ali ve Divanlarının Tenkitli Metni (2 Cilt), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Mustafa İsen), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1999; Kudret Altun, Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı (Vâridâtü'l-Enîka), Niğde 1999; İsmail Hakkı Aksoyak, Gelibolulu Mustafa Âlî, Divanlar: I. Divan, II. Vâridâtü'l-Enîka, III. Lâyıhâtü'l-Hakîka, IV. Divan, KTBKYGM, Ankara 2018.

[63] İsmail Hakkı Aksoyak, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Tuhfetü'l-Uşşâk Mesnevîsi, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Ünver), (Yayınlanmamış YLT), Ankara 1995.

[64] Mehmet Arslan, İ. Hakkı Aksoyak, Gelibolulu Âlî, Riyâzü's-Sâlikîn, Sivas 1998.

[65] Hasan Aksoy, Gelibolulu Âlî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleri, İstanbul 1991.

[66] Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Kasım Ertaş, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Hayatı ve Eserleri", The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science, Vol.: 6/4, p. 191-211, March 2013.

[67] Âlî'nin şiirleri için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[68] Âgah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, I. Cilt, TTK Yay., Ankara 1998, s. 307, 309, 314, 319, 322, 324, 326, 329, 335, 338, 342, 343, 350, 352.

[69] 'Ârif'in gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[70] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=53 (15.05.2018) Özge Öztekin.

kadar yükselen ‘Âsım, Anadolu kazaskerliği dahi yapmış, en son şeyhülislam olarak vefat etmiştir.

Mevlevî şâirlerden olan ‘Âsım, iyilik sever, doğrusözlü ve bilhassa kitaplara olan düşkünlüğü ile tanınır. Hem şiirde hem nesirde kıymetli eserler vermiştir. Bilhassa Râşid’in ardından saray târihçisi olarak 1722-1730 yılları arasındaki Osmanlı târihini anlattığı eseri Lâle Devri için de önemli bir kayıt niteliği taşımaktadır. Nâbî’nin tesiri ile hikemî şiirler yazmış, kimi şiirlerinde de Nedîm’i takip etmiştir.

Dîvân[71]*, Târîh*[72]*, Münşe’ât ve Acâ’ibü’l-Letâ’if* adlı eserleri bulunmaktadır. *Mecmû’a-yı Eş’âr*’da 4 gazel, 2 tahmîs ve 3 tane de şarkısı bulunmaktadır.[73]

5. Bahâyî (Mehmed Efendi) (1601-1654)[74]

1601 yılında doğmuş olan Bahâyî Efendi’nin asıl adı Mehmed’dir. İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Şâir asil bir aileye mensuptur.[75] Annesi şeyhülislam ve şâir olan Ebussuûd Efendi’nin torunu, babası ise “Tâcü’t-Tevârih” sahibi meşhur târihçi, şeyhülislam Sadeddin Efendi’nin torunudur. Tahsîlini babasından ve aile çevresindeki tanınmış hocalardan yapmıştır. On altı, on yedili yaşlarında babası ile Hacca gitmiş, döndükten sonra zamanla müderrislik; Selânik ve Halep’te kadılık yapmıştır. Keyif verici maddelere düşkünlüğünden dolayı bu görevinden aralıklarla iki kez azledilse de zamanla Anadolu ve Rumeli kazaskerliğine ve buradan da şeyhülislamlığa kadar yükselmiştir. 1654 yılında boğmacadan vefat etmiştir.

Bahâyî’nin zekasının ve kavrayışının düşük olduğu[76] ile ilgili bilgiler Vasfi Mahir Kocatürk’ün edebiyat târihinde mevcutken, bu bilgilerin yanlışlığı Kâtip Çelebi’nin “*Merhûm tab’-ı selîm zihn-i müstakîm sahibi bir kimse idi. Eger kânun üzere*

[71] Özge Öztekin, Çelebizâde Âsım Dîvânı, Ürün Yay., Ankara 2010.
[72] Âsım [Küçük Çelebizâde İsmâil], Târîh-i Çelebizâde, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1282.
[73] ‘Âsım’ın manzûmeleri için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[74] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=572 (03.05.2018) Erdoğan Uludağ.
[75] Gibb, …, s. 209.
[76] Kocatürk, …, s. 447.

şugl edip keyfe mübtelâ olmasa Rûm'da bir gelenlerden olurdu."[77] sözleriyle ortaya konmaktadır. Bâkî'nin şiir tarzını bu asra taşıyan Bahâyî Efendi, "*devrinin şiir anlayışına hâkim olan sosyal temalara fazla itibar etmemiştir.*"[78]

İçerisinde tevhid münâcât ve na'tın bulunmadığı küçük bir *Dîvân*[79] sahibidir. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[80]

6. Bâkî (Mahmûd 'Abdülbâkî) (1526-1600)[81]

Babası Fâtih Camii müezzini Mehmed Efendi olan Bâkî, 1526 yılında İstanbul'da doğmuştur.[82] Asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. Bakî, fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, gençliğinde serrâc çıraklığında bulunmuştur. Fakat ilme olan meyli ve kabiliyeti sonucu bu işi bırakmıştır. Medresede iyi bir tahsil gören Bâkî dönemin meşhur âlim kardeşleri olan Ahaveyn kardeşlerden ilim tahsil etmiş, hocası Şemseddin Ahmed'le birlikte Halep'e gitmiş, orada Sadıkî-i Kitâbdâr ile uzun, kıymetli sohbetlerde bulunmuştur.[83]

Kanûnî Sultan Süleyman'ın Nahçıvan Seferi dönüşünde ona sunduğu bir kasîde ile dostlukları başlamış, Kânûnî'nin ölümüne kadar onun himâyesini, iltifatlarını görmüştür. "… *şâir hâmisinin ölümüyle hâlâ Türk ilhamında en başarılı olanlar arasında yer alan bir mersiyeyle mâtemini tutmuştur.*"[84] Bir dönem Nâmî'ye âit bir gazelin Bâkî'ninmiş gibi Sultan II. Selim'e sunulması azledilmesine sebep olmuşsa da

---

[77] Şentürk, Kartal, …, s. 358.
[78] Şentürk, Kartal, …, s. 358.
[79] Sadettin Nüzhet Ergun, Şeyhülislâm Bahâyî, Hayatı ve Eserleri, Kanaat Kitabevi, İstanbul 1933; Harun Tolasa, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi Dîvânı'ndan Seçmeler, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1979; Erdoğan Uludağ, Şeyhülislam Bahâyî Divanı (İnceleme, Karşılaştırmalı Metin), Atatürk Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Haluk İpekten), (Yayımlanmamış YLT), Erzurum 1992.
[80] Bahâyî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[81] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462 (17.05.2018) Muhsin Macit- Hasan Kaplan.
[82] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462 (17.05.2018) Muhsin Macit- Hasan Kaplan.
[83] Ahmet Atillâ Şentürk; Ahmet Kartal, Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul 2004, s. 270.
[84] E. J. Wilkinson Gibb, Osmanlı Şiir Tarihi (III-IV), Ter. Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yay., Ankara 1999, s. 103.

meselenin anlaşılması ile müderrisliğe tekrar dönmüştür.[85] Sultan III. Murad döneminde müderrisliklerde bulunmuş, İstanbul kadılığı yapmış, Sultan III. Mehmed döneminde de birkaç defa Rumeli kazaskeri olmuştur. 1600 yılında çok arzu ettiği şeyhülislamlık görevine erişemeden vefat etmiştir.

Türk Edebiyatının yetiştirdiği en büyük şâirlerden biri olan Bâkî "Sultânü'ş-Şu'arâ" ünvanını asırlarca korumuştur. "*Ahmed Paşa ve Necati mümessili, daha doğrusu kendinden önceki bütün büyük şâirlerin hakîkî vârisi olmuştur.*"[86] Şiirlerinde "*ses, Türkçe'ye hakimiyet ve tasvir*" olmak üzere üç önemli unsurun bulunduğu söylenir.[87] Bâkî, Ziyâ Paşa tarafından oluşturulan "Harâbât" isimli eserde üç döneme ayrılan Osmanlı Edebiyatının orta dönemini başlatan şâir olarak kabul edilmiştir.[88] Ziyâ Paşa'nın bu tutumunda şâirin, Türkçe kelimeleri aruza uydurmak için ilk ciddî ve başarılı teşebbüsü gerçekleştirmesi önemli rol oynamıştır. Tezkireler Bâkî'nin kudretli, büyük bir şâir olmasından dem vururken daha sonraki münekkitler onu edebî bir ıslahatçı olarak görmüşlerdir.[89]

Dîvân[90]'ı en meşhur eseridir. *Fezâilü'l-Cihâd*[91], *Fezâ'il-i Mekke* ve "*Türkçenin en güzel siyer kitabı*"[92] olarak değerlendirilen *Meâ'limü'l-Yakîn*[93] adlı eserleri de mevcuttur.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 54 gazeli, bir müfredi ve Necâtî'nin gazeline yazılmış eksik bir tahmîsi mevcuttur. Bu 54 gazelin iki tanesi Sabahattin Küçük tarafından neşredilen *Dîvân*[94]'da mevcut değildir.[95]

---

[85] Mehmed Çavuşoğlu, Bâkî ve Divânından Örnekler, Kitabevi Yay., İstanbul 2001, s. 9.
[86] Vasfi Mahir Kocatürk, Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yay., Ankara 1970, s. 379.
[87] Şentürk, Kartal, …, s. 271.
[88] Gibb, …, s. 108.
[89] Gibb, …, s. 109.
[90] Ahmed Efendi, Dîvân-ı Bâkî, nşr. Ahmed Efendi, İstanbul 1276; Sadettin Nüzhet Ergun, Bâkî Hayatı ve Şiirleri, c.I, Dîvân, Suhulet Kitabevi, İstanbul 1935; Mehmed Çavuşoğlu, Bâkî ve Divânından Örnekler, Kitabevi Yay., İstanbul 2001; Sabahattin Küçük, Bâkî Divanı, TDK Yay., Ankara 2015; Sabahattin Küçük, Bâkî Divanı, KTBKYGM.
[91] Cevdet Dadaş, Baki Fezailü'l-Cihad, Trakya Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış DT), Edirne 1995.
[92] Ahmet Hamdi Tanpınar, Edebiyat Üzerine Makaleler, Dergâh Yay., İstanbul 2005, s. 152.
[93] Ayhan Tergip, Bâkî'nin Me'âlimü'l-Yakîn İsimli Eseri Üzerinde Dil İncelemesi, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan. Prof. Dr. Mustafa Özkan), (Yayımlanmamış DT), İstanbul 2010.

7. Beyânî (Ahmed) (?-1664/1665)

Kaynaklar tarandığında XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış üç ayrı "Beyânî" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan, Fuzûlî'nin bir gazeline yapılmış olan tahmîsi, şâirin hangi Beyânî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[96]

8. Cezmî ('Aziz Efendizâde Mehmed 'Abdülkerim) (?-1693)[97]

Şeyhülislam Bahâyî'nin küçük kardeşi olan Aziz Efendizâde'nin asıl adı, Mehmed Abdülkerim'dir.[98] Diyarbakır ve Kayseri kadılıklarında bulunan Cezmî, aynı zamanda hattattır.[99] 1693 yılında Diyarbakır'da vefat etmiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[100]

9. Dürrî-i Yek-çeşm Ahmed (?- 1722/23)[101]

Asıl adı Ahmet olan Dürrî, Van'da doğmuştur. Bir gözünü kaybetmesi üzerine "Yek-çeşm" olarak anılan Dürrî, genç yaşta İstanbul'a gelmiş ve kısa süre içerisinde kâtip olmuştur. Kimi kaynaklarda "Vâfî" mahlası ile anılsa da bu mahlasın bir yanlış okumadan kaynaklandığı düşünülmüştür.[102] Farsçaya olan hakimiyeti sebebiyle devrin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından gözlemci ve haberci olarak İran'a gönderilmiştir.[103]

---

[94] Küçük, Bâkî…
[95] Bâkî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[96] Beyânî'nin tahmîsi için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.
[97] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4318 (20.06.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.
[98] Adnan İnce, Tezkiretü'ş-Şu'arâ - Sâlim Efendi, AKM Yay., Ankara, 2005, s. 265.
[99] Ali Emîrî Efendi, Esâmî-i…, s. 14.
[100] Cezmî'nin gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[101] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4731 (13.05.2018) Murat Öztürk
[102] Ziya Avşar, "Sınırlı Malzeme İle Bir Biyografi Üretmek: Dürrî Biyografisi", Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi, Sempozyum Bildirileri (Nevşehir 6-8 Mayıs 2010), AKM Yay., Ankara 2011, s. 74.
[103] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4731 (27.06.2018) Mustafa Öztürk.

Dürrî'nin nazım ve nesir konusunda yetenekli olduğu fakat özel yeteneğinin târih düşürme üzerine olduğu kaynaklarda belirtilen bilgilerdendir. Hattâ bu konuda bütün ailesinin yetenekli olduğu ve göz açıp kapayıncaya kadar târih düşürebildikleri bu bilgiler arasındadır.[104] Nâbî takipçisi olan ancak kıvrak ve hareketli söyleyişi, zerâfet ve nükteye olan eğilimi, hayata rindâne yaklaşan kişiliği ile Dürrî, edebiyatımızın ön Nedîm'i sayılabilir.[105]

Dürrî'nin iki eseri mevcuttur. En tanınmış eseri *Sefâretnâme*[106]'sidir. *Dîvân*[107]'ı da içinde bulunan târih manzûmeleriyle meşhurdur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 3 gazeli mevcuttur.[108]

10. Emîrî Çelebi (Seyyid Mehmed) (1625-1725)[109]

Asıl adı Mehmed olan Emîrî Çelebi, Ali Emîrî Efendi'nin büyük dedesidir. 1625'de Diyarbakır'da doğmuş olan Emîrî Çelebi, Hz. Muhammed'in soyundan geldiği için "Seyyid" olarak anılmıştır. *Tüccar tâifesinden*[110]dir.

Şâirin bir *Nasihat-nâme*[111]'si ve bir de *Dîvançe*'si mevcuttur. Mahmut Kaplan[112] tarafından, *Dîvânçe*'nin Ali Emîrî'nin şahsî kütüphanesinde bulunan bir nüshası çalışılmıştır. Fakat çeşitli mecmû'alarda, Emîrî'nin bahsi geçen çalışmada mevcut olmayan şiirleri bulunmaktadır. Bu da şâirin az esere sahip olmasına rağmen nâmının geniş bir alana ulaşmış olmasının bir göstergesidir. Şâirin büyük bir servete

---

[104] İnce, Tekiretü'ş…, s. 297.
[105] Avşar, "Sınırlı Malzeme…, s. 70-71.
[106] Ayhan Ürkündağ, Ahmed Dürrî Efendinin İran Sefaretnamesi, Afyon Kocatepe Üni., SBE, Tarih Anabilim Dalı, (Dan.: Doç. Dr. Mustafa Eravcı, Afyon 2006.
[107] M. Ziya Bağrıaçık, Dürrî Divanındaki Tarih Manzûmeleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Ahmet Sevgi), (Yayımlanmamış DT), Van 1995.
[108] Dürrî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[109] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3998 (10.05.2018) Mahmut Kaplan.
[110] Pervin Çapan, Muṣṭafa Ṣafāyî Efendi Teẕkire-i Ṣafāyî (Nuḫbetü'l-Āṣār Min Fevā'idi'l-Eṣ'ār), İnceleme- Metin- İndeks, AKMB Yay., Ankara 2005, s. 88.
[111] Mahmut Kaplan, Diyarbakırlı Emîrî ve Nasihat-nâme'si, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research, Vol. 5, S. 22, s. 72-84, Eylül 2012.
[112] Mahmut, Kaplan; Hüseyin Alpsoy, "Diyarbakırlı Emîrî Çelebi Hayatı ve Şiirleri", Ali Emîrî Hatirasına VIII. Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatı sempozyumu, Hzl. Ahmet Dalkıran, Diyarbakır Valiliği Yay., Diyarbakır 2012, s. 242.

sahip olduğu ve ihtiyaç sahiplerini gözettiği de kaynaklarda mevcut olan bilgilerdendir.[113]

Mecmû'a-yı Eş'âr'da Emîrî Çelebî'ye âit 35 gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden 18 tanesi Mahmut Kaplan tarafından yayınlanan *Dîvançe*[114]'de mevcut değildir.[115]

11. Fasîh (Ahmed Fasîh Dede) (?-1699)[116]

Mevlevî şâirlerden olan Fasîh Dede'nin ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Fatih Sultan Mehmed zamanında Arnavutluk'un fethiyle birlikte İslâmiyeti kabul eden ve daha sonra devlet adamı, âlim ve şâirler yetiştiren Dukagin-zâde ailesine mensup olduğu kabul edilmektedir.[117] İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Köprülü Fâzıl Ahmet Paşa'nın musâhibi olduğu dönemler meşhur hattat Derviş Ali'den hat dersleri almış ve hurde ta'lik hattını, ilk yazan hattat olarak anılmıştır.[118]

Dîvân ve hazine kâtipliği görevindeyken bir gün bu görevleri bırakarak, Galata Mevlevîhânesi'nde Gavsî Dede'ye intisap etmiş ve ömrünün son otuz yılını burada geçirmiştir. Türkçe, Farsça ve Arapçayı çok iyi derecede kullanan Fasîh Dede aynı zamanda hat ve resimde de kabiliyet sahibidir. Şiirlerinde yeni benzetme unsurlarını kullanan, deyim ve atasözlerini ustalıkla şiirine dahil eden Fasîh Dede'nin kendine has bir üslûbu vardır. Bilhassa mersiyelerindeki duygu yoğunluğu sebebiyle mersiyeleri önemli günlerde mersiyehanlar tarafından okunmuştur.[119] Şinâsî ve Fasîhî isminde iki

---

[113] Ali Emîrî, Tezkire-yi Şu'arâ-yı Âmid, C. I, İstanbul 1321, s. 49.
[114] Mahmut Kaplan; Hüseyin Alpsoy, "Diyarbakırlı Emîrî Çelebi Hayatı ve Şiirleri", Ali Emîrî Hatirasına VIII. Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatı sempozyumu, Hzl. Ahmet Dalkıran, Diyarbakır Valiliği Yay., Diyarbakır 2012.
[115] Emîrî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[116] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4981 (17.06.2018) Mehmet Ünal.
[117] Mustafa Çıpan, "Fasîh Ahmed Dede", TDV İslâm Ansiklopedisi, İSAM, C. 12, s. 213-214, İstanbul 1995 s. 213.
[118] Çıpan, Fasîh…, s. 213.
[119] Çıpan, Fasîh…, s. 213.

şâirin yetişmesinde büyük katkıları olmuş, Nedîm, Esrar Dede, ŞeyhGâlib gibi birçok kıymetli şâire tesiri dokunmuştur.[120]

Türkçe *Dîvân*[121]'ı, *Farsça Dîvânçe*[122]'si ve *Münşe'ât*, *Münâzara-i Gül ü Mül*, *Münâzara-yı Rûz u Şeb*, *Tenbâkûnâme, Behişt-Âbâd*[123] gibi manzum ve mensur eserleri mevcuttur. *Münâzara-i Gül ü Mül* adlı eserine Mecmû'a-yı Eş'âr'da Nedîm ve Mes'ûd tarafından iki kez atıf yapılmıştır (475/3, 626/7).

Macmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[124] Eserde Emîrî'nin bir gazelinde bulunan ifâdelerden Fasîh Dede'nin Emîrî tarafından sevildiği, takip edildiği anlaşılmaktadır.

"*Emīrī lehce-yi şūḫ-ı Faṣīḥ'den geldi*

Bu naẓm-ı nādire-yi pür-şi'ār ḫāṭıruma" (139/5)

12. Fâyik (Mahmûd) (?-1715)[125]

Urfa'da dünyaya gelen ve asıl adı Mahmûd olan şâirin, ne zaman doğduğu bilinmemektedir. "*Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*"nde asıl adı Necmettin olarak kaydedilmişse de tezkirelerde yer alan açıklamalara göre[126] bu bilginin bir yanlış anlaşılmadan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Fiziksel özelliğinden dolayı "Fâyik-i Leng" (Aksak Fâyik) olarak anılmıştır.[127] Divan Şâiri Nâbî'nin yakın akrabası olan Fâyik, müderrislik yapmış, Antalya ve İznik'te kadılık görevlerinde bulunmuştur. Şeyhülislam Feyzullah Efendi ve Râmî Paşa gibi devlet büyükleri ile iyi ilişkileri olmuştur. 1715'te İznik'te vefat etmiştir.

---

[120] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4981 (17.06.2018) Mehmet Ünal.

[121] Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni (2 Cilt), Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1991.

[122] Mehmet Atalay, Fasîh Ahmed Dede Farsça Divançe, Çantay Kitabevi, İstanbul 2007.

[123] Hakan Sevindik, Fasîh Ahmed Dede'nin Behişt-Âbâd Adlı Mesnevîsi (İnceleme, Metin, Dizin), Selçuk Üni. SBE, TDE, (Yayımlanmamış YLT), Konya 2011.

[124] Fasîh Dede'nin gazeli için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.

[125] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1485 (12. 05. 2018) Kaplan Üstüner.

[126] Çapan, Mustafa…, s. 475; Abdulkadiroğlu Abdulkerim, İsmail Beliğ Nuḫbetü'l-Āşār li Zeyli Zübdeti'l Eş'ar, AKMB Yay., Ankara 1999, s. 308; İnce, Tezkiretü'ş…, s. 526.

[127] Abdulkadiroğlu, İsmail …, s. 308.

Bilinen tek eseri *Dîvân*[128]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[129]

13. Fehîm-i Kadîm (Mustafa) (1627 ?-1647)[130]

Asıl adı Mustafa olan Fehîm, Halepli bir aileye mensuptur. Babası gevrek ve kurabiye satan bir fellâhtır. Bu sebeple de "*uncu-zâde*"[131] olarak anılmıştır. Doğum târihi ihtilaflı olarak 1627 kabul edilmiştir. Kimi araştırmacılar şiirlerinden yola çıkarak daha erken bir zamanda doğmuş olabileceğini ileri sürmüşlerdir.[132] Yakın dostu Evliyâ Çelebi'nin de aksettirdiğine göre kekemeliği vardır. Arapçayı ailesinden iyi derecede öğrenen Fehîm, genç yaşlarda Urfî-i Şirâzî Dîvânı'nı istinsah etmiş olmasından anlaşıldığına göre Farsçayı da iyi derecede bilmektedir.[133] Urfî-i Şirâzî'nin tesirinde kalması sebebiyle kendisinden "Urfî-i Rûm" olarak bahsedilmiştir.[134]

Fehîm'in üslûbu üzerine çeşitli değerlendirmeler mevcutsa da Vasfi Mahir Kocatürk'ün "*Fuzûlî ile Nef'î birbirine karıştırılarak yüksek kudrete sahip bir sanatkâr tarafından işlenirse Fehîm'in şiiri meydana gelir. İstanbullu Mustafa Çelebi, işte bunu yapmış ve ortaya koyduğu mükemmel manzûmelere kendi şahsiyetinin asil damgasını vurmuştur.*"[135] cümleleri ile gerçekleştirdiği tespit oldukça tatminkârdır. Klâsik edebiyatta Sebk-i Hindî tesirinin büyük temsilcilerindendir. Onun büyüklüğü, şiirindeki yeni söyleyiş, kendi dengi olan ve kendinden sonraki yüzyıllarda yaşamış olan şâirler tarafından takip edilmesi, örnek alınması ile açıklanabilir.[136] "*Tanzimat dönemi dîvân*

---

[128] Fatma Koçak, Faik Mahmud ve Divanı, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Yaşar Aydoğan), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2006.
[129] Fâyik'in gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[130] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364 (13.05.2018) Ayşe Yıldız.
[131] Şentürk, Kartal, …, s. 362.
[132] Tahir Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", TDV İslâm Ansiklopedisi, İSAM, C. 12, s. 295,296, İstanbul 1995, s. 295.
[133] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364 (15.06.2018) Ayşe Yıldız.
[134] Mengi Mine, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay., Ankara 2009, s. 211.
[135] Kocatürk, …, s. 445.
[136] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364 (15.06.2018) Ayşe Yıldız.

şiiri yanlısı şâirlerin gazel vadisinde en beğendikleri ve nazire yazdıkları iki şâirden biri Fehîm diğeri Nâ'ilî'dir."[137]

Fehîm'in *Dîvân*[138]'ı ve *Şehrengîz*, *Bahr-ı Tavîl*[139], *Letâif-i Kümmelîn*[140], *Durûb-ı Emsâl-i Türkî*[141] adlı eserleri bulunmaktadır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da Fehîm'in 46 gazeli 2 kasîdesi mevcuttur. Bu manzûmeler Tahir Üzgör tarafınca yayınlanan *Dîvân*[142]'dan bir kaşılaştırmaya tâbi tutulmuştur.[143]

14. Fuzûlî (1483-1556)[144]

XVI. yüzyılın en parlak yıldızlarından olan ve ışığı günümüze kadar ulaşan Fuzûlî Mehmed Efendi, Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir tahmîs vesîlesiyle mevcut olan bir gazeli ile yer alır. Dîvân'ında geçen bir târih üzerine 1483 yılında doğduğu tespit edilmiştir. Nerede doğduğu konusu ise ihtilaflıdır. Şiirlerinde "Bağdâdî" ifadesinin bulunması Bağdatlı olduğunu düşündürse de kimi araştırmacılar Hille, Necef yahut Kerbelâlı da olabileceğini söylemişlerdir.

Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmadığımız Fuzûlî, Kânûnî'nin Bağdat seferinde kendisine bir kasîde sunmuş, Taşlıcalı Yahyâ ve Hayâlî ile de bu dönemde tanışmıştır. Leylâ ve Mecnûn mesnevîsini yazmasında bu iki şâirin teşvikleri olduğunu

---

[137] Mengi, Eski Türk…, s.211.

[138] Sadettin Nüzhet Ergun, Fehîm Divanı, İstanbul 1934; Tahir Üzgör, Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, AKM Yay., Ankara 1991.

[139] Yunus Kaplan, "Fehîm-i Kadîm'in Bahr-ı Tavîl'i", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 16, s. 167-176, İstanbul 2016.

[140] Ramazan Ekinci, "Fehîm-i Kadîm'in Latifeleri: Tercüme-i Letâyif-i Kibâr-ı Kümmelîn", Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 8/4, p. 749-768, Spring 2013.

[141] Ramazan Ekinci, "Fehîm-i Kadîm'e Mâl Edilen Bir Atasözleri Kitapçığı: Durûb-ı Emsâl-i Türkî, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, S. 15/1, Yaz 2015.

[142] Tahir Üzgör, Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, AKM Yay., Ankara 1991.

[143] Fehîm'in manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[144] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=624 (05.13.2018) Muhsin Macit.

kendisi ifade etmiştir.[145] Osmanlı bürokratlarına, kimi paşalara ve Kânûnî Sultan Süleyman'a eserler sunmuşsa da ömrü boyunca bir hâmî bulamamıştır.

Fuzûlî "*şiirleri üzerinde çok titizlenen bir sanatkâr hüviyetine sahiptir.*"[146] Eserlerinde ilmî yönü, mânâda kullandığı çok katmanlılıktan anlaşılmaktadır. Bilhassa ilimsiz şiir olmaz, düşüncesini savunan Fuzûlî'nin şiirlerinde, bu tutumun bir sonucu olarak sağlam bir alt yapı göze çarpar. Onun şiirleri ilk bakışta, sadeliğine bakılarak kolayca anlaşılabilecek gibi görünen, derinleştikçe incelen birer sehlimümtenî örneği oluşturur.[147]

Fuzûlî Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinde -hepsini olgun seviyede kullanarak- birçok eser vermiştir. *Türkçe Dîvân*[148], *Leylâ ve Mecnûn*[149], *Beng ü Bâde*[150], *Hadîs-i Erba'în Tercümesi*[151], *Hadîkatü's-Süedâ*[152] Türkçe eserlerinden; *Farsça Dîvân*[153], *Heft-câm*, *Risâle-yi Muammâ*, *Rind ü Zâhid*, *Sıhhat ü Maraz*[154] Farsça eserlerinden; *Arapça Dîvân*, *Matla'u'l-İ'tikâd*[155] Arapça eserlerinden bazılarıdır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli, Beyânî tarafından üzerine tahmîs yapılması sebebiyle ele alınmıştır.

---

[145] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=624 (05.13.2018) Muhsin Macit.

[146] Şentürk, Kartal, …, s. 246.

[147] Şentürk, Kartal, …, s. 246

[148] Abdülbaki Gölpınarlı, Fuzûlî Dîvânı, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1985; Fuzûlî, Fuzûlî ve Türkçe Divanı'ndan seçmeler, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1986; Kenan Akyüz vd., Fuzûlî Dîvânı, Akçağ Yay., Ankara 1990.

[149] Hüseyin Ayan, Fuzûlî Leylâ vü Mecnûn, Dergâh Yay., İstanbul 1981; Muhammet Nur Doğan, Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn, Çantay Kitabevi, İstanbul 1996; İskender Pala, "Leylâ vü Mecnûn", TDV İslâm Ansiklopedisi, İSAM, C. 27, s. 162-164, İstanbul 2003; İskender Pala, Leyla ile Mecnun, Kapı Yay., İstanbul 2006.

[150] Kemal Edip Kürkçüoğlu, Beng ü Bade, Maarif Basımevi, İstanbul 1956.

[151] Kemal Edip Kürkçüoğlu, Hadîs-i Erba'în Terrcümesi, İstanbul 1951.

[152] Şeyma Güngör, Hadîkatü's-Süedâ, KB Yay., Ankara 1987; Selahaddin Güngör, Saadete Ermişlerin Bahçesi, Kerbela: Hadikatü's-Süeda, Kurtuba Yay., İstanbul 2012.

[153] Ali Nihat Tarlan, Fuzuli'nin Farsça Divanı, Tercümesi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1950; Hasibe Mazıoğlu, Fuzuli Farsça Divan Edisyon Kritik, TTK Yay., 1962.

[154] Hüseyin Ayan, Rind ile Zahid Sıhhat ile Maraz, Büyüyen Ay Yay., İstanbul 2012.

[155] Mehmed Ali Yekta Saraç, "Fuzûlî'nin Kelâm'a Dâir "Matlaul İtikad" İsimli Eseri ve Önemi", İlmî Araştırmalar, S. 2, s. 111-118. İstanbul 1996.

15. Güzârî (Güzârî Çelebi) (?-1706/1707)[156]

Diyarbakır şâirlerinden olan Güzârî Çelebi[157]'nin kaç yılında doğduğu bilinmemektedir. Diyarbakır'daki şiir meclislerinde bulunmuş, 1706/7'de Diyarbakır'da vefat etmiştir. Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[158]

16. Hâmî (Ahmed) (1679-1747)[159]

1679'da Diyarbakır'da doğmuş olan Hâmî'nin asıl adı Ahmed'dir. Kendisi Köprülüzâde Hacı Abdullâh Paşa'nın dîvân kâtipliğini yapmıştır. Böyle bir görevde bulunması ve Nâbî tarafından dahi kendisinden, kıymetli sözler söyleyen bir şâir olarak bahsedilmesine rağmen, döneminde yazılmış olan tezkirelerde adı bulunmamaktadır. Ali Emîrî bu durumu ciddî bir kusur kabul eder.[160] "*Âgâh Efendi'den ilim tahsil etmiştir.*"[161] Abdullâh Paşa'yla birlikte Tebriz seferine katılmış, İstanbul, Erzurum ve Diyarbakır'da bulunmuştur. 1647'de Diyarbakır'da vefat eden Hâmî'nin buradaki evi, devrin şâirleri için bir toplantı ve paylaşım yeri olmuştur.[162]

Nedîm ve Nâbî takipçisi Hâmî'nin şiirlerinde mahallî ve hikemî söyleyişler mevcuttur. Bilinen tek eseri *Dîvân*[163]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 16 gazeli, bir târih manzûmesi ve 2 kasîdesi mevcuttur. "Zamānında" redifli gazel, Kadri Hüsnü Yılmaz tarafından neşredilen *Dîvân*'da mevcut değildir.[164]

---

[156] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3515 (19.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.

[157] Ali Emîrî, Esâmî-i…, s.48.

[158] Güzârî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[159] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=58 (03.05.2018) Kadri Hüsnü Yılmaz.

[160] Emîrî, Tezkire-yi…, s. 231,232.

[161] Kadri Hüsnü Yılmaz, Hâmî Ahmed (Diyarbekrî) Divanı İnceleme-Metin, Gazi Üni., SBE (Dan: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2011, s. 2.

[162] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=58 (03.05.2018) Kadri Hüsnü Yılmaz

[163] Yılmaz, Hâmî …; Kadri Hüsnü Yılmaz, Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı, KTBKYGM, 2017.

[164] Hâmî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

17. Hâsırî

Kaynaklar tarandığında bu isimde bir şâir hakkında herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Mecmû'a-yı Eş'âr'da 6 gazeli mevcuttur.[165]

18. Hanîf

Kaynaklar tarandığında XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış beş ayrı "Hanîf" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[166] *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan bir şarkısı, şâirin hangi Hanîf olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[167]

19. 'İsmetî (Mehmed 'İsmetî Çelebi) (1612/13?-1665)[168]

'İsmetî'nin 1612/13 yılları arasında doğmuş olduğu tahmin edilmektedir. Vefatı ise 1665'te gerçekleşmiştir.[169] Asıl adı Mehmed olan şâir, birçok şeyhülislamın hizmetinde bulunmuş, ayrıca Halep, Bursa, İzmit, Selânik gibi birçok ilde kadılık yapmıştır. Hassas yapısı, duygusal yaklaşımı onun kadılık görevini uzun süre yerine getirememesine ve sık sık azledilmesine sebep olmuştur.[170]

Döneminde, şiirlerine Bahâyî, Nâ'ilî, Neşâtî gibi şâirler tarafından nazireler yazılmıştır. Güzel, inandırıcı, iknâ edici konuşmalarıyla meşhur olan 'İsmetî[171], Sebk-i hindî üslûbundan etkilenmiş, tasavvufî şiirler yazmamıştır. Bu üslûptan etkilenmiş olmasına rağmen şiirlerinde uzun tamlamalar ve yabancı kelimeler bulunmaz.[172]

---

[165] Hâsırî'nin gazelleri için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[166] Bkz:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=hanif&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (25.06.2018).

[167] Hanîf'in şarkısı için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[168] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3771 (22.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.

[169] TEİS'de İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan "İsmetî" biyografisinde (bkz.: http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3771 (22.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.), şâirin 1638/9'dan sonra vefat ettiği belirtilmiş, kesin tarih verilmemiştir. Şâirin ölümü için verilen 1665 tarihi ise Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal'ın hazırladığı Edebiyat Tarihi'nde verilen bilgiler arasındadır. (Bkz.: Şentürk, Kartal, …, s. 365).

[170] Haluk İpekten, "İsmetî, Mehmed", TDVİA, İSAM, C. 23, s. 140,141, İstanbul 2001, s. 141.

[171] Şentürk, Kartal, …, s. 365.

[172] Haluk İpekten, "İsmetî, Mehmed", s. 141.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazelinin Haluk İpekten'in neşrettiği *Dîvân*[173]'da bulunması, şâirin kimliğini belirlemede yardımcı olmuştur.[174]

20. 'İzzetâ ('İzzet Ali Paşa) (1692- 1734)[175]

İki ayrı kaynakta doğum yeri İstanbul[176] ve Edirne[177] olarak verilmiştir. Asıl adı Ali olan şâir, 1692 yılında dünyaya gelmiştir.[178] Hat sanatındaki kabiliyeti sayesinde III. Ahmed dönemi defterdarlarından Osman Paşa, Hacı Mustafa Efendi ve İbrahim Efendi'ye mektupçu olmuştur.[179] Patrona Halil isyanında âsîlerin baskı ve zorlamalarına rağmen görevini terk etmemiştir. Hattâ isyanın bastırılmasında oynadığı rol kendisinin daha sonra vezir olmasına zemin hazırlamıştır. Son görev yeri olan Revan'da 1734 yılında vefat etmiştir.

İzzet Ali Paşa, Nedîm ile birlikte Lâle Devri eğlencelerinde bulunmuş, Nedîm'in birçok gazeline nazîreler söylemiştir. Nedîm'in mahallîleşme içerikli şiirlerini beğenmiş, kendisi de bu minvalde yazmıştır. "*İzzet Ali Paşa dîvân edebiyatının inceliklerini samimi bir duyarlılık ve güzel bir söyleyişle dile getirmiş, coşkun gazelleri yanında neşeli şarkılarıyla da bu söyleyişin en güzel örneklerini ortaya koymuştur.*"[180]

Dîvân[181]'ı ve *Nigâr-nâme*[182] isimli eserii mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[183]

---

[173] Haluk İpekten, İsmetî Dîvânı -Edisyon Kritik-, Atatürk Üni. Yay., Nm:129, Baylan Matbaası, Ankara 1974.
[174] İsmetî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[175] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2602 (17.05.2018) Yunus Kaplan.
[176] Mustakîm-zâde Süleymân Sa'deddin, Tuhfe-i Hattâtîn, İstanbul, 1928, s. 326.
[177] Çapan, Mustafa…, s. 417.
[178] Nurettin Albayrak, "İzzet Ali Paşa", TDVİA, İSAM, C. 23, s. 556-557, İstanbul 2001, s. 556.
[179] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2602 (17.05.2018) Yunus Kaplan.
[180] Albayrak, İzzet…, s. 557.
[181] Fatma Sabiha Kutlar, XVIII. Yüzyıldan Bir Şâir: İzzet Ali Paşa (Metin ve İnceleme), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Talat Tekin), (Yayınlanmamış YLT), Ankara 1988; A. İrfan Aypay, Lâle Devri Şâiri İzzet Ali Paşa, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Divan, Tenkitli Metin, Nigâr-nâme, Tenkitli Metin, İstanbul 1998.
[182] Aypay, Lâle…
[183] 'İzzetâ'nın gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

21. Kadrî (‘Abdülkâdir Çelebi) (?-1671)[184]

Asıl adı Abdülkâdir olan Kadrî, Anteplidir. Genç yaşlarda İstanbul’a gelerek Rûznamçe kâtibi olmuştur. Daha sonra padişah evkâflarına mütevellî olan Kadrî[185], 1671 yılında vefat etmiştir.[186] *Mecmû’a-yı Eş’âr*’da bulunan tek gazelinde[187] Antepli olduğunun anlaşılması, kendisinin Abdülkadir Çelebi olduğuna karar verilmesinde etkili olmuştur.

“*Ḳadrinüñ ḥālin su’āl eylerse yārān-ı ṣafā*

Ḫaste-yi ḫūbān-ı şehr-i ‘Ayntāb olmuş yatur” (435/5)

Mecmû’a-yı Eş’âr’da bir gazeli mevcuttur.

22. Kavsî (Kavsî-i Tebrizî, Alican) (?-?)[188]

Asıl adı Alican olan Kavsî, Tebrizlidir.[189] Şiirlerinde mevcut olan sultan isimlerinden anlaşıldığı üzere XVII. yüzyılın ilk yarısında dünyaya gelmiştir. Tahsil için Isfahan’a gitmiş, bir müddet de Hindistan’da Ekber Şâh’ın mâiyetinde bulunmuştur.[190]

Fuzûlî ve Vâhid Mahtûmî’ye nazireler yazmıştır. Şiirlerinde Fuzûlî’nin tesiri görülmüş, “*Fuzûlî mektebinin önemli bir temsilcisi*”[191] kabul edilmiştir.

Kavsî, *Dîvânı*[192]’nda kasîdeye hiç yer vermemiş olması sebebiyle gazel şâiri olarak bilinir. Mecmû’a-yı Eş’âr’da bir gazeli mevcuttur.[193]

---

[184] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4403 (15.05.2018) Halil İbrahim Yakar.

[185] Halil İbrahim Yakar, Antepli Divan Şâirleri, Yaşar Cevizli Mağazaları, İstanbul 2013, s. 67.

[186] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4403 (15.05.2018) Halil İbrahim Yakar.

[187] Kadrî’nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[188] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6457 (02.05.2018) Mümine Çakır.

[189] Ömer Bayram, Azerbaycan Sahası Tezkireleri ve Seyyid Azîm Şirvânî’nin Tezkiresi, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005, s. 188.

[190] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6457 (02.05.2018) Mümine Çakır

[191] Azade Rüstemova, “Azerî (Doğu Oğuz) Sahası XI- XVIII Yüzyıllar, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi, AKMB Yay., C. 6, Ankara 2004.

[192] Mümine Çakır, Kavsî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvân’ı (İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005.

23. Kemâlî

Mucîb Mustafa Efendi'nin kullandığı mahlaslardan birisi de Kemâlî[194]'dir. Şâirin Mucîb Mustafa Efendi olduğu düşünülse de eldeki bilgiler bunu doğrulayacak nitelikte değildir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[195]

24. Lebîb-i Âmidî (Hüseyin 'Abdulgafûr) (1695/96-1768/69)[196]

Asıl adı Hüseyin Abdulgafûr olan Lebîb Efendi, 1695/1696 (h. 1107) yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Ömrünün hemen hemen tamamını burada geçiren Lebîb Efendi "Kara Vâiz" lakabıyla tanınmış ve memleketinden dolayı "Lebîb-i Âmidî" olarak anılmıştır. Şâirin mahlası "*akıllı, zeki, fatîn, akıl ve zekâ sahibi*"[197] gibi anlamlara gelmektedir. Kendisinin, mülâzım sınıfından olduğu[198], Hâmî'den ders aldığı ve âmâ olduğu,[199] Sultan Ahmed devrinde İstanbul'da ilimle uğraştığı[200], çeşitli tezkireler tarandığında ulaşılan bilgilerdir. Ömrünün son dönemlerini sıkıntılar içerisinde geçirmiş ve 75 yaşında vefat etmiştir. Fars ve Türk edebiyatının önde gelen şâirlerinden haberdar olan Lebîb'in samimi bir üslubu vardır. *Divân*'[201] ve *Tezyîl-i Fihrist-i Şâhân* adlı iki eserine ulaşılmış, üzerlerine çalışmalar yapılmış, *Risâle mine'l-Usûl*, *Risâle mine's-Siyâse* ve *Tâlikâtü'l-Beyzâvî* adlı eserlerinden bahsedilse[202] de bu eserlere ulaşılamamıştır.

---

[193] Kavsî'nin gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[194] Ali Emîrî, Esâmî-i…, s.48.
[195] Kemâlî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[196] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=709 (07.04.2018) Orhan Kurtoğlu.
[197] Şemseddin Sâmî, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay., İstanbul, 2009, s. 1237.
[198] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 588
[199] Ömer Çiftçi, Fatîn Davud, Hâtimetü'l-Eş'ar, (Fatîn Tezkiresi), KTBKYGM, 2017.
s. 424.
[200] Sadık Erdem, Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, İnceleme, Tenkitli Metin, İndeks, Sözlük, AKM Yay., Ankara, 1994, s. 260.
[201] Orhan, Kurtoğlu, Diyarbakırlı Lebîb Divanı, KTBKYGM, 2017; İdris, Kadıoğlu, Lebîb-i Âmidî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkitli Metni, Dicle Üni. SBE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Diyarbakır, 2003.
[202] Şevket Beysanoğlu, Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları, San Matbaası, Ankara, 1996, s. 216.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 2 rubâ'i ve münâcat, na't, mi'râciyye ve medhiyye türlerinde 4 kasîdesi mevcuttur. Manzûmeleri Orhan Kurtoğlu ve İdris Kadıoğlu tarafından çalışılan *Dîvân*'lardan karşılaştırma yapılarak incelenmiştir.[203]

25. Mahtûmî / Vahîd (?-1732/1733)[204]

Asıl adı Mehmed olan Mahtûmî, İstanbul'da doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra Hırka-yı Saâdet Dâiresinde çalışmaya başlamıştır. Bu görevde on yıl kadar kaldıktan sonra binicilik, cirit atma, kılıç kullanma ve saz çalıp türkü söylemedeki kabiliyetleri ile III. Ahmed'i etkilemeyi başarmış ve padişahın en yakın mahremlerinden biri olmuştur.

Zamanla devrin sadrazamı Damat İbrâhim Paşa sebebiyle gözden düşmüş ve İstanbul'dan uzaklaştırılmıştır.[205] Rakka, Şam, Mekke gibi birçok yeri gezme fırsatı bulmuş, bu dönemde ayrıca Hac farîzasını da yerine getirmiştir. Sultan I. Mahmûd'un tahta çıkması üzerine yazdığı bir arz-ı hâl ile tekrar İstanbul'a dönmüş ve 1732/33 yılında burada vefat etmiştir.

Mesîhî, Nâbî, Fehîm, Nâ'ilî ve Tâ'ib gibi şâirlerin şiirlerine nazîreler yazmıştır.[206] Kasîdede Nef'î, gazelde ise Nâbî, Sâbit ve Kâmî'nin etkisi altında kalmıştır. "*Halk zevkine yönelişi ve heceyle yazdığı şiirleriyle Sâbit'ten Enderunlu Vâsıf'a ulaşan folklorik üslupta incelik ve zerafetin ihmal edilmediği çok önemli bir halkadır. O, bir gazel şâiridir.*" [207] Edebiyatımızda Enderunlu Vâsıf'tan sonra en çok şarkı yazan şâirdir.

---

[203] Lebîb'in manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[204] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600 (27.05.2018) Beyhan Kesik.

[205] Bahattin Kahraman, Vahid Mahtumi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni Cilt:1, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayınlanmamış DT), Konya 1995, s. 19.

[206] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600 (27.05.2018) Beyhan Kesik.

[207] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600 (27.05.2018) Beyhan Kesik.

Dîvân[208], *Lâlezâr*[209], *Sergüzeşt-i Garîb-i Bağdâdî*[210], *Nâme-i Âşıkâne-i Manzûm*[211] ve *Mora Fetihnâmesi*[212] gibi eserleri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli ve bir şarkısı vardır.[213]

26. Mes'ûd

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış beş ayrı "Mes'ûd" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[214] Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazeli, şâirin hangi Mes'ûd olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[215] Ayrıca gazelin başlığında bulunan "lirāḳımihi" ifâdesi eserin bir kısmını tertip eden kişinin Mes'ûd olduğunu düşündürmüştür.

27. Mezâkî (Süleyman) (?-1676)[216]

Asıl adı Süleyman olan Mezâkî, Bosna-Hersek'te dünyaya gelmiştir. Gençliğinde İstanbul'a gelen Mezâkî, Enderuna girmiş ve çeşitli ilimlerin tahsîliyle meşgul olmuştur. Mısır valisinin yanında kâtip olarak çalışan Mezâkî'nin, Fehîm-i Kadîm'in Mısır'dan ayrılmasında etkisi olmuştur.[217]

Şiir ve inşadaki mahareti sebebiyle Köprülü Mehmed Paşa'nın himâyesinde tezkirecilik yapmıştır. Mehmed Paşa'nın oğlu olan Fâzıl Ahmet Paşa'nın da kâtipliğini yapmış, şiir meclislerinde bulunmuştur. Neşâtî, Vecdî ve Fehîm-i Kadîm ile dostlukları olmuştur. Sükkerî Zekeriyyâ Efendi'nin hocası olarak anılsa da Sükkerî'nin, birçok şâirin ölümüne târih düşüp Mezâkî'nin ölümü üzerine bir târih kaydetmemesi,

---

[208] Kahraman, Vahid, …
[209] Kahraman, Vahid, …
[210] Bahattin Kahraman, " Vahîd-i Mahtûmî", TDVİA, İSAM, C. 42, s. 436,437, İstanbul 2012, s. 437.
[211] Kahraman, Vahîd-i Mahtûmî, …, s. 437.
[212] Sevim Üngün, "Vahîd Mahtûmî ve Mora Fetihnâmesi", İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi, S. 21,22,23, s. 101-116, 63-76, 169-180, 1965, 1966,1967.
[213] Mahtûmî'nin manzûmeleri için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.
[214] Bkz:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=mesud&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (24.05. 2018).
[215] Mes'ûd'un gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[216] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7500 (11.06.2018) Neslihan İlknur Keskin.
[217] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7500 (11.06.2018)

kendisinin Mezâkî tarafından sadece hemşehrilik sebebiyle kollanıp gözetildiğini düşündürmüştür.

Tek eseri *Dîvân*[218]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 2 gazeli vardır.[219] Ahmet Mermer tarafınca yayınlanan *Dîvân*'da iki gazel de mevcuttur.

28. Misâlî

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış iki ayrı "Misâlî" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[220] Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazeli şâirin hangi Misâlî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[221]

29. Mucîb (Mustafa Efendi) (1672-1727)[222]

1672 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Babası Mansûrîzâde Ahmed Efendi'dir.[223] Birçok medresede müderrislik yaptıktan sonra Halep ve Şam'da kadılıklarda bulunmuş, 1727'de son görev yeri olan Şam'da vefat etmiştir.[224]

Mustafa Efendi; Mucîb, Kemâlî, Râcih mahlaslarını kullanarak şiirler yazmıştır. Sadece çağdaşı olan şâirler hakkında bilgi verdiği *Tezkire-yi Mucîb* adlı eseri meşhurdur. XVIII. Yüzyıl biyografik kaynakların hiçbirinde tezkire sahibi olduğu kayıtlı olmamasına rağmen, tezkirenin yazım târihinin Mucîb'in yaşadığı bir döneme denk gelmesi[225] ve tezkirede kendisini "*Mustafa Mücib*"[226] olarak tanıtması tezkirenin Mustafa Mucîb Efendi'ye âit olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

---

[218] Ahmet Mermer, Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni, AKM yay., S: 87, Divânlar Dizisi, S: 3, Ankara 1991.

[219] Mezâkî'nin gazelleri için bkz.: Şiirllerin Özet Tablosu.

[220] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=misali&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (18.05.2018).

[221] Misâlî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[222] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2356 (05.05.2018) Beyhan Kesik.

[223] Ali Emîrî, Tezkire-yi Şu'arâ-yı Âmid, Hz. İdris Kadıoğlu, KTBKYGM, Ankara 2018. s. 449.

[224] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2356 (05.05.2018) Beyhan Kesik

[225] Kenan Özçelik, "Mucîb Tezkiresinin Orijinalliği Üzerine", TÜBAR, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 32, s. 247-255. Güz 2012, s. 248.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[227]

30. Murâdî

Kaynaklar tarandığında[228] XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış birçok "Murâdî" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır. Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan iki gazeli şâirin hangi Murâdî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[229]

31. Münîb (?-1806?)[230]

Biyografik kaynaklar tarandığında dört ayrı "Münîb" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır. Mecmû'a-yı Eş'âr'ın birçok Diyarbakırlı şâirin şiirlerini ihtivâ etmesinden dolayı, şâirin Diyarbakır meclislerinde bulunan Adıyamanlı Recaîzâde İbrahim Münîb Efendi olabileceği tahmin edilmektedir. Ali Emîrî tezkiresinde kendisinden "*Şu'arâ-yı hâcegândan Recâîzâde İbrâhim Münîb Bey*"[231] olarak bahsedilir. 1806'da vefat etmiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.

32. Nâbî (Yûsuf) (1642-1712)[232]

Asıl adı Yûsuf olan Nâbî, eski adı "Ruhâ" olan Urfa'da, 1642 yılında doğmuştur. Şeyh Ahmed-i Nakşîbendî'nin üçüncü kuşaktan torunudur. İlim tahsîlinin büyük çoğunluğunu Urfa'da yapmış, Yakup Halife adında bir Kâdirî şeyhine bağlanmıştır.[233]

---

[226] Kudret Altun, Tezkire-yi Mucîb, (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin- Sözlük), AKM Yay. Ankara 1997, s. 19.

[227] Mucîb'in gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[228] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=muradi&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (25.06.2018); Haluk İpekten vd., Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, KTB Yay., Kaynak Eserler Dizisi: 12, Ankara 1988, s. 302,303.

[229] Tâlib'in gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[230] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2664 (18.05.2018) Yasemin Mumcu.

[231] Ali Emîrî, Tezkire-yi …, s.185.

[232] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1846 (21.05.2018) Ali Fuat Bilkan.

[233] Mahmut Kaplan, Hayriyye-i Nâbî (İnceleme-Metin), AKM Yay., Ankara 2008, s. 30.

Yûsuf Nâbî, yirmili yaşlarında İstanbul'a gelmiş ve burada Musâhip Mustafa Paşa'ya intisab etmiştir. Musâhip Mustafa Paşa'nın himâyesinde birçok şiir meclisleri kurulmuş, av partileri düzenlenmiş, Nâbî de bu meclislerde ve partilerde bizzat bulunmuştur. Nâbî, Mustafa Paşa ile birlikte Lehistan Seferi'ne katılmış, Mora'ya gitmiştir. Musâhip Mustafa Paşa'nın desteğiyle, 1679 yılında Hacca gitmiştir. Döndükten sonra Musâhip Paşa'nın vefatı üzerine Halep'e yerleşmiş, ömrünün çeyrek asırlık bölümünü burada geçirmiştir. Ardından tekrar İstanbul'a dönen şâir 1712 yılında vefat etmiştir.

Urfa, İstanbul, Halep ve Harameyn'de bulunan şâirin son araştırmalarca net bir şekilde, kendi eğitiminin ve şiir tarzının tekâmülüne yardımı dokunmuş olan Diyarbakır'da bulunduğu da ortaya konulmuştur.[234]

Nâbî ile "düğme", "helvacı dükkanı", "peştemal" gibi nesneler şiire girmiş, bu tutum zaman zaman tepkiyle karşılanmıştır. Başka bir yönden ise şiir dilini konuşma diline yaklaştırması ve şiirde hayatın gerçeklerine yer vermesi bakımından önemli bir yeniliğe öncülük etmesi oldukça kıymetlidir.[235] İranlı çağdaşı Sâib-i Tebrizî'nin tesiriyle, Nâbî'nin şiirlerinin Sebk-i Hindî akımının etkisinde ve hakîmâne olduğunu söylemek mümkündür. "*Eşya ve olaylara "ibretle bakmayı" ve onların arkasındaki "yaradılış sırlarını" ortaya çıkarmayı esas alan bu üslûp, daha sonraki yıllarda da etkili oldu ve "Nâbî Ekolü" adı verilen bir kısım şâir tarafından bir edebî anlayış olarak devam ettirildi."*[236] "*Nâbî'nin şöhreti şiirinin ana felsefesini oluşturan hikemî tarzdan gelir."*[237]

---

[234] Konu hakkında bkz.: Ahmet Tanyıldız, "Nâbî Biyografisine Ek: Bir Kavramın Tashihi Vesilesiyle Nâbî'nin Hayatında Diyarbakır'ın Yeri", Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 2017, Bilecik; Ekrem Bektaş, "Nâbî Muakkibi Diyarbakırlı Şâirler", e-şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, s. 733-761, S.2, C.10, Mayıs-2018; Ekrem Bektaş, "Diyarbakır Şiir Meclislerinde Urfalı Nâbî", Alî Emîrî Hatırasına Uluslararası VIII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (15-17 Kasım 2012, Diyarbakır), Diyarbakır Valiliği Kültür Sanat Yayınları, Diyarbakır 2014, s. 65-70.

[235] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1846 (21.05.2018) Ali Fuat Bilkan.

[236] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1846 (21.05.2018) Ali Fuat Bilkan.

[237] Dursun Ali Tökel, "Divan şâiri Nâbî ve Popülizm Eleştirisi", Bilim ve Akıl Işığında Eğitim Dergisi, MEB Yay., Kasım 2004, Ankara, s. 2.

Şâir, manzum ve mensur birçok eser kaleme almıştır. *Türkçe Dîvân*[238], *Farsça Dîvânçe*[239], *Hayrâbad*[240], *Hayrî-nâme*[241], *Surnâme*[242], *Tuhfetü'l-Harameyn*[243], *Münşeât*[244], *Kırk Hadis Tercümesi*[245], *Zeyl-i Siyer-i Veysî*[246], *Feth-nâme-i Kamaniçe*[247] kaleme aldığı eserlerindendir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da Musâhip Mustafa Paşa'ya yazdığı bir kasîde, 86 gazel, 1 müfred, 4 muhammes ve 3 târih manzûmesi mevcuttur. Müfredi ve bir gazeli Ali Fuat Bilkan tarafından neşredilen *Dîvân*[248]'da mevcut değildir.[249]

33. Nâ'ilî-yi Kadîm (Pîrîzâde Mustafa Çelebi) (?-1666)[250]

Asıl adı Mustafa olan şâirin babası maden kalemi kâtiplerinden Pîrî Halife'dir. Bu sebeple kaynaklarda "Pîrî-zâde" olarak anılmıştır. Ayrıca XIX. Yüzyılda yaşamış olan Manastırlı Nâ'ilî'den ayırt etmek için "Nâ'ilî-yi Kadîm" olarak da anılmıştır. Kaç yılında doğduğu bilinmemekte olup, İstanbulludur. Nâ'ilî, küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, bütün ömrü maddî manevî acılarla geçmiştir.[251] Ömrü boyunca maadin kaleminde baş kâtipliğe kadar yükselebilmiştir.

IV. Murad, IV. Mehmed ve çeşitli devlet büyüklerine kasîdeler sunmuş, fakat bir himâye görememiştir. Kasîdede Nef'î'yi örnek almışsa da, onun üslûbu ince ve

---

[238] Ali Fuat Bilkan, Nâbî Divanı, MEB Yay.,1997.
[239] Bilkan, …
[240] Sibel Ülger, Nabi, Hayrabad (İnceleme/Metin), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, TDE, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Muhsin Macit), (Yayımlanmamış YLT), Van 1996.
[241] Kaplan, Hayriyye…
[242] Agâh Sırrı Levend, Nâbî'nin Sûrnâme'si, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1944.
[243] Menderes Coşkun, Manzum ve Mensur Osmanlı Hac Seyahatnâmeleri ve Nâbî'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i, KB Yay., Ankara 2002.
[244] Atabey Kılıç, "Nâbî'nin Münşe'ât'ı Üzerine", Şâir Nâbî, KTB Yay., Ankara 2012, s. 175-200; Mustafa Öztürk, Münşe'ât-ı Nâbî, (İnceleme- Tenkitli Metin), Mardin Artuklu Üniversitesi Yay., Mardin 2016; Mustafa Öztürk, "Münşe'ât-ı Nâbî İle İlgili Bazı Meseleler Üzerine Tespitler", ASOS Journal, Akademik Sosyal araştırmalar Dergisi, Y. 4, S. 36, 2016, s. 413-425.
[245] Necip Asım, "Tercüme-i Hadîs-i Erba'în", Milli Tetebbular Mecmuası, C. II, S. 4, İstanbul 1331.
[246] Nâbî, Zeyl-i Siyer-i Veysî, Bulak Matbaaası, İstanbul 1284.
[247] Şerife Yalçınkaya, Nâbî'nin Nâsirliği ve Kamaniçe Fetih-nâmesi (Tenkitli Metin, İnceleme), Kanyılmaz Matbaası, İzmir 2012.
[248] Bilkan, …
[249] Nâbî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[250] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7136 (13.06.2018) Özer Şenödeyici.
[251] Şentürk, Kartal, …, s. 359.

zariftir. Oldukça mübalağalı şiirlerinde hayal gücünün genişliğini de görmek mümkündür. Türk edebiyatında ilk şarkı yazan şâirimizdir.[252] Sâbit ve Nazîm'in üstadı olarak kabul edilmiştir.[253] Sebk-i Hindî üslûbunun en belirgin ve önemli şahsiyetlerindendir. "*Nâilî'nin kalem külüngü ile şiirde açtığı kendine has vadide, kendi üslûbunu oluşturabilmek için başvurduğu yollar ve tercihlerinin önemli bir rolü vardır.*"[254]

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 13 gazeli bir müstezâd ve bir muhammesi mevcuttur. Haluk İpekten tarafınca neşredilen *Dîvân*[255]'dan karşılaştırma yapılmıştır.[256]

34. Nâmî ('Ârif Nâmî) (?-?)[257]

Acem asıllı bir şâir olan Nâmî Ârif Efendi elçi şâirlerden olarak Anadolu'ya gelmiştir.[258]

Mecmû'a-yı Eş'âr'da üç gazeli mevcuttur.[259] "-*misün nesin*" redifli gazelinin matlâ' beytinin Sâlim Tezkiresi[260]'nde mevcut olması şâirin kim olduğunu tespit etmeyi kolaylaştırmıştır.

35. Nazîm (Yahyâ Çelebi) (?- 1727)[261]

Asıl ismi Yahyâ olan Nazîm, ilk zamanlar "Halîm" mahlasını kullanırken[262] kendisine daha sonra Neşâtî tarafından "Nazîm" mahlası verilmiştir. Doğum târihi

---

[252] Şentürk, Kartal, …, s. 360.
[253] Rıza Oğraş, Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-yi Safâ-Endûz'u, İnceleme- Metin, KTBKYGM, 2011, 221.
[254] Özer Şenödeyici, Naili Divanı Sözlüğü, Gazi Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak), (Yayımlanmış DT), Ankara 2011, s. 9.
[255] Haluk İpekten, Nâ'ilî Divânı, Akçağ Yay., Ankara 1990.
[256] Nâ'ilî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[257] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4865 (15.05.2018) Beyhan Kesik.
[258] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 479.
[259] Nâmî'nin gazelleri hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[260] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 480.
[261] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5123 (19.05.2018) Nevin Gümüş.
[262] Çapan, Mustafa…, s. 660.

bilinmeyen şâir, İstanbul'da doğmuştur. Dîvân külliyatından anlaşıldığına göre sırasıyla babasını, annesini ve erkek kardeşini kaybeden Nazîm, bir süre Mevlevîliğe intisâb etmiştir. IV. Mehmed döneminde şiir ve mûsikîye olan kabiliyeti sebebiyle Enderun'a alınmıştır. Bu vesîleyle iyi bir eğitim görmüş, Arapça ve Farsçayı öğrenme imkânı bulmuştur. Son olarak Kilâr-ı Hassâ'da "kuruyemişçibaşı" olarak görevlendirilmiş ve ömrünün sonuna kadar bu görevde kalmıştır.[263]

Kasîdelerinde Nef'î, gazellerinde Neşâtî'nin etkisi altında kalan Nazîm[264]'in tek eseri *Dîvân*'ıdır. Fehîm-i Kadîm'e nazîreler yazan şâirin velûd bir hissiyatı vardır. Tasavvufî konuları gazellerinde işlese de daha çok rindâne ve âşıkâne yazmayı tercih etmiştir. Arpaemînizâde Sâmî tarafından gazellerine nazîreler yazılmıştır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan "-āne" kafiyeli gazelin *Tezkire-i Safâyî*'[265]de mevcut olması şâirin Nazîm Yahyâ Çelebi olduğunu netleştirmiştir. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[266]

36. Nazmî

Kaynaklarda XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşayan altı ayrı Nazmî'nin varlığından bahsedilse de[267] elde mevcût olan bilgiler, şâirin hangi Nazmî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da iki gazeli mevcuttur.[268]

37. Necâtî (1443/1446?- 1509)[269]

Mecmû'a-yı Eş'âr'da Bâkî'nin bir bendlik eksik kalmış tahmîsinin zemin şiiri XV. yüzyılın meşhur şâiri Necâtî'ye âittir. Asıl adı Îsâ olan Necâtî, Edirne'de

---

[263] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5123 (19.05.2018) Nevin Gümüş.
[264] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5123 (19.05.2018) Nevin Gümüş.
[265] Çapan, Mustafa…, s. 662.
[266] Nazîm'in gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[267] İpekten vd., …, s. 328,329.
[268] Nazmî'nin gazelleri hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[269] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=217 (27.06.2018) Bayram Ali Kaya.

doğmuştur. Ahmed Paşa'dan sonra XV. Yüzyılda yetişmiş en büyük şâir kabul edilen Necâtî, önce II. Bayezid'in büyük oğlu Abdullâh'ın yanında dîvân kâtipliği ile daha sonra ise diğer oğlu Mahmûd'un yanında nişancılık ile görevlendirilmiştir. Bu son görevinin ardından Şehzâde Mahmûd'un vefatı ile İstanbul'a gelmiş, ilim ve şiir ile meşgul olmuş, meclisler düzenlemiştir.

Necâtî şiirinin en önemli özelliği atasözü ve deyim kullanımının doruğa ulaşmış olmasıdır. Bilhassa gazelleri ile devrinde ve daha sonraki yüzyıllarda yaşamış şâirleri etkilemiştir. Âşık Çelebi, Kınalızâde Hasan Çelebi, Latîfî ve Gelibolulu Mustafa Âlî gibi tezkire sahibi birçok isim kendisinden övgüyle bahsetmiş, şiirinin kıymetinden dem vurmuşlardır.

Günümüze ulaşan tek eseri *Dîvân*[270]'ıdır, *Leylâ ve Mecnûn*, *Gül ü Hüsrev*, *Kimyâ-yı Saâdet* tercümesi gibi eserlerin varlığı kaynaklardan anlaşılsa da bu eserlere ulaşılamamıştır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da Bâkî tarafından bir gazeline yapılmış olan tahmîsin tek bendi bulunmaktadır.[271]

38. Nedîm (Ahmed) (1681-1730)[272]

Asıl adı Ahmed olan Nedîm, Fatih Sultan Mehmed dönemine uzanan, kadılık ve kazaskerlik yapmış bir sülaleye mensuptur. 1681 yılında İstanbul'da doğmuştur. Dedesine takılan lakaplardan ötürü "Mülakkapzâde" olarak anılmıştır. İyi bir medrese tahsîli gören şâir bir dönem müderrislik yapmış, Şehid Ali Paşa'ya kasîdeler sunmuşsa da beklediği ilgiyi görememiştir. Onu hakîkî Nedîm yapan husus, Nevşehirli Damat İbrâhim Paşa'nın takdîr ve himâyesini gördüğü döneme isâbet eder. Bu dönemde şâir, Paşa'nın husûsî kütüphane müdürü olmuş ve onunla birlikte III. Ahmed'in eğlence meclislerine iştirak etmiştir. En fazla tanınan ve en çok sevilen şiirlerinin âit olduğu ve

[270] Mehmed Çavuşoğlu, Necâtî Bey Dîvânı'nın Tahlili, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.
[271] Bâkî'nin tahmîsi için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[272] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=573 (27.05.2018) Muhsin Macit.

Vasfi Mahir tarafından Nedîm'in şiirlerinin üçüncü evresi sayılan bu dönem, *Nedîm'i, hakîkî ve ebedî Nedîm*[273] yapmıştır.

Nef'î, Bâkî, Nâbî ve Taşlıcalı Yahyâ gibi büyük şâirleri kendisine örnek alan, hepsinden belli ölçülerle etkilenen Nedîm, yerine göre alabildiğince serbest tavır takınabilen bir şâir olmakla birlikte, en laubalî şiirlerinde dahi bayağılığa düşmeyen bir şahsiyet sergiler.[274] Nedîm şiirinin iki önemli husûsiyeti, hayal canlılığı ve ifâde zerafetidir.[275] Nedîm'in çeşitli eğlence meclislerine katılması, paşayla birlikte hareket etmesi, samîmî bir dostluğun neticesidir. Bu konuda Kocatürk Nedîm'in tutumunu, "*Üçüncü Ahmed'le İbrahim Paşa da sadece kendilerinden ihsan beklenen devletliler değil, samîmî dostlar, candan sevilen efendilerdir. Nedîm şiirinin bu husûsiyeti, onun kasîdelerinde daha önceki örneklerde pek az görülen hakîkî şiir samîmiyeti getirmiş, gazellerine ve şarkılarına eskimez vasıflar kazandırmıştır.*" sözleriyle açıklar.

Meslek hayatında gördüğü teveccühler ile çok çabuk ilerleme gösteren Nedîm, Sekban Ali Paşa Medresesi'nde müderris iken Patrona Halil İsyanı baş göstermiştir. Söz konusu isyanı takip eden günlerde şâirin, illet-i vehîmeden veya içkiye düşkünlüğü nedeniyle titreme hastalığından ötürü öldüğü ve isyan sırasında kaçarken damdan dama atladığı sırada düşüp öldüğü gibi bilgiler mevcuttur. İsyan sırasında Nedîm'in akıbetinin ne olduğu konusunda değişik iddialar ileri sürülse de isyan sırasında öldüğü kesin bilgidir.[276]

Nedîm'in *Dîvân*[277]'ı ve *Sahâifü'l-Ahbâr* isimli tercüme eseri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da şâire âit 40 gazel, bir müstezad, bir şarkı ve bir murabba' mevcuttur.[278]

---

[273] Kocatürk, …, s. 504.
[274] Şentürk, Kartal, …, s. 415.
[275] Gibb, …, s. 287.
[276] Ali Canip Yöntem, "Nedîm'in Hayatı ve Çağdaşları Üstündeki Tesirleri", III. Türk Tarih Kongresi (15-20 Kasım 1943), Kongreye Sunulan Tebliğler, TTK Yay., Ankara 1948 s. 109-121.
[277] Muhsin Macit, Nedim Divanı: İnceleme- Tenkitli Metin, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç Dr. Mustafa İsen), (Yayınlanmış DT), Ankara 1994; Macit Muhsin, Nedîm Divanı, Akçağ Yay., Ankara 1997; Macit Muhsin, Nedîm Dîvânı, KTBKYGM, Ankara 2017.
[278] Nedîm'in manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

39. Nedîm-i Verâyî (Nedîm-i Kadîm, Mehmed) (?-1670)[279]

Asıl adı Mehmed olan Nedîm, İstanbul'da doğmuştur. XVIII. yüzyılın ünlü Nedîm'i ile karıştırılmaması için kendisine "Nedîm-i Kadîm" denilmiştir. Mecmû'a-yı Eş'âr'da iki Nedîm'in de şiirleri mevcuttur. Herhangi bir karışıklığı engellemek için eserde Mehmed Nedîm Efendi için "Nedîm-i Verâyî" başlığı verilmiştir (bkz.: 518). Babası berber olan Nedîm, dönemin ünlü hocaları olan Fazıl Molla Çelebi ve Şeyhülislam Ebû Sa'îd Efendi'den dersler aldıktan sonra birçok medresede müderrislik yapmıştır.

Zeki, hoşsohbet ve nüktedân bir kişiliği olan Nedîm-i Kadîm, devrin büyükleri tarafından aranan bir kimse olmuştur.[280] Az yazan bir şâir olan Nedîm-i Kadîm dîvânçe hacminde bir *Dîvân*[281] sahibidir.

Osman Horata'nın neşrettiği Dîvân'da Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazeli mevcut değildir. [282] Ancak, şâirin XVII ve XVIII. yüzyıllarda yaşayan üç Nedîm'den Ahmed Nedîm ile birbirine yakınlığı nazîreleri ile bilinen Nedîm-i Kadîm olduğunu düşündürmüştür. Ayrıca eserde bulunan "Nedîm-i Verâyî" ifâdesi de bu fikri desteklemektedir.

40. Neşâtî (Ahmed Dede) (?-1674)[283]

Edirneli şâirlerden olan Neşâtî'nin asıl adı Ahmed'dir. Doğum târihi bilinmemektedir. Neşâtî, önceleri "Semendî" mahlasını kullanmıştır. Fakat devrin şeyhülislamının, "at cambazı" anlamına gelen bu mahlas yerine "Neşâtî" mahlasını kullanmasını söylemesi üzerine bu mahlası almıştır.[284] Yirminin üzerinde şâirin Neşâtî'nin ölümüne târih düşmesi onun ne kadar sevildiğini göstermesi açısından önemlidir.

---

[279] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=15 (25.05.2018) Osman Horata.
[280] Şentürk, Kartal, …, s. 366.
[281] Osman Horata, Nedîm-i Kadîm Dîvânçesi, KTB Yay., Ankara 1987.
[282] Nedîm-i Verâyî'nin gazeli için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.
[283] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2177 (25.06.2018) Mahmut Kaplan.
[284] Şentürk, Kartal, …, s. 360.

Neşâtî Gelibolu Mevlevîhânesi şeyhi Mehmet Dede'den inabet almış ve bu tarîkata bağlanmıştır.[285] Daha sonra Mehmed Efendi'nin vefatıyla Konya'ya giden Neşâtî, orada bir müddet kaldıktan sonra Edirne'ye dönerek Murâdiye Mevlevîhanesi postnişinliğine tayin edilir. Bu makamda dört yıl kadar kaldıktan sonra 1674 yılında vefat etmiştir.

Kocatürk'ün ifâdesiyle "*coşkun ve taşkın bir şâir ruhundan ziyâde, olgun ve asil bir üstad evsâfı*"[286] taşıyan Neşâtî, Sebk-i Hindî şiirinin önemli temsilcilerinden olmuştur. Bu sahada daha çok Nef'î takipçisi bir üslûba sahiptir.

Dîvân'[287], *Hilye-i Enbiyâ*[288], *Edirne Şehrengizi*[289], *Şerh-i Müşkilât-ı Urfî*[290] ve son zamanlarda bulunan *Tuhfetü'l-Uşşâk*[291] isimli eserleri mevcuttur. Mecmû'a-yı Eş'âr'da 9 gazeli mevcuttur.[292]

41. Neş'et (1735-1807)[293]

Kaynaklarda XVI, XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşayan sadece 1807 yılında vefat etmiş olan Hoca Süleyman Neş'et Efendi ile karşılaşılmaktadır.[294] *Mecmû'-yı Eş'âr*'da bulunan bir tahmîsinin başlığında geçen "Ḫᵛāce" ifâdesi (Bkz.: 597), şâirin Süleyman Efendi olduğunu düşündürmüştür.

---

[285] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2177 (22.06.2018) Mahmut Kaplan.
[286] Kocatürk, …, s. 453.
[287] Mahmut Kaplan, Neşâtî Divanı, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.
[288] Sadettin Nüzhet Ergun, Neşâtî Divanı, İstanbul 1933. (Dîvânın sonuna eklenmiştir.)
[289] Kaplan, Neşâtî…, (Dîvânın içinde neşredilmiştir.)
[290] Turgut Karabey, Atalay Mehmet, Neşâtî, Şerh-i Bazı Kasâ'id-i Urfî, Atatürk Üni., Fen-Edebiyat Fak. Yay., Erzurum 1999.
[291] Mehmet Kaplan tarafından tespit edilmiştir.
[292] Neşâtî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[293] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=729 (18.06.2018) İlhan Genç
[294] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=729 (18.06.2018) İlhan Genç.

42. Neylî (Mirzâ-zâde Ahmed Efendi) (1673-1748)[295]

Babası IV. Mehmed döneminin tanınmış âlimlerinden ve İstanbul kadılarından Mirzâ Mehmed Efendi olan Mirzâ-zâde Ahmed Efendi, 1673'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Kardeşleri ve çocukları müderrislik ve kadılıklarda bulunmuş, ilim, irfan ve faziletle tebârüz etmiş, köklü bir aileye mensuptur. Böyle bir ailede bulunması küçük yaşta ilim tahsîline başlamasında etkili olmuştur. Erken yaşlarda ders vermeye başlamış, pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Sırasıyla İzmir, Kâhire ve Mekke mevleviyetine atanmış; Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapmış; son görevi olan Rumeli kazaskerliğini yaparken hastalanmıştır. Hastalığı neticesinde görevinden istifa etmiş, kalan ömrünü ibadetle geçirmiş, kısa bir süre sonra vefat etmiştir.

İlim ve irfanı ile İstanbul ufuklarını aydınlatan bir güneşe benzetilen[296] Neylî'nin şiirleri kolaylıkla söylenmiş, akıcı şiirlerdir.

Dîvân[297]'ı ve Arapça ve Farsça tecüme eserleri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[298]

43. Râmî (Mehmed Paşa) (1654-1707)[299]

Asıl adı Mehmed olan Râmî, İstanbul'da doğmuştur. Babası olan Terazici Hasan Ağa da şâir olup "Mahremî" mahlası ile şiirler yazmıştır. Birçok devlet görevinde bulunan Râmî Paşa bilhassa Karlofça Antlaşması'nın düzenlendiği ekipte baş murassah olarak yer almıştır.[300]

---

[295] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=928 (28. 05.2018) Adnan Uzun.

[296] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 668.

[297] Adnan Uzun, Neylî, Divan (Tenkitli Metin), Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1991; Atabey Kılıç, Ahmed Neylî Divanı, Ege Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tunca Kortantamer), (Yayımlanmış DT), İzmir1994; Atabey Kılıç, Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı, Kitabevi Yay., İstanbul 2004; Erdem Sadık, Neylî ve Dîvân'ı, AKM Yay., Ankara 2005.

[298] Neylî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[299] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1988 (10.06.2018) Ali Fuat Bilkan.

[300] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1988 (10.06.2018) Ali Fuat Bilkan.

Devlet adamlığının yanında manzum ve mensur eserler kaleme alan Râmî Paşa kendisiyle çağdaş şâirler olan Nâbî, Nâ'ilî, Fehîm ve Vecdî'ye nazireler yazmıştır. Bu durum onun, dönemin edebî muhîtine yakınlığını göstermektedir. Nâbî, Sâmî, Osmanzâde Tâ'ib ile yakın dostluklar kurmuştur. Ayrıca tezkire sahibi Sâlim Efendi'yle kızını evlendirerek onun kayınpederi olmuş ve Dürrî Yek-Çeşm Efendi'nin kızıyla evlenerek onun, damadı olmuştur. Devrin şâirleri ile akrabalık bağları kurmuştur.[301]

Dîvân'[302]ı, *Münşe'ât*'ı, *Hülâsa-i İnşâ* ve *Vekâyî-i Müsâlehâ*, adlı eserleri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da iki gazeli bulunmaktadır. Bu gazellerden birisi, Erdal Hamami tarafından çalışılan *Dîvân*'da mevcut değildir.[303]

44. Râsıh (Balıkesirli Râsıh Ahmed Bey) (?- 1731)[304]

Meşhur Zağnos Paşa'nın torunu Sinan Paşa'nın ortanca oğludur. Bu halde dahi hayatının bazı bölümleri karanlık kalmıştır.[305] Bir dönem çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuş, ardından Balıkesir'e gelerek ömrünün 38 senesini Zağnos Paşa vakıflarının mütevelliliğini yaparak geçirmiştir.[306]

Şâirin *Dîvân*[307], *Fâlü's-Sa'âde*, *Vasf-ı Ashâb-ı Kehf ve Rakîm*, *Bürûcü'n-Nücûm*, *Bülgatü'l-Ahbâb*, *Bülgatü'z-Zürefâ*, *Hulâsa-i Bülgatü'l-Ahbâbi ve'n-Nevâdir* isimli eserleri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 4 gazeli mevcuttur. Bu gazellerden birisi de şânı yüzyılları aşmış "üstine" redifli gazelidir.[308]

---

[301] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1988 (10.06.2018) Ali Fuat Bilkan.

[302] Ali Fuat Bilkan, Râmî Paşa, Divançe, Fatih Üniversitesi Yay., İstanbul 1998; Erdal Hamami, Râmî Paşa Divanı, KB Yay., Ankara 2001.

[303] Râmî Paşa'nın gazelleri hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[304] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1377 (08.05.2018) Engin Selçuk.

[305] Bahattin Kahraman, "Balıkesirli Râsih", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 6 (10), s. 62.

[306] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1377 (08.05.2018) Engin Selçuk.

[307] Özge Öztekin, Rasih Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Özel Adlar Dizini), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tulga Ocak), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 1997.

[308] Râsıh'ın gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

45. Râşid

Biyografik kaynaklar tarandığında XVI, XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşamış, "Râşid" mahlasına sahip birçok şâirle karşılaşılmaktadır.[309] Eldeki veriler şâirin hangi Râşid olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[310]

46. Rif'at

Biyografik kaynaklar tarandığında XVI, XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşamış, "Rif'at" mahlasına sahip birçok şâirle karşılaşılmaktadır.[311] Eldeki veriler şâirin hangi Rif'at olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.

47. Riyâzî (Mehmed) (1572-1644)[312]

Birgili Mustafa Efendi'nin oğludur. Mekke'de, dedesi Samsûnîzâde Mahmûd Efendi'nin kadılığı sırasında, 1572'de doğmuştur. İlk öğrenimini babasından almıştır. Müeyyedzâde Abdülkâdir Efendi'den mülâzım olduktan sonra Halep, Şam Kudüs ve Kâhire'de kadılıklarda bulunmuştur.[313] Son görev yeri olan Kâhire'de kulağındaki işitme problemi artmış, burada emekliye ayrılmıştır. Ömrünün son yirmi yılını herhangi bir işte çalışmadan geçirmiştir.

Kafzâde Fâizî, Azmîzâde Hâletî, Şeyhülislam Yahyâ ve Nev'izâde Atâyî ile yakın dostluklar kurmuştur. Şiirlerinde Fuzûlî ve Bâkî'nin ayrıca İranlı Selmân-ı Sâvecî'nin etkisi altında kalmıştır.[314]

---

[309] İpekten vd., …, s. 369-371; Levend, Türk…, s. 318, 322, 326, 337, 341.
[310] Râşid'in gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[311] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=rifat&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (19.05.2018).; Levend, Türk…, s. 308, 313, 318, 326,
[312] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5056 (07.06.2018) Ayşe Yıldız.
[313] Mustafa İsen, vd., Şâir Tezkireleri, Grafiker Yay., Ankara 2009, s. 84.
[314] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5056 (07.06.2018) Ayşe Yıldız

Bilinen en meşhur eseri 424 şâirin hayatını ihtivâ eden, *Riyâzü'ş-Şu'arâ*[315] isimli tezkiresidir. *Dîvân*[316], ve Farsça gramer meselelerini anlatmak için kaleme aldığı *Düstûrü'l-Amel*[317] isimli eserlerin de sahibidir. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[318]

48. Rûhî (Rûhî-i Bağdâdî) (1534/1535- 1605/1606)[319]

Asıl adı Osman olan Rûhî, 1535 yılında Bağdat'ta dünyaya gelmiştir. Babası, Kanûnî Sultan Süleyman'ın Bağdat seferini müteakip, Ayas Paşa himâyesinde Bağdat'a gelmiş ve burada kalmıştır.

Rûhî'nin eğitimi hakkında ayrıntılı bilgi mevcut değildir. Seyahati çok sevdiği, Kerbelâ Necef, Konya, İstanbul, Erzurum, Hicaz ve Şam gibi birçok şehri gezdiği bilinmektedir. Son olarak geldiği Şam'da ömrünün sonuna kadar kalmıştır. Klâsik Türk Edebiyatının en çok gazel yazan şâirleri arasında olan Rûhî, asıl şânını Ziya Paşa'ya kadar ulaşan ve her bendi 8 beyitten oluşan 17 bentlik Terkîb-i Bend'iyle kazanmıştır.

Bilinen tek eseri Türkçe *Dîvân*[320]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da Nâbî tarafından kaleme alınan tahmîsde zemin şiir olarak bir gazeli mevcuttur.

49. Rüşdî

Biyografik kaynaklar tarandığında XVI, XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşamış, "Rüşdî" mahlasına sahip birçok şâirle karşılaşılmaktadır.[321] Eldeki veriler şâirin hangi Rüşdî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.

---

[315] Namık Açıkgöz, Riyâzü'ş-Şu'arâ, Riyâzî Mehmed Efendi, Ankara Üni., DTCF, (Yayımlanmış YLT), Ankara 1982.

[316] Namık Açıkgöz, Riyâzî, Hayatı, Eserleri ve edebî Kişiliği, (Dîvan, Sâki-nâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkitli Metni), Fırat Üni., (Yayımlanmamış DT), Elâzığ 1986.

[317] Açıkgöz, Riyâzî …

[318] Riyâzî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[319] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428 (09.05.2018) Nihat Öztoprak.

[320] Coşkun Ak, Bağdatlı Rûhî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'ndan Seçmeler, Gaye Kitabevi, Bursa 2000; Coşkun Ak, Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin) (2 Cilt), Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001; Nihat Öztoprak, Rûhî, Timaş yay., İstanbul 2001.

[321] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=r%C3%BC%C5%9Fdi&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&

Mecmû'a-yı Eş'âr'da iki gazeli mevcuttur.[322]

50. Sâbit ('Alâeddîn) (?-1712)[323]

Asıl adı Alâeddîn olan Sâbit, Bosna'nın Uziçe kasabasında doğmuştur.[324] Kaynaklarda 1650 yılında doğmuş olabileceği belirtilse[325] de bu târih kesin değildir. İlk öğrenimini Uziçe'de almıştır. Yirmili yaşlarda tahsîlini ilerletmek için İstanbul'a gelmiştir.[326] Buradaki ilk resmi görevi, kendisine kasîdeler sunduğu Kaptanıderya Seydî-zâde Mehmet Paşa'nın dairesinde imamlık yapmak olmuştur. Muhtelif müderrisliklerin ardından Rodos'a kadı vekili olarak atanmıştır.[327] Daha sonra sırasıyla Saraybosna, Konya ve Diyarbakır mevleviyetlerinde görev yapmıştır.[328] Son görev yeri Diyarbakır'da iki yıl kadar kalan Sâbit, bu hareketli hayatın ardından İstanbul'a gelmiş burada uzlete çekilmiştir. İstanbul'da "maraz-ı zâhire"den (dizanteri) 1712 yılında vefat etmiştir.[329]

Kendisinin kekeme olduğu, konuşmakta çok usta olmadığı "*Ben söz söyleyemiyorum. Bereket versin kalemim biraz söylüyor. O da söylemese çatlardım.*"[330] ifadelerinden anlaşılmaktadır. Kimi araştırmacılarca, eski şiirde yeni bir dil kullanarak yeni bir üslûp geliştirdiği söylense de Sâbit Efendi, bu işi kişiliğinin bir yansıması sonucu doğal bir yolla, şiirinin iskeleti için önündeki usta şâirleri, -Nâbî'yi, Bâkî'yi- örnek alarak, içeriği için ise kendince renkli tahayyülleri ve nükteleri, kimi zaman müstehcen ifâdeleri yansıtarak, çok sevilen ve tutulan bir şâir olmayı başarmıştır. Onun

---

KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (23.05.2018).; İpekten vd., …, s. 396, 397; Levend, Türk…, s. 302, 308, 313, 318, 322, 324, 326, 328, 337, 341.

[322] Rüşdî'nin gazelleri hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[323] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6939 (12.05.2018) Ali Emre Özyıldırım.

[324] İnce, …, s. 257.

[325] Ö. Faruk Akün, "Sâbit", İslâm Ansiklopedisi, MEB Yay., C. X, s. 10-14, İstanbul 1993, s.10.

[326] Turgut Karacan, Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 1991, s.1.

[327] Gibb, …, s. 276.

[328] Şentürk, Kartal, …, s. 369.

[329] Karacan, Bosnalı …, s. 9.

[330] Şentürk, Kartal, …, s. 369.

şiirlerinde "*kendi ruhunun ve kendi şahsiyetinin malı olan bir hususiyet vardır.*"[331] Öyle ki kendisinden bir buçuk asır sonraki şâirler dahi, onun şiirlerini söylemeye, onu anmaya devam etmişlerdir. "*Sâbit'in şiirinde ideal olanın yerine maddî olan, ciddiyetin yerine muziplik, ıztırabın yerine laubalilik ve eğlence (gülünç olan, komiklik, mizah), ilahî olanın yerine insanî olan (zaten gelenekte var olan zahid ve vâiz eleştirisinin daha da acımasızlaşması, sertleşmesi), uhrevî olanın yerine dünyevî olan (cinsellik ve şikemperverlik), bireyin iç dünyası yerine dış dünya (sosyal hayat), ince alayın yerine kaba sataşmalar, arzu uyandıranın yerine tiksinti uyandıran, rafine bir dil yerine gündelik dil (deyim, atasözü vs.) ve hattâ daha da ötesi olan argo, anlamı olanın yerine saçma olan ve tabii nihayet bu tabloyu tamamlamak üzere anlam sanatlarının yerine söz sanatları yani kelime oyunları yer almıştır.*"[332]

Dîvân[333], *Zafer-nâme*[334], *Dere-nâme*[335], *Berber-nâme*[336], *Amrü'l-leys*[337] ve *Ethem ü Hümâ*[338] isimli eserleri mevcuttır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 58 gazeli mevcuttur. Bu gazeller arasında bir tanesi Turgut Karabey tarafınca neşri yapılan *Dîvân*'da mevcut değildir. [339]

51. Sâdık

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış birçok "Sâdık" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[340] Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir müseddesi şâirin hangi Sâdık olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[341]

---

[331] Kocatürk, …, s. 464.
[332] Ali Emre Özyıldırım, "Sâbit'in Türk Edebiyatındaki Yeri Üzerine Bazı Sorular", Türk Bilig, S. 23, s. 1-10, 2012, s.
[333] Karacan, Bosnalı…
[334] Turgut Karacan, Sâbit, Zafer-nâme, Cumhuriyet Üni., Yay, Sivas 1991.
[335] Turgut Karacan, Sâbit, Dere-nâme ya da Hâce Fesâd ve Söz Ebesi, Cumhuriyet Üni., Yay., Sivas 1990.
[336] Turgut Karacan, "Berbernâme Mesnevîsi", Çevren Bilim Kültür Dergisi, Y. 17, S. 76, Mart-Nisan, Priştine, Yugoslavya 1990.
[337] Turgut Karacan, Sâbit, Amrü'l-Leys, Sivas 1990.
[338] Turgut Karacan, Sâbit, Edhem ü Hümâ, Sivas 1990.
[339] Sâbit'in manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[340] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=sad%C4%B1k&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESER

52. Sa'dî

Klâsik Türk edebiyatının XVI-XVIII. yüzyılları arasında yaşamış olan Sa'dî mahlaslı şâirleri taranmıştır. Eldeki bilgiler Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan Sa'dî'nin hangisi olduğunu tespit etmeye yetmemiştir. Ancak eserde Dürrî'nin bulunması, Sa'dî'nin onun kardeşi[342] olabileceği fikrini uyandırmıştır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 3 gazeli mevcuttur.[343]

53. Sâhib

Yapılan araştırmalar ve taranan tezkireler sonucunda XVI-XVIII. yüzyıllar arasında yaşamış, "Sâhib" mahlaslı üç şâir ile karşılaşılmıştır. Eldeki bilgiler ve *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan 2 gazeli, Sâhib'in bu iki şâirden hangisi olduğunu belirlemeye yetmemiştir.

54. Sâ'ib

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış dört ayrı "Sâ'ib" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[344] *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan bir gazeli şâirin hangi Sâ'ib olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[345]

55. Sâmî (Arpaemînîzâde Mustafa Sâmî) (?-1734)[346]

Kaç yılında dünyaya geldiği bilinmeyen şâirin asıl ismi, Mustafa'dır. Babası arpaemîni Osman Efendi olduğu için devrinde "Arpaemîni-zâde" olarak anılmıştır. Kâtiplikten şehremînliğine, rûznâmçecilikten arpaemînliğine devletin birçok

---

LERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (30.06.2018); İpekten vd., …, s. 402,403.

[341] Sâdık'ın müseddesi için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.

[342] Çapan, Mustafa…, s. 296.

[343] Sa'dî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[344] Bkz:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=saib&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (29.06.2018); İpekten vd., …, s. 415.

[345] Sâ'ib'in gazeli için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.

[346] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=14 (09.05.2018) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz.

kademesinde görev yapmıştır.[347] Vak'anüvislik görevinde iken Çelebizâde İsmâil Âsım'ın eserine zeyl olarak *Târîh-i Sâmî ve Şâkir ve Subhî*[348] isimli eserini kaleme almıştır.

Eserlerinde mevlevîlikle ilgili ifadeler kullanması, "Mevlevî" redifli bir gazel yazması ve bilhassa mûsikîyi şiirde kullanması gibi durumlar onun mevlevî olduğu fikrini doğrular niteliktedir.[349] Klâsik edebiyatımızın "*muhayyelesi en mücerret tahassüslü şâirlerinden biri*"[350] olarak anılan Sâmî'nin şiirlerinde Nâbî ve Nedîm'in etkileri dikkat çekmektedir.

Şâirin *Dîvân*[351]'ı ve çeşitli mensur eserleri vardır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da ikisi tekrar edilen 6 gazeli mevcuttur. Bu gazellerden bir tanesi ise Fatma Sabiha Kutlar tarafından neşredilen *Dîvân*'da mevcut değildir.[352]

56. Sırrî (?-1782/1783)[353]

Biyografik kaynaklar tarandığında XVI, XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşamış, "Sırrî" mahlasına sahip beş ayrı şâirle karşılaşılmaktadır.[354] Eldeki bilgilerden şâirin hangi Sırrî olduğunu tespit etmek mümkün değildir. Ancak Mecmû'ada Diyarbakırlı şâirlere olan genel eğilim, şâirin Abdullâh Sırrî Efendi olabileceğini düşündürmüştür.

---

[347] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=14 (09.05.2018) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz

[348] Subhî Mehmed Efendi, Vak'anüvis Subhî Tarihi: Sâmî ve Şâkir Tarihleri İle Birlikte (İnceleme ve Karşılaştırmalı Metin) 1730-1744, Hzl. Mesut Aydıner, Kitabevi Yay., İstanbul 2007; Karadayı Aynur, Osmanlı Tarih Yazıcılığının Gölgede Kalmış Bir Eseri: Tarih-i Sâmî (Metnin Transkripsiyonu), Adnan Menderes Üni., SBE, TB, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Tanju Demir), (Yayımlanmamış YLT), Aydın 2008.

[349] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=14 (09.05.2018) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz

[350] Kocatürk, …, s. 501.

[351] Fatma Sabiha Kutlar, Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî Dîvânı (Metin- İnceleme- Özel Adlar Dizini) (2 Cilt), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Fatma Tolga Ocak), (Yayımlanmış DT), Ankara 1996; Kutlar Fatma Sabiha, Arpaemîni-Zâde Mustafa Sâmi- Dîvân, KTBKYGM, 2017.

[352] Sâmî'nin gazelleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[353] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6715 (09.05.2018) Mehmet Akçara.

[354] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=s%C4%B1rri&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (25.06.2018).; İpekten vd., …, s. 446,447.

Diyarbakır'da doğmuş olan Abdullâh Efendi 1782/1783 yılında vefat etmiştir.[355] Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi mevcut değildir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[356]

57. Sükkerî (Zekeriyâ Efendi) (?-1686)[357]

Asıl adı Zekeriyya olan Sükkerî Efendi, Bosnalıdır. Babasının adı Abdullâh'tır. Mezâkî Süleyman Efendi'nin talebesi olduğu söylense de İstanbul'a ilmen belli bir kemâle erdikten sonra geldiğini anladığımız Sükkerî, Mezâkî ile daha çok hemşehri olmaları hasebiyle ilişkiler kurmuştur demek, daha doğru bir tespit olmalıdır.[358] 1671 yılında İstanbul'a gelmiştir. Bazı kaynaklarda hattatlığından söz edilmiştir.[359] 1686 yılında vebaya yakalanarak vefat etmiştir.

Bilinen tek eseri *Dîvân*[360]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[361]

58. Şehrî (Ali Çelebi) (?-1660)[362]

Asıl adı Ali olan Şehrî, Malatyalıdır. Doğum târihi bilinmemektedir. Malatya'da başladığı tahsil hayatına İstanbul'da devam eden Şehrî, Nef'i'nin talebesi olmuştur. Tezkirelerde bu durumdan övgü ile bahsedilmektedir. Şehrî, yazısının güzelliği, şiir ve inşadaki yetenekleri ile Dîvân-ı Sultânî kâtipleri zümresine katılmış, daha sonra Gürcü Mehmed Paşa'nın şahsî tezkirecisi olmuştur.[363]

Ömrü sıkıntılarla geçmiş olan Şehrî'nin, hemen bütün şiirlerinde gam, keder, ıztırap vardır. Şehrî'nin en önemli ustalığı, şiirlerinde kullandığı üçüzlü mürekkep

---

[355] Ali Emîrî, Esâmî-i…, s. 28.
[356] Sırrî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[357] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5027 (18.06.2018) Erdoğan Erol.
[358] Erdoğan Erol, Sükkeri Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1989, s. 9-10.
[359] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5027 (18.06.2018) Erdoğan Erol.
[360] Erol, Sükkerî...
[361] Sükkerî'nin gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[362] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=929 (06.06.2018) Şener Demirel.
[363] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=929 (06.06.2018) Şener Demirel.

sıfatlardır. Hocası Nef'î dışında Şeyhülislam Yahyâ, Nâilî ve Fehîm-i Kadîm'in de Şehrî'nin şiirlerinde etkileri mevcuttur.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 34 gazeli bir terkîb-i bendi mevcuttur ve hepsi Şener Demirel tarafından neşredilen *Dîvân*'*[364]*da bulunmaktadır.[365]

59. Şinâsî (Rûz-nâmeci-zâde) (?- 1702/3)[366]

Rûz-nâmeci-zâde Şinâsî Mehmed Çelebi olarak bilinen şâir, İstanbulludur. Doğum târihi belli değildir. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi olmamakla birlikte güzel bir delikanlı olduğu Sâlim Tezkiresi'nde kayıtlıdır.[367] Sesinin güzel olduğu, uzun boylu olduğu, dönemin şâirleri ile hem-sohbet olduğu da bu tezkireden ulaşılan bilgiler arasındadır.[368] Hüsn-i hatta ön plana çıkan şâir, Fasîh Divânı'nı istinsah etmiştir.[369]

Şinâsî, Mevlevî şâirler arasında sayılmasa da Fasîh Dede'nin meclislerine devam etmesi, Mevlânâ'ya ve mevlevîliğe dâir manzûmeler kaleme alması onun Mevlevî olabileceğini düşündürür.[370] Çağdaşları gibi şiirlerinde hikemî tarz ve Sebk-i Hindî tesiri vardır.

Bilinen tek eseri *Dîvân*[371]'ıdır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir gazeli mevcuttur.[372]

60. Tâcî

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazeli şâirin kim olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[373]

---

[364] Şener Demirel, Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi), Hayatı, Sanatı, Divanının Tenkitli Metni ve Tahlili, Fırat Üni, SBE, (Dan.: Prof. Dr. Sabahattin Küçük), (Yayımlanmamış DT), Elazığ 1999; Şener Demirel, Şehrî, Malatyalı Âlî Çelebi, Dîvân, KTBKYGM, 2017.

[365] Şehrî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[366] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=551 (09.06. 2018) Şerife Akpınar.

[367] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 425.

[368] İnce, Tezkiretü'ş…, s. 425.

[369] M. Esat Harmancı, "Bir Dîvân Şâiri Rûz-nâmeci-zâde Şinâsî [?-1702]", Kocaeli Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 5, s. 133-148, Kocaeli 2003, s. 134.

[370]http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=551 (09.06. 2018) Şerife Akpınar

[371] Şerife Akpınar Cengiz, Rûz-nâmeci-zâde Şînâsî, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmış YLT), Konya 2002.

[372] Şinâsî'nin gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

61. Tâlib

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış birçok "Tâlib" mahlaslı şâir ile karşılaşılmaktadır.[374] Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan bir gazeli şâirin hangi Tâlib olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[375]

62. Taybî (Mehmed Çelebi) (?-1679)[376]

İstanbullu olan Taybî'nin doğum târihi belli değildir. Asıl adı Mehmed'dir. Kendisine "Çelebi" denilmesinin mevlevîlik ile alâkası yoktur. Kaynaklarda, dîvân-ı bülend-eyvân-ı sultânî kâtipleri zümresine dâhil olduğu bilgisi mevcuttur. Taybî Mehmed Çelebi Mısır, Kâhire, Şam valilerine ve Bağdat'ta Ömer Paşa'ya dîvân kâtibi olmuştur. 1679'da vefat eden Taybî Mehmed Çelebi'nin neden vefat ettiği ya da nerede medfûn olduğu ile ilgili bilgiler mevcut değildir.

Şiirlerinde Nâbî tarzı bir hakîmâne söyleyiş mevcutsa da bu şiirlerin ana karakterini, devre damgasını vuran Sebk-i Hindî şiir tarzı oluşturmuştur. Farsçaya hâkimiyetinin delîli sayılan Farsça *Sâkî-nâme*'sinden bahsedilse[377] de ne eserin kendisi bulunmuş, ne de hakkında başka bir bilgiye ulaşılmıştır. 1679 yılında vefat ettiği söylenilen[378] Taybî'nin ölüm sebebi ve kabrinin nerede olduğu bilgisi kaynaklarda mevcut değildir.

---

[373] Tâcî'nin gazeli için bkz: Şiirlerin Özet Tablosu.

[374] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=talib&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (28.06.2018) ; İpekten vd., …, s. 500-501.

[375] Tâlib'in gazeli için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[376] TEİS'de kendisi hakkında bir bilgi mevcut değildir. Müjgan Çakır tarafından, "Tayyibî Mehmed Çelebi" maddesi hazırlanmışsa da (http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4283 29.06.2018), bu kişinin Taybî olup olmadığı şüphelidir.

[377] Sabiha Tak, Tıybî veTürkçe Divanı, Marmara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Nihat Öztoprak), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1999, s.3.

[378] Halil İbrahim Bulan tarafından çalışılan yüksek lisans tezinde, (Halil İbrahim Bulan, Taybî Mehmed Çelebi, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği Divan'ın Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç Dr. Mustafa Çıpan), (Yayımlanmamış YLT), Konya 1995, s.XIV.) bu bilgi için; "İsmail Beliğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zübdeti'l-Eş'âr, İstanbul Üni. Ktb. Toplu Yazmalar, No: 1182, vr. 53a." kaynakça bilgisi verilmişse de eserin Abdulkerim Abdulkadiroğlu tarafından çalışılan "Abdulkerim Abdulkadiroğlu, İsmail Beliğ Nuḫbetü'l-Āṣār li Zeyli Zübdeti'l Eş'ar, AKMB Yay., Ankara 1999, s.236"

İnşâda mâhir olduğu bilgisine rağmen herhangi bir mensur eseri bulunamamıştır. Eldeki tek eseri *Dîvân*[379]'ıdır. Mecmû'a-yı Eş'âr'da 30 gazeli ve Şehrî'nin iki gazeline yaptığı iki tahmîs mevcuttur.[380]

63. Vâlî (Hasan) (1688 ?-1738/9)[381]

On sekizinci yüzyıl Diyarbakır şu'arâ meclislerinin tanınmış isimlerinden olan Vâlî-yi Âmidî'nin asıl adı, Hasan'dır. Memleketin ileri gelenlerinden ve köklü bir hanedana mensup olması dolayısıyla, Hasan Ağa olarak anılır.[382] Mesleği ile alâkalı bilgilere kaynaklarda ulaşılamazken *Dîvân*'ında bulunan bazı atıflardan, bir devlet görevinde çalıştığı ve haksızlığa uğradığı gibi bilgilere ulaşılabilmektedir.[383] Şâirin gülşenîlik, mevlevîlik ve rûşenîlikten bahseden gazelleri mevcut ise de bu tarîkatlardan

---

neşrinde, "Taybî" isimli bir kayıt bulunamamıştır. Tezkirede "Tayyibî" maddesinde anlatılan bilgiler ise Taybî'ye âittir. Harekesiz bir sistem mevcut olduğu için mahlas, "Tayyibî" olarak da okunabilir. Tezkirelerin neşrinde, kıymetli bir kaynak olarak kabul edilen Agâh Sırrı Levend'in "Türk Edebiyatı Tarihi" (Levend Âgah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, I. Cilt, TTK Yay., Ankara 1998, s. 309, 319, 326, 342, 362.)'nde şâirin mahlasının "Tayyibî" olarak okunmasının daha sonraki neşirleri de etkilediği düşünülmektedir. Nitekim devir hakkında bir başka kaynak olan Safâyî tezkiresinin, Pervin Çapan tarafından yapılan neşrinde (Pervin Çapan, Mustafa Safāyī Efendi Teẕkire-i Ṣafāyī (Nuḫbetü'l-Āṣār Min Fevā'idi'l-Eş'ār), İnceleme- Metin- İndeks, AKMB Yay., Ankara 2005, s. 361-362.) verilen şiir örneklerinde dahi vezin gereği "Taybî" okunması gereken mahlas, yine "Tayyibî" olarak okunmuştur. Şâir hakkında TEİS (http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4283)'te ve Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, AKM Yay, C. 8, s. 229, Ankara 2007.)' nde bir madde hazırlayan Müjgan Cumbur da şâirin mahlasını "Tayyibî" olarak ele almıştır. Şâirin Dîvân'ı üzerine çalışan Sabiha Tak, bütün bu okumalardan farklı olarak mahlası "Tıybî" şeklinde okumuştur. Bu okuma Arapça gramer kâidelerine uygun olmadığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, şâirin şiirleri üzerinden bir incelemeye gidildiğinde, vezin için iki kapalı hecenin istendiği ve bu sebeple mahlasın "Taybî" olarak okunması gerektiği düşünülmüştür.

[379] Halil İbrahim Bulan, Taybî Mehmed Çelebi, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği Divan'ın Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç Dr. Mustafa Çıpan), (Yayımlanmamış YLT), Konya 1995; Sabiha Tak, Tıybî veTürkçe Divanı, Marmara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Nihat Öztoprak), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1999.

[380] Taybî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[381] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1149 (07.05.2018) Hanife Koncu.

[382] Ali Emîrî Efendi, Esâmî-i…, s. 60.

[383] Mustafa, Okur, Dîvân-ı Vâlî-i Amedî, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Afyon Kocatepe Üni. SBE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun Güven), (Yayımlanmamış YLT), Afyonkarahisar 2006, s. 11.

hangisine mensup olduğu bilinmemektedir. Şiirlerinde daha çok sebk-i hindî üslûbunun ve hikemî tarzın tesiri altında kalmıştır.[384]

Tespit edilebilen tek eseri *Dîvân*'ı olan şâirin, ölümüne Hâmî tarafından "*Aldı mansıb Gülşen-i Firdevs'de Vâlî Hasan*"[385] târihi düşülmüştür.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 19 gazeli mevcuttur. Bu gazellerin hepsi Mustafa Okur tarafından neşri hazırlanan *Dîvân*[386]'dan bir karşılaştırma işlemine tâbi tutulmuştur.[387]

64. Vecdî ('Abdülbâkî) (?-1661)

Asıl adı Abdülbâkî'dir. Doğum târihi belli olmamakla birlikte hicrî on birinci yüzyılın başlarında, İstanbul'da dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Köprülü Fâzıl Ahmet Paşa'nın himâyesinde bulunmuş, onunla Erdel Seferi'ne katılmıştır. [388]

Kendisinin gazelleri zarif olmakla birlikte dîvânî hattındaki ustalığı ile çağdaşları arasında özel bir yerde bulunur. Fehîm, Neşâtî ve Mezâkî gibi şahsiyetlerle Köprülüler devrinin saray şâirleri arasında yer alır.[389] Vecdî, bir dönem Hac ibadetini de yerine getirmiştir.

Devrin sadrazamı tarafından sürekli iltifat alması, kendisine karşı bazı devlet adamlarının haset etmesine sebep olmuştur. Döneminde yaşanan bazı olayların ardından şeyhülislam Bâlî-zâde Esirî Mehmed Efendi, Vecdî ve iki arkadaşına idam fetvası vermiştir. Bu fetvâ üzerine Vecdî ve iki arkadaşı 1661 yılında, Alay köşkü önünde idam edilmişlerdir.[390]

---

[384] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1149 (07.05.2018) Hanife Koncu.
[385] Ali Emîrî Efendi, Esâmî-i…, s. 60.
[386] Okur, …..
[387] Vâlî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.
[388] Mehmet Aydın, 17. Yüzyıl Divan Şâirlerinden Vecdî (Abdülbaki) Divanı, BAL-TAM 3, Prizren 2003, s. 5.
[389] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1900 (22.06.2018) Hakan Yekbaş.
[390] Aydın, …, s. 6.

Vecdî'nin tek eseri, bir dîvânçe hacmindeki *Dîvânı*[391]'dır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 26 gazeli mevcuttur.[392]

65. Vehbî (Seyyid Vehbî) (Hüseyin) (1674?-1736)[393]

Asıl adı Hüseyin olan Vehbî, İstanbul'da doğmuştur. Ehl-i beyte uzanan soyu sebebiyle "Seyyid" ve "İmamzâde" olarak anılmıştır. Zamanın kıymetli âlimlerinden, bilhassa Mirzâ-zâde Şeyh Mehmed Efendi'den dersler almış, iyi bir tahsil görmüştür. Bu tahsillerin ardından çeşitli medreselerde mülâzımlık yapmış, III. Ahmed'in Moskova seferi'nde söylediği kasîdeler ve târihler ile, padişahın ilgisine mazhar olmuştur. Halepte nâib olarak bulunmuş, Tebriz'de kadılık yapmıştır. III. Ahmed ve Damat İbrahim Paşa'nın himâyeleri ile Halep, Kayseri ve Manisa mevleviyetlerinde bulundu. Bir dönem Hacc farîzasını yerine getiren Vehbî, dönüşte hastalandı ve İstanbul'a geldikten sonra vefat etti.

İlk defa şiir söylemeye başladığında "Hüsâmî" mahlasını kullanan şâir, daha sonra hocası Mirzâ-zâde Ahmed Neylî'nin teklifiyle "Vehbî" mahlasını kullanmıştır. Bir dönem Nâbî etkisinde şiirler yazmışsa da daha çok Nedîm tarzında şiirleri vardır. Nesir sahasında daha etkili olan şâir, kalemine tamamen hâkim bir sanatkar hüviyeti göstermiştir.[394]

Dîvân[395], *Sûr-nâme*[396], *Hadîs-i Erba'în Tercümesi*, ve *Sulhiyye* isimli eserleri mevcuttur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da 7 gazel, bir tahmîs ve bir şarkısı mevcuttur. Şarkı, Hamit Dikmen tarafından neşredilen *Dîvân*'da bulunmamaktadır.[397]

---

[391] Aydın, …

[392] Vecdî'nin manzûmeleri hakkındaki bilgiler için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[393] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2018 (29.05.2018) Mehmet Arslan.

[394] Abdülkadir Karahan, "Seyyid Vehbî", İslâm Ansiklopedisi, MEB Yay., C. 10, s. 574, Eskişehir 1997, s. 547.

[395] Hamit Dikmen, Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1991.

[396] Mehmet Arslan, Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 3, Vehbî Sûrnâmesi, Çamlıca Yay., İstanbul 2009; Mertol Tulum, Sûrnâme- Sultan Ahmed'in düğün Kitabı, Kabalcı Yay., İstanbul 2008.

[397] Vehbî'nin manzûmeleri için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

66. Zamîrî

Kaynaklar tarandığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış "Zamîrî" mahlaslı dört ayrı şâir ile karşılaşılmaktadır.[398] *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan bir muhammesi şâirin hangi Zamîrî olduğunu tespit etmeye yetmemiştir.[399]

67. Zâtî

XVII ve XVIII. yüzyıllarda yaşamış iki ayrı Zâtî Süleyman Efendi'den hangisi olduğu husûsunda eldeki bilgiler yeterli olmamıştır. Mecmû'a-yı Eş'âr'da bir gazeli mevcuttur.[400]

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan 67 şâirden 20 isim, XVII-XVIII yüzyıllarda yaşamıştır. Bu sayı ile *Mecmû'a*'da bulunan şâirlerin çoğu XVII-XVIII. yüzyıllarda yaşamışlardır. Âgâh Efendi (1630-1728), 'Âsım (1685?-1760), Dürrî (?- 1722/23), Emîrî Çelebi (1625-1725), Fâyik (?-1715), Güzârî (?-1706/1707), Hâmî (1679-1747), 'İzzetâ (1692- 1734), Mahtûmî/Vahîd (?-1732/1733), Mucîb (1672-1727), Nâbî (1642-1712), Nazîm (?- 1727), Nedîm (1681-1730), Neylî (1673-1748), Râmî Paşa (1654-1707), Sâbit (?-1712), Sâmî (?-1734), Vâlî (1688 ?-1738/9) ve Vehbî (1674?-1736) XVII-XVIII. yüzyıllarda yaşamış olan şâirlerdir. Bu yüzyıllarda yaşamış olan şâirlerin, eserde 316 manzûmesi bulunmaktadır.

XVII-XVIII. yüzyılı şâir sayısının çokluğu bakımından, 16 şâir ile XVII. yüzyıl takip etmektedir. Bahâyî (1601-1654), Cezmî (?-1693), Fasîh (?-1699), Fehîm (1627 ?-1647), 'İsmetî (1612/13?-1665), Kadrî (?-1671), Mezâkî (?-1676), Nâ'ilî (?-1666), Nedîm-i Verâyî (?-1670), Neşâtî (?-1674), Sa'dî (?-?), Sükkerî (?-1686), Şehrî Çelebi (?-1660), Şinâsî (?- 1702/3), Taybî (?-1679) ve Vecdî (?-1661) XVII. yüzyılda

---

[398] Bkz.:http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=zamiri&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (27.06.2018).

[399] Zamîrî'nin muhammesi için bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

[400] Zâtî'nin gazeli hakkında bkz.: Şiirlerin Özet Tablosu.

yaşamış olan şâirlerdir. Bu şâirlerin *Mecmû'a*'da toplam 182 manzûmesi bulunmaktadır.

Eserde, XVI. yüzyılda yaşayan Âlî (1541-1600), Bâkî (1526-1600), Fuzûlî (1483-1556) ve Rûhî (1534/1535- 1605/1606)'nin 58 şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerden Fuzûlî'ye âit 2 gazel ve Rûhî'ye âit bir gazel, tahmîsler içerisinde yer almıştır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da XVIII. yüzyılda yaşamış olan Lebîb (1695/96-1768/69) ve Sırrî (?-1782/1783)'nin 7 manzûmesi bulunmaktadır.

XVIII-XIX. yüzyıllarda yaşayan Münîb (?-1806?)'in 1 gazeli ve ve Neş'et (1735-1807)'in 1 tahmîsi ile bu yüzyılda kaleme alınmış 2 manzûme bulunmaktadır.

Eserde XVI-XVII. yüzyıllarda yaşamış olan Riyâzî (1572-1644)'nin bir gazeli; XV. yüzyılda yaşamış olan Necâtî'nin de yine tahmîs içinde yer alan bir gazeli mevcuttur.

'Ârif, Beyânî, Hanîf, Hâsırî, Kavsî, Kemâlî, Mes'ûd, Misâlî, Murâdî, Nâmî, Nazmî, Râşid, Rif'at, Rüşdî, Sâdık, Sâhib, Sâ'ib, Tâcî, Tâlib, Zamîrî ve Zâtî'nin ise kimlikleri netleştirilememiş, ne zaman yaşadıkları tespit edilememiştir.

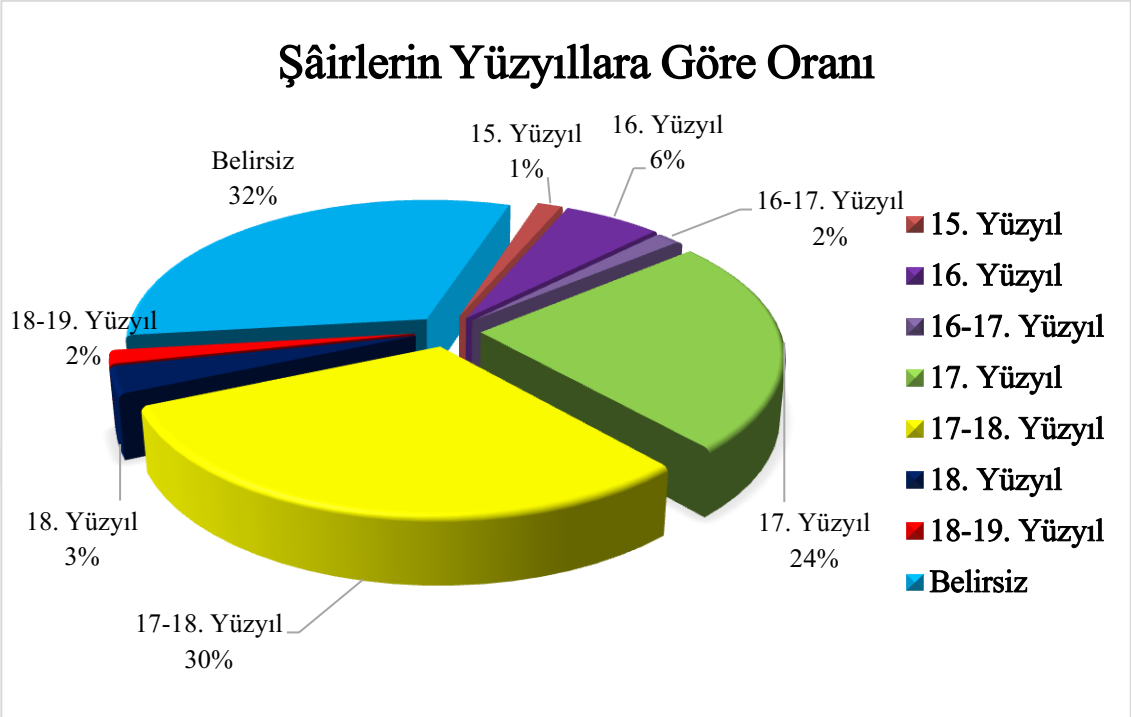
Mecmû'a-yı Eş'âr'da yer alan şâirlerin yüzyıllara göre dağılımı ve bu şâirlerin yüzyıllara göre toplam şiir sayıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Yüzyıllara göre şâirler ve şiir sayıları

YÜZYIL	ŞÂİRLER	ŞÂİR SAYISI	ŞİİR SAYISI
15. yy	Necātī (1443/1446?- 1509)	1	(1 gazel tahmîs içinde)
16. yy	Ālī (1541-1600), Bāḳī (1526-1600), Fużūlī (1483-1556), Rūḥī (1534/1535-1605/1606).	4	58 (+ 3 gazel tahmîs içinde)
16-17. yy	Riyāżī (1572-1644).	1	1

17. yy	Bahāyî (1601-1654), Cezmî (?-1693), Faṣîḥ (?-1699), Fehîm (1627 ?-1647), ʿİşmetî (1612/13?-1665), Ḳadrî (?-1671), Meẕāḳî (?-1676), Nāʿilî (?-1666), Nedîm-i Verāyî (?-1670), Neşāṭî (?-1674), Saʿdî (?-?), Sükkerî (?-1686), Şehrî Çelebi (?-1660), Şināsî (?- 1702/3), Ṭaybî (?-1679), Vecdî (?-1661).	16	182(+1 gazel tahmîs içinde)
17-18. yy	Āgāh Efendi (1630-1728), ʿÂsım (1685?-1760), Dürrî (?- 1722/23), Emîrî Çelebi (1625-1725), Fāyiḳ (?-1715), Güẕārî (?-1706/1707), Ḥāmî (1679-1747), ʿİzzetā (1692- 1734), Maḫtūmî/Vaḥîd (?-1732/1733), Mucîb (1672-1727), Nābî (1642-1712), Naẓîm (?- 1727), Nedîm (1681-1730), Neylî (1673-1748), Rāmî Paşa (1654-1707), Rāsıḫ (?- 1731), Ṣābit (?-1712), Sāmî (?-1734), Vālî (1688 ?-1738/9), Vehbî (1674?-1736).	20	316
18. yy	Lebîb (1695/96-1768/69), Sırrî (?-1782/1783).	2	8
18-19. yy	Münîb (?-1806?), Neş'et (1735-1807).	2	2
Belirsiz	ʿĀrif, Beyānî, Ḥanîf, Ḥāsırî, Ḳavsî, Kemālî, Mesʿūd, Miṣālî, Murādî, Nāmî, Naẓmî, Rāşid, Rifʿat, Rüşdî, Ṣādıḳ, Ṣāḥib, Sāʿib, Tācî, Ṭālib, Żamîrî Ẓātî.	21	32
TOPLAM	**67**	**67**	**599 (+5 tahmîs içinde bulunan gazeller +26 müfred = 630)**

Mecmû'a-yı Eş'âr'da yer alan şâirlerin yüzyıllara göre oranı ise aşağıdaki gibidir:

Grafik 1. Şâirlerin yüzyıllara göre oranı

Mecmû'a-yı Eş'âr'da yer alan şâirlerden 'Âsım, Bâkî, Bahâyî, Fasîh, Fehîm, Mahtûmî/Vahîd, Nâ'ilî, Nazîm, Nedîm, Nedîm-i Verâyî, Neylî, Râmî Paşa, Sâmî, Şinâsî, Taybî, Vecdî ve Vehbî İstanbulludur.

Eserde şiirleri bulunan Âgâh Efendi, Emîrî Çelebi, Güzârî, Hâmî, Lebîb, Mucîb ve Vâlî ise Diyarbakırlıdır.

Mecmû'ada manzûmeleri bulunan şâirlerden Mezâkî, Sâbit ve Sükkerî Bosna-Herseklidir. Ayrıca Bağdat'tan Fuzûlî ve Rûhî; Edirne'den Neşâtî ve Neş'et; Urfa'dan Fâyik ve Nâbî olmak üzere ikişer şâir bulunmaktadır.

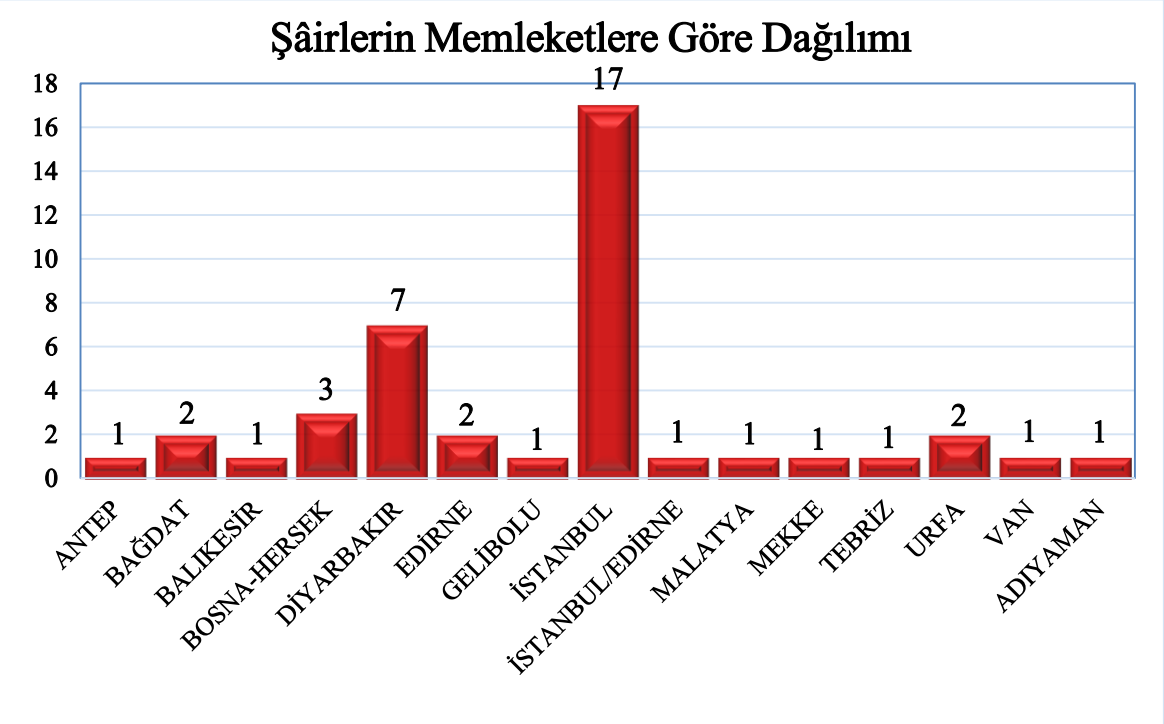
Mecmû'a-yı Eş'âr'da yer alan şâirlerden Âlî, Gelibolulu; Dürrî, Vanlı; Kadrî, Antepli; Kavsî, Tebrizli; Münîb Adıyamanlı; Riyâzî, Mekkeli; Râsıh, Balıkesirli ve Şehrî Çelebi Malatyalıdır. 'İzzet Çelebi'nin İstanbul veya Edirneli olduğu konusunda kaynaklarda ihtilaf mevcuttur.

Bütün bu bilgilere göre memleketi belli olan şâirlerin tablosu aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. Memleketi belli şâirlerin yaşadığı şehirler

	ŞÂİR	ŞEHİR	TOPLAM
1	Âgâh Efendi	Diyarbakır	7
2	Emîrî Çelebi	Diyarbakır	
3	Güzârî	Diyarbakır	
4	Hâmî	Diyarbakır	
5	Lebîb	Diyarbakır	
6	Mucîb	Diyarbakır	
7	Vâlî	Diyarbakır	
8	‘Âsım	İstanbul	17
9	Bâkî	İstanbul	
10	Bahâyî	İstanbul	
11	Fasîh	İstanbul	
12	Fehîm	İstanbul	
13	Mahtûmî/Vâhid	İstanbul	
14	Nâ’ilî	İstanbul	
15	Nazîm	İstanbul	
16	Nedîm	İstanbul	
17	Nedîm-i Verâyî	İstanbul	
18	Neylî	İstanbul	
19	Râmî Paşa	İstanbul	
20	Sâmî	İstanbul	
21	Şinâsî	İstanbul	
22	Taybî	İstanbul	
23	Vecdî	İstanbul	
24	Vehbî	İstanbul	
25	Mezâkî	Bosna-Hersek	3
26	Sâbit	Bosna-Hersek	
27	Sükkerî	Bosna-Hersek	
28	Fuzûlî	Bağdat	2
29	Rûhî	Bağdat	
30	Necâtî	Edirne	2
31	Neş’et	Edirne	
32	Fâyik	Urfa	2
33	Nâbî	Urfa	
34	Âlî	Gelibolu	1
35	Dürrî	Van	1
36	Kadrî	Antep	1
37	Kavsî	Tebriz	1
38	Riyâzî	Mekke	1
39	Râsıh	Balıkesir	1
40	Şehrî Çelebi	Malatya	1
41	‘İzzetâ	İstanbul/Edirne	1
42	Münîb	Adıyaman	1
Toplam	**42**		42

Memleketi belli olan şâirlerin illere göre dağılımının grafiği ise aşağıdaki gibidir.

Grafik 2. Mecmû'ada bulunan memleketi belli şâirler

Bütün bu bilgiler ile şâirlerin yaşadıkları yüzyıllar, memleketleri ve Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan şiirlerinin sayısı için oluşturulabilecek tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. Şâirlerin yaşadıkları yüzyıllar, memleketleri ve şiirlerinin sayısı

SIRA	ŞAİRİN MAHLASI	ŞİİR SAYISI	YAŞADIĞI YÜZYIL	MEMLEKETİ
1	Āgāh Efendi	4 (3 gazel, 1 müseddes)	17-18. yy (1630-1728)	Diyarbakır (Āmid)
2	Ālî	2 (1 gazel, 1 müseddes)	16. yy (1541-1600)	Gelibolu
3	ʿĀrif	1 (1 gazel)	?	?
4	ʿĀşım	9 (4 gazel, 2 muhammes, 3 şarkı)	17-18. yy (1685?-1760)	İstanbul
5	Bahāyî	2 (1 gazel, 1 gazel	17. yy (1601-1654)	İstanbul

		(tahmîs içinde))		
6	Bāḳî	56 (54 gazel, 1 müfred, 1 tahmîs)	16. yy (1526-1600)	İstanbul
7	Beyānî	1 (1 tahmîs)	?	?
8	Cezmî	1 (1 gazel)	17. yy (?-1693)	?
9	Dürrî	3 (3 gazel)	17-18. yy (?- 1722/23)	Van
10	Emîrî Çelebi	35 (35 gazel)	17-18. yy (1625-1725)	Diyarbakır (Āmid)
11	Faṣîḥ	1 (1 gazel)	17. yy (?-1699)	İstanbul
12	Fāyiḳ	1 (1 gazel)	17-18. yy (?-1715)	Urfa (Rūha)
13	Fehîm	50 (47 gazel 2 kasîde, 1 terkib-i bend)	17. yy (1627 ?-1647)	İstanbul
14	Fużūlî	2 (2 gazel(tahmîs içinde))	16. yy (1483-1556)	?(Bağdat, Hille, Necef, Kerbelâ)
15	Güẕārî	1 (1 gazel)	17-18. yy (?-1706/1707)	Diyarbakır (Āmid)
16	Ḥāmî	20 (16 gazel, 1 kıt'a-yı kebîre, 3 kasîde)	17-18. yy (1679-1747)	Diyarbakır (Āmid)
17	Ḥanîf	1 (1 şarkı)	?	?
18	Ḥāsirî	6 (6 gazel)	?	?
19	ʿİzzetā	1 (1 gazel)	17-18. yy (1692- 1734)	İstanbul/ Edirne
20	ʿİṣmetî	1 (1 gazel)	17. yy (1612/13?-1665)	?
21	Ḳadrî	1 (1 gazel)	17. yy (?-1671)	Antep
22	Ḳavsî	1 (1 gazel)	(?-?)	Tebriz
23	Kemālî	1 (1gazel)	?	?
24	Lebîb	7 (2 rubâ'i, 4 kasîde, 1 müfred)	18. yy (1695/96-1768/69)	Diyarbakır (Āmid)
25	Maḫtūmî/Vaḥîd	2 (1 gazel, 1 murabba')	18. yy (?-1732/1733)	İstanbul
26	Mes'ûd	1 (1 gazel)	?	?

27	Meẕāḳī	2 (2 gazel)	17. yy (?-1676)	Bosna-Hersek
28	Miṣālī	1 (1 gazel)	?	?
29	Mucîb	1 (1 gazel)	17-18. yy (1672-1727)	Diyarbakır (Āmid)
30	Murādī	2 (2 gazel)	?	?
31	Münîb	1 (1 gazel)	18-19. yy (?-1806?)	Adıyaman
32	Nābî	96 (1 kasîde, 87 gazel, 2 müfred, 4 muhammes, 1 kıt'a-yı kebîre, 1 kıt'a-yı sagîre)	17-18. yy (1642-1712)	Urfa (Ruhā)
33	Nā'ilî	16 (13 gazel, 1 müfred, 1 müstezad, 1 muhammes)	17. yy (?-1666)	İstanbul
34	Nāmî	3 (3 gazel)	(?-?)	?
35	Naẓîm	1 (1 gazel)	18. yy (?- 1727)	İstanbul
36	Naẓmî	2 (2 gazel)	?	?
37	Necātî	1 (1 gazel(tahmîs içinde))	15. yy (1443/1446?-1509)	Edirne
38	Nedîm	43 (40 gazel, 2 şarkı, 1 müstezad.	17-18. yy (1681-1730)	İstanbul
39	Nedîm-i Verāyî	1 (1 gazel)	17. yy (?-1670)	İstanbul
40	Neşāṭî	10 (10 gazel)	17. yy (?-1674)	?
41	Neş'et	1 (1 tahmîs)	18-19. yy (1735-1807)	Edirne
42	Neylî	1 (1 gazel)	17-18. yy (1673-1748)	İstanbul
43	Rāmî Paşa	2 (2 gazel)	17-18. yy (1654-1707)	İstanbul
44	Rāsıḫ	4 (4 gazel)	18. yy (?- 1731)	Balıkesir
45	Rāşid	1 (1 gazel)	?	?
46	Rif'at	1 (1 gazel)	?	?
47	Riyāżî	1 (1 gazel)	16-17. yy (1572-1644)	Mekke

48	Rūḥî	1 (1 gazel (tahmîs içinde))	16. yy (1534/1535-1605/1606)	Bağdat
49	Rüşdî	2 (2 gazel)	?	?
50	Ṣābit	58 (58 gazel)	17-18. yy (?-1712)	Bosna (Uziçe)
51	Ṣādıḳ	1 (1 müseddes)	?	?
52	Saʿdî	3 (3 gazel)	17. yy ? (?-?)	?
53	Ṣāḥib	2 (2 gazel)	?	?
54	Sā'ib	1 (1 gazel)	?	?
55	Sāmî	6 (6 gazel)	17-18. yy (?-1734)	İstanbul
56	Sırrî	1 (1gazel)	18.yy (?-1782/1783)	?
57	Sükkerî	1 (1 gazel)	17. yy (?-1686)	Bosna
58	Şehrî Çelebi	35 (34 gazel, 1 terkîb-i bend)	17. yy (?-1660)	Malatya
59	Şinâsî	1 (1 gazel)	17. yy (?- 1702/3)	İstanbul
60	Tācî	1 (1 gazel)	?	?
61	Ṭālib	1 (1 gazel)	?	?
62	Ṭaybî	32 (30 gazel, 2 muhammes)	17. yy (?-1679)	İstanbul
63	Vālî	19 (19 gazel)	17-18. yy (1688 ?-1738/9)	Diyarbakır (Āmid)
64	Vecdî	26 (26 gazel)	17. yy (?-1661)	İstanbul ?
65	Vehbî	9 (7 gazel, 1 tahmîs, 1 şarkı)	17-18. yy (1674?-1736)	İstanbul
66	Żamîrî	1 (1 muhammes)	?	?
67	Ẕātî	1 (1 gazel)	?	?
-	-	26 müfred	-	-
Toplam	67	**625 (+5 tahmîs içinde bulunan gazeller)**	-	-

I. 3. 2. Nazım Şekilleri

Eskilerin "Eşkâl-i Nazm" dedikleri nazım şekilleri, günümüz çalışmalarında temelde beyit ve bend esaslı olarak tasniflere tâbi tutulmuştur.

Mecmû'a-yı Eş'âr, beyit esasına dayalı nazım şekillerinden gazel, kasîde, müfred, kıt'a ve müstezad; bend esasına dayalı nazım şekillerinden ise rubâ'î, murabba', şarkı, muhammes, müseddes ve terkîb-i bend şekilleri ile oluşturulmuş, 67 şâirin 629 şiirinden müteşekkildir.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da toplam 550 gazel bulunmaktadır. Bu sayı ile eserde en çok kullanılan nazım şekli, gazel olmuştur. Gazellerin şâirlere göre dağılımları ise en çok gazeli bulunan şâirden en az gazeli bulunan şâirlere göre şu şekilde sıralanabilir: Eserde ilk sırayı 87 gazel ile Nâbi almıştır. Nâbî'yi 58 gazel ile Sâbit; 54 gazel ile Bâkî; 47 gazel ile Fehîm; 40 gazel ile Nedîm; 35 gazel ile Emîrî; 34 gazel ile Şehrî; 30 gazel ile Taybî; 26 gazel ile Vecdî; 19 gazel ile Vâlî; 16 gazel ile Hâmî; 13 gazel ile Nâ'ilî; 10 gazel ile Neşâtî; 7 gazel ile Vehbî; 6'şar gazel ile Sâmî ve Hâsırî; 4'er gazel ile 'Âsım ve Râsıh; 3'er gazel ile Âgâh, Dürrî, Nâmî, Sâ'dî; 2'şer gazel ile Bahâyî, Mezâkî, Nazmî, Râmî Paşa, Rüşdî ve Sâhib takip etmektedir. *Mecmû'a*'da bulunan Âlî, 'Ârif, Bahâyî, Cezmî, Fasîh, Fâyik, Güzârî, 'İzzetâ, 'İsmetî, Kadrî, Kavsî, Mahtûmî/Vâhid, Mes'ûd, Misâlî, Mucîb, Münîb, Nazîm, Nedîm-i Verâyî, Neylî, Râşid, Rif'at, Riyâzî, Sâ'ib, Sükkerî, Şinâsî, Tâcî, Tâlib ve Zâtî'nin ise birer gazelleri mevcuttur. *Macmû'a*'da ayrıca Bahâyî, Fuzûlî, Necâtî ve Rûhî'nin birer gazelleri tahmîsler vesîlesiyle bulunmaktadır.

İncelemeler esnasında, iki ayrı parçanın birleştirilmesi ile oluşturulduğu farkedilen *Mecmû'a-yı Eşâr*'ın, ilk parçasında bulunan bölüm klâsik bir dîvân tertîbi şeklinde başlamıştır. Esere sonradan eklenen bu parça için, aslında Lebîb Dîvân'ının bir nüshasını yazmak niyetinde olan bir müstensihin, sebebini bilemeyeceğimiz bir şekilde ilk on varaklık kısmını yazdığı ve devamını getiremediği düşünülmüştür. Burada daha çok XVIII. yüzyıl dîvânlarında görüldüğü üzere ilk iki kasîdenin önüne

birer rubâ'î eklenmiştir. *Mecmû'a*'da bulunan toplam 9 kasîdenin ikisi bu şekilde oluşturulmuştur.

Eserde bulunan, Lebîb tarafından yazılmış olan dört kasîde, 25 beyitten oluşan bir münâcât, 103 beyitten oluşan bir na't, 165 beyitten oluşan bir mi'râciyye ve 72 beyitten oluşan -Orhan Kurtoğlu ve İdris Kadıoğlu tarafından yayınlanan çalışmalara göre[401]- eksik bir medhiyyeden ibârettir. Mecmû'a-yı Eş'âr'da mevcut olan, Nâbî tarafından yazılan bir kasîde, Mustafa Musâhip Paşa için yazılmış 78 beyitten müteşekkil bir medhiyye; Fehîm tarafından kaleme alınan iki kasîde ise fahriyye türünde 46 ve 28 beyittir. Eserde Ayrıca Hâmî tarafından, birisi Abdullâh Paşa ve ikisi Ahmet Paşa için yazılmış 32, 122 ve 16 beyitlik üç medhiyye bulunmaktadır.

Mecmû'a'da Bâkî, Nâbî, ve Nâ'ilî'ye âit birer müfred mevcuttur. Eserin sonunda yer alan Müfredât bölümünde art arda farklı vezinlerde 27 müfred sıralanmıştır. Bu müfredlerden birisi Lebîb'e âit olup, diğerlerinin kime/kimlere âit olduğu ile ilgili bir bilgi mevcut değildir.

Eserde iki müstezâd bulunmaktadır. Bunlardan birisi Nâilî'ye âittir ve Nâilî'nin *Dîvân*[402]'ında bulunan tek müstezâttır. Diğer müstezât ise Nedîm'e âittir ve *Dîvân*'[403]ında bulunan iki müstezattan birisidir.

Mecmû'a'da 3 rubâ'î mevcuttur. Bu rubâ'îlerden ikisi, ahreb vezni ile yazılmıştır ve Lebîb'e âittir. Yine ahreb vezniyle oluşturulmuş Arapça bir rubâ'înin ise kime âit olduğu belli değildir.

Mecmû'a'da 8 şarkı ve bir murabba' mevcuttur. Bu şarkılardan Âsım'a âit olan 3'ü 3, 4 ve 5 bendden oluşmaktadır. Şarkılardan biri Hanîf'e âit olup 4 bendden ve Nedîm'e âit olan ikisi 4 ve 5 bendden müteşekkildir. Vehbî'ye âit olan bir şarkı 5 bendden oluşmaktadır. Murabba' ise Mahtûmî'ye âittir ve 5 benddir.

---

[401] Orhan, Kurtoğlu, Diyarbakırlı Lebîb Divanı, KTBKYGM, 2017; İdris, Kadıoğlu, Lebîb-i Âmidî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkitli Metni, Dicle Üni. SBE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Diyarbakır, 2003.
[402] Haluk İpekten, Nâ'ilî Divânı, Akçağ Yay., Ankara 1990.
[403] Macit Muhsin, Nedîm Dîvânı, KTBKYGM, Ankara 2017.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da 14 ayrı muhammes bulunmaktadır. Bunlardan 11'i başka şâirlerin gazelleri temel alınarak oluşturulmuş tahmîslerdir. Diğer 3'ü ise şâirlerin kendi muhammesleridir. 'Âsım'ın muhammesi 4 bendden; Nâbî'nin muhammesi 13 bendden ve Neş'et'in muhammesi 5 bendden müteşekkildir. Beyânî'nin Fuzûlî'nin bir gazeline yazdığı tahmîs, 10 bend; Taybî'nin Şehrî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; yine Taybî'nin Şehrî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; Nâbî'nin Rûhî'ye yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; Nâbî'nin Bahâyî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; Nâbî'nin Fuzûlî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; Zamîrî'nin Kadrî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 5 bend; Nâ'ilî'nin Bahâyî'nin bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 7 bend; Bâkî'nin Necâtî'nin bir gazeline yazdığı, *Mecmû'a*'da eksik olan tahmîs bir bend; Vehbî'nin Nedîm'in bir gazeline yazmış olduğu tahmîs, 8 bend; 'Âsım'ın Nedîm'in bir gazeline yazdığı tahmîs ise 6 bendden müteşekkildir.

Eserde 3 müseddes mevcuttur. Müseddeslerden biri Âgâh Efendi'ye diğeri Âlî'ye âit olup, 5'er bendden; Fuzûlî'nin bir gazelinin ilk beyti esas alınarak düzenlenen mütekerrir müseddes ise Sâdık'a âit olup yine 5 bendden oluşmuştur.

Mecmû'a'da iki terkîb-i bend bulunmaktadır. İlki 9'ar beyitten oluşturulmuş 5 bendden müteşekkil Şehrî'ye âittir. Diğeri ise Fehîm'e âit olup 5'er beyitten oluşturulmuş 7 bendden müteşekkildir.

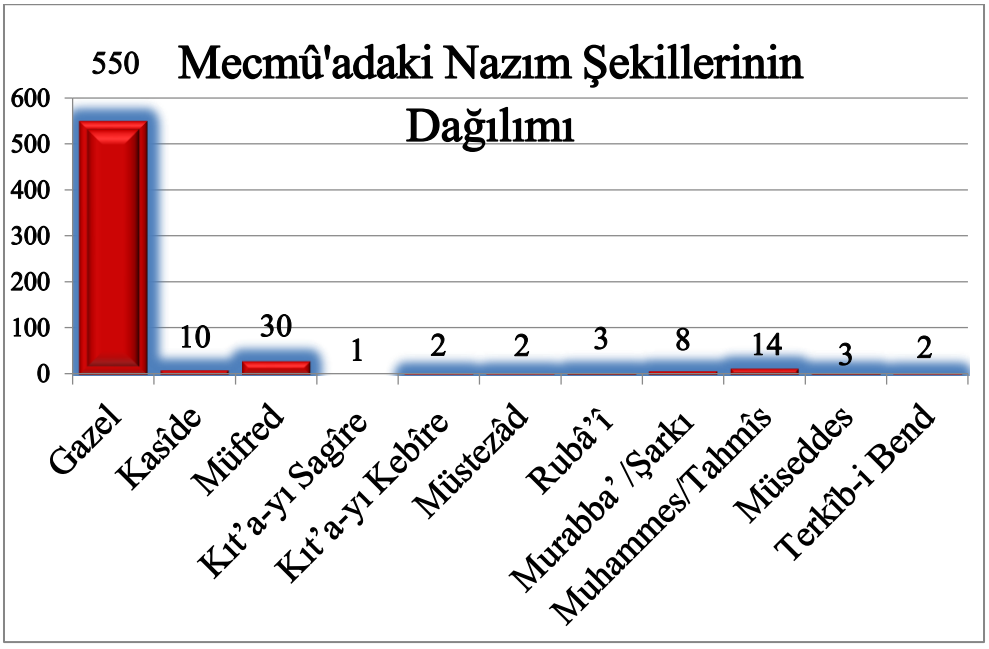
Eserde târih düşürmek amaçlı yazılmış 4 manzûme bulunmaktadır. Bunlardan ilki Hâmî'ye âit olup kıt'a-yı kebîre formunda 7 beyitten müteşekkil bir sünnet târihidir. Diğer üçü Nâbî'ye âit olup bunlar: Bağdat'ta bulunan İmam Hüseyin Çeşmesi için düşürülmüş kıt'a-yı kebîre formunda 4 beyitlik; Sultan Mustafa'nın tahta geçmesi üzerine düşürülmüş kıt'a-yı sagîre formunda 2 beyitlik ve Muhammed Sâlih Efendi'nin şeyhülislâm oluşuna düşürülmüş tek beyitlik târih manzûmesidir.

Mecmû'a'da bulunan nazım şekilleri ve sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5. Mecmû'ada Bulunan Nazım Şekilleri

	Nazım Şekli/Birimi	**Adedi**
1	Gazel	550
2	Kasîde	10
3	Müfred	30
4	Kıt'a-yı Sagîre	1
5	Kıt'a-yı Kebîre	2
6	Müstezât	2
7	Rubâ'î	3
8	Murabba' /Şarkı	8
9	Muhammes/Tahmîs	14
10	Müseddes	3
11	Terkîb-i Bend	2
Toplam	**11**	**625**

Eserde mevcut olan nazım şekillerinin dağılımı ile ilgili grafik ise aşağıdaki şekildedir:

Grafik 3. Mecmû'adaki nazım şekillerinin dağılımı

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan şâirler ve bu şâirlere âit manzûmeler genel itibariyle anlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda nazım şekillerinin şâirlere ve şiirlere göre dağılımını gösteren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Nazım şekillerinin şâirlere ve şiirlere göre dağılımı

S. N.	Şâirler	Nazım Şekilleri										
		Gazel	Kasîde	Müfred	Kıt'a-yı Sagîre	Kıt'a-yı Kebîre	Müstezâd	Rubâ'î	Murabb/ Sarkı	Muhammes/ Tahmîs	Müseddes	Terkîb-i bend
1	Āgāh Efendi	3									1	
2	Ālī	1									1	
3	ʿĀrif	1										
4	ʿĀṣım	4							3	2		
5	Bāḳī	54		1						1		
6	Bahāyī	2*										
7	Beyānī									1		
8	Cezmī	1										
9	Dürrī	3										
10	Emīrī Çelebi	35										
11	Faṣīḥ	1										
12	Fāyiḳ	1										
13	Fehīm	47	2									1
14	Fużūlī	2*										
15	Güẕārī	1										
16	Ḥāmī	16	3			1						
17	Ḥanīf								1			
18	Ḥāsirī	6										
19	ʿİzzetā	1										
20	ʿİşmetī	1										
21	Ḳadrī	1										
22	Ḳavsī	1										
23	Kemālī	1										
24	Lebīb		4	1				2				

* 1 gazel tahmîs içinde bulunmaktadır.
* 2 gazel tahmîs içinde bulunmaktadır.

25	Maḫtūmî/ Vaḥîd	1							1			
26	Mes'ûd	1										
27	Meẕākî	2										
28	Miṣālî	1										
29	Mucîb	1										
30	Murādî	2										
31	Münîb	1										
32	Nābî	87	1	2	1	1				4		
33	Nā'ilî	13		1			1			1		
34	Nāmî	3										
35	Naẓîm	1										
36	Naẓmî	2										
37	Necātî	1*										
38	Nedîm	40					1		2			
39	Nedîm-i Verāyî	1										
40	Neṣāṭî	10										
41	Neş'et									1		
42	Neylî	1										
43	Rāmî Paşa	2										
44	Rāsıḫ	4										
45	Rāşid	1										
46	Rif'at	1										
47	Riyāżî	1										
48	Rūḥî	1*										
49	Rüşdî	2										
50	Ṣābit	58										
51	Ṣādıḳ										1	
52	Sa'dî	3										
53	Ṣāḥib	2										
54	Sā'ib	1										
55	Sāmî	6										
56	Sırrî	1										
57	Sükkerî	1										
58	Şehrî Çelebi	34										1
59	Şinâsî	1										
60	Tācî	1										
61	Ṭālib	1										

* 1 gazel tahmîs içinde bulunmaktadır.

* 1 gazel tahmîs içinde bulunmaktadır.

62	Ṭaybî	30								2		
63	Vālî	19										
64	Vecdî	26										
65	Vehbî	7							1	1		
66	Żamîrî									1		
67	Ẕātî	1										
68	Bilinmeyen Şâir			26								
	TOPLAM	555	10	31	1	2	2	2	8	14	3	2

I. 3. 3. Aruz Kullanımı

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan 626 şiir için 7 farklı bahire mensup, 17 aruz kalıbı kullanılmıştır. Bu aruz kalıplarından muzâri bahrine müntesip "mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün" kalıbı, 121 ayrı manzûmede kullanılarak eserde en çok kullanılan vezin olmuştur.

Vezinlerin kullanım sıklığı açısından eserde ikinci sırayı 115 ayrı manzûmede kullanılan, remel bahrine mensup "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" vezni almaktadır.

Mecmû'a'da kullanılan vezinlerden hezec bahrine mensup "mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün" kalıbı 97 ayrı manzûmede kullanılmıştır. Yine hezec bahrine mensup "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" vezni ile müctes bahrine mensup "mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün" vezni 93'er manzûmede, eşit sayıda kullanılmıştır. Eserde 78 manzûmede kullanılan "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" vezni ise remel bahrine mensuptur.

Eserde mevcut diğer vezinlerin sayısı çokluk arz etmemektedir. Hezec bahrine mensup "mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün" vezni ile yazılmış 5 manzûme; "mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün" vezni ile oluşturulmuş 3 manzûme ve "mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün" vezni ile kaleme alınmış iki manzûme bulunmaktadır.

Ayrıca recez bahrine mansup "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" vezni ile 2; "müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün" vezni ile yine 2 manzûme kaleme alınmıştır.

Yine remel bahrine mensup kısa kalıplardan “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” vezni ile 2; “fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün” vezni ile bir manzûme eserde yerini almıştır.

Muzâri bahrine mensup olan “mef’ûlü fâ’ilâtün mef’ûlü fâ’ilâtün” vezni ile eserde bir şiir bulunmaktadır. Ancak bu veznin bir değişik şekli olan “Müstef’ilün fe’ûlün müstef’ilün fe’ûlün” kalıbı ile yazılmış bir şiir de eserde yerini almıştır.

Eserde, müctes bahrine mensup “mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilâtün” kalıbı ile bir; serî bahrine mensup “müfte’ilün müfte’ilün fâ’ilün” kalıbı ile de bir şiir mevcuttur.

Son olarak eserde, hafîf bahrine mensup “fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün” kalıbı ile yazılmış 4 ayrı manzûme yer almaktadır.

Ayrıca *Mecmû’a-yı Eş’âr*’da mevcut olan 3 rubâ’î’nin de ahreb kalıbı ile yazıldıklarını söylemek mümkündür. Eserde yer alan vezinlerin bahirlerini ve şiir sayılarına göre dağılımlarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 7. Şiirlerde kullanılan vezinler

Sıra No	BAHİR		KULLANILAN KALIP	ADET
1	Hezec	1	Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün	97
		2	Mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ûlün	5
		3	Mef’ûlü mefâ’îlün mef’ûlü mefâ’îlün	2
		4	Mef’ûlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün	93
		5	Mef’ûlü mefâ’ilün fe’ûlün	3
2	Recez	6	Müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün	2
		7	Müfte’ilün mefâ’ilün müfte’ilün mefâ’ilün	2
3	Remel	8	Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün	78
		9	Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün	2
		10	Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün (Fâ’ilâtün) (fa’lün)	115
		11	Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün	1

			(Fâ'ilâtün) (fa'lün)	
4	Muzâri	12	Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün (Müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün)	2
		13	Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün	121
5	Müctes	14	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (fa'lün)	93
		15	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	1
6	Serî	16	Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	1
7	Hafîf	17	Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün (Fâ'ilâtün) (fâ'lün)	4
8	Ahreb	18	Mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûl	2
		19	Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'	1
Toplam	8	19		625

Mecmû'a-yı Eş'âr'da rubâ'î kalıbıyla birlikte 19 farklı vezin kullanılmıştır. Bu vezinler, eserin geneline bakıldığında 7 farklı dönemde (XV. yy, XVI. yy, XVI-XVII. yy, XVII. yy, XVII-XVIII. yy, XVIII. yy ve XVIII-XIX. yy) yaşamış 46 şâir ve yaşadığı dönemler tespit edilememiş 21 şâir tarafından toplamda 67 şâir kalemiyle 625 şiirde kullanılmıştır.

Çeşitli aruz vezinlerinin kullanımı ile birlikte manzûmelerde kimi zaman aruz vezninin kusurları kimi zaman da güzellikleri denilebilecek ses olayları ile karşılaşılmaktadır. Bu ses olayları vasl, imâle, zihâf, med, kasr ve sekti melîh olmak üzere altı başlıkta incelenmiş ve metinden örnekler verilmiştir.

1. Vasl

"Bağlayış, ulama" anlamlarına gelen vasl, sonu ünsüzle biten bir kelimenin, arkasından gelen sözcüğün ünlü harfine bitişikmişçesine okunması anlamına gelir. Bu

işlem vezin gereği art arda iki açık heceye ihtiyaç duyulduğu zaman yapılır.[404] Mecmû'a-yı Eş'âr'da birçok örneği bulunmaktadır.

Seyr eyle ḫaṭ-ı zerdini ***ol ʿārż-ı*** *ālüñ*
Gör şaʿşāʿasın mihr-i cihān-tāb-ı cemālüñ (Neşâtî 430/1)

*Ṣaḫn-ı meyḫāne ṭarab-****nāk olıcaḳ*** *yérlerdür*
*Ḳalmayup çirk ḫıred-****pāk olıcaḳ*** *yérlerdür* (Nâbî 69/1)

Pür olup devr édecek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḫ olur ḫalḳa-yı rindān meh-i tābān-ı ḳadeḥ (Bâkî 216/1)

2. İmâle

Aruzda bir kusur sayılan imâle, bilhassa Türkçe kelimelerde bulunan açık olan hecelerin vezin gereği kapalı gibi okunması ve gösterilmesi anlamına gelmektedir.[405] Eserdeki örneklerden bazıları aşağıdaki gibidir.

Bī́yār gönül gülşene tenhā neye geldüñ
*Gül yoḳ çeme****ne*** *bülbül-i şeydā neye geldüñ* (Emîrî 123/1)

Ne ḫırmen-i dil ü ***ne*** *ḫānümān-ı ṣabr ḳalur*
Nigāh-ı germi gibi berḳ-ı cān-güdāz olıcaḳ (Nâ'ilî 355/2)

*Ġa****m-ı*** *cāvid-i dildür yār-ı ʿāşıḳ*
*Yi****ne*** *ġamdur olan ġam-ḫᵛār-ı ʿāşıḳ* (Fehîm 328/1)

---

[404] Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yay., Ankara 2005, s. 12; Yekta Saraç, Klâsik Edebiyat Bilgisi, Biçim-Ölçü-Kafiye, 3F Yay., İstanbul 2007, s. 208-209.
[405] Dilçin, Örneklerle…, s. 13; Saraç, Klâsik…, 210.

Reng-i rūyuñ eşer-i şerm midür ġāze midür

*Yoḳsa ʿuşşāḳa yi**ne** bir ġażab-ı tāze midür* (Sükkerî 433/1)

3. Zihâf

İmâle gibi bir ölçü kusuru sayılan zihaf, Arapça veya Farsça kelimelerde bulunan uzun heceyi vezin gereği kısa okuma işlemidir.[406]

*Bir ḫadeng-i **cān-**güdāz-ı āhdur sermāyesi*

Biz bu meydānuñ nice çāpük-süvārın görmüşüz (Nâbî 39/5),

Bilsem kimüñ eylersin kūyın yine maḥşergāh

*Tā böyle nedür ey **māh** reftār-ı şitāb-ālūd* (Fehîm 310/4)

4. Med

"Uzatma, uzun okuma" anlamlarına gelen med (imâle-yi memdûde), vezin gereği iki kapalı hece arasında bir açık hece bulunması gereken zamanlarda sonu bir uzun ünlü ve bir ünsüz ile biten birinci heceyi uzatarak bir kapalı bir açık hece şeklinde okumak anlamına gelir.[407]

Açmış ḳabā-yı sūseni ey sīm-ten seni

*Ebr-i siyehde **mihr** şanur her gören seni* (Vâlî 115/1)

ʿAks-i ḫüsn-i yār ile pürdür derūn-ı sīnemüz

***Nūr**-baḫş-ı dīde-yi ḫūr**şīd**dür āyīnemüz* (Fehîm 322/1)

*Dil oldı germi-yi ʿışḳuñla **tāb**dan maḥżūẓ*

O şuʿleveş ki olur ıżṭırābdan maḥżūẓ (Şehrî 286/1)

---

[406] Dilçin, Örneklerle…, s. 15; Saraç, Klâsik…, 215.
[407] Dilçin, Örneklerle…, s. 14; Saraç, Klâsik…, 211.

Olur mı sāye-nişīn-i hümā-yı devlet olan
*Meẕāḳ-ı Şehri-yi ḫāne-ḫa**rāb**dan maḥẓūẓ* (Şehrî 286/5)

*Şöyle olmuş cām-ı ʿışḳ-ı **yār**dan mest-i ḫarāb*
*Kendüyi dī**vār**dan dīvāra urur **āf**tāb* (Bâkî 212/1)

*Tā ki oldı çeşm-i dilber **ṣulḥ**-düşmen **ceng**-dost*
*Oldılar nāçār diller **ṣulḥ**-düşmen **ceng**-dost* (Fehîm 304/1)

Tā kim ḫaṭuñ ey māh cebīnüm yüze çıḳdı
*Esrār-ı **dil-**zār-ı ḫazīnüm yüze çıḳdı* (Vecdî 384/1)

5. Kasr

"Kısa kesme, kısaltma" anlamlarına gelen kasr (tahfîf),[408] manzûmelerde iki türlü uygulanmıştır. İlk olarak uzun ünlüye sahip bir Arapça veya Farsça sözcüğü kısa gibi okumak anlamında aşağıdaki örneklerde olduğu gibi uygulanmıştır:

*Ey bād-ı ṣabā ol **şeh**-i ḫūnrīze ḫaber vér*
Ḫūnrīzligin gel dil-i nāçīze ḫaber vér (Fehîm 317/1)

*Güft ü gūy-ı **nigeh**e vāḳıf olunca aġyār*
Geçdi ġamzeyle arada nice ḫālet maḫfī (Sâbit 208/2)

Pür olup devr édecek meclis-i mestānı ḳadeḥ
*Çarḫ olur ḥalḳa-yı rindān **meh**-i tābān-ı ḳadeḥ* (Bâkî 216/1)

İkinci olarak ise kimi özel adlarda vezin gereği bu sözcüklerin ilk harflerinde meydana gelen yer değişikliği olarak anlaşılmış ve uygulanmıştır.

[408] Dilçin, Örneklerle…, s. 16; Saraç, Klâsik…, 219.

Felātun *olsa da mümkin mi Mecnūn olmamaḳ ey dil*

O şūḫun sīmden zencīrini gördükçe yanında (Nâbî 17/2)

6. Sekt-i Melîh

"Güzel kesme" anlamına gelen sekt-i melîh[409], birkaç aruz kalıbında karşılaşılan bir husustur. "Mef'ûlü Mefâ'ilün fe'ûlün" kalıbında ilk iki tef'ilede bulunan "-lü" ve "-me" açık hecelerinin birleşerek bir uzun hece oluşturması sonucu vezin "mef'ûlün fâ'ilün fe'ûlün" biçimine girer. Bu durum ile *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bir manzûmede karşılaşılmıştır.

Min baʿdin ***ʿışḳıla hevesden***

Refʿ eyle nizāʿ-ı imtiyāzı (Şehrî 539/IV/8)

I. 3. 4. Dil ve Üslûp Üzerine Bir Değerlendirme

Mecmû'a-yı Eş'âr fiziksel olarak her ne kadar iki kapak arasında tek bir metin görünümü arz etse de eserin içeriğine bakıldığında temelde iki ayrı metin ile karşılaşılmaktadır. Eserin bu görünümü eserde kullanılan imlâ hakkında genel tespitlerde bulunmayı engellemiştir.

Buna rağmen Mecmû'a-yı Eş'âr'da kullanılan dil üzerine genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılda dil ve üslûpta meydana gelen değişimlerin eserde de etkili olduğunu söylemek mümkündür. Burada eserin tek bir mürettip tarafından ve belli bir dönemde kaleme alınmadığı da göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

Eserin oluşturulma süreci de imlâ ve dil üzerinde oldukça etkilidir. Bir mürettibin eser kaleme almak için kâğıt, kalem, mürekkep gibi teknik hususlara tamamen hazırlanarak eser tertip etmesi ile bir mecliste söylenen şiirleri kaleme alması, ya da herhangi bir ortamda duyduğu bir manzûmeyi veya kendisi için kıymetli bir

[409] Dilçin, Örneklerle…, s. 16; Saraç, Klâsik…, 218, Faruk Kadri Timurtaş, Tarih İçinde Türk Edebiyatı, Akçağ Yay., Ankara 2005, s. 83, 84; Haluk İpekten, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergâh Yay., İstanbul 1994, s. 179, 194.

bilgiyi unutmamak ve kaybolmasını engellemek adına kaleme alması elbette aynı özen ve dikkatle olmayacaktır.

Eser oluşturulurken tüm etkenler göz önünde tutularak eklerde ve belli başlı kelimelerde genel bir tutum içerisine girilmiş, mürettibin kendine özgü kullanımları da transkripsiyonlu metinde belirtilmiştir.

Mecmû'a'da Arapça ve Farsça rubâ'î ve beyitler mevcuttur. Hâmî'ye âit bir kasîdede Arapça iki beyit (591), derkenara eklenmiş Arapça bir rubâ'î (592) ve yine derkenara eklenmiş Farsça bir beyit mevcuttur (55b). Bu vesîleyle eserde Türkçe, Arapça ve Farsça'nın mevcûdiyetini söylemek mümkündür. Mecmû'a'nın tertibinde kelime boyutunda ciddî hatalar, farklar ya da eksiklikler yok denecek kadar azdır. Eserde bulunan en ciddî hatâ ikinci tekil şahıs iyelik eklerinin kimi zaman "ñ" (ك) yerine "n" (ن) ile yazılmasıdır. Devrinde > devrüñde (122/2); ister isen > ister iseñ (229/2); dérsen > derseñ (249/1); deheninden > dehenüñden (486/4); bu duruma örnek kelimelerdir. Bu durumun tam tersine ilgi eki için kullanılan "n" (ن) yerine"ñ" (ك) kullanımı da mevcuttur. Hercāinüñ > hercāinin (137/2) örneğindeki gibi. İkinci tekil şahıs eklerinde de durum aynıdır. Démedin > démedüñ, neylesen > neyleseñ, Mürettibin kelimelerde kendi tercihince kullandığı harf farklılıkları vardır (güc, ḫancer gibi). Kimi eklerde de durum aynıdır (dīvānelü**ġ**üm, 403/3).

Eserde atıf vav'larının gösterilmemesi (mest ü nevres, 104/2; āb u tāb, 162/3) ve vasf-ı terkîbîlerde yer alan -ı,-i harflerinin akkuzatif eki olan -ı, -i gibi yazılmış biçimleri söz konusudur (ḫod-rūy-**ı** mest, 104/2).

Eserde tek başına bir üslûp oluşturan Fuzûlî, Bâkî gibi şâirlerle birlikte kendi başına bir akımın temsilcisi olabilmiş, Nâbî, Nedîm, Nâ'ilî gibi şâirler de mevcuttur. Edebiyatımızda bilhassa XVII ve XVIII. yüzyıllarda etkili olan Sebk-i Hindî, Hikemî Tarz ve Mahallî Tarzın yansımaları da eserde karşımıza çıkmaktadır. Eserde bulunan şâirler, çoğunluğu XVII ve XVIII. yüzyıllarda yaşamış olan şâirlerdir.

Hindistan'da XVI. yüzyılda başlayan Sebk-i Hindî[410] akımından, önce İranlı şâirler etkilenmiş, daha sonra da kimi Türk şâirleri akımın tesiri altında kalmışlardır. Türk şiirinde zengin hayallerin, ıstırap ve elem konularının gelişmesine yol açan Hint üslûbu, mübâlağa sanatının çok kullanıldığı, oldukça süslü ifâdelerin, teşbîhlerin bulunduğu şiirlerin oluşumunu beraberinde getirmiştir. Bu üslûptan nasîbini almış şâirin temel amacı daha önce söylenmemiş mânâlar ve mazmunlar bulmak olmuştur. Muhtevâdaki bu zenginlik dilin kullanımını da etkilemiş, üçlü tamlamaların kullanımına, mecâzî ifâdelerin bolluğuna sebep olmuştur.[411] Eserde mevcut şâirlerin büyük bölümü bu üslûptan etkilenmişlerdir. Kimileri öyle ustalaşmışlar ki Hint üslûbu denilince akla gelen ilk isimler olmuşlardır. Eserde bulunan şâirlerden Nâ'ilî-i Kadîm, Şehrî, Neşâtî, Fehîm-i Kadîm, Nedîm, 'İsmetî, Taybî, Şinâsî, Nazîm, Vâlî, Dürrî ve Sâbit'in ilk dönem şiirlerini bu akımın tesiriyle yazılmış şiirler olarak değerlendirmek mümkündür.

Yine bu dönemde etkili olmuş Hakîmâne şiirde ise okuyanları/dinleyenleri düşündürecek hikmetli sözler söylemek esastır. Varlık ve olayların gizli anlamlarını çözme üzerine kurulmuş olan bu tarz, İran'da Şevket-i Buhârî ve Sâ'ib-i Tebrîzî tarafından temsil edilmiştir.[412] Nâbî'nin hikemî tarzı, sebk-i hindî üslûbu ile harmanlayarak oluşmuş olan şiir söyleme tarzı, daha sonraki şâirler tarafından takip ve taklit edilmiş, bu vesîleyle edebiyatımızda "Nâbî ekolü" olarak anılan bir silsileyi oluşturmuştur. Eserde Nâbî'den başka Sâbit, Hâmî, 'Âsım, Şinâsî, Vâlî, Neylî, İzzet Ali Paşa gibi şâirlerin şiirlerinde hikemî tarzın etkileri görülmektedir.

Bu döneme etki eden bir diğer şiir tarzı ise Mahallî/Yerli üslûptur. Bu tarzda esas olan şiirde yerli unsurlara fazlaca yer vermektir. Bu dönem şiirlerinde görülen sade dil ve yerli unsurları kullanma, mahallî ifâdelere yer verme sonraki dönemde ortaya çıkacak olan Mahallîleşme akımının da temellerini oluşturmuştur. Sâbit ile

---

[410] Bkz.: İsrafil Babacan, Klâsik Türk Şiiri'nde Sebk-i Hindî (Hint Üslûbu), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Ahmet Mermer), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2008.
[411] Şentürk, Kartal, … s. 345-346.
[412] Şentürk, Kartal, …, s. 346.

kullanılan bu üslûp Nedîm ile güçlü ve zarif bir senteze ulaşmıştır.[413] Şiirlerde atasözleri ve deyimlerin kullanılması, yerli mekân ve tasvirlerin, âdetlerin yer alması mahallîleşme akımının tesiriyle oluşturulmuş şiirlerde sıklıkla karşılaşılan muhtevâlardır. Eserde, Sâbit ve Nedîm'den başka Vahîd, Neylî ve 'Âsım'ın şiirleri bu tarz ile oluşturulmuş şiirlerdendir.

I. 4. Tertip Husûsiyetleri

Mecmû'a-yı Eş'âr isimli eser, iki parçadan oluşmaktadır. İlk on varaklık kısmın esere sonradan çiriş unu ile yapıştırılarak eklendiği bilinse de bu işlemin ne zaman yapıldığına dâir bir bilgi yoktur.

Eserde metinden önce ön kapak zahriyyesinde hırsızlık üzerine özenilmeden yazılmış bir fetvâ metni ve ilk on varaklık kısımdan sonrası temel alınarak oluşturulmuş bir fihrist mevcuttur.

Eserin ilk bölümü bir dîvân tertîbini andırır. Besmele ile başlayan bu bölümde, art arda dört kasîde sıralanmıştır. İlk iki kasîdenin başına birer rubâ'î eklenmiştir. Bu bölüm, cetvelsiz bir şekilde iki sütun hâlinde oluşturulmuştur.

Eserin tertîbi on birinci varak ile başka bir düzene girer. Kırmızı cedvelle çizilerek oluşturulmuş bu bölümde yine varaklar iki sütun hâlinde düzenlenmiştir. Nâbî'ye âit bir kasîde ile başlayan bu bölüm, eserin sonuna kadar kırmızı cetvellidir. 11a ve 14a varakları boş bırakılmıştır. 31b varağına kadar Nâbî'nin bir müfredi ve 87 gazeli art arda sıralanmıştır. Bu gazellerin her birinin başına Nâbî'ye âit olduğunu belirten "velehu" ifâdesi eklenmiştir. Bu ifâde art arda şiirleri olan şâirlerin isimlerinin başına genellikle eklenmiştir. Nâbî'den Sonra "Âgâh Efendi" başlığı ile 3 gazele yer verilmiştir.

Âgâh Efendi'nin ardından otuz altıncı varağa kadar, Vâlî-yi Âmidî'nin 19 gazeli elifbâ sistemine göre sıralanarak yazılmıştır. Vâlî'den sonra "Gazeliyyât-ı Emîrî Çelebi" başlığı ile Emîrî'nin 35 gazeli yine elifbâ sistemine göre sıralanarak

[413] Şentürk, Kartal, …, s. 403.

yazılmıştır. Kırk birinci varakta "Gazeliyyât-ı Sâbit Efendi" başlığı ile Bosnalı Sâbit'in gazelleri başlamıştır. Sâbit'e âit 58 gazel elifbâ sistemine göre sıralanarak 50b'ye kadar yazılmıştır. Daha sonra Bâkî'nin 54 gazeli ve bir müfredi gelmektedir. Bu gazeller de elifbâ sistemine göre yazılmıştır. Bâkî'den sonra "Gazeliyyât-ı İbtidâ-yı Harfü'l-Elif Şehrî Çelebi" başlığı ile Şehrî'nin şiirleri başlamaktadır. Şehrî'nin 34 gazeli burada altmış beşinci varağa kadar elifbâ sistemi ile kaleme alınmıştır.

Altmış beşinci varak itibariyle Fehîm'in gazelleri "Gazeliyyât-i Fehîm" başlığı ile başlamaktadır. Bu gazeller yine elifbâ sistemine göre sıralanmıştır. Ardından gelen Nâ'ilî'nin 13 gazeli elifbâ sistemine göre sıralanmıştır. Nâ'ilî'den sonra "Gazeliyyât-i Vecdî" başlığı ile Filibeli Vecdî'ye âit 26 gazel elifbâ sistemi ile sıralanarak yazılmıştır. "Gazeliyyât-i Taybî" başlığı ile devam eden eserde, Taybî Çelebi'ye âit 30 gazel elifbâ sistemine göre sıralanmıştır.

Bu bölümden sonra şâir sayıları artmaya, şâir başına düşen şiir sayıları azalmaya başlamıştır. Derkenarlara da şiirlerin sıklıkla yazılmaya başlanması elifbâ sisteminden ayrı bir gidişatı beraberinde getirmiştir. Neşâtî'ye âit 4 gazel; Hâsırî'ye âit 3 gazel; Neşâtî'ye âit 2 gazel; tekrar Hâsırî'ye âit 3 gazel; Sa'dî, Zâtî, 'Ârif'e âit birer gazel; yine Neşâtî'ye âit derkenara yazılmış 2 gazel sırayla yazılmıştır. Dürrî ile Sükkerî'nin art arda gelen gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur. Dürrî, Kadrî, Râmî Paşa, Fasîh şeklinde sıralanmış şâirlerin art arda gazelleri; tekrar Neşâtî'ye âit derkenara yazılmış 2 gazel; Kemâlî sonrasında Râmî ve Mezâkî -gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur-, Sâbit, Cezmî, Nâmî, Şinâsî, Riyâzî, Kavsî, Mucîb ve Hâmî'ye âit gazeller art arda sıralanmıştır. Daha sonra Râsıh'a âit iki gazel ile eser devam etmiştir. Fâyik, Bahâyî ve Nazmî- gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur- Sırrî ve Rüşdî -gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur-, Sâhib, Mezâkî, Rüşdî, Râşid, Münîb, Nazîm, Râsıh, 'İzzetâ, Râsıh, Nazmî ve Âlî - gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur-, Güzârî, 'İsmetî ve Sâmî'nin gazelleri art arda sıralanmıştır.

Doksan ikinci varaktan itibaren Nedîm'in gazelleri başlamaktadır. Nedîm'in 4 gazelinden sonra araya Nâmî'nin iki gazeli -"-misün nesin" ve "bulunmaz" redifli

gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur- eklenmiştir. Daha sonra yine Nedîm'den 5 gazel ve Vahîd'den bir gazelin ardından -"-ḫuṣūṣunda" redifli gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur- yine Nedîm'den 5 gazel ve 'Âsım'dan 2 gazel -"-umdan" redifli gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur- tekrar Nedîm'den 13 gazel ve yine 'Âsım'dan bir gazel -"zülf ü ḫaṭṭ" redifli gazelleri arasında nazîre ilgisi mevcuttur- daha sonra Nedîm, Sâmî, Vehbî'den birer gazel ve yine Nedîm'den 10 gazel sırayla devam etmektedir.

Doksan dokuzuncu varakta Nedîm-i Verâyî'nin bir gazeli ve ardından Nedîm'in bir gazeli bir şarkısı ve yine bir gazeli gelmektedir. Sâmî, Misâlî'nin birer gazelleri art arda gelmiş, daha sonra yine Sâmî'den iki gazel yazılmıştır. Sonrasında Vehbî'ye âit 6 gazel sıralanmıştır. Vehbî'den sonra Tâlib, Sâ'ib, Sâmî, Dürrî, Tâcî'nin gazelleri art arda gelmiştir. 103b'den itibaren Nedîm ve Nâ'ilî'nin birer müstezâdı bulunmaktadır.

Yüz dördüncü varakta Şehrî'nin terkîb-i bendi başlamıştır. Ardından Fehîm'e âit 46 ve 28'er beyitlik iki kasîde ve 7 bendden müteşekkil terkîb-i bendi art arda yazılmıştır. Fehîm'in manzûmelerinin ardından Âgâh Efendi, Sâdık ve Âlî'ye âit 5'er bendlik üç müseddes gelmiştir. Bu müseddeslerin ardından biri Beyânî'ye diğer dördü Taybî'ye âit 5 tahmîs bulunmaktadır. Ardından Nâbî'ye âit biri muhammes üçü tahmîs olmak üzere 4 manzûme mevcuttur. Daha sonra Zamîrî ve Nâ'ilî'ye âit iki tahmîs ve Bâkî'ye âit tek bendlik eksik kalmış bir tahmîs mevcuttur. Devamında Murâdî'ye âit iki gazel ve Vehbî'ye âit bir tahmîs gelmektedir. 'Âsım'a âit iki muhammesin ardından Nedîm'e âit bir şarkı ve yine 'Âsım'a âit bir şarkı gelmektedir. Sonrasında Mahtûmî'ye âit bir murabbâ' ve Vehbî'ye âit bir, Âsım'a âit iki şarkı gelmektedir. Hâmî'nin 32 ve 16'şar beyitlik iki kasîdesinden sonra 12 gazeli karışık olarak sıralanmıştır. Arada Sa'dî'ye âit iki gazel ve ardından yine Hâmî'ye âit bir gazel bulunmaktadır. Devamında Neylî, 'Âsım ve Vâlî'nin birer gazeli -gazeller arasında nazîre ilgisi mevcuttur- art arda gelmiştir. Hâmî'ye âit 3 gazel ve bir kasîde, ardından kime âit olduğu bilinmeyen

Arapça bir manzûme mevcuttur. Derkenarlara yazılmış Nâbî'ye âit 3 târîh manzûmesi ve cetvelli bölüme yazılmış Rif'at'e âit bir gazel bulunmaktadır.

Eserin 130b varağında Neş'et'e âit bir muhammes ve Hanîf'e âit bir şarkı bulunmaktadır. 129b, 131a, 132a, 132b varakları boş bırakılmıştır. Eserin sonunda "Müfredât" başlığı altında "hatt" kelimesi üzerine kurulu 26 müfred mevcuttur. Bu müfredlerden bir tanesi Lebîb'e âit olup, diğerlerinin kime âit olduğu belli değildir. Eserde son varakta Mes'ûd'a âit bir gazel bulunmaktadır.

Eserde art arda gelen bazı gazellerde nazîre ilişkisi mevcut olup bu ilişkiler "Şiirler ve Şâirlerin Münâsebetlerine Dâir Tespitler" başlığı altında incelenmiştir.

II. BÖLÜM

METİN

II. 1. Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem

II.1.1. Varakların Numaralandırılması, Şiirlerin Sıralanması ve Mevcut Neşirlerle Karşılaştırılma Yöntemi

Eserde iki tip numaralandırma mevcuttur. Nâbî Efendi'nin bir kasîdesiyle başlayan 11b'den eserin sonuna kadar varakların sağ üst köşelerine Arapça rakamlarla numaralar verilmiştir. Bu numaralar kâğıdın çok uç kısmına yazıldığı için mikrofilmde belli olmadığı, yarım kaldığı, ya da hiç çıkmadığı durumlar mevcuttur. Eserin zahriyyesinden sonraki sayfaya yapılan fihristte bulunan sayfa numaraları, bu numaralandırma işlemine göre verilmiştir. Ayrıca Esere 1b'den itibaren kırmızı kurşun kalemle yeniden numaralandırma yapılmış, rakamlar varakların sağ üst köşelerine Latin rakamları ile verilmiştir.

Eser, çalışmada bir bütün olarak değerlendirildiği için metin 1b varağından başlatılmıştır. Metinde bu numaralandırma işlemi köşeli parantez [] kullanılarak ve koyu punto ile yapılmıştır. Esere Lebîb-i Âmidî'nin bir rubâ'îsi ve devam eden bir kasîdesi ile başlanmış, manzûmelerin hepsi baştan sona sırayla numaralandırılmıştır. Bu işleme dâhil olarak eserde mevcut olan manzûmelerin her biri kendi içinde bend ya da beyit sayılarına göre numaralandırılmıştır.

Mecmû'a-yı Eşâr'da mevcut manzûmelerin daha önce çalışılıp çalışılmadığı araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda ulaşılan bir çalışma ya da neşir mevcut ise bu çalışma eserdeki manzûme ile karşılaştırılmış, farklılıklar aparat verme yöntemi ile belirtilmiştir. Aparatta farklılığın bulunduğu beyit numarası verilerek öncelikle

mecmû'ada bulunan kelime, kelime gurubu ya da terkip verilmiş, iki nokta üst üste konularak ardından bahsi geçen çalışmada o kelime, kelime grubu ya da terkibe karşılık kullanılan kelime, kelime grubu ya da terkip eklenmiştir. Manzûmenin yer aldığı dîvân ya da diğer kaynaklar için harfler ile bir kısaltma sistemi oluşturulmuştur. Her manzûmenin aruz kalıbının ardından, karşılaştırma yapılan kaynakta manzûmenin hangi sayfada mevcut olduğu verilmiş, dipnotlarda bulunabilecek karışıklığı önlemek için sayfa sayıları bir kere eklenmiştir. Bu kısaltma sistemindeki harflere karşılık gelen kaynaklar için metnin başına "Aparatlarda Kullanılan Kaynaklar Listesi" eklenmiştir.

Bu sistemde Mecmû'a-yı Eş'âr'da mevcut kelime, kelime grubu ya da terkipler metinde esas alınmıştır. Ancak manzûmeler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Mecmû'a-yı Eş'âr ile aralarında vezni, anlamı, kafiye/redifi, bağlamı bozan bir kelime, kelime grubu ya da terkip ile karşılaşıldığında hangisi vezin, anlam ve bağlam için en sıhhatli oluyorsa, o tercih edilmiştir.

II.1.2. Varakların Yapısı ve Derkenarların Değerlendirilmesi

Metin 1b-10b arasında bir sayfada iki, bir varakta dört sütun şeklinde ilerlemektedir. 11b'den itibaren sütun sayısı üçe çıkmıştır. Bu sütunlar kırmızı cetvelle çizilmiş, iki kenar sütun 4 veya 5 cm aralığında olup orta sütun ise yaklaşık 1 cm'dir. Bu sütunlar 133a'ya kadar devam etmiştir. Eserin *Müfredât* bölümünde, 133a, 133b varağında sütunlar eşit aralıklara çıkmış, orta sütun genişletilmiştir. Burada bir sütun yaklaşık olarak 4cm'dir.

Eserde sütunların durumu yukarıda anlatıldığı gibiyken, zaman zaman cetvelli sütunlar dışında derkenarlara manzûmeler eklenmiştir. Bu manzûmeler, bulundukları sayfanın nâzımlarına âit olabildiği gibi (Bkz: 50a, 84b), metnin genelinde bulunan (Bkz: 85a, 85b, 86a), ya da adı ilk defa geçecek olan bir nâzıma âit şekilde de düzenlenmiştir (Bkz: 91a). Derkenarlardaki bu tutum sayfanın ilk sütunu veya son sütunu olarak değerlendirilmiş ve manzûmenin başına "(derkenar)" ilâvesi ile metne dâhil edilmiştir.

Bu derkenarların hemen hepsi, yazıdaki mürekkep renginin koyuluğundan anlaşıldığı kadarıyla metne sonradan yapılan ilâvelerdir. Bu ilâveler eklenen sayfadaki nâzımın, eksik kaldığı düşünülen bir manzûmesi; ya da belki mürettibin hoşuna giden, eksik kalmasını istemediği bir manzûme olabilir (Bkz: 50a, 84b). Derkenara eklenen bu manzûmelerde herhangi bir nazîre ilişkisi tespit edilememiştir.

Eserin genelinde manzûmelerin bir varaktaki bütünlüğüne önem verilmiş, bir manzûme diğer bir varağa aktarılmamıştır. Bu tutumun korunması için, geniş sütunların kenarlarında kalan boşluklar, manzûmelerin sütunlara sığmayan beyitlerini ya da bendlerini tamamlamak için kullanılmıştır (Bkz: 97b, 100a, 104a). Bu tamamlama işleminde beyit bütünlüğüne dikkat edilmiş, bendlerde ise diğer sayfaya bölünmeyecek şekilde zaman zaman 3 mısranın (Bkz: 109a) ya da bir mısranın (Bkz: 110a), sayfa ve sütun kenarlarına yazıldığı olmuştur.

Metnin bu şekilde genel bir düzenlemesi esere estetik bir değer katmıştır. Bilhassa cetvelli sayfalarda manzûmelerin yazılışlarına da çok dikkat edilmiştir. Bu manzûmeler mıstarla yazılmışdır. Nitekim eserde 118b'den itibaren manzûmelerin yazılma yönlerinde eğrilmeler, bozulmalar oluşmuş, dolayısıyla bu bölümler karışık ve göze hitâp etmeyen bir şekilde düzenlenmiştir. Bu karışıklıkta kalem ucunun, kullanılan hattın ve metne sonradan yapılan ilâvelerin de büyük te'siri olmuştur.

122a'da Hâmî Efendi'ye âit bir gazelin birinci beytinden sonraki 6 beyit ve 128b'de Arapça ve sonradan ince uçlu bir kalemle nesih hatla eklenmiş iki beyit derkenara, ters olarak, aşağıdan yukarıya doğru yazılmıştır.

Metinde ayrıca bahsedilen manzûmelerle hiç ilgisi olmayan, metne sonradan dâhil edildiği anlaşılan, derkenara yazılmış mensur ve manzum parçalar da bulunmaktadır. Bu parçalar metne {} simgesi ile dâhil edilmiş, böylece bu parçaların metnin bütünüyle ilgisi olmayan, sonradan eklenmiş yazılar olduğu belirtilmiştir.

II.1.3. Dipnotlardaki Açıklamalar

Eserde bulunan manzûmelerde, Âyet, Âyet parçası, Hadîs-i Şerîf ve çeşitli Arapça veya Farsça kelime ibâre ya da beyitler gibi tercüme edilmeye muhtaç kısımlar mevcuttur. Bu kısımların açıklanmasında dipnot verme usûlü tercih edilmiştir.

Manzûmede bulunan bir âyet ise bu âyetin meâli dipnotta italik olarak tırnak içinde "" verilmiş, ardına âyet ismi ve numarası eklenmiştir (Bkz.: 1b; 5a). Ayrıca âyetin tamamının değil de bir kelimesinin yahut bir bölümünün bulunduğu kısımlarda dipnotta, âyetin tamamının açıklaması verilerek, beyitte bulunan kelime ya da ibârenin anlamı italik yazılmıştır, ardına yine âyet ismi ve numarası eklenmiştir (Bkz.:1b; 3a; 4b; 6a). Metinde bir âyete telmih var ise yine âyetin tamamı dipnota tırnak içerisinde "" eklenmiş ve telmih yapıldığı da belirtilmiştir (Bkz.: 4a).

Metinde bulunan bir Hadîs-i Şerîf veya Hadîs-i Şerif'e atıfsa yine âyetlerde izlenen yöntemle dipnot verilmiştir (Bkz.: 2a; 5a). Metinde bulunan Farsça ve Arapça beyitlerin anlamı, yine dipnotta tırnak içinde ve italik olarak verilmiştir (Bkz.: 55b; 127b).

II.1.4. Metni Yazılı Hâle Getirmede Dikkat Edilen Hususlar

Bu tez çalışması oluşturulurken malum olduğu üzere transkripsiyon alfabesi kullanılmış, imlâ yönünden nasıl bir yol takip edileceği hususunda ise 15-17 Mayıs 2008 târihlerinde Erciyes Üniversitesi'nde düzenlenen "II. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. İsmail Ünver Adına)[414]"nda özellikle Arapça ve Farsça kelimelerin Latin harflerine çevrilirkenki husûsî durumları üzerine öne sürülen teklifler değerlendirilmiştir. Bilhassa İsmail Ünver'in dikkat çektiği hususlar[415] göz önünde bulundurulmuş; bu hususlar ve bahsi geçen sempozyumdaki makaleler ile birlikte Prof.

---

[414] Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic (Prof. Dr. İsmail ÜNVER Adına-İmla), Volume 3/6 Fall 2008: http://www.turkishstudies.net/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=Volume%203%20Issue%206 .

[415] Bkz. İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", Türkoloji Dergisi, C. 2, S. 1, s. 51-89, 1993; Ziya Avşar, "Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Düşünceler", Turkish Studies/ Türkoloji Çalışmaları, (Prof. Dr. İsmail Ünver Adına -The Serial of Special Volumes- İmlâ/Ortographic), Volume 3/6 s. 71-111, Fall 2008.

Dr. Tunca Kortantamer'den bu yana bağlı bulunduğumuz ekolün teklif ve dikkatlerini değerlendiren, özellikle doktora tezi çalışmaları[416] incelenmiş, tercih edilen yöntemler derlenmiş, uygulanmaya çalışılmıştır. Mecmû'a'da mürettiplerin kendine has tutumlarında tercih edilen kullanımlar da transkripsiyonlu metnin oluşturulmasında etkili olmuştur. Bu yöntemlerin söz konusu tezlerde anlatılışı ile Mecmû'a-yı Eş'âr'dan alınan çeşitli örnekler aşağıda verilmiştir.

*Kalın sıradan gelen bildirme ekleri için "-dur"; ince sıradan gelen bildirme ekleri için "-dür" şekilleri tercih edilmiştir. "düşvārdur"; "besdür"; "muḥaldür"; "nādiredür". Geniş zaman eklerinde de aynı tutum devam etmiştir. "ulaşdırur"; "añdırur".

*De-, yet-, et-, eriş-, ver-, gibi fiillerin ve "gece", "yer", "eşik", gibi kelimelerin yazımında kapalı "é" kullanımı tercih edilmiştir.

édecek< edecek

étme< etme

vérse< verse

dédi< dedi

[416] Abdülkadir Dağlar, Şem'î Şem'ullâh Şerh-i Mesnevî, (C.1.) (İnceleme-tenkitli metin-sözlük), Erciyes Üni. SBE, TDE, (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2009; Turgut Koçoğlu; Şem'i Şem'ullah Şerh-i Mesnevi (C.2.) (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük), Erciyes Üni. SBE, TDE, (Danışman: Prof. Dr.Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2009; Ahmet Tanyıldız, İsmâil Rusûhî-yi Ankaravî (Mecmû'atü'l-Letâyif ve Matmûratu'l-Ma'ârif) (1.cilt) (İnceleme-Metin-Sözlük), Erciyes Üni. SBE, TDE, (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2010; Oğuzhan Şahin, Şem'î Şem'ullâh, Şerh-i Mesnevî, (III, IV. Ciltler), (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük), (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2012; Sait Yılter, Şem'î Şem'ullâh Şerh-i Mesnevî, (VI. Cilt), (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük), (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2016; Özlem Şahin, "Ahmed Hayâtî-yi Elbistânî'nin Şerh-i Tuhfe-yi Vehbî Adlı Eseri 'Şerhü Tuhfeti'l-Manzûmeti'd-Dürriyye fî-Lügati'l-Fârisiyye ve'd-Deriyye'", (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), (Danışman: Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kayseri 2016.

*Öncelikle tamlayanın sonu ünlü harfle biten tamlamalarda -ı, -i yerine -yı, -yi yazımı tercih edilmiştir[417]:

ḥalḳa-yı rindān (<ḥalḳa-i rindān)

ḫurde-yi ferāġ (<ḫurde-i ferāġ)

*Farsçadaki "bā, be, der, ez, zi, bī, nā, mī, me," ön ekleri ve edatları kelimeden çizgiyle ayrılmadan kelimeye bitişik yazılmıştır[418]:

derʿaḳab (< der ʿaḳab)

nāḫᵛāh (<nā ḫᵛāh)

bīiḫtiyārumdur (<bī iḫtiyārumdur)

serbeser (<ser be ser)

bīḥadd (<bī ḥadd)

beşarṭ (<be şarṭ)

nāşināş (<nā şināş)

*Zarf olan ve "üzere", "üzerine" anlamlarına gelen Farsça "ber-" eki, kelimelere bitişik yazılmıştır:

bervech (<ber vech)

* "İçinde" anlamı veren "ender" ayrı yazılmıştır:

Zer ender zer

Ḫarāb ender ḫarāb

*İki kelimenin arasına gelen ā eki, kelimeye bitişik yazılmıştır:

demādem (<dem ā dem)

[417] Koçoğlu, "Şem'i Şem'ullah..", s.v.
[418] Koçoğlu, "Şem'i Şem'ullah..", s.v.

*Vasf-ı terkibî hâlindeki Farsça tamlamalar kısa çizgiyle ayrılarak yazılmıştır[419]:

nev-resīde (<nev resīde)

ḫarāb-kerde (<ḫarāb kerde)

dil-ḫᵛāh (<dil ḫᵛāh)

nūr-baḫş (<nūr baḫş)

*İki sözcüğün ya da ek ile kelimenin birleşmesi anında meydana gelen ses düşmesi düşen sesin yerine kesme işareti (‘) getirilerek gösterilmiştir[420]:

k’olmaya (<ki olmaya)

k’olur *(*<ki olur)

n’ola (<ne ola)

olmasun’olsun (<olmasun ne olsun)

*Vezin gereği kimi sözcüklerde anlam bozulmayacak şekilde hece düşmesi gerçekleşmiştir.

Nażire< nażre

*Arapça ön ekler ya da edatlar bir ek olarak düşünülüp kelimeye bitişik yazılmıştır[421]:

fetedellā

*Ancak bu eklerden sonra gelen kelimenin başında harf-i tarif varsa eki çizgiyle ayırmanın daha uygun olacağı düşünülmüştür[422]:

‘ale’n-nādir

[419] Koçoğlu, “Şem’i Şem’ullah..”, s.v.
[420] Koçoğlu, “Şem’i Şem’ullah..”, s.v.
[421] Koçoğlu, “Şem’i Şem’ullah...”, s.vi
[422] Koçoğlu, “Şem’i Şem’ullah...”, s.vi

*Harf-i tarifle yapılan Arapça tamlamalar şu şekilde yazılmıştır[423]:

Zevi'l-i'tibār

*Tamlamalarda kullanılmayan harf-i tarifler de çizgiyle ayrılarak yazılmıştır:[424]

El-faḳīr

Ed-dā'ī

*"Arapça'da ecvef köklerin ism-i fâillerinde "hemze" değil "yâ" kullanılmıştır."[425]:

dāyim (< dā'im),

fāyide (<fā'ide)

"Metnin Arapça kısımlarında, konsonantlar ince sırada da olsa, ince dar yuvarlak vokal "ü" harfi kullanılmamıştır; onun yerine "u" harfi kullanılmıştır."[426]:

'urvetu'l-vuṣḳā

ṣallu ve sellem

*Farsça kısımlarda bazı Farsça kelimelerin Latin harflerine aktarılmasında yaygın teamül halini alan, "o" harfli (sesli) imlânın yerine "u, ü" harfli (sesli) imlâ kullanılmıştır:

Güft (<goft)

şud (<şod)

*Allāh" lafzının bulunduğu tamlamalarda kesme işareti kullanılmamıştır[427]:

İnşāallāh (<inşā'a'llāh)

[423] Koçoğlu, "Şem'i Şem'ullah...", s.vi
[424] Koçoğlu, "Şem'i Şem'ullah...", s.vi
[425] Dağlar, "Şem'î Şem'ullâh …", s. 190
[426] Dağlar, "Şem'î Şem'ullâh …", s. 191
[427] Koçoğlu, "Şem'i Şem'ullah…", s.vi

*Arapça harf-i tarifle oluşan özel isimlerde aşağıdaki yazım tercih edilmiştir: Aḥmedü'l-Boluvî

II.1.5. Transkripsiyon Alfabesi

Transkripsiyon İşâretleri

Ünlüler:

a) kısa: ا: a, e, ı, i, u, ü ; ه: a, e ; ى:ı, i, é; و, او: o, ö, u, ü;

b)uzun : ا: Ā, ā ; ى:Ī, ī, ā̲ ; و: Ō, ō, Ū, ū

Ünsüzler:

ء: ʾ

ب: b,p

پ: p

ت: t

ث: S̲, s̲

ج: c,ç

چ: ç

ح: Ḥ, ḥ

خ: Ḫ, ḫ

د: d

ذ: Z̲, z̲

ر: r

ز: z

ژ: j

س: s

ش: ş

ص: Ṣ, ṣ

ض: Ḍ, Ż, ḍ, ż

ط: Ṭ, ṭ

ظ: Ẓ, ẓ

ع: ʿ

غ: Ġ, ġ

ف: f

ق: Ḳ, ḳ

ك: k, g, ñ

ل: l

م: m

ن: n

ه: h

و: v

ى: y

II.1.6. Aparatlarda Kullanılan Kaynaklar Listesi

AA: A. İrfan Aypay, Lâle Devri Şâiri İzzet Ali Paşa, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Divan, Tenkitli Metin, Nigâr-nâme, Tenkitli Metin, İstanbul 1998.

AF: Ali Fuat Bilkan, Nâbî Divanı, MEB Yay.,1997.

Aİ: Adnan İnce, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*, AKM Yay., Ankara, 2005.

AK: Atabey Kılıç, Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı, Kitabevi Yay., İstanbul 2004.

AN: Ali Nihad Tarlan, Fuzûlî Divanı Şerhi, Akçağ Yay., Ankara 2011.

BK: Bahattin Kahraman, Vahid Mahtumi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni Cilt:1, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayınlanmamış DT), Konya 1995.

EE: Erdoğan Erol, Sükkeri Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1989.

EH: Erdal Hamami, Râmî Paşa Divanı, KB Yay., Ankara 2001.

EU: Erdoğan Uludağ, Şeyhülislam Bahâyî Divanı (İnceleme, Karşılaştırmalı Metin), Atatürk Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Haluk İpekten), (Yayımlanmamış YLT), Erzurum 1992.

FK: Fatma Koçak, *Faik Mahmud ve Divanı*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Yaşar Aydoğan), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2006.

FS: Fatma Sabiha Kutlar, Arpaemîni-Zâde Mustafa Sâmi- Dîvân, KTBKYGM, 2017.

HB: Halil İbrahim Bulan, Taybî Mehmed Çelebi, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği Divan'ın Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç Dr. Mustafa Çıpan), (Yayımlanmamış YLT), Konya 1995.

HD: Hamit Dikmen, Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1991.

Hİ: Haluk İpekten, Nâ'ilî Divânı, Akçağ Yay., Ankara 1990.

İA: İsmail Hakkı Aksoyak, *Gelibolulu Mustafa Âlî, Divanlar: I. Divan, II. Vâridâtü'l-Enîka, III. Lâyıhâtü'l-Hakîka, IV. Divan*, KTBKYGM, Ankara 2018.

İİ: Haluk İpekten, İsmetî Dîvânı -Edisyon Kritik-, Atatürk Üni. Yay., Nm:129, Baylan Matbaası, Ankara 1974.

İK: İdris Kadıoğlu, *Lebîb-i Âmidî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkitli Metni*, Dicle Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen), (Yayımlanmamış DT), Diyarbakır 2003.

KH: Kadri Hüsnü Yılmaz, Diyarbakırlı *Hâmî Ahmed Divanı,* KTBKYGM, 2017.

MA: Mehmet Aydın, 17. Yüzyıl Divan Şâirlerinden Vecdî (Abdülbaki) Divanı, BAL-TAM 3, Prizren 2003.

MÇ: Mümine Çakır, Kavsî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ı (İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005.

MF: Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni (2 Cilt), Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1991.

MK: Mahmut Kaplan, Neşâtî Divanı, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.

MKH: Mahmut Kaplan, Hüseyin Alpsoy, "Diyarbakırlı Emîrî Çelebi Hayatı ve Şiirleri", Ali Emîrî Hatirasına VIII. Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatı sempozyumu, Hzl. Ahmet Dalkıran, Diyarbakır Valiliği Yay., Diyarbakır 2012.

MM: Ahmet Mermer, Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni, AKM yay., S: 87, Divânlar Dizisi, S: 3, Ankara 1991.

MMN: Muhsin Macit, Nedîm Dîvânı, KTBKYGM, Ankara 2017.

MO: Mustafa Okur, *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî,* Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Afyon Kocatepe Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun Güven), (Yayımlanmamış YLT), Afyonkarahisar 2006.

NG: Nevin Gümüş, Yahyâ Nazîm Dîvânı I, İnceleme- Metin, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Cihan Okuyucu), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 1992.

OH: Osman Horata, Nedîm-i Kadîm Dîvânçesi, KTB Yay., Ankara 1987.

OK: Orhan Kurtoğlu, *Diyarbakırlı Lebîb Divanı*, KTBKYGM, 2017.

ÖÇ: Özge Öztekin, Çelebizâde Âsım Divan, Ürün Yay., Ankara 2010.

ÖÖ: Özge Öztekin, Rasih Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Özel Adlar Dizini), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tulga Ocak), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 1997.

PÇ: Pervin Çapan, Muṣṭafa Ṣafāyī Efendi Teẕkire-i Ṣafāyī (Nuḫbetü'l-Āṯār Min Fevā'idi'l-Eş'ār), İnceleme- Metin- İndeks, AKMB Yay., Ankara 2005.

ŞA: Şerife Akpınar, *Âgâh (Semerkandî-yi Âmidî) Dîvân*, KTBKYGM, 2017.

ŞAR: Şerife Akpınar Cengiz, Ruz-nameci-zade Şînâsî, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmış YLT), Konya 2002.

ŞD: Şener Demirel, Şehrî, Malatyalı Âlî Çelebi, Dîvân, KTBKYGM, 2017.

SK: Sabahattin Küçük, Bâkî Dîvânı, KTBKYGM.

TK: Turgut Karacan, *Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan*, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 1991.

TÜ: Tahir Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, AKM Yay., Ankara 1991.

II.2. Transkripsiyonlu Metin

[1b]

Bismillāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm[428]

Şūret-i ser-güş-ı *elif lām mīm*[429]

1. Ahreb [430]

1 Yā Rab niçe bir ġaflet-i ṭāʿāt édeyüm
2 Saña ne yüzümle ʿarż-ı ḥācāt édeyüm
3 Naḳḳāş-ı dükān-ı cürmüm ensebdür o kim
4 Ser-levḥa-yı dīvānı münācāt édeyüm

2. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[431]

1 İlāhī mest-i nūş-ı ġafletem huşyār-ı ʿirfān ét
Ḫumār-ālūd-ı cürmem neş'emend-i cām-ı ġufrān ét

2 Devā-cūy-ı kerem ṣāḥib-firāş-ı renc-i ʿişyānam
Eman bihbūd-ı bür'ü's-sāʿa-yı ʿafvuñla dermān ét

3 Sevād-ı defter-i ẕenb ü ḳuṣūrumla siyeh-rūyam
Sefīdāc-ı beyāż-ı raḥmetüñle setr ü pinhān ét

4 Rıżādan bīḫaber bīhūde gerdān-ı hevā oldum
Peşīmānam yéter nüzhet-güzīn-i bāġ-ı Rıḍvān ét

---

[428] "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla."

[429] Hurûf-ı mukatta'a. Bakara 1. "Kuran'da bazı surelerin başında bulunan harflere verilen addır. İslam inanç sistmeinde bu harflerin kesin anlamının ancak Allah ve peygamberi tarafından bilineceği inancı yaygın olmakla beraber, tarih boyunca bazı bilginler ve mutasavvıflar tarafından çeşitli yorumlamalara da gidilmiştir." (Dursun Ali Tökel, Divan Şiirinde Harf Simgeciliği, FSM Vakıf Üni., Yay., İstanbul 2016, s. 53.)

[430] (OK: 45).

[431] (OK: 47-48).

2 renc: derd OK.

5 Beni sū-yı ḳarīn üftāde-yi dām-ı ḍalāl étmiş
Reşād-ı rāh-ı Ḥaḳḳ'a Ḫızr-ı tevfīḳüñ nigehbān ét

6 Yedümde ḥuccet-i şerʿiyye ḥüsn-i iʿtiḳādumdur
Hemān ḥüsn-i meʿālüm mūcibince emr ü fermān ét

7 Teşebbüṣ-kerde-yi ḥablü'l-metīn-i şerʿüñem yā Rab
ʿİnāyetle beni āzād-ı çāh-ı keyd-i iḫvān ét

8 Ayırma *ʿurvetu'l-vuṣḳā*[432]yı şerʿ-i pāk-i Aḥmed'den
Bu ʿabd-i bīnevāyı pey-rev-i erbāb-ı bürhān ét

9 Elümde ḫāme-yi naʿtı ʿaṣā-yı ābnūsīdür
Ṣenā-ḫᵛān-ı kirāmından beni Ḥassān'a derbān ét

10 Lebībā sen de kilk-i naẓmuñı bir maṭlaʿ-ı nevle
Der-i devlet-medār-ı şāh-ı *levlāk*[433]e ṣenā-ḫᵛān ét

11 Ḫudāyā dilde bir şevḳ-ı saʿādet var firāvān ét
Bu şevḳumla beni dīvāne-yi ser-der-beyābān ét

12 Düşüp arż-ı Ḥicāz'a yaʿni tevfīḳāt-ı luṭfuñla
Ṣabāveş şāh-rāh-ı kūy-ı maḥbūbuñda pūyān ét

13 Fedādur kebş-i cānum Ḥażret-i İbnü'ẕ-Ẕebīḥī'nüñ
Ḥarīm-i süddegāh-ı Sidre maḥsūdunda ḳurbān ét

[2a]

14 Gedā-yı faḫr-ı ʿālem pādşāh-ı ʿālem-i faḫram
Dü rūze ḫıẕmetiyle ben gedāyı dehre sulṭān ét

15 Ḥadīṣinde kebāyir ehl-i mevʿūdü'ş-şefāʿatdür
Ne var bu kemterüñ de ḫışşe-yi incāza şāyān ét[434]

---

[432] "Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allâh'a inanırsa, kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allâh işitir ve bilir." Bakara 256.

[433] "Levlâke levlâk lemâ halaktu'l-eflâk": "Sen olmasaydın felekleri (kâinâtı) yaratmazdım." Mehmet Yılmaz (1992), Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul, s. 113.

16 Ḳuvā żaʿf üzre ḥālā herze-gerd-i deşt-i taḳṣīrüm
Der-i ādāb-ı Faḫru'l-Enbiyāda pā-bedāmān ét

17 Ḫayāl-i vaṣlıla şeb zindedār -ı ḥasretem tā ṣubḥ
Civār-ı ravża-yı Cibrīl-peymāsında mihmān ét

18 Döküp eşk-i nedāmet pīş-i şübbāk-i şerīfinde
Beni bu girye-yi ḫūneyn ile maḫşerde ḫandān ét

19 Gözümde tūtiyādur ḫāk-i dergāh-ı feleksāyı
ʿAlīlü'l-ʿaynum istiġnā-kün-i kuḥl-ı Ṣıfāhān ét

20 Bu elṭāfa beni maẓhar ḳılup żımn-ı ziyāretde
Şerefmend-i şühūd-ı meşhed-i aṣḥāb u yārān ét

21 Nücūm-ı ihtidā-yı ümmet-i merḥūmedür cümle
ʿİbāda her birin burc-ı şefāʿatde dıraḫşān ét[435]

22 Eyā deryūzekār-ı ṣurre-yi raḥmet bu mevsimde
Biraz da vaṣf-ı ḥālüñ ʿarża-yı maḥbūb-ı Yezdān ét

23 Şefīʿu'l-müẕnibīnā dest-i cürmüm dāmen-i luṭfuñ
Daḫīlem āstān-ı merḥamet-muʿtāda iḥsān ét

24 Kirāmen Kātibīn étdükde taḳṣīrātumı iʿlām
Şefāʿatüñle ʿafv-ı Ḳāḍıyu'l-Ḥācāt'a şāyān ét

25 Muḥaṣṣal ümmetüñ ümmīdi ḳaldı ṣıdḳ-ı vaʿdüñde
Diler maġfūr-ı Raḥmān ét diler metrūk-i nīrān ét

---

[434] Beyitte "Şefāʿati li-ehli'l-kebāyiri min-ümmetī", "Şefâatim ümmetimin büyük günah işleyenleri içindir." (Hadîs-i Şerîf, Tirmizi, Kıyâmet 12, (2437); Ebû Dâvud, Sünnet 23, (4739); İbn-i Mâce, Zühd, 37, (4310).) Hadîs-i Şerîf'ine telmih mevcuttur.

17 şeb zindedār: şeb-zindedār OK.

21 şefāʿatde: şefāʿaten OK.

[435] Beyitte "Aṣḥābī ke'n-nücūmi bieyyihim ıḳtedeytüm ihtedeytüm" "Benim Ashâb-ı Kirâmım gökteki yıldızlar gibidir. Hangisinin eteğine yapışsanız, hangisinin peşinden yürüseniz; hakkı bulur, hayır bulur, nimetlere erer, cennete girersiniz." (Hadîs-i Şerîf, Irakî, Tahrîcu Ehâdisi'l İhyâ, V/2310 hadîs no: 3672), Hadîs-i Şerîf'ine telmih mevcuttur.

Bismillāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm

Sāye-yi Evṭāḳa-yı Naẓm-ı Kerīm

3. Ahreb[436]

1 Yā Rabb budur iʿtiḳād-ı ḳalbüm her gāh
2 *Lā ḥavle velā ḳuvvete illā billāh*[437]
3 Çün niʿmet-i Rasūlüñ emri ẕū-bāl oldı
4 Bedʾ eyledüm işte naʿtına *Bismilllāh*[438]

4. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[439]

(faʿlün)

1 Sözüm ki muʿciz-i siḥr-āverān-ı ʿālemdür
Sükūt-baḫş-ı taḥaddī-gerān-ı ʿālemdür

2 Sözüm ki ḫıẕmetine Sebʿa-yı Muʿallaḳadur
Kemīne çāker-i ebkem zebān-ı ʿālemdür

[2b]

3 Sözüm ki ḳurṭa-yı yāḳūtatü'l-belāġatdur
Ḥuliyy-i sāmiʿa-yı ḳudsiyān-ı ʿālemdür

4 Sözüm ki çeşme-yi māʾü'l-ḥayāt-ı maʿnīdür
Devā dehende-yi dil-teşnegān-ı ʿālemdür

5 Sözüm ki şaʿşaʿa-baḫş-ı Sühā-yı çarḫ olsa
Żiyāda mihri ile tevʾemān-ı ʿālemdür

6 Sözüm ki *inne mine'ş-şiʿr*[440] ile müberhendür
Biżāʿa-sāz-ı ḥikem-perverān-ı ʿālemdür

---

436 (OK: 49).

437 "(Her türlü) kuvvet ve kudret ancak Allah'tadır." Mehmet Yılmaz (1992), Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul, s. 101.

438 "Allâh'ın adıyla."

439 (OK: 50-57).

2 muʿallaḳalar: muʿallaḳadır OK.

5 mihri: mihr OK.

440 Beyitte "İnne mine'ş-şiʿri le hikmeten." "Şiirden bir kısmı şüphesiz ki hikmettir." (Hadîs-i Şerîf, Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi,12 cilt, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, 4. baskı, Ankara 1976, c. 12, s. 154.) Hadîs-i Şerîf'ine telmih mevcuttur.

7 Sözüm ki ẕeyline taḳrīż-i eẕkiyā var kim
Bu lehçe ṣāḥibi āteş-zebān-ı ʿālemdür

8 Sözüm ki ṣāf-dilāna selāset-āver olur
ʿUḳūd-ı nāṭıḳa-yı ḥāsidān-ı ʿālemdür

9 Sözüm ki şīve-yi bārīkin eyleyen idrāk
Daḳīḳa-senc-i cihān nüktedān-ı ʿālemdür

10 Sözüm ki maṭlaʿ-ı āḫardan ola cilve-nümā
Yanında mihr-i küdūret-feşān-ı ʿālemdür

11 Ḳumāş-ı naẓm ki zīb-i dükān-ı ʿālemdür
Sevād-ı miḥbere Hindūsitān-ı ʿālemdür

12 Sefīne-sāz-ı tefārīḳ-ı naẓm-ı rengīnüm
Benümle kāle-yi nev rāygān-ı ʿālemdür

13 Sevādı sürme-yi çeşm-i hüner dü mıṣraʿımuñ
Miyānı cādde-yi Iṣfahān-ı ʿālemdür

14 Gel ét bu cevheri zīb-i ṭabaḳçe-yi ḫāṭır
Ki raġbet eyleyecek armaġan-ı ʿālemdür

15 Zemīn-i şiʿre ben ol deñlü vérdüm ārāyiş
Ki reşk-i sāḥa-yı ṣad gülsitān-ı ʿālemdür

16 Riyāż-ı ṣafḥa-yı ʿirfānuma ḳalem ṣu vérür
Ṣarīri bülbül-i dil-keş-beyān-ı ʿālemdür

17 Kelām-ı bülbül ü gül bāʿiṣ-i teġazzül olup
Göñül yine ḥased-i bülbülān-ı ʿālemdür

18 Göñül ki ʿışḳuñ ile dāstān-ı ʿālemdür
O dāstāna ḳalem ḳıṣṣa-ḫᵛān-ı ʿālemdür

19 Ṣabāḥ-ı ʿīd o bināġūş-ı ṣāf lïk ḫaṭuñ
Siyāh-baḫti-yi dil-dādegān-ı ʿālemdür

20 Kelām yoḳ ki çıḳarmış vużūḥa cevher-i ferd
Dehān-ı tengüñ içün tercemān-ı ʿālemdür

21 Muḳallid-i ruḫuñ olmuş çemende şerminden
Dehān-ı ġonçe teʾessüf-künān-ı ʿālemdür

{Fāl açmaḳ murād olıcaḳ niyyet édüp bir Fātiḥa ve yedi sūre-yi İḫlāṣ oḳıyup ṣevābın Şeyḫ Sühreverdī Ḥażretlerinüñ rūḥ-ı şerīflerine hediyye éde}

[3a]

22 Lebīb şevḳ-ı dil-ārā ile bu naẓm-ı terüm
Müheyyic-i şeġaf-ı şāʿirān-ı ʿālemdür

23 Velī her āfete daʿvā-yı Yūsufī düşmez
Bu ḫod müsellem-i ṣāḥib-dilān-ı ʿālemdür

24 Naẓīre-gūlıġa her nāresā sezā olmaz
Benümle başa çıḳan kāmilān-ı ʿālemdür

25 Buyursun işte ḳalem işte levḥ ü işte devāt
Beyāża çıḳsun o sır kim nihān-ı ʿālemdür

26 Kemāl ehline söz yoḳdur ey dil inṣāf ét
Ki anlaruñ suḫanı ḥırz-ı cān -ı ʿālemdür

27 Yéter bu vādi-yi nādir-berāber ü güstāḫ
Bu ḫod-fürūşi-yi kem-dānişān-ı ʿālemdür

28 Senüñ ne ḥaddüñ ola böyle dil-nişīn āṣār
Bu vādī vādi-yi dānişverān-ı ʿālemdür

29 Saña bu ṭarz-ı ṭırāzende feyż-i vaḥyīdür
Ki ṭabʿı mülhem-i ṣad dāstān-ı ʿālemdür

30 Anuñ da nuṭḳına olmuşdı bāʿiṣ ey ġāfil
O şevḳ kim sebeb-i ʿizz ü şān-ı ʿālemdür

---

23 velī: dilā OK.
26 herz-i cān-ı ʿālemdür: ḥırz-ı cān-ı ʿālemdir OK.
29 saña: baña OK.

31 Ne şevḳ nāṭıḳa-baḫş-ı cemād-ı lāyefhem
Ne şevḳ ẕerresi rūḥ-ı revān-ı ʿālemdür

32 Ne şevḳ şevḳ-ı neşāṭ-āver-i dil-i żuʿafā
Ne şevḳ merhem-i dil-ḫastegān-ı ʿālemdür

33 Ne şevḳ şevḳ-ı sitāyişgeri-yi faḫr-ı cihān
Ki ʿacz-i muʿterif-i ins ü cān-ı ʿālemdür

34 Cenāb-ı ḥażret-i sulṭān-ı enbiyā-yı kirām
Ki ḫādimi şeh-i İslāmiyān-ı ʿālemdür

35 Şefīʿ-i maḥşer emīr-i beşīr-i cinn ü beşer
Nübüvvet-efser -i āḫır-zamān-ı ʿālemdür

36 Melāẕ-ı ümmet o destūr-ı sāmiyu'l-himmet
Dil-ber-i bu'l-ʿaẓamet kārdān-ı ʿālemdür

37 Hemīşe vaḥyile gūyā o nuṭḳ-ı nābehevā
Bu remze *in huve illā*[441] aʿyān-ı ʿālemdür

38 O mehbiṭ-i *fetedellā*[442] ḳarīn-i *ev ednā*[443]
Nedīm-i ḳurb-ı Ḫudā mihrbān-ı ʿālemdür

39 Şeh-i melek-ḫademe zīb-i ʿarş-ı nüh ḳademe
Cevāhir-i kereme ḳalbi kān-ı ʿālemdür

40 Ḳulūb-ı muʿcizenāki rumūz-ı derrāki
Ḥarīm-i ravża-yı pāki cinān-ı ʿālemdür

41 Ḫidīv-i fitne-güdāz u dilīr-i bīenbāz
O dil-nevāz o ḥuluvvü'l-lisān-ı ʿālemdür

---

35 nübüvvet-efser: risālet-efser OK.

[441] "O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir." Necm 4.

[442] "Sonra Muhammed'e yaklaştı, (yere doğru) sarktı." Necm 8.

[443] "O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." Necm 9.

39 melek-ḫademe: melek-ḫıdeme OK.

{varaḳların açup evvelinde olan kelimāta naẓar édüp maʿnāsını fehm édüp aña göre ʿamel eyleye teʾḫīr eylemeye ṣonı ḫayr-ı saʿādetdür}

[3b]

42 Ki nām u şān-ı şerīfi Muḥammed-i ʿArabī
Maḥāmidiyle dehen dür-feşān-ı ʿālemdür

43 O şehryār-ı veliyü'n-niʿam ki dergehinüñ
Faḳīr ü sāʾili hep kāmrān-ı ʿālemdür

44 Ḫıyām-ı reʾfet ü iḥsānı vérdi āsāyiş
ʿAceb ki sāyesi yoḳ sāyebān-ı ʿālemdür

45 Nevāziş-i yedi vaḳf-ı arāmil ü eytām
Nigāh-ı luṭfı kes-i bīkesān-ı ʿālemdür

46 Meḥāsini hele güncīde-yi şumār degül
Düşenler ol hevese nāḳışān-ı ʿālemdür

47 Hilāl ṣanma görüp farṭ-ı rifʿat-i ḳadrin
Dehān-ı ḥayrete gelmiş benān-ı ʿālemdür

48 Benāt-ı naʿş ḳıyās étme ol şehen-şāhuñ
Semend-i ḳadrine sīmīn ʿinān-ı ʿālemdür

49 Yüzi ṣuyına cihān buldı sāḥil-i hestī
Ki dāmen-i şerifi bādbān-ı ʿālemdür

50 Ḫazān-ı fetret ile olmuşıdı pejmürde
Nesīm-i ʿadli ṭarāvet-resān-ı ʿālemdür

51 O āftāb-ı risālet ki biʿṣet-i ẕātı
Ṭulūʿ-ı kevkeb-i saʿd-iḳtirān-ı ʿālemdür

52 ʿAceb mi olsa nihāl-i beḳāya pīçīde
Şerīf-i şerʿi ki her dem cüvān-ı ʿālemdür

53 Çekilse ṣafḥa-yı dīvāra naḳş-ı kaʿbı eger
Çü Kaʿbe ḳıble-yi rūḥaniyān-ı ʿālemdür

54 Derūn-ı ṭabla-yı sīmīn-i mehde maḥv-ı ḳamer
Sihām-ı muʿcizesinden nişān-ı ʿālemdür

55 Firāz-ı ḳadrine rifʿatle Sidre dénmez ise
O ḳadre Sidre-pesīn nerdübān-ı ʿālemdür

56 Zücāc-ı mihr ile çesbīde nüh felek anuñ
Celāli saḳfına āyīnedān-ı ʿālemdür

57 O nāfiẕü'l-kelim-i bezm-i Ḥaḳ ki her ḥarfi
Ḫalāṣ-nāme-yi ṣad müẕnibān-ı ʿālemdür

58 Biraz da ḫāmeyi mesrūr-ı iltifāt édeyüm
Ki dil-güşā-reviş-i nāẓımān-ı ʿālemdür

59 Resūl-i muʿteberā serverā kerem-hünerā
Eyā ki dergehi kehfü'l-amān-ı ʿālemdür

60 Sen ol şehen-şeh-i iḳlīm-i merḥametsin kim
Niẓām-ı pür-ḥikemüñ pāsbān-ı ʿālemdür

{Ercū mina'llāhi's-selāmete fī mā ʿazmet[444]}

[4a]

61 Ṭulūʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı devletüñle senüñ
Hezār Ḫusrev ü Cem bīnişān-ı ʿālemdür

62 O şeb ki göklere ṣalduñ tezelzül-i teşrīf
Henüz o vāḳıʿa ḫāṭır-nişān-ı ʿālemdür

63 Medīḥa-gūyuñ olanlar çü Ḥażret-i Ḥassān
Egerçi merd-i saʿādet-nişān-ı ʿālemdür

---

55 dénmez: yetmez OK.

[444] "Azmettiğimde Allâh'tan selâmeti ricâ ediyorum."

61 devletüñle: biʿşetiñle OK.

64 Velīk ben de o vaṣf-ı melek-pesendüñ içün
Liyāḳat olmadıġı ḫod-ʿayān-ı ʿālemdür

65 Ġaraż bu kim bu bahāneyle ʿarż-ı ḥāl ideyüm
O ḫāk-i pāye ki dāru'l-amān-ı ʿālemdür

66 Eyā ḥabīb-i Ḫudā rehber-i ṭarīḳ-ı hüdā
Derüñde bāy u gedā kāmrān-ı ʿālemdür

67 Budur şikāyetüm ey dāver-i ḫuceste-meniş
O pīşgāha ki ʿadl-āşiyān-ı ʿālemdür

68 Bir iki üç fiten-endīşe dil-girifte olup
Hemīşe ḳubḥile şöhret-feşān-ı ʿālemdür

69 Birisi vaṣfı mine'l-manẓarīn olan bed-kār
Ki şān-ı mefsede-yi ṣāliḥān-ı ʿālemdür

70 Binā-yı ṣıdḳ u ṣalāḥum ḫarābezār étdi
O kim muḫarrib-i ṣad ḫānedān-ı ʿālemdür

71 Biri muḍill-i ḍalālet-girifte sū-yı ḳarīn
Ki ḫalḳa yaḫşı bilinmiş yamān-ı ʿālemdür

72 Belā-yı vaż'-ı ṣadāḳat-nümūn-ı iḍlāli
Müdām safsaṭa-zīb-i cenān-ı ʿālemdür

73 Birisi nākes-i mekkāre nefs-i emmāre
Ki ḥāl-i ġālibi żabṭ-ı ʿinān-ı ʿālemdür

74 İṭāle eyledi bir bir eyādi-yi tezvīr
Ki her biri sebeb-i iftitān-ı ʿālemdür

75 Dirīġ-ı ḳaṭ'-ı ṭarīḳ-ı sedādum eylediler
Olar ki rehzen-i ṣad kārbān-ı ʿālemdür

74 eyledi bir bir eyādi-yi tezvīr: eylediler her biri yed-i tezvīr OK.

76 Ḳarīb-i *nertaʿ ve nelʿab*[445]la Yūsuf-ı ʿaḳlum
Esīr-i çāh-ı mekīdet nişān-ı ʿālemdür

77 Muḳīm-i künc-i ṣanem-ḫāne-yi hevā oldum
Göñül bu töhmet ile müstehān-ı ʿālemdür

78 Sevād-ı defter-i cürmümle nūr-ı ḥüsn-i ʿamel
Ẓalām-ı şeble Sühādan nişān-ı ʿālemdür

79 Olur ḳuṣūruma munẓam disem hezār ḳuṣūr
ʿAyāra gelse ḳuṣūrum vezān-ı ʿālemdür

80 O rütbedür günehüm kim taṣavvur eyleseler
Temām-ı tesliye-yi müẕnibān-ı ʿālemdür

{Ḥaḳ Teʿalā ḥażretlerinden ricā édüñ ṣaġlıġı ḳaṣd étdiñiz}[446]

[4b]

81 Ḥakīm ü ʿĀdil ü Ḳahhār'dan hırās éderüm
O gün ki mevʿid-i pīr ü cüvān-ı ʿālemdür

82 Keremle herkes o gün ṣūdmend olur yoḫsa
Ki ʿadli mūcib-i farṭ-ı ziyān-ı ʿālemdür

83 O gün ki naʿra-yı *hel min mezīd*[447] édüp dūzaḫ
Gürisne-yi ten-i ʿişyāniyān-ı ʿālemdür

84 O gün ki ḥaşr olınur saña ḥall ü ʿaḳd-i umūr
Livā-yı mekrümetüñ sāyebān-ı ʿālemdür

85 O gün ki nīk ü bedi herkesüñ beyāża çıḳar
Netīce-yi ʿamel-i ins ü cān-ı ʿālemdür

---

[445] "Yarın onu bizimle beraber (kıra) gönder de bol bol yesin (içsin), oynasın. Biz onu mutlaka koruruz." Yûsuf 12. (Beyitte geçen ifade âyette "yertaʿ ve yelʿab" şeklinde bulunmaktadır. Âyete telmih mevcuttur.)
78 cürmümle: cürmle OK.

[446] 3b'de derkenarda bulunan "Ercū mina'llāhi's-selāmete fī mā 'azmet" ifâdesinin tercümesidir.

[447] "O gün cehenneme "Doldun mu?" deriz. O da "Daha var mı?" der." Kaf 30.
84 ḥall ü ʿaḳd-i umūr: ḥall-i ʿaḳd-i umūr OK.

86 O gün ki ʿarż olınur ḥüsn ü ḳubḥı her ʿamelüñ
O gün ki bāʿiṯ-i āh u fiġān-ı ʿālemdür

87 Ḥużūra ʿarż ideler bendeñi bu vechile kim
Bu rū-siyāh daḫı naʿt-ḫᵛān-ı ʿālemdür

88 Ne var bu ʿabd-i żaʿīfüñ de maẓhar olsa eger
Aña ki ḥıṣṣe-yi vārestegān-ı ʿālemdür

89 Daḫīl-i merḥametüñdür Lebīb-i sulṭānum
Bu resm-i muʿteber-i dūdmān-ı ʿālemdür

90 Şefāʿatüñle anı hūşmend-i iḥsān ét
O dem ki vaḳʿası dehşet-resān-ı ʿālemdür

91 Sülāfe-yi keremüñ neşʾe-baḫş ola yoḫsa
Ḫumār-ı ḥayret ile ser-girān-ı ʿālemdür

92 Müdām dökmede bām-ı bedenden eşk-i nedem
Dü dīde girye ile nāvdān-ı ʿālemdür

93 O tevbelerle nedāmet-peẕīr-i cürmüm kim
Ḳabūli māye-yi emn ü emān-ı ʿālemdür

94 Derüñde kes elimi kesme dāmen-i luṭfuñ
Bu resme ʿarż-ı recā rāygān-ı ʿālemdür

95 Bu derdmendüñi setr eylemezse ẕeyl-i kerem
Fażīḥ-ı maḥşer-i ʿiṣyāniyān-ı ʿālemdür

96 Nedīm-i ḫāṣṣuñ olan çār-yār ḥürmetine
Ki her biri sebeb-i ʿizz ü şān-ı ʿālemdür

97 Ḳapuñdan eyleme bu ʿabd-i ʿācizi meʾyūs
Kemīne ḫāk-reh-i sāyilān-ı ʿālemdür

---

89 Lebīb-i sulṭānum: Lebīb-i zār seniñ OK.
92 eşk-i nedem: eşk-i terim OK.

98 O bāb-ı reʾfet-eşerden ki ilticāsı müdām
Medār-ı devlet-i şāhen-şehān-ı ʿālemdür

99 Derüñde cāyize ancaḳ duʿā-yı dil-keşdür
O da naṣīb-i suḫan-perverān-ı ʿālemdür

100 Aña binā édüp étdüm bu güne ḫatm-i suḫan
Ki iʿtibārı şehīr-i miyān-ı ʿālemdür

[5a]

101 Hemīşe tā ki cevāhir-fürūş-ı naʿt-ı şerīf
Ümīd-i ʿafv ile gevher-feşān-ı ʿālemdür

102 Bu naẓm tā şeref-i naʿt-ı pākile niçe kim
Ṣaḥīfe-zīb-i nüvīsendegān-ı ʿālemdür

103 Saña o deñlü ola her nefes ṣalāt ü selām
Ki ʿaşr u ʿāşırı vird-i zebān-ı ʿālemdür

Bismillāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm[448]

Şekl-i Çeleng-i Ser Naẓm-ı Ḳadīm* [449]

5. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[450]

(fa'lün)

1 ʿUrūc-ı ʿarş-ı kemāle peyam-berān-ı Ḫudā
Resīde her biri *lā raybe fīhı*[451] āmennā

2 Hem evliyā-yı şerīʿat ki şübhemüz yoḳdur
Kerāmetinde kim inkār éder anı ḥāşā

3 Tevaḳḳuʿ üzreyüz ol cümlenüñ şefāʿatine
Bu iʿtiḳāddan étme bizi İlāhi cüdā

---

[448] "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla."

[*] Ḳadīm: Kerīm OK.

[449] Kasîde, Dîvân'da "Mi'râciyye-i Efdâlü'l-Kâ'inât 'Aleyhi Etemm-i Tahiyyât ve'l-Ekmeli't-Teslîmât Kasîde-i Fâzılâne vü Garrâ" başlığı ile bulunmaktadır (OK: 57).

[450] (OK: 57-68).

[451] "Onda hiç şüphe yoktur." Mehmet Yılmaz (1992), Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul, s. 103. (Ayrıca bkz: Âl-i İmrân 25, Yûnus 37.)

4 Velīk müsteriḳān-ı hevā-yı nefsānī
Èdüp tehiyye birer süllem-i ḫadīʿa-nümā

5 Kimisi ḥıbr-ı tebaḥḥur-güzīn-i faż̈l u fünūn
Nihāde zevraḳ-ı ʿucbunda lenger-i ḫıyelā

6 Kimisi heyʾet-i ṣūfiyyede taʿammuḳ éder
Girifte aġına sāḥil-nişīn olan cühelā

7 Déseñ bu zerḳ u riyādur vérür o zuʿmunca
Ḥadīṯ-i *inneme'l-aʿmāl*[452] ile cevāb saña

8 Kimisi muṣṭalaḥāt-ı müneccimīn üzere
Kemendi yıldıza atmaḳdadur ṣabāḥ u mesā

9 Olur bu şaʿbeẕe-yi dil-firīb ile dāyim
Nedīm-i bezm-i ekābir muḳarreb-i vüzerā

10 Kimisi naẓm ile maḳṣūduna niẓām vérüp
Ṣaḥīfe-yi ʿamelin kiẕb ile éder sevdā

11 Tefennünāt-ı mażāmīn-i şiʿrin étmededür
Ya nārven ya çemen yā semen ya bād-ı ṣabā

12 Kimi sütūn-ı ṣanavber kimi ḳad-i ʿarʿar
Kimi ʿamūd-ı ṣabāḥ u seḥerde cilve-nümā

13 Kimisi perçem ü kākül kimi ṣurāḥi-yi mül
Kimi nihāl-i güle oldı bülbül-i şeydā

14 Kimisi medḥ-i mülūk-ı ṭavāyif-i pīşīn
Kimi şenā-yı selāṭīn-i vaḳt ile gūyā

15 Kimi devātını ümmīd-i cāyizeyle éder
Kedū-yı hindu-yı cerrār u nābeşerm ü ḫayā

---

[452] "İnneme'l-aʿmālü bi'n-niyyāt." "Ameller niyetlere göredir." Hadîs-i Şerîf, Sahîh-i Buhârî, Bedü'l-Vahy 1; Müslim, İmâre 155; Ebû Dâvud, Talak, 11.

[5b]

16 Kimisi dāʿiye-yi ṣurre ile levḥın éder
Liyāma taḫte-yi deryūze-yi durūġ u riyā

17 Gehī ḳaṣāyid-i şeh geh menāḳıb-ı eslāf
Gehī medāyıḥ-ı nāder-berāber-i umerā

18 Bu destgāhda meʾkuli ḫāmesi çıḳarur
Kimi çiçekli ḫıṭāyī kimi zerī dībā

19 Kimisi āh-ı bülendin érişdirür çarḫa
Éder cesāret-i inkār-ı niʿmet-i Mevlā

20 Birer bahāne bulur yaʿni kesb ü taḫṣīle
Ḥarīṣ-i müşteriyān-ı zeḫārif-i dünyā

21 Benüm de ḫāme-yi ḳavvālümi çü nāy-ı şubān
Dem-i cehāletüm étmişdi zemzeme-pīrā

22 Velīk ḫāṭıra geldi bu gūne ḫāṭıra kim
Nedür bu peyrevi-yi ġāfilāne-yi bīcā

23 Nedür bu safsaṭa-yı bīnihāyet-i evżāʿ
Nedür bu maġlaṭa-yı nābeġāyet-i şuʿarā

24 Nedür bu şāʾibe-yi şirke imtizāc-ı suḫan
Nedür bu daġdaġa-yı nābekāri-yi süfehā

25 Nedür bu ṭaʿne-yi nādāna kesb ü istiḥḳāḳ
Nedür bu töhmet-i dünyā fażīḥa-yı ʿuḳbā

26 Kelāmuñ añlamayan her cehūl-i ṣıfruʾl-yed
Tefevvüh ile seni ister eylemek rüsvā

---

21 demdeme-pīrā: zemzeme-pīrā OK.
25 kesb ü istiḥḳāḳ: kesb-i istiḥḳāḳ OK.
26 kelāmın: kelāmıñ OK.

27 Hele o gūne sefeh-meşrebān-ı ehl-i ġaraż
Degül çü behrever-i iʿtibār-ı ehl-i dehā

28 Ya sende yoḳ mıdur inṣāf k'édesin güherüñ
Ḳılāde gerden-i nāmüsteḥaḳḳa bī̇pervā

29 Saña bu lehçe-yi münʿim Ḳadīr-i Ẕü'l-ʿizzüñ
Ḳanı rıżāsını taḥṣīle étdigüñ inşā

30 Ḳanı ḳuṣūruñ içün āhlar nedāmetler
Ḳanı günāhuñ içün çāk-i sī̇ne ḳanı bükā

31 Ḳanı ḳıyāmetiçün ʿarż-ı ḥāller taḥrīr
Ḳanı teşebbüṣ-i eẕyāl-i reʾfet-i şüfeʿā

32 Lebī̇b ḥāṣılı tefrīṭüñ eyledüñ ifrāṭ
Tedārüküñde ol ey bī̇nevāyı ʿacz ü ʿanā

33 Görindi keşti-yi ʿömre sevāḥil-i sebʿīn
Çoḳ oldı geşt-i yem-i ġafletüñ yéter bu hevā

34 Güẕeşte cürme *meżā mā meżā*[453] déyüp geçme
Ki defterüñde görürsün tamāmını ferdā

35 Hemān tevessül-i ẕeyl-i şefīʿ-i maḥşer édüp
Vücūduñ eyle bu girdābdan ḫalāṣ u rehā

[6a]

36 Ne deñlü vaṣf-ı şerī̇finde gerçi ḳāṣır iseñ
O iʿtirāf daḫı vaṣfına olur ıṭrā

37 O nūrı vāsıta-yı āferī̇niş-i ʿālem
O ẓıll-ı māye-yi āsāyiş-i ġanī̇ vü gedā

38 Zemī̇ne düşmez idi yoḫsa sāyesiz ṣanma
Tecessüm eyledi ol sāye oldı adı Hümā

[453] "Olan oldu, geçen geçti."
38 oldı adı: adı oldı OK.

39 ʿUluvv-i ḳadrine ṣad ṣad hezār yıllardur
Berāber olmaġa cennetde boy çeker Ṭūbā

40 O nāzenīn-i saʿādet-sarāy-ı lāhūtī
O hem-nişīn-i gürūh-ı melāyik ü ḥavrā

41 Odur ki ān-ı vilādetde nuṭḳ-ı pākinden
Recā-yı ümmet-i merḥūmesiyle geldi ṣadā

42 Odur ki nefsine meşġūl iken cemīʿ-i rusul
Bu *ümmeti*[454] déyü nefsin éder ḥaşirde fedā

43 Odur ki ruḫṣat alup ʿarṣa-yı ḳıyāmetde
Livā-yı ḥamdi açup ümmetin éder īvā

44 Necāt-baḫş-ı esīr-i selāsil-i ʿişyān
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl-i süyūf-ı cürm ü ḫaṭā

45 O nāzenīn-i rusuldür ki andan istedi Ḥaḳḳ
Ḫıṭāb-ı āyet-i *yuʿṭike rabbüke*[455]yle rıżā

46 Rusulden étmege şān-ı şerīfini mümtāz
Éder Ḫudā aña *yā eyyühe'n-nebī*[456] nidā

47 Ki ẕikr olunca ṣalāt ile eyledi meʾmūr
ʿUmūmen ümmeti *ṣallū ʿaleyh*[457] ile Mevlā

48 ʿUmūm-ı muʿcize-yi enbiyāya maṣdar iken
Ḫuṣūṣ-ı şaḳḳ-ı ḳamer oldı āyet-i uḫrā

---

[454] "Ümmetim." Mehmet Yılmaz (1992), Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul, s. 159. "Ümmetî" Hadîs-i Şerîf, Buhârî, Tevhid 36, Tefsîrü'l-Kur'ân 5; Müslim, İman 326,327; Tirmizî, Kıyâmet 10.

[455] "Pek yakında Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın." Duhâ 5.

[456] "Ey Peygamber! Biz seni hakikaten bir şâhit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik." Ahzab 45.

[457] "Salât üzerine olsun."

49 Birisi daḫı cünūd-ı muvaḥḥidîn ile ol
Duḫūl-i Mekke'ye ruḫṣatla oldı müsteṣnā

50 Birisi daḫı çü nūr-ı nehār vāżıḥdır
Żiyā-yı muʿcize-yi ḫāṣ-ı leyle-yi İsrā

51 Gel ey Ḫudā'dan utanmaz yerāʿa-yı bed-kār
Gel ey ḫaṭādan uṣanmaz dil-i melāmet-zā

52 Güẕeşte cürmüñe meʾmūldür mükeffir olur
Biraz da vaḳʿa-yı Miʿrācı eyleseñ imlā

53 Hemān temenni-yi inṭāḳ-ı Müsteʿān éderek
Bu nehc ile anı taḳrîre başla kim āyā

54 Ne şebdür ol ki sebebdür o tā beRūz-ı Cezā
Éder mufāḫare birbirleriyle arż u semā

55 Birisi mevlid-i saʿdüm déyü tebāhîde
Birisi maṣʿad-i ḳurbum dér eyler istiʿlā

56 Ne şebdür ol ki miṣāli felekde nāmesbūḳ
Ne şebdür ol ki ḫayāli muḥayyir-i ʿuḳalā

[6b]

57 Ne şebdür ol ki zebān-ı fuḥūl-i ümmetden
Vesîle oldı ṣudūra muḫālefāt-ı edā

58 Kimisi eyledi taʿbîr-i dil-peẕîr-i vuḳūʿ
Kiminüñ oldı lisānı muʿabber-i ruʾyā

59 Kimi tekellüm-i rūḥāni kimi cismānî
Édince oldı rivāyāt-ı iḫtilāf-nümā

60 Hele mesāġ yoḳ inkāra naṣṣ ile ṣābit
Vuḳūʿ-ı muʿciz-i isrā vü Mescid-i Aḳṣā [458]

60 İsrā-yı Mescid-i Aḳṣā: İsrā vü Mescid-i Aḳṣā OK.

61 Velī taʿaddüd-i miʿrācile éder tevfīḳ
Bu iḫtilāf-ı rivāyātı ekṣer-i ʿulemā

62 Lisān-ı vaḳʿa-nüvīsān-ı leyle-yi Miʿrāc
Bu resme eyledi ol vaḳt-i ḫurremi inhā

63 Ki şehr-i rūze ya şehr-i recebden ol géceyi
Ya on yedi ya yigirmi yedi yazar fużalā

64 *Bi vefḳı eṣdaḳu iḥda'r-rivāyetin*[459] ol şeb
Żiyāfet eyledi maḥbūbunı Cihān-ārā

65 Olup ya mescid ü ya beyt-i Ümmehānī'de
Firāş-güster-i beytūtet ol şeh-i dü serā

66 Egerçi çeşm-i şeker ḫᵛāb-ı nāzda idi anuñ
Teyaḳḳuẓ üzre idi ḳalb-i āgehi ammā

67 Berīd-i muḫterem-i bezm-i ḳurb-ı Ḳuddūsī
Muʿīd-i medrese-yi vaḥy-i menzil-i isnā

68 Reʾīs-i mekteb-i ḫayl-i muḳarrebīn-i kirām
Ser-i muʿallim-i şeyḫu'l-meşāyıḫı'l-iḳrā

69 Sefīr-i vaḥy-i Ḫudā Cebrayil kim laḳabı
Geh oldı Rūḥu'l-Emīn ü gehī Şedīd-i ḳuvā

70 Nuzūl édüp dédi Rabbüñ selām édüp buyurur
Ki gelsün ol sebeb-i ḫalḳ-ı kāyināt baña

71 Buyur ki saña faḳaṭ ḳaṣr-ı lāmekānīde
Selāmlıḳ édüp ister seni Ḫudā tenhā

---

458 Neşredilen Dîvân'larda "isrā" kelimesi, "Esrā (İK: 137)" ve "İsrā (OK: 61)" olarak okunmuşsa da beyitin anlamı bakımından "isrā" okunuşu daha doğru olacaktır.
62 inhā: imlā OK.

459 "En doğru bir rivayetle (belirtildi ki)."

72 Buyur ki işte bu ferḫunde leyl içün olıcaḳ
Nuzūl-i āyet-i *esrā bi ʿabdihī leylā*[460]

73 Ne senden evvel olan enbiyāya oldı naṣīb
Ne senden āḫıra minbaʿd olur bu gūne ʿaṭā

74 Buyur ki daʿvete geldüm seni sefāretile
Getürdüm işte saña bir Burāḳ-ı ṣarṣar-pā

75 Ki çıḳmamışdı o sünbülsitān-ı cennetden
Henūz metnini mess étmemişdi zīn aṣlā

76 Şemīm-i perçemin aldı bozuldı nāfe-yi müşg
Görince zülfüni tellendi ṭurra-yı ḥavrā

77 Yéler gezer géce gündüz feżā-yı ʿālemde
Ayaġı tozına yétmez ne ṣarṣar u ne ṣabā

[7a]

78 Emīn-i vaḥy-i Ḫudādan o Seyyid-i ʿālem
Édince böyle peyām-ı beşāreti ışġā

79 O şehryār-ı rusul devlet ü saʿādetle
Ḳıyām édüp hemen ol demde dédi yā Mevlā[461]

80 Rükūb irādesin étdükde Seyyid-i kevneyn
Burāḳ seng-i rikāba yanaşmayup aṣlā

81 Ne deñlü oldı o mihmīz-i ḫurde-yi ilḥāḥ
İṭāʿat eylemeyüp tevsen-i ḥarūnāsā

82 Bu vaż' ḥażret-i Cibrīl'e oldı şerm-āver
Ki ḥüsn-i ḫulḳunuñ étmişdi vaṣfını ıṭrā

---

[460] "Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir." İsra 1.

[461] Metinde ve neşredilen Dîvân'larda kelime "hemān (OK: 62) (İK: 138)" olarak bulunmaktadır. Vezin gereği kelimenin "hemen" şekli tercih edilmiştir.

83 Lisānın étdi aña tāziyāne-yi tevbīḫ
Ki ey şuʿūruna bīgāne mübtelā-yı ḫaṭā

84 Saña aşılda ṭabīʿat mıdur bu serkeşlik
Yaḫud teḫallüfe şimdi mi geldi emr-i Ḫudā

85 Ya bilmedüñ mi ʿaceb rākibüñ kim olduġını
Nedür bu devletüñi depmeden ġaraż āyā

86 Beyān-ı ʿözr édüp ol dem Cenāb-ı Cibrīl'e
Ki ey emīn-i rusul ḳıl biraz ʿinān irḫā

87 Sebeb déyü bu şumār étdigüñ birisi degül
Velīk pāyumı bend eyledi benüm bu recā

88 Ki ʿarşa-gāh -ı ḳıyāmetde vāhibü'l-āmāl
Bu servere édecek ḳırḳ biñ Burāḳ ihdā

89 Beni unutmasun ol günde ḳoymasun maḥrūm
Ṣıṭabl-ı ye'ş ü elemde esīr-i ġam tenhā

90 Bu maṭlabın édicek ʿarż-ı ḫāk-i pāy-ı şerīf
Buyurdı maḳṣadını vaʿd ile ʿināyet aña

91 Olınca nāyil-i vaʿdi o ṣādıḳu'l-vaʿdüñ
İṭāʿat eyleyüp étdi ḳuşūrun istiġnā

92 Netīce Mescid-i Aḳṣā'da buldı kendisini
Rikābe-pāy-ı şeref-baḫşı olmadın bercā

93 Girince Mescid-i Ḳuds'e İmām-ı dīn-i mübīn
Melekler eyledi ervāḥ-ı enbiyāya ṣalā

---

85 bilmedüñ: bildiñ OK.
86 -: ey OK.
88 ki ʿarşa-gāh: geh ʿarşa gāh OK.
92 olmadın: olmadan OK.

94 İmāmet eyledi ol muḳtedālara ol şeb
Ḥużūr-ı ḳalbile hep étdi ol ṣalāyı edā

95 Baḳup o cemʿe cevāhir-şināslar dédiler
Ṣufūfı subḥa-yı dür līk imāmesi yektā

96 Ya bir ḳılāde-yi nūr idi gerden-i dīne
Vücūd-ı faḫr-ı cihān şemsetü'l-ḳılāde aña

97 Ya bir ṣaḥīfeye taṣvīr-i enbiyā yazılup
Muṣavver işledi ser-levḥasın gül-i raʿnā

98 O şeh-süvār-ı şerīʿat seferli oldıġına
Ṣalātını seferī iki rekʿat étdi edā

[7b]

99 Tamām édince namāzı o żayf-ı Raḥmānī
Niṣār-ı şükr-i şeker étdi hem duʿā vü ṣenā

100 Dédi o servere Cibrīl yolcı yolda gerek
Buyur ki muntaẓıruñdur firişteġān-ı semā

101 Viṣāl-i şevḳı ile eyleyüp hemān nehżat
O şāh-ı ḫıṭṭa-yı *levlāk*[462] o māh-ı burc-ı ʿalā

102 Çekildi rān-ı hümāyūnına Burāḳ ol dem
Süvār olup o şehen-şāh-ı mülk-i istiġnā

103 ʿİnān-ı ceẕbe-yi Ḥaḳ ḫaṭve-yi nuḫustı felek
Rikābdār-ı melek perdesi perend-i ṣabā

104 Mübeşşirān o peyāpey sipihre étdi şitāb
Ki geldi işte o sulṭān-ı taḫtgāh-ı vefā

105 Melāyik aldı yemīn ü şimāl o pīş ü pesin
O mevkib ile édüp ʿazm-i ṭārem-i vālā

[462] "Levlâke levlâk lemâ halaktu'l-eflâk" "Sen olmasaydın felekleri (kâinâtı) yaratmazdım." Mehmet Yılmaz (1992), Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul, s. 113.

106 O ferr ü ḥaşmet ile oldı menzil-i evvel
Firāz-ı mesned-i otaḳ-ı künbed-i ḫaḍrā

107 Ḫayāl ḳıl ne ticāretdür ol ki ġabrāya
Żiyā vérüp yérine āftāb aldı semā

108 Gözüñ silüp éyü baḳ aya şanma maḥv-ı ḳamer
Turāb-ı maḳdemine gök gözünde eyledi cā

109 Nücūm şanma ki saḳḳā-yı çarḫ o pādişehüñ
Şu şaçdı yolına oldı reşāşeler peydā

110 Ya çentedār-ı felek ʿādet-i mülūk üzre
Yolında eyledi çil pāre o şehüñ ilḳā

111 Ya maḳdem-i şeh-i kevneyne faḫr édüp arża
Üzengi parladup alay çekdi cünd-i semā

112 Ya ḥūriyān egilüp ḫuldden temāşāya
Şunūf-ı bend olan elmāslar vérürdi żiyā

113 Yaḫud anuñçün açıldı ḫazāyin-i melekūt
Şaçıldı sāḥasına şebçerāġlar her cā

114 Kebāb olursa n'ola nesr-i ṭāyir ü vāḳıʿ
Ḫamel ḳudūmuna ḳurbān içün k'olındı fedā

115 Rüsūm-ı pādişehān üzre şāh-rāhında
Şu sepdi müşg-i seḥābıyla delv olup saḳḳā

116 Miṣāl-i sāyis alup sünger-i ṣüreyyāyı
Silüp Burāḳ'ını keyvān-ı çarḫ sertāpā

117 Felekde ṭaşı terāzūyı divşirüp mīzān
Mesīr-i muḥtesib-i dīne oldı rāh-güşā

115 sepdi: saçdı OK.

118 Semā-yı heftüme basṭ eyleyince nūr-ı şeref
Pelās-ı naḥsini étdi zuḥal bedūş-ı ḫafā

119 Ḳuruldı anda çü ordu-yı şehryār-ı rusul
Otaḳı Sidre vü evrāḳı felekler gūyā

[8a]

120 Kelāmı nāẓım-ı Miʿrāc olanlaruñ ekṣer
Maḥall-i Sidre'de olmışdı ıżṭırāb-nümā

121 Kimisi ʿarşdan evvel kimisi fevḳa'l-ʿarş
O naḥl-i ḥikmetüñ étdi maḥallini imlā

122 Velī rivāyet-i ʿallāme-yi Buḫārī'den
Budur ṣarīḥ-i ḥadīṯ -i Cenāb-ı Ḫayr-ı Verā

123 Ḫulāṣa anda érişdi cenāb-ı Cibrīl'e
Nidā-yı nāfiye-yi dūr-bāş-ı *mā minnā*[463]

124 Benüm ḥabībüm ile sırr-ı vaḥdetüm vardur
Reh-i muḳarreb-i Refref kifāyet eyler aña

125 Burāḳ'a daḫı uruldı küdiste-yi tevfīḳ
Ḳalup ḥazīn-i firāḳ u esīr-i āh u bükā

126 Finā-yı memleket-i Ḳuds başḳa neş'e vérür
Degül mesīregeh-i ḥalbetü'l-kümeyt o feżā

127 Ṣad iḥtirām u ṣad iʿẓām u ṣad kerāmet ile
Érişdi ʿarşa o kürsī-nişīn-i ḳurb-ı Ḫudā

128 Görince aṭlas-ı çarḫ inbisāṭ gösterdi
Aña göre ne ḳumāş oldıġın bilür zīrā

---

119 felekler: ıżṭırāb OK.
122 ṣarīḥ-i ḥadīṯ: ḥadīṯ-i ṣaḥīḥ OK.
[463] "(Melekler şöyle derler:) Bizim her birimiz için, bilinen bir makam vardır." Saffât 164.
125 küdiste-yi: ki dest-i İK.
127 iʿẓām: iḳrām OK.

129 O şevḳ-ı vuṣlat ile ol sülūk-ı sürʿat ile
Geçüp hezār hezārān mesāfe-yi pehnā

130 Çü Refrefinde tamām oldı ḥadd-i maʿhūdı
Teʿāḳub üzre gelüp eden *minnī*[464] ile nidā[465]

131 Èdüp hezār bevādī-yi nūr-ı ḳudsi güẕār
Ne hemdemi ne refīḳı vaḥīd ü bīhemtā

132 Èrince menzil-i ser-ḥadd-i *ḳābeḳavseyn*[466]e
Çıḳınca ḳabża-yı taḥmīnden o nūr-ı hüdā

133 Degüldi cāri bu eṣnāda mā-yı māhiyyet
Ne güne vaṣf olınur lafẓı olmıyan maʿnā

134 O bezme girmemege imtināʿ olup derbān
Ne ʿaḳla rāh u ne keyf ü ne kem ne çūn u çirā

135 Berīsi yoḳ ne cihātuñ ne istikāmetüñ
Ne cevher ü ne ʿaraż var ne ḥarf var ne ṣadā

136 Tecerrüd étdi mezāyā libās-ı ketminden
Alup vérildi derārī-yi dürc-i *mā evḥā*[467]

137 Beyānı maḥremi ʿaḳl olmıyan ʿaṭāyāya
Cenāb-ı ḫāzin-i dīn nāyil oldı müstevfā

138 Alup o ḳāfile-sālār-ı bender-i ġufrān
Hezār-bār tefārīḳ-ı kām-ı sūd-efzā

---

130 : adın İK, eden OK.

464 "Benim için."

465 Vezin aksamaktadır.

466 "O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. " Necm 9.

133 ḥadd: vaṣf OK.

134 girmemege: girmege OK.

135 iṣṭiḳḳsā tek: istikāmetüñ OK.

467 "Bunun üzerine Allah kuluna vahyini bildirdi." Necm 10.

138 -: kām-ı OK.

139 Ne meymenetli żiyāfetdür ol żiyāfet kim
Mużîfi ola rıżā-cūy-ı żayf-ı ʿayn-ı rıżā

140 Vücūdı raḥmet idi ʿāleme anuñçün kim
Aña bu luṭf-ı Ḫudā ʿālemi édüp iḥyā

[8b]

141 Tefāḫur étmek içün ümmeti bu niʿmet ile
Beşāret étmege iẕn étdi Ḥaḳ'dan istidʿā

142 Resūl-i seyyidinüñ oldı ʿabd-i meʾẕūnı
Ki ecr ü ṭāʿate derkār olup çü beyʿ u şirā

143 Bu nām u şān u bu taḥṣîl-i kām-ı devlet ile
O mefḫar-ı dü cihān ol meh-i semā vü ṣerā

144 Nüzūl édince zemîne çü āyet-i raḥmet
Pür étdi ʿālemi hep ṣıyt-ı ḫurrem-i büşrā

145 Lebîb-i mücrim ü ʿāṣî vü ḫāṭı vü sāḥî
Siyāh-rūy u kerem-cūy u müstehān-ı verā̱

146 Èdüp neḳāyişe cism ü cevāriḥin itlāf
Èrişdi bi'l-aḫere süsti-yi ḥavāss u ḳuvā̱

147 Ne elde mā ḥaṣal u ne cerîdesinde ʿamel
Ne zād-ı āḫiret ü ne fevāyid-i dünyā

148 İḥāṭa étmiş anı çār mevce-yi ḥayret
İşi ʿināyete ḳalmış ġarîḳ-i baḥr-ı belā

149 Ümîd-i cāyize-yi ʿafv u maġfiretle olup
Bu naḳl-i muʿcizede olmaġa suḫān gūyā

150 Ne deñlü ḥaddi degülse bu ʿarṣagehde yine
ʿAṣā-yı ḫāme ile leng ü lūk ola pūyā

148 mevce-yi ḥayret: lücce-yi ḥayret OK.
150 gūyā: pūyā OK.

151 Velīk sāyile iḥsān içün bahāne arar
Kerem ḫalīḳa-yı ẕātiyesi olan küremā

152 Bu ʿarż-ı ḥālüm ile maṭlabum şefāʿatdür
O müstemendini meʾyūs eylemez ḥāşā

153 O gün ki şayḥa-yı *hel min mezīd*[468] édüp dūzaḫ
Feżā-yı maḥşer olur naʿragāh-ı vāveylā

154 Beni meẕellet ile ḥaşrde gören démesün
Yazıḳ ki bīkes imiş bu faḳīr-i bīser ü pā

155 Amān İlāhi esīr-i firāş-ı ʿişyānam
Olursa şerbet-i ġufrān olur bu derde devā

156 Amān İlāḥi yüzüm ḳarasın urup yüzüme
Beni bu ümmet içinde éder misin rüsvā

157 Amān İlāhi beni ins ü cin şeyāṭīni
Düşürdi dāma édüp ʿaḳl u fikrümi yaġmā

158 Ḳoma bu ʿabd-i żaʿīfüñ ayaḳlar altında
O sāḥalarda beni ḳılma ḥande-yi aʿdā

159 Dilimdedür *sebeḳat raḥmetī ʿalāġażabī*[469]
Bu ḳavlin oldı müdām elde *ʿurvetu'l-vuṣḳā*[470]

160 ʿİbāde sāyil içün sen didüñ *felā tenhar*[471]
Ḳapuñdan eyleme reddile ben faḳīr-i cüdā

[9a]

161 Amān İlāhi ḥabībüñ şefāʿatiyle beni
Bu varṭalardan emīn eyle ʿafva eyle sezā

---

[468] "O gün cehenneme "Doldun mu?" deriz. O da "Daha var mı?" der." Kaf 30.
153 olur: ola OK.

[469] "Rahmetim gazabımı geçti." Hadîs-i Kudsî, Buhârî, Tevhid, 15, 22, 28, 55; Müslim, Tevhîd, 14, 16; Tirmizî, De'âvât, 99; İbn-i Mâce, Mukaddime, 13…

[470] "Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allâh'a inanırsa, kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allâh işitir ve bilir." Bakara 256.

[471] "El açıp isteyeni de sakın azarlama!" Duhā 10.

162 Daḫı o kimseyi kim güş édüp bu feryādum
Teraḥḥum ile baña eyleye bükā ya duʿā

163 Daḫı o kimseyi kim oldı sevḳ u terġībi
Bu naẓm-ı ḳāṣırı inşāduma vesīle baña

164 Hem ol şehen-şeh-i dīnüñ hem āl ü ʿizzetinüñ
Derinde tā ki gedādur ʿumūm-ı şāh u gedā

165 Hemīşe ẕātına hem āline ṣalāt ü selām
İlāhi *ṣallu ve sellem ʿaleyhi teslīmā*[472]

Mim[473]

6. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[474]

1 Defter-i luṭf-ı Ḫudā'yı yazmaġa kilk-i ḳażā
Nūrdan çarḫa zer-efşān oldı *zeyyenne's-semā*[475]

2 Defter-i mihre güşāyiş vérmede her gün felek
Ḫāveridür rūz-nāme kīsedārı gūyiyā

3 Ṣebt ü taḥrīr étmege āṣār-ı ṣunʿ-ı ḫurremi
Rūy-ı arżuñ żū-yı şems āhārıdur sertābepā

4 Ḫusrev-i ḫūrşīdden her gün teraḳḳī almada
Māh gūyā bir sipāhīdür hilāli ibtidā

5 İḳtirānāt-ı saʿīdiyeyle istidlāl édüp
Bir feraḥ var dérdi lābüd ṭabʿ-ı tencīm āşinā

6 Ḳurṣ-ı miḥr ile hilāl añlar gören ammā degül
Cevri terk ü ḥulf içün étmek ḳılıc ḳoydı semā

---

162 bükā ya duʿā: bükā vü duʿā OK.
165 hem: - OK.

[472] "Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevât getirirler. Ey müminler! Siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin." Ahzâb 56. âyetine telmihen.

[473] Kasîde, neşredilen Dîvân'da "Kasîde-yi Ra'nâ Berây-ı Defterdâr şuden-i Râmi Paşa-zâde Mustafâ Beg (OK: 103)" başlığı ile yer almıştır. Mecmû'a-yı Eş'âr'da başlıksız bulunmaktadır.

[474] Kasîde, Dîvân'da 100 beyittir (OK: 103-110), Mecmû'a-yı Eş'âr'da 72 beyit bulunmaktadır.

[475] "Biz yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik." Saffât 6.

7 Ḫayr ola bir başḳa yüz gösterdi çarḫ-ı kīnever
Ètmede bervefḳ-i ḫᵛāhiş devre zīrā ibtidā

8 Var bu eṣnāda bir iş Ḥaḳ bednaẓardan ṣaḳlasun
Sūbesū olmaḳda esbāb-ı şeṭāret rū-nümā

9 Cümle maḥsūsāt-ı ʿālem inbisāṭ esbābıdur
Ḥiss-i meʾlūfından étdi iʿtirā gūyā ḳuvā̱

10 Bu ne ḥikmetdür ki dehşet-baḫş olan āvāz-ı raʿd
Ṭop-ı ʿīdāsā vérür erbāb-ı ʿirfāna ṣadā

11 Birbiriyle ḳaṣr-ı emn-ābādda ḥüccetleşüp
Buldı āsāyiş miyān-ı rind ile ehl-i riyā

12 Oldı babalı oġullı vāʿiẓi gördüm bu gün
Şevḳıla pīr-i muġāna çaġırur yāhū baba

13 Bozdı ṭavr-ı cevrini divşirdi dām-ı mekrini
Ḳalmadı gerdūn-ı dūnuñ ḳayd-ı gīdī ġālibā

[9b]

14 Nāsda berāmed ü reft-i müṣāfāt u neşāṭ
Sūbesū ḥalvā-pezān-ı āşṭī eyler ṣalā

15 Ḥāl-i ʿālemden beni biʾl-lāh āgāh ét déyü
Bir vuḳūf ehlin bulup étdüm aña ṣarf-ı recā

16 Bu ne keyfiyyet ne ḥāletdür déyü taḥḳīḳ içün
Eyledüm iḳdām-ı istikşāf-ı sırr-ı mācerā

17 Māl bulmuş maġribīveş kām-yāb u kām-rān
Ẓulmet-i ġam yoḳ göñüller maşrıḳ-ı mihr-i ṣafā

18 Kīmyāger miydi ʿālem şimdi oldı dest-res
Pūte-yi taḥḳīḳa mı geldi tıramūn ḫaṭā

19 Yoḳsa devletden size bir müjde mi étdi ẓuhūr
Meymenetli pādişeh baş içün inhā ḳıl baña

20 Böyle sūzişle suʿālümden taʿaccüble hemān
Oldı bir dānişver-i ʿālem baña pāsuḫ-serā

21 Dédi ey nādān-ı bīzʿān-ı bezm-i māʿrifet
Saña bilseydüm Lebīb ismin kim étdi iftirā

22 Ḫalḳ saña dīdeler rūşen déyü tebrīkde
Çeşm-i ḳalbüñ gerd-i ġafletle senüñ ḫod sürmesā

23 Dīde-bāz ol ḫᵛāb-ı ġafletden édüp tevcīh-gūş
Diñle ey bīçāre ey bīgāne-yi ẕihn ü ẕekā

24 Pādşāh-ı rubʿ-ı meskūn-ı kerāmet-güstere
Geldi çün telḫīṣ-i ilhām-ı Cenāb-ı Kibriyā

25 Kim vezīrüñ rāġıb-ı fermānuñ āṣāf-ṭıynetüñ
Eyle cāh-ı defterīde müsteşār u muʿtenā

26 Server-i ʿālemle geldi ṣadr-ı aʿẓam bir yére
Biri ḫūrşīd ü biri māh-ı cihān-tāb-ı dehā

27 Yā disem ibn-i Ebā Sufyān ile ʿAmr bin ʿĀṣ
Oldılar tanẓīm-i dīn ü devlete şūrā-nümā

28 Yā disem aḥvāl-i ʿālemden ḫaberdār olmaġa
Biri İskender biri āyīne-yi ʿālem-nümā

29 Yā disem kesb-i vuḳūf-ı mülk-i ʿadl ü dād içün
Biri hem mülk-i Süleymān biri İbn-i Berḫıyā

30 Buldı istiḳrār rʾey-i pādşāh-ı dīn-penāh
K'ola defterdārı bir vālā-neseb rüşd-āzmā

---

26 biri: bir OK.
27 u: - OK.

31 Nevr-i nūr-efzāy-ı gülşenzār-ı ṣıdḳ u iʿtimād
Necm-i burc-ārāyı çarḫ-ı iʿtibār u ıṣṭıfā

32 Necl-i kāmil ṣāni-yi Büzürc-mihr-i ṣāf-dil
Rāmi Paşa-zāde yaʿnī mīr-i Eflāṭūn-dehā

33 Maẓhar-ı luṭf-ı hümāyūn-ı cihān-bānı olup
Oldı defterdār-ı ḫayr-endīş-i devlet ḥāliyā

[10a]

34 Ḥamduli'l-lāh kim bu hengām-ı feraḥ-peyġāmda
Oldı yāḳūt-ı icābet ḳurṭa-yı gūş-ı duʿā

35 Ḥamduli'l-lāh kim dimāġ-ı cāna ḳuvvet-baḫş olup
Gīsu-yı maḳṣūdımı étdi hevālar ʿıṭrsā

36 Ḥamduli'l-lāh oldı sūḳ-ı kām-rānīde bu sāl
Dil bedestān-ı şeṭāret ḫāme dellāl-ı ṣafā

37 Hāle-yi āġūş-ı istiʿdāda aldı maṭlabın
Der-kenār oldı maḥalliyle o māh-ı dil-rübā

38 Dérdim elbet boş degül ṣandūḳa-yı esrārdan
ʿĀleme bir cevher-i şādī olur pertev-nümā

39 Müjdeci başıydı gūyā kāʿbe-yi ümmīdden
Būy-ı ʿanberle ʿabīserle gelüp bād-ı ṣabā

40 Nūr-ı ẕiḥni ẓulmet-i ketm-i umūr-ı ḫarḳ éder
Necm-i ṣāḳıb eyler anuñ fikretinden reh-nümā

41 Oldı ol mīr-i mükerrem pīr-i erbāb-ı raḳam
Ḫāme gūya dest-i cūdında ḳalem-bek bir ʿaṣā

42 Devḥa-yı bālāyı ḳadr ü himmeti ol rütbe kim
Naḫl-i Ṭūbā himmeti yanında bir kūteh giyā

43 Pertev-endāz olsa pertev sūz-ı reʾyi bir yire
Sāye rengiyle ḳalur eṭrāfda żū-yı ẕekā

44 Ḫusrevānı kenzdür gūyā ferāmīn ü berāt
Bekler ol kenzi dem-i imżāsı hem-çün ejdehā

45 Ḫāme vü ḫaṭ vālid-i mācidlerinden muntaḳil
Ḳaraḳulluḳcılarından iki tābiʿdür aña

46 Ben daḫı baş eski ḳaldım defter-i etbāʿda
Eylemez ḥāşā nigāh-ı nevle dāʿīsin cüdā

47 Ḫāme-cünbān olsa aḥbāba éder iḥyā beni
Daḫme-yi minnet ḳalemdānuñdur ey kenz-i vefā

48 İntisābum ḳırḳ sāli geçdi ḫāk-i pāyüñe
Ḳırḳdı ḳırṭās-ı ʿömri āh miḳrāż-ı ʿanā

49 Ḳuşça cānum başuña döndürseñ āzād eyleseñ
Dām-ı żank-ı ʿayşda tā key ḳalem bend-i belā

50 Dīdemüñ būy-ı piyāz-ı ġam aḳıtdı eşkini
Sil anı gül-berg-i dāmānuñla ey bāġ-ı vefā

51 İstidāneyle temessük vérdigüm dānīlere
Eyledüm vaʿdümde vaḳt-i luṭfuñı vaḳt-i edā

52 Tā ezelden hem efendüm hem veliyyüʾn-niʿmetüm
Luṭf-ı taḳṣīr étmedüñ ḥaḳḳumda bīrayb u riyā

53 Ġayra ʿarż-ı iḥtiyāca himmetüñ rāżı degül
Dergehüñ taʿcīzede māniʿ beni şerm ü ḥayā

[10b]

54 Līk ḫāk-i pāy-ı raʾfet-zāy-ı ṣadr-ı aʿẓamı
Maḳṣadumdur dīde-yi feryāda étmek tūtiyā

---

43 pertev-endāz olsa: olsa pertev-sāz-ı OK.
48 ʿanā: ḳażā OK.

55 Kim odur ancaḳ ḫarīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Hem odur şeh-bender-i iḳlīm ü ʿirfān u ʿaṭā

56 Dāmen-i elṭāfıdur kehfü'l-amān-ı ʿācizin
Ḫırmen-i aʿṭāfıdur rūzī-resān-ı bīnevā

57 Himmeti kāfīdür ehl-i ḥācetüñ āmāline
Müsteniddür elde *kullu'ṣ-ṣaydu fīcevfi'l-firā*[476]

58 Müstaḳillen ʿarż-ı ḥāle vérmez ammā ruḫṣatı
Gāh derbān-ı edeb geh dürre-yi bīm-i ḫaṭā

59 Pīşgāhı ʿālem-i taḥḳīḳ-i ṣad ʿilm ü kemāl
Her nigāhı oldı ʿaḳl-ı evvele nūr-ı hüdā

60 Görse anuñ vādi-yi nādi-yi ʿilm ü ṣoḥbetüñ
Vādi-yi Türkānesinden şerm éderdi Bayḳara

61 Bu mehābetle niçe ḳābil aña ʿarż-ı suḫan
Yoḳ bu daʿvāda durūġum şāhid-i ʿadlim [Ḫudā]

62 Ḳılma istinkāf sulṭānum ḥużūr-ı āṣafa
Tercemān-ı ḥāl-i zārum ol ʿināyet ḳıl baña

63 Rāḳiʿ-i īrāduñam ḫarḳ-ı meṣārif müttesiʿ
Sūzen-i himmet-rüfū ḳılmazsa aḥvālüm fenā

64 Müsteġıllāt u ʿaḳārı ḳalmayup evḳāfı hep
Pāk édüp sildi süpürdi ḳayyım-ı ḳaḥt u [galā]

65 Saḳfı sācid ḥāyıṭı rākiʿ veẕāyif-ḫᵛār-ı ḫod
Et-taḥiyyāta oturmuş rū-bemihrāb-ı duʿā

66 Ben daḫı seccādeyi serdüm tevekkül bābına
Vird-i yā Fettāḥ yā Rezzāḳ ile ṣubḥ u mesā

---

55 iḳlīm ü ʿirfān: iḳlīm-i ʿirfān OK.

[476] "Her av kürkün içindedir."

58 dürre-yi bīm-i ḫaṭā: dürr-i bīm-i ḫaṭā OK.

67 Oḳıyup Dīvān-ı İsḥaḳ eylerüm sedd-i ramaḳ
Şimdi ẕikrü'l-ʿayş u nışfu'l ʿayşdur baña [ġıdā]

68 Ḳūtsuz ḫānem güreşci tekyesiveş gürbeler
Müş donmaḳdan güreş dutmaḳdadur[lar dāyimā]

69 Dāne çekmekden çeküp el zühde çekdi mūrlar
Bīnevālar oldılar ṣavm-ı visāle [mübtelā]

70 Bir rubuʿ var mālikānem rebʿ-i mīrisin eger
Vérse anı eylemezdüm rubʿ-ı meskūna [fedā]

71 Nāmına ancaḳ medār iken niçe sāl eyledüm
Himmetüñ āṣārı nışf-ı zāviyeyle iktifā

72 Saḳy éderdüm āb-ı rūyumla anuñ mezraʿların
Şenligin ḥıfẓ içün eylerdüm vulāta il[ticā]

[11a]

1947 Tarihinde Ankara genel kitaplığınca onbeşliraya satın alınmıştır.

[11b]

Ḳaṣīde-yi Nābī
Berāy-ı ġam[477]

7. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Dün ki étdüm ṭaraf-ı ġamkede-yi ḳalbe naẓar
Görmedüm ẕerre ḳadar gerd-i küdūretden eṣer

2 Pertev-i mihr-i meserretle birūnı tābān
Şūʿle-yi şemʿa-yı şevḳıla derūnı enver

3 ʿĀleme ḫande éder revzeninüñ cāmları
Şemse-yi ṭāḳı vérür ḫāṭır-ı ḫūrşīde keder

4 Tīr-i ġam açduġı revzenleri yér yér olmuş
Bād-ı nāzuñ ḫaber-i gülşen-i ümmīde memer

[477] Kasîde, Dîvân'da 79 beyitten oluşmakta ve "Şikāyet ez-ġam bā-sitāyiş-i Muṣāḥib Muṣṭafa Paşa-yı Ekrem Raḥimehullāhi (AF: 56-63)" başlığı ile bulunmaktadır.

5 Künc-i tāriki ki ārāmgeh-i ḥasret idi
Eylemiş kendüsine şāhid-i maḳṣūd-ı maḳar

6 Dilde peykān ḫadeng-i ġam-ı devrān olmış
Gūyiyā şīşeye ḳonmış bir iki ġonca-yı ter

7 Nisb-i feyẓ étmege gelmiş dil-i pür-tābumdan
Cām-ı pür-neş'e-yi Cem āyine-yi İskender

8 Ḥāṣılı cümle-yi esbāb-ı meserret ḳāmil
Yoḳ hemān muḫliṣ-i dīrīnüm olan ġamdan eşer

9 Dédüm āyā ḳanı ol yār-ı zamān-ı ḥasret
Ḳanı ol hemdem-i germ-ülfet-i eyyām-ı keder

10 Cüst ü cū eyler iken ġam déyü dünyāyı tamām
Dilde buldum yine bir gūşeye siñmiş iñler

11 Cismini girdiş-i eyyām-ı ṣafā nāl étmiş
Yüzi yoḳ kim éde bir daḫı ruḫ-ı ḫalḳa naẓar

12 Göricek menzil-i vīrāni olan dilde dédüm
Seyr édüñ çāhı kişi kendi ḳazar kendi düşer

13 Dil-i rūşende bu ḥāliyle görenler dédiler
Dār-ı İslāmda maḥbūs Firenge beñzer

14 Eyleyüp ḫāline bir ḳahḳaha-yı istihzā
Nāvek-i ṭa'ne-yi düşnāma édüp anı siper

15 Dédüm ey yār-ı vefādār-ı ḥaḳīḳatkārum
Ey bilen ḳā'ide-yi mihr ü vefāyı ezber

16 Çoḳ zamān idi seni görmez idüm ḳanda idüñ
Ḳandasın ḳandasın ey yār-ı felāket-perver

---

5 kendüsine: kendüsini AF.
7 nisb-i feyż: kesb-i feyẓ AF.
7 pür-neş'e-yi Cem: pür-neşve-i Cem AF.

[12a]

17 ʿAcebā ülfet-i ḳaṭʿ eylemege bāʿiṣ ne
Oldı mı yoḳsa dilüñ meşrebimüzden muġber

18 Ülfetüñden senüñ ey düşmen-i maḥrem-sīret
Görmedüm ʿayş u ṭarab görmemeden ġayrı żarar

19 Ey ḫoş ol dem ki ṣafā ḳalmaz idi ḫāṭırda
Baḫtdan müjde-yi teşrīfüñe alduḳça ḫaber

20 Görmedüm geldigüñi hīç tehī-dest senüñ
Getirirdüñ dil-i maḥzūnuma envāʿ-ı keder

21 Ḥālüm āsūde idi sāye-yi menḥūsuñda
Üstüme şāh-ı meserret çekemezdi ʿasker

22 Ḳanı ol dem ki elin kimse dırāz étmez idi
Nuḳre-yi eşküm ile ṭolmış iken rāh-güẕer

23 Hep perīşān idi esbāb-ı ser ü sāmānum
Gāh endīşe-yi cemʿi dile étdükçe güẕer

24 Tesliyet-dād idi baḫtum baña kim ḫavf étme
Şāh-ı ġam milketidür bunda meserret ne gezer

25 Şimdi n'oldı ki bizi böyle ferāmūş étdüñ
Hiç umulmazdı ki bizden geçesün tā bu ḳadar

26 Çekdi bir āh ki raḥm édecegüm geldi yine
Niçe kez ḫāṭırumı étmiş iken zīr ü zeber

27 Girye ile dédi devrān baña çoḳ ẓulm étdi
Ḫalḳa étdüklerümi şimdi baña bir bir éder

---

16 ḳandasın ey: ḳanda eyā AF.
19 müjde-yi teşrīfine: müjde-yi teşrīfini AF.
26 niçe: nice AF.

28 Ḫaberüñ yoḳ beni redd eylediler ʿālemden
Şimdi ḳalmadı baña ḫāne-yi ʿālemde maḳarr

29 Ḳanı ol dem ki yérüm var idi ḫāṭırlarda
Āb ile dānem idi pāre-yi dil laḫt-i ciger

30 Komadı baḫt-ı perīşān baña esbāb-ı ḥużūr
Şimdi ne ṭuʿme ne mesken ne felekde aḫter

31 Maḫlaṣum derbederī oldı adım merdūdī
Daḫı bilmem ki beni gerdiş-i devrān neyler

32 Bir gül açılmadı gitdi emelüm bāġında
Bilsem ey çarḫ-ı sitemger bu cefādan ne biter

[12b]

33 Kendi ẓevḳumda ḥużūrumda dil-i ʿālemde
Dem sürüp eyler iken ʿömr-i ṣafā ile güẕer

34 Geldi bir velvele-endāz feraḥ nāmında
Menzilümden beni etbāʿum ile étdi beder

35 Sebebinden olıcaḳ perde-keş-i istifsār
Oldı bu naġme ile zemzeme-ārāy-ı ḫaber

36 Geldi devrān-ı ṣafā-baḫş-ı Muṣāḥib Paşa
Lāzım oldı saña ey ġam ʿadem-ābāde sefer

37 Nice paşa ki düşer tācı başından çarḫuñ
Şānınuñ mertebe-yi rifʿatine étse naẓar

38 Hemdem-i pādişeh-i dehr ki Āṣaf bulsa
Ḫāk-i pāk-i ḳademin dīde-yi ʿaḳlına çeker

39 Bermekī-mevhibe düstūr-ı mükerrem ki durur
Reh-güẕārında niyāzile niçe Ḫātimler

---

29 laḫt-i ciger: ḫūn-ı ciger AF.
35 zemzeme-ārā-yı ḫaber: zemzeme-pīrāy-ı ḫaber AF.

40 Ḫāk-i dergāhına yüz sürmek ile ḫūrşīdüñ
Dédiler ehl-i cihān nāmına şāh-ı ḫāver

41 Şimdi anuñla baḳar ehl-i cihān dünyāya
Ẕātıdur dīde-yi dünyāya bu gün nūr-ı baṣar

42 Medḥ-i temkīnini kim boynına aldı devrān
Āferīn himmet-i gerdūna ki bu bārı çeker

43 Az gelür ẕātı gibi kārgeh-i iḳbāle
Böyle pākīze naẓar cāmiʿ-i mecmūʿ-ı hüner

44 Ètmiş üstād-ı ezel ʿÖrfī vü Ḫākānīden
Feyż ile mertebe-yi ṭabʿ-ı şerīfin berter

45 Hüneri kimdür éden çok bu ḳadar kendüye mülk
Nāmı oldıysa ʿaceb mi vüzerāya mefḫar

46 Çarḫ-ı iẓhār-ı ʿubūdiyyet içün dergehine
Kehkeşāndan biline baġladı zerrīn kemer

47 Serv-i ḫoş sāye-yi bostān-ı makārimdür kim
Devr éderler başına ḳumrı gibi şems ü ḳamer

48 Jengini açmaḳ içün çehre-yi māhuñ felege
Maṭbaḫından götürür bād-ı seḥer ḫākister

[13a]

49 Ḫāk-i dergāhını ʿanber déyü taʿbīr édeli
Şermile micmer-i ḳalbümde yanar āteşler

50 Felek almış eline dāyire-yi zerrīnin
O hevā ile ki bezminde ola rāmişger

51 Gülbin iẓhār-ı tevāżuʿla sürer ḫāke yüzin
Dergehinden ki ṣabā eyleye gülzāra güẕer

41 dīde-yi dünyāya: dīde-yi devrān AF.
45 çoḳ: çāḳ AF.
46 zerrīn: bir sīm AF.

52 Ẕāt-ı deryā-yı ḫurūşān-ı mürüvvetdür kim
Mevc-i iḥsānı olur mūcib-i iḥsān-ı diger

53 Naẓar-ı taḳviye-fermāy-ı maʿārif ṭalebān
ʿAşrıdur māye-yi āsāyiş-i erbāb-ı hüner

54 Şimdi āsūdedür ol deñlü cihān kim meşelā
Èdemez ḫavfıla şeyṭān daḫı endīşe-yi şer

55 Ṣafvetī meşreb-i pākinden alur āb-ı ḥayāt
O temennā ile ẓulmetde gezer İskender

56 Pāk-ṭabʿā dür-i pākīze-yi baḥr-ı keremā
Ey véren ẕātı ile çehre-yi dehre zīver

57 Beni lebrīz-i suḫan eyleyen evṣāfuñdur
Dil-i mecbūr bu dem farṭ-ı ṣafādan söyler

58 Āb-ı ṣāfī gibi endīşemi żabṭ eyleyemem
Çemen-i medḥüñe yüz şevḳ ile rū-māle gider

59 Behremend olsa n'ola ẕerreler iḥsānuñdan
Şimdi sensin felek-i dānişe mihr-i enver

60 Çoḳ zamāndan berü deryā-yı ḳader ey dür-i pāk
Atmadı sāʿil-i iḳbāle senüñ gibi güher

61 Dehre pertev bıraġan pāk-i żamīrüñ var iken
Bilemem çarḫ-ı ġalaṭ-pīşe bu mihri neyler

62 Rūzgār-ı keremüñle senüñ ey Ḥātem-i vaḳt
Kimdür āyā diye āyīne-yi ṭabʿum muġber

63 Arż-ı mihr eylemege başladı devrān ammā
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

---

61 bıraġan: bıraḳan AF.

64 Dehrden ġam mı çeker ol ki ola memdūḥı
Bir senüñ gibi kerem ṣāḥibi kāmil server

[13b]

65 Germi-yi tāb-ı ḥavādiṯden eyā evc-i kerem
Sāye-yi ʿāṭıfetüñ üstüme bir ḫayme yéter

66 Der-hevā gördüm idi kendümi rüʾyāda bu şeb
Umarum kim anı bir esb ile taʿbīr édeler

67 Mey-i vaṣfuñla ṭolaldan berü cām-ı ṭabʿum
Beni mestān-ı suḫan şimdi eli üzre dutar

68 Umarum olmaġıla medḥüñi şāmil sözümi
Ḫalḳ ārāyiş-i mecmūʿa-yı cān eyleyeler

69 Şāhid-i naẓmumuñ andan bilürim ḥüsnini kim
Kendüsi sīnede maʿnāsı göñüllerde gezer

70 Suḫan ol deñlü ḫoş-āyende gerekdür ki anı
Eyleye nevʿ-i beşer belki melāyik ezber

71 Çekemem sāde sözi silsile-yi taʿbīre
Neyleyem ḳuvvet-i ṭabʿum benüm ancaḳ bu ḳadar

72 Yādigārun getürür pīşgeh-i ʿizzetüñe
Naẓm ile bender-i dilde yürüyen ḳāfileler

73 Tā ki maḳbūlüñ olup eyleyeler kesb-i revāc
Eylemiş çünki Ḫudā ṭabʿuñı miʿyār-ı hüner

74 Var mı ey kāmil-i devrān sözümüñ noḳṣānı
İşte bāzār-ı suḫan işte terāzī-yi naẓar

75 Çün tamām oldı sözüñ başla duʿāya Nābī
Bir duʿā kim işidüp diye icābet ber-ser

---

70 eyleye: idine AF.
72 dilden: dilde AF.

76 Tā ola ḫāne-yi pür-zīnet-i ʿālem maʿmūr
Her zamān tā ki ḳarār eyleye ṣadrında beşer

77 Bāġbān-ı ezelīden elüm açup dilerüm
Bāġ-ı ʿālemde vére naḫl-i temennāsı ṣemer

78 Güş-ı dünyā ṭolup āvāze-yi iḥsānı ile
Eyleye gülşen-i medḥinde nevā bülbüller

[14a][478]

[14b]

Nābī

8. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[479]

1 Siper dūşında hāle şuʿlesin şemşīr éder mehtāb
O ālātile şām iḳlīmini tesḫīr éder mehtāb

2 Degüldür hāle çıḳmış cāmiʿ içre kürsi-yi vaʿẓa
Gürūh-ı encüme nūr āyetin tefsīr éder mehtāb

3 Degül hāle dutup ḫırmengeh-i çarḫ üzre bir ġırbāl
Ḫubūbāt-ı nücūmı şeb beşeb taʿşīr éder mehtāb

4 Èdüp bir sāġar-ı zerrīni zīb-i süfre-yi hāle
Felekde Cem gibi bir bezm-i mey taṣvīr éder mehtāb

5 Eşi‟a zer ḳalem Nābī devāt-ı sīmdür hāle
Anuñla Enverī dīvānını taḥrīr éder mehtāb

Nābī

9. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[480]

1 Zülf-i siyāhı ṣalsa ʿarıż üzre bīniḳāb
Eylerdi ʿālemi dil-i ʿāşıḳ gibi ḫarāb

[478] Sayfa boştur.
[479] (AF: 465)
[480] (AF: 468).
1 şarılsa: şalsa/ ʿārıż: ʿīẕār AF.

2 Luṭfıyla bir piyāle ṣunaydı o āftāb
Bezm-i ṭarabda eyler édüm kendümi kebāb

3 Çün şām érişdi meclis-i rindāna sāḳiyā
Göster maḳām-ı ḫıẕmet içün niçe āftāb

4 Kim teşne-yi zülāl-i lebüñ olsa ey ṣanem
Ṭūfān-ı Nuḥı görse olur çeşmine serāb

5 Ṣubḥ-ı viṣāl oldı damen mest-i bīḫaber
Nābī olur mı dīde-yi ʿāşıḳda bunca ḫᵛāb

Nābī

10. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[481]

1 Nev baḥāruñ maḳdeminden geşt-i gülşendür murād
İʿtidāl-i faṣldan ārāyiş -i tendür murād

2 Ārzū-yı daġ éderse sīne-yi ʿāşıḳ n'ola
Reh-güẕār-ı yāre feth-i çeşm-i revzendür murād

3 Dil midür ol dil k'ola maḥrūm-ı sūz-ı tāb-ı ʿışḳ
Kim alur zeytūn-ı ḫāmı deste revġandur murād

4 Tengdür vādī-yi yeʾs ü pehn meydān-ı ümīd
Nāmurādı kūçe-yi tārīk ü rūşendür murād

5 Anda istiġnā var ammā bunda züll-i bendegī
Nābīyā terk-i murād étmekden aḥsendür murād

---

2 āftāb: dil-rübā AF.
4 olsa: oldı AF.
4 - : olur AF.
5 bīḫarāb: bīḫaber AF.

[481] (AF: 495).

1 ārāyiş: āsāyiş AF.

[15a]

Nābī

11. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[482]

1 Ruḫunda bādeden yārüñ ki āb u tāb olur peydā
Derūnumda benüm bir maʿden-i sīm āb olur peydā

2 Ḫayāl-i ḥalḳa-yı zülfüñle eşküm düşse deryāya
Zamān-ı ḥaşre dek girdāb bergirdāb olur peydā

3 Ne dem olsa ḫayālüñ cilve-rīz-i āsmān-ı dil
Feżā-yı ʿālem-i endīşede mehtāb olur peydā

4 Serüñ sen āşinā-yı secde-yi ʿışḳ eyle de seyr ét
Göñül ebrū-yı ḫūbāndan saña mihrāb olur peydā

5 İrāde étse bir emrüñ taʿalluḳ fetḥine Nābī
Aña eṭrāf-ı nāmeʾmūlden esbāb olur peydā

Nābī

12. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[483]

1 Senüñçün ḫᵛāb-ı rāḥat çeşm-i giryānumla düşmendür
Bisāṭ-ı istirāḥat cism-i sūzānumla düşmendür

2 Gidelden sūzen-i müjgān u tār-ı kākülüñ elden
Rüfūy-ı ʿāfiyet çāk-i girībānumla düşmendür

3 Ten-i sīmīnüñe ḫamyāze-rīz olmaġla āġūşum
Sirişk -i dil-nişīn āġūş-ı müjgānumla düşmendür

4 Zen-i gerdūndan olduḳça dāmen çīn-i istiġnā
Benüm dest-i Züleyḫā gibi dāmānumla düşmendür

5 Benüm Nābī ḳanı ḫū-kerde-yi vaṣl olduġum demler
O vuṣlat şimdi firḳatdür dil ü cānumla düşmendür

---

[482] (AF: 458).
[483] (AF: 521).
3 sirişk: şirişk AF.

Nābī

13. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[484]

1 Yārüñ bilüriz bezmimüze raġbeti vardur
Ammā ki zamānuñ gözedür sā'ati vardur

2 Bīmihr-i çarḫ étse de īrāş-ı meẕellet
Kem-yābdur erbāb-ı hüner 'izzeti vardur

3 Bütden bulamam farḳını ṣıḳletde raḳībüñ
Ancaḳ o ḳadar var ki bütüñ nevbeti vardur

4 Pīrāmenini eylemiş aġyār-ı iḥāṭa
Dil-dāra niyāz étme göñül ṣıḳleti vardur

5 Bīmār ise de her ne ḳadar çeşm-i siyāhı
'Uṣṣāḳı perīşān édecek ḳudreti vardur

6 Çoḳ mu suḫan-ı Nābīye bu neş'e-yi te'ṣīr
Rindān-ı ḫarābātıla çoḳ ṣoḥbeti vardur

[15b]

Nābī

14. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[485]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ruḫ-ı ẓībāsını vaṣf eyler isem şem' utanur
Ḳad-i bālāsını yād eyler isem söz uzanur

2 Ṣafvet-i sīne-yi sīmīnin édersem taḳrīr
Ma'desi āb-ı ḥayātuñ ḥasedinden bulanur

3 Çarḫ-ı kec-revlügi terk étdi désem kim diñler
Dil-berān meyl-i vefā étdi désem kim inanur

4 Gird-i lebde ḫaṭ-ı nev-ḫīzini taḥrīr étsem
Ḫāmenüñ leẕẕet-i taḥrīrden aġzı ṣulanur

---

[484] (AF: 518).
3 bütden: tebden AF.
3 bütüñ: tebüñ AF.
5 ḳudreti: tāḳati AF.
[485] Gazel, Dîvân'da 17 beyittir (AF: 509-510).

5 Dil-şikenliklerini muḥtesibüñ naḳl étsem
Ḳorḳusından ḫum-ı ser-beste-yi mey ḳan ḳuşanur

6 Nev-baḥār-ı ruḫı bulduḳça teraḳḳī o gülüñ
Şermile mihr-i ciḥān-tāb uzaḳdan dolanur

7 Ḫᵛābda būsesin almaḳ nice mümkin zīrā
Būsenüñ sāyesi ruḫsārına düşse uyanur

8 Ḳalmaz ebrūda girih terk-i ʿitāb eylese yār
Resmdür ceng ḫitāmında kemānlar yaşanur

9 O ḳadar nāzik ü nerm iken o şūḫuñ bedeni
Bu ḳadar sūz u niyāza nʾʿaceb pek ṭayanur

10 Ehl-i ʿışḳ olmaġıla ṭabʿları sāzlaruñ
Biri āvāz édicek cümlesi birden boşanur

11 Ṭıfl-ṭabʿ olmadadur pīr-i felek gitdükçe
Tāze bāzīçeye tiz māʾil olur tiz uşanur

12 Leb-i bīḫande ḳalur ḫaṭṭı gelen ḫūbānuñ
Bu sarāyuñ gidicek devlet-i bābı ḳapanur

13 Cismden her biri ʿārī vü nedāniste iken
ʿİlm-i maʿnāyı hemān gördügi sāʿatde tanur

14 Çoḳ fedā eylese ʿuşşāḳını ol şūḫ nʾola
Anda ol ḥüsn ki var ʿāşıḳını tiz ḳazanur

15 Ney nefes şevḳı ile dāyire-yi ʿālemde
Ḳuşaġın künc-i ʿademden niçe yirden ḳuşanur

---

6 dolanur: ṭolanur AF.
8 çeng: ceng AF.
9 nāzik: nazīk AF.
12 bu: bir AF.
15 ʿademden: ʿademde / niçe: nice AF.

16 Beytler yapmada miʿmār-ı ḳalem ey Nābī
Bu fenā ṣafḥasını cāy-ı iḳāmet mi ṣanur

[16a]

Velehu Nābī

15. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[486]

1 Dil étmedi ḥayālüñi maḥrem enīnine
İẓhār-ı ḥasret étmedi gör nāzenīnine

2 Ẕātında gül ki sūḫte-yi nār-ı ḥüsnidür
Ḥācet ne bübülüñ nefes-i āteşīnine

3 Bulmış dehān-ı dil-bere mānend-i noḳtayı
Reşk eyledüm dilüñ naẓar-ı ḫurdebīnine

4 Dilde ḫayāl-i ḳāmet-i yāri gören dédi
ʿArʿar dikildi bāġ-ı vefānuñ zemīnine

5 Nābī senüñle ṣulḥa ḳasem étdi çarḫ līk
Bir āteşīn ʿadūdur inanma yemīnine

Velehu Nābī

16. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[487]

1 Nihāl-i gül dénürse ḳadd-i ḫūbāna leṭāfetle
Saña naḫl-i tecellī dénse lāyıḳdur bu ḳāmetle

2 Yanup yaḳılmadan leb-teşnelikden āh-ı ḥasretden
Şeb-i ḥicrānuñ aṣlā farḳı yoḳ rūz-ı ḳıyāmetle

3 Benüm de sūzişüm ʿarż ét emānet pīşgāhında
Gidersen ey ṣabā kūy-ı dil-ārāya saʿādetle

---

16 yapmadadur ṭavrıma: yapmada miʿmār-ı AF.

[486] (AF: 1051).

1 étmedi: eylemedi AF.

2 ḫüsnidür: ḫüsndür AF.

5 Nābī senüñle ṣulḥa ḳasem itdi çarḫ līk: Nābī senüñle itdi ḳasem ṣulḥa çerḫ līk AF.

5 āteşīn: āştī AF.

[487] (AF: 1037).

3 ṣabā: göñül AF.

4 Ne lāzum zaḥmet-i teklīf-baḫş leşker-i nāza
Èderken ġāret-i dil şeh-levendāne ḳıyāfetle

5 Ẓarīfāne ġazeller söyleyüp yāre oḳıtmaḳdan
Lebüñ būs eylemekdür ḳaṣd-ı Nābīnüñ ẓarāfetle

Velehu Nābī

17. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[488]

1 Devāt-ı sīmini gördükde ol şūḫuñ miyānında
Yér eyler ʿāşıḳuñ tīġ-ı maḥabbet üstüḫ ʿānında

2 Felātun olsa da mümkin mi Mecnūn olmamaḳ ey dil
O şūḫun sīmden zencīrini gördükçe yanında

3 Olur dil cilvegāh-ı dāġ-ı ḥasret lāleveş gāhī
Mürekkeb noḳṭasın gördükçe laʿl-i dil-sitānında

4 Şarīr-i ḫāme ṣanma ḥarf-i rīz olduḳça evrāḳa
Olur nālān u giryān ḫāme-dest-i bīemānında

5 Dil-i sevdā-zede şevḳ-ı viṣālile devāt oldı
Èderdüm aña Nābī ʿarż-ı maḳbūl olsa yanında

[16b]

Velehu Nābī

18. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[489]

1 Bize sāḳī ne ḫūrşīd ü ne māh-ı ʿīd göstersün
Esīrān-ı ḥımāra sāġar-ı Cemşīd göstersün

2 Göñül ey māh-ı mihr-engīz geçmez senden isterse
Felek her géce bir meh günde bir ḫūrşīd göstersün

3 Dirīġ étmez ne kālā istese sūdāger-i tevfīḳ
Göñül sūḳ ṭalebinde ṣūret-i ümmīd göstersün

---

4 teklīf-baḫş: teklīf-i cünbiş AF.

[488] (AF: 1054-1055).

2 ey dil: ādem AF.

3 Olur dil cilvegāh-ı dāġ-ı ḥasret lāleveş gāhī: Midādāsā sevād-ı dīde reşkümden olur cārī AF.

3 gördükçe: gördükde AF.

[489] (AF: 932).

1 ḫımāra: neşāṭuz AF.

3 tevfīk: ḫurşīd AF.

4 Göñülde dāġ şanmış şevḳ-ı istiġnā-yı çarḫ ammā
Ḳabūl eyler mi görsün merhem-i cāvīd göstersün

5 O vaḥşī āfeti ṣayd étmek isterse dil-i Nābī
Niyāz étdükçe tekrār eylesün teʾkīd göstersün

Velehu Nābī

19. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[490]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ẕevḳ-i ġam dilde midür dāġda mı tende midür
Neşve bülbülde midür gülde mi gülşende midür

2 Oldı sermāye-yi ḥayret baña bīm ü ümmīd
Bilemem eyleyecek girye midür ḫande midür

3 Oldı bāzīçe-yi ʿışḳunda nihān ḫātem-i dil
Çīn-i zülfüñde midür sende midür bende midür

4 Gül hem açıldı hem ārāyiş-i destār oldı
Bülbül-i bīḫaber āyā daḫı şīvende midür

5 Ol tevāżuʿ anı mümtāz-ı cihān étmişdür
Naḫl-i gül bāġda bīhūde ser-efgende midür

6 Dürr-i mercān bulınurmuş ṭutalum deryāda
Bu ḳadar çīn-i cebīn ṣatmaġa erzende midür

7 Ḫᵛāh-ı nāḫᵛāh olur āvīze-yi gūş-ı aḥbāb
Nābiyā her ġazelüñ böyle ḫoş-āyende midür

Velehu Nābī

20. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[491]

1 Bir dil-bere dil vér ki belādur démesünler
Bir bādeyi nūş ét ki ḫaṭādur démesünler

---

3 şevḳ: sūḳ AF.
[490] (AF: 620).
[491] (AF: 631).

2 Bir derde esīr ol ki eṭibbā-yı zamāne
Şāyeste -yi tedbīr devādur démesünler

3 Dök naḳd-i sirişküñ ser-i kūyında nigāruñ
Tā müddeʿiyān saña gedādur démesünler

4 Laḫt-ı ciger ü nāleñi iẓhār-ı şitāb ét
Tā kim saña bīberg ü nevādur démesünler

5 ʿAbdī gibi āşüfte-yi ḫūbān-ı ciḥān ol
Nābī saña tā ehl-i riyādur démesünler

[17a]

Velehu Nābī

21. Fe'ilâtün fe'ilâtün feʿilātün fe'ilün[492]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Peyrev ol cümle peyamberlere Cibrīl gibi
İḫtişāṣ étme faḳaṭ birine İncīl gibi

2 Ḳalmışuz āteş ü ābuñ āresinde ḥayrān
Ḳalbimüz rūşen iken revġan-ı ḳandīl gibi

3 Ḳo ḥaṣīr olup ayaḳda ḳalalum istemezüz
Kimsenüñ dūşına bār olmaġı zenbīl gibi

4 Ser-i sünnīde ki destār gibi yek-reng ol
Yüri terk eyle dü-reng olmaġı mendīl gibi

5 Üstüḫᵛān ile Hümā gibi yüri ḫursend ol
Ne vérürler bu şikem-ḫārelige fīl gibi

6 Ġayrinüñ étmek içün çeşmini rūşen Nābī
Rū-siyāh olduġımuz ḳaldı bize mīl gibi

---

2 şāyeste: vābeste AF.
[492] (AF: 1095).
6 oldıġumuz: olmadayuz AF.
6 ḳaldı bize: sürme ile AF.

Velehu Nābī

22. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[493]

1 Ey nāme sen ol māh-liḳādan mı gelürsin
Ey hüdhüd-i ümmīd Sebā'dan mı gelürsin

2 Ālūde-yi ḫūndur yine dāmān-ı girībān
Ey ġamze-yi ḫūnḫᵛār ġazādan mı gelürsin

3 Şevḳuñ var alup ṣatmaġa erbāb-ı niyāzı
Sūdāgeri-yi sūḳ-ı Minā'dan mı gelürsin

4 Teşrīfe bu şeb vaʿdī var ol şemʿ-i ümīdüñ
Ey ḫᵛāb-ı siyeh-baḫt ʿişādan mı gelürsin

5 Bu secde-yi bīhūde nedür her ḳademüñde
Ey ḫāme-yi bīmaġz-ı liḳādan mı gelürsin

6 Èmiş saña dil-ḫastelerin ḥāleti teʾs̱īr
Ey çeşm-i siyeh dār-ı şifādan mı gelürsin

7 Her bir bün-i mūyından aḳar āb-ı leṭāfet
Deryā-yı melāḥatde şinādan mı gelürsin

8 Vāʿẓ bizi taḫvīf ile teşvīşe düşürme
Sen maḥkeme-yi Rūz-ı Cezādan mı gelürsin

9 Bilsem ne içün varmış idüñ kūyına ey eşk
Taḥrīk-i ġażabdan mı recādan mı gelürsin

10 Nābī ġazeli gibi ḫoş-āyendeligüñ var
Ey bād-ı revān-baḫş Ruhādan mı gelürsin

---

[493] (AF: 950).
1 ṣabādan: Sebādan AF.
6 ḥālini taḳrīr: ḥāleti teʾs̱īr AF.
6 dār-ı şifā: dārüʾş-şifā AF.

[17b]

Velehu Nābī

23. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[494]

1 Gülçīn olamaz dest-i temāşā çemenümden
Leb-beste'-yi nāzum söz alınmaz dehenümden

2 Ol Yūsuf-ı ḥüsnüm ne ḳadar olsa da ter-dest
Bū düzd olamaz bād-ı ṣabā pīrehenümden

3 Ol āyīneyim kim göremez ṭālib-i vaṣlum
Bir ṣūret-i ümmīd serāpāy tenümden

4 Mümkin mi ḫam-ı zülfüñe bend olmaya ʿuşşāḳ
Āhū-yı ṣabā reste degülken resenümden

5 Bir tāze nihālüm ki dehānum gibi yoḳdur
Ālūde leb-i dāʿiye sīb-i ẕeḳanumdan

6 ʿUşşāḳı helāk eylemege ḫançer-i ḫūbān
Furṣat mı bulur ġamze-yi ḫāṭır-şikenümden

7 Dil-ber deheninden bu nev-āyīn ġazel olsun
Nābī yine yārāna hedāyā suḫanumdan

Velehu Nābī

24. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[495]

1 Ḫayāl-i zülf édermiş ʿuşşāḳ-ı mehcūr gördüñ mi
Muḥabbetde bu deñlü fikr-i dūrādūr gördüñ mi

2 Hezārān dil gezersin ey ḫayāl-i yār inṣāf ét
Bu seyrān étdügüñ yérlerde bir maʿmūr gördüñ mi

---

[494] (AF: 934-935).
1 temāşā: temennā AF.
1 temāşā: temennā AF.
4 zülfe: zülfüñe AF.
7 hedāyā: hediyye AF.
[495] (AF: 1114-1115).

3 Fedā étdüñ göñül fikr-i ḫumār-ı ẕevḳ-ı ṣahbāda
Bu ʿişretgāhda bir ẕevḳ-ı bīmaḥrūr gördüñ mi

4 Viṣāli āb-ḫūn-ı ʿuşşaḳı bībāk nūş eyler
Ne bīraḥm olduġun ol ġamze-yi maḫcūr gördüñ mi

5 Hezārāsā hemān feryādı elden ḳoyma ey Nābī
Bu gülşende açılmaz bir gül-i mestūr gördüñ mi

Velehu Nābī

25. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[496]

1 Giryān iseñ ey dil nola cānāne bizümdür
Baḥr-ı ġamuz ol gevher-i yek-dāne bizümdür

2 Ṣūfī senüñ olsun yüri var gerdiş-i tesbīḥ
Biz rindlerüz gerdiş-i peymāne bizümdür

3 Ḥüccetle senüñdür bilüriz ṣavmaʿa ẓāhid
Fermān-ı şeh-i ʿışḳıla meyḫāne bizümdür

4 Peymāne şumār olmaġiçün lāzım olursa
Senden çekerüz subḥā-yı sad-dāne bizümdür

5 ʿAḳl olsa ṣaf-ārā-yı ḫuṣūmet bize Nābī
Ġam çekmezüz andan dil-i dīvāne bizümdür

[18a]

Velehu Nābī

26. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[497]
(fa'lün)

---

3 itdüñ: eyle AF.
4 viṣāli: miṣāli AF.
4 ʿuşşāḳı: ʿāşıḳı AF.
4 ġamze-yi mehcūr: dīde-yi maḫmūr AF.
5 feryādı elden ḳoyma: elden ḳoma feryāduñ AF.

[496] Dîvân'da "bizimdir" redifli gazel, 7 beyittir (AF: 627-628).
[497] (AF: 835)

1 O ġonçe bāġda manende -yi gül güşāde degül
Hezārdan niçün efġānumuz ziyāde degül

2 Kenāra çekmek ümīdiyle dil seni cānā
Miṣāl-i mevce-yi deryā ḳarār-dāde degül

3 Çıḳardı gūşe-yi bām viṣāle dil ammā
Ḫam-ı kemend-i emel küngür-i recāda degül

4 Fiġān-ı zāruñ işitdüm esīr-i ṭurresinüñ
Egerçi pestedür ammā velī ṣabāda degül

5 Yapan anı yine miʿmār-ı iltifātuñdur
Göñül ḫarāb-ı sitemdür ḫarāb-ı bāde degül

6 Kemān-ı cevrini çekmek ümīdin étme göñül
Kemān-ı saḫtdur o gördügüñ kebāde degül

7 Niyāzmend-i viṣāl ol ḳo şer mi ey Nābī
Ne var temenni-yi vuṣlat ḫilāf-ı ʿāde degül

Velehu Nābi

27. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[498]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Kalmadı rāh-ı ṭalebde ḫaṭar inşāallāh
Èderüz kūy-ı murāda sefer inşāallāh

2 Hīç bir ʿuḳde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyāz u seḥer inşāallāh

3 Dil-i seng-i ne ḳadar saḫt ise de dil-dāruñ
Nāvek-i āhum olur kārger inşāallāh

---

1 mānende: mānend AF.
1 Hezārdan niçün: niçün hezārdan AF.
4 fiġān-ı zāruñ: fiġān u zārın AF.
5 lüṭfuñdur: iltifātuñdur AF.
[498] (AF: 956).
2 niyāz u seḥer: niyāz-ı seḥer AF.

4 Germine serdine ṣabr eyleyerek dünyānuñ
Alınur naḫl-i emelden ṣemer inşāallāh

5 Çarḫuñ olmuş ṭutalum devr-i ḫilāf-ı me'mūl
Dem olur kāmımuz üzre döner inşāallāh

6 Peyk-i āhum gideli ḥayli zamāndur yāre
Umaruz kim getüre bir ḫaber inşāallāh

7 Olsa bir kerre vezān bād-ı kerem ey Nābî
Ḳomaz āyîne-yi dilde keder inşāallāh

[18b]

Velehu Nābî

28. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[499]

1 Bir kerre iltifāuñla ḫurrem olmaduḳ
Bîgāne deñlü ṣoḥbetüñe maḥrem olmaduḳ

2 Bilmem bizi gözüñle niçün yersin ey felek
Bu gülsitāna düşdük ise şebnem olmaduḳ

3 Ḥarf-i vefā nüvişte-yi levḥ-i cebîn iken
Engüşt-i iʿtibāra sezā ḫātem olmaduḳ

4 Eṭvārımuz müsellem-i ebnā-yı cins iken
Cānā senüñ yanuñda hemān ādem olmaduḳ

5 Nābî-yi ḫaste dilde girîbān mı var meger
Cevrüñle çāk-i ḫurde-yi deşt-i ġam olmaduḳ

Velehu Nābî

29. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[500]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

4 alınur: alıruz AF.
6 kim getüre: ki getürür AF.
[499] (AF: 754-755).
1 luṭfuñla: iltifātuñla AF.
4 ebnā-yı cins: erbāb-ı tāb AF.
[500] (AF: 1043).

1 Ètdi hem-reng ṣabā gülşeni meyḥāne ile
Germ-ḫūn oldı bu gün gül yine peymāne ile

2 Géce çoḳ yandı baña ḫavfum odur ki bu géce
Ṭutuşur şemʿ-i şeb-ārā yine pervāne ile

3 ʿAhdüm olsun o perī meclise gelmezse eger
Yıḳayum ʿālemi bir naʿra-yı mestāne ile

4 Siteminden gilemend olmaz idüm neyleyüm āh
Āşnā olmasa her gördügi bīgāne ile

5 Nābiyā terk-i ḫıred vāsıṭa-yı rāḥat imiş
Ḳatı çoḳ meşveret étdüm dil-i dīvāne ile

Velehu Nābī

30. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[501]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Dökelüm biz gözümüz yāşını şebnemcesine
Ḥandeler étsin ol āfet gül-i ḫurremcesine

2 Girelüm bāġ-ı viṣāline o serv-i nāzuñ
Ṣaḥn-ı firdevs édelüm mesken-i ādemcesine

3 Zaḫm-ı hicrānını çoḳ çekdük o şūḫuñ bārī
Bir zamān da ṣaralum sīneye merhemcesine

4 ʿAzmümüz Kaʿbe'yedür devlet-i şāhen-şehde
Şimdiden nūş édelüm ṣuları zemzemcesine

5 Nābiyā ḥażret-i Ḥaḳ pādişeh-i devrānuñ
Ède ʿömrini füzūn ʿĪsi vü Meryem'cesine

---

1 hem-reng: yek-reng AF.
1 bu gün gül: gül-i ter AF.
2 ḫavfum: ẓannum / ki: kim AF.
[501] (AF: 1047).
5 ʿĪsī-yi Meryem'cesine: ʿĪsī vü Meryemcesine AF.

[19a]

Velehu Nābī

31. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[502]

1 Ètdi dili ser-geşte felekden de ziyāde
Döndürdi bizi kendüye āḫır Dede-zāde

2 Zerd étdi tenüm sīr édecek cismümi sūrāḫ
Vérdüm yine mānende-yi bībergümi bāda

3 Sevdā-yı ḳudūmile nola sīne dögersem
Çoḳ zaḫma ḳarīn oldu derūnum bu hevāda

4 Bir pūteye beñzer serv üstünde külāhı
Kim rīḫtedür sīmveş ol gerden-i sāde

5 Ṣad ḥüsn-i bahā ile o gül arturup aldı
Nābī véricek göñlüni Şehbā'da mezāda

Velehu Nābī

32. Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün[503]

1 Ḫūn olmaz idi diller endīşe-yi ṣahbāda
Bir ḳatre şarāb olsa nuh kāse-yi mīnāda

2 Ey eşk ḳo menʿ étme dīvāne göñül gezsün
Geh vādī-yi firḳatde geh kūy-ı dil-ārāda

3 Āyīne-yi sāġarda seyr eyledigüm rūyı
Seyr étmedüm ey sāḳī mirʾāt-ı muṣaffāda

4 Ṣaçdum güher-i eşki şebnem gibi dīdemden
Açılmadı bir ġonçe gülzār-ı temennāda

5 Nābī feres-i ṭabʿuñ sürsün bu yola yārān
Bir tāze zemīn buldum maʿmūre-yi dünyāda

---

[502] (AF: 1049).
2 Zerd étdi tenüm sīr édecek cismümi sūrāḫ: Pūr oldı hevā-yı ġam-ı ʿaşḳ ile derūnum AF.
5 aldı: elden AF

[503] Gazel, Dîvânda 6 beyittir (AF: 1052).

Velehu Nābī

33. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[504]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Beni dil-ḫaste görüp çeşmüñe nem gelmez mi
Ya peşīmāne-yi evżāʿ-ı sitem gelmez mi

2 Sende inṣāf éde ey āfet-i bī̇gāne-nevāz
Ṣoḥbetüñ ġayr ile insāna elem gelmez mi

3 Ṭaleb-i kām ile biz bunca şitābān olduḳ
O da āyā saña bir iki ḳadem gelmez mi

4 Ey düşen dāʿīye-yi vaṣf-ı dehān-ı yāre
ʿAcebā ḫāṭıruña rāh-ı ʿadem gelmez mi

5 Rāyegān olmaya mı yine metāʿı maḳṣūd
Nābiyā ḳāfile-yi luṭf u kerem gelmez mi

[19b]

Velehu Nābī

34. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[505]

1 Ètdi fetī̇l deyr-i muġānuñ çerāġına
Mī̇nā o penbeyi ki ḳomuşdı ḳulāġına

2 Sāḳī̇ eger ben añladuġum dil-firī̇b ise
Yoḳdur niṣār-ı tevbeden aʿlā ayāġına

3 Olmaz ʿıyāruñ ey zer-i nāḳıs senüñ tamām
Tā düşmedükçe zerger-i ʿışḳuñ ocāġına

---

5 dünyāda: maʿnāda AF.

[504] (AF: 1112).

2 bī̇gāne-perest: bī̇gāne-nevāz AF.
2 ṣoḥbetüñ ġayr ile: ġayr ile ṣoḥbetüñ AF.
3 saña: bize AF.
4 ḫāṭırıña: ḫāṭıraña AF.

[505] Gazel, Dîvân'da 10 beyittir (AF: 1016).

3 düşmedükce: düşmeyince AF.

4 Virdiyye şerḥi dérsin oḳurlar hezārdan
Eṭfāl-i ġonçe nüsḫasın açmış ḳucaġına

5 Bir kez açılmasun ser-i ḫum yoḳsa kim baḳar
Fermān-ı ʿaḳla şıḫne-yi şehrüñ yasāġına

6 Biñ kez ṭutarsa kāse-yi deryūzesin hilāl
Çarḫ-ı denī bir aḳçe bıraḳmaz çanāġına

7 Olmaz çemende nāleye ruḫsat zamānenüñ
Bülbülleri mürācaʿat itmezse zāġına

8 Nābī baḳar mı türş-cebīnān-ı ʿāleme
Şīrīni-yi ferāġ çalınmış damāġına

Velehu Nābī

35. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[506]

1 Ya rāḥm-ı dil-berān iledür ya recā ile
Yoḳsa metāʿ-ı vaṣl ele girmez bahā ile

2 Vérmez ṣafā-yı cāme-yi muṣaffā lāy-ı ḫum
Olmaz güşāde dīde-yi dil tūtiyā ile

3 Lāzım gelürdi ʿuhdesine mūmiyānunuñ
Bitse şīkest-i şīşe-yi dil mūmiyā ile

4 Taḥrīk-i şevḳ idi rūḫuña cürʾet-i nigāh
Bir kerre baḳmış oldum o da iḳtiżā ile

5 Olduḳ kenār-ı şevḳa yine bādbān-güşā
Girdük sefīne-yi emele biz hevā ile

6 Teşīr-i zühd-i ḫuşk érişdi o ḥadde kim
Gelmekde bezme gerden-i mīnā ridā ile

---

5 ʿaḳla: ʿaşḳa / şehrüñ: ṣabruñ AF.
7 lāleye: nāleye AF.
[506] (AF: 963).

7 Basṭ eylemek makāl-i mübāhāt-ı Nābiyā
ʿArẓ-ı sipāhdur ṣuver-i sīmyā ile

[20a]

Velehu Nābī

36. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[507]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Faṣl-ı güldür édelüm geşt çemenden çemene
Açalum çeşm-i temāşāyı semenden semene

2 Olma aġyār ile hemrāz sözüm diñle benüm
Çoḳdur ey ṣūḫ-ı cihān farḳ suḫandan suḫana

3 Būse bāzīçesidür lebleri meh-rūyānuñ
Ṭolanur tāze suḫan gibi dehenden dehene

4 Keşti-yi şāne olup ġarḳ-ı yem-i zülf-i siyāh
Dolaşur mevce-yi yem gibi şikenden şikene

5 Rīsmān-bāzlıḳ eyler gibi Nābī mıẓrāb
Ṣıçrar āvāze-yi sāz ile resenden resene

Velehu Nābī

37. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[508]

1 Devlet-i meyde göñül ġussa-yı ʿālem çekmez
Sāġar-ı bāde-yi lebrīz çeker ġam çekmez

2 Ḫandesi giryeme vābeste degül dil-dāruñ
Gülleri ol çemenüñ minnet-i şebnem çekmez

3 Ḫam-ı ebru-yı kemāndārını ol dil-dāruñ
Āferīn ḳuvvet-i bāzū-yı dile kem çekmez

---

7 eylemek: eyledük AF.
[507] (AF: 1029-1030).
3 ṭolanur: devr ider AF.
[508] (AF: 703-704).
2 giryeme: giryeye AF.
3 ḫam-ı ebrū: ġam-ı ebrū / dildāruñ: dildār AF.

4 Yine bir zaḫme olur dīde-güşā-yı ḥasret
Zaḫm-ı müstaġnī-yi dil ḥasret-i merhem çekmez

5 Dem mi var sāḳī-yi devrānuñ elinden Nābī
Gāh ḫūn-ābe gehī kāse-yi pür-sem çekmez

Velehu Nābī

38. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Bu sūz ile dil nāle-yi mestāne mi çeksün
Bülbül çekecek bārı da pervāne mi çeksün

2 Ey dil ḳoya taʿvīzi o tesbīḥile zāhid
Varsun der-i meyḫāneye peymāne mi çeksün

3 ʿĀşıḳ ṭaleb-i meyle ḫarābāta mı düşsün
Bir gevher içün ṣıḳlet-i vīrāne mi çeksün

4 Merhem mi ḳosun dāġına elmas ṭururken
Dil dāyīre-yi devlete bīgāne mi çeksün

5 Nābīye düşer ġuṣṣa-yı devrān dile düşmez
Huşyār ṭururken ġamı dīvāne mi çeksün

[20b]

Velehu Nābī

39. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[509]

1 Bāġ-ı dehrüñ hem ḫazānın hem bahārın görmüşüz
Biz neşātuñ da ġamuñ da rūzgārın görmüşüz

2 Çoḳ da maġrūr olma kim meyḫāne-yi iḳbālde
Biz hezārān mest-i maġrūruñ ḫumārın görmüşüz

3 Ṭūb-ı āh-ı inkisāra pāydār olmaz yine
Kişver-i cāhın nice sengin ḥişārın görmüşüz

---

4 ḥasret-i merhem: minnet-i merhem AF.
2 meyḫāneye: meyḫānede AF.
[509] (AF: 696).
2 maḫmūruñ: maġrūruñ AF.

4 Bir ḫurūş ile éder biñ ḫāne-yi iḳbāli pest
Ehl-i derdüñ seyl-i eşk-i inkisārın görmüşüz

5 Bir ḫadeng-i cān-güdāz-ı āhdur sermāyesi
Biz bu meydānuñ nice çāpük-süvārın görmüşüz

6 Bir gün eyler dest-beste pāygāhuñ cāygāh
Bī'aded maġrūr-ı ṣadr-ı i'tibārın görmüşüz

7 Kāse-yi der-yūzeye tebdīl olur cām-ı murād
Biz bu bezmüñ Nābiyā çok bāde-ḫ^{v}ārın görmüşüz

Velehu Nābī

40. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[510]
(fa'lün)

1 Şikestelik dile gīsū-yı yārumuzdandur
Bize bu şīve yine rūzgārumuzdandur

2 Ṭulū' étmedi ḫayfa ol āftāb-ı ümīd
Dırāzi-yi şebimüz intiẓārumuzdandur

3 Şikeste kāse dilüz bir figāna māni' olan
Bu deñlü ketm-i nefes inkisārumuzdandur

4 Düşürmek ol büt-i fikr-i teḫallüf-i vaṣla
Yine telāş-ı dil-i bīḳarārumuzdandur

5 Gören bu naẓm-ı terī şübhe étmez ey Nābī
Ki āb-ı Ḫıżr bizüm çeşme-sārumuzdandur

Velehu Nābī

41. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[511]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Kalmamış ḥüsn-i Ḥaleb köhne dil-ārālıḳdan
Dem urur bād-ı revan-baḫşı mesīḥālıḳdan

[510] (AF: 517-518).
2 şebimüz: şeb-i hicr AF.
[511] (AF: 876).

2 Bād-ı ġarbı dem-i ʿĪsā’ya muḳābil olmaz
Sebze vü şāḫı rehā-yafte tersālıḳdan

3 Ne ḳadar ṭabʿ-ı esāsında tenezzül var ise
Yine geçmez ser-i dīvār-ı felek sālıḳdan

4 Ṭıyneti olḳadar āġişte-yi nūr olmuş kim
Naḳż görmez şeb-i tārında da şehbālıḳdan

5 Ḥaḳ budur kim bu hevā ile binā ey Nābī
Döndürür taḫt-ı Süleymān’ı temāşālıḳdan

[21a]

Velehu Nābī

42. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[512]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Beni şād eylemedüñ sen daḫı nāşād olasın
Şuʿle-yi āh-ı ġarībān gibi berbād olasın

2 Künc-i hicrāna olup sen de benüm gibi esīr
Rūz u şeb dest-zen-i dāmen -i feryād olasın

3 Vére naḫl-ı emelüñ mīve-yi eşk-i ḥırmān
Bir sitemkāra niyāz étmege muʿtād olasın

4 Rūzgār eylesün eflāke ġubāruñ peyvend
Göreyüm pā-zede-yi leşker-i bīdād olasın

5 Telḫkām-ı sitemüñ gör ne çekermiş bilesin
Sen de zehr-ābe-çeş-i kāse-yi ḥussād olasın

6 Eyledüñ Nābi-yi bīçāreye çoḳ cevr ü sitem
Yoḳ ümīdüm ki mükāfātdan āzād olasın

---

2 muḳābil: muʿādil AF.
[512] (AF: 928-929).
2 serzede-yi dāmen: dest-zen-i dāmen AF.

Velehu Nābī

43. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[513]

1 Āzürdedür ümmīd-i viṣāl eyledigümden
Āverde-yi āġūş-ı ḫayāl eyledigümden

2 Ol ġonçe-yi ter cebhesini eyledi pür-çīn
Bülbül gibi tafṣīl-i maḳāl eyledigümden

3 Aġyāra éder gūşe-yi ebrū ile īmā
Cevrüñ görüp iẓhār-ı melāl eyledigümden

4 Şebnem gibi ḫoy-kerde-yi şerm oldı ʿiẕārı
Ruḫsārını gül-berge miṣāl eyledigümden

5 Nābī beni rüsvālıġa āmāde ṣanurlar
Yārüñ ser-i kūyını su'āl eyledigümden

Velehu Nābī

44. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[514]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Merḥabā gelmez idi ey meh-i rūze ḳāle
Var duʿā eyle ḳafādāruñ olan şevvāle

2 Ḳadd ü ḳāmet bu ise ḥüsn-i leṭāfet bu ise
Ḳatı çoḳ kimse vérür mā melekin dellāle

3 Biz gülüñ şuʿle-yi şevḳ olduġunı hep bilüriz
Ṣaḳlasun ister ise dāġ-ı derūnın lāle

4 Kūy-ı ümmīdine reh-yāb ise de nādirdür
Bīdimāġāna düşen reh-güzer-i ihmāle

5 Vaḳf-ı bāzīçe-yi nāz olmaḳ ise dil-ḫᵛāhuñ
Nābiyā vér dili bir dil-ber-i endek-sāle

---

[513] (AF: 926-927).
[514] Gazel Dîvânda 6 beyittir (AF: 964).
3 biz gülüñ: bergler AF.

[21b]

Velehu Nābī

45. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[515]

(fa'lün)

1 Bahār olursa daḫı pāy-beste bāġumda
Yine ḫazān mütereşşid ṣolumda ṣāġumda

2 O şeb ki çeşmüñ ola nūr-baḫş-ı bezm-i ḫayāl
Yanan ʿuṣāre-yi bādām olur çerāġumda

3 Fütāde meymenet-i yeʾs ile metāʿ-ı murād
Ḥaṣīr-i köhne gibi gūşe-yi ferāġumda

4 Görüp bu ṣūret-i ḫākisterīde bilmezsin
Ne āteş olduġumı ben de kendü çāġumda

5 Şeker bulaşıġı-veş kāse içre ḳalmışdur
Henūz būsesinüñ lezzeti dimāġumda

6 Hezār-ı naġme-yi rengīn işitdüm ey Nābī
Ṣadā-yı ḳulḳul-i meydür ḳalan ḳulāġumda

Velehu Nābī

46. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[516]

1 Muḥīṭüñ naġmesin gūş eylemiş hengām-ı cūşında
O lezzet müstekindür mevc-i baḫruñ daḫı gūşında

2 Èder hep çār-sūyı ġaybdan erzāḳum āmāde
Sipihr-i bīḳarāruñ püştmāli ebr-i dūşında

3 Èder ḫande dehānı baḫyeden zer-beft-i şāhāne
O delḳ-ı kem-bahā ḳūy-ı fenānuñ ḫırḳa-pūşında

---

[515] (AF: 1023).
3 gūşe-yi ferāġumda: gāşe-yi ferāġumda AF.
6 hū: - AF.
[516] (AF: 1033-1034).

4 O ḫursend-i ḫıredmendüñdür iḳlīm-i saʿādet kim
Cevāhirle turābuñ farḳı yoḳdur çeşm-i hūşında

5 Ticāretgāh-ı dehrüñ çārsūsın yoḳladum Nābī
Metāʿ-ı maʿrifetden ẕerre yoḳdur ḫod-fürūşında

Velehu Nābī

47. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[517]

1 Vér ḫande ki ruḫṣat-ı ruḫ-ı gülfām görünsün
Kām-ı dil-i rindān-ı mey-āşām görünsün

2 Surḫ eyleyelüm rūyunı vér būseye ruḫṣat
Ol mīve-yi nāzük niçe bir ḫām görünsün

3 Lebdür bu direng-i eşer ey māh-ı sebük-rev
Bir kez ne var ol şūḫ bize rām görünsün

4 Çarḫuñ biri birini muḥīṭ olduġın añla
Meyḫānede bezm içre döner cām görünsün

5 Nābī benüm ancaḳ görinen çeşmüne çarḫuñ
Bir kerre dése zümre-yi nākām görünsün

[22a]

Velehu Nābī

48. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[518]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ḥişşeme ḳanda ki bir dil-ber-i meh-pāre çıḳar
Ṭāliʿümdür ya sitemkāre ya āvāre çıḳar

2 Kande bir fitne-yi düzdīde ẓuhūr eyler ise
Yine baḳsañ bir ucı ġamze-yi mekkāre çıḳar

---

[517] (AF: 933).
1 ḫande ki: ḫandeye / ruḫ-ı gülfām: leb-i gülfām AF.
2 ḫande ki: būseye / niçe: nice AF.
3 lebdür: besdür / māh-ı sebük-rev: āh-ı sebük-rev AF.

[518] (AF: 512-513).
1 sitemkāre: sitemkār ü AF.

3 Géce kimlerle şarāb içdügin ol mest-i ġurūr
Evvel inkār éder ammā ṣoñı iḳrāre çıḳar

4 Gelse mīzān-ı cemāl ortaya ey Yūsuf-ı ḥüsn
Ḳatı çoḳ kimselerüñ ipligi bāzāre çıḳar

5 Olma meftūn-ı riyākāri-yi ehl-i tezvīr
Subḥasınuñ neseb-i rişte si zünnāre çıḳar

6 Çāre-ḫᵛāhāne kime derdümi açsam Nābī
Benden efzūn o da sergeşte vü bīçāre çıḳar

Velehu Nābī

49. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[519]

1 Göñülden rīziş-i eşkile dāġ-ı ārzū çıḳmaz
Ne deñlü eylesen tamġa-yı ʿışḳı şüst ü şū çıḳmaz

2 Ümīd-i nūş-ı meyle ḫāksār olmaḳ güzel ammā
Sirişte étseler cism-i nizārum bir sebū çıḳmaz

3 Çıḳar bir gün ẓuhūra inkisār-ı ḫāṭırum ammā
Benümle ol büt-i āyīne rūyum rūberū çıḳmaz

4 Ḫayāl-i ġamze-yi ḫūbān éder bir kimse gördüñ mi
Ki çeşmümden hezārān ḳaṭre-yi ḫūn mūbemū çıḳmaz

5 Benüm var ise Nābī ʿaks-i naḳş-ı ser-nüviştümdür
ʿİzārında o şūḫuñ yoḳsa ḫaṭṭ-ı müşk-bū çıḳmaz

Velehu Nābī

50. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[520]

---

6 ḫᵛāhān: ḫᵛāhāne AF.

[519] (AF: 700).

2 ümīdüm cām-ı meyle: ümīd-i nūş-ı meyle AF.

4 çeşmümden: çeşminden AF.

5 nüviştemdendür: nüviştümdür / ʿizārından: ʿizārına AF.

[520] (AF: 1049-1050).

1 N’ola āhumla çeksem ṭāḳ-ı ʿarşa ʿanberīn perde
Beni lebrīz-i sevdā étdi bir şūḫ-ı siyeh-çerde

2 Olurdum dāmgāh-ı fitneden āzāde-ser ammā
O şūḫun zülf-i ʿanber yārınuñ sevdāsı var serde

3 Ben āġūşum güşād étmekde ammā dāye-yi gerdūn
Èder ṭıfl-ı ümīdüm dāmen-i maḫşerde perverde

4 O şāh-ı nev-resīdem bendegānından şumār étmez
Anuñçün ḥalḳaveş çeşm-i ümīdüm ḳaldı defterde

5 Bu deñlü Nābiyā étmezdi ṭıfl-ı ḫod-pesendāne
Ruḫ-ı sāḳī nümāyān olmasa mir’at-i sāġarda

[22b]

Velehu Nābī

51. Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün[521]

1 Ġamuñla aġlamaḳdan çeşm-i pür-nem ḳanda ben ḳanda
Ḫırāş-ı sīnede ser-pençe-yi ġam ḳanda ben ḳanda

2 Anuñ cāmı ṭolardı bāde-yi gül-reng ile ammā
Benüm ḫūn ile pürdür sāġarum Cem ḳanda ben ḳanda

3 Çemende güllere şebnem fütāde ben mül ü cāme
Baḳılsa çeşm-i inṣāf ile şebnem ḳanda ben ḳanda

4 Görüp rūyuñda zülfüñ reşkden ḳanlar döker çeşmüm
Ṣafā-yı ṭurra-yı pür-pīç ü pür-ḫam ḳanda ben ḳanda

5 Pür olsa ḥoḳḳası eczā ile gerdūnuñ ey Nābī
Hezārān zaḫm-ı nāsūr ile merhem ḳanda ben ḳanda

---

2 yārınuñ: sāyınuñ AF.
5 ṭıfl-ı ḫod-pesendāne: vażʿ-ı ḫod-pesendāne AF.

[521] (AF: 1054).

3 mül ü cāme: gül ü cāme AF.
4 ḳanlar: ḳalmaz AF.
5 gerdūnuñ: gerdün AF.

Velehu Nābī

52. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[522]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Yāri açdum açıl ey ġonçe-dehānum diyerek
Bezme geldi güle ey serv-i revānum diyerek

2 Pāyine bāri bu taḳrīb ile düşsem yāruñ
Ḳalmadı āh-ı meded tāb-ı tüvānum diyerek

3 Āh bir kerre miyānını alup āġūşa
Sīneye çeksem o sīmīn-teni cānum diyerek

4 Ḫaṭ ber-āverde olan tāze dem-i vuṣlatda
Başḳa bir ẕevḳ vérür geçdi zamānum diyerek

5 Yār söyletdi baña bu ġazeli ey Nābī
Söyleye söyleye ey tāze zebānum diyerek

Velehu Nābī

53. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[523]

(fa'lün)

1 Ol āfetüñ ser-i zülfi ḫam olmasun'olsun
Görüp o ḥāleti dil derhem olmasun'olsun

2 N'ola güdāḫte olsa dilimde peykānı
Bu gülistāna düşen şebnem olmasun'olsun

3 Hezār zaḫm-ı ġama cilvegāh iken göñlüm
Fütāde-yi heves-i merhem olmasun'olsun

4 Girişme-yi mey-i luṭfıla mest olan yārüñ
Kim iltifāt-ı ġam-ı ʿālem olmasun'olsun

---

[522] (AF: 797-798).
1 ey serv-i revānum: ey şūḫ-ı cihānum AF.
[523] (AF: 923).
3 zaḫm-ı ġam: zaḫm-ı ġama AF.

5 O dem ki cāygehi ola sīne-yi Nābī
Ḫarāb-kerde-yi dest-i ġam olmasun'olsun

[23a]

Velehu Nābī

54. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[524]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Dildeki leşker-i endūh güẕer bilmezler
Sākinān-ı Ḥarem-i ʿışḳ-ı sefer bilmezler

2 Şekve ḫurşīd-ruḫān-ı felek-i naḫvetden
Der-i ġam-ḫānemüzi ẕerre ḳadar bilmezler

3 Géce gündüz ʿaraḳ u mey yürinür meclisde
Mestler şām u seḥer mihr ü ḳamer bilmezler

4 Dāġ-ı dil māye-yi feryād yéter ʿuşşāḳa
ʿAndelībān-ı meḥabbet gül-i ter bilmezler

5 Ya ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ ya gül-i rūyuñdur
ʿĀlem-i dilde temāşā-yı diger bilmezler

6 Dili söyletmege besdür suḫan-ı şīrīnüñ
Ṭūṭiyān-ı ḳafes-i ʿışḳ şeker bilmezler

7 Nābiyā şekve-girān-ı ʿadem-i neyl-i murād
Ġālibā girye-yi şeb āh-ı seḥer bilmezler

Velehu Nābī

55. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[525]
(fa'lün)

1 Dem-i viṣāl ẓuhūr-ı ḫaṭ-ı nigāra düşer
Ḫudā vérürse eger ʿīdümüz bahāra düşer

---

[524] (AF: 626).
3 yürinür: yürisün AF.
6 ṭūṭiyān-ı ḫurrem ʿışḳ: ṭūṭiyān-ı ḳafes-i ʿışḳ AF.
[525] (AF: 634-635).

2 Hemān bize düşecek vaḳt-i gülde ʿişretdür
Fiġān-ı nābemaḥal meşreb-i hezāra düşer

3 Ḫayāl-i ʿārıż-ı dil-dārdan tehī dil yoḳ
Miṣāl-i pertev-i ḫūrşīd her diyāra düşer

4 Degül zemīne düşen berf-i ḫāne-yi çarḫuñ
Beyāż-ı ṣūret-i dīvār pāre pāre düşer

5 Ne dil ümīd édinür būy-ı zülf-i dil-dārı
Ne neşr-i būy-ı kerem ṭabʿ-ı rūzgāra düşer

6 Ṣafā-yı mey-gede bir görmeyile añlanmaz
O ẕevḳ-i ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa vara vara düşer

7 Serīr-i çarḫa çıḳar rūzgār ile Nābī
O dil ki ḫāk-ṣıfat reh-güẕār-ı yāra düşer

[23b]

Velehu Nābī

56. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[526]

1 Bu ḥasret böyle ḳalmazdı dil-i endūhgīnümde
Dimāġ olsa eger ḥarf-i niyāza nāzenīnümde

2 Ḳomaz mihmān kār-ı digere imkān-ı güncāyiş
Èdenden secde basṭ-ı būriyā ḳaṣr-ı cebīnümde

3 Gülüp açılmaġa ḫāṭırda yoḳdur ḫᵛāhişüm yoḳsa
Benüm neşv ü nemā ser der-kemīndür āstīnümde

4 Hevāyīler gibi gerdūna refʿ-i ʿarż-ı ḥāl étsem
Èdüp pīçīde ṭumār-ı ġam āh-ı āteşīnümde

---

3 tehīdür dil: tehī dil yoḳ AF.

7 reh-güẕār-ı yāra: cāy-ı reh-güẕāre AF.

[526] (AF: 1014).

4 étsem: itmem AF.

5 Benüm ol ravża-yı sīr-āb-ı cūy-ı istiḳāmet kim
Nihālüm bīd-i mecnūn olsa kec bitmez zemīnümde

6 Èdüp bālā-yı yeʾse duḫte pīrāhen-i ümmīd
Benüm dükkānçe-yi ḫayāṭ var ḳalb-i ḥazīnümde

7 Ben ol naḫl-i vefādār-ı riyāż-ı himmetüm Nābī
K'olur ṭabʿum şeker ḥanẓal meẕāḳa mīve-çīnümde

Velehu Nābī

57. Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün[527]

1 Bu āb-ı tāb-ı ḳaydın meyḫāneler de bilmez
Ṣahbāya neşve kimden mestāneler de bilmez

2 Çeşm-i nedīde-ḫᵛābe āyīneler de ḥayrān
Māhiyyet-i cemālüñ cānāneler de bilmez

3 ʿĀḳil kitāb-ı ʿaḳlı ḥall eylemekde ġāfil
Keyfiyyet-i cünūnu dīvāneler de bilmez

4 Derkinde bezm-i dehrüñ deryāb-ı bezm vāle
Bu gerdiş-i medārın peymāneler de bilmez

5 Bir şemʿdür cihāna sermāye-baḫş-ı sūziş
Ammā bu sözüñ aṣlın pervāneler de bilmez

6 Ser-rişte-yi ṭalebden dünyā ḫarāb-ı kāviş
Bir genc var nühüfte vīrāneler de bilmez

7 Erbāb-ı bezm-i Nābī geh mest ü gāh maḫmūr
Bu derd-i ser nedendür ḫumḫāneler de bilmez

[24a]

---

6 édüp: ider AF.
7 ṭabʿum: ṭaʿm u AF.

[527] (AF: 702).

1 ḳaydın: ḳandan AF.
4 deryāb-ı bezm vāle: erbāb-ı bezm ḥayrān AF.
6 dünyā: diller AF.

Velehu Nābī

58. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[528]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ḥasret-i rūyuñıla çeşmi ki giryān buluruz
Reng-i ruḫsārını her ḳaṭrede pinhān buluruz

2 ʿAnberīn ḥaṭṭuñla rūyuñu añdıḳça deli
Bezm-i endīşede bir micmer-i sūzān buluruz

3 Nīk-baḫtān ki bulur cevf-i ṣadefde dür-i nāb
Şūmi-yi baḫt ile biz ḳaṭre-yi bārān buluruz

4 ʿAks-i ruḫsārını āyīnede görsün o mehüñ
Kim ki dér āteşi āb içre nümāyān buluruz

5 Māyilüz bir güle Nābī ki tebessüm étse
Ḫandeden ġonçe-yi ḫandānı peşīmān buluruz

Velehu Nābī

59. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[529]

(fa'lün)

1 Egerçi ʿālemüñ esfel-nişīn-i gülḫanıyuz
Ve līk nüsḫa-yı taḳvīm-i ṣunʿuñ aḥseniyüz

2 ʿAceb ne ḥāle sürer bāġ-bān nihālümüzi
Ne āteşe yararuz ne sezā-yı gülşeniyüz

3 Emānete nice ḳaṣd-ı ihānet eyleyelüm
Cenāb-ı Ḥaḳḳuñ anuñçün yapılma maḫzeniyüz

4 ʿAceb ki ḳıymetümüz żāyiʿ eylese dihḳān
Hezār mezraʿadan cemʿ olunma ḫırmeniyüz

---

[528] (AF: 699).
[529] (AF: 689-690).
2 ḥāle: kāre AF.
3 ihānet: ḫıyānet AF.

5 Olursa laʿl-i lebe şeh-nişīn dil-i Nābī
ʿAceb mi şāh-ı cihān-perverüñ nişīmeniyüz

Velehu Nābī

60. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[530]

1 Dilde ḫayāl-i silsile-yi müşk-bū mıdur
Yoḳsa nüvişte ḫāneḳah-ı ġamda hū mıdur

2 Ḥayret o deñlü perde-yi çeşm oldı kim görüp
Farḳ eylemem ḫayālümi ol tünd-ḫū mıdur

3 Bir kerre eylesem dil-i vuṣlatla imtiḥān
Tāb-āver-i müşāhede-yi rūberū mıdur

4 Vérmez kef-i nigāha kitāb-ı cemālini
Bilmem nigeh bu girye ile bīvużū mıdur

5 Mestāne cünbiş étmededür çarḫ Nābiyā
Dūşında mihr ü māh bilinmez sebū mıdur

[24b]

Velehu Nābī

61. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[531]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Geldi ḫaṭṭ-ı şūrdadur beste-yi ḫandānı henūz
Şūrdan olmadı zāyil şekeristānı henūz

2 Gerçi ḫaṭ ḳaraladı ṣafḥa-yı ḥüsnüñ ammā
Meşḳ-i nāz étmededür ḫāme-yi müjgānı henūz

3 Ḫaṭṭı olmuş ṭutalum perde-keş-i rūy-ı ümīd
Feṭḥ-i bāb étmededür ḥāk-i girībānı henūz

---

5 ser-baġlüñ: laʿl-i lebe AF.

[530] (AF: 619).

[531] (AF: 664).

3 ḥāk-i girībānı: çāk-i girībānı AF.

4 Ḳaynadı dīg-i vefā dūd-ı ḫaṭṭ oldı peydā
Ṭoymadı māyide-yi vaṣlına mihmānı henūz

5 Ḫaṭ şīkest étmedi ruḫsārınuñ āb u tābın
Ḥüsnden ʿazli içün çıḳmadı fermānı henūz

6 Tīġ-i ḥāżır hele çıḳsun yüze görsün ḥālin
Ḫaṭṭınuñ daḫı ẓuhūr étmedi ʿişyānı henūz

7 Yine seyrangāh-ı pāy-i nigehümdür Nābī
Bitdi ḫārı yine ḫuşk olmadı bostānı henūz

Velehu Nābī

62. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[532]

1 Nāme yazsam yāre destimde ḳalem nābūd olur
Ḥavf āteş-nāme ḫākister mürekkeb dūd olur

2 Kārgāh-ı ṭıynetümde işlenür kālā-yı şerm
Perde-yi çeşmüm ḥicāb-ı şāhid-i maḳṣūd olur

3 Olsa pīr-i deyrden yekdem sebuḳḫᵛān-ı reşād
Buḫl-ı nādān ḫᵛāce-yi taʿlīmgāh-ı cūd olur

4 Reng-i ḫālüñ vérse germiyyet dil-i sūzānuma
Micmer-i endīşeme kāfūr döksem ʿūd olur

5 Eylesem dāġ-ı derūnum şerḥine vażʿ-ı ḳalem
Sīne-yi ḥarf üzre dāġ-ı noḳṭa-yı ālūd olur

6 İʿtimād étmem vefā-yı yāre ʿahd eylerse de
İltizām-ı vażʿ-ı nāmaʿhūd içün maʿhūd olur

7 Sāḥa-yı endīşedür sūḳ-ı teşāvīr-i bihişt
Her ne geçse ḫāṭırumdan Nābiyā mevcūd olur

---

4 dīg-i vefā: dīg-i fenā AF.

[532] (AF: 536).

[25a]

Velehu Nābī

63. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[533]

1 Hevā-yı dil-berān ḫūy-ı dil-i bīiḫtiyārumdur
Ḳapılmaḳ pençe-yi ḫūrşīde şebnem gibi kārumdur

2 Gümān-ı ḳısmet olursa müsāʿid bāzū-yı baḫta
Ne deñlü ḳaçsa da ol āhū-yı vaḥşī şikārumdur

3 Şeb-i dūr-ı dırāz u teng-i tār-ı yeʾs-i hicrāndan
Véren baña tesellī ḫāṭır-ı ümmīd-vārumdur

4 Ne mümkin pençe-yi bād-ı bahāra pāydār olmaḳ
Beni pīrāhen-i gül perde-yi nāmūs-ı ʿārumdur

5 Ḳarār étmem dıraḫt-ı bīḫdār olsam da ey Nābī
Benüm ebrū-yı ḫūbān tīşe-yi şīve vaḳārumdur

Velehu Nābī

64. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[534]

1 Firūzān oldı gülşende dilā pīrāhen-i mīnā
Gül-i ḫoş-rengile olmuş gibi pür-dāmen-i mīnā

2 Bahār olsa yine ebr-efken olsa sāḳi-yi gerdūn
Ki ḳalmış dest-i ʿişmetde dirīġā dāmen-i mīnā

3 O deñlü neşʾe-yāb-ı bezm-i ṣahbā oldı ʿālem kim
K'olamaz şimdi zühhād cefa-cū rehzen-i mīnā

4 O cām-ı dil-güşādan toḫm-ı ʿişret eyle deryūze
K'olupdur ḫūşe-çīn-i feyż-baḫş-ı ḫırmen-i mīnā

5 Èder mi ser-fürū her dūn-meşreb ṭıfla ey Nābī
Kenār-ı dāmen-i rifʿat olupdur mesken-i mīnā

---

[533] (AF: 508).
2 gümān-ı ḳısmet: kermān-ı ḳısmet AF.
[534] (AF: 457-458).
2 ebr-efken: tāb-efken AF.
2 dāmen-i: gerden-i AF.

Velehu Nābī

65. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[535]

(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Dehrden oldı meger ṭay-şude eyyām-ı feraḥ
Gerdişe geldigi yoḳ ḫayli zamān cām-ı feraḥ

2 Yoḳ vücūdı arasañ meclis-i devrānda meger
Ḳonıla baʿż-ı perestārlara nām-ı feraḥ

3 Öyle ṭāir midür ol kim ola āsānca şikār
Ḳurmuşuz biz ṭutalum dāne döküp dām-ı feraḥ

4 Görmedük neydügini noldugını gūş étdük
Bir zamān faṣl-ı bahārın adı hengām-ı feraḥ

5 Var mı görmüş ʿacebā olmadugın ey Nābī
Māye-yi ṣubḥ-ı keder ḫātime-yi şām-ı feraḥ

[25b]

Velehu Nābī

66. Mef’ûlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün[536]

1 Her hafte éder çünki ḫaṭṭ-ı yār temevvüc
Ètse n’ola müsvedde-yi eşʿār temevvüc

2 Bir şemʿ-i ḥaḳīḳat ki fürūzān ola dilde
Ṭūr üzre éder lemʿa-yı dīdār temevvüc

3 Gösterse o gül-gonçe eger nīm-tebessüm
Şebnemveş éder çeşm-i ḫarīdār temevvüc

4 Besdür dil-i ʿāşıḳda olan sūziş-i endūh
Hīç eylemesün cebhe-yi dil-dār temevvüc

5 Yār inmeyicek zirve-yi nāz u siteminden
Ètmiş ṭutalum dīde-yi ḫūn-bār temevvüc

---

5 dāmen-i: dāye-yi AF.

[535] (AF: 487-488).

[536] (AF: 484).

6 Vaṣf-ı dehen-i būd-ı ne-būdında o şūḫuñ
İḳrāra müşābih éder inkār temevvüc

7 Nābī yine cūş eyledi āṣār-ı meʿānī
Kim böyle éder ḳulzüm-i zeḫḫār temevvüc

Velehu Nābī

67. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[537]
(fa'lün)

1 Taʿalluḳ ol nigeh-i meste cān-feşānlıḳdur
Taḥammül ol ṣaf-ı müjgāna pehlivānlıḳdur

2 O şūḫuñ añlamaḳ evżāʿ-ı çeşm-i pür-kārın
Tamām ʿuḳde-güşālıḳ daḳīḳadānlıḳdur

3 Dem-i şebāb ola ḫūbān ola mey ü ney ola
Çemende gerdiş-i peymāne kāmrānlıḳdur

4 O māhī çekmemege hāle gibi āġūşa
Tamām-ı şeb felegüñ kārı pāsbānlıḳdur

5 Piyāle-gīrlik ey şāḫ-ı gül ḫam étdi seni
Bu neş'enüñ ṣoñı elbetde ser-girānlıḳdur

6 Taḥammül eyledügüm iltifāta doymuşdur
Teġāfüli o mehüñ baña mihrbānlıḳdur

7 Dil-i belāzedenüñ ḥālini ṣorarsan eger
Miyān-ı ġamze vü çeşmüñde tercemānlıḳdur

8 Gel ey esīr-i suḫan eyle meşḳ ḫāmūşı
Zebān-ı memleket-i ʿışḳ bīzebānlıḳdur

9 Cevāb-ı pürsiş-i āsāyiş-i cihān Nābī
Ḫarābezār-ı ḳanāʿatde bīnişānlıḳdur

---

7 kim: geh AF.

[537] Gazel, Dîvân'da 10 beyittir (AF: 637-638).

4 pāsbānlıḳdur: dīde-bānlıḳdur AF.

[26a]

Velehu Nābī

68. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[538]

(fa'lün)

1 Derüñde gerdişümüz ṣanma kim gedālıġadur
Ümīdimüz bu bahāneyle āşnālıġadur

2 Bizüm teveccühümüz belki eyleye taḥvīl
Egerçi niyyet-i cānāne bīvefālıġadur

3 Ne ḥadd-i fażlı bilürler ne ḳadr-i ʿirfānı
Zamāne ḫalḳınuñ iḳbāli pārsālıġadur

4 Burun ucıyla vérür her sözüñ cevābını kūh
Anuñ ṭayanduġı güyā ki ol ḳayālıġadur

5 Zamāne daʿvī-yi iḫlāṣ éderse ey Nābī
İnanma lāf-ı güẕāfına hep mübālaġadur

Velehu Nābī

69. fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[539]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ṣaḫn-ı meyḫāne ṭarab-nāk olıcaḳ yérlerdür
Ḳalmayup çirk ḫıred-pāk olıcaḳ yérlerdür

2 Geh żiyādan gehi sāḳīnüñ elinden gözümüz
Sāġar-ı mey gibi nemnāk olıcaḳ yérlerdür

3 Seyre ʿazm étmiş ol āfet ne ṭurursun ey dil
Ser-i rāhında düşüp ḫāk olıcaḳ yérlerdür

4 Ṣayd-gāhın gözet ol mest-i şikār-endāzuñ
Beste-yi ḫalḳa-yı fitrāk olıcaḳ yérlerdür

5 Şāhid-i devleti hem meclis-i yārān görmek
Nābiyā düşmen-i idrāk olıcaḳ yérlerdür

---

[538] (AF: 607).

[539] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (AF: 629). Makta' beyti dışındaki beyitler Dîvân'da mevcut değildir.
5 yārān: nādān AF.

Velehu Nābī

70. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[540]
(fa'lün)

1 Cemʿüñ tamāma érüp devr-i cām ḳalmışdur
O cāmdan da bu meclisde nām ḳalmışdur

2 Rüsūm-ı luṭf u kerem ḫalḳ içinde mensīdür
Faḳaṭ alur vérilür bir selām ḳalmışdur

3 Raḳīb sāye-yi lüṭfuñda oldı perverde
Anuñçün ey gül-i ter böyle ḫām ḳalmışdur

4 Ümīd kātib-i taḳdīrden müsāʿadedür
Cerīde-yi emelüm nātamām ḳalmışdur

5 Felekden almışuz envāʿ-ı kāmı ey Nābī
Hemān bir almaduġum intiḳām ḳalmışdur

[26b]

Velehu Nābī

71. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[541]

1 Ḫāk-i dil-i virān-şude nābūd gerekmez
Dergāh-ı şeh-i ġamdur o mesdūd gerekmez

2 Her şūḫı görüp olma ṭalebkār vişāli
Merdān-ı maḥabbet heves-ālūd gerekmez

3 Āh étmeyicek eglenemem gūşe-yi ġamda
Erbāb-ı dile meclis-i bīdūd gerekmez

4 Dil-beste-yi zülfi ḳosun ümmīd-i ḫalāṣı
Sūdāger-i ʿışḳa heves-i sūd gerekmez

---

[540] Gazel, Dîvânda 6 beyittir (AF: 566-567).
1 Cemüñ: Cemʿüñ AF.
1 -: da AF.
[541] (AF: 698).
1 ḫāk-i: çāk-i AF.

5 Besdür vérür erbāb-ı dile neşve-yi sāzı
Ābuñ cereyānı var iken ʿūd gerekmez

6 Dāġ olmayıcaḳ dilde nedür ḥüsn-i sirişküñ
Cām olmayıcaḳ elde leb-i rūd gerekmez

7 Bīḥadd ü ḥisāb eylesün eşʿāruñı Nābī
Baḫr-ı suḫanuñ mevcesi maʿdūd gerekmez

Velehu Nābī

72. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[542]

1 Bir gūne ẕevḳ-yāb-ı ġam-ı fürḳat olmışuz
Kim yāre ḥasretüz démege ḥasret olmışuz

2 Dest-i nesīm refʿ édemez ḫākden bizi
Mānend-i sāye ṣūret-i bīṭāḳat olmışuz

3 Vābeste çarḫa cünbişimüz der-i seyrimüz
Güyā ki dest-i ʿāleme bir sāʿat olmışuz

4 Ṣanmañ bizi ki şerm-i şehīdān-ı ġamzeden
Ruḫsār-ı cāna perdekeş-i ḫaclet olmışuz

5 İfnā-yı ẕāt girye vü sūz-ı güdāzda
Biz şimdi şemʿi bezm ile hem-ḥālet olmışuz

6 Levḥ-i derūna naḳş olalı fikr-i ḫaṭṭ-ı yār
Āyīne gibi jengle germ-ülfet olmışuz

7 Nābī ʿaceb mi eyler isek çarḫı zīr-i pā
Bir ẕerreyüz ki mihr ile germ-ülfet olmışuz

---

5 erbābına: erbāb-ı dile AF.

[542] (AF: 702-703).

3 der-i mesīrümüz: devr-i seyrimüz AF.

4 beden: bizi AF.

7 germ-ülfet: hem-ṣoḥbet / dil-i maḳṣūd: gül-i maḳṣūd AF.

[27a]

Velehu Nābī

73. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[543]

(fa'lün)

1 Hemīşe ḫandeye ol laʿl-i ḫun-feşān düşmez
Güşāyiş-i dil-i maḳṣūd her zamān düşmez

2 Mülāzım olmayıcaḳ çār-sūy-ı hicrāna
Metāʿ-ı vuṣlat-ı cānāne rāygān düşmez

3 Ne deñlü dām ḳurarsam şikāra dil-dārı
Miyān-ı ḫalḳa-yı bezme o bed-gümān düşmez

4 Èder şikārına ḫamyāze ṣūretin taʿlīm
Elinden ol büt-i ṣayd-efkenin gümān düşmez

5 Döküldi pāyına ʿuşşāḳ o ġonçenüñ Nābī
Bahār var mı ki dāmānına ḫazān düşmez

Velehu Nābī

74. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[544]

1 Her nāşinās-ı ḥüsn ki dil-berlik istemez
Bildükçe ḳadr-i ḥüsni ḫaṭ-āverlik istemez

2 Terk-i edebdür urma yéter dest-i pāy-ı ḥırṣ
Deryā-yı ḫūr çoḳ da şināverlik istemez

3 Refʿ-i ser étme el véricek būs-ı sīnesi
Ol ṣadr-ı ʿizz ü nāz sebük-serlik istemez

4 Çāk eylesün ḳo perde-yi faṣl-ı bahārdur
Gül pīrehenle ḳāniʿ olan terlik istemez

---

[543] (AF: 701).
1 ḫun-feşān: dür-feşān AF.
5 ġonçenüñ: ser-keşüñ AF.
[544] (AF: 653-654).
4 olan: olur AF.

5 Çekmez reh-i ümīdine sed ehl-i ḥācetüñ
Şāh-ı serīr-i faḳr Sikenderlik istemez

6 Teslīm-i ʿaczdür yine sermāye-yi necāt
Meydān-ı inkisārda dilāverlik istemez

7 Bir kerre vér cenāḥ-ı dü-müjgānına güşād
Şāhīn-i dil-şikār girānberlik istemez

8 Ġālib gelür mülāyemet-i ṭabʿı baʿżınuñ
Yoḳsa güzel mi var ki sitemgerlik istemez

9 Nābī biraz ḥafīf gerek pele-yi günāh
Mīzān-ı iʿtiẕār berāberlik istemez

Müfred

75. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[545]
(fa'lün)

1 Firāḳ istemesi ṭutdı tenümden od çıḳarur
Ṭabīb eger bilegim ṭutsa barmaġı ḳabarur

[27b]

Velehu Nābī

76. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[546]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Mey ü maḥbūb ile berbād ki dérler o bizüz
Fāriġ-i ṭaʿne-yi zühhād ki dérler o bizüz

2 Ḳumrıveş ṭavḳ dutar gerden-i dil āhumdan
Bende-yi ḳāmet-i şimşād ki dérler o bizüz

6 necāt: zafer AF.
9 pele-yi günāh: keffe-yi günāh AF.
[545] Müfred, Dîvân'da mevcut değildir (AF).
[546] (AF: 680-681).
2 dutar: ṭutar AF.

3 Şevḳ-ı Şīrīn ile biñ Kūh-ken olmaz hemtā
Kūh-ı ġam kesmede Ferhād ki dérler o bizüz

4 Nāvek-i şūḫı n'ola olsa ʿayān sīnemde
Siper-i ġamze-yi cellād ki dérler o bizüz

5 Nābiyā meclis-i aḥbābda şiʿr-i ter ile
Āteş-ḫırmen-i ḥussād ki dérler o bizüz

Velehu Nābī

77. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[547]

1 Açılmış göz göz olmuş ṣafḥa-yı rūy semenlenmiş
Cemālinde leṭāfet ḳat ḳat olmuş nesterenlenmiş

2 Degildür mūy-ı ḥaṭ gird-i leb-i güşer fürūġında
Kenār-ı çeşme-sār āb-ı ḥayvāndur çemenlenmiş

3 Fenāsın añlamış nergis ḳadar yoḳ bāġ-ı devrānun
Daḫı ḫʷāb-ı ʿademden açmadan çeşmin kefenlenmiş

4 İşitdüñ girdügin ḥammāma cān atdum temāşāya
Èrişdüm ol zamān kim hem çıḳup hem pirehenlenmiş

5 ʿAceb mi ḳāmet-i maʿnāya Nābī olsa nāçesbān
Ġubār-ālūde olmış câme-yi ḫāṭır köhenlenmiş

Velehu Nābī

78. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[548]

1 Naḳş-ı ṣafā ṣaḥīfe-yi ʿālemde ḳalmamış
Būy-ı vefā ḫamīre-yi ʿĀdem'de ḳalmamış

---

3 hem-tā: hem-pā AF.

[547] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (AF: 710).

1 göz göz: gül gül / Cemālinde leṭāfet ḳat ḳat olmuş: Leṭāfet ḳat ḳat olmuş ʿārızında AF.

2 leb-i güşer-fürūġında: leb-i şekker-feşānında AF.

2 ḥayvandur: ḥayvanuñ AF.

4 işitdüñ: işitdüm AF.

4 érişdüm: yetişdüm AF.

[548] Gazel, Dîvânda 6 beyittir (AF: 718-719).

2 Enfās-ı nās étmededür mürde zindeyi
Rūḥ-ı nefes meşīme-yi Meryem'de ḳalmamış

3 Mikyāl-i cāmı urma tehī ḫırmen-i Cem'e
Maḥṣūl-i neş'e mezraʿa-yı Cem'de ḳalmamış

4 Ètdüm ne deñlü kīseye girdüñ déyü su'āl
Biñde birisi ḫāṭır-ı dirhemde ḳalmamış

5 Nābī cihānda terk-i devādur devā-yı derd
Ḫāṣiyyet-i muʿālece merhemde ḳalmamış

[28a]

Velehu Nābī

79. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[549]
(fa'lün)

1 O ġonçe meclis-i dendāna ḫoş-fütāde imiş
Şarāb-ı nābile mest ü cebīn-güşāde imiş

2 ʿAceb mi ḫāl-i süveydā yanarsa hemçü sipend
ʿİẕār-ı micmer-i dilde şerer nihāde imiş

3 Ḫaṭıyla dāver-i ḥüsn oldı buldı revnaḳ-ı fer
Bülend-i devlet-i şāhı per-i nihāde imiş

4 Düşerdi kūh-ı beyābāna hicr-i bīser-ü pā
Fiġān ki ṣabr-ı sükūnum odlar bāde imiş

5 Bu şiʿr-i dil-keşi Nābī görürse ṭabʿ-ı selīm
Yazar sefīne-yi dilde démez ki sāde imiş

Velehu Nābī

80. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[550]

1 Gülsitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dilcū ḳalmamış

[549] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (AF).
[550] (AF: 720).

2 Eylemiş der-beste dükkānuñ ṭabīb-i rūzgār
Ḥoḳḳa-yı fīrūze-yi gerdūñda dārū ḳalmamış

3 Teşnegānuñ çāk çāk étmiş leb-i ḫᵛāhişgeri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış

4 Ḳadrin añlar yoḳ bilür yoḳ merdüm-i sencīdenüñ
Çār-sūy-ı ḳābiliyyetde terāzū ḳalmamış

5 Ceyş-i ġamdan ḳanda étsün ilticā ehl-i niyāz
Ḳalʿa-yı himmetde Nābī burc u bārū ḳalmamış

Velehu Nābī

81. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[551]

1 ʿĀşıḳ ki olur būse-yi ruḫsārına ḳāniʿ
Dil-ber daḫı ol veche rıżā vérse ne māniʿ

2 Çeşm olmasa dil düşmez idi miḥnet-i ʿışḳa
Sārīdür efendisine ġavġā-yı tevābiʿ

3 ʿĀlemde eger gūşe-yi āsāyiş olaydı
Miḥrāb ile çāk olmaz idi sīne-yi cāmiʿ

4 Her ḥarfe ser-efgendelik étse n'ola ḫāme
Erbāb-ı suḫan ekşer olurlar mütevāżıʿ

5 Ümmīdüñi pā-beste-yi ye's eyleme Nābī
İḥsān-ı Ḫudā bir gün éder defʿ-i mevāniʿ

[28b]

Velehu Nābī

82. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[552]

1 Bir devlet içün çarḫa temennādan uṣanduḳ
Bir vuṣlat içün yāre müdārādan uṣanduḳ

---

3 étmiş: olmuş AF.
4 herdür-i sencīdenüñ: merdüm-i sencīdenüñ AF.

[551] (AF: 736).

2 efendisini ġavġāya tevābiʿ: efendisine ġavġā-yı tevābiʿ AF.

[552] (AF: 756).

2 Hicrān çekerek ẕevḳ-i mülāḳātı unuttuḳ
Maḫmūr olaraḳ leẕẕet-i ṣahbādan uṣanduḳ
3 Düşdük ḳatı çoḳdan heves-i devlete ammā
Ol dā'iye-yi daġdaġa-fermādan uṣanduḳ

4 Dil ġamla daḫı dest-i girībāndan uṣanmaz
Bir yār içün aġyār ile ġavgādan uṣanduḳ

5 Nābī ile ol āfetüñ aḥvālüni naḳl ét
Efsāne-yi Mecnūn ile Leylā'dan uṣanduḳ

Nābī

83. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[553]

1 Ḫūn-ı dilümi ġonçe-yi cām eyledi bülbül
Bezm-i güli nāleyle tamām eyledi bülbül

2 Her nālede bir naḫl-i güle ḳondı ṣafādan
Her naġmede tebdīl-i maḳām eyledi bülbül

3 Gehvāresini gerçi nesīm eyledi taḥrīk
Ammā ki güle ḫ[v]ābı ḥarām eyledi bülbül

4 Ètdi sözin āmīḫte-yi şekve-yi hicrān
Mest olmaġıla ḫalṭ-ı kelām eyledi bülbül

5 Dün geldi ṣabā ṣaḫn-ı çemenden dédi Nābī
Ḫāk-i reh-i destūra selām eyledi bülbül

Nābī

84. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[554]

1 Esrār-ı ḫaṭuñla dili medhūş édebilsem
Bir kez ġam-ı dünyāyı ferāmūş édebilsem

2 Eylerdi iki destümi bir ḳufl-ı muṭalsam
Ol ḳāmet-i mevzūnı der-āġūş édebilsem

5 Ferhād ile Mecnūn'dan: Mecnūn ile Leylā'dan AF.

[553] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (AF: 833-834).

[554] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (AF: 863).

3 Göstermez idüm kimseye hîç lezzet-i laʿlüñ
Mühr-i lebüm ol niʿmete ser-pūş édebilsem

4 Ètmek nic'olur encümen-i dehri perîşān
Bir kez mey-i sāmān-şikeni nūş édebilsem

5 Vérmez suḫan-ārālıġa hîç kimseye nevbet
Nābî dehen-i ḫāme-yi ḫāmūş édebilsem

[29a]

Velehu Nābî

85. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[555]
(fa'lün)

1 Çerāġa ṣarf-ı nefes eyle yandurıncaya dek
Vişāle eyleme ibrām utandurıncaya dek

2 Olınca ḫᵛābda nāyil viṣāl-i cānāna
Çalışma būs-ı kenāre uyandurıncaya dek

3 Bu bezm içinde kime vérdi sāḳî-yi devrān
Piyāle-yi mey-i ümmîdi ḳandurıncaya dek

4 Ḫayāl-i diḳḳatile çeşme-sār-ı maʿnāyı
Ḳarışdırur niçe nādān bulandurıncaya dek

5 Bulınca nev-hevesān-ı zamāne bir sāʿat
Ne pîç ü tāba düşerler dolandurıncaya dek

6 Bu ʿarṣada çalışur niçe Fāris-i nāehl
Elinden esb-i murādı boşandurıncaya dek

7 Ṣudūr-ı luṭf ne mümkin zamāne ḫalḳından
Meger kim édesin ibrām uṣandurıncaya dek

8 Dü desti şerḫa-yı dāġ ile bir kemer-bend ét
Miyānına o perînüñ ḳuşandurıncaya dek

---

[555] (AF: 766-767).
6 fāris-i nā-ehl: rāyıż-ı nā-ehl AF.
7 şeḫa-yı dāġ: şerḫa vü dāġ AF.

9 Kümeyt-i sāġar-ı ṣūr ʿarṣa-yı ḫarābāta
ʿAraḳ-çegānlıḳıla ḳān ḳaşandurıncaya dek

10 Hezār-baḫr-ı ġama ġavṭa-ḫᵛār olur fuḳarā
Kenār-ı nānını bir zāde bandurıncaya dek

11 Ne çār-mīḫe çekerler o nā-tüvān hedefi
Zebān-ı nāvek-i tīre dayandurıncaya dek

12 Hezār kīse nüḳūd-ı sirişk olundı telef
O şūḫa māye-yi nuḫūt ḳazandurıncaya dek

13 Öpüp kitāb-ı ruḫun eyledüm hezār ḳasem
O şūḫa ṣıdḳ-ı derūnum inandurıncaya dek

14 Sipihr-i pīr çürütdi hezār kefş-i hilāl
O māhı hāle-yi bezme dadandurıncaya dek

15 Gürisne ḳalmaġa muḥtāc-ı bāz-ı nefs-i ḫabīṯ
Şikār-ı ʿālem-i ḳudse yarandurıncaya dek

16 Çalışdı bu ġazel-i ābdāra ey Nābī
Dehān-ı ḫāme-yi ḫuşkı ṣulandurıncaya dek

[29b]

Velehu Nābī

86. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[556]
(fa'lün)

1 Ne ʿazm-gūşe-yi rāḥat ne meyli ḫᵛāb édelüm
Girince dāmen-i maḳṣūd ele şitāb édelüm

2 Sirişkimüz dökelüm aġladınca dil-dārı
Şarāb-ı ġıbṭa-keş-i dīde-yi pür-āb édelüm

12 olundı: oldı AF.
16 ābdāra: ābdār AF.
[556] (AF: 859).

3 Piyāleler çekelüm raġm-ı çarḫa reşkinden
Ṣabāḥ-ı maḥşere dek ıżṭırāb édelüm

4 Şuʿāʿ-ı meyle çerā ʿizār-ı dil-ber ile
Sevād-ı sām-ı żiyā-baḫşı āftāb édelüm

5 Elemle sīnemüzi şerḥazār édüp Nābī
Kitāb-ı miḥneti surḫıla bāb bāb édelüm

Velehu Nābī

87. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[557]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Gelüñ ey bāde-keşān ʿazm-i ḫarābāt édelüm
Cāyumuz dergeh-i Cemşīd'de iṣbāt édelüm

2 Olalum reşḥa-gedā-yı der-i meyḫāne-yi feyż
Destimüz kāse-yi deryūze-yi ḫācāt édelüm

3 Tā ki maḫmūre-yi hicrāna ola çāre-resān
Lebimüz sāġar-ı ṣahbā-yı münācāt édelüm

4 ʿĀlemüñ nīk ü bedinden olalum āsūde
ʿAfvı fermān-dih-i iḳlīm-i mükāfāt édelüm

5 Derdimüz ḫavṣala-yı ḫāmeye ṣıġmaz Nābī
Anı vābeste-yi hengām-ı mülāḳāt édelüm

Velehu Nābī

88. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[558]

1 Ḥarf-i niyāzum ol şeh-i bīdād işitmesün
Söz bunda ḳalsun ey dil-i nāşād işitmesün

2 Sū-yı edeb vesīle-yi red olmasun saña
Senden o şūḫ nāle vü feryād işitmesün

---

[557] (AF: 851-852).
4 ʿafv: ʿafvı AF.
[558] (AF: 906-907).

3 Naḳl eyler āb u tāb ile durmaz çemen çemen
Ey gül baña açılduġıñı bād işitmesün

4 Bir söz yaparlar étdügümüz ẕevḳ-i vuṣlatı
Allāh ṣaḳlasun buñı ḥussād işitmesün

5 Yine o nāmurāduñ olur başına belā
Şīrīni-yi viṣālüñi Ferhād işitmesün

6 Hīç şübhe yoḳ ki söz ḥasedden ḳurur ḳalur
Vaṣf-ı sirişkimi şaṭ-ı Bāġdād işitmesün

7 Nābī raḳībler ṣaḳın ol şūḫuñ olduġın
Maḫfice iltifātuna muʿtād işitmesün

[30a]

Velehu Nābī

89. Mefʾûlü fâʿilâtü mefâʾîlü fâʾilün[559]

1 Olmaḳ müyesser olmadı yār ile rū be rū
Yollarda ḳaldı āyīneveş çeşm-i ārzū

2 Ey mīl-i sürme gözlerüñ öp benden ol mehüñ
ʿArż ét siyāhkāri-yi hicrānı mū be mū

3 Eylerse ḫᵛāst-kār-ı lebüñ secde-yi niyāz
Ètmek gerek çekīde-yi yāḳūtdan vüżū

4 Gel būse-yi dehānuñ içün eyleyen duʿā
Aġzın éde meger ki gülāb ile şest ü şū

5 Sāḳī-yi meclisüñ eṣer-i iltifātıdur
Ceyş-i ḳadeḥ-keşānda zemīn būsi-yi sebū

6 Olsun esīr-i tāb-ı tef-i şūrezār-ı yeʾs
Sīr-āb éden ḥadiḳa-yı emāli ebrū

---

6 ḥasedden: ḥased ile AF.

[559] (AF: 953).

1 yār ile: dil-berle AF.

5 ceyş-i ḳadeḥ-keşānda: pīş-i ḳadeḥ-keşānda AF.

7 Bedter degül mi çaḳçaḳa-yı āsyābdan
Nābī o bezm k'olmaya nev-bütle güft-gū

Velehu Nābī

90. Mef'ûlü fâʿilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[560]

1 Ṭaʿn étme zāhid ehl-i dilüñ sūz-ı tābına
Seyr ét ʿiẕār dil-beri baḳ āb-ı tābına

2 Bülbül fiġānı kesmedi ne-ş'küfte ġonçenüñ
Düzd-i nesīm girmeye tā cāme-ḫᵛābına

3 Döndüm çemende ḳadd-i siyeh ser-nüvişt ile
Mecmūʿa-yı ġamuñ varaḳ-ı intiḫābına

4 Bir nīm-i cām vérse de biñ naḳd-i ġam-niṣār
Pīr-i muġānuñ étsem ayaġı turābına

5 Devrān aḳıtdı cevrile seyl-āb-ı çeşmümi
Bir böyle ḫānenüñ sebeb oldı ḫarābına

6 Ṣanmañ şafaḳ ki yandı ser-i dāmen-i felek
Bezm-i belānuñ āteş ururken kebābına

7 Nābī ne ḫoş żamīr-şināş oldı rūzgār
Yārüñ nezāketiyle ṭokundı niḳābına

[30b]

Velehu Nābī

91. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[561]

---

7 çaḳçaḳa-yı āsyābdan: caʿ caʿa-yı āsyābdan AF.

[560] (AF: 1045-1046).

1 dilüñ: ġamuñ/ sūz-ı tābına: sūz u tābına AF.
1 baḳ baḳ: seyr ét /dil-bere: dil-beri/ āb-ı tābına: āb u tābına AF.
2 kesmedi: kesme ki AF.
3 çemende: ḫamīde AF.
4 nīm-i cām: nice cām AF.
5 bir böyle: bu köhne AF.
5 ki yandı: ṭutuşdı AF.

[561] (AF: 967-968).

1 Dil-dār olıcaḳ şūḫ-ı mülāyim-ṣıfat olsa
Nāz-ı nemeki māyide-yi tesliyet olsa

2 Tevbe bulamazdı araya girmeye ruḫṣat
Ruḫsāre-yi ḫūbāna naẓar-ı maʿṣiyet olsa

3 Dil vérmez idi dīde-yi bīmārına yārüñ
ʿĀṣıḳda eger dāʿiye-yi ʿāfiyet olsa

4 Ètmezdi vefā alduġı naḳd-ı dili ʿuṣṣāḳ
Ebrūlarınuñ küştelerinde diyet olsa

5 Olmazdı girih-beste-yi ḫam gīsū-yı ʿiṣyān
Meşşāṭa-yı leb şāne-zen-i maʿzeret olsa

6 Sāyemde bile ẓāhir olur lez̲z̲et-i vuṣlat
Maʿcūn-ı vefā vāsıṭa-yı taḳviyet olsa

7 Pervāzdan inmezdi yére ṭāyir-i devlet
Sermāye-yi rifʿat şeref-i maʿrifet olsa

8 Cismüñ yéter ālūde-yi çirk-i güneh étdük
Cāme lekeden ḥıfẓ olunır ʿāriyet olsa

9 Nābī ne ṭurur mevc-i yem-i faẓl-ı ilāhī
Aʿmāl-i ḫalāyıḳ sebeb-i maġfiret olsa

Velehu Nābī

92. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[562]

1 Ṣaḳın terk-i edebden ḳūy-ı maḥbūb-ı Ḫudādur bu
Naẓargāh-ı ilāhīdür maḳām-ı Muṣṭafā̲dur bu

2 ruḫṣat: fırṣat AF.
4 küştelerinde: küştelerinden AF.
5 gīsū-yı ʿiṣyān: gīsū-yı ḫūbān AF.
6 lez̲z̲et-i vuṣlat: neşʾe-yi vuṣlat AF.

[562] (AF: 952).

2 Ḥabīb-i kibriyānuñ ḫᵛāb-gāhıdur ḥaḳīḳatde
Tefevvuḳ-kerde-yi ʿarş-ı Cenāb-ı Kibriyādur bu

3 Bu ḫākün pertevinden oldı deycūr-ı ʿadem zāyil
ʿAmādan açdı mevcūdāt çeşmün tūtiyādur bu

4 Felekde māh-ı nev bābu's-selāmuñ sīne-çākidür
Bunuñ ḳandīlidür ḫūr maṭlaʿ-ı nūr-ı żiyādur bu

5 Müraʿāt-ı edeb şarṭıyla gir Nābī bu dergāha
Meṭāf-ı ḳudsiyāndur būsegāh-ı enbiyādur bu

[31a]

Velehu Nābī

93. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[563]

1 Müşksā étdi dimāġı bād-ı gīsūlar yine
Nāfe-rīz oldı bu sevdālarla āhūlar yine

2 Ḫᵛāhiş-i vuṣlat mı ḥiss étmiş telāşımdam ʿaceb
Mevc-ḫīz-i çīn-i nāz olmada ebrūlar yine

3 Ġamze ḫāmūş-ı teġāfül dīde lebrīz-i ġażab
Fırṣat-ı güftār bulmış gibi bed-gūlar yine

4 Ol gül-i ter ġālibā gül-geşte çıḳmış lāneden
Bülbülüñ feryādını başdurdı hū hūlar yine

5 Ḫalḳa-yı çeşminde şanma merdüm olmış lānesāz
Zīr-i ṭāḳ-ı ebruvānında perestūlar yine

6 Yār meclisde gül-i cām elde bülbül nālede
Vaḳtidür mestāne reftār eylesin cūlar yine

---

3 ʿamāduñ: ʿamādan AF.
4 felekde: felek AF.
4 sīne-çākidür: cilvegāhıdur AF.

[563] (AF: 1042-1043).

1 bād-ı gīsūlar: cān-ı gīsūlar AF.
2 étmiş: itdi AF.
4 lāneden: ḫāneden AF.

7 Ferş-i rāh olmaḳ gibi bir nev-nihāle niyyetüñ
Nābiyā ḫāli degüldür bu tekāpūlar yine

Velehu Nābī

94. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün[564]

1 Ne gözde eşk-i dem ā dem ne dilde zārum olaydı
Ṣafā-resān-ı dil ü dīde bir nigārum olaydı

2 Èder mi idi göñül her çerāġa kendüyi sūzān
Miyān-ı bezmde bir āteş-i ʿizārum olaydı

3 Şikeste olmasa göñlümle bile sāġar-ı dāġ
Bu bezm-i ʿāleme Cem gibi yādgārum olaydı

4 Bu baḥr-ı ġamda ḳalur mıydı böyle keşti-yi ḫāṭır
Kenāra çıḳmaġa göñlümce rūzgārum olaydı

5 Alurdı destümi eylerdi ḫākden hele berter
Ḥużūr-ı yārda yek ẕerre iʿtibārum olaydı

6 Ṣadāsı çıḳmaz olur ol ḳadeḥ ki ola şikest
Şikāyet étmez idüm senden inkisārum olaydı

7 Bilürdi ḳadrümi Nābī zamāne cümleden efzūn
Benüm de él gibi ṭabʿumla iftiḫārum olaydı

[31b]

Āgāh Efendi

95. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[565]

1 Gördi taḥammül eyleyemez ʿışḳı dāġına
Pervāne düşdi dün géce şemʿüñ ocāġına

---

564 (AF: 1118).
2 -: göñül AF.
3 göñlümle: göñlümde / dāġ: dāġum AF.
4 ḳalur mıydı: alur mıydı AF.
5 -: hele AF.
565 (ŞA: 255).

2 ʿĀşıḳlaruñ fiġānı daḫı bī̇eşer gibi
Az ḳaldı kim gülüñ gire bülbül ḳulāġına

3 Bir ḫᵛāhişe ḳarārı mı var bī̇ḳarārınuñ
Biñ kerre düşdi būse elinden ayāġına

4 Olmaz esī̇r-i şām-ı firāḳuñ żiyā-pezī̇r
Ḫūrşī̇d-i nūrın étse de revġān çerāġına

5 Aġyāruñ inkisārına Āgāh kim baḳar
Ol şūḫ ile muʿāmelemiz olsa ṣāġına

Velehu Āgāh

96. Mef'ûlü fâʿilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[566]

1 Hī̇ç ṣorma mübtelālaruñ aḥvāli bellüdür
Sen bī̇vefāya dil vérenüñ ḥāli bellüdür

2 Gördüm kitāb-ı ḥüsnini tā āḫırına dek
Mażmūn-ı sergüzeşt-i ḫaṭ-ı ḫāli bellüdür

3 Mümtāz éder mülayemet-i ṭabʿ-ı ādemi
Hindüñ ne deñlü sāde ise şālı bellüdür

4 Dāġından añla her kişinüñ ḥasb-ı ḥālini
Remmāl-i ʿışḳ ḳurʿasınuñ fālı bellüdür

5 ʿAşrında Bāyezī̇d ise ḳorlar mı ḥāline
Āgāh şehr-i Āmid'üñ eṭfāli bellüdür

Velehu Āgāh

97. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[567]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

[566] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (ŞA: 108-109).
2 gördüm: gördük ŞA.
4 her kişiüñ: ehl-i dilüñ ŞA.
5 de: - ŞA.
[567] (ŞA: 90).

1 Dil ḫayālinde ḫayālüñ dil-i bī̇tābdadur
Gāh mey şī̇şede geh şī̇şe mey-i nābdadur

2 Çekilür nāzı meger ol meh-i çār ebrūnuñ
Ḥüsninüñ arḳası şimdi iki mihrābdadur

3 Oldı ümmī̇dlerüñ ḥāṣılı ser-gerdānlıḳ
Ṣanki naḫl-ı emelüñ rī̇şesi girdābdadur

4 Yine ġafletle dil-i pür-heves olur teskī̇n
Ṭıfluñ āsāyişi var ise eger ḫᵛābdadur

5 Çarḫuñ evżāʿ-ı ġalaṭ-baḫşını seyr ét Āgāh
Bizi bir şemʿ ile yād étse de mehtābdadur

[32a]

Velehu Vālī

98. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[568]

1 Ġıdā-yı cān-fezādur nükhet-i pī̇rāhen-i mī̇nā
Meger olmuş dem-i ʿĪsī̇ ile taḫmī̇r ten-i mī̇nā

2 Neye mālik ise eyler niṣāre zümre-yi ʿirfān
Dürr ü gevherle pür olsa sezādur maḫzen-i mī̇nā

3 Èden her géce rūşen meclis-i şām-ı ġarī̇bānı
Ṣafā-yı rū-yı sāġardur şuʿāʿ-ı gerden-i mī̇nā

4 N'ola ger müjde-yi būy-ı dimāġ-ı cānı ter étse
Bahār-ı ġonçe-yi dildür nesī̇m-i dāmen-i mī̇nā

5 N'ola mī̇nā gibi yārāna étsem ser-fürū Vālī
Bu ḥaşiyyetle yārüñ bezmi olmuş mesken-i mī̇nā

---

[568] (MO: 48).
2 niṣāre -: niṣār hep MO.
4 ter: pür MO.
5 itsem: ḳılsam MO.
5 ḥaşiyyetle yārüñ: ḥaşmetle uyaraḳ MO.

Velehu Vālī

99. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[569]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Èdicek cām-ı zeri çün gül-i raʿnā ṣahbā
Dil-i rindānı éder bülbül-i şeydā ṣahbā

2 Niçe ʿālem ġamı bir laḥẓada eyler zāyil
İttifāḳ étse eger sāġar-ı mīnā ṣahbā

3 Yaşadıḳça ḫoş olur ṣoḥbeti ṣıḳlet vérmez
Ne ḳadar olsa köhensāl[570] olur aʿlā ṣahbā

4 Cebel-i tevbe erir āb-ṣıfat dehşetden
Ser-i ḫumdan édicek ʿarż-ı tecellā ṣahbā

5 Kāmurān eyler idi bir kese iḥsān olsa
Yār u mehtāb-ı bahār u şeb-i tenhā ṣahbā

6 Ḳāysa döndürmez idi mest édüp üftādelerüñ
Şūḫ-ı şeg olmasa mānende-yi Leylā ṣahbā

7 Māyilüm bir büt-i mey-nūşa ki Vālī her gāh
Yād-ı laʿliyle éder ʿālem-i ṣahbā ṣahbā

Velehu Vālī

100. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[571]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Rūy-ı dil-dārda olduḳça hüveydā ṣahbā
Dil-i maḥzūna vérür keyf-i dü bālā ṣahbā

2 Artırır fikr-i ruḫ-ı āl ü leb-i mey-gūnı
Ètdürür maʿnī-yi rengīn dile inşā ṣahbā

---

[569] (MO: 52).
2 niçe: nice MO.
[570] Mecmû'ada "köhnesāl" olarak geçen kelime, vezin gereği "köhensāl" olarak okunmuştur.
5 kese iḥsān: géce āsān MO.
[571] (MO: 54).
2 inşā: ifşā MO.

3 Şerbet-i laʿli ile gāh éder perverde
Eylese ol büt-i raʿnā baña iʿṭā ṣahbā

4 Ḳatı yüz vérecek ālüfte degüldür ḥaẕer ét
Muştunu başa urur vehle-yi evvel ṣahbā

5 Ṭutuşurdı hele maʿmūre-yi ʿālem yekser
Nār-ı ālāmı eger étmese iṭfā ṣahbā

6 Terkine ḳāyil olurdum ḳatı çoḳdan Vālī
Neyleyüm vāsıṭadur vuṣlata ammā ṣahbā

[32b]

Velehu Vālī

101. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[572]

1 Baḳ çeşm ü dest-i yāra güzel söylerüm saña
Maṭbuʿ her gürūh-ı naḥal söylerüm saña

2 Ser-levḥa-yı ruḫunda degül ebruvān zerd
Dest-i ḳader keşīdesi ḥal söylerüm saña

3 İncinme zāhidā baña yoḳdur ḥalāvetüñ
Bu turş-ı rūy ile ḫum-ı ḫal söylerüm saña

4 ʿIyd értesinde ancaḳ olur ʿıyşa desteres
Ḫāṣiyyet-i ṣiyāmı kesel söylerüm saña

5 Eyyām-ı rūzede édemem vaṣf cāmımı
Ger söylesem de nābemaḥal söylerüm saña

6 Tā ki hevā-yı kākül ü zülf-i dırāz-ı yār
Sevdā-yı ḫām ṭūl-i emel seylerüm saña

7 Aġyāruñ iltifātına olma firīfte
Aldanma çoḳ da mekr ü ḥıyel söylerüm saña

3 raʿnā: tersā MO.
4 evveli: evvel MO.

[572] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir(MO: 50).

8 Yoḳ ṣarf-ı naḳde ḳudretüm ey şūḫ neyleyem
Ben şā‘irüm ḳaṣīde ġazel söylerüm saña

9 Vālī dehānın öpmedük öpdürmedüñ baña
Şimdi ne dérse yār maḥal söylerüm saña

Velehu Vālī

102. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[573]

1 Gördüm dehān-ı yāri ‘adem söylerüm saña
Ey nūr-ı dīde ṣanma ki kem söylerüm saña

2 Oldı ḫarāb-kerde-yi efġān nāle-yi dil
Vīrāne-zār-ı şehr-i ‘Acem söylerüm saña

3 Seyr étdüm ittifāḳı ol mirāt-ı sīneyi
Ḥaḳḳā ki ‘aks-i nūr-ı ḳadem söylerüm saña

4 Ḳalsun ṣabāḥ-ı maḥşere ey şūḫ şekvemüz
Ḫāṭırda her ne varsa o dem söylerüm saña

5 Derd-i derūna fikr-i lebi ber-i sā‘adur
İstersen eyle tecrübe āh söylerüm saña

6 Yoḳdur dehānı vaṣfına çoḳ da liyāḳatüm
Bir ẕerredür ne bīş ü ne kem söylerüm saña

7 Yār ile étdügüm bu géce ‘ıyş u ‘işreti
Ġayra dimezsen eyle ḳasem söylerüm saña

8 Eyler gedāyı ḫāk-ı rehüñ Vāliyā refī‘
Bir böyle ẕāt-ı ‘āli-himem söylerüm saña

[33a]

Velehu Vālī

103. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[574]

---

[573] (MO: 48).
4 var: varsa MO.
5 tecrübe āh: tecrübemi MO.

1 ʿAks olmasaydı gerdiş-i çarḫ-ı daġal bana
Dāyim olurdı mihr ile meh der-baġal bana

2 Āsūde-gerd-i rāḥat édem āh neyleyim
Çeşm-i siyāhı eyledi mekr ü ḥiyel bana

3 Ben rind-i bade-nūşī-yi cām-ı muḥabbetem
Dehrüñ vérür şarāb-ı ṣafāsı kesel bana

4 Maḥrūm-ı bezm-i vuṣlat édüp ʿışḳ-ı kīnecū
Hem-ṣoḥbet eyledi ġamı rūz-ı ezel bana

5 Vālī bu ṭabʿ ile nice āşüfte olmayam
Aḥbābı düşmen eyledi şiʿr ü ġazel bana

Velehu Vālī

104. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[575]
(fa'lün)

1 Müşerref étdi o mehrū bizi bu şeb ne ʿaceb
ʿAceb ki ḫāṭıra düşdük ʿaceb ʿaceb ne ʿaceb

2 O şūḫ-ı tāze vü ḫod-rūy-ı mest ü nevresden
Ẓuḥūr-ı şerm ü ḥicāb u ḥayā edeb ne ʿaceb

3 Görülmemişdi bu da çeşm-i bī emānında
Nigāh-ı luṭfuna yārüñ nedür sebeb ne ʿaceb

4 Cünūnum étdi füzūn āşnā nigehler ile
Bu güne-baḫş-ı kerem çeşm-i pür ġażab ne ʿaceb

5 Taʿaccübüñ yéri yoḳ çoḳ da ṣunʿ-ı Bārīde
Èderse bir ḳula iʿṭā cihānı hep ne ʿaceb

6 Taraṣṣud üzre iken ḥarf-i şetm ü düşnāma
Bedīhi luṭfile iḥsān-ı būs-ı leb ne ʿaceb

---

[574] (MO: 51).
3 bāde-nūşī-yi: bade-nūş-ı MO.
[575] (MO: 59).

7 Olursa luṭf-ı Ḫudā dād-ı bir kese Vālī
Teveccüh eylese iḳbāl-i bī̇taʿab ne ʿaceb

Velehu Vālī̇

105. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[576]

1 Cemʿ oldı yine bezmüme cānāneler bu şeb
Yüz sürdi āstāneme meyḫāneler bu şeb

2 Nūr-ı ruḫ-ı bütānıla ṭoldı o deñlü kim
Ḥasret-keş oldı ḫāneme büt-ḫāneler bu şeb

3 Raḳḳāṣ-ı şūḫ-ı şeng ṣıfat-ı raḳṣa girdiler
Devr-i ṣafāda sāġar u peymāneler bu şeb

4 Germ oldı söz ü sāz ile meclis o güne kim
Eflākı ṭutdı naʿra-yı mestāneler bu şeb

5 Ḳurb-ı çerāġa Vālī ruḫām-ı sürūrdan
Rehyāb-ı vuṣlat olmadı pervāneler bu şeb

[33b]

Velehu Vālī̇

106. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[577]

1 Gāhī gürūh-ı ḫaste dilā ne teraḥḥum ét
Biñ ḫışm-ı cān-güdāza bedel bir tebessüm ét

2 Ögren lisān-ı aṣrī rüsūm-ı zamāneyi
Baḳ ṭabʿ-ı nāsa vaḳte münāsib tekellüm ét

3 Pest ile cezr ü medd-i muḥīṭ-i zamāneyi
Ey ḳulzüm-i sirişk ḥacalet-i telāṭum ét

---

6 būs-ı leb: nūş-ı leb MO.
7 olursa: olunca MO.
7 bī̇taʿab: bī̇tāb MO.
576 (MO: 60).
577 (MO: 62).
3 telāṭum: talātım MO.

4 Ḳaṣduñ ḥuṣūl-i kām ise gösterme ʿacz ü āh
Vérdükçe ẓulme yār terakḳī taẓallum ét

5 Vaṣf-ı lebinde cūşa getür feyż-i ṭabʿ ile
Vālī hezār ḫāme-yi rengīn terennüm ét

Velehu Vālī

107. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[578]

1 Yine ʿaks-i ruḫ-ı dil-ber dil-i pür tāba düşmüşdür
Ṣanursın pertev-i mehdür ki rū-yı āba düşmüşdür

2 Nesīm-i himmet eyle olmadı sāḥil-nişīn hergiz
Cihānda felek ʿişret gūyiyā girdāba düşmüşdür

3 Dökülmüş ʿārıżuñ üstünde gīsūlar mıdur yoḳsa
Ya sünbül sāyesidür şuʿle-yi mehtāba düşmüşdür

4 Degüldür bir nefes sevdā-yı zülf-i yārdan ḫāli
Dil-i pür sūz anuñçün böyle piç ü tāba düşmüşdür

5 Bu şeb bezm-i ḥarīfān ẕevḳ ile lebrīz imiş bildüm
Meger kim şiʿr-i Vālī ḫāṭır-ı aḥbāba düşmüşdür

Velehu Vālī

108. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[579]

1 Feyż-i ṣafā ki reng-i ruḫ-ı dil-berümdedür
Te'ṯīr-i tābişi nigeh-i kemterümdedür

2 Tābında oldı kevkebe-yi baḫtum öyle kim
Hemvāre mihr ü meh ḥased-i aḥterümdedür

3 Ey meh bu gün vişālde az görme yaşımı
Ṭūfān-ı Nūḥ dünki gibi ḫāṭırumdadur

4 Cismüm ki behre-yāb olalı sūz-ı ʿışḳdan
Āyīne-zīr minnet-i ḫākisterümdedür

---

[578] (MO: 79).
5 ẕevḳ: şevḳ / bildüm: vālī MO.
[579] (MO: 79).

5 Hemsāye-yi hümā-yı saʿādet olur mıyum
Vālī hevā-yı kākül-i dil-ber serümdedür

[34a]

Velehu Vālī

109. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[580]

1 Gāhī ʿitāb-ı ġamze-yi ḫūbāna ḳāniʿ ol
Gāhī nigāh-ı nergis-i fettāna ḳāniʿ ol

2 Ètme neşāt ü ʿayş-ı temennā zamāneden
Yaʿḳūb gibi külbe-yi aḥzāna ḳāniʿ ol

3 Her şuʿle-yi ḫūbun olma ṭalebkār-sūzişi
Pervāne var şemʿ-i şebistāna ḳāniʿ ol

4 Yoḳdur bu gülsitānda saña çün ṭarab naṣīb
Ey ʿandelīb nāle vü efġāna ḳāniʿ ol

5 Ümmīd-i bezm-i vuṣlatı terk eyle Vāliyā
Fikr-i nigār u gūşe-yi hicrāna ḳāniʿ ol

Velehu Vālī

110. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[581]

1 Ḥazer ḳılmaz o mehrū ʿāşıḳuñ āh-ı enīninden
Figān çeşm-i siyāh u ġamze-yi siḥr-āferīninden

2 Kerem ḳıl saḳiyā baña yetişdür bāde-yi gül-reng
Ki būy-ı sirke aldum zāhidüñ çīn-i cebīninden

---

[580] (MO: 184).
1 fettāna: mestāna MO.
2 zemāneden: zemānede MO.
3 ḫūbun: ḫūyūn MO.
4 yoḳdur: olmaz MO.
4 -: çün MO.

[581] (MO: 200).
1 āh-ı enīninden: āh u enīninden MO.
2 ḳıl: it / gül-reng: gül-gūn MO.

3 ʿAceb dest-i nigāhile olur mı mīve-çīn olmaḳ
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣıla nihāl-i nāzenīninden

4 Ser-i kūyunda yārüñ maḥrem-i vaṣl oldı gitdükçe
Tesellī-yāb iken dil bir nigāh-ı kemterīninden

5 Görürse cümle yārān-ı ṣafā bu şiʿrüñ ey Vālī
Muḳarrerdür yine bir neş'e yāb olmaḳ zemīninden

Velehu Vālī

111. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[582]

1 Vuṣlat-ı gül yoḳ ḥarīf-i zaḫm-ı yār olmaḳ çetin
Yār ile yār u aġyār ile yār olmaḳ çetin

2 Ülfetüñ mümkin olurdı ʿāşıḳ-ı nalān ile
Sūz-ı ʿışḳıla göñül bir inkisār olmaḳ çetin

3 Subḥa vü seccāde ile zāhid olmaḳ sehldür
ʿĀşıḳ-ı şeydā vü rind-i bāde-ḫʷār olmaḳ çetin

4 Ey felek n'étdüm saña bunca işüm ʿaks eyledüñ
Nātüvān étdüñ vücūdum saña yār olmaḳ çetin

5 Vāliyā meydān-ı naẓmı hep sen étdüñ böyle teng
Saʿy ḳıl yārān içinde şerm-sār olmaḳ çetin

[34b]

Velehu Vālī

112. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[583]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

4 vaṣl: nāz MO.
5 cümle: Vālī / şiʿrüñ ey Vālī: şiʿr-i nev-ṭarḥın MO.
5 bir: bu MO.

582 (MO: 197).
1 zaḫm-ı ḫār: zaḫm-ı yār MO.
2 Sūz-ı ʿaşḳile göñül bir: senüñ cerüñle göñül pür MO.
3 āşıḳ: zāhid MO.
4 işüm: işi MO.

583 (MO: 221).

1 Müsned-i faḳra geçüp şāḫ-ı muʿaẓẓemcesine
Terk-i iḳlīm-i fenā eyledüm Edhem’cesine

2 Ḳaldı maḥrūm ebed-i cennet-i dīdāruñdan
Dāne-yi ḫālüñe meyl étmeyen Ādem’cesine

3 Rişte-yi cān-ı ġarībān ser-i kūyunda bukm
Düşmüş eṭrāf-ı ʿaraḳ-çīnüñe perçemcesine

4 Tāze cān buldı yine ʿāşıḳ-ı pejmürdelerin
Dem-i cān-baḫşuñıla Īsa-yı Meryem’cesine

5 Zūr-ı bāzū-yı suḫan birle bu gün ey Vālī
Mülket-i naẓma emīrüm yine Rüstem’cesine

Vālī

113. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[584]

1 Bir dem daġıtma rūyına zülf-i nigārumı
Döndürme ey ṣabā varaḳ-ı iʿtibārumı

2 Gül mevsiminde nāle vü efġān ile ḫoşum
Yā Rāb ḫazāna étme mübeddel bahārumı

3 ʿArż étme cām-ı mihrüñi ey çarḫ-ı dūn ki ben
Vérmem şarāb-ı Kevṯer’e ẓevḳ-ı ḫumārumı

4 Ben kim şehīd-i ḫançer-i nāz u girişmeyüm
Ètsün ziyāret ehl-i maḥabbet mezārumı

5 Ḥayfā ki āftāb-ı ḳadeh étmeden ṭulū
Vālī siyāh eyledī ġam-ı rūzgārumı

---

1 muʿaẓẓemcesine: muʿẓemcesine MO.
3 cān-ı ġarībān: cān-ı ʿaraḳ-çīn MO.
[584] (MO: 262).
3 çarḫ-ı dūn: çarḫ ṭut MO.
4 girişme em: kirişmeyim MO.

Velehu Vālī

114. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[585]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Olmazuz naġme-serā her büte nāḳūs gibi
Ṭoludur gūşımuz āvāze ile kös gibi

2 ʿĀşıḳa vaʿde-yi firdevs ü hem āġūş-ı ḥūr
Ẕevḳ-i baḥşā olamaz müjde-yi pā-būs gibi

3 Mahż-ı taḳlīddür erbāb-ı ḥaḳīḳat olmaz
Bilmeyen şāhid-i maḳṣūdını maḥsūs gibi

4 Ḫāṭır-ı mihr cilāsı yine muġber görinür
Naḳş-ı ümmīd o āyīnede maʿkūs gibi

5 Vāliyā kevkeb-i iḳbāl-i sipihrüñ görinür
Çeşm-i dānāda Zuḥal ṭalʿat-ı menḫūs gibi

[35a]

Velehu Vālī

115. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[586]

1 Açmış ḳabā-yı sūseni ey sīm-ten seni
Ebr-i siyehde mihr ṣanur her gören seni

2 Ölsek ʿaceb mi velvele-ārā-yı kāʿināt
Ètmiş Ḫudā şehen-şeh-i mülk-i fiten seni

3 Pervāz-ı ʿāli miṣli bulınmaz perī iken
Lāyıḳ mı böyle rām éde her ehremen seni

4 Taʿlīm-i vaḥşet étmek içün deşt deşt arar
Ey āhū-yı remīde ġazāl-i Ḫoten seni

---

[585] (MO: 264).
1 olmazuz: olmayuz MO.
3 şāhid-i maḳṣūdını maḥsūs: şāhid-i ümmīdini maḥbūs MO.
[586] (MO: 262).

5 Bu cilve vü ḫırām u bu esbāb-ı ḥüsn ile
Sermāye étse vechi var ehl-i suḫan seni

6 Ey ġam ne deñlü olsa da mümted mufāraḳat
Ne sen beni ferāmūş édersin ne ben seni

7 ʿArż u dād ḥaṣiyyeti ebnā-yı ʿālemüñ
Maḳṣūduñ imtiḥān ise ger yoḳlasan seni

8 Cevher gibi ʿazīmet-i ġurbetle ol ʿazīz
Teẕlīle çekmesün ḳatı ḳayd-ı vaṭan seni

9 Sulṭān-ı vaḳt olur ne ḳadar olsa da ḥazīn
Ṣarduḳça gāhi sīneye Vālī Ḥasan seni

Ġazeliyyāt-ı Emīrī Çelebi

116. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[587]
(fa'lün)

1 Bükülse ḳaddi olur pīr-i nātüvān tenhā
Çıḳınca tīr ḳalur ḫāne-yi gümān tenhā

2 Ne ẕevḳ ḥāṣıl olur ādeme eger olsa
Naʿīm-i gülşen-i Firdevs-i cāvidān tenhā

3 Ne gül olaydı ne bülbül ne elde sāġar-ı mül
Yaḳardı āteşe gülzārı bāġ-bān tenhā

4 Ḫayāl-i yār da gelse derūna yér bulmaz
Binā-yı dilde eẕer yoḳ sarāy-ı cān tenhā

5 Bu āşiyāndan Emīrī hümā-yı devlet uçar
Ḳalur çü sāye hemān maġz-ı üstüḫᵛān tenhā

---

6 mümted: ṣamt-ı MO.
7 dād u ḥabbını: dād ḫaṣiyyeti / ebnā-yı ʿālemüñ: ebnā-yı zemānuñ MO.
8 ʿazīmet-i ġurbetle: ʿazīmet ʿizzetle MO.
8 teẕlīle: teẕlīl MO.
[587] (MKH: 256).
1 bükülse: bükünce MKH.
4 dilde: dilden / sarāy-ı: ḥarīm-i MKH.

Velehu Emīrī

117. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[588]

1 Al naḳd-i dili būs-ı lebüñpür-nemekin ṣat
Bāzār-ı teġāfülde yéter çīn-i cebīn ṣat

2 Gīsū-yı ʿıṭır-sāzlaruñ eyle perīşān
Āşüftelere sünbül-i firdevs-i berīn ṣat

3 Bülbül o gülüñ ābını aġyārlar aldı
Sen sūz ile gülşende hemān āh u enīn ṣat

4 Fehm eyle girān-māye olan dürr-i kelāmı
Ḳıraṭ ile mīzān-ı tefekkürde şemīn ṣat

5 Bir deşt -i nev-āyīn-i meʿānīde Emīrī
Yārān-ı suḫan-pervere bir tāze zemīn ṣat

[35b]

Velehu Emīrī

118. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[589]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Keşf-i rāz étme göñül çeşmine rindānelik ét
Āşinā olma ṣaḳın mest ile bīgānelik ét

2 Kimsenüñ şemʿ şeb efrūzını söndürme ṣaḳın
Ḳudretüñ var ise eṭrāfına pervānelik ét

3 Gāh zülfüñi ḫayāl eyle gehi laʿl-i lebüñ
Gāh mestāne olup gāhide dīvānelik ét

---

588 (MKH: 256-257).
1 leb: lebüñ/ yeter: yine MKH.
2 āşüftelere: üftādelere MKH.
3 aġyārlar aldı: aldı yine aġyār MKH.
4 fehm: fikr MKH.
5 bir deşt: bu dest MKH.

589 (MKH: 257).
2 söyindürme: söndürme MKH.
3 gāh zülfini: zülfüñi gāh MKH.

4 Bizde feryād u fiġān étmege ṭāḳat yoḳdur
Ey sitem-cū bize cevr étme de merdānelik ét

5 Heves-i meşreb-i eṭfāli Emīrī terk ét
Şimdiden ṣoñra mühimsāzi-yi pīrānelik ét

Velehu Emīrī

119. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Leb-teşnegāne cām-ı ṣafādur ṣabāḥ-ı ʿıyd
Bir neş'e-baḫş rūḥ-fezādur ṣabāḥ-ı ʿıyd

2 Zerrīn libāsla seyre çıḳarsa o āftāb
Neẕẕāra-çīn-i ḥüsne ṣalādur ṣabāḥ-ı ʿıyd

3 Tebrīk-i ʿıyd vāsıṭadur vaṣl-ı dil-bere
ʿUşşāḳa būse çehre-nümādur ṣabāḥ-ı ʿıyd

4 Ey ṭıfl-ı dil o şāha yetīmāne var buluş
Naḳdine pāş-dest-i ʿaṭādur ṣabāḥ-ı ʿıyd

5 İmsākiyā ḫane-yi felekden Emīryā
Şeb-mānde ḳurṣ-ı māh-ı ġıdādur ṣabāḥ-ı ʿıyd

Velehu Emīrī

120. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[590]

1 Neşāt -ı laʿl-i yār dil-i ḫurremümdedür
Āb-ı ḥayāt bāde-yi cām-ı Cem'ümdedür

2 Şimşīr-i tīr-i ġamze baña kārger degül
Esmā-yı ḥüsn nüsḫaları perçemümdedür

---

1 teşnegān: teşnegāne Dç/ bir: pür MKH.
2 libāsla: libas MKH.
3 ʿıyd: ʿıyd-ı MKH.
4 var buluş: ḳarşu var MKH.
5 İmsākiyā ḫane-yi felekden Emīryā: Ammā imsākiyāna ḫān-ı felekden Emīrīyā Dç/ ḳurṣ-ı māh-ı: māh-ı ḳurṣı MKH.

[590] (MKH: 266).
1 neşāt-ı: ṣahbā-yı MKH.
2 Esmā-yı ḥüsn nüsḫaları perçemümdedür: Esmā-yı ḥüsna maḥfaẓa-yı ḫātemümdedür MKH.

3 Bī̇hicr-i yār ẕevḳ-i viṣālüñ ne luṭfı var
Feyż-i neşāṭ-ı bāde ḫumār ġamumdadur

4 Ey şemʿ-i şeb fürūz senüñ rūşenālıġuñ
Teʾşī̇r-i sūz-ı āteş ṣubḥ-ı demümdedür

5 Her nev-demī̇de ġonçe-yi naẓmuñ Emī̇riyā
Rāz-ı güşāyiş dehen-i ebkemümdedür

[36a]

Velehu Emī̇rī̇

121. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[591]

1 Ol serv-i sehī̇-ḳaddile tenhāda bulunduḳ
Pāyine düşüp rütbede aʿlāda bulunduḳ

2 Būs-ı leb-i dil-dārda bu şeb var idi furṣat
Medhūş-ı siyeh-mestī̇-yi ṣahbāda bulunduḳ

3 ʿUşşāḳını ḳatl eyler iken ol şeh-i ḫūbān
Ol maʿrekede biz daḫı āmāde bulunduḳ

4 Āġūş-ı merām-baḫşına aldı anı aġyār
Her şūḫ-ı sitemkāra ki dil-dāde bulunduḳ

5 Bu nev-ġazelüñ naḳşını gördük de Emī̇rī̇
Ḥayret-zede-yi taṣvī̇r gibi sāde bulunduḳ

Velehu Emī̇rī̇

122. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[592]

1 Ol şūḫ gibi āfet-i devrān kimi gördüñ
Yā bencileyin derd ile nālān kimi gördüñ

2 Dünyāyı felek ḫayli zamāndur ṭolaşursun
Devrüñde ʿaceb ḫurrem ü ḫandān kimi gördüñ

---

3 bāde: yâre MKH.

[591] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

[592] (MKH: 271).

2 devrinde: devrüñde MKH.

3 Bu gülşenüñ ey serv-i sehī ḫār u ḥasından
Āzāde olup ber-zede dāmān kimi gördüñ

4 Ḥātem bilür ebnā-yı zamān her biri kendin
Sen merd-i ʿaṭā ṣāḥib-i iḥsān kimi gördüñ

5 ʿİşret-gede-yi bezm-i cihān içre Emīrī
Tā ṣubḥa degin şemʿ-i firūzān kimi gördüñ

Velehu Emīrī

123. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Bīyār göñül gülşene tenhā neye geldüñ
Gül yoḳ çemene bülbül-i şeydā neye geldüñ

2 Bu mürde dil-i zāra ḫayālüñ gibi gel git
Kim dér saña ey rūḥ-ı muṣaffā neye geldüñ

3 Üftādelere çün yoġıdı mīve-yi vaṣluñ
Bu gülşene ey serv-i dil-ārā neye geldüñ

4 Revnaḳ-şiken-i ʿārıż-ı yār olmaduñ āḫır
Ey ḫaṭṭ-ı siyeh bāʿiṣ-i sevdā neye geldüñ

5 Ḫoş vāṣıṭadur ṣor leb-i laʿlinden Emīrī
Teşrīf édüp ḫānemi tenhā neye geldüñ

[36b]

Velehu Emīrī

124. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[593]

1 İçüp şerāb-ı zīb-i feri neylesen gerek
Sekr-i ḫumār-ı derd-i seri neylesen gerek

2 Ṣarf eyle rūy-ı zerd ile eşk-i nedāmeti
Cemʿ eyleyüp bu sīm ü zeri neylesen gerek

---

3 bu: bir MKH.
5 tenhā: cānāne MKH.
[593] (MKH: 273).
1 içüp: nūş-ı/ ṣoñra: sekr-i MKH.

3 Her dem firāḳ-ı laʿlüñ ile eşk-bār iken
Kan aġladup bu çeşm ü teri neylesen gerek

4 Ẕevḳ-i viṣāle dilde ki ḫᵛāhiş bulunmaya
Rām eyleyüp o ʿişvegeri neylesen gerek

5 Her bār Emīri ṣāḥa-yı kūy-ı vaṭanda ol
Geşt ü güẕār baḥr u beri neylesen gerek

Velehu Emīrī

125. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[594]

1 Vér naḳd-i cānı būs-ı ruḫ-ı dil-fezāsın al
Vuṣlat deminde sen daḫı ḳanın bahāsın al

2 Bu beyʿ-gāh-ı sāḥa-yı Mıṣr-ı melāmetüñ
Bir şūḫ-ı nev-resīde-yi Yūsuf-liḳāsın al

3 Geşt-i nişeste lücce-yi girdāb-ı ġamdayuz
Ey nāḫudā-yı çāre ne başdan ḳarasın al

4 Ey ṭıfl-ı nev-resīde dilüñ destgīri ol
Pīrān-ı köhne-sāl-i ġamuñ ḫayr duʿāsın al

5 Ebnā-yı cinse olma muʿārıż Emīriyā
Dem-beste ol zamānede ḫalḳuñ rıżāsın al

Velehu Emīrī

126. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[595]

(fa'lün)

1 Hevā-yı ʿışḳıla āşüfte vü perīşān ol
Ne zülf-yāre göñül vér ne dön peşīmān ol

---

3 ü teri: bizi MKH.
5 ṣāḥa-yı: ṣāḥa vü MKH.

[594] (MKH: 273-274).
2 melāḥatüñ: melāmetüñ MKH.
3 ʿışḳ: - MKH.
4 köhne-sāl: ḫurde-sāl/ ḫayr: bir MKH.

[595] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

2 Fütādegān-ı ġam-ı ʿışḳun ey elif ḳāmet
Taraḥḥum eyle elin ṭut ʿaṣā-yı pīrān ol

3 Girān-ı niʿmet-i dehre gürisne-çeşm olma
Kef ḳanāʿat eyle seng-i ḫūrda mīzān ol

4 Şeb-i viṣālde cām-ı şarāb-ı laʿlüñden
Esīr-i çeşm-i siyeh-mestüñe ḳadeḥ-rān ol

5 Zamān-ı ʿıyd-ı viṣāle Emīrī ṣabr étme
Bu ṣayd-gāhda ol şeh-süvāra ḳurbān ol

[37a]

Velehu Emīrī

127. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[596]

1 Açılur ġonçeveş eẓhār-ı dāġ āteşīn étsem
O gül-i ḫandan olur ben nale-yi āh enīn étsem

2 Nigāh-ı merḥamet-āmiz-i çeşm-i yārdan geçdüm
Dili ol fitne-kāruñ ḳayd-ı zülfünden emīn étsem

3 O şūḫ-ı turş-rūdan ol ḳadar muḫtel mizācum kim
Dilimde telḫ olur şehd-i lebüñ iskencebīn étsem

4 Olur berg-i gül-i ḫūrşīd-i ʿālem-sūz-ı şebnem-rīz
Ḫayāl-i rūy-ı yāre bir nigāh-ı āteşīn étsem

5 Emīrī ġonçe-yi mażmūn āgāh-ı suḫandānı
Sezādur zīver-i ṭarf-ı külāh-ı āferīn étsem

Velehu Emīrī

128. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[597]

(fa'lün)

1 Nihāl-perver olan ṣaḫn-ı gülistān degülem
O ser ü sergeşte şayeste-bāġ-bān degülem

[596] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[597] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

2 Ne nūş-ı sāġar-ı vuṣlat ne būse-çīn-i lebüm
O neş'eden hele maḫmūr-ı ser-gerdān degülem

3 Nuḳūd-ı nāsere-yi sikke ḫāne-yi hicrüm
Metāʿ-ı vaṣla sezā naḳd-i rāygān degülem

4 O şāh-ı ḥüsne ne deñlü taḳarrüb étsem de
Murādum üzre yine şād-ı kāmrān degülem

5 O çeşm-i meste Emīrī ne söyleyem bilmem
Nigāh-ı nāzı gibi şūḫ-ı nüktedān degülem

Velehu Emīrī

129. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[598]

1 Cām olsa idüm būs-ı leb-i dil-ber éderdüm
Āyīne olaydum ruḫını manẓar éderdüm

2 Ḳurbiyyete ol şemʿa eger ḳudretüm olsa
Pervāne gibi kendüme bāl ü per éderdüm

3 Bir kerre o meh dāyire-yi vuṣlata girse
Āġūşa uṣūlile çeküp çenber éderdüm

4 Sen vaḳt-i sürurumda da ey ġam dile gelseñ
Ol ḫāne senüñdür saña da bir yér éderdüm

5 Rām olduġını bilsem Emīrī ben o ṭıfluñ
Ser meşḳ-i sevād-ı ḫaṭṭını ezber éderdüm

[37b]

Velehu Emīrī

130. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[599]

1 Dembesteyüm şikeste-zebān-ı ḳalem miyüm
Taṣvīr-i ḥayret-āver ü naḳş-ı ṣanem miyüm

---

[598] (MKH: 274-275).
2 kendüme: kendümi MKH.
3 uṣūlile: aḫū(?) leyle MKH.
[599] (MKH: 275).

2 Ey şūḫ-ı dil-sitān cemīlüñ nedür baña
Nūş-ı şarāb-ı laʿlüñ ile müttehem miyüm[600]

3 Biñ kerre ṭaşa çaldı beni zerger-i felek
Bilmem ʿayār-ı ḳadrümi kim pīş ü kem miyüm

4 Ey çarḫ-ı dil-sitān neden minnetüñ baña
İḳbāl-i cāh-ı devlet ile muḥteşem miyüm

5 Kālā-fürūş derd-i ṣadāsın bülend éder
Sūḳ-ı bālāda bilmem Emīrī aşamm mıyum

Velehu Emīrī

131. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[601]

1 Dilşād olur maḥalle-yi cānānı bekleyen
Taḥsīl-i kām éder der-i sulṭānı bekleyen

2 Bir gün viṣāl şūrbesin elbette nūş éder
Derd ü miḥenle tekye-yi hicrānı bekleyen

3 Ülfet éder o çeşm-i siyeh mest-i nāz ile
Mānend-i sürme ḫāk-i Ṣıfāḥān'ı bekleyen

4 Yūsuf miṣāl ḥüsnile yektā olur mı hīç
Her ḳaʿr-ı çāh gūşe-yi zindānı bekleyen

5 Bulur Emīri dāmen-i Leylā'ya dest-i res
Mecnūn-vār deşt-i beyābānı bekleyen

---

1 ḥayret-āver-i: ḥayret-āver ü MKH.
[600] Beyit, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
3 çaldı: urdı MKH.
4 dil-sitān: dil-siyāh/ baña: çekem MKH.
4 cāh-ı devlet: ʿizz ü devlet/ muḥteşem: müttehem MKH.
5 kālā-fürūş derd-i: kālā-fürūş-ı dehr/ sūḳ-ı bālāda bilmem Emīrī: bilmem Emīrī sūk-ı cezada MKH.
[601] (MKH: 275).
3 derd-i miḥenle: derd ü miḥenle MKH.
4 ḳaʿr-ı çāh: ḳamer çāhı MKH.

Velehu Emīrī

132. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[602]

1 Yārüñ şeref-i ḥüsn-i liḳāsın ne bilürsin
Mihrüñ eşer-i nūr-ı żiyāsın ne bilürsin

2 Var nüsḫa-yı maʿcūnuñı ṣat ḫalḳa ṭabībā
Sen derdümüñ eczā-yı devāsın ne bilürsin

3 Erbāb-ı dilüñ nīk ü bed fiʿline baḳma
Göñlünde olan ḫavf-ı recāsın ne bilürsin

4 Èrsen de göñül kişver-i bendergeh viṣāle
Ġurbet-zedesin beyʿ u şirāsın ne bilürsin

5 Mīzān-ı tefekkürde dür-i naẓmuñ Emīrī
Nābī gibi sencīde edāsın ne bilürsin

[38a]

Velehu Emīrī

133. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[603]
(fa'lün)

1 Ḫam oldı ḳaddimüz ebrū-yı cān-sitān démedin
Nişān-ı tīr-i ġamız bir ḳaşı kemān démedin

2 Ümīd ü vaṣl ile āḫır dilimde tüy bitdi
Ẓuhūr éder mi ʿaceb ol ḫaṭ-ı nihān démedin

3 Dile ḥavāle éder tīġ-i cevri pey der pey
O şāh-ı ḥüsne uşandum emān emān démedin

4 Hezār ḫār-ı cefā sedd-i rāh olur dilde
Henūz seyr-i çemen geşt-i gülsitān démedin

5 Hevā-yı ʿışḳıla āḫır Emīrī pīr oldum
Ḳocar mıyum ʿacebā tāze bir cüvān démedin

---

[602] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[603] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

Velehu Emîrî

134. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[604]

(fa'lün)

1 Şafāmız artdı ẓuhūr-ı ḫaṭ-ı nigāra göre
Bu deñlü āyinemüzde olan ġubāra göre

2 Hemîşe berg-i ḫazān-dîdeveş bu gülşende
Taḥarrük eyle göñül sen de rūzgāra göre

3 Bu gülşenüñ güli dāġ-ı ciger-nişîndürür
O lāle-ḫaddeki ḫāl-i siyeh bahāra göre

4 Viṣāli ḳaryesini mālikāne eyler idüm
Buyursa ruḳʿamı ol şāh der-kenāra göre

5 Emîrî vażʿ-ı kibāra taḥammül eyler idüm
Keremleri de olaydı bu iftiḫāra göre

Velehu Emîrî

135. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[605]

(fa'lün)

1 O şāh-ı ḥüsne gerek ilticā da vaḳtinde
Ḥuṣūl-i kāma sebebdür recā da vaḳtinde

2 İfāde eyle ṣabā ḥāl-i ʿāşıḳ-ı zārı
O şūḫ-ı ġonçe-feme bir güşāde vaḳtinde

3 Helāke vaʿdeler eyler dönüp teġāfül éder
Kerîm odur k'éde vaʿde rifāde vaḳtinde

4 Zamāne ḫalḳı ile imtizāca bāʿiṣdür
Kişiye lāzım olurmış riyā da vaḳtinde

5 O gül-ʿiẕāra Emîrî niyāza vāsıṭadur
Bu naẓm-ı tāze bu rengin-edā da vaḳtinde

---

[604] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[605] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

[38b]

Velehu Emîrî

136. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[606]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Mest-i ʿışḳum ben eger sāġar-ı cām olmasa da
Yārsiz nūş édemem bāde ḥarām olmasa da

2 Ḫāl-i pür-fitne ile zülfüne dil-dādelerüz
Murġ-ı pā-bend ġamz-dāne vü dām olmasa da

3 Vaṣla iḳdām éderüz ʿāşıḳ-ı hicrān-zedeyüz
Dil-i pür-ḥasretimüz nāyil-i kām olmasa da

4 Yine biz cān ataruz çîn-i kemend-i zülfe
Eger ol āhu-yı vaḥşî bize dām olmasa da

5 Bāġ-ı naẓmını Emîrî gül-i pürḫande éder
Ne ḳadar bülbül-i ṭabʿında ġarām olmasa da

Velehu Emîrî

137. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[607]

1 Būs-ı laʿliyle göñül şādān ola ya olmaya
Ġonçe-yi ümmîdimüz ḫandān ola ya olmaya

2 Ètme teşrîfin temennā ol meh-i hercāinin
Gelse de ġam ḫāneñe mihmān ola ya olmaya

3 Ḫaṭ-ı ber-āver olmadan beyʿ ét metāʿ u vaṣlını
Kim bilür encāmını erzān ola ya olmaya

4 Nāḫun-ı himmetile ḥall ét ʿuḳde-yi āmālini
Kār-ı düşvāruñ gerek āsān ola ya olmaya

5 Zāde-yi ṭabʿı suḫandānuñ Emîrî Āgehüñ
Naẓm-ı rūḥ-efzāsına aḳrān ola ya olmaya

---

[606] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[607] (MKH: 277).
2 hercāinüñ: hercāinin MKH.
4 āmālini: dil-ḫāhuñı MKH.

Velehu Emīrī

138. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[608]

1 Sergeşteyüm o zülf-i perīşān éderse de
Dönmem egerçi ḫākile yeksān éderse de

2 Bu gülsitān fānī hezārını aġladur
Bir nev-resīde ġonçe-yi ḫandān éderse de

3 Naḫvet-fürūz-ı dehr olup aldanma rūzgār
Vefḳ-i murāduñ üzre şitābān éderse de

4 Peymāne-yi neşāṭını pür-ḫūn éder felek
Bir merdi bezm-i devlete şāyān éderse de

5 ʿĀrif ḥased éder mi Emīrī bu dehr-i dūn
Nādānı ʿizz ü cāh ile ẕīşān éderse de

[39a]

{ṣāḥibi ʿİzzet Meḥmed Efendi}

Velehu Emīrī

139. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[609]
(fa'lün)

1 Ḫuṭūr édince ḫaṭ-ı zülf-i yār ḫāṭıruma
Ne fitneler getirür rūzgār ḫāṭıruma

2 Zücāc-ı āyinemüz seng-i sermeden meksūr
Nefes berīde gelür inkisār ḫāṭıruma

3 Ḫayāl-i ḫāl-i ruḫ-ı dāġ-ı dil-nişīn oldı
Çerāġ-ı āteş-i lāle-zār ḫāṭıruma

4 Nesīm nükhet-i gīsūlarile gelmekde
Hezār ḳāfile-yi müşk-bār ḫāṭıruma

5 Emīrī lehçe-yi şūḫ-ı Faṣīḥ'den geldi
Bu naẓm-ı nādire-yi pür-şiʿār ḫāṭıruma

---

[608] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[609] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

Velehu Emîrî

140. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[610]

(fa'lün)

1 Göñül ḥavādis-i zülf-i dutāyı depretme
O ḫafte ejder-i genc-i belāyı depretme

2 Cihānı ġarḳa-yı seyl-i sirişk éder çeşmüm
Derūn-ı dilde olan mācerāyı depretme

3 Felek ḥazer o şeh-i ġamzekār-ı devrinde
Rüsūm-ı fitneden el çek cefāyı depretme

4 Neşāṭ-ı cām-ı leb-i yār var iken zāhid
Şarāb-ı Kevs̱er'i añma riyāyı depretme

5 Emîrî siḥr-i kelāmuñ degül naẓîre-pezîr
Zebān-ı ḫāme-yi muʿciz-nümāyı depretme

Velehu Emîrî

141. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[611]

1 Ey dil girih-i zülf-i siyeh-fāmda ḳalma
Minhāc-ı ḫaṭādur yüri girdābda ḳalma

2 Ebrūları şevḳıla göñül şuʿle-feşān ol
Ḳındîl gibi kūşe-yi miḥrābda ḳalma

3 Āhumla o gül-ġonçe güşāde olur elbet
Ey bülbül-i baḫtum gözüñ aç ḫᵛābda ḳalma

4 Pervāne olup şemʿile pür-sūḫte çoḳdur
Başıña dönem meclis-i aḥbābda ḳalma

5 Tārîk-i şeb-i hicri ḫayāl eyle Emîrî
Fikr-i ruḫ-ı dil-dār ile mehtābda ḳalma

---

[610] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[611] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

[39b]

Velehu Emīrī

142. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[612]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 ʿĀrıż-ı mihr-i cihān-tābuña zīnet vérme
Her naẓarda dil-i āyīneye ḥayret vérme

2 Saña teslīm éderiz gülleri bülbülleri de
Bāġ-bān bir iki gün sen bize ṣıḳlet vérme

3 Bilüriz sāḫtedür sözlerüñ ey bü'l-hevesüm
Faḫr édüp gitdi ki ārāyiş-i naḫvet vérme

4 Dūn raḳīb ḫāne-yi dil-dāde giderken gördüm
ʿAvdetinde aña yā Rabbi selāmet vérme

5 O hümā meşrebi ṣayd étmege saʿy étme Emīr
Yoḳ yére ḳayda düşüp kendüñe zaḥmet vérme

Velehu Emīrī

143. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[613]

1 Bir ġonçe yoḳ mı bülbüle kāruñ nedür diye
Bu gülşen içre nāle vü zāruñ nedür diye

2 Kimdür o ḳanına ṣuṣamış ki o ḫūniye
Bu ḳanlu gözlerinde ḫumāruñ nedür diye

3 Hīç raḥm éder mi dāġ-ı dilüm seyr édüp o şūḫ
Ḥāl-i derūn-ı sīne-figāruñ nedür diye

4 Bu ṣayd-gehde dāne-feşān oldum āḫırı
Bir şāhbāz yoḳ ki şikāruñ nedür diye

5 Ḫaṭṭ gelse ruy-ı yāre yaḳīn étme Emīrī
Mirʾāt-ı ḫāṭırında ġubāruñ nedür diye

---

[612] (MKH: 276-277).
4 dūn raḳīb ḫāne-yi dildāde: dün raḳībi der-i cānāna/ ʿavdetinde: ʿavdetinden MKH.

[613] Gazel, Dîvânçe'de 6 beyittir (MKH: 277).
5 Emīr: Emīrī MKH.

Velehu Emīrī

144. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[614]

1 Sevdüm o zülf-i ḫām beḫamı gördügüm gibi
Oldum esīr-i dām-ı ġamı gördügüm gibi

2 Dil-ḫᵛāhum üzre ʿālem-i rüʾyāda vāḳıʿā
Āġūşa çekdüm ol ṣanemi gördügüm gibi

3 Gülzāra geldi gözlerin aydın dédi ṣabā
Ol nev-resīde ġonçe-femi gördügüm gibi

4 Her mū tenümde nīşter-i ḫūn-feşān olur
Müjgān-ı çeşm-i pür-sitemi gördügüm gibi

5 Sevdim Emīrī şāhid-i naḳş-ı zemīnini
Bu naẓm-ı şūḫ-ı ser-ḳalemi gördügüm gibi

[40a]

Velehu Emīrī

145. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[615]
(fa'lün)

1 Ṭarīḳ-i fāḳde buldum niẓām-ı rāḥatumı
Ġıdā-yı rūḥ édeli kendüme ḳanāaʿtümi

2 Ẓuḥūra çıḳmaz idi ṣubḥ-ı kāẕibi felegüñ
Göreydi mihr-i cihān-tāb olan ṣadāḳatümi

3 Nesīm ile o gül-ġonçesin güşāde éder
Zebān zer étse eger şīve-yi ẓerāfetümi

4 Senüñ fütāde güm ey serv-i cūybār-ı ümīd
Çü sāye ʿarż édemem herkese ḳarābetümi

5 Şarāb-ı laʿlini yārüñ Emīrī içdükçe
Dimāġa neş'e vérür arturur ḥarāretümi

---

[614] (MKH: 278-279).
[615] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

Velehu Emîrî

146. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[616]

1 Dilde ġam-ı laʿlüñle mey-i nāb ṭurur mı
Ṣad-pāre olan şîşede hîç āb ṭurur mı

2 Bu ḳāmet-i dilkeşle eger gülşene gitsek
Ḳarşuñda senüñ serv-i çemen-tāb ṭurur mı

3 Aġyār ile sen şemʿ-i şeb-efrūzı görünce
Bu sūz ile pervāne-yi bîtāb ṭurur mı

4 Geşti-yi ümîd-i dilimi ḳor mı kenāre
Deryā-yı taḥayyürdeki girdāb ṭurur mı

5 Aġyār ile āġaşte ola nergis mestî
Çeşmümde Emîrî eşer-i ḫᵛāb ṭurur mı

Velehu Emîrî

147. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[617]

1 Çıḳdı yüze ḫaṭṭı ruḫ-ı elüñ yéri geldi
Āyînemüze jeng-i melālüñ yéri geldi

2 Refʿ eyledi hicr-i sitemi ḫaṭṭıyla ol şāh
Şimdengirü teşrîf-i viṣālüñ yéri geldi

3 Aġzumda iken laʿlini cānā niçün alduñ
Bu müşkili ḥall eyle suʾālüñ yéri geldi

4 Söyle sözüñ ol ġonçeye açılmadan evvel
Ey bülbül-i şūrîde maḳālüñ yéri geldi

5 Dérmişsin Emîrî mey içüp tāze severmiş
Al boynuña zāhid geh ü bālüñ yéri geldi

---

[616] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[617] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

[40b]

Velehu Emîrî

148. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[618]

1 Èrişdi ḫaṭṭ-ı būs-ı ʿārıż-ı gül-fāma az ḳaldı
Ḫaber vér rūzedārān-ı ġama aḫşāma az ḳaldı

2 O çeşm-i sürmedārı naḳş éderken levḥ-i ḫāṭırda
Sükūta çekmege kendin zebān-ı ḫāma az ḳaldı

3 Hümā-yı evc-i devlet gibi pervāz étme çoḳ sürmez
Ṣalar bir gün seni elbet ḳażā bir dāma az ḳaldı

4 İrād u maṣrafuñ ey ḫᵛāce ancaḳ sen ḥisābın gör
Yekūnuñ hep çekerler defter-i ḳassāma az ḳaldı

5 Emîrî meşrebümce luṭf édüp dest-i temennāyı
Teşebbüṣ étdürenler dāmen-i enʿāma az ḳaldı

Velehu Emîrî

149. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[619]

1 Merġūb-ı ʿām olurdı ḫavāṣuñ revişleri
Meyl étmeyeydi semt-i nifāḳa menişleri

2 Biñ zaḫm açar derūn-ı dile ehl-i devletüñ
Seng-i girān-ı minnet olan serzenişleri

3 Kem étdi ḳader ʿālemi ḫāliṣ ʿayār iken
Şimdi zamāne ḫalḳınuñ aġzı gümüşleri

4 Ḫavf üzreyüz taḥarrük-i güncişk-i gürbeden
Terk étmenüz cesāret édüp keş sepişleri

5 Pāmāl-i ʿār éder beni dāyim Emîriyā
Nākeslerin taṣaddur édüp gösterişleri

---

[618] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).
[619] Gazel, Dîvânçe'de mevcut değildir (MKH).

Velehu Emīrī

150. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[620]

1 Bilmem nedür meserret ile ġam dédükleri
Birdür yanumda sūr ile mātem dédükleri

2 Āyīne gibi herkese keşf étme rāzuñı
Bīgānedür zamānede maḥrem dédükleri

3 Bāʿiş ṭavāf-ı cennet-i kūy-ı nigārdur
Zāhid riyā édüp saña Ādem dédükleri

4 Şimdi nuḳūd-ı nāsere-yi buḫladur revāc
Kem ḫaracdur ʿaṭā ile ḥātem dédükleri

5 Şordum Emīri laʿl-i leb-i yār imiş meger
Zaḫm-ı derūn ʿāşıḳa merhem dédükleri

[41a]

Ġazeliyyāt-ı Şābit Efendi

151. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[621]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 O şemen-pīrehene uymuş o fetvā-yı ḳabā
Şāh-ı ḫūbān-ı cihāndur ve ʿaleyhi'l-fetvā

2 Tende igne başacaḳ yér ḳomadı zaḫm urdı
Sūzen-i ġamze bolup ʿāşıḳ-zārı tenhā

3 Gösterüp zaḫmını pāre bu géce ḳal diyerek
Aġlamış sızlamış ālüfte şarılmış ammā

4 Ṭuymasun laʿlüñ ile mest idügin öykelenüp
Bādenüñ ʿaḳlın alur sāḳi-yi bezm-i ṣaḥbā

---

[620] Dîvânçe'de Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezni ile verilmiştir (MKH: 278). Ancak gazelin tamamına bakıldığında Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün vezni daha uygun olacaktır.

[621] (TK: 357).

1 fetvā-yı ḳabā: fetvāyī ḳabā TK.

3 ālüfte: āşüfte TK.

4 Bādenüñ ʿaḳlın alur: Meyi ḳabdan ḳaba ḳor TK.

5 Ş̱ābitā ḫāme-yi naẓmuñla biraz dilleşdüm
Aña maḫṣūṣ gibi tāze zebān-ı maʿnā

Velehu Ş̱ābit

152. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[622]
(fa'lün)

1 O şūḫ mest yaturken getürdi ḫᵛāb bańa
Ḥarāmi eylemez étdüklerin şarāb bańa

2 Ḥużūrına ḳomıyor tāziyāne-yi āhum
O āteşile géce atılur şihāb bańa

3 Bir iki miskle mektūb nüsḫalar düşmüş
Şifā ḫaṭuñda imiş açdılar kitāb bańa

4 Gül-āb-ı eşkümile ışladup ter étdükçe
Ezildi nerm olup ol zülf-i müşg-nāb bańa

5 Görürse Ş̱ābiti yārān hep selām étsün
Bu şiʿr-i tāzeye ḫāżırlasun cevāb bańa

Velehu Ş̱ābit

153. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[623]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Kīse-yi āle ḳoyup nāme-yi şevḳı mey-i nāb
Mührinüñ üstine billūr ḳapaḳ başdı ḫabāb

2 Tövbe étdüñ meye menfūruñ olup cām-ı şarāb
Oldı bādeyle miyān-ı leb-i laʿlüñ şeker-āb

3 Cebel-i Nūra ḳurup kākül-i müşgīn ḫayme
Vadi-yi tāra çeküp bāġladı gīsūsı ṭınāb

4 Ètmeyen başını misvāk gibi biñ pāre
Giremezsin leb-i yāre saña Ş̱āfīce cevāb

---

[622] (TK: 356).
[623] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (TK: 364).
2 miyāna leb-i lāʿl: miyān-ı leb-i lāʿl TK.
3 gīsūsı ṭınāb: gīsū-yı ṭınāb TK.
4 étmeyen: étmeden TK.

5 Aḫẕ u iʿṭā iledür revnaḳı bu baġçenüñ
Aldıġuñ vér yine al ṣoñra miṣāl-i dolāb

6 Şimdi aġyārı ne iḥsān ile maḥcūb eyle
Bīḥayādan ne ḫaṭuñ geldügi vaḳt eyle ḥicāb

7 Ṣābitā subḥa seni dām-ı riyāya düşürür
Silk-i naẓmuñla hemān meygedeye eyle şitāb

[41b]

Velehu Ṣābit

154. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[624]

1 ʿAraḳ cāmında gerden étseler aḥbāb leb berleb
Bu şeb tābende ṭās-ı şīr éder mehhtāb leb berleb

2 İki gülnār-leb dil-ber öpüşdi ṣandum olduḳda
Sebū-yı bāde vü peymāne-yi vişnāb leb berleb

3 Kenār-ı ḥavżda mehtāba ḳarşu sīne-çāk olmuş
Èdüp ʿaksiyle ḥavżı maʿden-i sīm-āb leb berleb

4 Ṣu sızmaz zaḫm-ı cān u ḫançer-i cānān miyānında
Oturmuş sīneye ol ṭīġ-ı āteş-tāb leb berleb

5 Dehāna geldi cānum Ṣābitā b'illāhi reşkümden
Olınca ol iki gül-ġonçe-yi şād-āb leb berleb

Velehu Ṣābit

155. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâilün[625]

1 Gül naḫl-i nātüvāna süvār oldı ʿandelīb
Cism-i laṭīf-i ġonçeye bār oldı ʿandelīb

2 Ḳuş gibi geldi gitdi çerāgāh-ı gülşene
Ḳuşluḳ zamānı cān-sipār oldı ʿandelīb

---

6 vaḳt: dem TK.
7 naḳlüñle: naẓmuñla TK.
624 (TK: 360).
625 Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (TK).

3 Ḥikmet nedür ki nāmiye-yi nev-bahār ile
Güller semirdügünce nizār oldı ʿandelīb

4 Naḳd-i revānını güle teslīm édüp bu gün
Eşheb süvār-ı bād-ı bahār oldı ʿandelīb

5 Gül ṭaşt-i laʿl-i ḫūnını ṭutmaḳla ḫūnına
Memnūn-ı zaḫm-ı nīşter-i ḫār oldı ʿandelīb

6 Ṣābit muḥabbet-i gül-i ṣadberge mübtelā
Bir idi şimdi oldı hezār [oldı] ʿandelīb

Velehu Ṣābit

156. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[626]
(fa'lün)

1 Raḳīb-i dūna ḫaṭ-ı laʿlin uydurup maḥbūb
Başıldı alçaġa mānend-i ḫātem-i mektūb

2 Bu yolda şāhi-yi ġam ḫilʿat-i şehādet içün
Fitīl-i ʿışḳuña bir ṭop ḳumāşdur merġūb

3 O ẓālim el ḳosa naḳd-i derūn-ı ʿuşşāḳa
Olurdı penbe-yi keffi şifā-yı dāġ-ı ḳulūb

4 Görince göñlümi zülfüñde kendüm unutdum
Vérürmiş ādeme nisyān neẓāre-yi maşlūb

5 Nem-i sirişki ile Ṣābitüñ olur nābit
ʿAceb mi dāne-yi ḫalüñden alsa ʿöşr-i ḫubūb

[42a]

Velehu Ṣābit

157. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[627]

1 Açılmaz idi ḫāṭır-ı nāşād-ı ʿandelīb
ʿIyda muṣādif olmasa feryād-ı ʿandelīb

[626] (TK: 361).
[627] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TK: 359).

2 Gül-ġonçe-yi sefīd degül ḳışr-ı beyżedür
Çıḳmış henūz baḫçe-yi nev-zād-ı ʿandelīb

3 Şebnem degül ʿarūs-ı güli ḳuş südile hep
Besler ḫarīm-i bāġda dāmād-ı ʿandelīb

4 Nergis çemende perde-yi çeşmin ki gösterür
Ḳırlanġıç oġlıdur ṣanur evlād-ı ʿandelīb

5 Nevrūzda çıḳarsa n'ola tāze besteler
Ṣābit ʿAcemde ḫᵛācedür üstād-ı ʿandelīb

Velehu Ṣābit

158. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[628]
(fa'lün)

1 Dem-i vişālde dün ıżṭırāb édüp ġāyet
Ṣoyınca gömlegini bulmadum ṭumāniyyet

2 Recā-yı vuṣlat ile cāme-ḫᵛābda ʿāşıḳ
O nāz-pervere bār olma eyleyüp ṣıḳlet

3 Raḳībi dögmegi dil-dār kār édinmişdür
Ḳolına ḳuvvet ü kār-ı ḥelāline bereket

4 Cünūn-ı ʿışḳıla bīmār-ḫānede aġyār
Hīç uṣlanur mıdı ammā kötekdedür ḥikmet

5 O şūḫ Ṣābiti ḳünc-i firāḳa ḳışdırmış
Anuñla şimdi o nākāma ḳaṣdıdur minnet

Velehu Ṣābit

159. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[629]

1 Peymāne ṣunup sāḳī-yi ḫūrşīd-i maḥabbet
Bir cām ile étdi dili Cemşīd-i maḥabbet

[628] (TK: 368).
[629] (TK: 366).

2 Tārīki-yi ḫaṭṭuñda görürse leb-i laʿlüñ
Ḫıżr-ı dil olur zinde-yi cāvīd-i maḥabbet

3 Ṣūfī yine imānını tecdīde giderken
Bir tāze sevüp eyledi tecdīd-i maḥabbet

4 Her çend ki müstaḥkem idi daḫme-yi vuṣlat
Feṭḥ étdi bir engüşt ile ıḳlīl -i muḥabbet

5 Ṣābit yine sulṭān-ı ḳażā manṣıb-ı ʿışḳı
Èтdi dile berḳāyide teʾbīd-i maḥabbet

[42b]

Velehu Ṣābit

160. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[630]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Olmuş ol pādişeh-i ḥüsne muḳarreb sāʿat
N'ola ger ʿaḳreb ile olsa mulaḳḳab sāʿat

2 Dem-i vuṣlatda münebbih olup īḳāż eyler
Ḫᵛāb-ı ġafletde olan ʿāṣıḳı her şeb sāʿat

3 Pāy-ı himmetle sefer bervaṭan eylerse n'ola
Èтmiş esbāb-ı kerāmāt-ı müretteb sāʿat

4 Dār-ı İslāmda sāʿat başına étmededür
Çañ çalup niçe müslimānı muʿaẕẕeb sāʿat

5 Ṣoḳulur ḳoynına kejdüm gibi yārüñ Ṣābit
Görinürse ne ʿaceb çeşmüme ʿaḳreb sāʿat

---

4 ıḳlīl: Oḳlīd TK.

[630] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (TK: 366).

3 der vatan: bervatan TK.

4 nice: niçe TK.

Velehu Ş̱ābit

161. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[631]

1 Tenhāca gider görmege cānāna müş̱elleş̱
Sermāye imiş ʿāşıḳ-ı ʿüryāna müş̱elleş̱

2 Ètmiş ş̱ülüş̱-i mālını mey-ḫ[v]āra vaṣiyyet
Üç ay yéter meclis-i rindāna müş̱elleş̱

3 Üç bābet édüp meclisi sāḳī bize mey ṣun
Zāhid geçene ḫardalı yārāna müş̱elleş̱

4 Keşt̄i-yi si fānus ḳadar şevḳ vérürdi
Ḳonsaydı şu zevraḳçe-yi fincāna müş̱elleş̱

5 Ş̱ābitle murabbaʿ oturup bāġda görsek
Aşḳar gözi bādeyle mülūkāne müş̱elleş̱

Velehu Ş̱ābit

162. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[632]
(fa'lün)

1 Güşāyiş-i dile zerr̄in piyāledür bāʿiş̱
Ṣafā-yı bülbüle ġonçeyle jāledür bāʿiş̱

2 ʿAceb mi dāyire açsa o verd-i ḫandānı
Leṭāfet-i meh-i tābāna hāledür bāʿiş̱

3 Çemende bir yüzi yunmışça şūḫdur gül-i ter
O āb u tābla bu ṣābūn-ı jāledür bāʿiş̱

4 Zevāli ṭaşradan olmış fütādenüñ ammā
Raḳīb-i dīv gibi bir ḫavāledür bāʿiş̱

---

[631] (TK: 372).
1 tenhāca gider: tenhāda varur TK.
4 keşt̄isine: keşt̄i si TK.

[632] (TK: 371).
1 jāledür: jāledür TK.
3 āb-ı tābla: āb u tāba TK.

5 Görüp ḳumāş-ı cemālüñ sevindi Ṣābit-i zār
Bu şevḳa öyle tefāriḳ-ı kāledür bā'iş

[43a]

Velehu Ṣābit Efendi

163. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[633]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Şeyḫi āşüfte édüp neyzen-i ālüfte-mizāc
Döndi mıżrāb-ı ḳudūma yine misvāk ile tāc

2 Çıḳmaġa bir derece ḳaldı sipihr-i nāza
Nedür ol şūḫ cefā-pīşede bu istidrāc

3 Maraż-ı eklile oldı bere-yi biryāna
Zāhidi def'e bulunmaz mı ḥakīmāne 'ilāc

4 Ḳafes-i sīnede endīşe-yi ḫālüñle göñül
Ḥabs-i bülbül gibi bir ḥabbeye olmış muḥtāc

5 Şıḳdırup mu'şıra-yı miḥbereye kilk-i teri
Eyle Ṣābit bize bir Āb-ı Ḥayāt istiḫrāc

Velehu Ṣābit

164. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[634]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Bezm-i meyde iki cām içse o gül-ġonçe-mizāç
Rengden renge girer gülleri mānend-i zücāç

2 O sehī ḳad geliyor bir gül iki nergisle
Elde birdür bu geliş meclise sāḳī gözüñ aç

3 Her zamān ey dil-i dīvāne göñülden geçiyor
Seni bir kez édeyüm tīrine yārüñ umāç

---

[633] (TK: 373).
1 mıżrāb-ı ḳudūma yine: mıżrāb-ı ḳudūm ü neye TK.
3 maraż-ı ekele: maraż-ı eklile TK.
[634] (TK: 374).
1 mānend-i mizāc: mānend-i zücāc TK.

4 Ḫastenüñ derdüne dermān bulmıyordu ammā
Maraż-ı nāz-ı eṭibbāya bulunsaydı ʿilāç

5 Derd-i sevdā-yı mürekkebde imiş maḥbere teg
Vāfir-i aġzın aradum Ṣābit édüp istimrāç

Velehu Ṣābit

165. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[635]

1 Alup āġuş-ı merāma yāri rām étmek de güç
Yārsiz ʿazm-i temāşā-yı merām étmek de güç

2 Pāye-yi ḫüsrān ile nākāmlıḳ emr-i ʿasīr
Māye-yi ʿirfān ile taḥṣīl-i kām étmek de güç

3 Şübhesüz nān pāde-yi ḫuşka ḳanāʿat mümteniʿ
Ārzu-yı nefsile meyl-i ḫarām étmek de güç

4 Gerçi kim evżāʿına ṣabr eylemek düşvārdur
Kām içün gerdūna ammā iltiyām étmek de güç

5 Ṣābitā dil-dādeler çoḳ olduġıçün n'eylesün
Cümlenüñ itmām-ı kārın iltizām étmek de güç

[43b]

Velehu Ṣābit

166. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[636]

1 Besdür o nāz-perver-i ḫüsnüñ dem-i ṣabūḥ
Nūşīne-ḫʷāb-ı nāzı faḳīre gıdā-yı rūḥ

2 Ètdüm belā-yı cevrile ey Yūsuf-ı zamān
Dil vérmege senüñ gibiye tevbe-yi naṣūḥ

3 Ġam tekyesinde bāb-ı tevekkülde beklerüz
Ṣāyed der-i viṣāl açılup fetḥ ola fütūḥ

---

[635] (TK: 373).
5 dil-dādeler: dildāre TK.
[636] (TK: 376).
3 açılup: açıla TK.

4 Düşdi ġarīḳ-ı dīde o ṭūfān-ı ḫūna kim
Çıḳmaḳ muḥaldür yüzerek olsa ʿömr-i Nūḥ

5 Ṣābit o şūḫ-ı nev-ḫaṭı şarmaḳdadur ʿilāc
İster bahār yaḳısı dilde olan cürūḥ

Velehu Ṣābit

167. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[637]

1 Devr édüp meclisde pür-feyż étdi rindānı ḳadeḥ
Terki olsaydı olurdı tāc-ı devrānı ḳadeḥ

2 Bir seḥer benż-i aşināyān ḫumār-ı fürḳate
Gösterür ḳārūre-yi maḫmūre hicrānı ḳadeḥ

3 Pīr-i ḫum-ḫāneyle mey-ḫᵛāruñ varup ayaġına
Ḳoymaya her dem günāha bir müselmānı ḳadeḥ

4 Meclis-i aḥbāba boş varmaḳ degüldür meşrebi
Cām-ı Cem'den görmedür āyīn-i devrānı ḳadeḥ

5 Sāḳiyā ġayrı ḳadeḥ teklīfin étme Ṣābite
Aña ḳāfīdür divāt-ı surḫ-ı ʿirfānı ḳadeḥ

Velehu Ṣābit

168. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[638]

1 Vérdi ḫaṭ-ı laʿlüñ dile bir ṭīb-i müferriḥ
Maʿcūn-ı cevāhir gibi terkīb-i müferriḥ

2 Bir ḳıṭʿası var kim Ḳızıl elmada d[a] bitmez
Sīb-i ẕeḳan-ı yāre uyar sīb-i müferriḥ

3 Bir reşḥa ile eyledi biñ mürdeyi iḥyā
O māye-yi cān kāse-yi pür-ẕīb-i müferriḥ

---

[637] (TK: 376).
1 terki olsaydı: ehl-i terk olsa TK.
2 maḫmūre: maḫmūr-ı TK.
3 varup: düşüp TK.
4 görmedür: görmedi TK.

[638] (TK: 375).
3 mürde-yi iḥyā: mürdeyi iḥyā TK.

4 Ruḫsāruñı eşkümle ter étsem yaraşurdı
O Muṣḥaf-ı zībāya bu teẕhīb-i müferriḥ

5 Ṣābit yine yārāna feraḥ vérdi sözüñde
Bu ṭarz-ı ḫoş-āyende bu tertīb-i müferriḥ

[44a]

Velehu Ṣābit

169. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[639]
(fa'lün)

1 Ne deñlü olsa eyā rūşenā-yı dīde leẕīẕ
Lebüñ kirāsı ḳadar olmaya ʿaḳīde leẕīẕ

2 Şarāb-ı telḫı tecerruʿ édince laʿlüñden
Olur şeker gibi her ḳaṭre-yi çekīde leẕīẕ

3 Nem-i ṣabūḥıla būs-ı lebüñde ʿālem var
Olur ṣabāḥıla gülnār-ı jāle-çīde leẕīẕ

4 Mizāc-ı ḫasteye bir ṭatlı acıdur ne ʿaceb
Gelürse nāvek-i müjgān-ı cān-ḫalīde leẕīẕ

5 Bu şiʿrden n'ola ẕevḳ alsa Ṣābitā cānum
Olur mezāḳa ʿibārāt-ı nāşenīde leẕīẕ

Velehu Ṣābit

170. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[640]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Zāḫm édüp pāyına çıḳmadı ayaḳ seyrine yār
ʿĀşıḳuñ ayaġına balta uruldı tekrār

2 Ḳaṭʿ édüp dest-i temennā-yı der-i dil-berden
Bu bahāneyle kesildi hele pāy-ı aġyār

---

[639] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TK: 383).
3 ʿālem: bir meze TK.
[640] (TK: 405).
1 édüp: urup TK.

3 ʿĀşıḳuñ maḳṣad-ı aḳṣāsı ḳadem-rencüñdür
ʿÖzr-leng eyleme ey serv-i ḳıyāmet reftār

4 Başma gül-miḫ-i der-i yāre dilīrāna ḳadem
Bir saḳaṭlıḳ getürürsin ṣaḳın ey ʿāşıḳ-ı zār

5 Ṣābitā ḳaṭʿ-i ümīd eyleyelüm vuṣlatdan
Kesdi ayaġını meclisden o şūḫ-ı mekkār

Velehu Ṣābit

171. **Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün**[641]
(fa'lün)

1 Efendi faṣl-ı bahār oldı lālezāra buyur
Nigāh-ı luṭfıla nergislere naẓāra buyur

2 Saña recā-yı der-āġūşa ʿarż-ı ḥāl étdüñ
Maḥall-i merḥametüz gel şu derkenāra buyur

3 Çeker kebāb-ı müheyyā vü çāşnīsi ḥelāl
Begüm żiyāfet-i ʿuşşāḳ-ı dil-figāra buyur

4 Vebā dimez mi girüp şeyḫ efendi ḳoltuġına
Duʿā buyurmaġiçün şunda bir mezāra buyur

5 Efendi Ṣābit-i pür-cürm kendi bendeñdür
Ne ḫıẕmetüñ varise o günāhkāra buyur

[44b]

Velehu Ṣābit

172. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**[642]

1 Meydāna geldi naʿş-ı raḳīb-i nemīme-sāz
Ḳıldum ḥużūr-ı ḳalbile ʿömrümde bir namāz

5 eyleyelüm vuṣlatdan: it heves-i vuṣlatdan TK.
641 (TK: 388).
4 şeyḫ efendi: şeyḫ-i belde TK.
642 (TK: 415).

2 Çoḳ māl-dārı çekdi alup māsivāsını
Faḳr u fenāya şeyḫdeki cezbe-yi niyāz

3 Bir perde aşdı ḫalvete vāʿiẓ de başladı
Dellākile mülāʿabeye çün ḫayāl-bāz

4 Mişvār-ı şīve vérdügi ṣaḫn-ı girişmede
Ḳaldı o şeh-süvārımuñ altında esb-i nāz

5 Enfās-ı ʿāşıḳāne-yi Ṣābit'den urdı dem
İy'lāf üfürdi neyzen-i bezm-i terāne-sāz

Velehu Ṣābit

173. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[643]
(fa'lün)

1 Bu sīm-i eşk ü zer-i dāġı āşikār éderüz
Bu şehr-i bend-i maḥabbetde biz de kār éderüz

2 Ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāḳil-i reʾis lāzımdur
Hep ittifākile Mecnūn'ı iḫtiyār éderüz

3 Taḥammül eyleyemez çoḳ nigāha nāzükdür
O serve rişte-yi enẓār çeşmi bār éderüz

4 Bahār geçdi de biz ḥücreden ḳımıldamaduḳ
Ne seyr-i bāġ u ne gülgeşt-i lālezār éderüz

5 Bize ṭaḳılmasun ol zülf-i pür-fiten Ṣābit
Varur vilāyet-i dil gibi tārmār éderüz

Velehu Ṣābit

174. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[644]

1 Ḳullāb-ı emel küngüre-yi bāma yetişmez
El-ḳıṣṣa bu küteh-resen ol bāma yetişmez

---

4 vérdügi: virdi ki TK.

[643] (TK: 426).

1 bir şikār: āşikār TK.

4 -: ü TK.

[644] (TK: 424).

1 küngüre-yi bāma: küngüre-yi kāma TK.

2 Her şām mümessek gécelik pīrehen ister
Çarḫuñ nesine gön gibi bir cāma yetişmez

3 İhmālcidür biçdi mi ḫayyāṭ-ı nigāhuñ
Dībā-yı ḥayātum saña bayrāma yetişmez

4 Zāhid öliyor ḥasret-i ifṭār-ı lebüñle
Ḥelvāsını vér cānı içün şāma yetişmez

5 Dil-dār-ı perī-çehreye Ṣābit ne vérürsin
Bir ḫaste-dilüñ var o da ālāma yetişmez

[45a]

Velehu Ṣābit

175. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[645]

1 Ḥelvā idi vesīle-yi bezm-i şebānemüz
Nevrūz girdi araya bozdı miyānemüz

2 Ḳalb-i şikestenüñ ḫafaḳān-ı cünūn ile
Sā'atdür ıżṭırābını setre bahānemüz

3 Çoḳ geldi kārbār-ı maḥabbet ṣıġışmadı
Kālā-yı nāz-ı 'işveye ṭār oldı ḫānemüz

4 İçdük şarāb-ı miḥneti seng-i cefā yedük
Kūy-ı nigārda var imiş āb ü dānemüz

5 Taḥrīk-i esb-i ṭab'a bu vādīde Ṣābitā
Zencīre-yi devāt olıyor tāziyānemüz

---

3 biçdi mi: biçmedi TK

[645] (TK: 420).

2 ḫafāḳānın cünūn: ḫafāḳān-ı cünūn TK.

2 ıżṭırāb-ı setre: ıżṭırābını setre TK.

3 kārbār-ı maḥabbet ṣıġışmadı: kārbān-ı maḥabbet ṣıġışmıyor TK.

3 nāz-ı 'işveye: nāz-ı şīveye TK.

4 vü: - TK.

5 olur: olıyor TK.

Velehu Ṣābit

176. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[646]
(fa'lün)

1 Sipihr-i nāza da çıḳsañ éder dil-i serbāz
Girih girih resen-i āhı nerdübān-ı niyāz

2 Şu imtinān nedür üstine ṭopraḳ atmaġıla
Şehīd-i ʿışḳ anuñ altında ḳalmaz ey büt-i nāz

3 Efendi ʿāşıḳ-ı çālāküñe yoḳuş gelmez
Şu kūhsār-ı maḥabbetde ki nişīb ü firāz

4 ʿAceb mi içdügümüz āb ayrı gitmezise
Müdām duḫter-i rezdür faḳīre maḥrem-i rāz

5 ʿArūs-ı fikreti dāmād-ı ṭabʿa vér Ṣābit
Èdüp ḳumāş-ı zer ender zer-i ḫayāli ciḫāz

Velehu Ṣābit

177. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[647]

1 Dil-beste ḳalmadı édecek rişte-bend-i nāz
Zülf-i nigār yıldıza atar kemend-i nāz

2 Mihr ü vefā kitābın unutdurdı ʿāşıḳa
Açdı levend-nāmeyi ol şeh-levend-i nāz

3 Bu irtifāʿ-ı nāza bir endāze yoḳ mıdur
Eflāke dek gider misin ey ser-bülend-i nāz

4 Ehl-i niyāz içinde aransa faḳīr kim
Bir müstmend-i şīve vü bir derdmend-i nāz

5 Ṣābit kenār-ı ṣabra çekildi geçince dek
İy çifteler ṭaġıtdı o ṣāḥib-kemend-i nāz

---

[646] (TK: 418).
2 üstine: üste TK.
4 āb: nesne TK.
[647] (TK: 421).
5 künce: geçince TK.

[45b]

Velehu Ş̱ābit

178. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[648]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Zāhidā eyleme cemʿiyyet-i rindāna heves
Ş̱ıḳlet-i rīş̱-i dırāzı çekemezler uz kes

2 Hū dimezdi dem-i cān-baḫşına erbāb-ı semāʿ
Pīr-i ʿışḳ eylemese döne döne nāya nefes

3 Gerden-nāḳa-yı Leylā'ya ṣarılsa Mecnūn
Ṣalınurdı yüregi ʿışḳıla mānend-i ceres

4 Yine şemş̱īr-i nigāh altına al sulṭānum
Ḳoma bu bīser ü sāmān-ı ġarībi bīkes

5 Ş̱ābitā zerger-i ʿışḳum ne ʿaceb eylerisem
Sīnede cevher-i dāġ-ı cigeri zīb ḳafes

Velehu Ş̱ābit

179. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[649]

(fa'lün)

1 Görüp güşādeligin ṣanma ṣaġdur nergis
Firāḳ-ı çeşmüñ ile dil-bedāġdur nergis

2 N'ola muḥāsebesin görse verd-i cābinüñ
Çemende nāẓır-ı evḳāf-ı bāġdur nergis

3 Ḳażāda ʿaynı olup çeşm ü gūş-ı ʿuşşāḳuñ
Ḳudūm-ı dil-bere hep göz ḳulaġdur nergis

4 Gül-i ḳadeḥde ḥabābuñ nümāyişin baḳamaz
Sefer göründi gider bir ayaġdur nergis

---

5 şāḥib-kemend-i nāz: ṣāḥib-semend-i nāz TK.

[648] (TK: 428).

1 dırāzı çekemez: dırāzuñ çekemezler TK.

4 sāmān-ı ġarīb: sāmānı ġarībi TK.

5 dāġ-ı cigeri: dāġ-ı cigerüm TK.

[649] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TK: 428).

3 -: olup TK.

5 N’ola dehānına ṭutsa o ġonçe-fem Ṣābit
Tamām-ı cāma münāsib ḳapaġdur nergis

Velehu Ṣābit

180. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün[650]
(fa’lün)

1 Senüñle bilmez idüm ülfet eylemek güc imiş
Ġazāl-i vaḥşisin ünsiyyet eylemek güc imiş

2 O gül-ʿiẕār ʿaraḳ-rīz-i ʿıṭr-ı fitne iken
Nigāh-ı āb-ı ruḫ-ı ʿiffet eylemek güc imiş

3 Ṣurāḥı pür démişüz yāre boş bulunmaġıla
Meded tehī yére germiyyet eylemek güc imiş

4 Bilindi bāʿiṣ-ı ḥırmānı ehl-i ḥarmānuñ
Sipihre rifʿat içün minnet eylemek güc imiş

5 Cevān-ı ṭabʿuma Ṣābit suḫan begendüremem
Efendi genc bege ḫiẕmet eylemek güc imiş

[46a]

Velehu Ṣābit

181. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[651]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Suḫan-ı ehl-i dili zāhide étdürmek güş
Māḥaṣal ṭaḳmaḳ olur güş-ı ḥumāra mengüş

2 Bir kerāmet ṣatamaz pastav ile almazlar
Ṣatmayup bār-ı riyā n’işlesün ol delḳ bedüş

3 Nice inkār olınur ḥalḳa-yı tevḥīd-i ʿazīz
ʿĀşıḳ ol yérde olur dil-ber ile hem-āgüş

---

650 (TK: 432).
4 ehl-i ḥarmānuñ: ehl-i ʿirfānuñ TK.
651 (TK: 433).
2 ile: ise TK.
3 niçe: nice TK.

4 Sāḳi ḫum-ḫānede gül-pāre-yi aḥbāb çeker
Nażar-ı pīr-i ḫarābāta varur mı ḳurı boş

5 Bāġda ʿişrete kimden şıḳılursun Ṣābit
Gül bir ālüfte-civān bülbül ise bir serḫūş

Velehu Ṣābit

182. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[652]

1 Geh bāde içür zāhide sāḳī geh ʿaraḳ-baş
Mestem duramam dérse ʿaṣāsıyla ṭayaḳ baş

2 Başmaḳ ṣadedinde bu géce muḥtesib ammā
Ey duḫter-i rez meclise başdurma ayaḳ baş

3 Bir tāze ḳabaḳ başdı ile meclis-i meyde
Ey muġ-beçe-yi mest ḥarīfāne ḳabaḳ baş

4 Meyḫānede bir başına sulṭāndur abdāl
Ey pīr-i muġān bir iki şāhāne ḳabaḳ baş

5 Ṣābit gibi pīrāne düşüp vādī-yi naẓma
Pāy-ı ṭaleb-i ḫāma ʿaṣāsın ḳaḳaraḳ baş

Velehu Ṣābit

183. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[653]

1 Āvīze ḳılup bürḳaʿuñ ey reşk-i melek aş
Der-çenber édüp hālesini māha elek aş

2 Dīdār yéter ʿāşıḳa sen perde-yi ebri
Ḫūrşīde ḳaraltı édüp ey çarḫ-ı felek aş

3 Ey şaḫne senüñdür götüri ṣalb u siyāset
Aġyāra amān vérme götür bir yére çek aş

---

4 fincānda: ḫum-ḫānede TK.
5 ālüfte-civān: āşüfte-civān TK.

[652] (TK: 435).

4 ḳabaḳ: çanaḳ TK.

[653] (TK: 436).

4 Ol şūḫ ile daʿvāmuzı ey ḳāżī-yi dāna
Tedrīcile bir semt-i ṣalāḥa çekerek aṣ

5 Bu şiʿr-i zer-efşān ile ehl-i dile Ṣābit
Ögdül déyü bir ḫilʿat-ı zerrīne benek āṣ

[46b]

Velehu Ṣābit Efendi

184. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[654]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Göricek sebze-yi ḫaṭṭuñ dédi pīr-i murtāż
Ey ḥumār otlayacaḳ yér şu çerāgāh-ı riyāż

2 Bindiler üstüne hep dīk gelüp iġżāb eyler
Ḳalmadı ġayr-ı taḥammülleri pek ṭoldı ḥıyāż

3 Rūy-ı dil-dāra tırāşı véricek tāze cilā
Dédüm evvelde beyāż ey gülüm āḫırda beyāż

4 Mūm ṣoḳmış başına masḫara-yı bezm olmuş
Burnına fiske urırsa n'ola şemʿüñ mıḳrāż

5 Bezm-i ʿişretde ḥabābuñ gözi çıḳsun Ṣābit
Çeşm-i mestāne-yi nergisden éderse iġmāż

Velehu Ṣābit Efendi

185. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[655]

1 Rencūr-ı ʿışḳa ḳayd-ı müdāvā da bir maraż
Cān-ı ʿalīle nāz-ı eṭibbā da bir maraż

2 Hem dilde hem cigerde çıḳarmış ʿilāc güc
Hicrānı dérler ʿāşıḳ-ı üftāde bir maraż

---

5 ile: édüp TK.
[654] (TK: 437).
2 bindiler: bīdler/ eyler: itmiş TK.
[655] (TK: 437).
2 ʿilāc: ʿilācı TK.
2 hicrānı: hicrān TK.

3 Bu dürdile ḥabāb-ı meyi görmesün gözüm
Maḫmūrluḳ bir āfet imiş bāde bir maraż

4 Ḥelvāsı ḳoḳdı ḫaste-yi renc-i maḥabbetüñ
Laʿlüñ degül mi ʿāşıḳa maʿnāda bir maraż

5 Zāhid seḥerden iñleyerek geldi meclise
Eksik midür ya Ṣābit-i nāşāda bir maraż

Velehu Ṣābit

186. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[656]

1 İbrāz édince ʿazlini müşʿir miṣāl ḫaṭ
Vérdi o şāh-ı ḥüsne ʿaẕīm infiʿāl ḫaṭ

2 Ḫaṭṭıyla aldı dest-i ḥüsünden melāḥati
Cüzdān-ı ʿārıżında imiş oldı dāl ḫaṭ

3 Bac-ı sipāhdan iki yüz aḳçe almaġa
Dīvān-ı ḥüsne çıḳup vérdi ʿarż-ı ḥāl ḫaṭ

4 Ne ṭadı ḳaldı ne ṭuzı ḫᵛān-ı melāḥatüñ
Nān u nemek yédük bize étsün ḥelāl ḫaṭ

5 Dil-dār ḫaṭṭı başımuzuñ yazısı imiş
Ṣābit götüremez bu ḳadar ḳıyl ü ḳāl ḫaṭ

[47a]

Velehu Ṣābit

187. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[657]

1 Yāḳdı her bir lāle-yi ruḫ cānumda bīendāze dāġ[658]
Āsumān-ı sīnede yılduz ḳadardur tāze dāġ

2 ʿÖẕr-i leng eyler déyü meydān-ı nāz u şīvede
Şeh-süvārum fitne-sāzum yaḳmış esb-i nāza dāġ

---

[656] (TK: 440).
3 çıkup vérdi: çıkdı virüp TK.
5 götüremez: götürmez a TK.
[657] (TK: 447).
[658] Vezin aksamaktadır.

3 Cānumı yaḳmaḳdasın āḫır devā meydür déyüp
Ey ṭabībüm tābekey bu ʿāşıḳ-ı ser-bāza dāġ

4 Māḥażardan yāre bir cızbız kebābıdur yine
Dāġlarken ḳalbümi vérse n'ola avāze dāġ

5 Bir muraṣṣaʿ ḫūb bāz u bende dönmiş Ṣābitā
Zīb ü fer vérüp ḳolında dil-ber-i ṭannāza dāġ

Velehu Ṣābit

188. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[659]

1 Güller ṣavuldı geçdi zamān-ı bahār ḥayf
Bülbül de düşdi ḥançer-i ḫāra hezār ḥayf

2 Bir seyl ṣuyı gibi geçüp faṣl-ı cūybār
Ḳaldı yérinde tūde-yi ḫāşāk-ı ḫār ḥayf

3 Bülbüllerüñ ḫayāli gözinde uçar gülüñ
Oldı mekān-ı zāġ u zaġan lāle-zār ḥayf

4 Çārūb-ı ʿarṣagāh ḫazān olduġın görüp
Vāfir yolındı sünbüle zülf-i nigār ḥayf

5 Ṣābit çemende her biri bir gül ṣalındurur
Ḫāk murādı üzre eser rūzgār ḥayf

Velehu Ṣābit

189. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[660]

1 ʿĀşıḳ n'ola çemende yétişdürse tāze keyf
Dil-dāra bir vesīle olur keşf-i rāza keyf

---

2 şeh-süvārum: şehsüvār-ı TK.
3 meydür: keydür TK.

[659] (TK: 447).

2 ḫāşāk-ı ḫār: ḫāşāk-ı bār TK.
3 zaġan: zaġam TK.
5ḫāk: ḫāruñ TK.

[660] (TK: 448).

2 Germiyyet-i şarāb ile çoḳ nāliş eyledüm
Ḫayli medār oldı o şūḫa niyāza keyf

3 Peymāne ṣundugında çaḳır keyfile baña
Vérmişdi neş'e-yi ḳadeḥ ol şāhbāza keyf

4 Keyfiyyet eglenür göricek bezm-i bādede
Ḳoca günāhkārile bir şūḫ-ı tāze keyf

5 Söz yatımı ile bu géce bunda yat dérüz
Ġālib olursa Ṣābit o nev naḫl-i tāze keyf

[47b]

Velehu Ṣābit

190. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[661]

1 Dil étdi cān-ı mestle ġavġā-yı kūy-ı ʿışḳ
Bu ḫastenüñ başında ḳırıldı kedū-yı ʿışḳ

2 Vérsem mi vérmesem mi seni bu fikirdeyüm
Ey dil derūndan geçiyor ārzū-yı ʿışḳ

3 Ḳılsaḳ gerek ʿafîfe-yi ʿişmet namāzını
Hep āb-ı rūyımuz döküp alduḳ vużū-yı ʿışḳ

4 Bir yaġlı ḳaradur lekesi rūy-ı dilde kim
Çıḳmaz ne deñlü éder iseñ şest ü şūy-ı ʿışḳ

5 Ṣābit hem ʿayb u hem hünerin söylerüm saña
Baḳ gör yararsa böylecedür işte ḫūy-ı ʿışḳ

Velehu Ṣābit

191. Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[662]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

3 neş'e-yi ḳadeḥ: neşve-yi ḳadeḥ TK.
5 - naḫl-i tāze: nev naḫl-i nāza TK.
[661] (TK: 450).
[662] (TK: 451).

1 Dil-ber olunca mübtelā müşfiḳ
Arḳasında ḥużūr éder ʿāşıḳ

2 Dédüm eyvān-ı vaṣluña çıḳayım
Ḫande-fermāy nāz olup dédi çıḳ

3 Laʿlüñi dişlerüm démiş aġyār
Kāfirüñ dişlerin boġāzına dıḳ
4 Cāme-yi nev giyüp o serv-i revān
Baña bir būse vérdi ḥelvālıḳ

5 Ṣābitā baḫtınuñ güşādeligi
O gülüñ çāk-i sīnesinden açıḳ

Velehu Ṣābit

192. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[663]
(fa'lün)

1 Ḫumār-ı ẓālim ile sāḳi imtizācum yoḳ
Senüñ vücūduña ṣıḥḥat benüm mizācum yoḳ

2 Ḳabūl-i merhem éder zaḫm ṣāḥibi degülüm
Hezār ḥamd eṭibbāya iḥtiyācum yoḳ

3 Varur niyāz-ı şehādetle ġamze-yi mestüñ
Bıçaġına düşerüm ġayrı bir ilācum yoḳ

4 Devātum içre nihāl-i yerāʿadan ġayrı
Şu ḫār-ı zārda maġrūs bir aġacum yoḳ

5 Hezār-bār-ı emel gelse behre-yāb olmaz
Bu bār-ḫānede Ṣābit o yükde pācum yoḳ

[48a]

Velehu Ṣābit

193. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[664]

---

3 dişlerüm: dişlerin TK.
[663] (TK: 451).
5 olmaz: olmam TK.

1 Vaṣf-ı hezār ile uçurup ʿandelībi gül
Döndürdi ḳuşcı vāʿızına ol ġarībi gül

2 Gülşende açdı muṣḥaf-ı ḥüsnüñ varaḳ varaḳ
Neẕẕāreden ṣıḳılmadı hīç ġonçe gibi gül

3 Ey ġonçe gel açıl diyerek ṣaḫn-ı bāġda
Gül gibi açdı ġonçe-yi bülbül-firībi gül

4 Her cumʿa cān ḳulaġı ile istimāʿ éder
Gül cāmiʿinde ṣavt-ı hezār-ı ḫaṭībi gül

5 Ṣābit dédürdi saña bu şiʿri o ġonçe-leb
Söyletdi ʿandelīb-i dil-i nāşi gibi gül

Velehu Ṣābit

194. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[665]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 N'işlesem ben de dil-i zāruma bilmem n'étsem
Zehr ise işledemez zaḫmuma merhem étsem

2 Beni ḥummā-yı ġamuñ miḫneti çoḳ incitdi
Dutsam ol şūḫı biraz örselesem incitsem

3 Tā leb-i ḥavżda durmuş varup ol serv-i revān
Varsam ardından uṣūlile ṭoḳınsam étsem

4 Uñma bitme dér iken ṣāʿiḳa-yı āteş-i āh
Dāne-yi eşk ʿaceb dér mi ki uñsam bitsem

5 Bu ḫarābātda Ṣābit olamam sulṭanum
Dil-i vīrānemi yapsan da yıḳılsam gitsem

---

[664] (TK: 470).
5 saña: baña / ġonçe-leb: ġonca-fem TK.
[665] (TK: 472).
2 ġamuñ: ġam u TK.
4 dāne-yi ʿışḳ: dāne-yi eşk TK.
5 dil-i vīrānemi: dil-i vīrānumı TK.

Velehu Ş̱ābit

195. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[666]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Düşsün aġyār o ġazāl ardına bir dem görelüm
Ṣaydı ne güne ḳovar kelb-i muʿallem görelüm

2 Ḫayr gelmez bize ol muġ-peçe-yi vaḫşīden
Bir müselmāna yaḳın āhu-yı hemdem görelüm

3 Çehre göstermeyelüm perde-yi nāmaḥremden
Duḫter-i rez de olur mı bize maḥrem görelüm

4 Tügmesün açmaġa ḳalsun hele Fettāḥ Kerīm
Ḳuşaġı ḳaydı ehemm anı muḳaddem görelüm

5 Ḫançer-i çeşm-i bütān vaṣfına Ş̱ābit düşmüş
Yāre-yi sīne-yi bīkīneye merhem görelüm

[48b]

Velehu Ş̱ābit

196. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[667]
(fa'lün)

1 Gözüm görüp seni gönlüm begendi sulṭānum
Ḳumāş-ı ḥüsne özendüm efendi sulṭānum

2 Kemāl-ı ḥırṣıla mess-i nigāh-ı ʿāşıḳdan
Metāʿ-ı ḥüsn-i bahā örselendi sulṭānum

3 Vefā miş̱āli çıḳarma derūn-ı ḫāṭırdan
Cefākeşīde dil-i derdmendi sulṭānum

4 Günāhı boynuña ḳaldırma bir daḫı göreyüm
Şu gerden üzre düşen müşk-bendi sulṭānum

5 Şikenc-i zülfüñe boġdurma Ş̱ābit-i zārı
Uṣūlile çekerek ṭut kemendi sulṭānum

---

[666] (TK: 476).
1 güne: gün TK.
[667] (TK: 475).

Velehu Ş̱ābit

197. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[668]

1 Üftādeñem ey serv-i revānum diye düşdüm
Düşmezdi bu söz ġafletile söyleye düşdüm

2 Ġamḫāne-yi ʿışḳuñda ḳoyup pāy-ı ş̱ebātum
Sermestī-yi ṣaḥbā-yı lebüñle meye düşdüm

3 Bir neyzene üftāde olup dāyire berkef
Ālüfte maḳāmında hevāy-ı neye düşdüm

4 Gögsünde bir īmānı bütün yāri düşürdüm
Bir gül gibi berrāḳ güzel sīneye düşdüm

5 Mirʾātde ḥüsnin görüp ol māh démez mi
ʿAḳlum gideyor ḳaldıruñ āyīneye düşdüm

6 Ş̱ābit ḳalemile hünerin kānını buldum
Bir cevheri çoḳ māyeli gencīneye düşdüm

Velehu Ş̱ābit

198. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[669]

1 Çekdüm yaḳasın gerden-i aġyāra yapışdum
Ġavġā büyüdi dāmen-i inkāra yapışdum

2 Mestāne ḫarāmın göricek serv miş̱āli
Reftāra mecāl olmadı dīvāra yapışdum

3 Ümmīd-i nigāh ile ki nergiscilük étdüm
Açıldı gözüm bir iki dīnāra yapışdum

---

[668] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (TK: 476).
1 düşmezdi: düşmezdüm TK.
2 ġam-ḫāne-yi ʿışḳuñda ḳoyup: ḫum-ḫāne-yi ʿışḳuñda ḳayup TK.
2 sermestī-yi ṣaḥbā-yı lebüñle: endīşe-yi ṣaḥbā-yı lebüñle TK.
3 berkef: der-kef TK.
5 ḥüsnin: ḥüsnüñ TK

[669] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TK: 477).

4 Şirretle raḳīb üstüme vāfir yılān atdı
Cürmüm günehüm perçem-i dil-dāra yapışdum

5 Ṣābit gibi evvel alup eşkümle vużūyı
Ṣoñra öperek Muṣḥaf-ı ruḫsāra yapışdum

[49a]

Velehu Ṣābit

199. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[670]

1 Āġlayup dil-ḫaste sızlar yāre Allāh ʿaşḳına
Merhem ister zaḫmına bīçāre Allāh ʿaşḳına

2 Ey niṣāb-ı şīveye mālik zekāt-ı şīveñi
Vérme benden ġayrı bir cerrāra Allāh ʿaşḳına

3 Ḫāṭırum ister dilersin ġayrı āzār eyleme
Bende ḫᵛāhiş var iken āzāra Allāh ʿaşḳına

4 Cūʿ-ı kelbe mübtelādur cān otursun ḫayruña
Bir zehirlik vér bu gün aġyāra Allāh ʿaşḳına

5 ʿĀşıḳ-ı zāra ṭayan cāna giyerken mūzeñi
İʿtimāduñ yoḳ mı ḫiẓmetkāra Allāh ʿaşḳına

6 Ètmesün peymāne-yi nāmūs-ı rindānı şikest
Kāse berkeff gezmesün meyḫᵛāra Allāh ʿaşḳına

7 Sālim-i siḥr-āferīn-i naẓma peyrevlik muḥāl
Vérme zaḥmet Ṣābitā ben zāra Allāh ʿaşḳına

Velehu Ṣābit

200. Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün[671]

---

4 cürmüm: cürm ü TK.

[670] (TK: 498).

2 niṣāb-ı şīveye: niṣāb-ı fitneye TK.

4 otursun: otarsın TK.

[671] Kalıp Dîvân'da mef'ûlü mefâ'îlü fe'ûlün olarak verilmiştir (TK: 495). Bütün beyitlerde ikinci tef'ilenin son hecesi kapalı olduğu için mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün kalıbı daha uygun olacaktır.

1 Ne eşk-i seḥer ne ah-ı şebgāh
Yılduz ḳadar aḳçe ister ol māh

2 Mānend-i şihāb-ı ip sürenler
O zühre cebīne oldı hemrāh

3 Gögsün geçirür görince ʿāşıḳ
O ḫānçer-kīne ḫᵛāhdān āh

4 Bülbül ne ẓarīf imiş ġamından
Eyler güli ḳuş diliyle āgāh

5 Baş ḥabl-i ḫayāle Ṣābitā pāy
Mīzān-ı ḳalemle Allāh Allāh

Velehu Ṣābit

201. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[672]
(fa'lün)

1 Gelince ḫaṭ ruḫ-ı maḥbūb-ı dil-sitānumuza
Ḳarıncalar yürüdi cism-i nātüvānumuza

2 Birer ʿuḳde-yi azār ile cefā-cūlar
Ḳapaḳlı mihr-i sükūt urdılar dehānumuza

3 Kedū-yı meyle gelürken ṭarīḳ-i meykededen
Ṭaḳıldı yan ḳabaġı gibi şahne yānumuza

4 Benān-ı keyfimüzüñ ḫātemin ne barmaḳlar
Mürāyī daḫli ḳosun ḥalḳa-yı duḫānumuza

5 Alup derūna ḫayāl-i ḫuy-ı ruḫun Ṣābit
Laṭīf gül ṣuyı ḳoydı gül-ābdānumuza

[49b]

Velehu Ṣābit

202. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[673]

---

[672] (TK: 496).

2 ʿuḳde-yi azār: ʿaḳīde-yi azār TK.

1 Ḫuşk-u ter nuḳl-i nücūmı ṭoldurup bir gög beze
Sofra-yı bezmi ḳurutdı pīr-i çarḫ-ı bīmeze

2 Şaḫn-ı gülşende şeker-ḫᵛāb étse ol gül-pīrehen
Bād-ı ḫoş-dem verd-i raʿnāyı éderdi yelpeze

3 Ebruvān-ı ġamzesi çekmiş kemān-ı ittiḥād
Tīr tīre ḳavs ḳavsa şaṣt şaṣta göz göze

4 Cāmdan dérdüm görünme dīde-yi nāmaḥreme
Maḥrem olsam duḫter-i āyīne-ruḫsār-ı reze

5 Laʿlüñi ḥelvāya teşbīh étmesün her bīmeẕāḳ
Çāşni-yi külbe-şeker beñzer mi ṭaʿm-ı bekmeze

6 Ḫamdülillāh şāhid-i iḳbāl-i devlet el vérüp
Biʿat étdüm Ṣābitā ḳuṭb-ı ḫilāfet-merkeze

Velehu Ṣābit

203. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün Fâ'ilâtün fâ'ilâtün[674]

1 O nühüfte ġamzelerden bunı kim recā éderdi
Bu nigāh-ı āşnāyī neden iḳtiżā éderdi

2 Göñül ebruvān-ı yārüñ çekemezdi çünki yāyın
Niye iʿtinā ḳılurdı niye iddiʿā éderdi

3 Şu metāʿ-ı nāz cānā ṣatılıḳ olaydı farżā
Bu maḥalde bīmuhābā ḳatı çoḳ bahā éderdi

4 Géce gördüm encümünde bün-i naḫl-i nārvende
Ki raḳīb ile çemende çelebüm ṣafā éderdi

5 Dil-i Ṣābit-i nigāhı yine şerm-sār ḳıldı
O nühüfte ġamzelerden bunı kim recā éderdi

---

[673] Şiir, Dîvân'da "Gazel-i Müzeyyel" başlığı ile kasîdeler bölümünde yer almakta olup (TK: 310-311), 12 beyittir.
4 āyīne-yi ruḫsār-ı reze: āyīne-ruḫsār-ı reze TK.

[674] (TK: 518).
2 yārin: yārüñ/ yāyın: yāyuñ TK.
2 niye: neyi TK.

Velehu Ş̱ābit

204. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[675]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Setr içün zāhid-i ālüfte-meniş bādesini
Perde eyler der-i meyḫāneye seccādesini

2 Câme-ḫᵛābında ecel terleri dökdi ʿāşıḳ
Ṣoyup ol şūḫ çıḳardınca géce sādesini

3 Zülfi çengāl ṣalup çāh-ı zenaḫdānda arar
ʿĀşıḳ-ı şi̇fte ḥālin dil-i üftādesini

4 ʿĀşıḳa baḳmaduġı farṭ-ı maḥabbetdendür
Ṣaḳınur kendi gözinden daḫı dildādesini

5 Kākülüñ açma düşürme o güzel başuñiçün
Ş̱ābitüñ ḳayd-ı ġama ḫāṭır-ı āzādesini

[50a]

Velehu Ş̱ābit

205. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[676]

1 Bervech-i iltizāma alup bi̇vefālığı
Ḳaldurdı mālikānem iken āşnālığı

2 Āḳ sādeyile kendüsi baḥr-ı sefi̇ddür
Ḫançer miyān-ı baḥrda usḳumrı balığı

3 Ebnāsı ile ʿaḳd-i uḥuvvet éder miydi
Şeyṭānuñ olmasa zen-i dünyā analığı

4 Gösterdi her muʿāmelede dil-sitānlığı
Görsün o da muḳābelede mübtelālığı

---

675 (TK: 518).
2 şūḫ: şūhı TK.
676 Gazel, Dîvân’da 7 beyittir (TK: 533).
2 usḳumrı: mercān TK.

5 Sünbüldür iki cānib-i dīvānı Ṣābitüñ
Bir taḥta dökme berg-i semendür aralığı

Velehu Ṣābit

206. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[677]

1 Cevzā gibi ʿālemde kimüñ var iki başı
Sen māhuñ ola müşteri-yi teng ḳumāşı

2 Cūy-ı çemen-i bāġ degül rind-i bahāruñ
ʿİşretgehini başmaḳ içün gitdi su başı

3 Gūyā ki tırāş eyledi āh eyledügümden
Yoldurdı gülsitānda ol sīne ḫırāşı

4 Bir seng atup ʿāşıḳ-ı serbāza dédi yār
Ey dil-şude al ḳalbimüzüñ ʿışḳına ṭaşı

5 Kilküñ iki ayaġı çuḳurda ola Ṣābit
Çāh-ı ẕeḳan-ı fitnede étmezdi teḥāşi

Velehu Ṣābit

207. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[678]
(fa'lün)

1 Baṣarsa ḫāküme naʿleyn-i nāz ile o perī
Ne çār pāre olur rūḥa raḳṣ içün eṣeri

2 Fütādenüñ göbegi düşdi ıżṭırābından
Düşince nāfına reftār-ı nāzdan kemeri

3 Vaṭandan eyleyüp āvāre nāmekān édesin
Ġarībi ṣormayasın hem efendi var mı yéri

---

5 dökme: dikme TK.
677 (TK: 517).
3 gülsitānda: gülsitāndan TK.
4 şīfte: dil-şude TK.
5 fitnede itmezdi: fitneden itmez mi TK.
678 (TK: 525).

4 Ne ṭaʿne ṭaşını yér ḫırḳa-yı melāmet-i pīr
Beli ḥımāra güci yetmeyen döger semeri

5 Ḥusūd refʿ-i benān-ı şehādet étdi hele
Görüp enāmil-i Ṣābitde ḫāme-yi hüneri

(Derkenar 50a)

Ṣābit Efendi

208. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[679]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 O sehī ḳaddi düşürdüm géce ġāyet maḫfī
Üstine düşdüm édüp ḫᵛāhiş-i vuṣlat maḫfī

2 Güft ü gūy-ı nigehe vāḳıf olunca aġyār
Geçdi ġamzeyle arada nice ḫālet maḫfī

3 Zaḫm-ı şemşīr ile tenhāda raḳībi öldür
Eskiden ḍarb-ı meṣeldür ki ʿibādet maḫfī

4 Yāri ḫalvet bulıcaḳ derd-i dilüñ ʿarż eyle
ʿĀşıḳa mesʾele maʿlūm ḳabāḥat maḫfī

5 Nuḳl édüp meclis-i ʿirfāna bu şīrīn ġazeli
Eyle Ṣābit yine yārāna żiyāfet maḫfī

[50b]

Ġazeliyyāt-ı Bāḳī

209. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[680]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Bilini ḳucmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā
Yoḳsa şīrīn lebi ʿāşıḳlara ḥāżır ḥelvā

2 Tīre zülfiyle ḫaṭın örter imiş dérler o şūḫ
Açmadı kimseye ammā burayı bād-ı ṣabā

---

[679] (TK: 515).
2 niçe: nice TK.
[680] (SK: 76).
2 tīre: ser-i SK.

3 Āteş urmuş yüzi gül ḫırmenine ol māhuñ
Devr-i sāġarda daḫı ʿaksini ḳılmış peydā

4 Ḳızarup ruḫları gülgüne-yi tāb-ı mülden
Şuʿle-yi sāġar-ı mey destine yaḳmış ḥınnā

5 Meclis-i meyde leb-i yāre ṭolaşur dérler
Elüme girmeye mi bir daḫı cām-ı ṣahbā

6 Öykünürmiş lebine cām-ı mey ammā dun imiş
Bu gün almışlar ele bir yére gelmiş ẓurafā

7 Lüʾlüʾ-yi ḫāme ile çeşme-yi dilden Bāḳī
Eyledi ḳāʿide-yi āb-ı ḥayātı icrā

Velehu Bāḳī

210. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[681]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Nev-bahār érişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuḥyi'l-arża baʿde mevtihā[682]

2 Lebleriñde ḫaṭṭuñ ey şīrīn-dehen
Mūrlar cüllāba düşmiş gūyiyā

3 Yār aġyārı ṣorar düşnām ile
Defʿ olur ṣanki duʿāyıla belā

4 Dest-i miḥnetden alınmaya yaḳam
Ger olursa iki ʿālem bir yaña

---

2 burayı: orayı SK.
3 daḫı: ruḫı SK.
6 öykünürmiş: öykünürdi / dün imiş: dönmiş SK.

[681] (SK: 77).

[682] "Allâh'ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor? Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, herşeye kâdirdir." Rûm 50.

3 ṣorar: ṣavar SK.
3 ṣanki: ṣan kim SK.

5 Eşk-i çeşmüm yāre ʿarż étdüm dédi
Bāḳiyā maʿlūm oldı mācerā

Velehu Bāḳī

211. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[683]

1 Nedür bu ḫandeler bu şīveler bu nāz-ı istiġnā
Nedür bu cilveler bu ʿişveler bu ḳāmet-i bālā

2 Nedür bu ʿārıż-ı ḫaṭṭda nedür bu çeşm-i cādūlar
Nedür bu ḫāl-i Hindūlar nedür bu ḥabbetü's-sevdā

3 Nedür bu pīç ü pīç çīn çīn ü ḫam beḫam kākül
Nedür bu ṭurreler bu ḥalḳa ḥalḳa zülf-i müşgāsā

4 Miyānuñ rişte-yi cān mı gümiş āyīne mi sīneñ
Bünāgūşuñla mengüşüñ gülile jāledür gūyā

5 Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez Bāḳi ʿāşıḳdur
Niyāz étmek aña cānā yaraşur saña istiġnā

[51a]

Velehu Bāḳī

212. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[684]

1 Şöyle olmuş cām-ı ʿışḳ-ı yārdan mest-i ḫarāb
Kendüyi dīvārdan dīvāra urur āftāb

2 Nāfe ḳıldı zülf-i müşginüñ görüp serber-zemīn
Ayaġın ṭopraġına miskinlik étdi müşg-i nāb

3 Ṭoḳınupdur bāde-yi gülgūna çeşm-i rūzgār
Sāġar üzre ṣanmañuz peydā olan yér yér ḥabāb

---

[683] (SK: 75).
1 şīveler: ʿişveler SK.
1 ʿişveler: şīveler SK.
2 ʿārıż-ı ḫaṭṭda: ʿārıż u ḥadd ü / çeşm-i cādūlar: çeşm-i ebrūlar SK.
5 istiġnā: istinġā SK.

[684] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (SK: 81).
1 kendüyi: kendüsin SK.
3 olan: olur SK.

4 Şaḥne-yi devrān n’ola çekse çevürse dem bedem
İki ḳanlıdur añılmış bāde-yi nāb u kebāb

5 Bāḳiye senden ferāġat vérdi ey gerdūn-ı dūn
Südde-yi devlet-meʾāb-ı pādşāh-ı kām-yāb

Velehu Bāḳī

213. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[685]

1 Lāle-ḫadler ḳıldılar gülgeşt-i ṣaḥrā semt semt
Bāġ u rāġı gezdiler édüp temāşā semt semt

2 Leşker-i ġam geldi dil şehrine ḳondı fevc fevc
Ḳopdı yér yér fitne-yi āşūb-ı ġavġā semt semt

3 ʿĀşıḳ-ı dīdār-ı pāküñdür meger kim cūylar
Cüst ü cū eyler seni ey serv-i bālā semt semt

4 Giryeden dürr-i sirişküm sū besū oldı revān
Yine ḳulzüm gibi cūş étdi bu deryā semt semt

5 Şiʿr-i Bāḳī sebʿa-yı iḳlīme olmışdur revān
Oḳınursa yéridür bu naẓm-ı ġarrā semt semt

Velehu Bāḳī

214. Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün[686]

1 Ġubār-ı ḫaṭuñ olmaz çünki ḫayrān olmaġa bāʿiṣ
Nedür laʿl-i lebüñ çaḳ böyle ḫandān olmaġa bāʿiṣ

2 Hevā-yı zülfi ḳılmışdur seni ey ebr āvāre
Gözüñ yaşı budur seyl-i firāvān olmaġa bāʿiṣ

3 Olurken rūz u şeb hem-sāye ol ruḫsār-ı zībāya
Nedür zülf-i dil-āvizüñ perīşān olmaġa bāʿiṣ

4 Yaḳarlar hep fetīl-i dāġ olup destār ile cāme
Budur abdallar ʿışḳunda ʿuryān olmaġa bāʿiṣ

---

[685] Gazel, Dîvân’da 6 beyittir (SK: 82-83).
2 fevc fevc: cavḳ cavḳ SK.
2 fitne-yi āşūb-ı ġavġā: fitne vü āşūb u ġavġā SK.

[686] (SK: 84-85).
4 olup: olur SK.

5 Meger başuñ ser-i kūyında ṭop olmaḳ hevāsıdur
Demādem Bāḳiyā ḳoluñda çevgān olmaġa bā'iṣ

[51b]

Velehu Bāḳī

215. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[687]

1 Gel ey dil ḥalḳa-yı müşgīn-i zülf-i pür-şikenden geç
Düşersin dām-ı teẕvīre reh-i pür-mekr ü fenden geç

2 Saña cāy-ı ḫırām ey naḫl-i bālā 'ālem-i cāndur
Nesīm-i nevbahārı gibi gel ṣaḥn-ı çemenden geç

3 Neden bu menzil-i ḫākīde āḫır iḫtiyār étmek
Senüñ cāndur yérüñ ey tīr-i dil-ber gel bedenden geç

4 Bu bāzār içre düşmez dāne-yi eşküm gibi gevher
Sen ey cān-rişte si şimden girü dürr-i 'Adenden geç

5 Kemend-i zülf ey Bāḳī saña çoḳ bend geçmişdür
Velī sen ġamze-yi ḫūnrīz-i cevrin gör geçenden geç

Velehu Bāḳī

216. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[688]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Pür olup devr édecek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḫ olur ḥalḳa-yı rindān meh-i tābān-ı ḳadeḥ

2 Felek-i 'işrete bir aḫter-i ferḫunde iken
Yine Mirrīḫ-ṣıfat devre döker ḳanı ḳadeḥ

3 Meclis-i mey ki bedenlerle ḥişār olmışdur
Şehr-i 'işretdür anuñ āfet-i devrān-ı ḳadeḥ

---

687 (SK: 86).
2 'ālem-i cāndur: gülşen-i cāndur SK.
3 āḫır iḫtiyār: ārām iḫtiyār SK.
3 gel: sen SK.
4 sen: gel SK.

688 (SK: 86-87).
2 devre: ṭurma SK.

4 Devr-i meclis ki ṣafā cāmiʿinüñ çenberidür
Āb-ı rengīnile ḳandīl-i firūzānı ḳadeḥ

5 Yaraşur ḥalḳa-yı rindān dér isem ey Bāḳī
Ḫatem-i Cem'dür anuñ laʿl-i Bedaḫşān'ı ḳadeḥ

Velehu Bāḳī

217. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün[689]

1 Baña ʿarż étmesün mihr-i seḥer ruḫ
Degül ḫaddüñ gibi ferḫunde ferrūḫ

2 Ḳatı açılmasun devrüñde ġonçe
İñen göstermesün gül-berg-i ter ruḫ

3 Alınmazdı göñül yār olmasaydı
Ser-i zülfüñ gibi kec-bāz ger ruḫ

4 Ṭarāvet kesb éder olsañ ʿaraḳnāk
Olur berg-i semenden tāze ter ruḫ

5 Dil-i Bāḳī nice ābād olur kim
Yıḳar ol ġamze-yi fettānı bir ruḫ

[52a]

Velehu Bāḳī

218. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[690]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Eylesün vaṣlını dermān dil-i bīmāra meded
Dostlar işte ben öldüm baña bir çāre meded

2 Zaḫm-ı sīnemden oḳuñ pārelerin hep alma
Ṭursun Allāhı seversin hele bir pāre meded

---

[689] (SK: 87).
2 göstermesün: ʿarż itmesün SK.
3 olmasaydı: olmayaydı SK.
3 kec-bāz: kec-bāze SK.
5 fettānı bir ruḫ: fettān yaḳar ruḫ SK.

[690] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (SK: 90-91).
1 vaşlını: laʿlini SK.

3 Güher-i cāmı yitirdük bizi ġam öldüreyor
Sāḳiyā gel bulıvér ḳanda ise ara meded

4 İḥtirāz eylemedüñ aldılar elden cāmı
Vāḳıf étmeñ ṣaḳınuñ kimseyi esrāra meded

5 Mededüñ ḳalmadı feryād ü figān eylemege
Saña kimden ére ey Bāḳi-yi bîçāre meded

Velehu Bāḳî

219. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[691]

1 Ètdi şikār göñlümi bir ṣūḫ-ı şeh-levend
Müjgānı tîr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend

2 Telḫ-ı şarāb-ı ġuṣṣa-yı devrānı defʿ éder
Şîrîn lebin dehānuma alsam nite ki ḳand

3 Bu cism-i zerd ü zār u nizārumla niçe bir
Yanam firāḳuñ āteşine nitekim sipend

4 Her dūna şāḫ-ı gül gibi meyl étme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

5 Bāzārlarda başladı naḫlin donatmaġa
Dil baġlayalı ḳāmet-i bālāña naḫl-bend

6 Aʿdā yanuñda ḫurrem ü ḫandān u şādmān
Bāḳî ġamuñda zār u dil-fikār u derdmend

Velehu Bāḳî

220. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün[692]

---

3 iytirdük: yitirdük / öldüreyor: öldüriyor SK.
4 eylemedüñ: itmedüñüz SK.
5 eylemege: eyleyecek SK.

[691] (SK: 87-88).

3 nizārumla: nizār ile / niçe: nice SK.
5 naḫlin: naḫli SK.
5 ḳāmet-i bālāña: ḳāmet-i zîbāna SK.
6 dil-fikār: dil-efgār SK.

1 Cemālüñ āftābından alur nūr
Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr

2 Şurāḥī hem-nişīnüñ hem-demüñ cām
Niçün bir cürʿa gibi atılam dūr

3 Cemālüñ nūrına ṭoymaz göñüller
Tecellī nūrına ṣabr eylemez Ṭūr

4 Gehī vuṣlatda ʿāşıḳ gāhi mehcūr
Bu dünyādur gehī mātem gehī ṣūr

5 Şaçuñ zencīr-i sevdāsında Bāḳī
Begüm dīvānedür dīvāne maʿẕūr

[52b]

Velehu Bāḳī

221. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[693]

1 Piyāle ḫusrev-i mülk-i ġama tāc-ı Keyānīdür
Ḫum-ı mey pādşāh-ı ʿışḳa genc-i Ḫusrevānīdür

2 Daḫı Cemşīd'i yād eyler gözinden yaş döker meclis
Mey-i gülgūn sirişk-i cām çeşm-i ḫun-feşānıdur

3 Èşigüñde beni ey meh görür bir gün ʿadū nāgeh
Ḳażā-yı āsmānīdür belā-yı nāgehānīdür

4 Baḫūr-ı micmer-i bezm-i belādur ḫāl-i ruḫsāruñ
Anuñ ol ḥalḳa ḥalḳa ṭurra-yı müşgīn duḫānıdur

---

[692] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (SK: 133-134).
1 alur: alup SK.
2 bir: ben SK.
3 nūrına ṭoymaz: şevḳine döymez SK.
3 nūrına: tābına SK.
4 gāhī: gāh SK.

[693] (SK: 97).
3 görür: bulur SK.
4 bezm-i belādur: ḥüsn ü bahādur SK.

5 Çerāġı māh-ı enverden yaḳar ol ʿāc-gūn gerden
Girībānuñ senüñ bezm-i leṭāfet şemʿdānıdur

6 Şafā-yı şiʿr-i Bāḳī bāʿiş-i mihr ü maḥabbetdür
Bu āb-ı zindegānı ol ḥayāt-ı cāvidānıdur

Velehu Bāḳī

222. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[694]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Berg-i gülden ruḫı ol lāle ʿiẕāruñ terdür
Nükte fehm eyle begüm ḫaylice nāzük yérdür

2 ʿAynına ṣanma ġubārı ala erbāb-ı naẓar
Bizi ḥayrān éden esrār-ı leb-i dil-berdür

3 Murġ-ı dil naʿmeleri şevḳına gül-ruḫlarınuñ
Ne ṣafā-baḫş edālar ne güzel yérlerdür

4 Mīve-yi vaṣlına bir ḳāmet-i Ṭūbā güzelüñ
Zāhidā her kim érişdiyse yétişmiş erdür

5 Cūy-ı ḥüsn-ābı ṭaşup çıḳmış o servüñ béline
Bāḳiyā ṣanma miyānında ṭuran ḫançerdür

Velehu Bāḳī

223. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[695]

1 Açıl bāġuñ gül-i nesrīni ol ruḫsārı görsünler
Ṣalın serv-i ṣanevber şīve-yi reftārı görsünler

2 Ḳapuñda ḥāṣıl étdi çün devāsuz derdi hep göñlüm
Ne derde mübtelā oldı dil-i bīmārı görsünler

3 Açıldı dāġlar sīnemde çāk étdüm girībānum
Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nārı görsünler

---

[694] (SK: 122).
1 nāzük: rengīn SK.
[695] (SK: 97).
2 çün: bu SK.

4 Ten-i zārumda pehlūm üstüḫānı ṣayılur bir bir
Beni seyr étmeyen aḥbāb mūsīḳārı görsünler

5 Güzeller mihrbān olmaz démek yañlışdur ey Bāḳī
Olur vallāhi billāhi hemān yalvarı görsünler

[53a]

Velehu Bāḳī

224. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[696]

1 Sūz-ı ʿışḳuñla ḳaçan kim dilde āh u zār olur
Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur

2 Aḳsa eşküm dīdeden ol gevher-i nāyāb içün
Eşk seyl ü seyl yemm ü yem dür-i şehvār olur

3 Yansa dāġ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḳaddüñle nār
Nār nūr u nūr ḫūr ḫūr pertev-i envār olur

4 Kūhdan geçse ġam-ı zülfüñle āhum ṣarṣarı
Kūh deşt ü deşt bāġ u bāġ sebzezār olur

5 Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī bir naẓar
Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançerdār olur

Velehu Bāḳī

225. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[697]

1 Ne sāḳīdür lebüñ ġam bezmine yaşum şarāb eyler
Ne āteşdür maḥabbet odı kim baġrum kebāb eyler

2 Naʿīm-i vuṣlatından dūzaḫ-ı hecre ṣalur cānum
Baña bīmūcib ol ḳaddi ḳıyāmet çoḳ ʿazāb eyler

---

[696] (SK: 125-126).
1 dilde āh zār: dilden āh u zār SK.
2 yemm ü yem: yem yem pür SK.
3 ḳaddüñle: ḥaddüñle SK.
3 ḫūr ḫūr pertev-i envār: ḫūr u ḫūr pür-envār SK.
4 sebzezār: sünbülzār SK.

[697] (SK: 150).
1 dādı: odı SK.
2 vuṣlatından: vuṣlat añsam SK.

3 Ḥisāb étmez benüm yolında cānlar vérdügüm ammā
Baña bir būse vérse günde biñ kerre ḥisāb eyler

4 Ne serkeş naḫldür ḳaddüñ benüm ey serv-i bustānum
Cemālüñ nūrına zülf-i şebāsām-ı hicāb eyler

5 Yétişgil ölmedin ey cān ṭabîbi dest-gîr ol kîm
Bedenden cān-ı Bāḳî çıḳmaḳ içün ıżṭırāb eyler

Velehu Bāḳî

226. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[698]

1 Cām-ı şarāb laʿl-i lebüñ mübtelāsıdur
Şol būseler ki senden alur ḳan bahāsıdur

2 Rişteyle bağlayup lebin ol şūḫ dédi kim
Mihmān-ı ḫᵛān-ı vaṣluma bu diş kirāsıdur

3 Ḫaṭṭ-ı ruḫuñ ki daḫı ḥicāb-ı ḫafādadur
ʿIşḳ ehlinüñ efendi görünmez belāsıdur

4 Bālā-yı ser-nişîmen-i şehbāz-ı ʿışḳdur
Farḳumda naʿl ṣūret-i şāhîn yuvasıdur

5 Bāḳî suḫanda saña bu gün hem-cenāḫ yoḳ
Ṭabʿ-ı bülendüñ evc-i belāġat hümāsıdur

[53b]

Velehu Bāḳî

227. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[699]

1 Ruḫuñ ʿaksiyle şaḫn-ı dîde bāġ-ı gülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüñ ḫayliden ḫāṭır-nişānumdur

---

3 étmez: olmaz SK.
3 günde biñ: kendü yüz SK.
4 naḫldür: servdür / serv-i bustānum: naḫl-i bustānum SK.
5 çıḳmaḳ içün: ṭurmayuben SK.

[698] (SK: 109-110).
1 senden: andan SK.

[699] (SK: 131-132).

2 Göñül iñler ġamuñda dem bedem rūḥ-ı revān aġlar
Bu bāġuñ çeşme-sārı hep benüm eşk-i revānumdur

3 Temāşā-yı gül ü gülşende ārām eylemez cānum
Ser-i ḳuyında cānānuñ ġaraż ārām-ı cānumdur

4 Şirār-ı nār-ı āhumla sipihrüñ ṭās-ı pulādı
Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur

5 Yaşum deryādur ey Bāḳī içinde şāḥ-ı mercānı
Ḫayāl-i naḫl-i bālāsı nihāl-i erġuvānumdur

Velehu Bāḳī

228. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün[700]

1 Ruḫuñ berg-i gül-i sīr-āba beñzer
Leb-i laʿlüñ ḫayāl-i ḫᵛāba beñzer

2 Fürūġ-ı dāġ-ı ʿışḳuñ sīnem üzre
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba beñzer

3 İşigüñ Mescid-i Aḳṣā'ya mānend
Yüzüñ ḳıble ḳaşuñ mihrāba beñzer

4 Ser-i zülf-i siyeh-kāruñ şeb-i tār
Yañaġuñ pertev-i mehtāba beñzer

5 Cihān efsānedür aldanma Bāḳī
Ġam u şādī ḫayāl ü ḫᵛāba beñzer

Velehu Bāḳī

229. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[701]

1 Kūyuñ yolında niçe kez ey mihr-i bīnaẓīr
Şeb-rev déyü dutuldı géceyle meh-i münīr

---

2 ġamuñda: ġamuñdan SK.
[700] (SK: 126).
1 ḫayāl-i ḫᵛāba: şarāb-ı nāba SK.
4 yañaġuñ: ʿizāruñ SK.
[701] (SK: 114).

2 Ḥüsnüñ zekātınuñ eger ey ḫᵛāce-yi cemāl
Bir müsteḥaḳḳuñ ister iseñ işde ben faḳīr

3 Fi'l-cümle öykünürdi şehā ġamzeñ oḳına
Eller ḳanādı ile uçar olmasaydı tīr

4 Ḫaṭṭdan żarar ne ḥüsnine yārüñ çü mūrdan
Olmaz niẓām-ı mülk-i Süleymān ḫalel-peẕīr

5 Bir pādşāh-ı ḥüsne ḳul oldum ki Bāḳiyā
Anuñ esīr-i ʿışḳı olupdur cüvān u pīr

[54a]

Velehu Bāḳī

230. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[702]

1 Biñ mübtelāyı miḥnetile bir dem öldürür
Dil-ber mülāyim olmayıcaḳ ādem öldürür

2 Genc-i viṣāl ṭālibini ejdehā-ṣıfat
Ol ḥalḳa ḥalḳa zülf-i ḫam-ender ḫam öldürür

3 Çeşmüñ şu resme ʿāṣıḳ-ı ġamzeyle ḳatl éder
Bir nātüvān-ı tīġile ṣan Rüstem öldürür

4 Ṭursun yérinde ġamze-yi ḫūnrīz-i cān-sitān
Başdan belālu ʿāṣıḳı ol perçem öldürür

5 Bāḳī peleng-i kūh-ı ġamuñ pençesindedür
Luṭfuñ meded érişmez ise bir dem öldürür

---

3 olmasaydı: olmayaydı SK.
4 çü: ki SK.
5 oldum: olduḳ SK.

[702] (SK: 134).

1 bir: her SK.
3 ġamzeyle: ġamzeñle SK.
4 ḫūnrīz-i cān-sitān: ḳattāl-i ḫūn-feşān SK.
5 érişmez: yitişmez SK.

Velehu Bāḳī

231. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[703]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Yārdan cevr ü cefā luṭf u kerem gibi gelür
Ġayrden mihr ü vefā derd ü elem gibi gelür

2 Fürḳat-i yār ḳatı zār-ı zebūn étdi beni
Döyemem miḥnet-i ḥicrāna ölem gibi gelür

3 Uydurup leşker-i ʿuşşāḳını ol şāh-ı cihān
Nāz ile ṣalını ṣalını ʿalem gibi gelür

4 Dil-i pür-ḫūn elem-i hicrüñile cūş édeli
Çeşme-yi çeşmüm aḳup ṣulara dem gibi gelür

5 Bāḳiyā ḳanḳı göñül şehrine gelse şeh-i ʿışḳ
Baña endūh-ı belā ḫayl-i ḫaşem gibi gelür

Velehu Bāḳī

232. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[704]

1 Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ʿanber-şikest olur

2 Āb-ı ruḫuñla laʿlüñ iken ʿaḳlın aldurur
Şevḳıla içse kişi mey-i ḳatı mest olur

3 Reftāra gelse ḳāmet-i ʿarʿar-ḫırām éder
Belā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

4 Zīnhār eline āyīne vérmeñ o kāfirüñ
Zīrā görince ṣūretini büt-perest olur

---

[703] (SK: 140).
2 döyemem: döymeyem SK.
4 hicrüñile: ʿaşkūn ile SK.
4 çeşmüm: çeşmüñ SK.
5 baña: bile SK.

[704] (SK: 117).
2 āb-ı: tāb-ı / iken: añan SK.

5 Bāḳī çeker mi bāde-yi engūr minnetin
Her kim ki mest-i curʿa-yı cām-ı Elest olur

[54b]

Velehu Bāḳī

233. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[705]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ḳızarur bādeden ol nergis-i mestāne biraz
Mey-i nāb içse gözi māyil olur ḳana biraz

2 Çekemeẕ ḳimse ayāġum déyü lāf urma iñen
Sāḳıyā elleşelüm gel berü meydāne biraz

3 Cāna kār eylemesün dāru-yı ḳattāl-i ġamı
Mey-i gül-gūn içelüm bāri ḥakīmāne biraz

4 Beḥremend eylerdi būse-yi lebüñden cānı
Dönmese dursa eger ʿahdine peymāne biraz

5 Nice bir daġdaġa-yı baḥs-u cidāl ey Bāḳī
Varalum ʿayş édelüm meclis-i rindāne biraz

Velehu Bāḳī

234. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[706]

1 Dilā bezm-i cihānda kimse āḫır pāydār olmaz
Müdām elden ayaġı ḳoma furṣat ber-ḳarār olmaz

2 Ṣaḳın Mecnūnı ṣanmañ ehl-i ʿışḳuñ iḫtiyārıdur
Güzel sevmekde zīrā kimseye hiç iḫtiyār olmaz

3 Kenāra étmedin ol gevher-i pāki yem-i ġamdan
Kenāra çıḳmasun hergiz ki gevher der-kenār olmaz

---

[705] (SK: 166).
2 āteşelüm: elleşelüm SK.
5 niçe: nice SK.
[706] (SK: 162).
1 ber-ḳarār: pāydār SK.
1 pāydār: ber-ḳarār SK.
3 kenāra itmedün ol gevher-i pāki: kenār itsem diyen ol gevher-i kaʾr-ı SK.

4 Ne ḳanlar aġlarum hecrinde yārüñ bezm-i fürḳatde
ʿAceb bir dem mi vardur çeşm-i pür-ḫūn eşk-bār olmaz

5 Ol āhūyı saña ṣayd ola ṣanma iltiyāmından
Öñüñce ḳaçar ammā Bāḳiyā āḫır-şikār olmaz

Velehu Bāḳī

235. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[707]

1 Gel ey sāḳī bulınmaz böyle ʿālī dil-güşā meclis
Getür cām-ı muṣaffāyı kim olsun pür-ṣafā meclis

2 Piyāle ʿaksi mir'āt-ı felekde āftāb olsun
Fürūġ-ı sāḳi vü ṣahbādan olsun pür-żiyā meclis

3 Şarāb Āb-ı Ḥayāt u cām-ı zerrīn āftāb olsa
Cinān içre gerekmez baña cānān olmasa meclis

4 Ḳadeḥ ḳan aġlayup def sīne döger ney fiġān eyler
Meger derd ü ġam-ı ʿışḳa olupdur mübtelā meclis

5 Ḳadeḥ fısḳıyye mey ṣu ḥalḳa-yı rindān anuñ ḥavżı
Sarāy-ı ʿışḳa şādırvān olupdur Bāḳiyā meclis

[55a]

Velehu Bāḳī

236. Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[708]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ḫaṭṭ-ı laʿliyle ḳaşı cānānuñ
Bir rubāʿīdürür Gülistān'uñ

2 Bāde-yi nābdur leb-i laʿlüñ
Sāġar-ı sīmdür zenaḫdānuñ

---

4 bezm-i fürḳatde: derd-i fürḳatden SK.

[707] (SK: 167).

2 olsun: olsa SK.

2 fürūġ-ı sāḳī vü ṣahbādan: fürūġ-ı sāġar-ı ṣahbādan SK.

5 ʿaşḳa: şevḳa SK.

[708] (SK: 186).

1 rubāʿīdürür: rubāʿīsidür SK.

3 Göricek sīn-i miske beñzetdüm
Şāne-yi zülf-i ʿanber-efşānuñ

4 Bir belādur ṣalındı ʿuṣṣāḳa
Dūstum ḳāmeti ḫırāmānuñ

5 Sünbülün revnaḳın şīkest étdi
Şiken-i ṭurra-yı perīşānuñ

6 Degenek lāzum oldı aġyāra
Olmaḳ ister ḳapuñda derbānuñ

7 Bāḳi senden cefā vü cevr ummaz
Eger olursa luṭf u iḥsānuñ

Velehu Bāḳī

237. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[709]

1 Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ
Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ

2 Mihr ü vefāyı étmez iseñ dūstum n'ola
Minnet degül mi cānuma cevr ü cefālaruñ

3 Rez duḫterini sīneye çeksem ʿaceb midür
Cevrinden özge nesnesi yoḳ dil-rübālaruñ

4 Şehr içre ḫalḳ birbirine gösterür beni
Mihr-i hilāle beñzedeli meh-likālaruñ

5 Bāḳī-yi ḫaste-ḫāṭırı iñletme dūstum
Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ

---

3 sebze-zārı: sīn-i miske SK.
7 luṭf: luṭfuñ SK.

[709] (SK: 191).

2 vefāyı: vefālar SK.
3 dil-rübālaruñ: bīvefālaruñ SK.

Velehu Bāḳī

238. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[710]

(fa'lün)

1 Dilā cihānı sirişkümle pür-şarāb étdüñ
Behey ḫarāb olası ʿālemi ḫarāb étdüñ

2 Şarāb ṣoḥbetin illerle eyledüñ varduñ
Firāḳuñ āteşine baġrumı kebāb étdüñ

3 Ne sende mihr ü vefā ne bende ṣabr u ḳarār
O yoḳ bu yoḳ ne ʿaceb bizden ictināb étdüñ

4 Şemīm-i nāfe-yi ḫālinden ey nesīm-i seḥer
Dimāġ-ı ʿālemi pür-būy-ı müşg-i nāb étdüñ

5 Ṣaçı kelāmın o deñlü uzatduñ ey Bāḳī
İki ṣaḥīfe yérin başḳa bir kitāb étdüñ

Ferd

239. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[711]

(fa'lün)

Neden ayā bu taḥavvür ḳuluña pādşāhum
Var ise bendeligümdür saña ancaḳ künhüm

[55b]

{Gül bebostān dūş derbihter libāsī ḫoftebūd
Yek nesīm ezbūy-ı cānān yaft ḫurrem berşikuft[712]}

Velehu Bāḳī

240. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[713]

1 Gülşende étdi nāzile ʿarż-ı cemāl gül
Ḳıldı belālı bülbüli āşüfte-ḫāl gül

2 Geldi ẓuhūra çāh-ı ʿademden çıḳup yine
Nīrāna girdi Yūsuf-ı Kenʿān-miṣāl gül

---

[710] (SK: 190).
[711] Müfred, Dîvân'da mevcut değildir (SK).
[712] "Dün gece gül, bahçede güzel bir elbise içinde uykudaydı. Cânânın kokusundan bir nesîm alıp, mutlulukla açıldı."
[713] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir (SK: 211).

3 Döndi çemende encümen-i Muṣṭafā'ya bāġ
Ḫayl-i şükūfe zümre-yi Aṣḥāb u Āl gül

4 Cām-ı şarāb içmez elinde ṭutar ṭurur
ʿIşḳuñ meyinden oldı meger bī̇mecāl gül

5 Maḳbūl ṭabʿ-ı ḫalḳ-ı cihān oldı nitekim
Dī̇vān-ı naẓm-ı Ḫusrev-i ṣāḥib-kemāl gül

6 Bezm-i ġam içre olmuşiken bāde gözyaşı
Bāġ-ı belāda dāġ-ı dil-i pür-melāl gül

7 Bāġ-ı cihānda gül gibi ḫandān u ḫurrem ol
Bezm-i ṣafāda ey şeh-i ferḫunde-fāl gül

8 Luṭfuñdan érdi Bāḳiye rengī̇n filoriler
Gūyā ṣaçıldı meclise bir dest-māl gül

Velehu Bāḳī̇

241. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[714]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Esb-i nāz ile beni yar édüpdür pāmāl
Naʿller şekli aña sī̇nede olmuşdur dāl

2 Nice olurdı ṣafā āyine-yi ḫüsnüñde
Yérlere geçdi ḫayādan utanup āb-ı zülāl

3 Ḫasret-i ḳaddüñile bāġda eşk-i çeşmüm
Ṭaḳdı serv-i çemenüñ pāyine sī̇mī̇n ḫalḫāl

4 Ārzu eylemezük salṭanat-ı dünyāyı
Hiẓmet-i ḫāk-i der-i yār yéter cāh u celāl

5 Bāḳiyā baña gedā-yı der-i yār olmaḳdur
Pāye-yi ʿizz ü şeref sāye-yi baḫt-ı iḳbāl

---

2 nī̇rāna: mī̇zāna SK.
[714] (SK: 205).
3 eşk-i çeşmüm: seyl-i eşküm SK.

Velehu Bāḳī

242. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[715]

1 Devr-i gül érdi ġonçe-ṣıfat olma teng-dil
ʿAzm eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl

2 Ètdi niṯār ʿāleme kef-i nesīm sīm
Gülşende şāḫ-ı gül gibi sen de dökil ṣaçıl

3 Deryā-yı aḫḍar oldı çemen mevc urup yatur
Rūy-ı zemīni faṣl-ı bahār étdi yemyeşil

4 Baḫṯ eyleme ʿiẕār-ı ʿaraḳ-rīz-i yār ile
Yüzüñ ṣuyıyla ey gül-i ter yüri var açıl

5 Ṣaḫn-ı çemende nefḥa-yı bād-ı bahār ile
Bāḳī gül-āb-ı ġāliye-yi müşġ-āb u gil

[56a]

Velehu Bāḳī

243. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[716]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Gülşen añlasa ruḫuñ ḫāṭıra eyler ʿālem
Kaʿbe añlasa ser-i kūyuña varur ādem

2 Eyledi müjde-yi gül dilleri şād u ḫurrem
Ġonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem

3 ʿĀlemüñ neyleyeyin bāġ u bahārın sensiz
Baña sen ruḫları gülzār ile ḫoşdur ʿālem

4 Dāne-yi ḫāline baḳ cennet-i ruḫsārında
Nice ṣabr eylesün Allāh'ı severseñ Ādem

---

5 pāye-yi ʿizz: māye-yi ʿizz/ sāye-yi baḫt-ı iḳbāl: pāye-yi baḫt u iḳbāl SK.

[715] (SK: 202).

5 ġāliye-yi müşġ-āb u gil: ġāliye misk oldı āb u gil SK.

[716] Gazel, Dîvân'da mevcut değil (SK).

5 Dil-i şūrīdeye ḳıl pend ü naṣīḥat geh gāh
Nefesüñ gelsün eyā ṣūfi-yi nāṣıḥ dem dem

6 Ābdār olsa n'ola şīve-yi şi'r-i Bāḳī
Urmadı kimse bu bāġ içre bile daḫı ḳalem

Velehu Bāḳī

244. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[717]

1 Rūşen ola tā éşigüñe varmaġa rāhum
Yél mūmlarını yaḳdı géce şu'le-yi āhum

2 Hemreng-i peleng étdi beni kūh-ı belāda
Cismümde serāpā görinen dāġ-ı siyāhum

3 Luṭf eyle iñen ḳullaruña cevri çoḳ étme
Āh eylemesün kimseye ẓulm eyleme şāhum

4 Dildür saña 'arż étmege aḥvālümi gūyā
Ḳabrümdeki ḫāk üzre biten tāze giyāhum

5 Bāḳī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār éşigünüñ ḫiẕmetidür 'izzet ü cāhum

Velehu Bāḳī

245. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[718]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Nev-bahār oldı gelüñ 'azm-i gülistān édelüm
Açalum ġonçe-yi ḳalbi güli ḫandān édelüm

2 Ḳomayup lāle gibi bir dem ayaġı elden
Mest olup ġonçe gibi çāk-i girībān édelüm

---

5 şūrīde-yi: şūrīdeye/ geh: gāh SK.
[717] (SK: 217).
1 āhum: rāhum SK.
2 görinen: görmen SK.
5 'izzet ü cāhum: devlet ü cāhum SK.
[718] (SK: 217).
2 gibi: şıfat SK.

3 İçelüm laʿli müẕābı ṣaçalum cürʿaları
Ḫāk-i gülzārı bu gün laʿl-i Bedaḫşān édelüm

4 Meclis-i ʿayş u ṭarab ḫurrem ü ābād olsun
Yıḳalum zerḳ u riyā deyrini vīrān édelüm

5 Oḳısun vaṣf-ı ruḫ-ı yārle Bāḳī şiʿrin
Bülbüli gülşen-i meclisde ġazel-ḫᵛān édelüm

[56b]

Velehu Bāḳī

246. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[719]

1 Çāk oldı yaḳam cevr-i firāvānuñ elinden
Ṣad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden

2 Ḳaddüm bükilüp derdüñile döndi kemāna
Ḳullāb-ı ser-i zülf-i perīşānuñ elinden

3 Ey niçe ser-efrāzlarun kellesi ṭupı
Ġalṭān ola bu ʿarṣada çevgānuñ elinden

4 İl bezm-i vefā içre safālarda velī ben
Ḳanlar yudarum sāḳī-yi hicrānuñ elinden

5 Laʿl-i leb-i dil-dāra özin nisbet édelden
Āzürde dilem pençe-yi mercānuñ elinden

6 Fāş étmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Kenʿān
Çāk olmasa dāmānı Züleyḫā'nuñ elinden

7 Bāḳī niçe bir fāḫteveş bāġ-ı belāda
Nālān olam ol serv-i ḫırāmānuñ elinden

---

3 laʿl-i bedaḫşān: kān-ı bedaḫşān SK.
4 meclis-i: menzil-i SK.
5 oḳısa: oḳısun SK.
[719] (SK: 233).
4 yudarum: yudarın SK.

Velehu Bāḳī

247. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[720]

1 Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
Ḳanlar dökilür nāvek-i müjgānuñ ucından

2 Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
Ey ḳaşları yā ġamze-yi bürrānuñ ucından

3 Dil ḍarbın urur ḳalbe firāḳuñla demādem
Ḳan aġlasa zaḫmum n'ola peykānuñ ucından

4 Yüz sürmek umar pāyine üftādeler ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından

5 Murġ-ı dil-i Bāḳīyi görüñ fāḫte-āsā
Efġān éder ol serv-i ḫırāmānuñ ucından

Velehu Bāḳī

248. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[721]

1 Cānān odur ki meyl éde anı görince cān
Esbāb-ı ḥüsni ḫūb ola ammā beşarṭ-ı ān

2 Cānā metāʿ-ı vaṣluña dil müşterī iken
Olmamış idi ʿışḳ éline kārbān revān

3 Mihmān olınca derd ü ġamuñ dilde māḥażar
İki enār dāneleri çeşm-i ḫūnfeşān

4 Ceng étmege sitāre-yi baḫtumla eyledüm
Bu āh-ı pür-şerārımı bir tīġ-i zer-nişān

5 Aʿdāya baş egdüremez kimse Bāḳiyā
Şemşīr gibi olmayıcaḳ serbeser zebān

---

[720] (SK: 232).
1 nāvek-i müjgānuñ: ġamze-yi bürrānuñ SK.
2 ġamze-yi bürrānuñ: nāvek-i müjgānuñ SK.
[721] (SK: 234).
2 vaṣluña: mihrüñe SK.

[57a]

Velehu Bāḳī

249. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[722]

1 Bir lebi ġonçe yüzi gülzār dérseñ işte sen
Ḫār-ı ġamda ʿandelīb-zār dérseñ işte ben

2 Lebleri mül ṣaçları sünbül yañaġı berg-i gül
Bir semenber serv-i ḫoş-reftār dérseñ işte sen

3 Pāyine yüzler sürer her serv-i dil-cūyuñ revān
Ṣu gibi bir ʿāşıḳ-ı dīdār dérseñ işte ben

4 Zülfi sāḥir ṭurrası ṭarrār şūḫ-ı şīvekār
Çeşmi cādū ġamzesi mekkār dérseñ işte sen

5 Fürḳatüñden teşne-leb ḫāṭır-perīşān ḫaste-dil
Künc-i ġamda bīkes ü bīmār dérseñ işte ben

6 Gözleri ṣabr u selāmet mülkini tarāc éder
Bir amansuz gözleri Tātār dérseñ işte sen

7 Bāḳiyā Ferhādile Mecnūn-ı şeydādan bedel
ʿĀşıḳ-ı bīṣabr u dil kim var dérseñ işte ben

Velehu Bāḳī

250. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[723]

1 Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n'eylesün
Dāma düşmez yérlere ḳonmaz hümāyı n'eylesün

2 Ḳāyinātuñ seyr éden naḳş-ı ṣefā-yı cāmdan
Ṣafḥa-yı āyīne-yi ʿālem nümāyı n'eylesün

3 Gönlin egler nāle-yi zencīrle Mecnūn-ı ʿışḳ
Naġme-yi ʿūd u ṣadā-yı çeng ü nāyı n'eylesün

---

[722] (SK: 241).
3 dil-cūyuñ: dil-cünūn SK.
6 gözleri: ġamzesi SK.
[723] (SK: 238).
2 naḳş-ı: naḳşın SK.

4 Mübtelā-yı ʿışḳuñuñ dermāndan istiġnāsı var
Derdüñe muʿtād olan diller devāyı n’eylesün

5 Ḫalḳ-ı ʿālem Bāḳiyā ʿışkında yārüñ ḫaste-ḥāl
Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı n’eylesün

Velehu Bāḳī

251. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[724]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Rūy-ı dil-dāra naẓar eyle ki devletdür bu
Kime yüz ṭutar ise ulu saʿādetdür bu

2 Cān bağışlar söze geldikçe marīż-ı ʿışḳa
Ṣoralum gel derd ağından ki ne ḥikmetdür bu

3 Dökilür ḳandını gördükce nücūm-ı eşküm
Serv-i ḳadler çoḳ olur ḳatı ḳıyāmetdür bu

4 Ṣafḥa-yı ḥüsnüñe ḫaṭṭ geldügine incinme
Yine ey dost güzellügüñe ḥüccetdür bu

5 Micmer-i sīnede kim yandı sipend-i dil ü cān
Bir perī daʿvetine ʿıṭr-ı maḥabbetdür bu

[57b]

Velehu Bāḳī

252. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[725]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Jālelerden ṭoḳınup başına gevher-i lāle
Şāh olupdur çemen iḳlīmine beñzer lāle

2 Salṭanat bārgehin ḳurdı yine faṣl-ı bahār
Taḫt-ı Cemşīd-i çemen tāc-ı Sikender lāle

3 Al fānūsile geldi gécede gülzāra
Vérdi ṣaḫn-ı çemenüñ yollarına fer lāle

---

[724] Gazel, Dîvân’da mevcut değildir (SK).
[725] (SK: 279).
1 ṭoḳınup başına: ṭaḳınur tācına SK.
3 gécede: giceden SK.

4 Erġuvānlar ṭolaşur ḫırmen-i gül yaḳmaġiçün
Gülsitān mülkine āteş ḳodı yér yér lāle

5 Jāle naḳdin ḳadeḥe ḳoydı çemen bezminde
Cemʿ édüp şaḳlar idi ġonçe gibi zer lāle

6 Şolḳadar ṭoġradı şemşīr-i firāḳuñı gören
Dil-i ḫūnını ḫayāl eyledi ḳatmer lāle

7 Zīnet-i gülşen-i iḳbāl yéter ey Bāḳī
Çehre-yi baḫt-ı şehen-şāh-ı muẓaffer lāle

Velehu Bāḳī

253. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[726]

1 Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-yı güle
Bülbül demādem aġlasa her bār gül güle

2 Şol deñlü étdi güllere bülbül şeṭāreti
Düşdi çemende ḳaṭre-yi şebnem güle güle

3 Müşgīn ṣaçuñda ey yüzi gül cān-ı nātüvān
Ol rişтedür ki baġlana bir deste sünbüle

4 Sīnemde zaḫm içre olan penbe-yi feтīl
Ol yasemīne döndi ki ḳorlar karanfüle

5 Bāḳī çemende şīşe-yi mey ḳulkūl eylese
Bülbül terāne eyleyiceḳ uysa bülbüle

Velehu Bāḳī

254. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[727]

---

4 ṭolaşur: ṭutışup / yaḳmaġiçün: yanmaġ içün SK.
5 ṣaḳlar idi: ṣaḳlamadı SK.
[726] (SK: 271).
1 aġlasa: aġlaya SK.
4 zaḫm: zaḫmuñ SK.
5 eyleyicek: başlayıcaḳ SK.
[727] (SK: 263).

1 Āyīne gibi ṣāf gerek ṣafḥa-yı sīne
Gün gibi żiyā-güster ola rūy-ı zemīne

2 ʿUşşāḳ édemez ol ḳad-i mevzūnı der-āġūş
Açılmayıcaḳ daḫme gibi niçe ḫazīne

3 İnṣāf budur kim çıḳarup misk-i ġazāli
İzüñ tozını ṭolduralar nāfe-yi Çīne

4 Āyīne-ṣıfat herkese yüz vérmesün ol māh
Bir baġrı yanıḳ ʿāşıḳuñ uġrar nefesine

5 Pürdür güher-i naẓmıla mecmūʿa-yı Bāḳī
Deryā dil ü dānādur aña sīne sefīne

[58a]

Velehu Bāḳī

255. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[728]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Düşse göñlüm n'ola ḫançer-i ḫūn-efşāna
Müjüñ oḳlarınuñ eylükleri batdı cāna

2 Zülf-i zincīrine āşüfte göñül bende geçer
Kendüsin lāyıḳ-ı hiẕmet ṣanur ol dīvāne

3 Bir ḳul oġlınuñ esīr oldı ḳapusında göñül
İntisāb étdi gedā bārgeh-i sulṭāna

4 Zerdevātın ṭaḳınup çıḳsa évünden seḥeri
Āfitāb aña berāber gelemez meydāna

5 Cān niṣār eyledi Bāḳī bélini ḳucmaḳ içün
Der-miyān étdi bu gün vārını dervişāna

---

1 gibi: ṣıfat SK.
2 daḫme: ḫayme SK.
3 meşk-i ġazālī: misk-i ġazālī SK.
4 ṣıfat: gibi SK.
5 naẓmıla: pāk ile SK.

[728] (SK: 268).

Velehu Bāḳī

256. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[729]

(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa
Serkeş olmasa iñen ʿāşıḳına rām olsa

2 Biz daḫı ḳāyilüz inṣāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa hele bāri her aḫşām olsa

3 Mevsim-i gülde n’olur medrese vü mescidden
Leb-i cūy u leb-i cām u leb-i cānān olsa

4 Künc-i meyḫāne ile gūşe-yi külḫan yéridür
Sāḳī-yi lāle-ʿiẕār u mey-i gül-fām olsa

5 Terk éderdi mey ü maḥbūb hevāsın Bāḳī
Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām olsa

Velehu Bāḳī

257. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[730]

1 Câme-ḫᵛāb ol āfeti alduḳça tenhā ḳoynına
Ṣanuram ebrüñ girer māh-ı şeb-ārā ḳoynına

2 Ṣubḥ-dem ey fāḫte beyhūde efġān eyleme
Çün girürsün her géce bir serv-i bālā ḳoynına

3 Bilsem ey şebnem felekden niçün aġlarsın seni
Çün girersün her zaman bir verd-i raʿnā ḳoynına

4 Dür dişüñ vaṣfında şiʿrüm defterin gördi meger
Kim ṣadef mecmuʿāsın ḳoymışdı deryā ḳoynına

5 Ruḫlaruñ şevḳıyla pür-dāġ étdi Bāḳī sīnesin
Avuc berg-i gül-i ter ḳoydı gūyā ḳoynına

---

[729] (SK: 266).
2 olmazsa: olmasa SK.
4 külḫan yéridür: gülşen birdür SK.
[730] (SK: 264).
3 girmesen hele bāri: çün girürsin her zamān SK.
4 mecmuʿāsın ḳoymışdı: mecmuʿāsını şaldı SK.

[58b]

Velehu Bāḳī

258. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[731]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Lebüñi ālile öpmüş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana

2 Nūş-ı cām eyler iken meclis-i mestān içre
Lebüñ ol ḥālet ile girmemek olmaz ḳana

3 Bezm-i meydür güzelüm ḳan ola şāyed arada
Çekmesün ġamzelerüñ ḫançerini mestāne

4 Rāzumı nāle ile ʿāleme fāş eyledi dil
Beni rüsvā-yı cihān eyledi bir dīvāne

5 ʿAyş u ʿişret demidür çekme ġam-ı devrānı
Bāḳiyā gel berü sāġar çekelüm rindāne

Velehu Bāḳī

259. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[732]
(fa'lün)

1 Esirgemek gerek ol ʿāşıḳ-ı dil-efkārı
ʿAle'l-ḫuṣūs ki bir bīvefā ola yāri

2 Göñüllerini cihān ḫalḳınuñ senüñ ʿışḳuñ
Aḳıtdı kendüye deryā nitekim enhārı

3 Ne derd-i ʿışḳı bilürsin ne miḥnet-i hecri
Ey āfet-i dil ü cān ḳadr-i ḥüsn bil bāri

4 Çemende jāle durur ṣanma bülbül-i şeydā
Ṣuladı eşkile ṣaḫn-ı sarāy-ı gülzārı

---

[731] (SK: 267).
2 nūş-ı cān: nūş-ı cām SK.
4 eyledi dil: itdi göñül SK.
4 beni: bizi SK.
[732] (SK: 293).

5 Hemîşe ḳāmet-i bālāñı vaṣf éder Bāḳî
Bülend mertebe olsa ʿaceb mi eşʿārı

Velehu Bāḳî

260. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[733]

1 Berfüñ eritdi bād-ı ṣabā baġrı yāġını
Yaḳdı çemende nergisüñ altun çerāġını

2 Odlar yaḳardı başına murġuñ çemende gül
Şebnem ṣuvarmasaydı seḥerden ḳulaġını

3 Bāġ-ı ruḫuñda ḫaṭṭuñ érişse benefşenüñ
ʿĀlemde kimse menḳūra almazdı bāġını

4 Gülşende lāle ṣanma ʿarāḳnāk olup çemen
Bir āl dest-māl ile sildi yañaġını

5 Rez duḫterinüñ adı çekilse ʿaceb degül
Ḫınnālar oldı éllere ḳarşu ayaġını

6 Yıllar durur ki şemʿ-i ruḫuñ reşkine göñül
Ḫakkāk-i dehr çarḫa ṭutar şeb-çerāġını

7 Mestāne ṣoydı ol mehi Bāḳî geçen géce
Nāzükligile çözdi muḳaddem ḳuşaġını

[59a]

Velehu Bāḳî

261. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[734]
(fa'lün)

1 Sîne dāġın görüp ol ġonçe-dehen lāle gibi
Bir avuc ḳanuma girmek diledi jāle gibi

2 Żaʿfda şöyle ġam-ı ʿışḳıla nāpeydāyem
Ki hemān ṣît u ṣadām işidilür nāle gibi

---

[733] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (SK: 288).
5 yıllara: illere SK.
6 göñül: mehüñ SK.
[734] (SK: 301).

3 Seg raḳîbe nice olur göstereyim ölmez isem
Dehen-i yāre uyuzlanmaġı tebḫāle gibi

4 Umarum kevkeb-i baḫtum ére burc-ı şerefe
Sîneye ol meh-i tābānı çeke hāle gibi

5 Dil-i Bāḳîyi ser-i zülfüñ elinden cānā
Çeküben ḫışmile çeşm-i siyehüñ ala gibi

Velehu Bāḳî

262. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[735]

1 Ḫoş geldi baña meygedenüñ āb u hevāsı
V'allāhi güzel yérde yapılmış yıḳılası

2 Gitmez o mehüñ rā gibi ḫançer kemerinden
Üftādeleri öldürür āh işde burası

3 Zîbā yaraşur ḫilʿat-i nāz ol būy-ı serve
İki ḳolumı ḳılsam aña bél ṭolaması

4 Menʿ eyler imiş mesʾele-yi ʿışḳ-ı müderris
Ey ḫʷāce anuñ var ise yaḳlaşdı ḳażāsı

5 Diḳḳatler ile seyr éderüz yāri serāpā
Görmez mi idük biz de eger olsa vefāsı

6 Meddāḥ olalı medḥ-i ġazālāneñe Bāḳî
Ögrendi ġazel ṭarzını Rūm'uñ şuʿarāsı

Velehu Bāḳî

263. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[736]

1 Dutsa cām-ı bāde-yi gülgūnı verd-i ter gibi
Sāʿid-i sāḳî olur şāḫ-ı gül-i aḥmer gibi

---

3 göstereryim: göstereyin SK.
4 çeke: çekem SK.
[735] (SK: 297).
2 üftādeleri: üftādelerin SK.
6 medḥ-i ġazālāneñe: çeşm-i ġazālāneñe SK.
[736] (SK: 293).

2 Sāḳiyā ʿaks-i ʿiẕāruñdan fürūġ-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi ḫūrşīd-i żiyā-güster gibi

3 Murġ-ı cānı şöyle beñzer étmek isterler şikār
Ol ḳara gözler süzildi iki şāhinler gibi

4 Cüybār-ı eşküm içre çihre-yi zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nilüfer gibi

5 Ṣad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāġda
Bir gül-i bī ḫār açılmaz Bāḳiyā sāġar gibi

[59b]

Ġazeliyyāṭ-ı İbtidā-yı Ḥarfü'l-Elif Şehrī Çelebi

264. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[737]

1 Èdi hücūm ʿışḳ-ı melāmet-eẕer baña
Hemdemlik eyle ey dil-i āşüfte-ser baña

2 Żabt-ı neẓāre eyle teng-i ṭarf-ı vuṣlatam
Besdür ḫurūş-ı ḳaṭre-yi cām-ı naẓar baña

3 Ḫᵛān-ı ġam üzre étmeyelim ey göñül nizāʿ
Dāġ-ı derūn hep saña laḫt-ı ciger baña

4 Ġayra olan neẓāre-yi bī bāk ʿışḳına
Ey şūḫ eyle naẓra-yı düzdīde-ter baña

5 Şehrī ġamile ṣoḥbet-i ḫūn-ı dil eylemiş
Gör ḫıssetin ki eylemedi bir ḫaber baña

Velehu Şehrī

265. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[738]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

3 cādūlar: şāhinler SK.
[737] (ŞD: 63).
[738] (ŞD: 62).

1 Tā ki feyż oldı ezel nuṭḳ-ı ṭarab-nāk baña
Dāġ ber-dildür o günden berü eflāk baña

2 Ben o serbāz-ı şehādetkede-yi ʿışḳam kim
Ser-i Manṣūr olamaz beste-yi fitrāk baña

3 Ben o sermāye-yi faḫram ki ciger-ḫūn olalar
Dem ola bād ile āb āteş ile ḫāk baña

4 Ey ġam ey ġam beri gel defʿ-i neşāṭ eyleyelüm
Dil-i pür-ḫūn saña vü sīne-yi çāk baña

5 Şehri Şehrī sebeb-i maġfiretümdür zinhār
Şevḳ-ı cürm eylemede eyleme imsāk baña

Velehu Şehrī

266. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[739]

1 Ey meşreb-i ḫayāli gibi ʿālem-āşinā
V'ey dilrübā-yı maḥrem ü nāmaḥrem āşinā

2 Ey gülbün-i ḫayā dilimi pür-ḫūn eledüñ
Gül-ġonçe-yi tebessümüñ ét şebnem-āşinā

3 Olma esīr-i ġamzeñ olam bü'l-heves-firīb
Bilmez zebān-ı ʿışḳı dil-i ḫurrem-āşinā

4 Gülberg āftābıyla hem-şāḫ olursa da
Olmaz şüküfte dāġ-ı derūn-ı ġam-āşinā

5 Şehrī şehīd-i ġamze-yi ḫūnrīzüñ olayum
K'olmış ḫayāl-i şūḫı gibi ʿālem-āşinā

---

1 ṭarabnāk: şerernāk ŞD.
4 vü: - ŞD.
5 şevḳ-i cürm: zevḳ-i cürm ŞD.

[739] (ŞD: 64).

[60a]

Velehu Şehrî

267. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[740]

1 Ne muʿciz-güy olur ġamzeñ suḫan ẓāhir zebān ġāyib
Demādem keşf-i rāz étmekde diller rāzdan ġayib

2 Göñül künc-i nihānuñda kim étdi kām-ı nāyābuñ
O cism-i mürdeveş k'eyler ʿademden naḳd-i cān ġāyib

3 Hezār ümmîd-i pür-îhām-ı ḳalbi nîm cünbüşle
Èder çeşm-i edā taʿbîr-i nāpeydā zebān ġayib

4 Şemîm-i ġonçe sank'eyler ʿademden ṣubḫ-dem der-ceyb
Èder dilden ḫadeng-i ġamzenüñ ẓevḳüni cān ġayib

5 Ḳalur esrār-ı ġamda nāşüküfte çeşm-i ḫūbānda
Olursa dîdelerden Şehri-yi muʿciz-beyān ġāyib

Velehu Şehrî

268. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[741]

1 Bir dil ki éder ʿışḳ-ı ciger-tāb ile ülfet
Beñzer o ketāna k'éde mehtāb ile ülfet

2 Bîdār olamaz vāḳıʿasında bile baḫtum
Ètdi o ḳadar rāḥat-ı ḫᵛāb ile ülfet

3 Her ġonçe-yi eşk étmede ḫande gül-i dāġa
Çeşmüm édeli rîziş-i ḫūn-āb ile ülfet

4 Oldum yine sîm-āb ṣıfat düşmen-i rāḥat
Ey vay ne güç ġamze-yi bîtāb ile ülfet

---

740 (ŞD: 66).
2 ʿademden: nesîm-i ŞD.
5 ḫūbānda: ḫūbāndan ŞD.
741 (ŞD: 68).
2 o: şu ŞD.
3 eşk: ʿaşḳ ŞD.

5 Şehrī ne ḳadar mest-i meye ruḫṣat olursa
Eyler nigeh ile yine ādāb ile ülfet

Velehu Şehrī

269. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[742]
(fa'lün)

1 Muḥall iken ḫıred-i çarḫ-ı nuh kitāb ile baḥş
Żamīr-i şūḫum éder kemterīn cevāb ile baḥş

2 Ġalaṭ edā déyü redd étdi nüsḫa-yı baḫtum
Èder mi ʿāḳil olan çarḫ-ı nāṣavāb ile baḥş

3 Ṣadā-yı çāk gelür daḫı ceyb-i Yūsuf'dan
Muḥal olduġı içün ʿışḳ-ı bīḥicāb ile baḥş

4 Göñül bir āteş-i ḥüsne perestiş eyler kim
Èder kemīne şerār-ı ṣad āftāb ile baḥş

5 Ḳo baḫş-i dānişi ey ḫaṣm-ı ḫār-ı ḫas ṭıynet
Olur mı Şehri gibi āteşīn cevāb ile baḥş

[60b]

Velehu Şehrī

270. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[743]

1 Dil olmuş iken ġamze-yi pür-nişţere muḥtāc
Èтmez yine āsāyiş-i nişţertere muḥtāc

2 Hem bismil éder ʿāşıḳ hem mātemin eyler
Èтmez hele maḳtūlını şīvengere muḥtāc

3 Ṣād étme dilim minnet-i ġayr ile şikest ét
Tek āyīnemi eyleme ḫākistere muḥtāc

---

5 olursa: olursan ŞD.
5 eyler: eyle ŞD.
[742] (ŞD: 69).
5 ḫaṣm-ı ḫār-ı ḫas: ḫaṣm-ı ḫār u ḫas ŞD.
[743] (ŞD: 69).

4 Māyil dile olmaz nitekim vaḳt-i tecellā
Ètmez naẓar-ı dīde-yi ḥayrettere muḥtāc

5 Şehrī gibi müstaġniyem iḥsān-ı felekden
Olmaḳ ne belā ṭāliʿ-i bed-aḫtere muḥtāc

Velehu Şehrī

271. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[744]
(fa'lün)

1 Füzūn éderse n'ola derdümi devā-yı Mesīḥ
Zemīn-i cān maraż-ḫīz éder hevā-yı Mesīḥ

2 Ḥased o ḫūn-ı dil-āşāma kim nigāh étmez
Açarsa her nefes-i çeşme-yi duʿā-yı Mesīḥ

3 Fiġān şerīʿat-i ʿışḳ-ı ḥayāt-ı düşmenden
Ki naḳż-ı muʿcizedür rūḥ-ı bīfidā-yı Mesīḥ

4 Ṭavāf éder dil-i ḳurbāniyān mişālinde
Ḥarīm-i dīde-yi bīmāruñı şifā-yı Mesīḥ

5 Ḥamūş Şehri bu muʿciz-demāne zemzemeden
Semāḫ-ı cānumı taʿẓīb éder ṣadā-yı Mesīḥ

Velehu Şehrī

272. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[745]
(fa'lün)

1 Eẓiyyet-i dile ol mertebe cefā güstāḫ
Ki ḫüsnüñe o ḳadar olmaz ibtilā güstāḫ

2 Ne sūd-ı ḫüsn-i ṭalebden k'olur dem-i dīdār
Dile ġulüvv-i edeb ḫüsnüñe ḥayā güstāḫ

3 Yine ne ḥīle-yi vaʿde ḫilāfı ṭarḥ étdüñ
Ki bīdilāne nigāh-ı ṭaleb-nümā güstāḫ

---

[744] (ŞD: 70).
3 naḳż-ı muʿcizedür: naḳṣ-ı muʿcizedür ŞD.
4 miṣālinde: libāsından ŞD.
[745] (ŞD: 70).

4 Nice nihān édeyüm ḥarf-i vaʿde-yi vaṣluñ
Zebān-ı ārzu-yı żabṭ-ı müddeʿā güstāḫ

5 Muḥibb-i ʿādet-i Şehrī-yi bīzebānum kim
Esīr-i meşreb-i güstāḫiyān u nāgüstāḫ

[61a]

Velehu Şehrī

273. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[746]

1 Ey nūş-dāru-yı ġam-ı dermān-ı ehl-i derd
V'ey derd-i çāre düşmen-i mihmān-ı ehl-i derd

2 Olur refūgerī-yi Mesīḥāya ḫandezen
Her çāk-i sīne-yi dil-i vīrān-ı ehl-i derd

3 Ṣad dūzaḫ-ı taḥammüle sūziş-resān olur
Kemter şerār-ı sīne-yi sūzān-ı ehl-i derd

4 Olmaz nemek-peẕīrī-yi elmās rīzeveş
Muḥtācterīn olmada şiryān-ı ehl-i derd

5 Raġmına Şehri ḥāsid-i bīderdüñ eylerem
Aḥvāl-i derdümi niçe dīvān-ı ehl-i derd

Velehu Şehrī

274. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[747]

1 Gelmez semāḫ-ı şevḳa nevā-yı heves leẕīẕ
Mestāneye olur mı ṣadā-yı ʿases leẕīẕ

2 Ey āh-ı germ olma felek-ārzu ki olur
Feryād-ı sīne-kāvi-yi murġ-ı ḳafes leẕīẕ

3 Ey şemʿ-i ḳuds olma dil-efrūz-ı bü'l-heves
Olsun mı şuʿle-bāzī-yi şevḳ-ı meges leẕīẕ

5 güstāḫiyān: bīgüstāḫiyān ŞD.
[746] (ŞD: 72).
[747] (ŞD: 72).

4 Ey nāle yoḳ eşer déyü olma ḫamūş-leb
K’olur semāḫ-ı güm-rehe ṣavt-ı ceres leẕīẕ

5 Mümkin mi Şehri nāleñe dil-beste olmamaḳ
Muṭrib leẕīẕ naġme leẕīẕ nefes leẕīẕ

Velehu Şehrî

275. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün[748]
(fa’lün)

1 Fiġān ki çeşmüme sensiz şerāb-ı āteşdür
Şerāb-ı nāb degül āftāb āteşdür

2 O şuʿle-ḫū n’ola ṣorduḳça derdüm étsem āh
Su’āl-i āteşe lābüdd-cevāb āteşdür

3 Buña ne şemʿ taḥammül éder ne pervāne
Dem-i viṣālde ṣabr u şitāb āteşdür

4 Nihānda olsa yaḳar dilleri fürūġ-ı ruḫuñ
Ki sūz-ı āteşe zīrā niḳāb āteşdür

5 Ḥaẕer ḥaẕer nefes-i şuʿlenāk-i Şehrîden
Ki şiʿri gibi o ḫāne-ḫarāb āteşdür

[61b]

Velehu Şehrî

276. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[749]

1 Esdi yine nesīm-i seḥer nev-bahārdur
Ètdi cihānı tāze vü ter nev-bahārdur

2 Eyle nesīm-i nāleñi taḥrīk ey göñül
Ol ġonçe-yi ḥicābı açar nev-bahārdur

3 Çeşm-i terümden eyle ḥaẕer ey ḫayāl-i dost
Ḫūn-āb-ı girye cūşiş éder nev-bahārdur

[748] (ŞD: 73).
[749] (ŞD: 77).

4 Gül-berg-i şevḳı eyle dilā pānişār-ı yār
Şāyed k'éde ʿaṭā-yı naẓar nev-bahārdur

5 Luṭf eyle Şehri bīmüteʾeşşir nevāyile
Ḳıl ʿandelīb-i zāra ḫaber nev-bahārdur

Velehu Şehrī

277. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[750]
(fa'lün)

1 Ne kevkebümde şeref var ne bir eşer bulınur
Èdince fāyide ümmīdini żarar bulınur

2 Bulunmaz ise n'ola bāġ-ı dilde gülbün-i ʿayş
Nihāl-i āh gibi naḫl-i şuʿle-ber bulınur

3 Ne deñlü müflis ise mihman-ı derd-i ġamı
Tesellī eyleyicek pāre-yi ciger bulınur

4 Murādı ehl-i dilüñ nāmurād olmaḳdur
Felekde yoḳsa ne ḥātem-cenāblar bulınur

5 Şikāyet eyleme ey Şehri tīre baḫtuñdan
Senüñ de şemʿ-i murāduñı bir yaḳar bulınur

Velehu Şehrī

278. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[751]
(fa'lün)

1 Nesīm-i āh ki dāġ-ı dilüm küşāde éder
ʿAẕāb-ı dūzaḫiyān-ı ġamum ziyāde éder

2 Bahā-yı ṣad meh-i Kenʿān-ı beyʿgāhında
O şūḫ nīm-nigeh ile fürū-nihāde éder

---

5 bīmüteʾeşşir: bir müteʾeşşir ŞD.

[750] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (ŞD: 78).

3 ise: isek / derd-i ġamı: derd ü ġamı ŞD.

[751] (ŞD: 81).

1 ġamum: ġamı ŞD.

2 beyʿgāhda: beyʿgāhında ŞD.

3 ʿAceb mi çeşmüñe müjgānuñ eylesem tercīḥ
Hezār şīve-yi dil-ḫᵛāh bir edāda éder

4 Ümīd-i vaṣlile inkār-ı ẕevḳ-i ḥasret éden
Miṯāl-i āyine ancaḳ ḥayāl-i sāde éder

5 Müdām-ḫūn-ı dilin ġamla nūş éder Şehrī
Ne ārzū-yı muṣāḥib ne fikr-i bāde éder

[62a]

Velehu Şehrī

279. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[752]

1 Çeşmüñ var iken ṣıḥḥat-i dünyāyı kim ister
Ġamzeñ var iken ʿömr-i Mesīḥāyı kim ister

2 Olmuş ṭutalum rūyına dīdār müyesser
Bu ḥasret ile ẕevḳ-i temāşāyı kim ister

3 Rūmāli-yi naḳş-ı ḳademüñ var iken ey dost
Gülçīni-yi būs-ı Yed-i Beyżā'yı kim ister

4 Zehr-āb-ı ġamile ḳo bu gün eyleyelim ʿayş
Senden niʿam-ı vaʿde-yi ferdāyı kim ister

5 Ben muṭrıb-ı ḫoş-zemzeme sen sāḳī lebüñ mey
Besdür bu ḳadar Şehri-yi rüsvāyı kim ister

Velehu Şehrī

280. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[753]

1 Biz neşv ü nümā-yāfte-yi ḳalb ḥazīnüz
Zülf-i eleme ʿuḳde cebīn-i ġama çīnüz

2 Āsāyiş-i dil lerziş olur meşrebümüzden
Biz āb-ı hevā-perver-i sīm-āb-ı zemīnüz

---

4 vuṣlatile: vaṣl ile ŞD.

[752] (ŞD: 76).

2 rūyına: ruʾyet-i ŞD.

2 ḥasret: ḥayret ŞD.

[753] (ŞD: 88).

2 meşrebümüzden: meşrebümüzde ŞD.

3 Ṣıdḳ olur eger meşʿale-yi ẓann dilümüzde
Āyīne-yi teşvīşe cilā-baḫş-ı yaḳīnüz

4 Mehcūr olıcaḳ ʿışḳdan ol dem vérürüz cān
Biz ṭayife gūyā şerer-i şuʿle-nişīnüz

5 ʿIşḳ étse ḳasem ṭarzumuza Şehri ʿaceb mi
Dildāde-yi her dil-ber-i şūḫ-ı nemekīnüz

Velehu Şehrī

281. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[754]

1 Āh kim açılmadı dil-ġonçe-yi maḥzūnumuz
Degmedi bir ḫande-yi bīhūdeye Mecnūn'umuz

2 Biz ṣafādan ġam çeker ġamdan ṣafālar eylerüz
İʿtibār-ı ḫalḳa uymaz şīve-yi ḳānunumuz

3 Şuʿle pāmālī-yi dūd olmaḳla gitmez sūzişi
Olmazuz muġber taṣaddur eylese mādūnumuz

4 Görmedüm ġamzeñ gibi cellād-ı kāfir-niʿmeti
Eyledüñ sīr-āb-ı ḫūn olmaz daḫı memnūnumuz

5 Hem teġāfül hem enīs-i ġayr hem teklīf-i ṣabr
N'étsün ey kāfir-teraḥḥum Şehri-yi maġbūnumuz

[62b]

Velehu Şehrī

282. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[755]

1 Derūn-ı dāġ-dāġum ḳadr-i gülberg-i suḫan bilmez
Ne çāre bāġbān-ı rāġ olan seyr-i çemen bilmez

---

3 olur eger meşʿale-yi ẓann: olsa n'ola mesʾele-yi ẓann ŞD.
4 ʿaşḳdan: şuʿleden ŞD.
754 (ŞD: 90).
755 (ŞD: 85).
1 süḫan: semen ŞD.

2 Hamūş ey āh-ı bī̇derd eyleme nāmūs-ı derdüm fāş
O aḥvāl-i belādur olmıyan Eyyūb-fen bilmez

3 Ben ol Yaʿḳūb-ı maḥrūm-ı naṣī̇b-i rūzgāram kim
Maḳām-ı iştiyāḳum ceẕb-i būy-ı pī̇rehen bilmez

4 Dilüm pervāne istiʿdād édelden sūz-ı nām-ı ʿışḳ
Olur sūziş-gedāy-ı ʿaksi şemʿ-i encümen bilmez

5 Dil-i Şehrī vü Şehrī bu cihān-ı bī̇ḳarārī̇de
Misāfirdür miṣāl-i rūz u şeb ẕevḳ-ı vaṭan bilmez

Velehu Şehrī̇

283. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[756]

1 Ġam-ḫī̇z-i nāmurād olalıdan zemī̇n-i ye's
Ḫalḳ olmadı benüm gibi bir ḫūşe-çī̇n-i ye's

2 Ol bī̇niyāz-ı būd-ı nebūd-ı taʿalluḳam
Kim meşk éder meẕāḳuma ẕevḳ-āferī̇n-i ye's

3 Ḥırmān-ı kāmilem ki olursam biḍāʿa-rī̇z
Olur ümī̇d-i her dü cihān dāne-çī̇n-i ye's
4 Ṣad genc-i nāmurādī̇-yi dil eyledüm telef
Maḳṣūdum üzre olamadum dil-nişī̇n-i ye's

5 Şehrī̇-yi nāmurād-ṣıfat-ı kām-ı düşmen ol
Ey dil-pesend-i vādī̇-yi ḥayret-nişī̇n-i ye's

Velehu Şehrī̇

284. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[757]

1 Tā ḫüsne oldı cilve-yi bī̇iḫtiyār farż
ʿUşşāḳa oldı ārzū-yı bī̇şumār farż

---

2 o: bu ŞD.
3 maḳām-ı iştiyāḳum: meşām-ı iştiyāḳum ŞD.
4 sūziş-gedān-ı ʿaks: sūziş-gedā-yı ʿaksi ŞD.
[756] (ŞD: 92).
3 dāne-çī̇n-i ye's: vāye-çī̇n-i ye's ŞD.
5 Ey dil-pesend-i vādī̇-yi ḥayret-nişī̇n-i ye's: İsterseñ olasuñ ebediyyü'l-ḳarī̇n-i ye's ŞD.
[757] (ŞD: 95).

2 Ètdüm şu resme mesʾele-yi ġamda ictihād
K’oldı dile senāgerī-yi rūzgār farż

3 Ḳurbān-ı şerʿ-i ḥasretiyānam ki gāh ḳurb
Ḥüsn-i neẕāre vācib ü germ-intiẓār farż

4 Ol ki edā-yı ḥayret-i Ṭūr-ı Kelīm’dür
Seyr-i cemāl-i dostda var ṣad hezār farż

5 Şehrī mürīd-i meẕheb-i maḥrūmī-yi dilem
K’āvāre-gerd müsteḥab-ı herzekār farż

[63a]

Velehu Şehrī

285. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[758]

1 Bilmez zebān-ı ʿışḳı Mesīḥā-dem iḫtilāṭ
Bilsün mi ẕevḳ-ı derd-i dil-i merhem iḫtilāṭ

2 Maḥrūm-ı nāşügüftegi olsun çün āftāb
Bir dil ki olmaya sitemüñle ġam-iḫtilāṭ

3 Ḳurbān olam o ġamze-yi bīgāne-ḫūya kim
Olmaz mizāc-ı zaḫmı daḫı merhem iḫtilāṭ

4 Vaḳt-i niyāzdan n’ola olsa firāḳ-ı cūy
Ẕikr-i sürūr éder mi leb-i mātem iḫtilāṭ

5 Şehrī helāk-ı yār-i vefādāruñ olayum
K’eyler esīr-i ʿışḳuñıla her dem iḫtilāṭ

Velehu Şehrī

286. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün
(fa’lün)

---

3 ḥüsn-i neẕāre: ḥıfẓ-ı neẕāre ŞD.
4 ki: - ŞD.
4 -: u ŞD.
[758] (ŞD: 96).
4 niyāzdan: niyāz-ı dil ŞD.
5 ʿışḳuñla: ʿaşḳı ile ŞD.

1 Dil oldı germi-yi ʿışḳuñla tābdan maḥẕūẕ
O şuʿleveş ki olur ıżṭırābdan maḥẕūẕ

2 Ġarīb ḳaldı ġöñül bīnümüzde ṣulḥ-miṣāl
Ben ilticādan o şūḥ ictinābdan maḥẕūẕ

3 ʿAceb mi baḫtumıla olsa yeʾs-i germ-ülfet
Olur mizāc-ı ʿaṭaş çün serābdan maḥẕūẕ

4 N'ola olursa ciger-teşne-yi cürʾet-i ʿışḳ
Olur göñül sitem-i intiḥābdan maḥẕūẕ

5 Olur mı sāye-nişīn-i hümā-yı devlet olan
Meẕāḳ-ı Şehri-yi ḫāne-ḫarābdan maḥẕūẕ

Velehu Şehrī

287. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[759]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Laʿl-i nābuñdan olur telḫi-yi aʿẕār laṭīf
Görinür sāye-yi gül-ġonçede çün ḫār laṭīf

2 Cünbüş-i sāye-yi zülfüñden olur pejmürde
Olmış ol mertebe gül-deste-yi ruḫsār laṭīf

3 ʿAks-i dürr-i süḫān ẓāhir olur ābileveş
Hīç olur mı bu ḳadar laʿl-i şeker-bār laṭīf

4 Ṣūret-i būse olur berg-i semenveş peydā
Olmış ol şūḫda bir vech ile dīdār laṭīf

5 Şehri teşḫīş édemem maʿni-yi elfāẓından
Ol ḳadar oldı dil-i muʿcize-güftār laṭīf

---

2 bīnümüzde: mābeyende ŞD.
4 cürʾet-i ʿaşḳ: cerāḥat-reşk ŞD.
[759] (ŞD: 98).
1 telḫī-yi güftār: telḫī-yi aʿẕār ŞD.
3 şeker-bār: Güher-bār ŞD.

[63b]

Velehu Şehrî

288. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[760]

1 Bîhûde fiġānam gül-i berg-i semenüm yoḳ
Nev-bülbül-i ʿışḳam müteʿayyin çemenüm yoḳ

2 Yaʿḳūb'a naẓar ben ne ḳadar ḫāne ḫarābam
Kim ṣoḥbet-i ġam étmege Beytü'l-Ḥazanum yoḳ

3 Ol Yūsuf-ı üftāde beçāh-ı ʿademem kim
Medd-i nefes-i āhdan özge resenüm yoḳ

4 ʿIşḳ étdi baña neşve-yi pervāneñi iḥsān
Gör baḫtı ki sūzān olıcaḳ encümenüm yoḳ

5 Sūdāger-i nevmîd-i metāʿ-ı dü cihānam
Bîbāk-i rah-ı ḳāfileyem rāh-ı zenüm yoḳ

6 Şehrî gibi küfr ile lebāleb göñül ammā
İẓhār-ı kemāl eyleyicek bir hünerüm yoḳ

Velehu Şehrî

289. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[761]

(fa'lün)

1 ʿAdemden ārzu étdüm vücūda ġam diyerek
Cihān-ı derd-i ġam oldum elem elem diyerek

2 Dil oldı rişte-ṣıfat pîç ü tāb ile sūzān
Taʿallūk āteşine zülf-i ḫambeḫam diyerek

3 Ṭavāf-ı Kaʿbe'yi taḥḳîḳ éder dil-i bîḳayd
Cenāb-ı Şeyḫ-i Ḥarem'de ṣanem ṣanem diyerek

---

[760] (ŞD: 99).
4 neşve-yi pervāneñi: neş'e-yi pervāneñi ŞD.
5 bîpāk-i rāh-ı ḳāfileyem: bîbāk-rev-i ḳāfileyem ŞD.
6 bir hünerüm: berhemenüm ŞD.
[761] (ŞD: 101).

4 Ziyāret-i ṣanem eyler şuʿūr-ı pür-ġayret
Ḥużūr-ı Berhemenīde ḥaram ḥaram diyerek

5 Cihān cihān u ġam u yeʾsile Şehrī-yi nākām
Vedāʿ eyledi dehri ʿadem ʿadem diyerek

Velehu Şehrī

290. Fâʾilâtün fâʾilâtün fâʾilâtün fâʾilün[762]

1 Cānı étdüm bismil-i neẕẕāresi bir kimsenüñ
Dil daḫı ol şevḳıla āvāresi bir kimsenüñ

2 İşte ben gitdüm eyā ḳurbāniyān-ı ʿıyd-ı ʿışḳ
Çekdi tīġ-i ġamze-yi ḫūn-ḫᵛāresi bir kimsenüñ

3 Müjdeler ʿuşşāḳına derd-i ebedle ḳaldılar
Oldı zīrā çārede bīçāresi bir kimsenüñ

4 Devr-i çeşmānında yoḳ āşūb-ı zülfinde ġamum
Dīdebānumdur iki seḫḫāresi bir kimsenüñ

5 Birbirine girdiler pervānegān u cān u dil
Şuʿlelendi ġālibā ruḫsāresi bir kimsenüñ

6 Ehl-i inkāra ḳıyām-ı ḥaşrı iṯbāt eyledi
Ḳāmet-i dāyim ḳıyāmetkāresi bir kimsenüñ

7 Āh kim Şehrī gibi derd-i helāk étdi beni
Yérde gökde miṯli yoḳ mehpāresi bir kimsenüñ

[64a]

Velehu Şehrī

291. Feʾilâtün feʾilâtün feʾilâtün feʾilün[763]

(Fâʾilâtün) (faʾlün)

1 Oldı tābende ser-i şāḫ-ı nihāl üstine gül
Geldi ḫūrşīd ṣıfat burc-ı kemāl üstine gül

---

5 cihān u ġam u yeʾsile: cihān ġam-ı yeʾsile ŞD.

[762] (ŞD: 101).

4 zülfünde: zülfünden ŞD.

[763] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (ŞD: 105).

2 Ġonçe-āġūş murādında iken pinhānı
Geldi hengām-ı seḥer-bād-ı şimāl üstine gül

3 Şuʿle-yi lāle-yi pür-dāġ degül gülşende
Ṣaldı tāb-ı ruḫını ferş-i hilāl üstine gül

4 Şöyle germ eyledi gülzār ki pervāne ṣıfat
Ḳaṣd-ı pervāz éder ol şuʿle-nihāl üstine gül

5 Şiʿr-i üstād ṣıfat gül gül açıldı şiʿrüm
Şehriyā lāyıḳ iken şāḫ-ı melāl üstine gül

Velehu Şehrî

292. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün [764]

1 İçdüm şerāb-ı laʿlüñi mestāneyem mestāneyem
Oldum esîr-i kākülüñ dîvāneyem dîvāneyem

2 Ben ʿışḳıla cūş eyledüm idrāk-i ḫāmūş eyledüm
Dünyāyı bîhūş eyledüm meyḫāneyem meyḫāneyem

3 Devrüm bu bezm içre gider ḳalmaz vücūdumdan eşer
Dest-i fenāda devr éder peymāneyem peymāneyem

4 Ey dil-ber-i ʿālîcenāb āhumdan eyle ictināb
Devrān beni étdi ḫarāb vîrāneyem vîrāneyem

5 Yoḳ ülfetüm nādān ile ʿārifden étmem hîç gile
Ben Şehri-yi zāra bile bîgāneyem bîgāneyem

Velehu Şehrî

293. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün [765]

---

5 şiʿrüm: tabʿum ŞD.
5 Şehriyā lāyıḳ: Şehrî nālāyıḳ ŞD.
[764] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (ŞD: 113).
2 idrāk-i ḫāmūş: idrāke ḫāmūş ŞD.
3 devrüm: ṭurmaz / gider: keder ŞD.
[765] (ŞD: 108).

1 Şūḫ-meşreb bir ẓarīf nüktedāndur dil-berüm
Müddeʿā fehm-i dil-i nāzük beyāndur dil-berüm

2 Çeşmine taḳrīr éder rāz-ı dilüm bī ḥarf-i ṣavt
Tāze dāniş tāze gū tāze zebāndur dil-berüm

3 Ḥarf-i vaṣlı gāhi rūşen ḳıl miyān-ı nālede
Ey göñül ḫavf étme ġāyet mihr-bāndur dil-berüm

4 Ètse şevḳ-ı Yūsuf-ı ġāret Zelīḫādan n'ola
Bāçḫᵛāh-ı çeşm-i ḫūnrīz-i bütāndur dil-berüm

5 Şehri ancaḳ fehm éder ḳaṣd-ı zebān-ı şīvesin
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi pek rind-i cihāndur dil-berüm

[64b]

Velehu Şehrī

294. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[766]

1 ʿIşḳıla imtizāc édemez rāḥat-ārzū
Leẕẕet-şinās-ı ġam olamaz ʿişret-ārzū

2 Şemşīr-i ġamzeden bile dil eylemez ḳabūl
Ol zaḫm-ı bīvefāyı k'ola ṣıḥḥat-ārzū

3 Maḥrūm-ı ẕevḳ-ı ʿişret-i dīdāruñ olayım
Rūz-ı cezā olursam eger cennet-ārzū

4 Ẕevḳ-ı taḥammül-i ġam-ı ḥasret ḥarām ola
Ol bīmizāc-ı ʿışḳa k'ola vuṣlat ārzū

5 Āsīb-i ḫoş-dilīden emīn olasın müdām
Ey Şehri olayım ṭaleb-i miḫnet ārzū

---

5 pek: biñ ŞD.

[766] (ŞD: 117).

3 ʿişret-i dīdāruñ: ḥayret-i dīdāruñ ŞD.

4 bīmizāc-ı ʿışḳa: bīmeẕāḳ-ı ʿaşḳa ŞD.

5 Ey Şehrī olayım ṭaleb-i miḫnet: Ey Şehrī-yi elem-ṭaleb ü miḫnet ŞD.

Velehu Şehrî

295. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[767]

1 Ġayret-i ġam ḳalb-i maḥzūnum ḳomaz şād olmaġa
Būm olur mı hîç rāżı mülki ābād olmaġa

2 Baḫtum olsa mużṭarib ḥarf-i güşāyişden n'ola
Ḫavf éder murġ-ı ḳafes perverde-āzād olmaġa

3 Şerʿ-i ehl-i ʿışḳda étdüm şu resme ictihād
Benden istiġnā éderler Ḳays u Ferhād olmaġa

4 Ḫāk-pāy-ı nāmurādānam ki miṣl-i gird-bād
Raḳṣ éderler vādi-yi ḥarmānda berbād olmaġa

5 Yüz sürerler feyżgāh-ı ṭabʿuma Şehrî gibi
Tāze gūyān-ı Sitanbūl cümle irşād olmaġa

Velehu Şehrî

296. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[768]

1 Çekdüm el luṭf-ı felekden ẕevḳ-ı dünyādan bile
Fāriġ oldum anlara ʿarż-ı temennādan bile

2 Ḥükm-i istiġnā hamūş étdi zebān-ı ḫᵛāhişüm
Kām-ı dünyādan degül maḳṣūd-ı ʿuḳbādan bile

3 Çeşm-i giryānî niyāza meyl-i ümmîdi çeküp
Eyledüm ḳaṭʿ-ı naẓar ḥüsn-i dilāradan bile

4 Küşte-yi derd ü ġam olsam günde biñ kerre ṭabîb
Çāre cū olmam müdāvā-yı Mesîḥādan bile

5 Şöyle dilgîrüm felekden kim baña hem-derd iken
ʿUzlet étdüm ʿāḳıbet Şehrî-yi şeydādan bile

---

[767] (ŞD: 123).
3 Ḳays-ı Ferhād: Ḳays u Ferhād ŞD.
[768] (ŞD: 119).
3 çeşm-i giryānî: çeşm-i giryān / meyl-i ümmîd: meyl-i nevmîd ŞD.

[65a]

Velehu Şehrî

297. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[769]

1 Dem o demdür kim ṣabāḥ-ı ʿıyd ḫoş eyyām ola
ʿAyşa ruḫṣat cāma raġbet sāḳiye ikrām ola

2 Dem o demdür kim bu ruḫṣatgāhda şām u seḥer
Bir elüñde zülf-i sāḳî bir elüñde cām ola

3 Dem o demdür ki[m] bütān ser-mesti-yi inṣāf olup
ʿĀşıḳān gül-būse-çîn-i ʿārıż-ı gülfām ola

4 Dem o demdür ki[m] ḳamer-rūyān-ı ʿāşıḳ-ārzū
Hāle-yi āġūş-ı maḥkūmîde bîārām ola

5 Dem o demdür ki[m] bu ʿayş-ābād-ı dünyāda hemān
Mey ola Şehrî ola dil-ber ola bayrām ola

Ġazeliyyāt-ı Fehîm

298. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[770]

1 Bir ḥayāt içün ḳażā bilmem ne nāz eyler baña
Ben şehîd-i ġamzeyem ʿÎsā̱ niyāz eyler baña

2 Bîtekellüf maḥrem-i ḫalvet-sarāy-ı ġamzeyem
Çeşm-i şūḫ-ı dil-berān ifşā-yı rāz eyler baña

3 İstemez kālā-yı ḥüsni ola tārāc-ı nigāh
Perde-yi zülfin anuñçün nîmbāz eyler baña

4 Seng-i miʿyār-ı cünūnum ben ki ṣarrāf-ı ḫıred
Feyż-i temyîz ile ʿarż-ı imtiyāz eyler baña

5 Şāh-ı istiġnā-sipāham ben Fehîmā çarḫ-ı dūn
Ḫavfile biñ dürlü vażʿ-ı dil-nevāz eyler baña

---

[769] (ŞD: 120).
1 raġbet: ʿizzet ŞD.
[770] (TÜ: 312).
4 temyîz ile: temyîzümle TÜ.

Velehu Fehîm

299. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[771]

1 Ehl-i ʿışḳa ġamze-yi cānāna olmaz āşinā
Ġāfil olma mest ile dîvāne olmaz āşinā

2 İʿtimād étme nigāh-ı çeşmine ey bü'l-heves
Merdüm-i huşyār ile mestāne olmaz āşinā

3 ʿIşḳa yār ol Ḥaḳḳla germ-iḫtilāṭ olma göñül
Āşinā bîgāne vü bîgāne olmaz āşinā

4 Ġarḳa-yı deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ʿışḳ
Bunda ey dil şemʿile pervāne olmaz āşinā

5 Maḥrem-rāz eyleme Cibrîl olursa ger Fehîm
Rind-i ʿışḳa ʿāḳıl u ferzāne olmaz āşinā

[65b]

Velehu Fehîm

300. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[772]

1 Laʿlüñ olalı mūcib-i iʿcāz-ı Mesîḥā
Tā ʿarşa érişdi küleh-i nāz-ı Mesîḥā

2 Güftār-ı lebüñ eyledügi feyżi cihāna
Èтmez nefes-i muʿcize-perdāz-ı Mesîḥā

3 Olmuş dem-i cān-baḫşuñ ile Meryem-i luṭfuñ
Ābisten-i ṣad-nükte-yi iʿcāz-ı Mesîḥā

4 Olduḳça lebüñ nāṭıḳa-pîrā-yı tekellüm
Fāş olmamaġa çāre mi var rāz-ı Mesîḥā

5 Var cān-ı Fehîmā gibi ṣad ḫāne-ḫarābuñ
Ey şūḫ-ı lebi ḫāne-ber endāz-ı Mesîḥā

---

[771] (TÜ: 318).
3 ḥaḳḳla: ʿaḳl ile TÜ.
[772] (TÜ: 308).
1 mūcib-i iʿcāz-ı Mesîḥā: mūcib-i iʿzāz-ı Mesîḥā TÜ.

Velehu Fehîm

301. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[773]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Yine nevrūz érişüp geldi gülistāna ṣabā
Vérdi peyġām-ı güli bülbül-i nālāna ṣabā

2 Naḳd-i aṣār-ı dem-i ʿĪsā'yı rūḥ-efzānı
Yine vażʿ eyledi ceyb-i gül-i ḫandāna ṣabā

3 Ādemüñ ʿaḳlın alur neşve-yi būy-ı ezhār
N'ola geşt eyler ise gülşen-i mestāne ṣabā

4 Bülbülān āteş-i reşkile hem-āġūş olsun
Tügme-yi ġonçeyi çözdi yine rindāna ṣabā

5 Nūr-ı ḫūrşîd-i żamîründen alup nūr Fehîm
Gülleri ḳıldı müşābih meh-i tābāna ṣabā

Velehu Fehîm

302. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün[774]

1 Ben ol mey-ḫᵛāreyem rindāne-meşreb
Ki étdüm meşrebi rindāne-meşreb

2 Cünūn āşüfte maġz-ı ḥayretümdür
Ġarîb ālüfteyem dîvāne-meşreb

3 ʿAceb māhî-yi baḥr-ı şuʿledür dil
Semender-fıṭrat-ı pervāne-meşreb

4 Degülsen āşinā çeşmine olsa
Teġāfül-meẕheb ü bîgāne-meşreb

---

5 şūḫ-ı lebi: şūr-ı lebi TÜ.

[773] (TÜ: 306).

2 efzānı: efzāyı TÜ.

3 neşve-yi būy-ı ezhār: neş'e-yi būy-ı izhār TÜ.

5 żamîründen: żamîrümden / nūr: feyż TÜ.

[774] (TÜ: 328).

1 rindāne-meşreb: mestāne-meşreb TÜ.

4 olsa: olma TÜ.

5 Gözünden gitmesün bir dem mey-i nāb
Fehīm ol dāyimā peymāne-meşreb

[66a]

Velehu Fehīm

303. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[775]

1 Ey ṭurraları sünbül-i ṣaḥrā-yı ḳıyāmet
Ḫaṭṭuñda ʿayān sırr-ı temāşā-yı ḳıyāmet

2 Cevr eylemesün tā o ḳadar kāfir zülfüñ
ʿĪsā ṭuta dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

3 Ḫaṭṭuñ ki ola zülfüñe maḥşer-gehi āşūb
Dünyāyı dutar şūriş-i ġavġā-yı ḳıyāmet

4 Nergislerüñ ét zīb-dih-i gülşen-i fitne
Ey cilve-yi serv-i çemen-ārā-yı ḳıyāmet

5 Öldürdi anı ḥasret-i ümmīd-i ḫırāmuñ
ʿAyb étme Fehīm étse temennā-yı ḳıyāmet

Velehu Fehīm

304. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[776]

1 Tā ki oldı çeşm-i dil-ber ṣulḥ-düşmen ceng-dost
Oldılar nāçār diller ṣulḥ-düşmen ceng-dost

2 El-ḥaẕer ey ṣulḥ-cūyān geldi ol ḫūni-nigāh
Pür-ġażab der-dest ḫançer ṣulḥ-düşmen ceng-dost

3 Müjde teşrīf-i şehādet on sekiz biñ ʿāleme
Geldi yektā ol sitem-ger ṣulḥ-düşmen ceng-dost

4 Āşnā-maṭlab ʿadem mülkin penāh étsün k'o şūḫ
Ṣaf-şikendür rūz-ı maḥşer ṣulḥ-düşmen ceng-dost

---

[775] (TÜ: 332).
2 tā: kim TÜ.
[776] (TÜ: 336).
4 āşnā-maṭlab: āştī-maṭlab TÜ.

5 El-amān-ḫ[ᵛ]āh olma İslām'0uñ şikest étse Fehīm
Mest iken olur o kāfir ṣulḥ-düşmen ceng-dost

Velehu Fehīm

305. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün[777]
(fa'lün)

1 Göñül k'éder leb-i cānān pür-ʿitāb ile baḥş
O teng-ḥavṣaladur k'eyleye şarāb ile baḥş

2 Sirişk-i ṭıfl-ı yetīmem ki olmazam maḳbūl
Fünūn-ı giryede étsem eger seḥāb ile baḥş

3 Ḫarāb-ı kişver-i faḳram ki lāne-yi cuġdı
Revādur eylese mülk-i Ferāsiyāb ile baḥş

4 Kitāb-ı mülzem-i müddeʿīye şāhiddür
Ki müstaʿidd-i ezel eylemez kitāb ile baḥş

5 Yéter Fehīm yéter derd-i ser ḫamūş ḫamūş
Èder mi ʿārif-i b'illāh şeyḫ ü şāb ile baḥş

[66b]

Velehu Fehīm

306. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün[778]
(fa'lün)

1 Egerçi nāzına yārüñ niyāz olur bāʿiş
Niyāz-ı ʿaşıḳa da luṭf-ı yār olur bāʿiş

2 Dil eylese n'ola Manṣūr-vār sırrımı fāş
Viṣāl-i dūsta çün keşf-i rāz olur bāʿiş

3 Nedīm-i bezm-i belā olmaġa dil-i nālān
O muṭrıb-ı nigeh-i ʿişve-sāz olur bāʿiş

---

[777] (TÜ: 338).
[778] (TÜ: 340).
2 keşf-i rāz: luṭf-ı nāz TÜ.

4 Cihānı eylemege böyle ʿāşıḳ-ı maḥzūn
O çeşm-i dil-şiken-i dil-nevāz olur bāʿiṣ

5 Hemīşe olmaġa rüsvā-yı kūy-ı ʿışḳ Fehīm
O yār-ı ʿişve-ger ü ʿişve-bāz olur bāʿiṣ

Velehu Fehīm

307. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[779]

1 Şemʿ-i baḫtum pertev-i nūr ile étmez imtizāc
Belki nūr-ı şuʿle-yi Ṭūr ile étmez imtizāc

2 Ben o nāzük meşrebem kim sāġar-ı mirʾāt-ı dil
Bāde-yi ʿaks-i leb-i ḥūr ile étmez imtizāc

3 Sāde-dil olsa baña dil-berle ṭabʿ-ı rūşenüm
Tīregī-yi ḫaṭṭ-ı pür-şūr ile étmez imtizāc

4 Ol ḳadar nāzük mizāc oldı dil-i mestāne kim
Çeşm-i dil-ber olsa maḫmūr ile étmez imtizāc

5 Hīç Fehīm-i ʿāḳıla ḥāl-i dilinden ṣormañuz
Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile étmez imtizāc

Velehu Fehīm

308. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[780]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Luṭf édüp vérmeñüz ol ġamzesi ġammāza ḳadeḥ
Belki vāḳıf ola laʿlinde olan rāza ḳadeḥ

2 Eşer-i neşve-yi güftār-ı lebüñden sāḳī
Ṣunamaz mest olup ol dil-ber-i mümtāza ḳadeḥ

3 Nice bir ḥasret-i laʿliyle miṣāl-i maḫmūr
Ola lebrīz-i şarāb u çeke ḫamyāze ḳadeḥ

---

5 ʿişve-ger: şive-ger TÜ.

[779] (TÜ: 344).

3 sāde-dil: sāde-rū / dil-berle: dil-ber ki TÜ.

[780] (TÜ: 346).

1 ġamzesi: ġamze-yi TÜ.

4 Demidür būse-yi cām-ı leb-i mey-gūnı ile
Eyleye neşve-yi ẕevḳ-ı dilini tāze ḳadeḥ

5 Meclis-i ʿişveyi ḳursa nigeh-i çeşmi Fehīm
Dil-i şūḫum ṣunar ol mest-i mey-endāze ḳadeḥ

Velehu Fehīm

309. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[781]

1 Yā Rab dil-i pür-sūzum édüp māye-yi dūzaḫ
Èt berg-i dil-i dāġumı pīrāye-yi dūzaḫ

2 Her dāġum édüp hem-ser-i ḫūrşīd-i ḳıyāmet
Ḳıl sīne-yi pür-tābumı hem-sāye-yi dūzaḫ

3 Dāġ-ı dilüm āteşle ki lebrīz ola gāhī
Her mūyum ulu rütbede hem-pāye-yi dūzaḫ

4 Bāzār-ı behişt içre ben ol şuʿle-metāʿam
Kim rūy-ı dükāndur baña sermāye-yi dūzaḫ

5 Sīnende nihān étme Fehīm āteş-i ʿışḳı
Ḫūrşīd-i gör ey māye-dih-i vāye-yi dūzaḫ

Velehu Fehīm

310. Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün[782]

1 Germiyyet-i mey étse ruḫsāruñı tāb-ālūd
Olur leb-i ḫūy-gerdüñ bir aḫker-i āb-ālūd

2 ʿAks-i dil olur ẓāhir mirʾāt-ı tenüm içre
Ol lāle-yi şebnem-rīz olduḳça ḥicāb-ālūd

3 Cellād-ı Mesīḥā-kār āṣār-ı nigāhuñdur
Ey ġamzesi luṭf-āmīz ey çeşmi ʿıtāb-ālūd

---

5 mey-endāze: mey-i nāza TÜ.

[781] (TÜ: 350).

3 ulu rütbede: olur rütbede TÜ.

[782] (TÜ: 360).

4 Bilsem kimüñ eylersin kūyın yine maḥşergāh
Tā böyle nedür ey māh reftār-ı şitāb-ālūd

5 Çeşmüñ bu ġurūr ile Cibrīl'e nigāh étmez
Müşkil ki olur laʿlüñ ʿĪsī'ye cevāb-ālūd

6 Gül-bister-i nāz üzre olmış yine hem-āġūş
Ol ġamze-yi mestāne ol nergis-i ḫᵛāb-ālūd

7 Ālāyiş-i rindīden ne ḳaldı Fehīmā'da
Bir cān-ı hevā-āmīz bir çeşm-i şarāb-ālūd

Velehu Fehīm

311. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[783]

1 Bezm-i ʿayşı eyleyüp pīrāste Cemşīd-i ʿīd
Şunmada bir cāmı her dem birine ḫūrşīd-i ʿīd

2 Birbirinden olmada yine ḫubān gül-çīn-i būs
ʿĀşıḳa olsun mübārek ḥayret-i cāvīd-i ʿīd

3 Bāreka'llāh ey nüh-ābād édicek çār-ümmüḥāt
Ètdüñüz ṭıfl-ı yetīm üstādını nevmīd-i ʿīd

4 Ārzū-yı ʿīd-i vaṣl eylerse étsün bü'l-heves
Rūze-dār-ı ḥayretem ben eylemem ümmīd-i ʿīd

5 ʿĪd-gehde ey perī-rū eylese refʿ-i niḳāb
Yalıñız ʿīd-i Fehīm olmaz olurdı ʿīd-i ʿīd

[67b]

Velehu Fehīm

312. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[784]

---

3 luṭf: luṭf-āmīz TÜ.

[783] (TÜ: 358).

1 cāmı her: cām her dem TÜ.

3 nüh-ābād édicek: nüh-ābā veyḫek TÜ.

3 ṭıfl-ı yetīm üstādını: ṭıfl-ı yetīm-āsā TÜ.

4 ḥayretem: ḥasretem TÜ.

1 Çeşm-i ḫūnrīzüñ ki gāhī māyil-i bīdād olur
Diller ol dem hem-ḳażā hem-güşte hem-cellād olur

2 Vérse çeşmüñ ġamzeñe destūr-ı ḳatl-i bīdilān
ʿĀşıḳ-ı dem-bestegāna ruḫṣat-ı feryād olur

3 Leşker-i cān u dil-i ʿuşşāḳı hep ḳırduñ meger
Şāh-ı iḳlīm-i ḳażādan ġamzeñe imdād olur

4 Dām-ı tenden murġ-ı cānı muttaṣıl eyler ḫalāṣ
Ġamze-yi merdüm-şikāru bü'l-ʿaceb ṣayyād olur

5 Ġam degül aġyāra étsün bir nigāhuñ biñ vefā
Ḳorḳaram ammā vefādār olmaġa muʿtād olur

6 Devr-i zülfüñde dile āh étdürürse rūzgār
Ḫānümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur

7 Siḥr-i iʿcāzı Fehīmā eylesün taʿlīm o şūḫ
Sāḥir-i muʿciz-nümā bir şāʿir-i üstād olur

Velehu Fehīm

313. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[785]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Böyle gūyā lebüñi ey yüzi gül mül mi éder
Feyż-i keyfiyyetümi ġonçe-yi bülbül mi éder

2 Niçe yüz biñ dili bir ġamzeñ éderken küşte
Nigeh-i ʿarbede-cū ḳaṣd-ı teġāfül mi éder

3 Naẓar-ı lüṭfuña ṭāḳāt yoḳ iken ʿāşıḳda
Ṣıḳlet-i ṭaʿne-yi aġyarı taḥammül mi éder

4 Dīn ü meẕheb hep o sevdā ile elden gitdi

---

[784] (TÜ: 412).
4 tenden: tündi TÜ.
7 eylesün: eylese / şūḫ: çeşm TÜ.
[785] (TÜ: 370).

Bir daḫı dil ḥeves-i ṭurra-yı kākül mi éder

5 ʿĀşıḳa ḥüsn-i ḥaḳīḳat mi olur hīç Fehīm
Meẕheb-i ʿışḳ-ı mecāzīde tekāsül mi éder

Velehu Fehīm

314. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[786]

1 Tābiş-i mey kim ʿiẕāruñ surḫ-reng-āmīz éder
ʿAks-i rūyuñ sāġar-ı deryā-yı āteş-ḫīz éder

2 Çeşmüñi ḫᵛāb-ı teġāfül ṭurfa bīmār eylemiş
Kim nigāh-ı ʿişve vü nāz étmeden perhīz éder

3 Her ne dem gelse ḳażā-yı nāgehānī çarḫdan
Zaḫm-ı şemşīr-i nigāhuñ cānā dest-āvīz éder

4 Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rūzgār
Ḫırmen-i cān üzre anı ebr-i ḫançer-rīz éder

5 Eylese bir dem ḫayāl-i ḳametüñ fikrin Fehīm
Nālesi dünyāy-yı pür-ġavġā-yı rüstā-ḫīz éder

[68a]

Velehu Fehīm

315. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[787]

1 Her kāküle ṣad-pāre göñül şānelük eyler
Her silsile-yi ṭurraya dīvānelük eyler

2 Sevdā-yı ġam-ı zülf-i cünūn étdi serāpā
Bīçāre dili gör yine ferzānelük eyler

3 Mirʾāt-ı tecellī olalı sīne-żamīrüm
ʿAks-i mey-i dīdār ile peymānelük eyler

4 Teʾşīr-i ḫayāl-i nigeh-i çeşm-i bütāndur

---

5 ʿāşıḳa ḥüsn-i ḥaḳīḳat mi: ʿāşıḳı ḥüsn-i ḥaḳīḳī mi TÜ

[786] (TÜ: 374).

5 ḫayāl-i ḳāmetüñ: ḫırām-ı ḳāmetüñ TÜ.

[787] (TÜ: 374).

Ṭabʿum dil-i sermestüme meyḫānelük eyler
5 Dil-güşe-yi çeşminde mekān édeli yārüñ
Maḫmūr da olsa yine mestānelük eyler

6 Ḥüsni ki odur şemʿ şebistān-ı ḫaṭında
Ancaḳ yine ḫāli aña pervānelük eyler

7 Āgūş-ı ḫayālinde iken meskeni her şeb
Gördükçe Fehīmi yine bīgānelik eyler

Velehu Fehīm

316. Müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün[788]

1 Olduḳça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber
Vuṣlat dilerseñ ey dil ol ḫāk-i rāh-ı dil-ber

2 Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi siyeh-pūş
Baḫt-ı siyāh-ı ʿāşıḳ ḫaṭṭ-ı siyāh-ı dil-ber

3 Maʿşūḳın étdi dil-germ ol şemʿ-i āh-düşmen
Ḫarā-güdāz olurmış teʾsīr-i āh-ı dil-ber

4 Tīr-i ḳażāya ey çarḫ étme nişāne sen de
Yétmez mi zaḫm-ı çeşm-i tīr-i nigāh-ı dil-ber

5 İʿcāz-ı ʿışkı gör kim étdi dilüñ Fehīmā
Hem-şuʿlezār-ı dūzaḫ hem cilvegāh-ı dil-ber

Velehu Fehīm

317. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[789]

1 Ey bād-ı ṣabā ol şeh-i ḫūnrīze ḫaber vér
Ḫūnrīzligin gel dil-i nāçīze ḫaber vér

2 Ey bād-ı ṣabā dūr olalı ġamzelerinden
Düşdüklerümi ḫançer-i ser-tīze ḫaber vér

3 Ey bād-ı ṣabā silsile-cünbānī -yi ʿışḳam

---

[788] (TÜ: 370).
[789] (TÜ: 394).
1 dil-i nālāna: dil-i nāçīze TÜ.
3 silsile-cünbānī: silsile-yi cünbānī TÜ.

Zencīr-i ser-i zülf-i dil-āvīze ḫaber vér
4 Ey bād-ı ṣabā yāsemin-efşānī-yi eşküm
Ḫūygerde ol gül-berg-i semen bize ḫaber vér

5 Ey bād-ı ṣabā bülbül-i güm-lāne Fehīmüñ
Āvārelügün ol gül-i nev-ḫīze ḫaber vér

[68b]

Velehu Fehīm

318. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[790]

1 Tā ġam-kede-yi bezm-i fenā meskenimüzdür
Peymāne-yi şādī sebeb-i şīvenümüzdür

2 Ol ḫūşe-yi bermezraʿa-yı ʿālem-i cānuz
Kim berḳ-ı belā āb-dih-i ḫırmenümüzdür

3 Pūyende-yi ṣaḥrā-yı dilüz āteş-i ʿışḳı
Pür-şuʿle éden bād-ı seri dāmenümüzdür

4 Ol Kaʿbe-yi ʿışḳuz ki ḫayāl-i leb-i ḫūbān
Ervāḥ-ı ṭavāf-āver-i pīrāmenümüzdür

5 Ol bülbül-i bīṣavt-ı ġamuz yaʿni Fehīmī
Peyġüle-yi ġamḫāne-yi dil meskenümüzdür

Velehu Fehīm

319. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[791]

1 Nergise çeşm-i nigāh ile tekellüm ögredür
Ġonçeye bülbül gibi laʿl-i teraġġum ögredür

2 Açılur pejmürde dil geldükçe nuṭḳa ḫandenāk

---

3 cünbānī-yi ʿaşḳam: cünbānī-yi şevḳam TÜ.
[790] (TÜ: 452).
4 pīrāmenümüzdür: pīrāhenümüzdür TÜ.
5 Fehīmī: Fehīm'üz TÜ.
5 meskenümüzdür: gülşenümüzdür TÜ.
[791] (TÜ: 428).

Mürdeye gūyā dem-i ʿĪsā tekellüm ögredür

3 Dil éder çeşmine taʿlīm-i nigāh-ı iltifāt
Özge Mecnūn'dur ki cellāda teraḥḥum ögredür

4 Gör ne ẓālimdür o şeh kim ḫışm ile étse nigāh
Ehl-i ʿışḳa çeşm-i bīraḥmı taẓallum ögredür

5 Ol ḳadar maġrūr-ı faḳram kim Fehīmā himmetüm
Mesned-i devletde şāhāne taʿaẓẓum ögredür

Velehu Fehīm

320. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[792]

1 Ṣanmañ ki muġān zāhide peymāne ṣunarlar
Bir güldür o kim zümre-yi rindāne ṣunarlar

2 Bir ġonçe-lebe rūḥumu teslīm éderüm ben
ʿUşşāḳ-ı béli tuḥfe-yi cānāna ṣunarlar

3 ʿArż étsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyıḳ
Bīdād-keşān ruḳʿa-yı sulṭāna ṣunarlar

4 Müjgānı iki ṣaf sipeh-i tīġ-bekefdür
Kim biribirine cenkde merdāne ṣunarlar

5 Cemʿ-i dil-i aġyārı daġıtsa n'ola çeşmi
Yüz biñ ʿasese bir iki mestāne ṣunarlar

6 Āyīne-yi ḳalbüm ele al étme şikeste
Ey sāde ruḫ añ ol demi kim şāne ṣunarlar

7 Ḫūbān kimine ṣunmada mey kimine zehr-āb
Bilmem saña bīçāre Fehīmā ne ṣunarlar

---

5 kim: - TÜ.

[792] (TÜ: 368).

5 aġyārı: aġyāra TÜ.

[69a]

Velehu Fehîm

321. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[793]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Bilürem ʿîd-i viṣalüñ baña cāvid olmaz
Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel ʿîd olmaz

2 Ḳābil-i būs degül neyleyeyüm çihre-yi mihr
Gül-i rūyuñ gibi ʿāşıḳlara ḫūrşîd olmaz

3 Nevbenev luṭflar ét tāze iken pādişehüm
ʿĀşıḳuñ köhne berāt-ı ġamı tecdîd olmaz

4 Şuʿlede olsa çeker sîneye dil-i maʿşuḳın
Göre pervāne olur suḫte nevmîd olmaz

5 Hele taḥḳîḳ budur sen de ḳıl inṣāf Fehîm
Böyle güftār-ı ḥakîmāneye taḳlîd olmaz

Velehu Fehîm

322. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[794]

1 ʿAks-i ḥüsn-i yār ile pürdür derūn-ı sînemüz
Nūr-baḫş-ı dîde-yi ḫūrşîddür āyînemüz

2 Nevbenev lebrîz-i şevḳuz lîk ṣad-efsūs kim
Yine her şām dîde-yi ġamdur ġam-ı dîrînemüz

3 Lālezār étmekdedür rūy-ı zemîni ḫūn-ı dil
Cilvegāh-ı dāġ olaldan sîne-yi bîkînemüz

4 Derd-i ser vérdi ḫumār-ı bāde-yi Bezm-i Elest
Luṭf édüp sāḳî yetişdür bāde-yi dūşînemüz

---

[793] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TÜ: 456).
[794] (TÜ: 470).
1 dîde-yi: dîdeyüz TÜ.
2 şām dîde-yi ġamdur: şādîde müdġamdur TÜ.

5 Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭabʿ-ı Fehīm
Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz

Velehu Fehīm

323. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[795]

1 Fāriġuz ḳayd-ı cihāndan ʿāşıḳ-ı dīvāneyüz
Āşināya āşīnā bīgāneye bīgāneyüz

2 ʿIşḳ-ı sāḳī ġamze-yi mest-i ḫarāb étsek n'ola
Cām-ı āteş bādesi āteş ʿaceb meyḫāneyüz

3 Ḫavfumuzdan çeşm-i dil-ber ġamzeyi eyler penāh
Kūçe-yi ʿışḳ içre bīpervā yürür dīvāneyüz

4 Şemʿ-i pür-sūz-ı güdāz étse ʿaceb mi şevḳumuz
Tāb-ı dilden şuʿle-yi āb eyleyen pervāneyüz

5 Sāḥir-i muʿciz kelāmuz şāʿir-i şūḫuz Fehīm
Ne füsūna rāġıbuz ne māyil-i efsāneyüz

[69b]

Velehu Fehīm

324. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[796]

1 Biz gerçi ki dīvāne-reviş rind-i levendüz
Bilmekde rumūz-ı dil-i Cibrīl-pesendüz

2 Dīvāneyüz ammā felege ḫande-zenānuz
Müstehzi-yi ṣāḥib-ḫıred-i bīhūde pendüz

3 Pābest éderüz zāde-yi Meryem'de olursa
Ṣayyād-ı ṣanem-ḫāne-yi zünnār-ı kemendüz

4 Sertā-beḳadem dīde olur görmege yāri
Āyīne-yi küstāḫ-ı naẓardan gilemendüz

5 ʿIşḳ āteşine ṣabrda şākird-i Fehīmüz

---

[795] (TÜ: 482).
3 dīvāneyüz: mestāneyüz TÜ.
[796] (TÜ: 468).

Āteşde semāʿ étmede üstād-pesendüz

Velehu Fehīm

325. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[797]

1 Mihri gördüm ʿārıż-ı dil-dāra beñzer beñzemez
Pertev-i ḫūrşīddür kim nāra beñzer beñzemez

2 Eyledük Mūsā ile şemʿ-i tecellāya naẓar
Şuʿle-yi dīdār ol ruḫsāra beñzer beñzemez

3 Eylemiş tebdīl-i ṣūret ẓāhir oldı bir perī
Pür-firīb ol dil-ber-i ʿayyāra beñzer beñzemez

4 Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni
Ġamze de çeşm-i teġāfül-kāra beñzer beñzemez

5 Zaḫm-ḫurde tīr-i ḫūn-rīzi ḳażā oldum velī
Tizlikde ġamze-yi ḫūn-ḫᵛāra beñzer beñzemez

6 Heyʾet-i gūy-ı meh ü mihre nigāh étdüm Fehīm
Girde-yi bālīn sürīn-i yāra beñzer beñzemez

Velehu Fehīm

326. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[798]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ètse ger pisterüm ol dil-ber-i serkeş āteş
Ṣūz-ı dāġumdan olur ferş-i münaḳḳaş āteş

2 Surḫ-pūş étse tecellī o gül-i gülşen-i Ṭūr
ʿĀleme lerze ṣalar naʿra-yı āteş āteş

3 Bü'l-heves lebleri şevḳıyla içer bāde-yi ṣāf
Şuʿle-nūşuz bize besdür mey-i bīġeş āteş

4 Sūzişinden ola ġalṭīde zebān-ı şuʿle

[797] (TÜ: 460).
[798] (TÜ: 488).
2 lerze: şuʿle TÜ.

Laḫt-ı pür-dāġ-ı dilüm étse nemek-çeş āteş

5 Ḫaṭṭ-ı ruḫsār gelüp eyledi ḫaspūş Fehīm
Bir iki ḫār ile ḫayf oldı müşevveş āteş

[70a]

Velehu Fehīm

327. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[799]
(fa'lün)

1 Helāk-ı ʿışḳuña olmaz çü bīm-i cān mānīʿ
Ferāġat étmezem olsa eger cihān mānīʿ

2 Şuʿāʿ-ı rūyuñ olur perde-yi ḫayādan fāş
Olur mı pertev-i mehtāba hīç ketān mānīʿ

3 İlāhī étme naṣīb-i hümā-yı şuʿle-yi ʿışḳ
Olursa nāvek-i dil-dāra üstüḫᵛān mānīʿ

4 Dil-i raḳīb-i bed-aḫter nedür ki ḫāyil ola
Ḫadeng-i āhuma olmaz nüh āsmān mānīʿ

5 Ḫayāl-i yār ile ḫalvet-nişīn-i tecrīdüz
Fehīm sen de gelüp olma her zamān mānīʿ

Velehu Fehīm

328. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün[800]

1 Ġam-ı cāvid-i dildür yār-ı ʿāşıḳ
Yine ġamdur olan ġam-ḫᵛār-ı ʿāşıḳ

2 Ṣatar cins-i neşāṭın naḳd-i derde
Budur bāzār-ı ġamda kār-ı ʿāşıḳ

3 Olurdı tūtiyā-yı çeşm-i ṣıḥḥat
Ġubār olsa ten-i bīmār-ı ʿāşıḳ

---

5 ruḫsār: ruḫsārı TÜ.
[799] (TÜ: 508).
4 yine: nüh TÜ.
[800] (TÜ: 524).

4 Serinde penbe-yi dāġ-ı cünündur
Hemīşe ṭurrā-yı dīdār-ı ʿāşıḳ
5 Olupdur pāsbān-ı baḫt-ı pür-hᵛāb
Ezelden dīde-yi bīdār-ı ʿāşıḳ

6 Cihānı ʿāşıḳ-ı āzāruñ étdüñ
Yéter ey şeh yéter āzār-ı ʿāşıḳ

7 Ne ḥācetdür Fehīmā nefḫ-ı Ṣūr'a
Yıḳar dünyāyı āh u zār-ı ʿāşıḳ

Velehu Fehīm

329. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[801]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Nigeh-i şūḫı ile ġamze-yi ġammāzına baḳ
Nice fāş olmadadur cān u dilüñ rāzına baḳ

2 Var ḳıyās ét nic'olur mülk-i dil-i ehl-i niyāz
O şeh-i kişver-i ḥüsnüñ sipeh-i nāzına baḳ

3 Bāʿiṣ olmuş niçe biñ fitnenüñ āsāyişine
Sāye-yi ṭurrasına naḫl-i ser-efrāzına baḳ

4 Maʿni-yi muʿcize-yi Musā'yı temāşa ile
Zülf-i ḫamderḫamına çeşm-i füsūn-sāzına baḳ

5 Ne imiş şuʿbede bāzī-yi ḳażā seyr eyle
Ġamzeye teşne geçen ʿāşıḳ-ı serbāzına baḳ

6 Olsa ḫāmūş-ı Fehīmā-yı suḫan-sāz n'ola
Ḳalem-i nükte-der-i nāṭıḳa-pervāzına baḳ

[70b]

---

4 dīdār-ı ʿāşıḳ: destār-ı ʿāşıḳ TÜ.
[801] (TÜ: 520).
2 -: nic'olur TÜ.
3 niçe: nice TÜ.
6 nükte-der-i nāṭıḳa-pervāzına: nükte-ver-i nāṭıḳa-perdāzına TÜ.

Velehu Fehîm

330. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[802]

1 Biñ vech ile yār étse tecellî ḫaberüm yoḳ
Gūyā ki kelām-ı ednāyam eşerüm yoḳ [803]

2 Pervāz édemem bāġ-ı ruḫa bîm-i ḥayādan
Murġ-ı naẓar-ı ʿāşıḳam ammā ki perüm yoḳ

3 Mest-i nigeh-i yārümü ṣunma siper ey meh
Şemşîr-i ḳażā yaġsa felekden ḫaẕerüm yoḳ

4 Ḳıldı beni terkîb-i ḳażā cevr ü cefādan
Gör kevkebi çarḫuñ yine göñlinde yérüm yoḳ

5 Ger seng-i melāmet yérine cümle zemîni
Atsañ baña ben ḳulzüm-i ʿışḳam kederüm yoḳ

6 Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān
El-minnetü lillāh ki elümde hünerüm yoḳ

7 Sertābeḳadem ʿışḳ u dilem lîk Fehîm āh
Bir dil-ber-i ʿāşıḳ-küş-i āşūb-küşim yoḳ

Velehu Fehîm

331. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[804]

1 Olmuş o ḳadar fitnede üstād-ı nigāhuñ
Her ṣulḥda ṣad ceng éder îcād nigāhuñ

2 Ḫançerle müjeñ levḥ-ı dile resm éder evvel
Ṭarḥ-ı siteme eylese bünyād nigāhuñ

---

[802] (TÜ: 528).
[803] Vezin aksamaktadır.
3 yārümü: yārüme / meh: mihr TÜ.
4 göñlümde: göñlinde TÜ.
5 ben: sen TÜ.
7 Fehîm āh: Fehîmā TÜ.
7 āşūb-küşim: āşūb-gerüm TÜ.
[804] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (TÜ: 540).
2 siteme: sitemi TÜ.

3 Diller hep esīrān-ı zebūnıdur o çeşmüñ
Bīmārdur ammā éder imdād nigāhuñ

4 Bīdādı hele eyledi āmāde-yi feryād
Feryād yéter eyledi bīdād nigāhuñ

5 Sen nāz-ı girişmeyle helāk eyle Fehīmi
Besdür baña ey ġamzesi cellād nigāhuñ

Velehu Fehīm

332. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[805]

1 ʿAks-i ruḫuyla çeşmümüzi pür-nem eyledük
Gülzār-ı ʿışḳı āteşile ḫurrem eyledük

2 Zülfünde dūd-ı āha olup pīç ü tāb-baḫş
Sünbüllerini bāġ-ı ġamuñ derhem eyledük

3 Cām-ı cihān-nümā ki bize ḥüsn-i yārdur
Keyf-i neẓāresiyle ʿaceb ʿālem eyledük

4 Evvel baḳışda étdi ġam u ʿaḳldan ḫalāṣ
Bīhūşi-yi nigāhile defʿ-i ġam eyledük

5 Şehrī ile Fehīm édüp iʿcāz-ı ʿışḳı fāş
Siḥr-i bedīhede nigehüñ mülzem eyledük

[71a]

Velehu Fehīm

333. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[806]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

---

4 hele eyledi: ile eyledüñ TÜ.
4 feryādına: feryād yeter TÜ.
5 nāz-ı girişmeyle: nāz u kirişmeyle TÜ.

[805] (TÜ: 536).

3 keyfiyet-i neẓāresiyle: keyfi neẓāresiyle TÜ.
4 ġam u ʿaḳldan: ġam-ı ʿaḳldan TÜ.
5 nigehüñ: nigehin TÜ.

[806] (TÜ: 550).

1 Rind-i ʿışḳam baña bir rind-i cihān olsa güzel
Ġamze-yi mesti gibi nādiredān olsa güzel
2 Ġamzeler eyler iken étse tebessüm gāhī
Bāʿiṯ-i fitne vü hem fitne-nişān olsa güzel

3 Ḫūn-ı ʿuşşāḳa daḫı ṭıfl ile eyler muʿtād
Perve[ri]ş-yāfte-yi şīre-yi cān olsa güzel

4 Ṣāfam āyīne-ṣıfat naḳş-ı nigārı sevemem
Sāde levḥem baña başdan başa ān olsa güzel

5 Ehl-i dil olmayıcaḳ dil-bere māyil olamam
Ben Fehīm'em baña gönlümce cüvān olsa güzel

Velehu Fehīm

334. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[807]

1 Ey ġamzeleri cevher-i şemşīr-i teġāfül
Dünyāyı helāk eyledi teʾsīr-i teġāfül

2 Lāyıḳ mıdur imsāk-i naẓar tā o ḳadar kim
Çeşmüñ bile gāhī ola dilgīr-i teġāfül

3 Cemʿ oldı gelüp bir yére müjgān-ı girişme
Beñzer ki éderler yine tedbīr-i teġāfül

4 Gūyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i ḳażādur
Bīzaḫm éder küşte dil-i tīr-i teġāfül

5 Ger böyle ise luṭf-ı nigeh baña Fehīmā
Ḳābil mi lisāna gele taʿbīr-i teġāfül

Velehu Fehīm

335. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[808]

---

3 ile eyler: iken olsa TÜ.
4 naḳş-ı nigārı: naḳş u nigārı TÜ.
[807] (TÜ: 560).
3 müjgān-ı girişme: müjgān u kirişme TÜ.
[808] (TÜ: 562).

1 Rūyından eyleyüp yine refʿ-i niḳāb gül
Ḫūrşīde vérdi māye-yi reng-i ḥicāb gül
2 Her jāle gevher-i ṣadef-i baḥr-ı ṣubḥdur
Olsa ʿaceb mi maḫzen-i dürr-i ḫoş-āb gül

3 Şebnem degüldür oldı ruḫ-ı āli ḫūn-çekān
Faşl-ı bahāra érmege étdi şitāb gül

4 Tā tābiş-i ḥarāret-i mihr-i bahārdan
Eczā-yı bād-ı ṣubḥ-gehi étdi āb gül

5 Gülşende germ olup ʿaraḳ-ı jāleden yine
Bezm-i bahāra vérdi ʿaceb āb-ı tāb gül

6 Feyyāż o deñlü bād-ı bahārı ki cūlaruñ
Her mevci oldı sünbül-i dehr-i ḥabāb gül

7 Feyż alsa tāb-ı mihr-i żamīr-i Fehīm'den
Her bergini éderdi birer āftāb gül

[71b]

Velehu Fehīm

336. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[809]

1 Ḳıyl u ḳāl-i ʿışḳı ḫāmūş olmayınca bilmedüm
Sırr-ı ʿaḳlı mest-i medhūş olmayınca bilmedüm

2 ʿĀlemin ẕevḳin gedā eylermiş ancaḳ dünyede
Ol ṣafā-yı ḫāne-berdūş olmayınca bilmedüm

3 Leẕẕet-i ẕevḳ-ı muḥabbet néydügün pervānede
Şuʿle-yi āha hem-āġūş olmayınca bilmedüm

4 ʿĀlemi ṭutmuş ṣadā-yı naʿra-yı ġavġā-yı ʿışḳ

---

4 -: bād-ı TÜ.
6 sünbül-i dehr-i ḥabāb: sünbül ü her bir ḥabāb TÜ.
[809] (TÜ: 594).
2 ol ṣafā-yı: ben o ẕevḳ-i TÜ.
3 leẕẕet-i ẕevḳ-ı: leẕẕet-i şevḳ-i TÜ.

Dāġlardan serbeser gūş olmayınca bilmedüm

5 Meẕheb-i rindānı bilsün mi Fehīmā zāhidān
Ben hezārān-sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm

Velehu Fehīm

337. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[810]

1 ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki fikr-i zülf-i ḥavrā eylemem
Pāy-ı ʿaḳlı beste-yi zencīr-i sevdā eylemem

2 ʿĀrifem ʿārif ki sırr-ı rūḥı iẕʿān étmege
Secde-yi teslīm-i iʿcāz-ı Mesīhā eylemem

3 ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki istilā-yı ḥüsn-i yārdan
Şuʿle-yi Ṭūr olsa ḫūrşīd-i temāşā eylemem

4 ʿĀrifem ʿārif ki vaṣl-ı şāhid-i tevḥīd içün
Her zamān eẕkār-ı āhum bīmüsemmā eylemem

5 ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki tīġ-i ġamze-yi ḫūnrīz-i yār
Cān-ı ʿışḳı zaḫm-nāk étse müdāvā eylemem

6 ʿĀrifem ʿārif ki bilmem ẕevḳ-i ʿirfān néydügün
Hem yine erbābını taʿyib ü rüsvā eylemem

7 ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki işbāt-ı vücūd içün Fehīm
ʿĀrif-i dānā gibi herkesle ġavġā eylemem

Velehu Fehīm

338. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[811]

1 Vālihi ʿışḳam cünūn yāri ḳadīmümdür benüm
Şāh-ı sevdā leşkerem Mecnūn nedīmümdür benüm

2 Gülsitān-ı ʿālem-i rūḥam gülümdür laʿl-i yār

---

[810] (TÜ: 572).
4 āhum: ismi TÜ.
6 ẕevḳ-i ʿirfān: ʿaşḳ u ʿirfān TÜ.
[811] (TÜ: 600).

Bülbülem cān u dem-i ʿĪsā nesīmümdür benüm

3 Nuṭḳa āġāz eylese ṭūṭī-yi nefs-i nāṭıḳa
Ṣāf-dil mirʾāt aña ṭabʿ-ı selīmümdür benüm

4 Sīnem içre rūz u şeb ḫūn-ı cigerle beslerem
Ṭıfl-ı ġam perverde-yi nāz-ı naʿīmümdür benüm

5 Diye ḫākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh
Nev-şüküfte sünbül-i ḳabr-i Fehīm'ümdür benüm

[72a]

Velehu Fehīm

339. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[812]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Cevr ét ey şūḫ-ı cefā-pīşe vefādan geçdüm
Derdümi bāri füzūn eyle devādan geçdüm

2 Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm
Yoḳsa ey ebr-i ʿaṭā neşv ü nemādan geçdüm

3 Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrīd oldum
Murġ-ı bismil-şudeyem berg ü nevādan geçdüm

4 Seng-i ʿacz eyledi āyīne-yi bīdār-ı şikest
Cilve-yi bīmeze-yi rūy-ı riyādan geçdüm

5 Olalı şuʿbede perdāz-ı neşāṭ-ı melekūt
Niçe kez çenber-i gerdān-ı semādan geçdüm

6 Hele ben uġramadum ʿışḳ gibi girdāba
Mevc-veş gerçi ki ṣad baḥr-ı belādan geçdüm

7 Bir zamān germ idi çün āteş-i ʿışḳ ile Fehīm
Şimdi vāsūḫte oldum o hevādan geçdüm

---

[812] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir (TÜ: 592).
7 o: ol TÜ.

Velehu Fehîm

340. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[813]

1 Èder tîr-i nigāhın her zamān ol bîamān keskin
Belî şemşîr-i cellāduñ gerekdür her zamān keskin

2 Teġafüldür o şemşîr-i belā-āb u ḳażā-cevher
Ki olmuş tîġ-i müjgān-veş ʿayān kendü nihān keskin

3 Cihānı hep kesüp şemşîr-i ġamzeñle helāk eyle
Gerekdür pādşāhum pādşāhān-ı cihān keskin

4 Ġażabla güş édüp düşnām-ı laʿlüñ pāyına düşdüm
Yıḳar meyḫᵛār-ı ger olsa şerāb-ı erġavān keskin

5 Görüp ḫaşmum Fehîmā sözlerüm ḳaṭʿ-ı nizāʿ étdi
Olınca böyle olsa dünyede tîġ-i zebān keskin

Velehu Fehîm

341. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[814]

1 Mest oldı göñül neşve-yi ẕevḳ-i nigehüñden
Ḫavf étmez olursa n'ola çeşm-i siyehüñden

2 Sen cilveger olduḳça ḳażā ṣūret-i ḥaşrı
Göstermege āyîne düzer ḫāk-i rehüñden

3 Murġān-ı belā eylemege ʿāleme pervāz
Destūr diler cünbiş-i perr-i külehüñden

4 Eflāk alup zîb-i ruḫ-ı mihr ü meh eyler
Peyveste ġubār-ı reh-i neẕẕāre-gehüñden

5 Kūyuñ édeli ol ṣanemüñ Kaʿbe'ye teşbîh
Āzürdeyüz āzürde Fehîmā günehüñden

[72b]

Velehu Fehîm

---

[813] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (TÜ: 622).
[814] (TÜ: 616).

342. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[815]

1 Rūyumu ḫāk eyledüm ol ḫāk-pāyı görmege
Yaʿni rūy-ı ḫāk-pāy-i dil-rübāyı görmege

2 Ḥırṣile étdüm vücūdum pāytāser āyīne
Sīr-çeşm olmaḳ içün ol pür-cefāyı görmege

3 Ol ḳadar cevr-i felek étdi mükedder ḳalbümi
Pür-kederdür ḫāṭırum rūy-ı ṣafāyı görmege

4 Āfitāba hem-nişīn ü māha oldum hem-civār
Kevkeb-i baḫtum gibi ol bī̇bekāyı görmege

5 Pister-i ġam üzre ol bī̇mārdur cānum Fehīm
Ḫavf édüp gelmez ecel ben mübtelāyı görmege

Velehu Fehīm

343. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[816]

1 Bir dil ki şemʿ-i ḥüsnüñ ura şuʿle dāġına
Pervāne eylemez mihr ü mehi çerāġına

2 Sāḳī lebüñ ḫayāline bir cām ṣundı kim
Gelmez o bādenüñ mey-i Kevṣer ayaġına

3 Zīr ü bemiyle eyledi tebṣīr maḳdemüñ
ʿŪduñ yapışdı ḳāṣıd-ı muṭrıb ḳulaġına

4 Bir zaḫm-ı ġamze étdi o ḫūnrīzden recā
Geh ḫançerine ṣundı elin geh pıçaġına

5 Olduḳ Fehīm hem-nefes-i zāġ-ı bed-nevā
Dehrüñ ne tī̇re-baḫtına geldük ne çāġına

---

[815] (TÜ: 648).
4 bī̇beḳāyı: bī̇vefāyı TÜ.
5 bī̇mārdur cānum: bī̇mār-ı bed-ḥālem TÜ.
[816] (TÜ: 634).
1 de: - TÜ.
4 étdi: itdüm TÜ.

Velehu Fehîm

344. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[817]

1 Yıḳılmam zūr-ı keyf-i meyle kim ḥayrānuñam sāḳî
Ḫarāb ender ḫarāb-ı nergis-i mestānuñam sāḳî

2 Müferriḥ bāde-yi yāḳūṭ-reng étmez beni ḥayrān
Senüñ mest-i mey-i laʿl-i leb-i ḫandānuñam sāḳîa

3 O deñlü neşveye āmādeyem kim mey degül lāzım
Hemān mevḳūf-ı luṭf-ı ġamze-yi pinhānuñam sāḳî

4 Görüp ʿarż-ı niyāzum çeşmüñe bildüñ ki maḫmūram
Bir iki cām ṣunduñ bende-yi ʿirfānuñam sāḳî

5 Mey-i gülgūn ile mānend-i lāle surḫ-rūy étdüñ
Zihî luṭf u kerem şermende-yi iḥsānuñam sāḳî

6 Ayaġ-ı māh-ı gerdūna baş egsem tā sebū-āsā
Perestişkār-ı mihr-i sāġar-ı gerdānuñam sāḳî

7 Cünūn-ı ʿışḳ-ı mestî-yi mey-i zencîrdür gerden
Ḫarābāt içre men ser-ḫalḳa-yı mestānuñam sāḳî

8 Ṣurāḥî gibi derdüñle pür ét peymāne-yi ʿömrüm
Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ olan ḥayrānuñam sāḳî

9 Fehîmem ben mey-i dil-berden olmam tā ebed fāriġ
Menem kim rūz-ı maḥşer dest-der-dāmānuñam sāḳî

[73a]

Ġazel-i Nā'ilî

345. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[818]

---

5 tîre-baḫtına: tîre-baḫt ile TÜ.

[817] (TÜ: 670-672).

1 mestānuñam: fettānuñam TÜ.

7 der: - TÜ.

8 ḥayrānuñam: ḳurbānuñam TÜ.

(fa’lün)

1 Cihānı étmege bir laḥẓada ḫarāb saña
Yéter o nergis-i maḫmūr-ı nīm-ḫᵛāb saña

2 Düşerdi manẓara-yı çārṭāḳ naḫvetden
Bu ḥüsnile naẓar étseydi āftāb saña

3 Ḥaẕer ġurūrdan ey āftāb-ı beḥcet kim
Zamān ola gele her ẕerreden ḥicāb saña

4 Nedür bu feyż-i meserret ki sāḳiyā vérmiş
Lebüñ şarāba leṭāfet şarāb-ı nāb saña

5 Selām-ı Nā’ili-yi zārdan mı incindüñ
Nedendür ey ḫam-ı ebrū bu pīç ü tāb saña

Velehu Nā’ilī

346. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün[819]

(fa’lün)

1 Cülūs édince ḥamel taḫtgāhına ḫūrşīd
Berāt-ı ʿişreti rindānuñ oldı hep tecdīd

2 Meẕāḳ-ı rūḥa ʿaceb neş’e-yi dü bālādur
Neşāṭ-ı mevsim-i nevrūz-ı şādi-yi meh-i ʿīd

3 Miṡāl-i şīşe-yi billūr-ı āftāb olamaz
Bu faṣl içinde ḥicāb-ı keder hevāda bedīd

4 ʿAceb mi kesb-i dimāġ étse bādeden rindān
Ki érdi neşr-i şemīm-i bahār faṣl-ı cedīd

5 Ḫarābıyuz o meyüñ Nā’ilī ki cürʿasıdur
Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek ārām-ı ḫāṭır-ı Cemşīd

Velehu Nā’ilī

---

[818] (Hİ: 160).

[819] Gazel, Dîvân’da 7 beyittir (Hİ: 168).

2 neş’e: neşve Hİ.

3 ḥicāb-ı keder: seḥāb-ı keder Hİ.

347. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[820]

1 Ehl-i dile ṭoḳunma ki āzār-ı saḫt olur
Nerm olsa ḫāk her ne ḳadar ḫārı saḫt olur

2 Ètmez raḳīb-i dīve eṣer āh-ı tīşe kār
Kāfir bināsıdur der-i dīvārı saḫt olur

3 Olmaz güşāde girye ile kārı ʿāşıḳuñ
Ḳan aġladuḳça ʿuḳde-yi efgārı saḫt olur

4 Aldanma reng-i rūyına ey ḫām-ı dest-i āz
Naḫl-i ḥadīḳa-yı emelin bārı saḫt olur

5 Dil-ber ne deñlü nāzik ü nerm olsa ol ḳadar
Sūdāgerān-ı ʿışḳına bāzārı saḫt olur

6 Ḥikmet bu kim daḳīḳa-şināsān-ı encüme
Ètmez felek müsāʿade her kārı saḫt olur

7 Olma firīb-ḫurde-yi iḳbāl-i rūzgār
Ey Nā'ilī saḳın hele idbārı saḫt olur

[73b]

Velehu Nā'ilī

348. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[821]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Söyledür nāz ile ruḫsāruñı gül gül mi éder
Bilmezüz gül mi éder mey seni bülbül mi éder

2 Süzilüp nīm ḳadeḥ bāde ile meclisde
Yoḳsa mestāne gözüñ ḳaṣd-ı teġāfül mi éder

3 Dağıdur kendüyi bir āh ile zülfüñde göñül

---

[820] (Hİ: 176).
2 der-i dīvārı: der ü dīvārı Hİ.
4 -: ey Hİ.
5 ʿaşḳına: ʿaşk ile Hİ.
[821] (Hİ: 207).

Rind-i āvāre-reviş fikr-i taḥammül mi éder
4 Būy-ı zülfüñ alalı ḥavṣala-yı bād-ı bihişt
Şiken-i ṭurra-yı ḥavrāya tenezzül mi éder

5 Nā'ilī ḫāṭıra-yı bīm-i ḳażā yoḳ bizde
Rind-i āgāh bu maʿnāda teʾemmül mi éder

Velehu Nā'ilī

349. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[822]

1 Bu mātemgāhda feryād-ı ḥayret rehzen olmışdur
Hücūm-ı ġam tehī-sāz-ı dimāġ-ı şīven olmışdur

2 Zemīn-i dilde kim vaḳt-ı ḥaṣād-ı kişt-i miḥnetdür
Cerāḥat tūde tūde dāġ ḫırmen ḫırmen olmışdur

3 Tehī-dest-i ṭaleb kām-āver olmaz māh-ı Kenʿān'a
Züleyḫānuñ da dest-āvīzi çāk-i dāmen olmışdur

4 Ne çāpük-dest ṣayyād-ı perīşān-dānedür zülfüñ
Ki biñ yirde ruḫ-ı pür-ḫāliñe dām-efgen olmışdur

5 Ne efsūnkār olur ey Nā'ilī şıʿrüñ ki naẓmuñda
Zebān-ı reşg-i muʿcizkār-ı maʿnī elken olmışdur

Velehu Nā'ilī

350. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[823]

1 İncinme cevrine daḫı ol māh tāzedür
Bilmez nevāziş-i dili billāh tāzedür

2 Gözler görüp o māhı ḳulaḳlar işitmesün
Güft-i şenīdi ʿāleme her gāh tāzedür

---

3 taḥammül: tecemmül Hİ.
4 alalı: ki ala Hİ.

[822] (Hİ: 208).
2 furṣat-ı: vaḳt-ı Hİ.
3 da: çü Hİ.
5 naẓmuñda: lafẓından Hİ.

[823] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (Hİ: 188).
2 işitmesün: işitmemiş Hİ.

3 Ol māh-ı nev raḳīb ile yabāna gitmesün
Bilmez ne olduġun ḫaṭar-ı rāh tāzedür

4 Bīgānelerle cünbişi ol māh-ı nevresüñ
Āha ḥavāle eyler idüm āh tāzedür

5 Ḳayd-ı ḥayāt ḥüsndür ey Nā'ilī o ḫaṭṭ
Ḫaṭṭ taze ḥüsn tāze o cāh tāzedür

Müfred

351. (Mefā'ilün fe'ilâtün mefā'ilün fe'ilün)
(fa'lün)

Nedür bu güç ḥareket rāst söyle sulṭānum[824]
Felek misin a benüm pādişāh-ı devrānum

[74a]

Velehu Nā'ilī

352. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[825]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 'Uḳde-yi ḫāṭıruñ ol ṭurra-yı pür-tāba mıdur
Yoḳsa ey bād perīşāni-yi aḥbāba mıdur

2 Naẓaruñ yārda sen secdede zāhid bilsek
Bu teveccüh ḫam-ı ebrūya mı miḥrāba mıdur

3 Telḫ-kām-ı ġamum ol deñlü ki bilmem sāḳī
İçdügüm bāde mi zehrābe mi ḫūnābe midür

4 Bu teġāfül nedür ey baḫt gel inṣāf eyle
Yoḳsa taḳlīdüñ o ser-mest-i şeker-ḫ^{v}āba mıdur

5 Bu fenā lüccede ey Nā'ili-yi sergeşte
Gūşe-yi ḫāṭıruñ emvāca mı girdāba mıdur

---

2 güft-i şenīdi: güft ü şenīdi Hİ.
4 māh-ı: naḫl-i Hİ.
5 cāh: nevcāh Hİ.
[824] Müfred, Dîvân'da mevcut değildir (Hİ).
[825] (Hİ: 192).

Velehu Nā'ilī

353. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[826]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Dīde-yi cān ile ḥüsnüñ ki temāşā éderüz
Cismimüz maẓhar-ı envār-ı tecellā éderüz

2 Feyż-i tevfīḳ-i muḥabbetle murād étsek eger
Ḳays-ı dāmen bekef-i maḥmil-i Leylā éderüz

3 Bizüz ol ʿāşıḳ-ı ḳullāb-naẓar kim dilesek
Yūsuf'ı deste-bedāmān-ı Züleyḫā éderüz

4 Bizüz ol maṣṭaba-yı feyż ki ṣahbāmuz ile
ʿIşḳ-ı sāġar-bekef-i kūçe-yi sevdā éderüz

5 Nā'ilī neş'e-yi pīrūz-ı suḫanla dehrüñ
Ḥaşre-dek bezmini müstaġni-yi ṣahbā éderüz

Velehu Nā'ilī

354. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[827]

1 Dil-i zāruñ ki derdüñ sākin-i Beytü'l-Ḥazen bilmez
Ne ḳanlar dökdügün ol Yūsuf-ı gül-pīrehen bilmez

2 O gül-ruḫsār naḫl-i tāzedür gülzār-ı ʿālemde
Henūz āzār-ı dest-i bāġ-bān u ḫārken bilmez

3 Ciger-kavān-ı ʿışḳa āteş-i dilden ḫaber vér kim
Bu kūha tīşe kār étmez bu kārı Kūh-ken bilmez

4 Göñül ki rişte-berpā murġ-ı dest-āmūz-ı ḥayretdür
Ser-i zülfüñden ayrılmaz temāşā-yı çemen bilmez

5 Baḳup o ḫāle ṣorma Nā'ilī'den nāfesin ḫālin

---

[826] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (Hİ: 221).
5 neş'e-yi pīrūz-ı: neşve-yi pür-zūr-ı Hİ.

[827] (Hİ: 25).
4 dest-āmūz-ı: ders-āmūz-ı Hİ.
5 nāfesin: nāfenin Hİ.

Bu derd-i ḥayret-efzāyı ciger-ḫūn olmayan bilmez

[74b]

Velehu Nā'ilī

355. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[828]

(fa'lün)

1 Döyer mi nāzına diller girişme-sāz olıcaḳ
Kim istemez o cefākārı dil-nevāz olıcaḳ

2 Ne ḫırmen-i dil ü ne ḫānümān-ı ṣabr ḳalur
Nigāh-ı germi gibi berḳ-ı cān-güdāz olıcaḳ

3 Alur mı dil nigeh-i iltifātdan vāye
Teġāfüle bu ḳadar ruḫsat-ı cevāz olıcaḳ

4 O şāh-ı ḥüsnile āsān olurdı söyleşmek
Teġāfüle nigeh-i tercemān-ı nāz olıcaḳ

5 Ne söylesün görüp ol şūḫı Nā'ilī ʿāşıḳ
Deger mi āhdan el ruḫsat-ı niyāz olıcaḳ

Velehu Nā'ilī

356. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[829]

1 Çāk étdi cāmesin atılup cūybāra gül
Beñzer ki yandı āteş-i āh-ı hezāra gül

2 Birbirine muḳārin olup ittiḥād-ı ḥüsn
Vérdi güle bahār leṭāfet bahāra gül

3 Ḫūn oldı baġrı reşg-i ʿiẕāruñla ʿāḳıbet
Düşdi çemende ḫançer-i ser-tīz-i ḫāra gül

4 Bir al perde çekdi ʿaraḳ-rīz-i şerm olup

---

[828] (Hİ: 238).
3 cevāz: cevāt Hİ.
4 teġāfüle: teġāfülāne Hİ.
5 görüp: görüñ Hİ.
[829] (Hİ: 255).
2 olup: edip Hİ.

Gülberg-i āftāb-ı ruḫuñdan ʿiẕāra gül
5 Düşdükçe ḫāk-i pāyüñe bī̇tāb-ı reşg olup
Rūy-ı niyāz-ı Nā’ilī̇-yi ḫāksāra gül

Velehu Nā’ilī̇

357. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[830]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Femine ġonçe dédükçe olur ebkem ne désün
Yoḳdur ol ġonçe-yi nev-ḫastede fem ne désün

2 Cünbiş-i ḳāmetine cilve-yi reftārına dil
Démesün āfet-i āsāyiş-i ʿālem ne désün

3 Sī̇ne-rī̇şān-ı teġāfül senüñ ey tī̇ġ-i nigeh
Démesün zaḫmına dāġ-ı dile merhem ne désün

4 Girye-kārān-ı cihān suḫte gördükçe seni
Mācerā-düşmen olur saña demādem ne désün

5 Nā’ilī̇nüñ işidüp zemzeme-yi güftārın
Bülbülümdür démesün ol gül-i ḫurrem ne désün

[75a]

Velehu Nā’ilī̇

358. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[831]

1 Bir vech-i nāẓar ol ki naẓī̇ri bulunmaya
Bir zülfe beste ol ki esī̇ri bulunmaya

2 Aḥsente ol gedā-yı taḥammül bedūşa kim
Yansa cihān içinde ḫaṣī̇ri bulunmaya

---

5 olup: olur Hİ.
5 ḫāksāra: şermsāra Hİ.
[830] (Hİ: 274).
1 fem: ḫam Hİ.
3 dile: dili Hİ.
4 cihān: ciger Hİ.
4 saña: eşk-i Hİ.
[831] (Hİ: 293).

3 Laʿnet o ḫᵛān-ı luṭfa ki erẕāle vaḳf olup
Ehl-i dilüñ ḫamīr ü faṭīri bulunmaya

4 Bībehredür fenādan o kim deyr-i ʿālemüñ
ʿĪsā-yı āftāb-mesīri bulunmaya

5 Ġırbāl éderse cismi müjüñ sūziş-i ciger
Peykān-ı saḫtın āb éde tīri bulunmaya

6 Vérmem bihişte Nāʾiliyā ben o bezmi kim
Sāḳīleri cevān ola pīri bulunmaya

Ġazeliyyāt-ı Vecdī

359. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[832]

1 Ġam-ı zülfüñle āhumdan k'ola dūd-ı derūn peydā
Èder destār-ı ʿışḳa sünbül-i bāġ-ı cünūn peydā

2 Şu deñlü dāġ dāġ oldı derūnum eylesem girye
Olur vādī-yi ḥasretden hezārān cūy-ı ḫūn peydā

3 Düşerse ḳaṭre-yi ḫūnābe-yi dāġum gülistāna
Olur şāh-ı gül üzre ġonçe-yi ter lāle-gūn peydā

4 Hezāran dil ḫam-ı zülfüñde giryāndur n'ola ölse
Çemenzār-ı ruḫunda berg-i şebbūy-ı füsūn peydā

5 Düşer geh senglāḫ-ı nāza geh kūh-ı cefāya dil
Olur Ferhād-ı ʿışḳa her zamān bir Bīsütūn peydā

6 Bu tāze şiʿr-i Vecdī'ye naẓīre söyleyen evvel
Dil-i pür-feyż ü ṭabʿ-ı pür-meʿānī eylesün peydā

Velehu Vecdī

---

3 olup: ola Hİ.

[832] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (MA: 24).

2 derūnum: derūn kim MA.

5 düşer geh: düşerse / geh kūh-ı cefāya dil: ger gūy-ı niyāz-ı dil MA.

360. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[833]

1 N'ola zülfüñden étseñ bende-yi tedbīrden feryād
Dil-i Cibrīl éder ol bīemān zencīrden feryād

2 Beni sūzān éder berḳ-ı figānum çarḫa kār étmez
Şeb ü rūz étdügüm feryād-ı bīte'ṣīrden feryād

3 Bize her rūz lābüdd bir cefā-yı nev olur zūrı
Dil-i erbāb-ı ʿışḳa bāziş-i taḳdīrden feryād

4 Hezārān vaʿd éder incāze geldikde ẓuhūr étmez
Baña ṭıflāne vażʿ eyler bu çarḫ-ı pīrden feryād

5 Dutardı nālemüz eyvān-ı çarḫı serbeser Vecdī
Ḫulāsa çāre bulsa zülf-i ʿālem-gīrden feryād

[75b]

Velehu Vecdī

361. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[834]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ètdi dil rūyuña rūyuñ dil-i sūzāna ḥased
Ètdiler birbirine şuʿle vü pervāne ḥased

2 Cān-fedā-yı nigehi oldı ten-i ḫāk-i rehi
Eyledi cān bedene reşk ü beden cāna ḥased

3 Raḫne-yi erre ḳanı şerḥa-yı müjgān ḳanı
Dil-i ṣad pāreme eylerse n'ola şāna ḥased

4 Rūyuña germ-i nigāh étdügi teʾṣīr étmiş
Ḳuvvet-i ṭāliʿ-i ḫūrşīd-i dıraḫşāna ḥased

5 Eyle maḥsūd beni ruḫṣat-ı pābūsuñıla

---

[833] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (MA: 30).
2 beni: seni MA.
2 feryād-ı bīteʾṣīrden: feryād gec teʾṣīrden MA.
3 olur zūrı: ider peydā MA.
3 ʿışḳa bāziş-i taḳdīrden: ʿışḳla nāziş-i taḳdīrden MA.

[834] (MA: 29).
1 şuʿle vü: şemʿ ile MA.

Niçe bir eyleyeyin gūşe-yi dāmāna ḥased
6 Tā cünūn étdi seni lāyıḳ bend-i kākül
Saña çoḳ ʿāḳıl éder ey dil-i dīvāne ḥased

7 Bu ġazel zīver-i mecmūʿa-yı yārān olalı
Düşdi ey Vecdī niçe defter-i dīvāne ḥased

Velehu Vecdī

362. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[835]

1 Eşküm firāḳ-i laʿliyle Ceyḥūn'a nāz éder
Āhum hevā-yı zülfile gerdūna nāz éder

2 Sīnemde ārzū-yı temāşā-yı ḥāliyle
Dāġum hemīşe lāle-yi pür-ḫūna nāz éder

3 Ètdükçe baḥt-ı derd-i belā dīdegān-ı ʿışḳ
Şerḥ-i ġamum ḥikāyet-i Mecnūn'a nāz éder

4 Yā Rab ne ṭurfe fitne-yi ʿālīcenābdur
Ol ġamzeler ki siḥr ile efsūna nāz éder

5 Vecdī ṭabīʿatum eşer-i feyż-i ʿışḳıla
Bir şūḫdur ki neşr ile mażmūna nāz éder

Velehu Vecdī

363. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[836]

1 Luṭf-ı felek kim éllere ābı şarāb éder
Dil-teşne-yi maḥabbete baḥrı serāb éder

2 Ġamdan egerçi herkes alur ḥışşe līk çarḫ
Hep baña cān-güdāz olanı intiḥāb éder

3 Ger āh édersem āhumı gerdūn-ı şīvekār
Ser-maṭlaʿ sitāreme ebri ḥicāb éder

---

[835] (MA: 32).
4 siḥr ile: siḥre vü MA.
5 neşr ile: şiʿre vü MA.
[836] (MA: 33).

4 Ṣad āferīn saḫā-yı ġalaṭ-baḫş-ı dehre kim
Nādāna luṭfı cevri baña bīḥisāb éder

5 Vecdī taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına
Bir gün olur kim eyledügünden ḥicāb éder

[76a]

Velehu Vecdī

364. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[837]

1 Ġamze bīraḥm olduġı müjgānlarundan bellüdür
Tīġ-ı ḫūn-āşām naḳş-ı cevherinden bellüdür

2 Mest olup ʿuşşāk ile nāz u niyāz étdükleri
Ḫūn-çegān dāmān-ı ḫūnīn ḫançerinden bellüdür

3 Kaʿbe-cūyān-ı maḥabbet Ḫıżr'ı rehber eylemez
Secdegāh-ı ehl-i dil ḫāk-i derinden bellüdür

4 Kelle-yi pür-dāġa zülfi sāye-baḫş olsa n'ola
Lāyıḳ-ı tāc-ı şehen-şāhı serinden bellüdür

5 Āh-ı gerdūn-sā yéter sūz derūnumdan nişān
Āteş-i pūşīde dūd-ı micmerinden bellüdür

6 Ḫāl-i ruḫsārından añla ḫālümi étme suʾāl
ʿĀşıḳuñ baḫt-ı siyāhı aḫterinden bellüdür

7 Āferīnler ṭabʿ-ı Vecdī-yi suḫan-pervāza kim
Āb-ı rūy-ı ehl-i dil naẓm-ı terinden bellüdür

Velehu Vecdī

365. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[838]

1 Şebistān-ı ġamum bezmümde şemʿ-i enverüm yoḳdur

---

4 dehre: çarḫa MA.
4 nādāna: aġyāra MA.
[837] (MA: 38).
1 bīraḥm: pürḫışm MA.
7 suḫan-pervāza: suḫan-per-dāze MA.
[838] (MA: 40).

Fenā dünyāda yaʿnī bir müsellem dil-berüm yoḳdur
2 Serinde herkesüñ bir ġonçe-yi sīr-abı şimdi
Benüm bāġ-ı cihān içinde bir berg-i terüm yoḳdur

3 Ne bir zaḫm-ı nigāhum ne esīr-i zülf-i müşgīnüm
Anuñçün ṣaff-ı ser-bāzār-ı ʿışḳ içre yérüm yoḳdur

4 Zer-i ḫāliṣ-ʿayār étdi dili iksīr-i ʿışḳ ammā
Ele alur anı bir dil-ber-i sīminberüm yoḳdur

5 Yanup hicrānla şemʿi ġam oldum vaṣl yād étmem
Metāʿ-ı şeb-pesendüm ṣubḥa lāyıḳ gevherüm yoḳdur

6 Niçe feryād édüp çāk-i girībān étmeyem ben kim
Yanumda sāḳi-yi gül-ruḫ elümde sāġarum yoḳdur

7 Sitanbūla o deñlü ārzū var dilde ey Vecdī
Uçardum bulsam ammā neyleyem bāl ü perüm yoḳdur

Velehu Vecdī

366. Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün [839]

1 Rūyuña eylesem naẓar reng-i ḥayā niḳāb olur
Gör ne siyāh-sitāreyem nūr-ı nigeh ḥicāb olur

2 Āyine içre baḳsa ger ʿaksini ḫūy-feşān éder
Tāb getürmez āftāb bir nigehine āb olur

3 Ṣanma derinde étdügüñ nāleler eylemez eṣer
Her ne duʿā ki eyleseñ Kaʿbe'de müstecāb olur

4 Maḫv-ı vücūd éden éder cānını maḫż-ı nūr-ı ʿışḳ
Arada ḥāyil olmasa sāyede āftāb olur

5 ʿIşḳ ile vérdi Vecdī'ye z̲evḳ-i server-i giryesi

---

3 nigāhum: nigāh ü MA.
3 ṣaff-ı ser-bāzār-ı ʿışḳ: ṣaf-ı ser-bāzān-ı ʿışḳ MA.
6 itmeyem ben: etmeyeyim MA.

[839] (MA: 42).

Dilde bu neşve var iken āb daḫı şarāb olur

[76b]

Velehu Vecdī

367. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[840]

1 Ṭūfān-ı sirişküm déme cūş-ı yeme beñzer
Baḳ çeşmüme dāmānuma derya neme beñzer

2 Bu ḥüsnile insāna yaḳīn olmasını gör
Pek az bulınur böyle perī ādeme beñzer

3 Meyḫānede bī̇ḳayd sifāl ile mey içmek
Ne meclis-i Dārā'ya ne bezm-i Cem'e beñzer

4 Zincīr-i maḥabbet çekerek geldi cihāna
Mecnūn ile dīvāne göñül tev'eme beñzer

5 Ḫūn ṣaçduġuñı ṣaymadılar giçmedi giryeñ
Ey dīde-yi ter naḳd-i sirişküñ kime beñzer

6 Hep ʿışḳıla hem-meclis olan ehl-i cünündur
ʿAḳl ol ḥarem-i insde nāmaḥreme beñzer

7 Taḳsīm édicek zühre bu şiʿri dédi ʿİsā̱
Bu naẓm eşeri Vecdī-yi muʿciz-deme beñzer

Velehu Vecdī

368. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[841]

1 Ey dil ġam-ı gīsū-yı ruḫ-ı yārda ḳalduñ
Ḳayd-ı ṣanem ü ʿuḳde-yi zünnārda ḳalduñ

2 Ey cān yolına çıḳmaġa ḳādir mi degülsün
Kim ḥasret ile sīne-yi efkārda ḳalduñ

---

5 z̲evḳ-i server-i giryesi: z̲evḳ-i derūn-ı giryesi MA.

[840] (MA: 43).

2 bulınur: görilür / pīrī: perī MA.

7 naẓm eşeri: naẓm-ı eşer MA.

[841] (MA: 57).

1 -: ü MA.

3 Ey dīde baḳup rūyına ḫaṭṭuñda eyleşdüñ
Gül ister iken keşmekeş ḫārda ḳalduñ

4 Ey bülbül o gül zīb-i ser-i bü'l-heves olduñ
Sen bīḫaber efġan ile gülzārda ḳalduñ

5 Ey ʿaḳl baña rehber édüñ semt-i ḫalāṣa
Sen de ṭutılup zülf-i siyeh-kārda ḳalduñ

6 Ey ḳadd-i dutā geçmedüñ ebrū hevesinden
Kec-tīr gibi dest-i kemen-dārda ḳalduñ

7 Ey ḥüsn-i edā ehl-i suḫan hep saña müştaḳ
Sen Vecdī-yi ḫoş-ṭabʿ-ı ḫoş-āṣārda ḳalduñ

Velehu Vecdī

369. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[842]

1 Sīnede bir şūḫ-ı mest ü keç-külāh ister göñül
Bāʿiṣ-i āh-ı nedāmet bir günāh ister göñül

2 Sāyeveş pāmāl-i Mecnūn gibi meftūn olmaġa
Serv-ḳadd bir dil-ber-i āhū nigāh ister göñül

3 Gülşen-i dehrüñ güline sünbüline kim baḳar
Rūy-ı āl ü ṭurra-yı zülf-i siyāh ister göñül

4 Olmuşiken nāyil-i kemter nigāh-i iltifāt
Ruḫṣat-ı būs-ı kenārı gāh gāh ister göñül

5 Eski rüsvālıḳlar ey Vecdī gelüp yāda yine
Nām-ı neng-i ʿişmete étmek tebāh ister göñül

---

3 ḫaṭṭuñda eyleşdüñ: ḫaṭṭına ilüşdüñ MA.
4 Sen bīḫaber efġan ile: Sen gül diyerek kūşe-yi MA.
7 ḥüsn-i edā: ḥüsn-ārā MA.
[842] (MA: 58).
3 -: ü MA.
5 Nām-ı neng-i ʿişmete: Nām u neng-i ʿişmeti MA.

[77a]

Velehu Vecdī

370. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[843]

(fa'lün)

1 Nigāh-ı mest mi tīġ-i ḳażā mıdur bilmem
Bürehne ḫançeri ḳaṣdı baña mıdur bilmem

2 Esīr-i kākülinüñ ıżṭırābına bāʿiṣ
Nesīm-i āh mı bād-ı ṣabā mıdur bilmem

3 Beni getürmez o hercāyi yādına hergiz
Lisān-ı ʿışḳda nāmum vefā mıdur bilmem

4 Ruḫunda ḫāl mi yoḳsa neẓāreden ḳalmış
Sevād-ı çeşm-i dil-i mübtelā mıdur bilmem

5 Dem-i Mesīḥ o lebüñ ḫandesi midür Vecdī
Senüñ sözündeki ḥüsn-i edā mıdur bilmem

Velehu Vecdī

371. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[844]

1 Mestāne dili meclis-i rindāna getürdüm
Bir bülbül-i şūrīde gülistāna getürdüm

2 Efsūn ile şemşīrin alup ġamze-yi mestüñ
Ḥıfẓ étmek içün sīne-yi ʿuryāna getürdüm

3 Bīminnet-i Ḫıżr-ı güẕer-i vādī-yi ẓulmet
Ser-çeşme-yi ḫayvānı leb-i cāna getürdüm

4 Erbāb-ı ṣafā ile édüp ʿişrete āġāz
Dest-i emeli çāk-i girībāna getürdüm

5 Bir dürr-i girān-māye-ġazel baḥr-ı beyāndan
Ḫāk-i ḳadem-i ḳadr-şināsāna getürdüm

---

[843] (MA: 61).
5 ḫandesi: ḥastesi MA.
[844] (MA: 63).
3Ḫıżr-ı: Ḥıżr u MA.

6 İtlāf-ı güher eylemedüm naẓmıla Vecdī
Bir kāndan alup gevheri bir kāna getürdüm

Velehu Vecdī

372. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[845]

1 Dil vérdüm anuñ zülfüne ṭūl-i emel aldum
Āzāde iken ẕevḳı degişdüm kesel aldum

2 Ser-bāzlıġum şāhididür zülfi başımda
Ben maʿreke-yi ʿışḳ-ı cevānānda tél aldum

3 Sāḳīnüñ elin öpdüm olup şeyḫ-i ḫarābāt
Eller ayaġın öpdügi ādemden el aldum

4 Ey tīrini sīnemde görüp reşk éden aḥbāb
Çoḳ görmeñ anı baña ki cāna bedel aldum

5 İl dügmelerin çözdi ben emdüm leb-i laʿlin
Kān açdı ʿadū gerçi ki ben māḥaṣal aldum

6 Vérdüm yolına naḳd-i dil ü cān-ı ʿazīzi
Yūsuf gibi bir miṯli bulınmaz güzel aldum

7 Teslīmdür erbāb-ı suḫan şiʿrüme Vecdī
Meydān-ı meʿānīyi bu gün bīcedel aldum

[77b]

Velehu Vecdī

373. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[846]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Nice vaṣf étsün o şūḫı dil-i ḫoş-dem ne désün
Miṯli yoḳ beñzedecek ḥüsn-i müsellim ne désün

---

[845] (MA: 65).
3 şeyḫ-i ḫarābāt: mest-i ḫarābāt MA.
4 görmeñ: görmek MA.
5 emdüm: öpdüm MA.
7 teslīmdür: teslīm olur MA.
[846] (MA: 70).
1 dil-i ḫoş-dem: dil-i ḫurrem MA.

2 Ne niyāza müteḥammil ne recādan maḥẕūẓ
O perīye nice söz söylesün ādem ne désün

3 Her kişi dil-berinüñ luṭfunı vaṣf étdükde
Ey cefā-cū dil-i bīçāre-yi pür-ġam ne désün

4 Nāmına mürde iken vérdi ḥayāt-ı ebedi
Āb-ı ḥayvān démesün bādesine Cem ne désün

5 Ḳomasun söz yéri iʿcāz-ı suḫanda Vecdī
Böyle muʿciz-nefese ʿĪsi-yı Meryem ne désün

Velehu Vecdī

374. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[847]

1 Benümdür nevbet-i feryād bülbüller ḫamūş olsun
Fiġānum ehl-i ʿışḳa māye-yi cūş-ı ḫurūş olsun

2 Dirīġ étme dil-i mehcūrdan cām-ı mey-i vaṣluñ
Yéter çekdi ḫumār-ı ġam biraz da bāde-nūş olsun

3 Gelüp menşūr-ı ḫaṭṭ menʿ eyledi ʿuşşāḳı laʿlinden
Yasaġ oldı şarāba ḫāṭır-ı zühhād ḫoş olsun

4 Dil-i ʿuşşāḳ ṣaf ṣaf muntaẓırdur naḳd-i cān der-kef
Nihāl-i ḳadd-i mevzūnuñ yine cilve-fürūş olsun

5 Baña ṭaʿn étdügi bir bir gelür hep yādına Vecdī
Benüm gibi hele Rāmī de derd-i ʿışḳa dūş olsun

Velehu Vecdī

375. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[848]

1 Ṣafāsın görmemişsin zāhid inkār étme meydür bu
Nümūdār-ı ḫavaṣṣ-ı cümle eşyā ṭurfe şeydür bu

2 Revāc-ı germdür ṣayf u şitāda kāsid olmaz hiç
Metāʿ-ı nev-bahār u revnaḳ-ı bāzār-ı deydür bu

---

[847] (MA: 75).
1 cūş-ı: cūş u MA.
5 yādına: başına MA.
[848] (MA: 76).

3 Ṭarāvet-baḫş u zīb-efzāy bezm-i bāġ-ı şāhāndur
Muḥaşşıl āb-rū-yı meclis-i Dārā-yı keydür bu

4 Degişmem laʿl-i nāba ḳaṭresin şahbā-yı ḫoş-rengüñ
Bu āb-ı tābıla yāḳūt-ı rummānīden eydür bu

5 Revādur étse yārān ṭabʿuma peyrevlük ey Vecdī
Ki vādī-yi suḫanda maḥrem-i ferḫunde peydür bu

[78a]

Velehu Vecdī

376. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[849]

1 ʿUşşāḳ-ı zārı ḳırmada ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
İmdād-ı ḥüsne geldi yine bir sipāh-ı nev

2 Ey kīne-cū bu eski baḳışlar degül bize
Çeşm-i siyāha ola mübārek nigāh-ı nev

3 Ġamzeñ ki tāze şerḥayı cāna ulaşdırur
Āmed şud-ı nigāha açar şāhrāh-ı nev

4 Nev lālezār-ı dilde ṣalınsuñ ne ḫūb olur
Ḳadd-i nev ü ḫırām-ı nev ü cilvegāh-ı nev

5 Tecdīd-i ʿöẕr-ḫᵛāhı ile dest-būs içün
Her dem gelür derūnuma fikr-i günāh-ı nev

6 Tāb-ı ruḫuñla āteş-i ġam tāzelenmede
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi ger dūd-ı āh-ı nev

7 Vecdī o māh-ı rūyuñ ele alsa zülfini
Her nāḫun-ı benānı olur reşk-i māh-ı nev

---

2 -: u MA.
3 Dārā-yı keydür: dār-ı öñidür MA.
4 āb-ı tābıla: āb ü tābıla MA.
5 maḥrem-i ferḫunde: rehber-i ferḫunde MA.

[849] (MA: 77).
3 şud-ı nigāha: şud-ı ḫayāle MA.
4 ḳadd ü nev ü ḫırām u nev: ḳadd-i nev ü ḫırām-ı nev MA.

Velehu Vecdī

377. Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün[850]

1 Çekme yüzine niḳāb-ı ʿişve
Ey maṭlaʿ-ı āftāb-ı ʿişve

2 Kimden oḳuduñ bu ders-i nāzı
Ey ḫaṭṭ-ı ruḫuñ kitāb-ı ʿişve

3 Kim ḳarşu ṭurur nigāh-ı meste
Gelmiş gözine şarāb-ı ʿişve

4 Şemşīr-i teġāfül ile ġamzeñ
Dünyāyı éder ḫarāb-ı ʿişve

5 Çeşmine getürdi ḫᵛāb-ı naḫvet
Teʾşīr-i şerāb-ı nāb-ı ʿişve

6 Müjde dil-i zāra dest-i ġamze
Ètdi yine feṭḥ bāb-ı ʿişve

7 Var mı daḫı bir muḫāṭab-ı nāz
Vecdī'ye midür ḫıṭāb-ı ʿişve

Velehu Vecdī

378. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[851]
(fa'lün)

1 Şerāb köhne vü sāḳī-yi ḫande-rū tāze
Olursa eski deme n'ola ārzū tāze

2 O nev-resīde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güft-gū tāze

3 O ḳad ü ḫad ü ḫaṭ-ı ʿanberīn ne ḫoş düşmüş
Nihāl tāze vü gül tāze reng-bū tāze

---

[850] (MA: 79).
1 yüzine: ruḫuna MA.
[851] (MA: 81).

4 Nice taḥammül éder türktāz-ı ġamzeye dil
Niyāz köhne-zemīndür o kīne-cū tāze

5 Bu şiʿr-i pāk berāber degülse Bāḳī'ye
Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze

[78b]

Velehu Vecdī

379. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[852]

1 Varırsañ ey ṣabā ol zülf-i şebgūna selām eyle
Düşerse hem dil-i maḥbūs u maḥzūna selām eyle

2 Ṣaḳınsun āteşümden nüh-revāḳın eylerüm sūzān
Beni incitmesin ey āh-ı gerdūna selām eyle

3 Yine deşt-i cünūn ḫāli degüldür söyle şād olsun
Var ey feryād benden rūḥ-ı Mecnūn'a selām eyle

4 Dé biz çekdük ümīd-i mīve-yi vaṣlundan ey eşk-āl
Yoluñ uġrarsa ger ol naḫl-i mevzūna selām eyle

5 Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīze medḥin étdi fermān laʿli ey Vecdī
Meded imdāda gelsin tāze mażmūna selām eyle

Velehu Vecdī

380. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[853]

1 Dest urdı ṣabā ṭurra-yı ṭarrār ṭaġıldı
Fāş oldı ruḫ-ı ʿāleme esrār ṭaġıldı

2 Açılmadı pejmürde-gül-i bāġ-ı ümīdüm
Eyyām-ı ḫazān érdi vü ezhār ṭaġıldı

3 Ḳaldum şeb-i firḳatde ġam-ālūde vü bīkes
Cemʿiyyet-i yārān-ı vefādār ṭaġıldı

---

[852] (MA: 85).
1 dil-i maḥbūs-ı maḥzūna: dil-i maḥbūs u maḥzūna MA.
4 ey: - MA.
[853] (MA: 86).

4 Dil naḳd-i recā ile olup kām-ı ḫarīdār
Tellāl-ı felek vérmedi bāzār ṭaġıldı

5 Olsa n'ola bülbül dil-i Vecdī ile hemdem
Ṭabʿum gibi berg ü gül-i gülzār ṭaġıldı

Velehu Vecdī

381. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[854]

1 Feryād-ı dil-i zāruma demsāz mı ḳaldı
Ya keşf édecek derdümi hem-rāz mı ḳaldı

2 Ètdi nigehüñ ʿālemi esrāruma vāḳıf
Sīnemde nihān eyleyicek rāz mı ḳaldı

3 Meydān-ı hevesde olıcaḳ baña muḳābil
Şūrīde-dil-i ʿāşıḳ-ı serbāz mı ḳaldı

4 Cān naḳdine ḥırṣ étmez isem n'ola ki dilde
Ġayra heves-i vaṣluñ ile az mı ḳaldı

5 Hem-rāz olalı ġamze-yi mestāne revişle
Çeşm-i siyehüñ bilmedügi nāz mı ḳaldı

6 Dil düşmek içün cūy gibi pāyına her dem
Ḳaddüñ gibi bir serv-i ser-efrāz mı ḳaldı

7 ʿĀlemde leb-i laʿlini vaṣf étmede māhir
Vecdī gibi bir nādire perdāz mı ḳaldı

[79a]

Velehu Vecdī

382. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[855]

1 Dil-i çeşm-āşinā sāmānıla bīgāne olmaz mı
Hemīşe mest ile ülfet éden mestāne olmaz mı

5 berg ü: berg-i MA.
[854] (MA: 88).
6 naḫl-i ser-efrāz: serv-i ser-efrāz MA.
[855] (MA: 90).

2 Hevā ḫoş her ṭaraf gülzār ü bülbül zār gül ḫandān
Bu esbāb-ı cünūnı seyr éden divane olmaz mı

3 Kenār-ı āb u sāḳī tāze vü mey köhne-dil pür-şevḳ
Bu bezme tevbeler nuḳl-i veraʿ peymāne olaz mı

4 Mey anda maḥbub anda cümle yārān-ı ṣafā anda
Geçüp cennetden ādem sākin-i meyḫāne olmaz mı

5 Sebū zānūda sāġar elde yār āġūş-ı vuṣlatda
Bu ṭarz-ı ḫāṣıla meclis ʿaceb rindāne olmaz mı

6 Açılmış gül gibi pehlū-ruḫ āteş-bār olup meyden
Göñül hem bülbül-i şūrīde hem pervāne olmaz mı

7 Bu maḥsūd-ı ṭabāyıʿ sözleri ḳandan bulursın sen
Küdūret vérmeseñ Vecdī dil-i yārāna olmaz mı

Velehu Vecdī

383. Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün[856]

1 Saña dil oldı mübtelā al ḫaberüñ ṣaḥīḥini
Cürmümü ben dédüm saña al ḫaberüñ ṣaḥīḥini

2 Hiç dile bend-i zülüfden var mı ḫalāṣa iḥtimāl
Kākülüne ṭoḳun ṣabā al ḫaberüñ ṣaḥīḥini

3 Yoḳ ḫaberüñ ki hicrile baña ne eyledi felek
Gitdi bu cān-ı bīnevā al ḫaberüñ ṣaḥīḥini

4 Çeşmi démiş ki ġamzenüñ marḥamet oldı pīşesi
Eyleme iʿtimād aña al ḫaberüñ ṣaḥīḥini

---

2 dīvānī: dīvāne MA.
3 -: vü D/ nuḳl-i veraʿ: nuḳl ü veraʿ MA.
6 pehlū-ruḫ: ruḫsārı MA.
7 ḳandan: ḳande MA.
[856] (MA: 92).
3 felek: ġamuñ MA.

5 Böyle ġazel dénür déyin Vecdī saña durūġdur
Hep şuʿarāya ḳıl ṣalā al ḫaberüñ ṣaḥīḥini

Velehu Vecdī

384. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[857]

1 Tā kim ḫaṭuñ ey māh cebīnüm yüze çıḳdı
Esrār-ı dil-zār-ı ḥazīnüm yüze çıḳdı

2 Ruḫsāruña ḫaṭ geldügüne aġlamam ammā
Baḫt-ı siyeh-i sır-bekemīnüm yüze çıḳdı

3 Ey ġamze ṣaḳın fitne-yi ḫaṭṭında bulınma
Tīġ-i ġażab-ı ḫançer-i kīnüm yüze çıḳdı

4 Eşk eyledi rüsvā ġam-ı ḫaṭṭuñla beni ḥayf
Ebkār-ı nihān-ḫāne-nişīnüm yüze çıḳdı

5 Cūş étdi hevā-yı ḫaṭṭıla baḥr-ı ṭabīʿat
Vecdī yine bir dürr-i şemīnüm yüze çıḳdı

[79b]

Ġazeliyyāt-ı Ṭaybī

385. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[858]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ey ruḫuñ tāb-dih-i şemʿ-i fürūzān ḳażā
Devr-i ḥüsnüñde ʿayān āteş-i nihān-ı ḳażā

2 Bīḫaber küşte éder ʿāşıḳı tīġ-i ġamzeñ
Böyledür böyle ezel-kār-ı ḳader şān-ı ḳażā

3 Devr-i zülfüñde ġam-ı çeşm-i siyeh-mestüñden
Pāy-zencīr gezer cümle ġazālān-ı ḳażā

4 Ṣaydgāhuñda melāyik bile pervāz étmez
Çıḳsa bīcān çıḳar ḳarşuña şīrān-ı ḳażā

---

5 dürūġdur: dürūġ ider MA.

[857] (MA: 91).

3 ġażab-ı: ġażab u MA.

4 ebkār-ı: inkār-ı MA.

[858] (HB: 18).

3 siyeh-mestüñden: siyeh-mestüñde HB.

4 étmez: idemez HB.

5 Cemʿ édüp ḫāl ü ḥaṭ u ġamze vü müjgānı ġamın
Ètdi Ṭaybî dil-i ṣad pāresini ḳān-ı ḳażā

Velehu Ṭaybî

386. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[859]

1 Dil ʿışḳuña ʿışḳuñ dil-i nālāna münāsib
Sāġar meye mey sāġar-ı mestāna münāsib

2 Hep ḫūn ile āmîḫtedür dāne-yi eşküm
Mercān düre dür subḥa-yı mercāna münāsib

3 Olduḳça ʿaraḳ-rîz ruḫ-ı yāre nigāh ét
Gül şebneme şebnem gül-i ḫandāna münāsib

4 Ḳurbānıyuz ol deşne-yi zer-i mūy-ı miyānuñ
Ḫançer béle bél ḫançer-i bürrāna münāsib

5 Erbāb-ı muḥabbetde bu bir başḳa ṣafādur
Ġam ʿāşıḳa ʿāşıḳ ġam-ı hicrāna münāsib

6 Ṭaybî gibi peymān-şiken-i zühd ü ṣalāḥuz
Peymāneye el hem ele peymāne münāsib

Velehu Ṭaybî

387. Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün[860]

1 Dil mey-i cām-ı sitemüñden ḫarāb
Ḫam ḳad-i bergeşte vü ten hem ḫarāb

2 Ġamze-yi bed-mest füsūn-ı sāzdan
Ḫāne-yi ṣad şeyḫ u Berehmen ḫarāb

3 Nevḥa yéter ḫūn-ı şehîdān içün
Eyledi dünyāyı bu şîven ḫarāb

4 Dem güle mebẕūl ola şāyed şarāb
Mest ola maḫmūrlar giden ḫarāb[861]

---

[859] (HB: 21).
[860] (HB:24).
2 -: ü HB.
[861] Beyit, Dîvân'da mevcut değildir (HB: 24).

5 Meclis-i hicrāna gerekdür raḳīb
Būma gerekdür ola mesken ḫarāb

6 Eyledi çoḳ şīşe-yi āhum şikest
Olmadı ḫāl-i dil-i düşmen ḫarāb

7 Ḥāżır ol ey Ṭaybi-yi bīpā vü ser
Ġamze-yi ser-mest ü ser-efken ḫarāb

[80a]

Velehu Ṭaybī

388. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[862]

1 Gözi bīmār iken ġāretger-i cāndur nedür bāʿiṣ
Ne cān āşūb-baḫş-ı rūḥ-ı īmāndur nedür bāʿiṣ

2 Ḫayāl-i yār ile dil ittiḥād tām bulmışken
Hilāl-i hicrile dest ü girībāndur nedür [bāʿiṣ]

3 Geçerken ḫᵛāce-yi esrār-ı ʿālem zāhidi bilmem
Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿl-i yāre ḫayrāndur nedür bāʿiṣ

4 Perīşānlıḳ dile der-ḫūrdur ammā ṭurra-yı dil-ber
Daḫı dilden beter böyle perīşāndur nedür bāʿiṣ

5 Dil-i Ṭaybīyi taṭyīb étmemiş mi pīr-i meyḫāne
Bu gün zühhād ile mescidde giryāndur nedür bāʿiṣ

Velehu Ṭaybī

389. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[863]

(fa'lün)

1 Viṣal-i rūyuñ ile ibtihāc bulmaḳ güc
Göñül ki ḫāne-yi ġamdur sirāc bulmaḳ güc

---

[862] (HB: 28).
1 -: nedür HB.
2 dest-girībāndur: dest ü girībāndur HB.
[863](HB: 29).

2 Dem-i Mesīḥ ya āb-ı ḥayāt laʿli gerek
Füsürde rūḥ-ı firāḳa ʿilāc bulmaḳ güc

3 Olursa efsür olur aña lāne-yi murġān
Serinde Ḳays-ı ser-efgende tāc bulmaḳ güc

4 Mesīḥ iseñ de göñül şāhrāh-ı tecrīde
Bu ḳayd u sūzen ile intihāc bulmaḳ güc

5 Meger şarāb ile memzūc ola göñül Ṭaybī
Bu bezm-i siflede bir hem-mizāc bulmaḳ güc

Velehu Ṭaybī

390. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[864]
(fa'lün)

1 Feşānda ḫūn-ı derūn sīne sūbesū mecrūḥ
Şarāb-rīz olur olsa eger sebū mecrūḥ

2 Ciger ḫarāret-i laʿlüñle serbeser sūzān
Beden cerāḥat-i ġamzeñle mūbemū mecrūḥ

3 Nigāh-ı ġamzeñile ṣorma cān u dil ḥālin
Düşüp belālara ḥālā o ḫaste bu mecrūḥ

4 ʿİlāc-ı zaḥmum éder çeşmi ġālibā olmış
Ḫadeng-i āhum ile baḫt-ı kīne-cū mecrūḥ

5 Èder ḫayālüñi āzürde-pā şikeste-yi dil
Ḥaẕer olursa o mirʾāt-ı ṣāf-rū mecrūḥ

6 Bitürdi yārelerüm hep yed-i ṭabīb-i ecel
Henūz cān belā dīde şekve-gū mecrūḥ

7 Zebān-ı ḫançer-i āhı sipihre tīz eyle
Olursa söyleşirüz Ṭaybiyā ʿadū mecrūḥ

---

[864] (HB: 30).
1 ḫūn-ı derūn: ḫūn-ı ciger HB.
3 Nigāh-ı ġamzeñle ṣorma cān u dil ḥālin: Nigāh-ı ġamzene ṣor cān ile dil aḥvālin HB.

[80b]

Velehu Ṭaybî

391. Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[865]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Rūz-ı ʿıyd érdi oldı ʿālem şād
Künc-i ġamda dil étmede feryād

2 Dil esîr-i firāḳ u cān maḥbūs
ʿIyd ile mümkin olmadı āzād

3 ʿIyddan vaṣl-ı yārdur maḳṣūd
Degül erbāb-ı ʿışḳa ʿıyd murād

4 Bîruḫ-ı yār pāre degmez çarḫ
Ḳāle-yi māh ʿıydın étse mezād

5 ʿIydde de yāri görmemiş Ṭaybî
Démedüm ʿıydine mübārek bād

Velehu Ṭaybî

392. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[866]

(fa'lün)

1 Açıldı gül érişüp faṣl-ı dil-güşā-yı bahār
Nevā-yı bülbüli germ eyledi hevā-yı bahār

2 Tana"um eyledi dîvān-ı gülşen aṣḥābı
Simāt-ı şāh-ı gül üzre olup ṣalā-yı bahār

3 Nesîm-i āh gülistān-ı dāġ-ı cūy-ı sirişk
Mübārek ola cünün ehline ṣafā-yı bahār

4 O ġonçe leble mey iç rūzgārdan kām al
Nevā-yı bülbül ile böyledür nidā-yı bahār

---

[865] (HB: 34).

[866] (HB: 49).

1 açıldı: açılmadı HB.

2 ṣalā-yı: nidā-yı HB.

3 -: u HB.

3 cūy-ı sirişk: ḫūn-ı sirişk HB.

5 Raḳīb dāmen-i cānānı aldı ḫār gülüñ
Benümle bülbüle Ṭaybī budur ʿaṭā-yı bahār

Velehu Ṭaybī

393. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[867]

1 Āhum ki bāġ-ı ʿālem-i ʿışḳa nesīm olur
Gülzār-ı dāġ-ı sīneye feyż-i ʿamīm olur

2 Gelse ḫurūşa ḳulzüm-i ḫūn-ābe-yi ciger
Her dīde bir ṣadefçe-yi dürr-i yetīm olur

3 Cemʿiyyet-i derūnı dağıtmazdı rūzgār
Bāʿiṯ hevā-yı ṭurra-yı ʿanber-şemīm olur

4 Sevdā-yı ḳāmetüñle ḳıyāmet serümdedür
Hicr-i ruḫuñla cāna ʿaẕāb-ı caḥīm olur

5 Elfāẓ-ı rūḥ-perver-i ʿĪsī'ye nāz éder
Ṭaybī geh laʿl-i yār ile gāhī nedīm olur

[81a]

Velehu Ṭaybī

394. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[868]
(fa'lün)

1 Raḳīb-i derʿaḳab ol şūḫ-ı dil-sitān geçiyor
Ecel ḳażāda meded ʿömr ise hemān geçiyor

2 O bīvefāya recā-yı viṣāl geçmedi āh
Cefāda ol daḫı baḫtumla tev'emān geçiyor

3 Ġarīb-i meclis-i ġamda esīr olup ḳalduḳ
Ne ṣavt-ı nāle ne ḫod-naġme-yi amān geçiyor

---

5 gülüñ: güli HB.
5 bülbül: bülbüle HB.
[867] (HB: 43).
5 ʿĪsī'ye nāz éder: ʿĪsī niyāz ider HB.
[868] (HB: 55).
2 bīvefāya: bīvefāda HB.
2 oldı: ol daḫı HB.

4 Bu rūzgārda kām-ı dil almaduḳ bir dem
Gehī bahār u ḫazān geh şitā zamān geçiyor

5 Eyā ʿiẓām-ı demim perverān-ı ḫāk-i niyāz
Ġaraż ḳıyāmet ise işte ol cevān geçiyor[869]

6 Ṣadāḳat ehline ṣafü'n-niʿāl degmez iken
Ḥasūd ṣadr-ı mecālisde kāmrān geçiyor

7 Tedārük eyliye gör zād-ı rāhuñ ey Ṭaybī
Güẕārgāh-ı fenādan cihāniyān geçiyor

Velehu Ṭaybī

395. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[870]
(fa'lün)

1 Yanumda ol ṣanem-i şūḫ-meşrebüm yoḳdur
Enīs ü hemdem ü cān-ı lebālebüm yoḳdur

2 Fiġān fiġān ki bu çarḫ-ı leʾim perverde
Ḥuṣūl-i kāma sebeb saʿd-ı kevkebüm yoḳdur

3 Firāḳ-ı yār ile ʿālemden eyleyüp nefret
Sürūr-ı maḳdem-i rūz u ġam-ı şebüm yoḳdur

4 Felekde ḥāṣılı ḥayrān-baḫş-ı kāmumda
Ki rūzgārda bir bellü maṭlabum yoḳdur

5 Suʾāl eyleme Ṭaybī ġamum ki bīrūḥum
Yanmada ol ṣanem-i şūḫ meşrebüm yoḳdur

Velehu Ṭaybī

396. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[871]

---

3 u: - HB.
[869] Beyit, Dîvân'da mevcut değildir (HB).
[870] (HB: 58).
1 hemdemüm: hemdem HB.
5 bīrūḫum: bītābum HB.

1 Sırr-ı Cem’i cāmdan alduḳ ḫaber
Cāmını encāmdan alduḳ ḫaber

2 Çāre imiş zehr-i ġam-ı dehre mey
Rind-i mey-āşāmdan alduḳ ḫaber

3 Dāmenini ḫārlar almış biz ol
Şūḫ-ı gül-endāmdan alduḳ ḫaber

4 Vesvese-yi ḫām imiş endīşesi
Fākihe-yi kāmdan alduḳ ḫaber

5 Dānesi hep merdümüñ çeşm imiş
Zülfdeki dāmdan alduḳ ḫaber

6 Künc-i ḫarābāt-ı maḳām eylemiş
Ṭaybi-yi bīnāmdan alduḳ ḫaber

[81b]

Velehu Ṭaybī

397. Mef’ûlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün[872]

1 Eṭvār-ı perīşānumı mestāneler étmez
Dil cūş édeli ʿışḳıla cānā neler étmez

2 Endīşe-yi vaṣluñda uçar murġ-ı dil-i zār
Her şūre zemīn-i emele lāneler étmez

3 Bir böyle hümā ṣayd olan ʿanḳā-yı maḥabbet
Bāl ü perini zīnet-i vīrāneler étmez

4 İdrāk édemez ẕevḳ-ı leb-i laʿlüñ o dil kim
Müjgānını ferş-i reh-i meyḫāneler étmez

---

[871] Gazel, Dîvân’da 7 beyittir(HB: 66).
2 ġam-ı dehr: ġam-ı dehre HB.
4 vesvese-yi ḫām: vesvese-yi ḫūm HB.
5 merdümüñ: merdümek-i HB.
[872] (HB: 85).

5 Bī̇bāde yıḳar ʿāşıḳı sāḳī̇-yi maḥabbet
Muḥtāc-ı mey ü gerdiş-i peymāneler étmez

6 Dārū-yı sitemle dil-i çeşmüñ éder iḥyā
Bī̇mārını minnet-keş-i bī̇gāneler étmez

7 Muʿtād-ı vefā eylemek ister seni Ṭaybī̇
Efkār-ı muḥālātını dī̇vāneler étmez

Velehu Ṭaybī̇

398. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[873]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Derd-i dil firḳat-i laʿlüñle füzūndur sensiz
Mey içersem dil-i bī̇tābıma ḫūndur sensiz

2 Eylesem geşt-i çemen fikr-i müjeñle cāna
Her çemen nī̇şter-i zaḫm-nümūndur sensiz

3 Anı bir yérde mi ḳor şūriş-i zülfüñ ey māh
Gerçi kim çāre-yi dil ṣabr u sükūndur sensiz

4 Ṣad Felāṭūn ile hem-ṣoḥbet olursam bir gün
Sözleri māye-yi sevdā-yı cünūndur sensiz

5 Menzilüm ṭārem-i aʿlāda éderse devrān
Dil-i mehcūruma bir pāre-yi dūndur sensiz

6 Yetiş ey çāre-yi cān cānuma yetdi hicrüñ
Ṭaybi-yi zār u belā dī̇de zebūndur sensiz

Velehu Ṭaybī̇

399. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[874]
(fa'lün)

1 Füsürde dāġ-ı temennā dehān-ı cān ḫāmūş
O āfetüñ ser-i kūyında bī̇dilān ḫāmūş

---

[873] (HB: 88).
3 ey māh: ammā HB.
[874] (HB: 102).

2 Bahār-ı gülşen-i maʿnī-yi ġarīb ʿālemdür
Çemende gülleri neşküfte bülbülān ḫāmūş

3 Ne ʿarż-ı ḥāle meded var ne ḳurtuluş ġamdan
Dehān-ı ārzu ebkem fem-i amān ḫāmūş

4 Senüñle söyleşirüz bir dem ey cihān-āşūb
O ʿarṣa-gehde k'olurlar cihāniyān ḫāmūş

5 Bu tāb u tefle ṣaḳın żabṭ-ı āh ḳıl Ṭaybī
Humūm-ı ġam seni sūzān éder hemān ḫāmūş

[82a]

Velehu Ṭaybī

400. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[875]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Keşf-i rāz eyleyelüm ġamzeñe giryān olaraḳ
Dil-i bī̇tābda biñ zaḫm-ı nümāyān olaraḳ

2 Özge cemʿiyyete ser-ḥalḳa-yı aṣḥāb oldı
Dil düşüp zülfüñe Mecnūn-ı perī̇şān olaraḳ

3 Pençe-yi miḥnete teslī̇m-i girī̇bān yéter
Tī̇ġ-i āhı çekelüm berzede dāmān olaraḳ

4 Bize bir cām bulunmaz bu fenā meykedede
Ḫūn-ı dil-nūş édelüm ġamla ciger-ḳan olaraḳ

5 Nażmumuz maḫzen-i esrār olur ey Ṭaybī
Biz ġubār-ı ḫaṭ-ı cānānıla ḥayrān olaraḳ

---

2 Bahār-ı gülşen maʿnī-yi ġarīb: Bahār-ı gülşen-i mihnet ġarīb HB.
5 humūm-ı: semūm-ı HB.
[875] (HB: 108).
2 Mecnūn-ı: Mecnūn u / oldı: olaraḳ HB.

Velehu Ṭaybī

401. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[876]
(fa'lün)

1 Nüvāziş-i dil éder yār-ı dil-firībüm yoḳ
Marīż-ı derde ġam u miḥnetüm ṭabībüm yoḳ

2 Göñül o zülfde ḫālī bu sīne-yi pür-dāġ
Şüküfte gülşen-i derdüm ki ʿandelībüm yoḳ

3 O şūḫ üstüme meclisde curʿa-rīz olmaz
Pelās-pāre-yi rindīde naḳş-ı zībüm yoḳ

4 Mey-i viṣāl degül bezm-i yārda efsūs
Şerāb-ı telḫ-ı cefādan bile naṣībüm yoḳ

5 Şeh-i serīr-i belāyum ne fāyide Ṭaybī
Ġama muḳābil olur leşker-i şekībüm yoḳ

Velehu Ṭaybī

402. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[877]

1 Cām-ı emel ümīdine nūş-ı semm eyledüñ
Yaʿnī bu bezm-gāhda defʿ-i ġam eyledüñ

2 Gahī ḫayāl édüp lebüñi gāh ʿārıżuñ
Ṣad gūne ẕevḳ u şevḳıla ʿıyş u dem eyledüñ

3 Dīvānegān zülfüñile géce āh édüp
Zencīr-i kehkeşānı bile derhem eyledüñ

4 Taḳrīr içün saña sitem-i tīġ-i ġamzeñi
Her bir dehān-ı zaḫm-ı dili berhem eyledüñ

5 Ṭaybī Fehīm ü Şehrī'yi yād eyleyüp yine
Bu şiʿr ile revānlarını ḫurrem eyledüñ

---

[876] (HB: 109).
1 derde: derd-i HB.
[877] (HB: 113).
4 berhem: bir fem HB.

[82b]

Velehu Ṭaybî

403. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[878]

1 Ol şūḫa ki feryād ile hem dād ile geldüm
Dād étmedi ancaḳ yine feryād ile geldüm

2 Me'yūs ḳabūlüm yine her-çend o şūḫa
Geh tuḥfe-yi cān geh dil-i nāşād ile geldüm

3 Dîvāneligüm şimdi ẓuhūr eyledi yoḫsa
Maʿnîde cünūn devrine Ferhād ile geldüm

4 Dehre beni rüsvā getüren ġamzelerüñdür
Zindān-ı ġama pençe-yi cellād ile geldüm

5 Bu eşkile āsāyiş-i ḫāṭır niçe mümkin
Ṭūfān-ı ġama ḫāne-yi berbād ile geldüm

6 Dünyāya ʿademden olup āvāre-yi zülfüñ
Hep āh ṣabā sürʿatile bād ile geldüm

7 Ḥall étmege esrār-ı lebüñ meclis-i ʿışḳa
Ṭaybî gibi bir nādire îcād ile geldüm

Velehu Ṭaybî

404. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[879]
(fa'lün)

1 Çemende lāle dil-i dāġdāġa reşk étsün
Ne lāle ġonçe-yi mihr ol çerāġa reşk étsün

2 Küşāde gülleri ser-germ-i ʿayş-ı maḥbūbān
Bihişt şimdi bezm-i seyr-i bāġa reşk étsün

---

[878] (HB: 123).
1 hem: - HB.
2 -: geh HB.
[879] (HB: 139).
2 bezm-i seyr-i bāġa: sezā bezm-i bāġa HB.

3 Pür oldı ḫūn-ı cigerden bu demde lāyıḳdur
Ki dīde eldeki ḫūnīn ayāġa reşk étsün

4 Ḥased ki fikr-i dehānuñla oldı nāpeydā
ʿAdem bile bu dil-i güm-sürāġa reşk étsün

5 Şu resme terk-i hevā ḳıl tecerrüd ét Ṭaybī
Mesīḥī de felegüñ ol ferāġa reşk étsün

Velehu Ṭaybī

405. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[880]

1 Olur bād-ı ḫazān mehcūr āḫır berg ü bāruñdan
Budur ḥāṣıl senüñ de ey gül-i ḫod-rū bahāruñdan

2 Heme ḫūnāb olurdı rīze seng-i Bīsütūn ey dil
Bulaydı tīşe-yi Ferhād ābın çeşm-i zāruñdan

3 Bu gün kim cāna geçdi ol perīnüñ zaḫm-ı hicrānı
Ṭaybiyā sen de luṭf ét giç ʿilāc-ı nāgüẕāruñdan

4 O şūḫuñ neş'e-yi laʿliyle mestüz ḥaşre dek ḥaḳḳā
Senüñ ey ʿışḳ memnūnuz şerāb-ı bīḫumāruñdan

5 Bizi āvāre-yi zülf-i bütān étmekdedür her dem
ʿAceb āzürdeyüz Ṭaybī dil-i āşüfte-kāruñdan

[83a]

Velehu Ṭaybī

406. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[881]

(fa'lün)

1 O ḫūnı sūz-ı dilüm āşikāre eylemesün
Èderse küşte tenüm pāre pāre eylemesün

---

3 ḫūnīn: gülgūn HB.
[880] (HB: 140).
1 éder: olur HB.
2 çeşm-i: çeşme HB.
4 neş'e-yi: neşve-yi HB.
[881] (HB: 141).

2 Viṣāl-i dil-beri nāmümkin oldığun bildüm
Ṭabīb derd-i dile fikr-i çāre eylemesün

3 Zamān ḫaṭṭına ʿāşıḳ mı ḳor ḳarār-ı çeşmi
Düşen bu lücceye ümmīd-i ḳara eylemesün

4 Ḫayāl-i ruḫlaruña cilve-gāhdur dilimüz
Ḫudā bu āyīnemüz vaḳf-ı ḫāre eylemesün

5 Nigāhı çekmesün aġyāra ḫançer-i nāzın
O şūḫ yāremüz üstinde yāre eylemesün

6 Démiş ki eylerem imsāk-i luṭf-ı cevr ü cefā
Meded bu cevrini Ṭaybī-yi zāra eylemesün

Velehu Ṭaybī

407. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[882]
(fa'lün)

1 Ṣalındı ruḫlarına zülf-i fitne-cū tāze
Çekildi pāy-ı dile bend-i ārzū tāze

2 O ḫaṭ u ḫāl-i muʿanber o zülf ol ebrū
Vücūd-ı bāġ-ı dili étdi mūbemū tāze

3 O çeşm-i āfet olup ol dehān-ı nāzuñdan
Cihāna düşmede āşūb u güft-gū tāze

4 O ṭıfl-ı nevres ile ḫāl-i dil n'olur bilmem
Bu köhne mest-i şerāb-ı maḥabbet o tāze

5 Hezār-güne fiġān étmesün mi Ṭaybi-yi zār
Bahār u ʿışḳ u mey ü yār-ı ḫande-rū tāze

[882] (HB: 152).
4 o: ü HB.

Velehu Ṭaybī

408. Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[883]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Āteş-i iştiyāḳ var dilde
Daġ-hā-yı firāḳ var dilde

2 Düşse deryāya reşk dūzaḫ éder
Şöyle bir iḥtirāḳ var dilde

3 Fikri ḳurbān-ı ġamzeñ olmaḳdur
Cān ile ittifāḳ var dilde

4 Ḥāṣılum ye's olup viṣālüñden
Ülfet-i iftirāḳ var dilde

5 Eyle teskīn eşkile Ṭaybī
Āteş-i iştiyāḳ var dilde

[83b]

Velehu Ṭaybī

409. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[884]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Aldı ol şūḫ dili nāz ile raʿnālıḳıla
Beni rüsvā-yı cihān eyledi şeydālıḳıla

2 Sende ey şūḫ ki vardur bu hilāl ebrūlar
Māh-ı nev bende geçer saña o raʿnālıḳıla

3 Güli ser-pīç-i ḥayā bülbüli ḫāmūş étdi
Geldi ol ġonçe-dehen gülşene gūyālıḳıla

---

[883] (HB: 153).
4 visālüñden: firāḳuñdan HB.
[884] (HB: 154).
2 raʿnālıḳıla: ġarrālıḳile HB.
3 ser: pür HB.

4 Gel ḫarābāta el al pīr-i muġāndan ṣūfī
Èt maḳāmāt-ı güẕer ḳalma bu ḫod-rālıḳıla

5 ʿĀlem-i ʿışḳda Mecnūn da olursa meşelā
Baña hem-pā olamaz bādeye peymālıḳıla

6 Kūşe-yi çeşmine dil gitdi ser-i zülfine cān
Ḳaldı Ṭaybī-yi felāket-zede tenhālıḳıla

Velehu Ṭaybī

410. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[885]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Çeşmi meşhūr-ı cihān nāz ile raʿnālıḳıla
Ġamze mümtāz u müsellem sitem-ārālıḳıla

2 Zülfi bir ṭurfe hümā-yı felek şūr u firīb
Sāyesinden geçemez fitnede tenhālıḳıla

3 Vāʿiż-i şehri ḫarābāta düşürmiş laʿli
Ṭolaşur ḥalḳa-yı rindānı temāşālıḳıla

4 Çeşm-i şūḫı k'ola ser-germ-i teġāfül gāhı
Ḫançerün cānā ṭayar ġamzesi īmālıḳıla

5 Ḳad-i Ṭūbā-veşile bāġda güli reftār ét
Pāye-yi servi şikest ét yüri bālālıḳıla

6 Göster ebrūlaruñı bilsün o da miḳdārın
Māh-ı nev ḳalmasun eflākde ġarrālıḳıla

7 Hem ḳomaz nāleye hem ḥāl-i dili ṣormaz o māh
Ketm-i rāz étmede olmuş da şekībālıḳıla

---

[885] (HB: 155).
3 şehrī: şöhrī HB
4 ṭayar: ṭalar HB.
7 o māh: āh HB.
7 olmuş: olsam HB.

8 Fen-i eşʿārda Ṭaybî hele maḫṣūṣuñdur
Nev-zemîn ḥüsn-i edā muʿcize -gūyālıḳıla

Velehu Ṭaybî

411. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün [886]

1 Gösterme bend-i kākülüñi piç ü tābile
Pā-beste étme murġ-ı dili ıżṭırābile

2 Laʿlüñ ḫayāl ile pür-āteş ciger müdām
Göñlüm ṣafāda şimdi şerāb u kebābile

3 Uġrarsa da güẕārıma sürʿat éder o meh
Çün ʿömre çāre yoḳ güẕer eyler şitābile

4 Ètsek niyāz ġamzesi yüz biñ ʿitāb éder
Olmaz kelām ol meh-i ḳātil-cevābile

5 Çeşm-i terümde mesken édinmez ḫayāl-i yār
Ṭaybî olur mı āteş-i sūzān ābile

[84a]

Velehu Ṭaybî

412. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[887]

1 Ḫayāl-i çeşmi fikr-i laʿl-i pür-tābı unutdurdı
Ḫurūş-ı ḫūn-ı dil keyf-i mey-i nābı unutdurdı

2 Ḫam-ı ebrū-yı dil-ber secde-gāh-ı dil degül ancaḳ
İmām-ı şöhre yād-ı künc-i mihrābı unutdurdı

3 Daḫı ednā ṭabîbüm ḫastesin ḫāṭır-nişān étmez
Göñül bîmāri-yi Eyyūb-ı bîtābı unutdurdı

4 Müje ḫūnrîz olup gitdükçe ġamzeñden bile āḫır
Dil-i mecrūḥa zaḫm-ı tîġ-i zehr-ābı unutdurdı

---

8 muʿciz: muʿcize HB.
[886] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (HB).
[887] (HB: 162).
3 ednā: ol nev HB.
4 müje: müjeñ HB.

5 Dil-i ʿuzlet-nişînüñ şorma ḥālin benden ey Ṭaybî
Baña cevr-i felek aḥvāl-i aḥbābı unutdurdı

Velehu Ṭaybî

413. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[888]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Gör nedür dilde sarāyā-yı ġamuñ bāzārı
Nedür ey şūḫ metāʿ-ı sitem ü āzārı

2 ʿIşḳda nāle vü feryād eşer étmez aña
Nāmuvāfıḳ gelür elbette bu nerdüñ zārı

3 Dāġ-ı ḫūnîn ile seyr ét dil-i pür-tābımızı
Bāġ-ı ʿışḳuñ ki temūz içre olur gülzārı

4 Ḫoş gelür bāġda ol gül-ruḫa efgān-ı hezār
Ser-i kūyuñda hemān eyle sen ey dil-zārı

5 Bismil-i ġamze édüp Ṭaybi-yi āşüfte seri
Luṭf édüp yār ḫalāṣ étse bu cān-ı zārı

Velehu Ṭaybî

414. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[889]
(fa'lün)

1 Bahār u mevsim-i gül-geşt bāġ u rāġ oldı
Zemîn-i ḥüzn-i ḫazān ḫūrde-yi ferāġ oldı

2 Ṭaġıldı ṭurra-yı sünbül açıldı burḳaʿ-ı gül
Nesîm-i mervaḥa cünbān-ı rūy-ı bāġ oldı

3 Sürildi sāġar-ı ṣahbā görüldi nüsḫa-yı cām
Dürildi nāme-yi ġam ġuṣṣaya yasāġ oldı

---

[888] (HB: 166).
1 gör nedür: germdür HB.
1 nedür: gönder HB.
2 feryād: zār/ aña: ol şūḫa HB.
[889] (HB: 176).
3 cām: Cem HB.

4 Taḥammül eylemeyüp dest berd-i ṣahbāya
Düşüp ayaḳlara çoḳ tevbe güm-surāġ oldı

5 Sen āftābuñı neylerseñ eyle ey gerdūn
Fürūġ-ı bāde benüm çeşmüme çerāġ oldı

6 Bu gülsitānda ammā ne çāre ey Ṭaybī
Miṯāl-i lāle naṣībüm hemān dāġ oldı

[84b]

(Derkenar 84b)

Velehu [Neşāṭī]

415. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[890]

1 Çekdükçe mey-i nāzı o çeşm ü siyeh-i mest
Bir āfet olur ʿāleme her bir nigeh-i mest

2 Her gūşe ṣad şevḳıla biñ hūda mı ḳopmaz
Gāhī ki ḫırām eyleye ol kec küleh-i mest

3 Olmaz yine ser-germ-ṣafā-yı ruḫ-ı sāḳī
Gülzār-ı bihişt olsa eger cāygeh-i mest

4 Aḥsente zihī meẕheb-i ʿuşşāḳ ki anda
Defʿ-i ġam-ı dil-dārdur ancaḳ güneh-i mest

5 Bilmem nic' olur ḥāl-i Neşāṭī bir olursa
Ol ġamze-yi pür-fitne ile ol nigeh-i mest

Neşāṭī

416. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[891]
(fa'lün)

---

[890] (MK: 98).

2 "Her gūşe ṣad şevḳile biñ hūda mı ḳopmaz" mısra'ı Dîvân'daki gazelde mevcut değildir (MK: 98). "Bulunmaz yine meyḫānedeki ḥāleti hergiz" mısraı mecmû'ada mevcut değildir.

4 ʿuşşāḳ: ʿuşşāḳa MK.

5 niçe: nice MK.

[891] (MK: 93).

1 Zihī fürūġ ki vérmiş şarāb-ı nāb saña
Baḳınca ḫīre olur çeşm-i āftāb saña

2 Ḫoşā leṭāfet-i teʾşīr-i feyż kim vérmiş
Şarāba tāb u ṭarāvet ruḫuñ şarāb saña

3 Gören olur seni lābüdd olursa ger Cibrīl
Siyāh mesti-yi çeşmüñle dil-ḫarāb saña

4 Ṣabā mıdur ṭoḳınan zülfüne yāḫūd şāne
Nedendür éy dil-i şeydā bu ıżṭırāb saña

5 Vérürse ġamzesi ruḫṣat Neşāṭiyā yārüñ
Neẓāre-yi ruḫuna var mı dilde tāb saña

Velehu Neşāṭī

417. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[892]

1 Bīṣafā-yı ʿışḳ olup bīderd-i yār olmaḳ da güc
Bir sitemger āfetüñ cevriyle zār olmaḳ da güc

2 Evc-i istiġnāda pervāz étmez iken murġ-ı dil
Pāy-bend-i ʿışḳıla āşüfte-kār olmaḳ da güc

3 Bir nigāh-ı ġamzeye ṭāḳat getürmezken göñül
Günde biñ tīr-i cefāya sīnedār olmaḳ da güc

4 Vaʿde-yi ferdāsına gāhī éderdüm iʿtimād
Ḥayret-ālūd-ı belā-yı intiẓār olmaḳ da güc

5 Gerçi yoḳ ṭāḳat Neşāṭī seyr-i dīdār étmege
Gūşe-gīr-i ḥasret-i dīdār-ı yār olmaḳ da güc

---

1 zihī fürūġ: nedür bu ṭabʿ MK.
2 tāb-ı: tāb u MK.
[892] (MK: 99).
2 itmez iken: itmedügin MK.
2 pāy-bende-yi: pāy-bend-i MK.

Velehu Neşāṭī

418. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[893]

1 Cilvegāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar
Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳıla biñ hū çıḳar

2 Cān atar bīçāre dil gāhī niyām-ı nāzdan
Ḳaṣd-ı zaḫm-ı cān ile ol ḫançer-i ebrū çıḳar

3 Remzden ḫālī degül naḳş-ı cemāl-i dil-rübā
Ḫaṭṭ-ı laʿli bir muʿammādur ki şeftālü çıḳar

4 Yāsemendür ser-zede sünbül ṣanur seyr eyleyen
Gūşe-yi destārdan kim zülf-i ʿanber bū çıḳar

5 Demdür ey kilk-i Neşāṭī şevḳ ile ġavvāṣ olup
Zīb-baḫş ol baḥr-ı maʿnādan yine lüʾlüʾ çıḳar

[85a]

Ḥāsirī

419. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Naḳd-i zer-i vaṣl ister iseñ āh-ı enīn ṣat
Bīmāye metāʿ ister iseñ çīn-i cebīn ṣat

2 Mīzān-ı lebüñ ḫande-fürūş eyleme ġayra
Ebrū-yı kef-i fitne ile çīn-i cebīn ṣat

3 Ḫāl-i siyehüñ ḥalḳa-yı zülfüñde ḳıl āġūş
Engüşter-i baḫt-ı siyehe seng nigehīn ṣat

4 Şūr ile lebin āb-ı tebessümle feminden
Ol beste-yi cānā nemekīn ṣat nemekīn ṣat

5 Ḥāsir zer-i ṭabʿuñda aña vaʿż-ı ʿayār ét
Mażmūn-ı kef-i mıṣraʿıla tāze zemīn ṣat

---

[893] (MK: 103).
4 yāsemendür: yāsemenden MK.

Velehu Ḥāsirī

420. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Çeşm-i siyehüñ nāz ile mestāne mi ḳılduñ
Pür-kīn nigehüñ ḫançer-i bürrāne mi ḳılduñ

2 Ey şūḫ édüp şuʿle-yi ruḫsāruña ḥayrān
Mihr ile mehi ẕerre mi pervāne mi ḳılduñ

3 Ey bād-ı ṣabā zülf-i girih-gīri güşāde
Èmeklige engüşteñi bir şāne mi ḳılduñ

4 Kūyuñda görüp bir nīm-nigāh étmedük ey şūḫ
Şermendeligüñden bizi bīgāne mi ḳılduñ

5 Ḥāsir ġam-ı firḳatle yine sūz-ı cigerden
Ḫūn içmege cām-ı dili peymāne mi ḳılduñ

Velehu Ḥāsir

421. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Èdük güẕār kūyunı dil-dārı görmedük
Vuṣlatda behre-yāb-ı dil-i zārı görmedük

2 Ḥayfā bahār-ı vaṣl-ı dil-ārāya érmedük
Ol nev-şüküfte ġonçe-yi gülzārı görmedük

3 Ḳalduk şeb-i firāḳda hicrān-ı vāṣlıla
Ṣubḥ-ı ümīd-i baḫt-ı siyehkārı görmedük

4 Varduḳ ḥużūr-ı ʿizzetine ḥāl-i dilleri
ʿArż étmege o şūḫ-ı sitemkārı görmedük

5 Gāhī ġam-ı firāḳıla geh cevr-i çarḫ ile
Bir laḥẓa şād-ı Ḥāsiri-yi zārı görmedük

(Derkenar 85a)

Neşāṭī

422. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[894]

1 Ḫaṭṭuñ ki zīr-i ṭurrada gāhī nihān olur
Gūyā kemīnde fitne sipāhī nihān olur

2 Olduḳça tāb dāda ruḫuñ zīb-i ṭurradan
Çarḫuñ saḥāb-ı şermile māhı nihān olur

3 Raḫşende necm-i baḫtum olur münkesif ḳaçan
Gīsūlarında ḫāl-i siyāhı nihān olur

4 Çeşmümde ʿaks-i ḫançeri mestūr giryeden
Gūyā derūn-ı ābda māhı nihān olur

5 İfşā-yı rāzdan ḥaẕer eyler Neşāṭiyā
Derd ehlinüñ fiġānıyla āhı nihān olur

[85b]

(Derkenar 85b)

Neşāṭī

423. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[895]

1 Mest-i nāz olduḳça çeşmüñ āfet-i bībāk olur
Dest-i ġamzeyle girībān-ı veraʿ ṣad çāk olur

2 Ḳudsiyān reşk étmemek mümkin midür ol ṣayda kim
Raḫş-ı nāzuñda senüñ zīb-i ser-i fitrāk olur

3 Çeşm-i mihre tūtiyā eyler felek her ẕerresin
Ārzū-yı sāye-yi ḳaddüñle ol kim ḫāk olur

4 Gelse kūyuñdan ṣabā gāhī olup ʿanber-şemīm
Ḫāk-pāyuñ zīb-baḫş-ı dīde-yi nemnāk olur

---

[894] (MK: 106).
1 her: zīr-i MK.
2 zīb-i ṭurradan: zīr-i ṭurradan MK.
4 ḫançer: ḫançeri MK.

[895] (MK: 107).
3 ẕerresin: rīzesin MK.

5 Dāmen-i zülfe ṣunar bir gün Neşāṭī pençesin
Şāne-veş bir dil ki ṭīġ-i ʿışḳıla ṣad çāk olur

Velehu Ḥāsir

424. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Şarāb-ı ʿışḳa berḳ-ı āhı mevc-i āteşīn étsem
Cünūn deştinde berg-i lāle-yi ḫākisterīn étsem

2 Perī pervāne-yi mażmūnı tā kim étmeye sūzān
Dil-i fānūs sedd-i şemʿi ṭabʿ-ı nāzenīn étsem

3 Ḫaṭuñ vaṣfile murġ-ı meʿanī-yi bāl mışraʿla
Hümāyı kākül-i devlet-mekāna hem-nişīn étsem

4 Şeb-i firḳatde fikr-i ḫᵛābda vuṣlat naṣīb olsa
Leb-i ümmīdümi şāḫ-ı emelden mīve-çīn étsem

5 Rumūz-ı diḳḳati gāhīce temyīz étmege Ḥāsir
Nigāh-ı ṭabʿuma çeşm-i ḫayāli dūrbīn étsem

Velehu Ḥāsir

425. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Mirʾāt-i ḫāṭıruñda görünmem ʿadem miyüm
Ey māh-pāre yoḳsa ġubār-ı elem miyüm

2 Baḫt-ı sevād ḳıldı füzūn iʿtibārumı
Ḫāl-i bütān mı seng-i siyāḥ-ı ḥarem miyüm

3 Geh çeşm gāh pāye düşürdi beni nesīm
Bilmem ġubār-ser-i meh mi ḫāk-i ḳadem miyüm

4 Mānend-i ḫāme-çāk-i dil olmaz rüfū-pezīr
Her bār zaḫm-ı ḫurde-yi tīġ-i sitem miyüm

---

5 niçesin: pençesin MK.

5 Eşʿāruma perestiş éder Ḥāsirā bütān
Rengīn nuḳūş-ı maʿnīye beytü’ṣ-ṣanem miyüm

Velehu Ḥāsir

426. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün
(fa’lün)

1 Niyāzmendüm o meh-i bīmecāl éderse daḫı
Dil-i fütāde-yi āşüfte ḥāl éderse daḫı

2 Reh-i niyāza çü şāḫ-ı gül ol ser-efgende
Eger zamāne seni gül miṣāl éderse daḫı

3 Felek bu vaż‘ıla kilk eyler üstüḫ‘ānumdan
Nuḳūş-ı ṣafḥa-yı ruḫsār-ı āl éderse daḫı

4 Bu tīre rūz ile çoḳdur baña eger baḫtum
Felekde aḫter-i mey miṣl-i ḫāl éderse daḫı

5 Bu nev-zemīn-i faṣīḥ şöhre-yāb olur Ḥāsir
Naẓīre Vālī-yi ṣāḥib-kemāl éderse daḫı

[86a]

Saʿdī

427. Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1 Sitem gördükçe ʿuşşāḳuñ cefāsı artar eksilmez
O şūḫ-ı ʿişve-perdāzuñ ṣafāsı artar eksilmez

2 Eger bir kez ṭoḳınsa neşter-i ġamzeñ dil-i zāra
Degül ḳābil şifā bulmaḳ yarası artar eksilmez

3 O ḫūrşīd-i żiyā-baḫşuñ kemāl-i ḥüsni ʿuşşāḳa
Vérür ẓāhirde ẕevḳ ammā belāsı artar eksilmez

4 Ġınāyı ṭabʿ ile ālūde olmuş merd-i dānānuñ
Gürūh-ı ehl-i ʿirfāna saḫāsı artar eksilmez

5 Aḳarsa cūy-veş gülzāra Saʿdī eşk-i pür-ḫūnum
Miṣāl-i nehr-i Ceyḥūn mācerāsı artar eksilmez

Ẕātī

428. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Yed-i beyżāñı seyrān eyleyenler nūrdur dérler
Baḳanlar sīneñi āyīneñe billūrdur dérler

2 Görenler sīne-yi mecrūḥum üzre sīne-yi yāri
Ṣarılmış yāreye ṣan merhem-i kafūrdur dérler

3 Ḫarābāt-ı muġāna gerçi çoḳdan varmaduḳ ammā
İşitdük hep varanlardan ḳatı maʿmūrdur dérler

4 Ḳayırmaz mest-i ʿışḳ olanlar öpse laʿl-i dil-dārı
Keş-i mestāne neylerse begüm maʿẕūrdur dérler

5 Géce vaṣlında mıyduñ dil-berüñle ey dil-i şeydā
Seḥerden ṭūş olanlar saña hep mesrūrdur dérler

6 Ḫarābātlıġıla şöhret o deñlü bolmuşuz Ẕātī
Ḳażā ile olursaḳ ḫaste de maḫmūrdur dérler

ʿĀrif

429. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Elden ḳoma pīyāle-yi zībā-reviş budur
Āyīn-i rind-i bāde-keş Cem-i meniş budur

2 Sāḳī gedā-yı meclisi ḳıl bir ḳadeḥle şād
Kim muḳteżāyı himmet-i dād u dihiş budur

3 Mānend-i lāle dāġ-ı bedeldür şükūfesi
Bostān-ı ġamda resm ü reh-i perveriş budur

4 Ol nev-resīde māha dédüm gördügüm gibi
Āşūb-ı dehr olur giderek gösteriş budur

5 Aġyāra ḳaṣd-ı luṭfıla cevr étme ʿĀrif'e
Ṭāḳat-güẕār-ı ʿāşıḳ olan serzeniş budur

(Derkenar 86a)

Neşāṭī

430. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[896]

1 Seyr eyle ḫaṭ-ı zerdini ol ʿārıż-ı ālüñ
Gör şaʿşāʿasın mihr-i cihān-tāb-ı cemālüñ

2 Damında giriftār yatur niçe hümālar
Zīr-i ḫam-ı zülfünde olan dāne-yi ḫālüñ

3 Bihzād-ı ḫıred resmini çekmekde ciger-ḫūn
Ḫūrşīd-i cebīninde olan iki hilālüñ

4 Çaḳ böyle neden yāre durup sīneñi germek
Var ise yaḳīndür senüñ ey mihr zevālüñ

5 Ol gün ʿaceb olur mı Neşāṭī diye dil-ber
Bīçāre nedür ʿışḳumıla söyleye ḫālüñ

[86b]

(Derkenar 86b)

Neşāṭī

431. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[897]

1 Gider mi ʿāşıḳuñ ġam ḫāṭır-ı endūhgīninden
Ḫuṣūṣā cevre muʿtād ola yār-i nāzenīninden

2 Dil ol pervāne-yi germ-ülfet-i sūz-ı maḥabbetdür
Olur biñ şemʿ peydā aña āh-ı āteşīninden

3 Nihān her gūşe-yi çeşminde biñ āşūbıla fitne
Ḥaẕer ol ġamze-yi şūḫuñ ḥazer ey dil kemīninden

4 Nice mestāne feryād étmesün gülşende bülbüller
Çıḳarmış her güli biñ ġonçe cām āsiteninden

---

[896] (MK: 129).
4 sīneñi: gögsüñi MK.

[897] (MK: 138).
1 yār-i: dāyim MK.
2 aña: gāhi MK.

5 Ṣafā-yı dehri gördük seyr-i bāġ étdük Neşāṭī-veş
Dil-i pür-dāġ-ı lāleyle gülüñ çīn-i cebīninden

Dürrī

432. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
(fa'lün)

1 O şeb ki sāḳi-yi raʿnā yürür ṭurur oturur
Ayāġ-ı şemʿi eḥibbā yürür ṭurur oturur

2 Ne ḥāldür bu ki seyyāre vü tābet ü ḫāk
Hevā-yı meşḳile ḥālā yürür ṭurur oturur

3 Bahāra şükr éderek cūy u serv-i sebze vü ter
Bu gülşen içre ne zībā yürür ṭurur oturur

4 Düşüp ṭelāṭum emvāc-ı baḥr-ı ʿışḳa vücūd
Miṣāl-i geşti-yi deryā yürür ṭurur oturur

5 Bilür mi ṣor ḥarekāt u sükūn u ḥayretüni
Egerçi Dürri-yi şeydā yürür ṭurur oturur

Sükkerī

433. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[898]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Reng-i rūyuñ eṣer-i şerm midür ġāze midür
Yoḳsa ʿuşşāḳa yine bir ġażab-ı tāze midür

2 Cām-ı laʿl-i leb-i saḳīye mi şevḳuñ ey dil
Ġamze-yi şūḫ-ı siyeh-mest-i mey-i nāza mıdur

3 Ne édersin ḫam-ı gīsūda ḫalāṣ olmuşken
Niyyetüñ yoḳsa yine pençe-yi şehbāza mıdur

---

4 her güli biñ ġonçe-yi: yine her bir ġonce bir MK.

[898] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (EE: 193).

2 "şūḫ-ı siyeh-mest-i mey-i (EE)" kelimeleri Mecmû'a-yı Eş'âr'da okunamamıştır.

3 édersin: ararsın EE.

4 Rūz u şeb kūy-ı dil ü dīdede geşt eylersün
Ey ġam-ı ʿışḳ bu vādī saña dervāze midür

5 Yine ʿuşşāḳuña āheng-i nevā başlamadın
Perde-yi sāz-ı sitem nāġmeye āġāza mıdur

6 Sükkerī leẕẕet-i maʿnāya mı nāzuñ yoḳsa
Ṭūṭi-yi nāṭıḳa-yı ṭabʿ-ı seḥer -sāza mıdur

Dürrī

434. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 İştiyāḳ-ı dil ü cān şīveye mi nāza mıdur
Yoḳsa ẕevḳ-ı nigehi ġamze-yi ġammāza mıdur

2 Düşdi dil ġamze vü çeşmüñde yine bir derde
Ceng-i şāhīne midür pençe-yi şehbāza mıdur

3 Ġayrılar daḫı çekerler mi kemān-ı cevrüñ
Yoḳsa hep ġamuñ ʿaşıḳ-ı ser-bāza mıdur

4 Añdırur neş'e-yi ṣahbā-yı Elest'i el-ḥaḳḳ
Meyüñ ey pīr-i muġān köhne midür tāze midür

5 Gāh ẕer-i dīde-yi nigāh gāh teġāfül eyler
Şīve-yi sāḳi ʿaceb muṭribe mi sāze midür

6 Çekme zaḥmet yüri dīvāne misin ey dervīş
Bīmekr nāle-yi ʿuşşāḳa hem āġāza mıdur

7 Seni bir demde éder mālik-i genc-i Ḳārūn
Himmet-i ḫᵛāce-yi ġam ḳābil-i endāze midür

8 Dürriyā leḥce-yi pāküñde ʿaceb sūziş var
Niyyetüñ derd-i nihānīleri ibrāze midür

---

5 başlamadın: başlatduñ/ perde-yi sāz-ı sitem naġmeye: naġme-i perde-i sāz-ı ġama EE.
6 seḥer: suḫan EE.

[87a]

Ḳadrî

435. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Yāri gördüm ṣubḥ-dem mest-i ḫarāb olmuş yatur
Feyż-i tāb-ı cām-ı meyden āftāb olmuş yatur

2 Perde-yi pîrāhen-i nāmūsı ṣad çāk eyleyüp
Ḫırmen-i nesrîni anuñ bîniḳāb olmuş yatur

3 Mūbemū açmış gül-i rāzın anuñ bād-ı ṣabā
Gerdeninde kāküli pür-pîç ü tāb olmuş yatur

4 Seng-i dildür nāzdan vaż'-ı ḳadem ḳılmaz yine
Gerçi çoḳdur reh-güẕārında turāb olmuş yatur

5 Ḳadrinüñ ḥālin su'āl eylerse yārān-ı ṣafā
Ḫaste-yi ḫūbān-ı şehr-i 'Ayntāb olmuş yatur

Rāmî Paşa

436. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[899]

1 Biz ol 'āşıḳlaruz ki dāġımuz merhem ḳabūl étmez
O gülzāruñ ki āteşdür gül-i şebnem ḳabūl étmez

2 N'ola ben çekdigüm cevr ü cefāyı yār bilmezse
Dil-i ẕevḳ-āşnā-bār girān-ı ġam ḳabūl étmez

3 Sifāl-i köhneden nūş-ı meye mu'tād olan rinde
Mücevher cāmını biñ kerre ṣunsa Cem ḳabūl étmez

4 Sirişk-i çeşmi Nîl-i Mışra mümkin mi ḳıyās étmek
Bu bir deryā-yı pür-ḫūndur ki pîş ü kem ḳabūl étmez

5 Gül-i rengîn-i ruḫsārı o naḫl-i gülşen-i ḥüsnüñ
O deñlü nāzük-terdür ki Rāmî şemm ḳabūl étmez

[899] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (EH).

Faṣīḥ

437. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[900]

1 Pürdür o deñlü bezm-i ṭarabla serīrimüz
Ètmekde mevc-rīz-i tebessüm ḥaṣīrimüz

2 Olmaḳda üstüḫᵛān-ı tenümden çeke ẓuhūr
Gūyā ki ʿaḳd-i kāhrubādur żāmīrimüz

3 Bītāb-ı rūzgāruñ o berg-i ḫazānıyuz
Pervāz-ı reng-i bādı olur dest-gīrimüz

4 Pür-ıżṭırāb-ı tende çü mevc üstüḫᵛānımuz
Sīmāb daḫı bilmezüz āyā żamīrimüz

5 Çün sāye-ḫāk-perver-i hicrüz Faṣīḥ-zār
Baḫt-ı siyāhdur bizüm ancaḳ naẓīrimüz

(Derkenar 87a)

Neşāṭī

438. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[901]

1 Çāk çāk ol ʿışḳıla ḫūn-āb gelsün çeşmüñe
Laʿlini yād ét dür-i nāyāb gelsün çeşmüñe

2 Bāġ-ı ḥüsnüñ geh gülin seyr eyle gāhī sünbülün
Tābiş-i ruḫ ṭurra-yı pür-tāb gelsün çeşmüñe

3 Zīr-i zülfünde nigāh ét ʿārıż-ı pür-tābına
Nīm-i şebde pertev-i mehtāb gelsün çeşmüñe

4 Leblerin seyr ét temāşā ḳıl ruḫ-ı ḫūy-gerdişin
Geh ʿaraḳ gāhī şerāb-nāb gelsün çeşmüñe

5 Olma dil ḫāli Neşāṭī āb u tāb-ı ʿışḳdan
Mihr-i ruḫsārile dāyim āb gelsün çeşmüñe

---

[900] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (MF).
[901] (MK: 150).

[87b]

(Derkenar 87b)

Neşāṭī

439. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[902]

1 Geçdi dil bezm-i ṣafādan cām-ı ṣahbādan bile
Ẕevḳ-ı gülgeşt-i çemenden verd-i raʿnādan bile

2 Düşdi ṭabʿa ol ḳadar ẕevḳ-ı fenā kim cān u dil
Geçdi dünyādan degül ḥālāt-ı ʿuḳbādan bile

3 Oldı dil bir mertebe müstaġni-yi bezm-i cihān
Cām-ı Ḫıżrı çekmeye dest-i Mesīḥā’dan bile

4 Şuʿle-yi āhile rūşen ḫānedür dil eylemez
Ārzū-yı rūşeni mehden süreyyādan bile

5 Geldi āḫır ṭabʿa istiġnā Neşāṭī ʿışḳdan
Geçdi vaṣl-ı yārdan ẕevḳ-ı temāşādan bile

[87b]

Kemālī

440. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün

1 Çün meh-firāz çarḫ-ı berīndür münīrimüz
Yoḳdur naṣīb-i ḫākda bir ẕerre yérimüz

2 Vābeste eyleyen dili sevdā-yı çeşmidür
Āhūya ṣayd olur bu çerāgāhda şīrimüz

3 Memnūn-ı sīneñ olduġımuz muḫtefī degül
Rūşen-miṣāl-i āyine mā-fi’ż-żamīrimüz

4 Çün sāye ḫāk ile yeksān olursa dil[903]
Bizden çevirdi rūyın o mihr-i münīrimüz

5 Sevdā-yı kākülüyle Kemālī sen eyle āh
Ṭutsun meşām-ı ʿālemi būy-ı ʿabīrimüz

---

[902] (MK: 146).
2 dünyādan degül ḥālāt-ı: dil-berden degül dünyā vü MK.

[903] Mısra’, vezne uymamaktadır.

Rāmī

441. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[904]
(fa'lün)

1 Düşüp ayaġıña zülfüñ mi pest olup ḳalmış
Ya dil midür mey-i ʿışḳuñla mest olup ḳalmış

2 Gelür mi meclis-i ehl-i riyāya bir daḫı hiç
Göñül ki maḥrem-i Bezm-i Elest olup ḳalmış

3 Nigār u naḳşına dil meyl édüp firāḳuñıla
Diyār-ı Çīn'de ṣuret-perest olup ḳalmış

4 Murādı ʿāşıḳuñ öldürmek ol şehüñ ammā
O deñlü mest ki ḫançer-bedest olup ḳalmış

5 Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül Rāmī
Cemüñ piyālesidür ki şikest olup ḳalmış

Meẕākī

442. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[905]
(fa'lün)

1 Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
Tamām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

2 Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳı añlamayan
Miṯāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

3 Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i sāḳi idi
O cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

4 Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
Bu köhne mey-gede ki böyle pest olup ḳalmış

---

[904] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (EH).
[905] (MM: 416).
3 sāḳī: raġbet MM.
3 o: bu MM.
4 bu köhne: gedā-yı MM.

5 Mezāḳi ḥayret ile şāh-ı rāh-ı ḥasretde
Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-bedest olup ḳalmış

[88a]

Ṣāḥib

443. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Bī̇çāre dili ḫaṭṭ-ı siyeh-fāma düşürdük
Biz ṣoḥbetimüz yār ile aḫşāma düşürdük

2 Rūyuña baḳarken ḫaṭṭınuñ olduḳ esī̇ri
Kaʿbe hevesiyle yolumuz Şām'a düşürdük

3 Yārüñ bir iki būse alup dī̇delerinden
Sevdā-yı dili ḫırmen-i bādāma düşürdük

4 Çekdük o perī̇ rūy-ı dil-ārāmı kenāra
Geşti̇-yi yem-i kāmumuz eyyāma düşürdük

5 ʿIyd érdi elin öpdi o şāhen-şeh-i ḥüsnüñ
Bir rūz-ı neşāṭı iki bayrāma düşürdük

6 Bu naẓm ile Ṣāḥib olalı pī̇r ü maʿnī̇
Endī̇şemüzi vādī̇-yi ilhāma düşürdük

Cezmī̇

444. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Var ise seyr-i ḫaṭṭ-ı ʿiẕār eyledüñ göñül
Tecdī̇d-i şevḳ-ı köhne bahār eyledüñ göñül

2 Mānend-i bāde ṣubḥ ne bu bī̇ḳarārlıḳ
Beñzer ki geşt-i kūçe-yi yār eyledüñ göñül

3 Kālā-yı ʿışḳı ṣarf éderek her perī̇-veşe
Bāzār-ı iʿtibārda ḫʷār eyledüñ göñül

4 Olduḳ hemī̇şe ṭalib-i āsāyiş-i ḥużūr
Dī̇vāne-vār terk-i diyār eyledüñ göñül

5 Bir şīvekār ʿışḳına dil-beste eyledüñ
Cezmī-yi zārı şīfte-kār eyledüñ göñül

Nāmī

445. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
(fa'lün)

1 O meh ki naẓrede āyīne-veş sitāde degül
Miṣāl-i ṭūṭi-yi dil-ʿāşıḳān güşāde degül

2 Düşer mi mīve-yi kāmı niyāz-ı dāmenine
O naḫl-i nāza şu kim sāye-veş fütāde degül

3 Fütādesinden o serv étse sāyesin n'ola dūr
Ki şemʿ-i pāyına baḳsañ fürūġ-ı dāde degül

4 Figān ki ġamzesi cān ḳaṣdın étdi şimdi göñül
Unutdu ḳayd-ı ġam-ı zülf-i dil-rübāda degül

5 Niçün döker bu ḳadar der-i şāhvār-ı sirişk
Ḫayāl-i ḫālüñ eger çeşm-i rūşenāda degül

6 Bulur mı evc-i şeref āftāb-veş ol kim
Der-i niyāzına çün meh cebīn nihāde degül

7 Ṣoruldı cāna imiş Nāmiyā leb-i cānān
Metāʿ-ı nādiredür gerçi kim bahāda degül

[88b]

Şināsī

446. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[906]

1 Kesilmez oldu hergiz rūz u şeb eşk-i firāvānum
Ṣuyın buldurdı hicr ü firḳatüñle çeşm-i giryānum

2 Terāzū-yı firāḳuñla tenüm bir mūya dönmüşken
Vérür bir deste mūya ġıbṭa aḥvāl-i perīşānum

[906] (ŞAA: 128).
1 hergiz: şimdi / hicr ü firḳatüñle: āḫir aġlamaḳda ŞAA.

3 Beni ḫāke düşürdi şöyle baḫt-ı pürmevāniʿ kim
Reh-i kūyuñda pīçīde olur pāyıma dāmānum

4 O deñlü dāġdāġum fikr-i rūyuñla vérür neş'e
Güşāde-yi der-i gülzārdan çāk-i girībānum[907]

5 Şināsī gerçi ruḫṣat vérdi yār ammā telāşumdan
O pençe laʿlini biñ kerre geldi aġzıma cānum[908]

Riyāżī

447. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Gördüm leb-i meygūnuñı mestāneye döndüm
Almış mey-i ʿışḳuñ beni dīvāneye döndüm

2 Pür-şerḥa beden dīde-yi bīḫᵛāb ḳapanmaz
Ben şol der ü dīvārı yıḳıḳ ḫāneye döndüm

3 Yāri yoluna varmış idüm ṣavmaʿanuñ dün
Gördüm ötesi çıḳmadı meyḫāneye döndüm

4 Sūrāḫlar açdı tenüme tīr-i maḥabbet
Gör derd ü ġamuñla beni cānā neye döndüm

5 Bu fażl u kemāl ile Riyāżī vaṭanumda
Ġurbetde olan merdüm-i bīgāneye döndüm

Ḳavsī

448. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[909]
(fa'lün)

1 Hemīşe şemʿ gibi ṣarf-ı pīç ü tāb oldum
Zamāne her kimi yandurdı ben kebāb oldum

---

2 terāzū-yı: nizārı / Dönmişken: dönmişdür / mūya: zülfe ŞAA.

3 pürmevānīʿ: nāmüsāʿid ŞAA.

[907] Beyit Dîvân'da mevcut değildir. "Helāke bir ramaḳ var yār-ı cānuñ intiẓār eyle/ Ṣabā sende ḫaber yoḳ mu ʿaceb çıḳmaz dile cānum" beyti Dîvân'da mevcuttur (ŞAA: 128).

[908] Beyit Dîvân'da mevcut değildir. "'Ubūdiyyet idenler nā'il-i vaṣlum olur dirsen/ Şīnāsī kendi bendeñ mi degül devletli sulṭānum" beyti Dîvân'da mevcuttur (ŞAA: 128).

[909] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir (MÇ:773).

2 Anuñ cemāline her kim ki baḳdı ben eridüm
Çemende özgesi gül dérdi ben gül-āb oldum

3 Oda düşen od olur baḫt-ı vājgünımı gör
Ki ben bu odlar içinde eridüm āb oldum

4 Göñülden ötri güzel ʿömrümi tebāh étdüm
Bu bir ḫarābe içün ḫānümān-ḫarāb oldum

5 Bu ıżṭırāb ile hicrān ḥikāyetin Ḳavsī
Déme déme ki senüñ ḥālüñe kebāb oldum

[89a]

Mucīb

449. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Ḫaṭuñda gelse fikr-i ebruvāndan bir zamān geçmem
Ben iller geçdigi köprüden ey ḳaşı kemān geçmem

2 Getürmez yādına ʿuşşāḳını bir seng-i dilsün sen
Niçün ben ḫāṭıruñdan ey büt-i nāmihr-bān geçmem

3 Yine senden kesilmem ḳalbüm étsüñ ḍarbile meksūr
Yanuñdan dirhem-i kāsidveş ey ṣāḥib-ḳırān geçmem

4 Beni hicr ile ṭaşdan ṭaşa çalsañ pāy-māl étseñ
Yine mānend-i cū-kūyuñdan ey serv-i revān geçmem

5 Ne deñlü telḫ-kām-ı cerb-i şīrīnüñ olursam da
Seni faż̇l eyleyüp aġyāra ey şīrīn-zebān geçmem

6 Alınmış naḳd-i cāna mālikānemdür ġam-ı dil-ber
Bu sevdādan Mucīb-āsā édersem de ziyān geçmem

Ḥāmī

450. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[910]

---

3 vājgünumı gör: vājgünı görüñ MÇ.

[910] (KH: 198).

1 Ṭurup ey jāle āġūşunda bir dem hemdem olmazsın
Bu keyfiyetle zaḫm-ı ġonçeye sen merhem olmazsın

2 Seni öldürmese dest-i ḥınārīz ile ol āfet
Göñül ḥaddin bilüp mānend-i sīm-āb epsem olmazsın

3 Ḳanāʿat-pīşe ol hem-vāre pā-bercā olam dérseñ
Eger meyl-i teraḳḳī étmeseñ çün meh kem olmazsın

4 Budur żannum bu imsāk ile ey şūḫ-ı cihāñ-ārā
Güneş olsan żiyā-endāz-ı farḳ-ı ʿālem olmazsın

5 Ḥırās étme göñül mevc-i sirişkümden bu āteşle
Miṣāl-i ʿaks eger deryāya ġarḳ olsan nem olmazsın

6 Budur żannum ki zāhid bīmuḥābā nūş édersen sen
Vérirdüm destüñe ben cāmı rāżı bilsem olmazsın

7 Cihān sertā ḳadem mātemle lebrīz olmuş ey Ḥāmī
Vücūdın yorma kim dīvāne olsan bīġam olmazsın

Rāsıḫ

451. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[911]

1 Ey cān ṭabīb-i derd-i nihānı bilür misün
ʿIşḳuñ ne ḥālete ḳodı cānı bilür misün

2 Aġyāra luṭf baña sitem öldürür beni
Ètme efendüm étme amānı bilür misün

3 Erbāb-ı ʿışḳa ṭaʿnı ḳo zāhid şaḳın şaḳın
Ol āfet ü o şūḫ-ı cihānı bilür misün

4 Lüṭfuñ dirīġ étmez idüñ bir zamān idi
Ḳurbānuñ oldıġum o zamānı bilür misün

---

5 ḥırās étme: tesellī ol KH.
[911] (ÖÖ: 309).
2 -: u ÖÖ.
3 āfet ü: āfeti ÖÖ.

5 Rāsıḫ şikāyet étme kerem bil cefāsını
Kimdür o şāh-ı memleket anı bilür misün

(Derkenar 89a)

Rāsıḫ

452. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[912]

1 Benden o şūḫa ʿarż-ı ḫulūṣ ét cihān cihān
Çekdüklerümi söyle ṣabā hep yegān yegān

2 Añdurdı baña daḫı ṣırāṭ u ḳıyāmeti
Ol mū-miyān u ḳāmet-i bālā amān amān

3 Ḫūn-ābe-rīz-i ḥasret olur iki gözlerüm
Yād eyledükçe eski demi dil zamān zamān

4 Zülfüñ ne bīamān olur kim şehā dili
Ayırdı benden aldı götürdi keşān keşān

5 Rāsıḫ görürsen öp elin Allāh emāneti
Benden o şūḫa ʿarż-ı ḫulūṣ ét cihān cihān

[89b]

Fāyiḳ

453. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[913]

1 Refīḳ-i nāmuvāfıḳdan daḫı maʿḳūldür rehzen
Müsellemdür ʿaḳılsız dostdan ṣāḥib-ḫıred düşmen

2 Derūn-ı sīneye ṣad dāġ ḥasret oldı tāb-efgen
Yine ey cism-i zār derd-perver dīdeler rūşen

3 Èder āzürde bir ẓālim de elbet merdüm-i zārı
Alurmış intiḳām-ı zaḫm-ı pāyı ḫārdan sūzen

---

5 cefāsını: cefāsın ÖÖ.

[912] (ÖÖ: 311).

2 daḫı: bīm-i ÖÖ.

4 bīamān: bī-teraḥḥum/ dili: velī ÖÖ.

[913] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir. (FK: 173,174).

3 āzürde bir ẓālim de elbet merdüm-i zārı: bir ẓālimi elbetde bir ẓālim de āzürde FK.

4 Èderdi ḫārlardan dāmen-i gül-ġonçesin āzād
Olaydı kārger ṣaḫn-ı çemende cezbe-yi sūsen

5 Ḫarāb olsa göñül ʿayn-ı żarardur dāġ-ı hicrānuñ
Olur bir gūne raḫne ḫāne-yi vīrāneye revzen

6 Hemān bende édersin āzmāyiş tīr-i müjgānuñ
Hemīşe ey kemān ebrū nedür bu çekdigüm senden

7 Gümüş-ḫāne emīni oldı ṣandum kendümi Fāyiḳ
Èdince nāyil-i vuṣlat beni ol şūḫ-ı sīmīn-ten

Bahāyī

454. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[914]

1 Geh baña geh ol ḫançer-i bürrāna baḳarsun
Maḳṣūduñ eger cān ise cānā ne (ne) baḳarsun

2 Her vaʿde édersin niçe peymān ile muḥkem
Ammā yine ne ʿahde ne peymāna baḳarsun

3 Ṣad ḥayf u ṣad efsūs ki ol çeşm-i siyehle
Dānāyı ḳoyup merdüm-i nādāna baḳarsun

4 Ey ġamze-yi cellād nedür tā bu ḳadar nāz
İş görmede ḫod sen daḫı fermāna baḳarsun

5 Söyleşmek olurdı ġam-ı miḫnetle Bahāyī
Ammā yine sen ḫāṭır-ı yārāna baḳarsun

Naẓmī

455. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Mirʾāt-i dile ḫışm ile cānā ne baḳarsun
Maḳṣūd şikest étmek ise ya ne baḳarsun

2 Maʿẕūr ṭut ey ġamze-yi ḫod-bīn ḫod-ārā
Sen fitne-yi ol zülf-i perīşāna baḳarsun

---

4 éderdi: olurdı/ gül-ġonçesin āzād: gül-ġonce āzāde FK.

914 Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (EU).

3 Gelsek de eger meclise gitmek hevesiyle
Āvāre kebūter gibi yābāna baḳarsun

4 Geh āb gibi meşreb-i rindāna muvāfıḳ
Geh āteş olup bu dil-i sūzāna baḳarsun

5 Āmāde édüp ruḳʿa-yı eşʿāruñı Naẓmî
Ol pādişeh-i mülk-veş ʿirfāna baḳarsun

[90a]

Sırrî

456. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Tersān-ı ḳażā ġamze-yi āşūb-fitenümden
Lerzān-ı ḳader naẓra-yı şūriş-fikenümden

2 Sālim olamaz gūşe-yi çeşmümdeki ġamze
Āṣār-ı füsūn-ı nigeh-i pür-fitenümden

3 Pervāni-yi şemʿ-i ruḫ pür-nevm olup ḥüsn
Pervāz édemez pertev-i vech-i ḥasenümden

4 Gül-ġonçe olup ser-bikr-i yabān-ı ḫacālet
Hengām-ı suḫan şîve-yi nuṭḳ-ı dehenümden

5 Ḥūrān-ı bihişt olsa sezā būy-ı gedāyı
Gîsū-yı girihgîr-i şiken pür-şikenümden

6 Vā çeşm-i viṣālüm ola mānende-yi Yaʿḳūb
Bu yāftegān laḫlaḫa-yı pîrehenümden

7 Cānān lisānından édüp Sırrî bu naẓmı
Pür-şehd édeyüm kāmı meẕāḳı suḫanumdan

Rüşdî

457. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Mest olmadadur sāmiʿa nuṭḳ-ı dehenümden
Cūş eylese Kevṯer n'ola ẕevḳ-ı suḫanumdan

2 Bir şemmedür ancaḳ görinen feyż-i bahārı
Cismümde olan rāyiḥa-yı yāsemenümden

3 Cān ḳurtaramaz fitne daḫı beste olursa
Dām-ı ser-i zülf-i siyeh-i pür-şikenümden

4 Kārum yine nāz eylemedür gülse de ḫaṭṭum
Fāriġ olamam ḥāṣılı raġm-ı gühenümden

5 Ḥüsnüm göreli perde çeküp māh-ı şeb-ārā
Şerm étmededür şemʿ-i ruḫ encümenümden

6 Der-yūzi-yi nūr étmez idi mihr felekde
Meh kesb-i żiyā eylese vech-i ḥasenümden

7 Rüşdī baña emr ile o şūḫuñ dehenünden
Oldı bu ġazel bir gül-i zībā çemenümden

Ṣāḥib

458. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Alurlar zülf-i bir yüzden dil-i gīsūsı bir nūrdan
Hücūm-ı ḫāli bir yüzden ḫaṭ-ı dil-cūsı bir yüzden

2 Çeküp tīġ-ı girişme ġāret eyler ʿaḳl-ı ʿuşşāḳı
Nigāh-ı mestle her nergis-i cāẕūsı bir yüzden

3 Ḫayāl étdükçe ḥüsnüñ çāk çāk eyler dil-zārı
Ḫadeng-i ġamzesiyle ḫançer-i ebrūsı bir yüzden

4 Vücūdum pāy-tā-ser kākül étdi dāġ-ı ḥasretden
Ruḫı bir yüzden anuñ ḫāl-i ʿanber-būsı bir yüzden

5 Kimi gül dér kimi lāle ruḫ-ı dil-dāra ey Ṣāḥib
Güher süḫān-ı naẓmuñ cümle güft-gūsı bir yüzden

[90b]

Meẕāḳī

459. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[915]

1 Gel ey muṭrıb terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
Demādem bādi-yi ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

2 ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb étse
Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfa şeydür bu

3 Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
Füsürde-mevsim-i dem-serdi-yi eyyām-ı deydür bu

4 Bu neş'eyle n'ola āmāde-yi naḳd-i niyāz olsam
Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫᵛeydür bu

5 Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-yi ferḫunde-peydür bu

Rüşdī

460. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
(fâ'ilâtün) (fâ'lün)

1 Nāfe-yi çīn-i Ḫoten ṭurra ki olmaz hem-bū
Sünbül-i cennet eger olsa ġıdā-yı āhū

2 Görüp ebruñla māh-ı nevi ehl-i diḳḳat
Dédiler farḳı eger var ise ancaḳ bir mū

3 Heves-i zülfüñ ile ʿazm-i reh-i çīn étdüm
Saña şimdengirü ey gözleri āhū yā hū

4 Ḫāk-i pāyuñ gibi bir kühl-i cilā-baḫş olmaz
Yoḳ yére bād-ı ṣabā ʿālemi eyler tek-pū

5 Dil-i ʿuşşāḳ gibi ġarḳa-yı ḫūn olmazdı
Olmasa çeşm-i ciger ḫᵛāruñ eger kim cādū

---

915 (MM: 507).
4 neş'eyle: neşveyle MM.

6 Ser-nüviştüm ezeli böyle reh-i ʿışḳuñda
Serimüzden n’ʿaceb gitmeye fikr-i ebrū

7 Fikr-i zülfünde iken Rüşdi-yi ḥayret-zedenüñ
Perde-yi rāḥat olur çeşmine gelse uyḳu

Rāşid

461. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1 Cilve-yi naḳş-ı meveddet ḫāṭır-ı aḥbābda
İntiḳāş-ı ṣūret-i eşyāya beñzer ābda

2 Ḥālet-i taḫt-ı Süleymān’ı temāşā isteyen
ʿIydda görsün o şūḫı pele-yi dolābda

3 Devlet-i dünyā ile ʿāḳıl olur mı şād-ı kām
Ādeme vérmez feraḥ gencïne bulmaḳ ḫ^vābda

4 Ḫalḳ pïşinde olur zānūzen-i cāy-ı edeb
Ṭāʿat-i Ḥaḳḳla imāmuñ arḳası mihrābda

5 Dilden ümmïd eyleme āsāyiş-i ṣabr u sükūn
Rāşidā temkïn bulunmaz ḳulzüm-i sïm-ābda

[91a]

Münïb

462. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün

1 Kūyunda yārüñ ʿāşıḳ-zār-ı ġarïb ise
Ümmïd-i vuṣlat étmesün aṣlā lebïb ise

2 Ben derd-i ʿışḳ ḫastesiyem yoḳ devā baña
Gelmiş ʿilāc ḳaydına düşmüş ṭabïb ise

3 Germ-ülfet olmadın daḫı dil-dār ile henūz
Tedbïr-i fikret étmege düşmüş raḳïb ise

4 Ḳaṣdum nigār-ı kūyuna ʿazm idi ey göñül

Ètdi diyār-ı ġurbete ḥayfā naṣīb ise
5 Meylüm benüm o gül-ruḫadur eylemem fiġān
Bilmem ne dér gelüp çemene ʿandelīb ise

6 Cānın fedā éder yoluña eylemez dirīġ
Āvāre-yi maḥabbetüñ ancaḳ Münīb ise

Naẓīm

463. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[916]

1 Mey āşāmān-ı bezm-i ʿişrete ey ḫāne meyḫāne
Ḫuṣūṣā sāḳī-yi meclis ṣuna kestāne mestāne

2 Gelür bir gāh-ı kemterden sebük kūh-ı girān olsa
Eger bār-ı günāhum ḳonsa nāçīzāne mīzāna

3 Sözüñ zehr-ābe-nūşān-ı ġama tiryāk-i şevḳ olsa
Zebānuñ nīş-i āzār eyleme yārāne mārāne

4 Ṣafāsından éder saʿy u ṭavāf-ı Kaʿbe-yi maḳṣūd
Girüp iḥrām-ı şevḳa yüz sürer Ḫannāne Mennāne

5 Eger böyle ḳalursa feyżile nuṭḳ-ı cihān-gīrüñ
Naẓīmā ḥükm éder Turan ile Īrān'a mīrāna

Rāsıḫ

464. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[917]

1 Bıraḳdı nār-ı hicrāna kimüñ başına döndümse
Beni yaḳdı çü pervāne kimüñ başına döndümse

2 Èdersem nāle vü zārı n'ola senüñ felāḫın var
Ki āḫır atdı yabāna kimüñ başına döndümse

3 Kebū-ter gibi ḫūnīn-dīde olsam étmeñ istiġrāb

---

[916] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir. (PÇ: 662), (NG:426).
3 olsa: eyle NG.
5 eger böyle ḳalursa feyżile: olursa maẓhar-ı feyż-i Ḥudā NG.

[917] (ÖÖ: 326).
2 felāḫın: ḫalāsın ÖÖ.

Demādem ḳaṣd éder cāna kimüñ başına döndümse
4 ʿAceb mi girye vü āh eylesem mānende-yi gerdūn
Giriftār étdi bühtāna kimüñ başına döndümse

5 Èdüp pür-pīç ü tāb āḫır beni destār-veş Rāsıḫ
Ḳodı ḥāl-i perīşāna kimüñ başına döndümse

ʿİzzetā

465. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[918]

1 Cāme-yi gül-penbe açmış ey gül-i ḫod-rū seni
Bir gümüşden serve döndürmiş ḳad-i dil-cū seni

2 ʿIşḳıla düşdük beyābānzār-ı derd ü miḥnete
Bir gözi āhūya dil vérdük göñül yā hū seni

3 Āteşīn-āyīnedür gūyā baḳılmaz ḥüsnüñe
Şöyle raḫşān gösterür ol sīne-yi bī-mū seni

4 Bir nigāhuñ rubʿ-ı meskūnı bütün tesḫīr éder
Bir murabbaʿ vefḳa döndürmiş o çār-ebrū seni

5 Ḳande baḳsañ dest-i ḥayret ʿaḳla dāmen-gīr olur
Mūbemū siḥr eylemiş ol ġamze-yi cādū seni

6 Ṣoḥbet-i dūşīneyi aġyāra īmā étmede
Ḳorḳaram rüsvā éde ol dīde-yi āhū seni

7 ʿIşḳıla ḥüsn-imtizāc étmiş görünce ʿİzzetā
Sen ol āhū gözleri ol gözleri āhū seni

[91b]

Rāsıḫ

466. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[919]

1 Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstüne

---

[918] (AA: 249-250).
5 ʿaḳl-ı: ʿaḳla AA.
6 āhū: pür-gū AA.
[919] (ÖÖ: 325).

Urma zaḫm-ı sīneme peykān peykān üstüne
2 Dilde ġam var şimdilik sen gelme luṭf ét ey sürūr
Olamaz bir ḫānede mihmān mihmān üstüne

3 Rīze-yi elmās eker her açduġı zaḫma o şūḫ
Luṭfı var olsun éder iḥsān iḥsān üstüne

4 Yārdan mehcūr iken düşdük diyār-ı ġurbete
Dehr gösterdi bize hicrān hicrān üstüne

5 Hem mey içmez hem güzel sevmez démişler ḥaḳḳuña
Eylemişler Rāsıḫ'a bühtān bühtān üstüne

Naẓmī

467. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Göñül āşüfte cān āşüfte cism-i zār āşüfte
Nigāh āşüfte çeşm āşüfte zülf-i yār āşüfte

2 Perīşān eyleye demdür ṣabā gīsū-yı dil-dārı
Çemen āşüfte gül āşüfte vü gülzār āşüfte

3 Nice ārām éder dil vādi-yi mihr-i muḥabbetde
Nigār āşüfte yār āşüfte vü aġyār āşüfte

4 Demidür nāġme-yi şehsāz éderse bülbül-i şeydā
Nihāl āşüfte gül āşüfte vü ruḫsār āşüfte

5 N'ola endīşe-yi Naẓmī ġazeller söylese dāyim
Bahār āşüfte dil āşüfte vü dil-dār āşüfte

Ālī

468. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[920]

1 Nigeh ser-mest-i nāz u ġamze-yi ḫūnḫᵛār āşüfte
Kemend zülfdür hem ṭurra-yı ṭarrār āşüfte

2 Bu gün ṣaḫn-ı çemende gördüm ol serv-i ḫırāmānı

2 sen gelme luṭf ét: luṭf eyle gelme ÖÖ.
4 düşdük: düşdüm/ bize: bana ÖÖ.
[920] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (İA).

Girîbān çāk-i dāmen çînde vü destār āşüfte
3 Perîşān olmasun mı sünbül-i gülzār-ı endîşem
Ki ben āşüfte dil āşüfte zülf-i yār āşüfte

4 Ne ḫoş demdür ne ʿālemdür ola ʿarż niyāzmendin
Dil-i cānāna ḫurrem ḫāṭır-ı aġyār āşüfte

5 Revādur olsa reşk laʿl-i ruḫsārından ey Ālî
Cebîn-i ġonçe pür-çîn ü dil-i gülzār āşüfte

[92a]

Güẕārî

469. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Ebrūların ol kim meh-i tābānına çekdi
Ser-maṭlaʿ mevzūn idi dîvānına çekdi

2 Dîvānelerin defʿ-i cünūn étmege ol şūḫ
Zencîr-i ser-i zülf-i perîşānına çekdi

3 Sen mül ṣunalı kāse-yi laʿlüñ ile bezme
Sāḳî ayaġın gūşe-yi dāmānına çekdi

4 Zār eyledi Yaʿḳūbları Beyt-i Ḥazende
Ṣad Yūsuf'ı ol çāh-ı zaneḫdānına çekdi

5 Dūn ṣafḥa-yı sîmîn-bergi düşde Güẕārî
Āyîne gibi sîne-yi ʿuryānına çekdi

ʿİşmetî

470. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[921]
(fa'lün)

1 Ġam-ı cihānına bilsün o şūḫ-ı hercāyî
Çeken bilür ġam-ı ṭāḳāt-rübā-yı dünyāyı

2 Miṡāl-i ġonçe olur mı nühüfte āteş-i dil
Nesîm-i āh olıcaḳ şuʿle-ḫîz-i rüsvāyı

[921] (İİ: 108).

3 Ṣaḳın ṣaḳın ki muġaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel
Hezār pāre éder dāmen-i temennāyı

4 Niyāz-ı ḫançer-i āzār-bāḫş ġamze vü nāz
Girişme lāzime-yi ḫançer-i dil-ārāyı

5 Cihāna āteş urur sūz-ı ʿışḳ ʿİṣmetiyā
Eger güşāde édersem dehān-ı şekvāyı

Sāmī

471. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[922]
(fa'lün)

1 Ṣaḥīfe-yi raḳam-ı ḫaṭṭ-ı nev olınca yüzi
Ḥisāb-ı nuḳra-yı eşküm o demde buldı yüzi

2 Çemensitān-ı maḥabbetde nev-çerīde henūz
Yeñiçeride bir āḥu-nigeh ḳuloġlı ḳuzı

3 Ḫayāl-i laʿli ile bāde-nūş-ı şevḳ olalum
Lebi yānında şerābuñ ne dadı var ne ṭuzı

4 Görince cām-ı lebüñ zāhid oldı pür-güftār
Cemādı nuṭḳa getürdi anuñ laṭīfe sözi

5 Degüldür ābile laʿl-i lebinde ey Sāmī
O ṣāf-gevher-i pākīzenüñ göründi yüzi

[92b]
(Derkenar 92b)

Nedīm

---

3 muʿallā-yı: muġaylān-ı İİ.
4 ġamze vü: ġamze-i/ ḫançer-i: şīve-yi İİ.
[922] (FS: 371).
1 nuḳra-yı eşküm: naḳd-i sirişküm FS.
2 maḥabbette: melāḥatda FS.
3 Ḫayāl-i laʿli ile bāde-nūş-ı şevḳ olalum/ Lebi yānında şerābuñ ne dadı var ne ṭuzı: Firāḳ-ı būse-yi laʿl-i nemek-feşānuñ ile/ Mezāḳ-ı dilde şarābuñ ne dadı var ne tuzı FS.
4 laṭīfe: laṭīf FS.

472. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[923]

1 Ḫaṭṭ-ı sebz olmuş bedīd ol gerden-i kāfūrdan
Ey ʿaceb çıḳmış zümürrüd maʿden-i billūrdan

2 Mey-terāveş eyler emdikçe turunc-ı ġabġabuñ
Şöyle sīr ol çeşm-i nāzum neş'e-yi pür-zūrdan

3 Mūbemū diḳḳatle étdüm ḳıl ḳadar farḳ étmedi
Ḳaşlaruñ billāh begim dūşundaki semmūrdan

4 Dün çemenden sevdigüm naḫvetle geçdüñ baḳmaduñ
Serv-i reftārın görüp başın ṣalardı dūrdan

5 Nātüvānum şöyle kim mecrūḥ olup cismüm Nedīm
Geçse zīr-i sāye-yi müjgān-ı çeşm-i mūrdan

Nedīm

473. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[924]

1 Sīnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānum gibi
Geçme ey rūḥ-ı revān ʿömr-i şitābānum gibi

2 Perde-dār añlardum el-ḥaḳ ġoncayı gördüm seḥer
Ol daḫı lebrīz çāk olmuş girībānum gibi

3 Pīç pīç oldı ḳalem gelmez daḫı taʿbīre ḥayf
Vaṣfı ol gīsūlaruñ ḫᵛāb-ı perīşānum gibi

4 Geçmem o gülden gül-āb almazdan evvel mūyumuñ
Her biri inbīḳ-i zehr-āb olsa müjgānum gibi

5 Cüst [ü] cū étdüm yine cānā Nedīmā bendeñi
Bir efendi bulmadum devletli sulṭānum gibi

---

[923] (MMN: 251).
2 çeşm-i nāzum: mest-i nāzum MMN.
3 diḳḳatle: diḳḳatler / étmedi: etmedim MMN.
4 çemenden: çemende / naḫvetle: mestāne MMN.

[924] (MMN: 273).
2 ol ġonçe: el-ḥaḳ ġoncayı MMN.

Nedîm

474. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[925]

1 Bir şeker-ḫandeyle bezm-i şevḳa cām étdüñ beni
Nîm ṣun peymāneyi sāḳî tamām étdüñ beni

2 Şuʿle serv-āsā çıḳar ḫākümden ol yérlerde kim
Pāymāl tevsen āteş-i ḫırām étdüñ beni

3 Nükhet-i gîsū ile geldüñ yine āh ey nesîm
Ṭurra-yı sünbül ṣıfat āşüfte-kām étdüñ beni

4 Cilve-yi ḥüsnüñle her mūyum perî-ḫîz olmada
ʿIşḳıla ser-tā-ḳadem āyine-fām étdüñ beni

5 Böyle ser-mest-i ḫarāb étme Nedîm-zār-veş
Nîm ṣun peymāneyi sāḳî tamām étdüñ beni

Nedîm

475. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[926]

1 Ey ṭurra bāġ-ı ḥüsnde sünbül misün nesin
Zülf-i nigāra yoḳsa ḳaranfül misün nesin

2 Ey ḫāl pāsbānı mısın sen o gerdenüñ
Kāfūr içinde ḥabbe-yi fülfül misün nesin

3 Ey ḫaṭṭ senüñle ḥüsn ü ruḫ u leb güşādedür
Sen şāriḥ-i kitāb-ı Gül ü Mül misün nesin

4 Feryād ey girişme āman ey nigāh amān
Zehr-i ḫıred belā mı taḥammül misün nesin

5 Luṭf ile érsün ol ḳadd-i bālāya destimüz

---

[925] (MMN: 274).

[926] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (MMN: 239).

1 Zülf-i nigāra: ey ḫāl-i fitne MMN.

3 ruḫ u leb: ruḫ-ı leb MMN.

4 belā mı: belā-yı MMN.

Gel gel yetiş amān ki teġāfül misün nesin
6 Ḫoşdur tekerrürüñ dile ey lehçe-yi Nedīm
Bilmem gülū-yı şīşede ḳul ḳul misün nesin

[93a]

Nāmī

476. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Ey ḫaṭ riyāż-ı çehrede sünbül misün nesin
Reyḥān mısun benefşe misün gül misün nesin

2 Ḳoymaz gözüm sipāhī duta ḥüsni kişverin
Ey zülf sen arada ḳarāvül misün nesin

3 Ser-germ-i ʿışḳı ḥalḳa éden başa gezdüren
Ṭūl-i emel netīcesi kākül misün nesin

4 Medd-i başar dayaġı ile ḳarşuda duran
Ey ḥasretüm liḳāsı yasavul misün nesin

5 Nāmī ne şūrdur bu ġazel ṣaldı ʿāleme
Gülzār-ı mülk-i Rūm'da bülbül misün nesin

Nāmī

477. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Her-çend ki Rūm içre ġam u renc bulunmaz
Ammā ne ki bir mūnis-i pür-ġunc bulunmaz

2 Bir vechle dīvāne göñül bulmadı hem-dem
Vīrāne olup n'oldu ki bir genc bulunmaz

3 Yüz nükte ile ḳaldı göñül ṭā'ir-i ḫāmūş
Feryāduña bir murġ-ı nevā-senc bulunmaz

4 Beş gün ki bu Rūm içre iseñ göñlek ütülme
Yedi felek altında şeş ü penc bulunmaz

---

5 ile irsün: et yetişsün MMN.
5 -: yetiş MMN.
1 ḫaṭṭ riyāż-ı çehrede: zülf bāġ-ı ḥüsnde (Aİ: 480)

5 Ṣofrā-yı heves nāmumı telḫ eyledi Nāmī
Ey v'ey ki bir ġabġab-ı nārenc bulunmaz

Nedīm

478. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[927]

1 Çeşmüñ gibi bir sāḥir ü pür-ġenc bulunmaz
Ḫaṭṭuñ gibi bir nüsḫa-yı nīrenc bulunmaz

2 Hüdhüd gibi bīnā gerek anı arayanlar
Vīrāneye būm olmaġıla genc bulunmaz

3 Eyyām-ı heremde ṭutalum genc bulunmuş
Ādem o zamān neyleyeyim genc bulunmaz

4 On bir yaşına girmiş o meh-pāreyi gördüm
Kim dédi ki ʿālemde şeş ü penç bulunmaz

5 Limoni ḫıṭāyīde o mestāne nigāh ét
Hīç böyle celī şaʿşaʿa nārenc bulunmaz

6 ʿArż ét suḫanuñ āṣaf-ı ẕīşāna Nedīmā
Her demde bu mesnedde suḫan-senc bulunmaz

[93b]

(Derkenar 93b)

Nedīm

479. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[928]

1 Biri biriyle müjgān ṣafları ġavġāya girmişdür
Nigāh-ı ġamze gūyā ṣulḥ içün ārāya girmişdür

2 İşitdüm dür ṣadef pīrāhenin çāk édüp çıḳmış
Meger ol dil-ber-i sīmīn-beden deryāya girmişdür

3 Fürūg-ı ḳūhsār-ı āheni āb eylemek mümkin

---

[927] (MMN: 228).
[928] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (MMN: 222).

Ol āteş kim ḫayālüñle dil-i şeydāya girmişdür
4 Bügün pek ser-firāz u şādmān gördüm Nedīmā'yı
Meger kim meclis-i maḫdūm-ı bīhemtāya girmişdür

Nedīm

480. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[929]
(fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Āfet-i cān dédiler ġamze-yi cellāduñ içün
Naḫl-i gül söyledüler ḳāmet-i şimşāduñ içün

2 Yazdı çün kilk-i ḳażā fitne vü āşūb emrin
Ara yérini açıḳ ḳodı senüñ aduñ içün

3 Çeşm-i ebrūya ḳafādārsın ey zülf-i siyāh
Sen de kāfirsin o kāfirlere imdāduñ içün

4 Sen ki bülbül gül içün nāle édersün bīderd
Seni gülden ayırur nāle vü feryāduñ içün

5 Çoḳdan ey kilk-i Nedīmā niçün olduñ ḫāmūş
Bizi ḥasretde ḳoduñ naẓm-ı nev-īcāduñ içün

Nedīm

481. Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün[930]

1 Yazanlar peykerüm destümde bir kāşī sebū yazmış
ʿAceb meşrebçe taḥrīr eylemiş elḥaḳ nigū yazmış

2 Cüvānum bir lüġat gördüm lisān-ı ʿışḳ namında
Bélüñ ṭūl-i emel āġūşum adın ārzū yazmış

3 Èdüp hū hū déyü feryādına telmīḥ ʿuşşākuñ
Celī ḫaṭṭla cüvān nāzenīnüm çifte hū yazmış

4 Miyān-ı yāre dil-cūdur démek ḳaṣd eylemiş ammā
Yañılmış ḫāme-yi muʿciz raḳam dil-cūyı mu yazmış

---

[929] (MMN: 246).
[930] (MMN: 230)
1 kāşī bir: bir kāşī MMN.

5 Nedīmüñ ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı şevḳ-āmiz düşmen pek
Şanursın kim durup bir dil-berle ol rūberū yazmış

Nedīm

482. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[931]

1 Riyāsı zāhidüñ der-kārdur dil-ber ḫuṣūṣunda
Velikin ẓālimüñ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣūṣunda

2 Ḳuşaġı tügmesin çözmekde yoḳdur bīm ammā kim
Yürek ditrer kemer-bendindeki ḫançer ḫuṣūṣunda

3 Dirīġā olmadıḳ bir dil-güşā maʿşūḳa dil-dāde
Hele āyīnemüz bībaḫt-ı rūşenger ḫuṣūṣunda

4 Bu gün cānān mevāʿīdin ḥisāb étdükde ʿuşşāḳa
Yine vāfir nizāʿ oldı bizüm defter ḫuṣūṣunda

5 Varırsañ ḫāne-yi ḫummāra luṭf ét sāḳi unutma
Dil-i zāruñ recāmend olduġı sāġar ḫuṣūṣunda

6 Nedīmā sīne vü bāzuñı nerm ét yār geldükçe
Müsāfir rāḥat ister bāliş-i pister ḫuṣūṣunda

[94a]

Vaḥīd

483. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[932]

1 Cihān pür-şūr bir ḫūrşīd-i meh-peyker ḫuṣūṣunda
Nizāʿı eksük olmaz ʿālemüñ dil-ber ḫuṣūṣunda

2 Ṣafāyı meşreb-i rindi ʿumūm üzre éden inkār
Ne söyler cām-ı Cem mirʾāt-ı İskender ḫuṣūṣunda

3 Güzeller leşker-i ʿuşşāḳuñ efzūn olduġın ister

---

[931] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (MMN: 256).
2 bīm: ḫavfum MMN.
4 cānā: cānān MMN.
5 dil-zāruñ: dil-i ẓann MMN.
6 bāliş-i pister: bāliş ü pister MMN.
[932] Gazel Dîvânda 8 beyittir (BK: 720).

Taḳayyüd eyler elbet şāhlar ʿasker ḫuṣūṣunda
4 Mufaṣṣal şerḥ éder icmāl-i dāġ-ı sīnemi āhum
Raḳamsız ṣıfr-ı bīmaʿnā olur defter ḫuṣūṣunda

5 Hünermendüñ naṣībi micmer-i ʿālemde āteşdür
Bu ḫāṣiyyet ʿayāndur ʿūd ile ʿanber ḫuṣūṣunda

6 Vaḥīdā nükte-sencān-ı cihān şāyestedür cümle
Saña taḥsīn éderlerse bu şiʿr-i ter ḫuṣūṣunda

Nedīm

484. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[933]

1 Sürme-yi ḫaṭ nergis-i gūyāyı ḫāmūş eylemez
Sāḳī-yi āşūb-ı maḥmūrın ferāmūş eylemez

2 Ẕevḳ-baḫş-ı ḫᵛāb-ı nūşın fikr-i laʿlüñden senüñ
Gül şekersiz ḳahveyi erbāb-ı dil nūş eylemez

3 Èdemez kesb-i cefā āyīne-yi endāmveş
Ol ki bir kez yāri sertāpā der-āġūş eylemez

4 Zāhid-i rūbeh-firīb eyler riyā ṣahbāya līk
Èdigi bīdādı nuḳl-i bādeye hūş eylemez

5 Şeh-levend-i feyż çıḳmaz seyre tā kim sāḳiyā
Bāde-yi gül-rengi raḫş-ı cāma zīn-pūş eylemez

6 Çoḳ zamāndur peyker-i tīġ-i zebānuñdan Nedīm
Ḫūn-ı naẓm-ı tāze deryālar gibi ḫūş eylemez

Nedīm

485. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[934]

1 Her ṭurrasında biñ şiken-i dil-rübāsı var

---

6 cihān: zamān BK.

[933] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (MMN: 228).

2 laʿlünden: laʿlindir MMN.

3 kesb-i cefā: kesb-i ṣafā MMN.

4 nuḳl-i bādeye: nuḳl-i meclise MMN.

[934] Gazel, Dîvân'da 6 beyittir (MMN: 219).

Her bir şikenc-i ṭurrada biñ mübtelāsı var
2 Bir çeşmi var ki bir niçe yüz biñ fesān bilür
Biñ hem-zebān u hem-dem ü biñ āşnāsı var

3 Bir pür-nemek girişmesi bir ṭatlu ḫandesi
Bir sükkerīn tekellümi bir ḫoş edāsı var

4 Kim vaṣfını ne ben diyeyim ḫod ne sen işit
Ammā biraz vefācığı yoḳdur şurası var

5 Bilseñ begüm éderdi seni eşk bīḳarār
Şimdi Nedīmüñ öylece bir mācerāsı var

(Derkenar 94a)

Nedīm

486. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[935]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Sen de bir vaḳt ola nūş-ı mey-i nāb eyleyesün
Gülesin açılasın refʿ-i ḥicāb eyleyesün

2 Dest-i cevrüñden olan çāki alup sīnemden
Bir zamān zīver-i dāmān-ı niḳāb eyleyesün

3 Meded ey āh-ı seḥergeh saña kim dédi varup
Böyle ol āfeti ser-germ-i ʿitāb eyleyesün

4 Dehenüñden ki göñül eyledi bir būse ricā
Saña lāyıḳ mı ki yoḳ déyü cevāb eyleyesün

5 Ey ṣabā luṭf édüp eşnā-yı tekellümde aña
Ey Nedīm aġladıcı déyü ḫıṭāb eyleyesün

[94b]

(Derkenar 94 b)

[Nedīm]

---

2 fesān: lisān MMN.
4 yoḳdur: nāḳış MMN.
935 (MMN: 248).

487. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[936]

1 Ḥayfā-güẕār-ı sīne-yi ḥasret-keşīdeden
Āb oldı aḳdi dildeki peykān-ı dīdeden

2 Der-kār olursa terbiyet-i ʿışḳ-ı nev-bahār
Güller biter cigerdeki ḫār-ı ḫalīdeden

3 Peyveste ebruvānuñı yād eyleyüp senüñ
Gitmez ṭanīn güş-ı kemān-ı keşīdeden

4 Temkīnüñ iʿtibārını seyr ét ki feyż alur
Peymāne-yi şarāb ḫam-ı āramīdeden

5 Cām-ı şarāb gör bize sen şimdilik Nedīm
Fersūdedür dimāġ ġazelden ḳaṣīdeden

Nedīm

488. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[937]

1 Dirīġ-āyīne āsā bulmadum yüz ser-tırāşumdan
Ḫurūş-ı mevce-yi deryā-yı ḥasret aşdı başumdan

2 Süvār ol ey perī gerdişler ét gülgūn-ı eşkümle
Ki ben ebrū-yı zīn āmāde étdüm aña ḳaşumdan

3 Girībān çāk olup ḥayretle şundum destine nāgeh
Dil-i ṣad pāremi ben şāne ẓannetdüm telāşumdan

4 Daḫı gelmez kelāl ol nīşter-i ser-tīz-i müjgāna
Felekler şīşe-yi ḥaccāma döndi ḳanlu yaşumdan

5 Nedīmā daḫı cünbiş gelmedün ol ṭāḳ-ı ebrūya
Nigūnsār oldı biñ kūh-ı taḥammül irtiʿāşumdan

ʿĀşım

489. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[938]

---

936 (MMN: 247).
937 (MMN: 251).
1 mevce-yi deryā-yı ḥasret: āb-ı şemşīr-i teġāfül MMN.
2 eşkümle: çeşmümle MMN.
5 gelmedün: gelmedi MMN.
938 Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).

1 Görelden nīşter-i ser-tīz-i ġamze ser-tırāşumdan
Hezārān ye'sle ḫūnāb-ı ḥasret aşdı başumdan
2 Keremkārān-ı ʿaṣruñ vażʿ-ı nāhem-vārını çekmem
Helāk olsam şikāyet eylemem veçh-i meʿāşumdan

3 Amān ey ḫod-fürūş-ı ʿişve almazsañ da seyr eyle
Ne gevherler olur rīzende çeşm-i ḳaṭre pāşumdan

4 Şeb-i hicrān ile bir maḫzen-i yaḫ-pāredür cismüm
Olur kāv-ı zemīn lerzende farṭ-ı irtiʿāşumdan

5 Nümāyān olmasun rāz-ı muḥabbet déyü ḫavfumdan
Perestiş eylerüm her gördigüm şaḫṣa telāşumdan

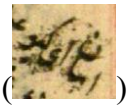
6 Leb-i ḫuşkum o deñlü ye'sile peyġūle-yi ġamda
Serābı lücce-yi ʿummān ḳıyās étdüm ʿaṭāşumdan

7 N'ola naẓmum serāser ʿarż édersem nükte sübḫāna
Utanmam ʿĀṣımā sūḳ-ı meʿānīde ḳumāşumdan

ʿĀṣım

490. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[939]

1 Biri biriyle nāz u işveler ġavġāya girmişdür
Girişmeyle teġāfül menʿ içün araya girmişdür

2 Amān ey gīsu () ʿişve pāk helāk ü meşreb olduñ sen
Sinān-ı nevk-i ġamzeñ çāḳ-dil-i şeydāya girmişdür

3 Sevād-ı ḫaṭṭ degüldür ʿārıż-ı cānānede peydā
Ḥasen mātemler étmiş bir siyeh ḫārāya girmişdür

4 Degül bīhūde nālişler fiġānlar dilde bezmüñde
Taḥammül cāmesin çāk eyleyüp şekvāya girmişdür

5 Kebūdī cāmeler giymiş ḳıyās étdüm meger ʿĀṣım

[939] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).
1 Mecmû'ada "şİveler" yazılmışsa da vezin gereği "işveler" okunuşu tercih edilmiştir.

O māh-ı evc-i ʿişve ebr-i istiġnāya girmişdür

[95a]

Nedîm

491. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[940]

1 Yine ol meh meger ʿuşşāḳdan rūyuñ nihān ṭutmış
Ki kūyın serbeser hengāme-yi şāhum amān ṭutmış

2 Degül çeşm-i kebūd ol ebruvānuñ zîr-i ṭāḳında
İki āvāre ḳumrıdur ki gelmiş āşiyān ṭutmış

3 Yürüt peymāneyi cānlar bağışla sen de ey sāḳî
Ki muṭrıb rāḥatü'l-ervāḥ ile devr-i revān ṭutmış

4 ʿAceb mi el ayaḳ ṭutmazsa rindān-ı ḳadeḥkeşde
Teb-i endūh u ġam ol nātüvānı çoḳ zamān ṭutmış

5 O ḫūn-āşāma étmiş mācera-yı ʿışḳımız işrāb
Yine ey dil meger bu dîde-yi giryān-ı ḳan ṭutmış

6 Gelür ol şūḫ-ı nāzende iki desti yine ḳanda
Bir elde sāġar u bir elde cām-ı erġuvān ṭutmış

7 Bu gün gördüm Nedîmā geçdi biñ naḫvetle dil-dāruñ
Girişme dāmenin destin ḥınā vü ḥüsnin ān ṭutmış

Nedîm

492. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[941]

1 Nigāh ét ʿāşıḳ-āzārî-yi çarḫ-ı bîgüneh-gîre
Ki çekmiş bîd-i Mecnūn déyü ṭarf-ı cūda zencîre

2 Dili hem-çün ketān fersūde étdi bir siyeh-çerde

---

[940] Gazel, Dîvân'da 8 beyittir (MMN: 230).
1 meger: bu şeb MMN.
4 ʿaceb: - MMN.
4 ġam: hecr MMN.
5 ʿaşḳımuz: ʿaşḳımı MMN.
7 ḥınā vü ḥüsnin ān: ḥınā-yı ḥüsn ü ān MMN.

[941] (MMN: 263).
1 déyü: gibi MMN.

Ki ṭaʿn eyler beyāż-ı gerdeni mehtāb-ı Keşmīr'e

3 Gören ebrūlar üzre pīçişin ol kākül-i zerdin
Şanur zer-ḥall ile āyet yazılmış rūy-ı şemşīre

4 Hemān ʿāşıḳ tehī mīnā-yı çeşmi eyler āmāde
Perīzād-ı ḫayāli dil-rübā ḳābil mi tesḫīre

5 Olur pes-māndegī elbet muḳarrer ḥaşr-ı maṭlabdan
Ki bāʿiş mübtedā-yı maʿni-yi ḥaşr oldı teʾḫīre

6 Temāşā eyleyelden gülşen-i ḥüsn-i dil-ārāsın
Nedīmā çeşm-i ter ḥayretle döndi cūy-ı taşvīre

Nedīm

493. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[942]

1 Cūş-ı mey şeydāsıdur keyfiyyet-i güftārımuñ
Ḫande-yi gül mestidür peymāne-yi ser-şārımuñ

2 Neş'e-yi mey dāmen-i deştümde bir ser-çeşmedür
Cām-ı Cem bir lāle-yi ḫod-rūsıdur kuhsārımuñ

3 Vaṣf-ı ḳaddüñle ḳıyāmetler ḳopardum şöyle kim
Mihr-i maḥşer şemse-yi dīvānıdur eşʿārımuñ

4 Bü'l-ʿaceb kāşāne-yi nūrum ki tāb-ı āftāb
Mevc-i deryā-yı fürūġ u tābıdur dīvārımuñ

5 Vaṣf éden ṣubḥ-ı bahāruñ ṣafvet-i ṭabʿuñ Nedīm
Görmemişdür cūşiş-i feyż-i dil-i bīdārımuñ

(Derkenar 95a)

[Nedīm]

494. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[943]

---

5 maṭlabdan: maṭlabda MMN.

[942] (MMN: 237).

2 neş'e-yi mey: neşve-yi mey MMN.

5 feyż-i: feyżin MMN.

(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Dili raḳṣ-āver éder ṣabr édemem mā ḥaṣalı
Yüregüm oynadı gördükde o çeng-i güzeli

2 Al eteklik olalı cūy-ı ḥabāb üzre ḥabāb
Pür-hevā étdi dil-i naġme-yi der ten teleli

3 Şevḳıla vāʿiẓ-i şehr atdı ridāsın çarḫa
Böyle şāl oynuna çıḳmadı daḫı şeyḫ olalı

4 Āsmānda bıraġup zühre elinden çengi
Def gibi ḳızdı daḫı dāyireden çekdi eli

5 Bir perī eylemedi çāre dil-i nāçāre
Muṭrıbuñ çaḳçaḳı çār-pāresine çarpılalı

[95b]

Nedīm

495. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[944]

1 Cūy gösterdi yine āyīneveş rūy-ı güli
Pençe-yi mihr açdı hem-çün şāne zülf-i sünbüli

2 Şöyle gülşen pür-ṭarab kim gūşlar farḳ eylemez
Ḳahḳaha-yı ḫande-yi gülden nevā-yı bülbüli

3 Gülşen-i ḥüsnüñ gören sünbül-hevā-yı dil-keşin
Ebr-i müşkinveş ṭaġıtdıḳça nesīm ol ḳāküli

4 Eylemiş gūyā ki Ḥaḳḳ īcād cism-i nāzüküñ
Eyleyüp āmīḫte būy-ı güle reng-i müli

5 Tāze maʿnī rū-nümā naẓm-ı selisüñden Nedīm
Cūy gösterdi yine āyīneveş rūy-ı güli

---

[943] (MMN: 274).
2 ḥabāb: murād MMN.
2 pür-hevā: ber-hevā / teleli: yeleli MMN.
4 daḫı: yüzi MMN.
[944] (MMN: 275).

Nedīm

496. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[945]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Sāḳiyā hūşum alan zemzeme-yi çeng midür
Yoḳsa destindeki peymāne-yi gül-reng midür

2 Leẕẕetinden nice āb olmaduñ ol laʿl-i terüñ
Meded ey sāġar-ı yāḳūt dilüñ seng midür

3 Bir nihānīce tebessümde mi ṣıġmaz cānā
Söyle billāh dehenüñ tā bu ḳadar teng midür

4 Perde-yi şermi giderdüñ ruḫ-ı zībāsından
Ḳaṣd o gül-çehreye ey duḫt-ı ʿineb reng midür

5 Vird-i ḫandān mı yāḫūd ḳuçe-yi verd-i terde
Dest-i tārāc-ı ṣabādan çözilen teng midür

6 Naġmeñe tīr-i nigeh pīşrev olmaḳda meger
Muṭrıb ebrūda kemānuñla hem-āheng midür

7 Ne bu [nev-]ṭarz-ı ṭırazende Nedīmā bilmem
Üstād-ı ḳalemüñ ḫāme-yi Erjeng midür

Nedīm

497. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[946]

1 Olsa da ḫāmūş laʿl-i ʿişve perdāzuñ senüñ
Lāl éder Hārūt'ı çeşmān-ı suḫan-sāzuñ senüñ

2 Mıṣraʿ-ı mevzūndur ammā nāresādur serv-i bāġ
Eyleye tażmīn meger ḳadd-i ser-efrāzuñ senüñ

3 ʿĀşıḳa ḳaṣduñ nümāyān olmamaḳ mümkin midür

---

[945] (MMN: 221).
4 ruḫ-ı zībāsından: ruḫ-ı pür-tābından MMN.
5 laʿl-i ḫandān: vird-i ḫandān MMN.
7 ṭarz-ı ṭırāzende: nev-naḳş-ı ṭırāzende / bilmem: yoḫsa MMN.
[946] (MMN: 238).

Ol nigāh-ı ṣad zebāndur çünki ġammāzuñ senüñ

4 Bir nigāh-ı āşinā besdür bize muġpīçeden
Baʿd-ezīn ey duḫter-i rez çekmezüz nāzuñ senüñ

5 Baḫtı bīdār eylemek āsān hemān olsun bülend
Ey ḫurūş-ı nāle-yi şebgīr āvāzuñ senüñ

6 Gūşe-yi ebrū-yı dil-berden yamān oldı Nedīm
Şīve-yi dil-dūz-ı nevk-i kilk-i ẓannāzuñ senüñ

[96a]

Nedīm

498. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[947]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Sīne-yi tengde bend ét hele evvel nefesüñ
Ṣonra gör himmet-i vālāsını feryād-resüñ

2 Murġ-ı āvāre-yi āmāde-yi pervāz éde gör
Dest-i eyyām şikest étmeden evvel ḳafesüñ

3 Mekteb-i sīnede bir ṭıfl-ı hüveydādur dil
Kim henūz añlamamış farḳını ʿışḳ u hevesüñ

4 Bunca demdür kim gülün eyledi bülbülden dūr
Dād elinden bu şikest olası künc-i ḳafesüñ

5 Himmet ey ḳāfile-sālār-ı ṭarīḳat tā çend
Dūrdan gūşumı pür-şūr éde bang-i ceresüñ

6 Beni tā şöyle ḫarāb eyle ki sāḳī dilde
Neş'e-yi mey ṣanam endūhını bīm-i ʿasesüñ

7 Ṣıdḳa ṣarf édegör enfāsuñı çün ṣubḥ Nedīm
Maṭlaʿ-ı mihr ola tā kim nefes-i bāz u pesüñ

---

947 (MMN: 237).

6 ṣanam: ṣayam MMN.

Nedîm

499. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[948]

1 Ḫaṭṭuñ ki reşk-i faṣl-ı bahārān olup gelür
Ser-māye-baḫş-ı sünbül-i reyḥān olup gelür

2 Gördüm o serv-ḳāmetüñ ardınca rūz-ı vaṣl
ʿÖmr-i fürū-güẕeşte şitābān olup gelür

3 Yād-ı ḫaṭṭuñla neş'e-yi ḥayret derūnuma
Çün seyl-i nev-bahār ḫurūşān olup gelür

4 Dūşîne mülk-i ḥüsne giden kārbān-ı hūş
Gördüm seḥer-ceres gibi nālān olup gelür

5 Maʿnā-yı tāze kūçe-yi dilden zebānuma
Yād-ı lebüñle mest-i ḫırāmān olup gelür

6 Dil ḥāciyān-ı kūy-ı miyānında şevḳıla
Hem-çün çerāġ-ı ḳāfile sūzān olup gelür

7 Cānā gözine ḥasret-i laʿlüñle ʿāşıḳuñ
Keyfiyyet-i şarāb ḳızıl ḳan olup gelür

8 Çıḳmış henūz ḫāne-yi āyîneden o māh
Esrār-ı ḥüsn ü ānına ḥayrān olup gelür

9 Uyḫuya vardı gözleri daḫı o ġamzeler
Ġāret-geri metāʿ-ı dil ü cān olup gelür

10 Vaṣfuñda müjdeler saña ki bir kārbān suḫan
Kilk-i Nedîm-i şūḫuñı ḫūbān olup gelür

[96b]

Nedîm

---

7 bāz u pesiñ: bāz-pesiñ MMN.

[948] Gazel, Dîvân'da 11 beyittir (MMN: 224).

10 ḫūbān: cūyān MMN.

500. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[949]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Ser-i zülfüñde fiġān eylemek āyīn oldı
Nāle-yi dil-ceres-i ḳafile-yi Çīn oldı

2 Āb-ı ḥayvāndan iki cedvel olup efsürde
Şūḫ-ı sīmīn-tenüme sāḳ-ı bilūrīn oldı

3 ʿUḳde-yi ḫāṭırı biz ʿuḳde-şitāb étdükçe
O büt-i ser-keşüñ ebrūları pür-çīn oldı

4 Ṣafvet-i ṭabʿımuz arturdı ġurūr-ı ḥüsni
Mest-i nāzım baḳup āyīneye ḫod-bīn oldı

5 Sūz-ı ʿışḳ olmadı derdüme devā ḥayf Nedīm
Baḫt-ı ḫᵛābīdeye dāġum gül-i bālīn oldı

Nedīm

501. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[950]
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Ḫasteliklerden emīn olmaya çeşm-i siyehüñ
Mūmiyā bulmaya ʿālemde şikest-i külehüñ

2 Sen ki āġāz édesin gerdişe çün nūr-ı nigāh
Perde-yi çeşmi perī-zāde döner cilvegehüñ

3 Ḫançeristān-ı müjeñden güzer eyler bībāk
Bü’l-ʿaceb düzd-i cigerdārdur el-ḥaḳ nigehüñ

4 Āh ile defʿ éder erbāb-ı derūn sūz-ı dilin
Serd olur germ havālarda beli ḳaʿr-ı çehüñ

5 Sende ey kilk-i Nedīmā ne bu şevḳ-ı taḳrīr

---

[949] (MMN: 270).
[950] (MMN: 236).
1 emīn olmaya: aman görmeye MMN.
3 ʿaceb: - MMN.
4 beli ḳaʿr-ı: ṣuyı MMN.

Kūçe-yi ḫāne-yi āyīne midür şāh-rehüñ

Nedīm

502. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[951]

1 Rūyuñ bezmde perdekeş-i ḥaclet olmasun
Luṭf eyle mihre ẕerre ḳadar minnet olmasun

2 Göstermez oldı laʿlini ol ḫaṭṭ-ı nev-şaḳın
Taḥrīm-i ḫamra nāzil olan āyet olmasun

3 Ben kūh u kūh derd olayım iştiyāḳ ile
Bār-ı nigāh o şūḫa hemān ṣıḳlet olmasun

4 Ḫūn-ı cigerle besliyeyim tā o ġamzeler
Tā böyle ser-girān-ı mey-i naḫvet olmasun

5 Zinhār bülbülüñ daḫı taġlīṭ-i ḥüsn ile
Gülbün taḫayyül étdügi ol ḳāmet olmasun

6 Gīrā éden o pençe-yi müjgānı hep yine
Dilden rübūde eyledügi ṭāḳat olmasun

7 Aldı bu naẓmı nev-seleflüñ nāmın ey Nedīm
Āsāyişüñde ol saña hīç külfet olmasun

[97a]

Nedīm

503. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[952]

1 Çün mihr ü ḳamer sīne vü ruḫsār güşūde
Dūş étmesün ol şūḫı Ḫudā çeşmi ḥasūde

2 Dil-ẕerre-ṣıfat şevḳ ile girse n'ola raḳṣa
Olduḳ yine bir pençe-yi ḫūrşīde rübūde

---

5 şevḳ-i taḳrīr: sūz-ı taḳrīr MMN.
[951] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir (MMN: 249).
4 tā: tek MMN.
7 hīç: hem MMN.
[952] (MMN: 258).

3 Ḳahr eylediler bād-ı bürūdetle cihānı
Baḳmaz mı bu cāh ehli ʿaceb ʿĀd u Ṣemūd'e

4 Keç-perveri-yi māder-i eyyām-ı görüñ kim
Ben her géce bidār-ı elem baḫt ġunūde

5 Şevḳıla yine gürlemiş īmānı raḳībüñ
Çekmiş gibi kāfir o büti şürb-i Yahūde

6 Būs-ı lebüñ olmazsa çeker kāse-yi ḫūn-āb
Baḳmaz ġamuñ āşüfteleri būd-ı nebūde

7 Ḳaṣd ol büte diñletmedür efsāneyi yoḳsa
Degmez gül ü bülbül bu ḳadar güft-i şünūde

8 Gūyālıḳ éderdi gül-i taṣvīr Nedīmā
Ḫāmeñdeki feyż olsa eger ḫāme-yi mūde

ʿĀṣım

504. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[953]

1 Pejmürde étdi ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳı zülf ü ḫaṭṭ
Ḳıldı güsiste rişte-yi mīṣāḳı zülf ü ḫaṭṭ

2 Çīn-i cebīn ṣanma gümüş levḥa üstine
Müyīn ḳalemle yazdı hüve'l-Bāḳī zülf ü ḫaṭṭ

3 Hārūt'ı biri birisi Mārūt'ı añdudur
Ṭutdı o deñlü siḥr ile āfāḳı zülf ü ḫaṭṭ

4 Geh Hinde gāh kişver-i Sūdān'a gönderür
Sevdāya uġrayup dil-i müştāḳı zülf ü ḫaṭṭ

5 Aldatdı ṭāḳ-ı melʿabede eyledi bu şeb
İki ḳaralı ṣūfī-yi zerrāḳı zülf ü ḫaṭṭ

---

3 bürūdetle: bürūt ile MMN.
5 gürlemiş: gevremiş MMN.
6 būd-ı nebūde: būd u nebūde MMN.
7 güft-i şünūde: güft ü şünūde MMN.

[953] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).

6 Der-beste ile micmereñi ʿĀṣımā yéter
Ètdi siyāh çehre-yi āfāḳı zülf ü ḫaṭṭ

[97b]

Nedîm

505. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[954]

1 Ḥayretde ḳodı bu dil-i müştāḳı zülf ü ḫaṭṭ
Gösterdi kār-ı efʿî vü tiryāḳı zülf ü ḫaṭṭ

2 Gel çüft ṭāḳ oynayalum bezm-i vaṣılda
Olsun velîk çüfti ile ṭāḳ[ı] zülf ü ḫaṭṭ

3 Bir bāġdur cemāli ki gül-berg-i rūy-ı āl
Şeb-būyı ḫāl-i sünbül ü leylāḳı zülf ü ḫaṭṭ

4 Birisi şerḥ yazdı biri étdi taḥşiye
Alup miyāna ḥikmetü'l-işrāḳı zülf ü ḫaṭṭ

5 Varmaz dil ehli żābiṭe ḳāḍıya anlaruñ
Zencîr-i ḥabsi ḥüccet-i ıṭlāḳı zülf ü ḫaṭṭ

6 Çîn-i cebîni belki Nedîmā ḫarab éder
Mülk-i ḫıtāyı kişver-i Ḳıpçaḳ'ı zülf ü ḫaṭṭ

Sāmî

506. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[955]
(fa'lün)

1 Ṣaḥîfe-yi raḳam-ı ḫaṭ-ı nev olunca yüzi
Ḥisāb-ı nuḳre-yi eşküm o demde buldı yüzi

2 Çemenistān-ı maḥabbetde nev-çemîde henüz

---

[954] Gaze, Dîvân'da 21 beyittir (MMN: 231).
1 bu dil-i müştāḳı: ḫāṭır-ı ʿuşşāḳı MMN.
1 efʿî vü tiryāḳı: efʿî-i tiryāḳı MMN.
4 ḫāşiye: taḥşiye MMN.
6 çîn-i cibîni belki Nedîmā ḫarāb éder: ṭutsun cihānı ḥaşmeti tā ḥüsn ile ṭuta MMN.
[955] 471 numaralı gazel tekrar edilmiştir.
1 -: -ı nev FS.
1 nuḳre-yi eşküm: naḳd-i sirişküm FS.

Yeñiçeride bir āhū-nigeh ḳul oġlı ḳuzı

3 Ḫayāl-i laʿli ile bade-nūş-ı şevḳ olamam
Lebi yanında şarābuñ ne ṭadı var ne ṭuzı

4 Görince cām-ı lebüñ zāhid oldı bīgüftār
Cemādı nuṭḳa getürdi anuñ laṭīfe sözi

5 Degüldür ābile laʿl-i lebinde ey Sāmī
O ṣāf-ı gevher-i pākizenüñ göründi yüzi

Vehbī

507. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[956]

1 Mest olmaduḳ şarāb-ı viṣāl-i nigārdan
Ḳurtulmasun anuñ da nigāhı ḫumārdan

2 Zülfüñ degül mi böyle perīşān éden beni
Āsūde olmasun o daḫı rūzgārdan

3 Bed-nām-ı ʿışḳ eyledi ḫāl-i ruḫuñ beni
Olmaya ḫālī fitne ile iştihārdan

4 İki yaḳayı görmeye bir yérde gerdenüñ
Dūr eyleyen odur beni dār u diyārdan

5 Ètdüñ esīr-i şirret-i sermāyı ġam beni
Maḥrūm ola riyāż-ı cemālüñ bahārdan

6 Ṣıḥḥat yüzini görmeye bīmār gözlerin
Tāb u tüvānı oldur alan cism-i zārdan

---

2 maḥabbetde nev-çemīde: melāḥatda nev-çerīde FS.

3 Ḫayāl-i laʿl-i ile yāda nūş-ı şevḳ olmam/ Lebi yanında şarābıñ ne ṭadı var ne ṭuzı: Firāḳ-ı būse-yi laʿl-i nemek-feşānuñ ile/ Mezāḳ-ı dilde şarābuñ ne dadı var ne tuzı FS.

4 laṭīfe: laṭīf FS.

[956] (HD: 617-618).

1 visāl-i nigārdan: visal ile yārdan HD.

5 beni: bizi HD.

6 Tāb u tüvānı oldur alan cism-i zardan: Dā'im budur recā-yı dilüm Kirdgārdan HD.

7 Vehbī bu tāze ṭarḥ-ı nev-īcāda isterem
Peyrevlik ehl-i ṭabʿ-ı belāġat-şiʿārdan

[98a]

Nedīm

508. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[957]

1 Bī̇gāne ġamzeñ ʿāşıḳ-ı nādāna āşinā
Tā key teġāfül ey büt-i bī̇gāne āşinā

2 Zülfüñ ḫayāli cāy édeli çeşmüm olmadı
Gī̇sū-yı ḫᵛāb şāne-yi müjgāna āşinā

3 Ser-der hevā-yı ʿışḳı idi diller olmadan
Bād-ı ṣabāya kākül-i cānāne āşinā

4 Ey nüsḫa-yı kemāl idi manẓūme-yi vücūd
Lafż-ı dil olsa māniʿ-i ʿirfāna āşinā

5 Ḳırdı geçirdi tī̇ġ-ı nigāhiyle ʿālemi
Çeşmi ziyād baḳdı Nedī̇mā ne āşinā

Nedīm

509. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[958]
(fa'lün)

1 Gören ʿiẕāruñı ḫaṭṭ-ı siyāh tāb içre
Nühüfte berg-i gül-i ter ṣanur kitāb içre

2 Uyutdı nāz ile müjgānın eyleyüp der-hem
Nigāhı mestini semmūr-ı cāme-ḫᵛāb içre

3 Şarāb-ı ṣāf ḳadar keyf vérdi ey muṭrıb
Ḫurūş-ı nāme-yi ter kāse-yi rebāb içre

4 Olur mı dil-şikenāñ hī̇ç ḫaṭırdan āsūde
Nühüftedür taʿabuñ lafżı da ʿitāb içre

---

[957] (MMN: 209).
5 ziyād: ne yād MMN.
[958] (MMN: 263).

5 Bulur mı hîç dil-i serd ehli rūşenî-yi güher
Ḳalur mı ḳıymeti buz olsa laʿl-i nāb içre
6 Çü būy-ı ġonçe hezār-āşinālıġı terk ét
Miṣāl-i reng nihān ol gül-i ḥıżāb içre

7 Nedîm çāre ne āsāyiş-i dil oldı rehîn
Miṣāl-i güdek-i geh-vāre ıżṭırāb içre

Nedîm

510. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[959]

1 Zülf ü külāhı vérdi ḥalel Maġrib ü Fas'a
Çeşm-i kebūdı ṣaldı aḳın mülk-i Çerkes'e

2 Çāk étmesün mi câme-yi sebzin görince gül
Baḳ ol yaşıl muḳaddeme ol ḳırmızı fese

3 Neyzen bezmde muṭrıba hem-vāre keç baḳar
Bilmem miyānlarında yine bu münāfese

4 Gelmiş ḫaṭ-ı siyeh ruḫuna billāh ey göñül
Semmūr ḫoş yaḳışmış o gül-penbe ātlasa

5 Ebrūlar üstine dökülüp kākül-i Nedîm
Taşvîr-i Çîni yazmış o ṭāḳ-ı muḳarnese

[98b]

Nedîm

511. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[960]

1 Söz cihān içre ne gülşen ne gülistān almada
İş hemān āġūşa bir serv-i ḫırāmān almada

2 Laʿl-i yār aġzında ammā vāpesîn olmuş nefes
ʿĀşıḳ-ı bîmārı gördüm cān vérüp cān almada

---

[959] (MMN: 261).
2 ol: şu / ol: şol MMN.
3 yine: nedür MMN.
[960] (MMN: 263).

3 Ġamze-yi cellāduñ étdi ʿāşıḳın kārın tamām
Ey şeh-i bīdād ḫattuñ daḫı fermān almada
4 Vāye-baḫş-ı bīkesān olmaġa el vérmez hemān
Ey felek çālākdür destüñ girībān almada

5 Şerbet-i laʿlindeki ḫāṣiyyeti bilmem ve līk
Nīşter ġamzeñ ʿaceb üstāddır ḳan almada

6 ʿArṣa-yı maʿnāda el-ḥaḳ yekke-tāz olduñ Nedīm
Esb-i ṭabʿ-ı çāpüküñ gitdükçe meydān almada

Nedīm

512. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[961]

1 Düşdi müjeñ ḥadīşi zebān-ı sināna dek
Gitdi ḳaşuñ havādis-i gūş-ı kemāna dek

2 Bir muṭrıb olsa baña ki her ḥarf-i sīnemi
Çāk eyleyüp zebān ḳomasa el-āmāna dek

3 Bir naġme olsa kāse-yi ṭanbūra ṣıġmayup
Mevc ursa ḳaṣr öñündeki şād-ı revāna dek

4 Cām-ı lebiyle mest édüp evvel edāların
Mestāne ṣoñra gönderür āġūş-ı cāna dek

5 Mıṣṭarla kāġıd üzre yazup naẓmı gūyiyā
Teşyīʿ éder edānı ḳalem nerdübāna dek

6 Deste yine o nāy-ı 'Irāḳī'yi al Nedīm
Gitsün nevā-yı naẓm-ı nevüñ Iṣfahān'a dek

Nedīm

513. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[962]

1 ʿAybdur ḳalur kiri destüñde yüzde ḳaresi
Dirhem ü dīnar ile aldanma cānum pāresi

5 üstāddır: üstād imiş MMN.
[961] (MMN: 233).
[962] (MMN: 274).

2 Öyle bir dürr-i yetīm nāzı eyler perveriş
N’ola ol ṭıfluñ ṣadef-kārī ise gehvāresi
3 Gerdiş-i sāġar ḳadar ḥālet vérirdi ʿāşıḳa
Ṭıfl iken ol mest-i nāẕuñ cünbiş-i gehvāresi

4 Gösterür āyine-yi zānūda bir gird-āb-ı ḫūn
Ḥayret-āmūz idi ʿışḳuñ gerdiş-i neẕẕāresi

5 N’ola gitse kendüden ḥayretle cān-ı nāṣabūr
Ya seferdür ya taḥammül çünki ʿışḳuñ çāresi

6 Dil yine ser-keştedür tīr-i hevāyīveş Nedīm
Bir kemān-ebrūnuñ olmuşdur meger dīvānesi

[99a]

Nedīm

514. Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün[963]

1 Ẓānn étme duḫter-i rezi rind ile gizlidür
Anuñla şeyḫ efendi de babalı ḳızlıdur

2 Zāhid Ṣāḳız şarābını pinhān çeküp démiş
Bīgāne içmesün bu ṣudan kim ṣāḳızlıdur

3 Geçmez yolundan öpmeyicek naḳş-ı pāyuñı
Üftādeñ ey nihāl-i çemān yollı izlidür

4 Ètdi sefīd dīde-yi ʿuşşāḳı baḥr-ı eşk
Ol ḳıç levendi şūḫı meger Āḳ deñizlidür

5 Duḫt-i ʿineb de muġ-peçenüñ ṭıbḳıdur hemān
Bir meşrebi güşādece ḳızdur Ṣāḳızlıdur

6 Bülbül āġırlıḳ étse n’ola naḳd-i şeb-nemi
Ebkār-ı ġonçe ḫayli çemenli çegizlidür

---

3 cünbiş-i gehvāresi: nergis-i bīmāresi MMN.
6 dīvānesi: āvāresi MMN.

963 (MMN: 215).

7 Ḫākister olsa ten yine esrār-ı kākülüñ
Mānend-i cevher āyīne-yi dilde gizlidür
8 Bu heşt beyt ile yine ḥaḳḳā ki ey Nedīm
İmżāli-yi belāġata kilküñ sekizlidür

Nedīm

515. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[964]

1 Dem mi var kim zaḫm-ı gül derdüñle ḫūnīn olmaya
Ḥasret-i ḫālüñle dāġ-ı lāle müşkīn olmaya

2 Çeşm-i gül-gūnuñ senüñ mümkin midür nergis görüp
Ḫūn-ı dilden çün gül-i bādām rengīn olmaya

3 Neyleyüm ben ol niyāz-ı vaṣlı kim ebrūlaruñ
Her ser-i mūyında ṭarḥ-endāz-ı ṣad-çīn olmaya

4 Seyr édüp raḫş üzre ol ḫūrşīd-i hīç olsun mı kim
Māh-ı nev-pertev gedā-yı ḫāne-yi zīn olmaya

5 Ṣarṣar-ı ġamdan rehā düşvārdur tā kim ḳadeḥ
Şemʿ-i bezm-i şevḳa fānūs-ı bilūrīn olmaya

6 Ġayra sāġar ṣunduġın sāḳī görüp ḳābil midür
Lāleveş cāmum ciger ḳanıyla rengīn olmaya

7 Faṣl-ı güldür gül açıl lāyıḳ mıdur dest-i nigāh
Gül-zemīn-i sīneñ üzre yāsemen-çīn olmaya

8 Laḫża geçmez kim beyān-ı naẓm-ı şūḫuñdan Nedīm
Mülk-i istiʿdād reşk-i Deylem ü Çīn olmaya

[99b]

Nedīm

516. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[965]

---

[964] (MMN: 266).
[965] (MMN: 265).

1 Biñ zebān söylersin ol çeşm-i suḫan-perdāz ile
Dāstānlar şerḥ édersin bir nigāh-ı nāz ile

2 Dün géce cūş-ı ṣafādan oldı bir deryā-yı nūr
Kūçe-yi ney māh-tāb-ı şuʿle-yi āvāz ile

3 Kār-ı ʿışḳa şol göñül bél baġlasun kim geçmeye
Leẕẕet-i encām-ı meyden telḫı-yı azār ile

4 Sen ʿitāb-ı nāz ḳaṣd étseñ daḫı ol çeşm-i şūḫ
ʿĀşıḳı memnūn éder bir şīve-yi mümtāz ile

5 Dil-keş eyler çeşm-i gūyāsın kemān-ı ebruvān
Şūḫ-terdür naġme-yi muṭrıb muvāfıḳ sāz ile

6 Bem ġam-ı imrūzı fikr étmekde ferdālar geçer
Sen ṣalınca vaʿdeñi ferdāya yüz biñ nāz ile

7 Çeşmini ḫᵛābīde ẓanneyler gören ammā Nedīm
Keşf-i rāz étmekdedür her laḫẓa biñ ġammāz ile

Nedīm

517. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[966]
(fa'lün)

1 Revāḳ-ı mihri şikest étdi sīne-yi ṣāfuñ
ʿAmūd-ı ṣubḥa ḫalel vérdi sāḳ-ı şeffāfuñ

2 Ṭutar göbek borısı ġonçeyi göründükçe
Şikāf-ı pīrehenüñden o gül gibi nāfuñ

3 Meger lebüñ suḫan-ı tāze meşḳ éder ki yine
Güher-tırāşelerinden pür olmuş eṭrāfuñ

---

3 telḫī-yi āzār: telḫī-yi āġāz D
4 de: daḫı D

[966] Gazel, Dîvân'da 5 beyittir (MMN: 236).
1 revāḳ-ı mihri: revāc-ı mihri MMN.
2 göründükçe: açıldıḳca MMN.
3 -: ki MMN.

4 İçinde bir gümüş āyīne cilve étmeyicek
Nedür ṣafāsı Nedīmā pertev-i zer-bāfuñ

Nedīm-i Verāyī

518. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[967]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ġamze pür-zehr çıḳar çeşm-i tenüñ ḫūsundan
Kişver-i ḥüsnüñ ejdür ṭoġar āhūsundan

2 Ṣanmañuz lükneti var ḥarf-i girān cünbiş olur
Mest olup būy-ı şerāb leb-i dil-cūsundan

3 Ẕevḳlendüñ géce ṭanbūrı bezir söyletdüñ
Muṭrıbuñ inmedi ẓālim ser-i zānūsundan

4 Aña ʿāşıḳ mı dinür ölmese her gün yāre
Naḳş-ı pīşānı nümā ṣafḥa-yı pā-būsundan

5 Her ḳaçan refʿ-i ʿaraḳ-çīn éde tāb-ı meyden
Bezm ʿanberle ṭolar kākül-i ḫoş-būsundan

6 Naẓmın āmiḫte édüp naẓm-ı Nedīme reʾyi
Ḳıldı se beytini şeş güfte-yi nīgūsundan

[100a]

{Ġazel-i Ḳoca Nedīm}

Nedīm

519. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[968]
(fa'lün)

1 Ḳadd-i bülend mi ʿömr-i hezār-sāl midür
O laʿl-i nāb mı ser-çeşme-yi zülāl midür

2 Şafaḳ mı şebde ya ḫaṭṭuñda rūy-ı āl midür
Subḥ sitāresi mi gerdenüñde ḫāl midür

---

3 güher-tırāşelerinden: şeker-tırāşelerinden MMN.
4 pertev-i zer-bāfıñ: ḳabā-yı zer-bāfıñ MMN.
967 Gazel, Dîvân'da mevcut değildir(OH).
968 (MMN: 223).
1 -: ʿömr-i MMN.

3 Dehen mi nüsḫa-yı ḫaṭṭuñdaki meāl midür
Miyān mı mışraʿ-ı ḳaddüñdeki ḫayāl midür
4 Fürūġ-ı ġāze mi billāh söyle rūyuñda
Bu reng ü tāb Ḫudā vérdigi cemāl midür

5 ʿİzār u çeşmine ṣorsañ da söz bilmezler
Ki reng-i resme siyeh-reng ġāze āl midür

6 Hemān murād-ı teġāfüldür ol bütüñ yoḳsa
Zebānı beste-yi nāz ise çeşmi lāl midür

7 Tamām ḥüsnüne söz yoḳ o āfetüñ ammā
ʿAceb serīre şinās-ı lisān-ı ḥāl midür

8 Kemāl-i ḥüsnini derk eyledik de cānānuñ
Öñünde maḥv-ı vücūd étmemek kemāl midür

9 Leb ü miyāndan idi baḫşüñüz Nedīm ile hep
Daḫı mīyānda ey dil o ḳīl-i ḳāl midür

Nedīm

520. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[969]

I

Serāpā ḥüsn ü ānsın dil-sitānsın nāz-perversin
Cüvānsın mihr-bānsın şūḫsun nāzende dil-bersin
Naẓīrüñ yoḳ cihānda ḥüsnile mihr-i münevversin
Bahā olmaz saña cānā ʿaceb pākīze gevhersin

II

Eyā gülzār-ı ḥüsn ü behcetüñ naḫl-ı ser-efrāzı

---

3 ḫaṭṭıñdaki: ḥüsnüñdeki MMN.
4 -: söyle MMN.
5 da söz: henūz MMN.
5 siyeh-reng: siyeh-rūy MMN.
7 sırr-ı rāh: serīre MMN.
8 - cānānuñ: de dil-dārıñ MMN.
9 ḳīl-i ḳāl: ḳīl ü ḳāl MMN.

[969] Şiir "şarkı" nazım şekliyle yazılmıştır (MMN: 198).

1 cüvānsın: cüvān-ı MMN.

Kim üstād étdi fenn-i ʿişvede ol çeşm-i ṭannāzı
Kim ögretdi saña söyle bu deñlü şīve vü nāzı
Ki dāyim böyle nāz ile güler nāz ile söylersin

III

Yéter ḳalduñ yéter ey ṭıfl-ı nāzım ḫānede tenhā
Yéter ḳarışmasunlar saña ġayrı dāye vü lālā
Biraz gel bāġa bülbül gibi gül seyr ét açıl cānā
Ki sen daḫı henüz açılmamış bir ġonçe-yi tersin

IV

Ḫırāmuñ dil-pesend ü cünbişüñ dil-ḫᵛāhdur cānā
Ḫayālüñle Nedīmüñ kārı āh u vāhdur cānā
Atañ anañ senüñ var ise mihr ü māhdur cānā
Ki bir baḳışda mihre bir baḳışda māha beñzersin

[100b]

Nedīm

521. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[970]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Ḫande-yi ġonçe temāşā-yı nihālüñdendür
Tābiş-i şuʿle gül-i berḳ-ı cemālüñdendür

2 Hālenüñ reşk ile ḫūn olduġı sertāpa ḳadem
O miyāna ṣarılan ḳırmızı şālüñdendür

3 Deyr-i dil böyle ṣanem-ḫāne-yi fer-ḫār olmaḳ
Hep senüñ ey büt-i nāzende ḫayālüñdendür

4 Döndigi ḳāleb-i fersūdeye cism-i zāruñ
Yine ey rūḥ-ı revān fikr-i viṣālüñdendür

5 Var ise yine Nedīmā saña bu feyż-i suḫan

II.3 söyle: cānā MMN.
II.4 kim: ki MMN.
III.3 gibi gül: diñle MMN.
IV.2 -: u MMN.
970 (MMN: 218).
2 -: ḳadem MMN.

Ṭūṭi-yi nāṭıḳa-yı şūḫ-maḳālüñdendür

Sāmī

522. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[971]

1 Ḫaṭṭ-ı lebüñ ki mışraʿ-ı şīrīn meāldür
Īhām-ı būse anda ne rengīn ḫayāldür

2 Dil ḳavs-ı ebruvānı elinden neler çeker
Seyr eyle ḳadd-i ḫam-şudemi aña dāldür

3 Eyler şikeste murġ-ı dilin perr ü bālini
Ol ṭıfl-ı nev-resīde démez kim vebāldür

4 Ol naḫl-i ʿişve her ne ḳadar ser-keş olsa da
Bār-ı niyāz ile egilür iḥtimāldür

5 Ẓann étme jāledür görinen rūy-ı yārdan
Güller çemende ġarḳ-ı ḫūy-ı infiʿāldür

6 Sāmī ümīd-i cām-ı Cem étmez gedā-yı ʿışḳ
Memnūn-ı bāde ḫārī-yi köhne sifāldür

Miṣālī

523. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Câme-yi surḫ kebūd içre nihāndur ḫançerüñ
Ṣan şafaḳ içre helāk-i āsmāndur ḫançerüñ

2 Āsmānda māh-ı nev deryāda māhı ḫavf éder
Māhdan māhiyye dek ḥükm-i revāndur ḫançerüñ

3 Şöyle gīçgündur ki ḳanda yatduġın bilmez şehā
Ġamze-yi mest-i merāmuñdan nişāndur ḫançerüñ

---

[971] (FS: 309).
1 şīrīn: zīb-i FS.
3 -: ne FS.
5 yārdan: yārde FS.

4 Teşne diller gördügi demde niçün cān vérmesün
Bir güzel bélden çıḳar āb-ı revāndur ḫançerüñ

5 Ṭatlu dillerle Miṣālīnüñ girübdür göñlüne
Gūyiyā bir dil-ber-i şīrīn-zebāndur ḫançerüñ

[101a]

Sāmī

524. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[972]

1 Cūşiş-i eşke dil-i pür-ḫūn bir mecrā iki
Ḥayf kim fülk-i güher-meşhūn bir deryā iki

2 Ṣaḳlarum āyīneyi ol ḫod-perest-i nāzdan
İstemez ʿışḳ olmaġa Mecnūn bir Leylā iki

3 Ḫaṭṭ-ı püşt-i leb éder ihām-ı şemm ü būseyi
Mışraʿ-ı berceste-yi mevzūn bir maʿnā iki

4 Vaḥdeti seyr édemez aḥvel nigāh-ı iştibāh
Hesti-yi eşyā-yı gūnāgūn bir gūyā iki

5 Mümtezic dārūyı iḳbāl ḫumār u neş'eden
Rūzġāruñ vérdügi maʿcūn bir eczā iki

6 Ẕevḳ-yāb-ı luṭf şīrīn ü ʿitāb-ı telḫıdır
Sāġar-ı laʿl-i leb-i meygūn bir ṣahbā iki

7 Mütteḥid maʿnāda ṣūretde digerdür ḥüsn ü ʿışḳ
Nūr-ı ḫūrşīd ü meh-i gerdūn bir ammā iki

8 Bir gerekdür ārzū ḫāṭırda ger Ḥaḳ-cūy iseñ
Sāmiyā olmaz dil-i maḥzūn bir sevdā iki

Sāmī

---

[972] (FS: 379).
5 iḳbāl: iḳbāli FS.
6 telḫıdır: telḫiyüz FS.
7 mehe: meh-i FS.

525. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[973]

1 Āh dil iẓhār-ı dāġ u çeşm-i pür-ḫūn istemez
ʿIşḳı ol naḫvet niḳābum perde bīrūn istemez

2 Pençe-yi mihri perīşān eyler evrāḳ-ı güli
Kimsede şīrāze-yi sāmān-ı gerdūn istemez

3 Turş-rū gösterme cānā ṣafvet-i vechüm görüp
ʿİllet-i sevdā-yı ʿāşıḳ āb-ı lemūn istemez

4 Cānı teslīm eyleme fikr-i zer-i medfūnıla
Ḫāne-yi zīr-i zemīn ey ḫᵛāce altūn istemez

5 Ḫavf éder ṣarf étmege endīşesin daḫı kibār
Sādece eşʿār arar diḳḳatli mażmūn istemez

6 Ser-nigūn olur hemān fevvāreden çıḳdıḳda āb
Rifʿat-i rūşen-dilānı baḫt-ı vājūn istemez

7 Tīre-dil feyż-i ṣabāḥ-ı ʿışḳdan bībehredür
Lekke-yi nāşüstenī imdād-ı ṣābūn istemez

8 Sāmiyā tesḥīr-i meh-rūyān-ı mażmūn u niḳāt
Nüsḫa-yı naẓmuñdadur bir ġayrı efsūn istemez

[101b]

Vehbī

526. Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün[974]
(fâ’ilâtün) (fa’lün)

1 Ṣarf-ı naḳdīne-yi eşk étme berāy-ı ḫᵛāhiş
Gelür ey dil saña ye’sile ġınā-yı ḫᵛāhiş

2 N’ola ḥırmān ise rū-dāde-yi mir’āt-i emel

---

[973] (FS: 323).
1 naḫvet niḳābum: nahet-perestüm FS.
3 ṣafvet-i vechüm: zerdī-i rūyum FS.
6 vājūn: vārūn FS.
7 nāşüsti: nāşüstenī FS.
[974] (HD: 582).

Oldı rūşenger-i ġam jeng zidāy ḫᵛāhiş

3 ʿĀlem-i çarḫ boyınca kerem étse vérmez
Bu bürehne ten-i amāle besā-yı ḫᵛāhiş
4 Ḫᵛāb-ı baḫtum beni pes-mānde-yi mücmel eyler
Ètse ïḳāż-ı cihān bāng-ı verā-yı ḫᵛāhiş

5 Vehbiyā étmem anı yine ḫayāl-i naḫcïr
Evc-i çeşmümde uçar gerçi hümā-yı ḫᵛāhiş

Vehbî

527. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[975]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Çeşm-i merdüm-keşi mey-ḫᵛāra degüldür de nedür
Mest-i ḫūn-ı dil-i bïçāre degüldür de nedür

2 Dāne-yi ḫālini ʿarż eylemeden maḳṣūdı
Ṣayd-ı murġ-ı dil-i āvāre degüldür de nedür

3 Çeşm-i terde édicek cilve ḫayāl-i ẕeḳanuñ
Deyr gören beyża-yı fevvāre degüldür de nedür

4 Rūz u şeb çeşmine ḫᵛāb-āver iken cünbiş-i çarḫ
Kūdek-i baḫtuma gehvāre degüldür de nedür

5 Tïġ der-dest ü nigeh mest ü küleh gūşe-şikest
Vehbiyā ḳaṣdı dil-i zāra degüldür de nedür

Vehbî

528. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[976]

1 Saña meyl añlanur ey mihr ṣubḥuñ āh serdinden
Ġamuñ ṣūret-nümādur āftābuñ rūy-ı zerdinden

---

3 besā-yı: ḳabā-yı HD.
4 mücmel: maḥfil HD.
[975] (HD: 560).
1 merdüm-keş: merdüm-keş-i HD.
5 gūşe-şikest: şikeste HD.
[976] (HD: 617).

2 Miṣāl-i dīde-yi inbīḳ çeşmüm ḳaṭre bār eyler
O naḫlüñ ṭāb-ı mey cerr-i gül-āb étdükçe virdinden

3 Döner pervāneye ʿuşşāḳı kendi māh-tābāna
Bu şehrüñ dāġdāġız dil-berān-ı kīne -gerdinden

4 Ne bilsün eşk-i germ ü āh-ı serdin ʿāşıḳ-ı zāruñ
Ḫaberdār olmayanlar rūzgāruñ āh serdinden

5 Dil-i pür-derde kimden çāre-cūy oldumsa ey Vehbī
Ṭutunca nabżını bildüm ki ʿāciz kendi derdinden

[102a]

Vehbī

529. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[977]

1 Düşmüş yére mestem déyü meyḫāne derinde
Bu bābda ʿāḳıl u dil üftāde yérinde

2 Çözmez girih-i bend-i miyānuñ ḥaẕer eyler
Kesb étdügi naḳd-i dili ṣaḳlar kemerinde

3 Der-kār olıcaḳ girye-yi ṭūfān-ı sirişke
Bir ḳaṭre degül ḳulzüm-i ʿummān naẕarında

4 Āzāde ser-abdāl-ı maḥabbet aña dérler
Destāra bedel penbe-yi dāġ ola serinde

5 Mey neş'esini vérdi meẕāḳ-ı dile Vehbī
Rengīn suḫanam vaṣf-ı leb-i lāʿl-i terinde

---

1 ṣūret-nümādur āftābuñ: yüz gösterür mihr-i sipihrün HD.
2 inbīḳ: ʿuşşāk / virdinden: derdinden HD.
3 māh: şemʿ / kīne: tekye HD.
4 āh: germ ü HD.

977 (HD: 640-641).

1 ʿaḳl-ı dil: ʿāḳıl u dil HD.
2 çözmez girih-i: virmez küre-i HD.
3 sirişke: ḫurūşa HD.

Vehbî

530. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[978]

1 Câm-ı şarâb-ı laʿlüñi ḫandân olur gören
Esrâr-ı ḫaṭṭ-ı rüyuñı ḥayrân olur gören

2 Giryeyle tev'em olduġın aṭfâl-i ʿâlemüñ
Dünyâya geldügine peşîmân olur gören

3 Ey mâh-ı ḥüsn mâh-nev ebruvânuñı
Tercîḥ-sâz-ı ġırre-yi raḫşân olur gören

4 Ètmiş ṣırayla raḥleler aṭfâli der-kenâr
Ḥayret-güzîn -i ẕevḳ-i debistân olur gören

5 Peyġamber cemâlinüñ iʿcâz-ı ḥüsnini
Gök başlı kâfir olsa müselmân olur gören

6 Teşmîr-i sâʿid eylese ʿıyd-ı ẕebîḥde
Şimşîr-i ḫûn-feşânına ḳurbân olur gören

7 Ḫaṭṭına şâne büse-zen olduḳça göz göre
Mânend-i târ zülf-i perîşân olur gören

8 Gel pister-i viṣâline çoḳluḳ açılma kim
Serdî-yi hicri pây bedâmân olur gören

9 Vehbî yetîm-i naẓmını merḥûm Vâṣıḳuñ
Tercîḥ-sâz-ı gevher-i ġalṭân olur gören

Vehbî

531. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[979]

---

[978] Gazel Dîvân'da 10 beyittir (HD: 622).
1 rüyunı: sebzüñi HD.
3 mâh-ı: mihr-i / ġırre-yi raḫşân: mihr-i dıraḫşân HD
4 güzîn: şiʿâr HD.
5 peyġamber: peyġamber-i HD.
6 ẕebîḥde: ẕebîḥada HD.
7 göz göre: dil-berüñ HD.
8 viṣâline: viṣâlde HD.
[979] (HD: 651).

1 Tebḫāle-yi siyāhı gör ol laʿl-i nābda
Gūyā ḥabābdur k’ola cām şarābda

2 Ümmīd-i būse cāyiz imiş ḫaṭṭ-ı yārdan
Gördüm yérin o mesʾelenüñ ben kitābda
3 Ġırbāl-i hāleyi n’ola meh dutsa yüzine
Ḳalmış o māh-tābı görince ḥicābda

4 Olmaz resīde menzil-i teʾşīre tīr-i āh
Ḳaddüñ kemānveş olmayıcaḳ pīç-i tābda

[102b]

5 Gülşende nāle étme der-i yāre ʿāzim ol
Gel ʿandelīb diñle beni sen bu bābda

6 Ol şemʿ-i ḥüsne ḳarşu revān eyle āhuñı
Zīrā sefer leẕīẕ olur māhtābda

7 Vehbī bu şiʿr vaṣf-ı leb ü rūy-ı yār ile
Reşk-i mül ü gül olsa n’ola āb u tābda

Ṭālib

532. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

1 Görmege bir kez yüzüñ ḥasret hezār āvāre var
Şimdi rāḥatsūz-ı ʿālem bir perī ruḫsāre var

2 Ḫāb-ı nāz ile gel ey ṭıfl-ı ḫayāl-i dil-rubā
Ḳaṣr-ı dil gibi saña sīnemde bir kehvāre var

3 Her müjem bir lüle-yi germ-ābe-yi derd eyledi
ʿIşḳ dérler külḫan-ı dilde bir āteş-pāre var

4 Tāze zaḫm urmaḳ mıdur yoḳsa derūna niyyetüñ
Ey déyen zaḫm-ı ḫadeng cevr-i yāra çāre var

---

1 tebḫāle-yi siyahı: tebḫālehā-yı yâri HD.
3 māh-tābı: āfitābı HD.
4 teʾşīre: teʾşīr-i HD.
6 āhuñı: rūḥuñı HD.
7 leb ü rūy-ı: leb-i laʿl-i HD.

5 Çarḫ ser-gerdān éder Ṭālib felāḫan-veş beni
Cān degüldür gūyiyā cismümde seng-ḫāre var

Şā'ib

533. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
(fa'lün)

1 Ne iḥtiyāc ki sāḳī vére şarāb saña
Ki öz piyālesini vérmiş āftāb saña

2 Şarāb-ı laʿli içün dökme āb-rū zinhār
Ki dem bedem leb-i laʿlüñ vérür şarāb saña

3 Şarābdan neʿaceb olmaduñ eger serḫūş
Bu ṭuzlu lebler ile neylesün şarāb saña

4 Ḳurutmadur o ʿizāruñ içinde bāde-yi nāb
Ki gül gibi yaraşur çehre-yi pür-āb saña

5 Bu āteşīn yüz ile kim dutar senüñ eteğiñ
Ḥelāl éder ḳanını tā yéter kebāb saña

6 Dédim çıḳara seni ḫaṭṭ-ı ḥicābdan ġāfil
Ki ḫaṭṭ ġubarı olur perde-yi ḥicāb saña

7 Senüñ ṣaḥīfe-yi ḥüsnüñ kelām-ı Ṣā'ib'dür
Ki dāġ-ı ʿayb olur ḫāl-i intiḫāb saña

[103a]

Sāmī

534. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[980]
(fa'lün)

1 Ġınā-yı ḳalb ʿaceb kīmyā degül de nedür
Gedā-yı ṣabr-güzīn pādişā degül de nedür

[980] Gazel Dîvânda mevcut değildir (FS).

2 Niẓām-ı dāyire-yi kār-ḫāne-yi imkān
Delîl-i vaḥdet-i ẕāt-ı Ḫudā degül de nedür

3 Eger teʾemmül olunsa meʾāl-i devlet ü cāh
Taḥammül-i ġam-ı bār-ı cefā degül de nedür
4 ʿAyān iken żarar-ı iḳtirān-ı şîşe vü seng
Ḫılāf-ı cins ile ülfet belā degül de nedür

5 Nigāh-ı diḳḳat olunsa gözünde aʿdānuñ
Ġubār-ı ḫāṭırımuz tūtiyā degül de nedür

6 Muṣîb-i ġālib iken iʿtibārı Sāmîʾnüñ
Ṣavāb böyle maḥalde ḫaṭā degül de nedür

Dürrî

535. Mefʾûlü fâʾilâtü mefâʾîlü fâʾilün

1 Ol şeh semend-i nāzına urdı eger meger
Kim ehl-i ʿışḳa güldi göründi sefer mefer

2 Geçmek muḥāldür saña mūy-ı miyāndan
Olmaz bu ṣaydgehde göñül her kemer memer

3 Elbette ṭabʿ-ı ṣāf elümden ġubār alur
Āb-ı zülāl vérmemek olmaz keder meder

4 Gözden aḳıtma ḥüsnüñe ḳarşu sirişkümi
Vérmez mi ḫırmen-i güle cānā ḫaṭır maṭır

5 Ey bād ḳaldı Dürrî-yi zār intiẓārda
Kim dédi saña dergeh-i şāha ḫaber maber

6 Ḫān-ı Aḥmed yegāne ki devrinde ser-keşān
Ġam nîzesiyle baġrını dāyim diler miler

7 Ecdād-ı pāki gülşen ʿadeni maḳām édüp
Aʿdāyı bed-nihād ne olsun saḳar maḳar

Tācī̈

536. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Surḫ-ı lebile lāle-refi erġuvānludur
Biri ḳızılcalı biri gül-pāykānludur

2 Çalmış gibi nuḳūd-ı ṣüreyyāyı māh-tāb
Aydınludur aṣlda o şeb-rū gümānludur

3 Düm-dār leşker-i mehi rūyān olup gider
Ol şeh-süvār mülk-i ḥüsn-i er dilānludur

4 Barmaḳ baṣup nigī̈n ile pī̈r-i muġān aña
Zer-duḫterini vérmek olur mı nişānludur

5 Tācī̈ sirişk-i dī̈de ile ḥāṣıl eyledüñ
Bāġ-ı ʿizārı ol nūr-ı ḥüsnüñ żamānludur

[103b]

Müstezād-ı Nedī̈m

537. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[981]

1 Ey ṣūḫ-ı kerem-pī̈şe dil-zār senüñdür
Yoḳ minnetüñ aṣlā
Dil kān-ı güher anda ne kim var senüñdür
Pinhān u hüveydā

2 Sen kim gelesin meclise bir yér mi bulunmaz
Bāş üzre yérüñ var
Gül-ġonçesisin gūşe-yi destār senüñdür
Gel ey gül-i raʿnā

3 Neylersen édüp bir iki gün bār-ı cefāya
Ṣabr eyle de ṣoñra
Peymāne senüñ ḫāne senüñ yār senüñdür
Ey dil ten ü tenhā

---

[981] (MMN: 277-278)
I.3 dil: v'ey MMN.

4 Bir būse-yi cān-baḫşına vér naḳd-i ḥayāṭı
Ger ḳāyil olursa
Senden yañadur söz yine bāzār senüñdür
Ey ʿāşıḳ-ı şeydā

5 Çeşmānı siyeh-mesti sitem kāküli pür-ḫam
Ebrūları pür-çīn
Beñzer ki bu dil-dār-ı cefākār senüñdür
Bī şübhe Nedīmā

Müstezād-ı Nā'ilī

538. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[982]

1 Göñlüm gibi ey nāme gidüp yārda ḳalduñ
Luṭf étmedi dil-dār
Baş üzre yérüñ var ḫam-ı destārda ḳalduñ
Çün ġonçe-yi gülzār

2 Sāḳī seni mest eyledi mey ḳaldı ḳadeḥde
Dil ḳaldı ġamuñda
Bīçāre göñül sen de ḳadeḥ-kārda ḳalduñ
ʿIşḳ olmada der-kār

3 Bend oldı ridā pāyuña ṣūfī ḫaberüñ yoḳ
Şimdiñgirü sen de
Dāme ṭutulup ḥalḳa-yı efkārda ḳalduñ
Çün murġ-ı giriftār

4 Artırdı cünūnuñ heves-i zülf-i siyehkār
Sevdā-zede olduñ
Bir ḫastesin ey dil ki şeb-i yārda ḳalduñ
Çün āh-ı dil-zār

5 Bir étdigüñe ḳalmayalum gerçi işitdük
Kim zā-ġalaṭıla

III.4 ey dil ten ü tenhā: gel ey gül-i raʿnā MMN.

[982] Müstezâd, Dîvân'da mevcut değildir (Hİ).

Mestāne varup ḫāne-yi aġyārda ḳalduñ
Ey şūḫ-ı sitemkār

6 Gitdüñ ḥarem-i kūyunı deryūzeye yārüñ
Beyhūde gezersin
Sen de ḫaberi Nā'ili-yi zārda ḳalduñ
Çün ḫurrem-i nāçār

[104a]

Şehrî

539. Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün[983]

I

1 Ey gūşe-yi çeşm-i fitne-ābād
Mülk-i dile şāh-ı ġamze cellād
2 Dest-i sitem-i nesîm-i nāzuñ
Gül-berg-i niyāzuñ étdi berbād
3 Devrinde viṣāl-i ser-bezānū
Rifʿatde firāḳı girye muʿtād
4 ʿAhdüñde vefā şikeste-ḫāṭır
Dil-i şādter cefā-yı bîdād
5 Ḳānūn-ı taẓallümüñde memnūʿ
Āheng-i emān u naġme-yi dād
6 Buldı ġam-ı ʿışḳuñ öyle revnāḳ
Taʿyib éder oldı şādı nāşād
7 Şemşîr-i teġāfülüñden ey şūḫ
Olursa da dil cerāḥat-ābād
8 Ṣıḥḥat bulayum eger umarsam
Derd-i dilüme devādan imdād
9 Ben ʿāşıḳ-ı derd-i bîdevāyam
Ben münkir-i leẕẕet-i şifāyam

II

1 Dil édeli derdüñ ile ülfet
Merdūd neẕārem oldı ṣıḥḥat
2 Hicrānuña olmayam sezāvār

---

[983] Terkîb-i bend nazım şekli ile yazılmıştır. Dîvân'da "Terkîb-i Bend-i Âşıkâne" başlığı ile bulunmaktadır.

I.2 niyāzuñ: niyāzı ŞD.

I.3 devrinde: devrüñde ŞD.

Eylersem eger ümīd-i vuṣlat
3 Zehr-ābe-yi ıżṭırāb-ı ʿışḳuñ
Olsun dile māye-baḫş-ı rāḥat
4 Nūş eyler iken édersem iʿṭā
Pīşānī-yi şevḳa çīn-i raḥmet
5 Şol deñlüdür ārzū göñülde
Vérseñ de neẓāreye icāzet
6 Pāsūde-yi çeşm-i vaṣl olınca
Ol daḫı olur nigāh-ı ḥasret
7 Vaḳf-ı ġam u derd-i ḥasretüñdür
Hep dökdügi raḫt ṣabr u ṭāḳat
8 Çekmekde o derd-i mürşid-i ʿışḳ
Eylerse baña ʿaṭā-yı himmet
9 Bīderd olayum devā dilersem
Bīġam olayum ṣafā dilersem

III

1 Ey āfet-i cān-ı ʿāşıḳ-ı zār
V'ey ġamze-yi şūḫı gibi ḫūn-ḥᵛār
2 Zinhār zinhār olma böyle
Aġyār-nevāz u ʿāşıḳ-āzār
3 ʿĀşıḳda olan ḫulūṣ-ı ʿışḳı
Ḫūbāna düşer mi étmek inkār
4 ʿUşşāḳ degül mi şāhidānuñ
Māhiyyet-i ḥüsnüñ éden iẓhār
5 ʿUşşāḳ degül mi cins-i ḥüsne
Cān u dil ile olan ḫarīdār
6 ʿUşşāḳ degül mi nāzı éden
Maẓmūn-ı niyāzdan ḫaberdār
7 ʿUşşāḳ degül mi ẕevḳ-ı ḳatli
Cellād-ı nigāha éden işʿār
8 Efġān efġān ey sitemger
İnṣāf inṣāf ey cefākār

II. 4 şevḳe: şevḳ-ı ŞD.
II.5 deñlüdür: deñlü var ŞD.
II.7 Vaḳf-ı ġam u derd-i ḥasretüñdür: Vaḳf-ı ġam-ı derd-i ḥasretüñdür ŞD.
II.7 dökdügi: dildeki ŞD.
III.4 māhiyyet-i ḥüsnüñ: māhiyyet-i ḥüsnin ŞD.

9 Biñ ʿāşıḳa bir nigāh édersin
Anı daḫı gāh gāh édersin

[104b]

IV

1 Ey nāsıḫ-ı ṭarz-ı dil-nevāzī
V'ey münkir-i resm-i çāre-sāzı
2 Müştāḳ-ı devā-yı pürsişüñdür
Derd-i dil-i ʿāfiyyet-güdāzī
3 Şevḳ-ı ruḫuñile dilde eyler
Her dāġ-ı şekīb şuʿle-bāzī
4 Gül-deste-yi nāzişile yād ét
Dil-ḫaste-yi pister-i niyāzı
5 Ḥasret-zede-yi teġāfül étdüñ
ʿUşşāḳ-ı ḳadr-şinās-ı nāzı
6 Ser-maḥrem-i sırr-ı ġamze étdüñ
Aġyār-ı zebān-nedān-ı rāzı
7 Küfrise ṭarīḳı dil-berīde
Temyīz-i ḥaḳīḳī vü mecāzī
8 Min baʿdin ʿışḳıla hevesden
Refʿ eyle nizāʿ-ı imtiyāzı
9 Ḫūbānda olmayınca inṣāf
N'étsün aña ʿāşıḳān-ı dil-ṣāf

V[984]

1 Cān berkef ü ḳātil ise mühmil
Öldürdi hücūm-ı şevḳ-ı bismil
2 Dil bezm-i rıżāda el-ʿaṭaş-gū
Sāḳī-yi şehādet ise münhil
3 Ey ḫançer-i ārzū-yı vaṣlī
Nevmīdī nigār-ı levḥa-yı dil
4 Bismilgeh-i ʿışḳda ẓulümdür
Ḳurbānī-yi ʿışḳa raḥm-ı ḳātil
5 Ey şīve-yi imtinān-ı ḳatli
Sermāye-yi ḫūn-bahāyı ṣad dil

[984] Bir beyit eksiktir.
V.2 müncil: münhil ŞD.
V.4 ḳurbānī-yi ʿaşḳa: ḳurbānī-yi şevḳa ŞD.

6 Cellād-ı ḳażā-tüvān-ı ġamzeñ
Ol dem k’ola ḳatliʿāma māyil
7 Şehrī-yi amān terennüm-i ʿışḳ
Zinhār zinhār olma ġāfil
8 Feryādına baḳma bīeşerdür
Taḥrīk-i hevesle der-bederdür

Faḫriyye-yi Fehīm Ender Şiḳāyet

540. Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün[985]
(fa’lün)

1 Figān ki ʿāşıḳ-ı nādīde-kām-ı mehcūram
Fiġān ki leẕẕet-i dīdār-ı yārdan dūram

2 Fiġān ki neşve-yi keyfiyyetüm bilinmedi hīç
Fiġān ki sāḳi-yi nāḫūrde cām-ı maḫmūram

3 Fiġān ki beççe-yi ʿanḳā-yı āftābam līk
Henūz beyża-yı ṣubḥ-ı ḫafāda mestūram

4 Egerçi maʿden-i elmās-ı şeb-çerāġam hem
Bilūr āyine-veş līk mihr-i bīnūram

5 Miṣāl-i āyine-yi āftāb iken ḳalbüm
Sifāl-i māh gibi ṣubḥ u şām meksūram

6 Ḫazef-veş olmadayam pāymāl-i bed-güherān
Dirīġ bilmediler kim ne gence gencūram

7 Siyāh-kāseligin mīzbān-ı çarḫuñ gör
Ki kāse-līs-i segānam egerçi faġfūram

8 Ġurende şīr-i ḳavī-pençeyem ne fāyide līk
Hemīşe zaḫm-ḫur-ı nevk-i nāḫun-ı mūram

V.7 Zinhār zinhār olma ġāfil: Ol nā-muḥāl-i meẕāḳ-ı bismil ŞD.

[985] (TÜ: 178-186).

1 nādīde-kām-ı mehcūram: nādīde-kāram mehcūram TÜ.

2 neşve-yi keyfiyyetüm: neş’e-yi keyfiyyetüm TÜ.

2 Fiġān ki sāḳī-yi nāḫūrde cām-ı maḫmūram: fiġān ki leẕẕet-i dīdār-ı yārdan dūram TÜ.

9 Egerçi ben leb-i dil-berde ḫāl-i mūyin-veş
Girifte-pā meges-i bend-i nūş-ı bī̇zūram

[105a]

10 Tenümde mūy degül ṭaʿn-ı bī̇meẕāḳāndan
Şükūfe-veş hedef-i tī̇r-i nī̇ş-i zenbūram

11 Beni bu kūre dilān ṭurma étmede pāmāl
Ḥażī̇ż-i ḫāk-i meẕelletde dürr-i menşūram

12 Benem o cevheri k'elmāsdur benüm kānum
Ve lī̇k dī̇de-yi ḥussāda kān-ı billūram

13 Ḥasūd baḳmaz olursam da ʿaynek-i ḫūrşī̇d
Teġāfül étdi ṣanur kendüyi démez kūram

14 Ümī̇ddür ki ḫalāṣ éde Dāver-i Ḳaḥḥār
Ki rūḥ-ı ḳudsiyem İblī̇s elinde maḳhūram

15 Cihānı eylese berbād bāri seyr étsem
Müdām gūş-be-āvāz-ı nefḫa-yı Ṣūr'am

16 Olursa baḫtum eger nāḫudā-yı zevraḳ-ı mihr
Yine ġarī̇ḳ-ı siyeh-baḥr-ı şām-ı deycūram

17 Ben aḫterüm bilürem kimdür eyleyen menḥūs
Felekden étmez isem āh-ı şekve maʿẕūram

18 Hilāl ṣanma ki şekvā édüp démekde felek
Zebān-ı ḥālile ben de esī̇r-i mecbūram

19 Ġam étdi kān u nemek giryeden mesāhātüm
Ṭabī̇b-i müşfiḳam u cümle zaḫma nāsūram

20 Tenümde żaʿfile mıṣṭar-veş üstüḫᵛān görinür

17 āh-ı şekve: āh u şekve TÜ.
18 esī̇r-i mecbūram: esī̇r ü mecbūram TÜ.
19 kān u nemek: kān-ı nemek / mesāhatüm: mesammātum TÜ.

Yed-i ṭabīb-i ecelde kitāb-ı mesṭūram

21 Ne pīç ü tābuma nāẓır cihān ne emrüme rām
Hemān nümüne-yi ṭuġrā-yı köhne-menşūram

22 Yıḳılma dur baña vech-i maʿāş bīminnet
Bir iki gün ki ḫarābāt-ı ġamda müzdūram
23 Żaʿīf oldı tenüm meşḳ-ı nāleden o ḳadar
Ki muṭrıb-ı ecele şimdi tār-ı ṭanbūram

24 Ḫazān-ı zerdi-yi ġam bāġ-ı çihremüñ gülidür
Bahār-ı gülşen-i şādiye faṣl-ı baḥūram

25 Tamām girye-yi şevḳam tamām ḫande-yi ġam
Benem ki ʿāciz-i temyīz-i mātem ü sūram

26 Cünūn-ı ʿışḳ baña bir müferriḥ étdi ʿaṭā
Odur ki ḥālet-i giryānluġumda mesrūram
[105b]
27 Müdām étmedeyüm laḫṭ laḫṭ kendi tenüm
Ġarībdür ki ne ḳaṣṣābam u ne ṣāturam

28 Pür étdi şerḥa-yı dāġ ile levḥ-ı sīnemi yār
Belī defātir-i aʿmāl-i ʿışḳa destūram

29 Ne dil-beri ki görem ʿāşıḳ oluram fi'l-ḥāl
Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra meʾmūram

30 Müdām dünyede fikrüm şarāb-ı dil-berdür
Ne teşne-yi mey-i Kevṯer ne māyil-i ḥūram

31 Ḳo zāhid ehl-i dile ṭaʿnı ṭāʿatüñ eyle
Ki sen ḫuriyyetile ben günehle meşhūram

32 Penāhum oldı benüm *inne rabbenā leġafūr*[986]

28 -: yār TÜ.

[986] "Doğrusu Rabbimiz çok bağışlayandır." Fatır 24/ 34.

Ne deñlü ʿāṣi isem ol ḳadar da maġfūram

33 Sen öl ḥasedle ki ben raġmuña senüñ zāhid
Ḳazā-yı ḥaşrda da dil-berümle maḥşūram

34 Ben eyledüm çü süveydāmı saʿyile Kaʿbe
Benem ki vāṣıl-ı maʿnāyı saʿy-ı meşkūram
35 Ḥarīmüm ehl-i ḫarābāt ṭavāf éderdi müdām
Zemīn-i şehr-i maḥabbetde Beyt-i Maʿmūr'am

36 Kelīm'em ü Yed-i Beyżā'dur āh-ı serd baña
Ḥarīm-i Ṭūr-ı tecellīde şemʿ-i kāfūram

37 Şerār-ı nār-ı tecellīde erzenüm zīrā
Ġıdā-yı nār-ı maḥabbet żaʿīf ʿuşfūram

38 Şuʿā-yı dīde-yi Mūsā'dan eyledüm ḫas u ḫār
Ki lāne-sāz-ı tecellīde gülşen-i Ṭūr'am

39 Yegāne mālik-i Dārü's-selām-*ı* tevḥīdem
Dilīr-i mīr-i Ene'l-Ḥaḳ sipāh-ı Manṣūram

40 Ṭabīb-i ʿışḳ dédi eyle ṣıḥḥate perhīz
Marīż-i derd-i cünūnam ġarīb rencūram

41 Serāb étdi beni baḥr-ı ʿışḳa étmedi ġarḳ
Bu şūre-zārda Mecnūn-ı cism-i maḥruram

42 Dilüm ki ṣāldı vücūd içre noḳṭa-yı ʿışḳum
Ġariḳ-ı ḳaṭre olan ṭurfa baḥr-ı pür-şūram

43 Sebū-bedūş-ı mey-i feyż-i ʿışḳ olan tā kim
Misāl-i pīr-i muġān ḫūşe-çīn-i engūram

44 Kim ilṭifāt-ı ḫazānam geh ʿĪsi-yi ʿaṣram

---

32 ol ḳadar: o deñlü TÜ.
37 tecellīde: tecellīdür TÜ.
38 tecellīde: ser-i naḫl-i TÜ.

Bu vaḥşetüm gören ādem şanur ki maġrūram

45 Cihān beni göze göstermezem şānur ammā
Nāżīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manẓūram

46 Fehīm-i pāk ḫayālem tamām ḳuvvet-i ṭabʿ
Sözüñ netīcesi kār-ı suḫanda pür-zūram
Temmet

[106a]

Fehīm ender muʿāmelāt
Dil-ber ḫod

541. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[987]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Mest-i ʿışḳam baña hem-dem dil-i nākāmumdur
Özge dildür yine hem-sāḳi-yi hem-cāmumdur

2 Ètdüm efsürde-yi laʿl-i leb-i cānāndan mey
Rūḥ-ı Cem teşne-leb-i bāde-yi gül-fāmumdur

3 Pārsā-yı ḥarem-i deyr-i mecāz-ı ʿışḳam
Nükte-yi çeşm-i bütān menhi-yi ilhāmumdur

4 Murġ-ı ḫūrşīd n'ola olsa serāpā şuʿle
Kūy-ı cānāna keydür ḳāṣıd-ı peyġāmumdur

5 Tār-ı zülfem ki maṭāfum olalı Kaʿbe-yi ḥüsn
Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf benüm iḥrāmumdur

6 Dil-i Mecnūn-ı perīşān-revi vaḥşī-yi ṭabʿam
Āhu-yı çeşm-i ġazāl-i nigehān rāmumdur

7 Bir nigehle éderüm ṭāyir-i ḫūrşīdi şikār
Rişte-yi ḫaṭṭ-ı şuʿaʿ-ı başarum dāmumdur

8 Dāmenin çāk éderüm Yūsuf olursa güstāḫ

---

[987] (TÜ: 170-174).
1 hem-sāḳī-yi: hem-sāḳī vü TÜ.
3 menhī-yi ilhāmumdur: menbaʿ-ı ilhāmumdur TÜ.

Dil-ber-i vaḥşī éden hep benüm ibrāmumdur

9 Māhir-i ʿilm-i ġam u ḥüzn benem bu tīmār
Ser-fürū-dāşte-yi ḫaclet-i ilzāmumdur

10 Heft dūzaḫ dil-i pür-tābuma nisbet ferdā
Yedi ḫalvetlü yedi ḳubbelü ḥammāmumdur

11 Gerçi rifʿatdeyem ammā ki ḫarāb-ābādam
Cuġd-ı menḥūs-ı Zuḥal murġ-ı sarāy bāmumdur

12 Olmada aḫter-i baḫtum gibi nāmum maʿkūs
Beni güm-nām éden kevkebe-yi nāmumdur

13 Baḥr-ı ʿışḳ içre benem şimdi reʾisü'l-ʿuşşāḳ
ʿAdeme gitmege ṭūfān-ı ġam eyyāmumdur

14 ʿĀlem-i ʿışḳa düşürdi beni bir şūḫ kʾanuñ
Ruḫ u zülf-i siyehi ṣubḥum ile şāmumdur

15 Nice şūḫ āfet-i ṣad-ḫırmen-i ʿaḳl u idrāk
Beni Mecnūn éden ol şūḫ-ı gül-endāmumdur

16 Bir seḥer kūyına vardum dédi bir maḥremine
Baḳ şu dīvāneye kim ʿāşıḳ-ı nākāmumdur

17 Baña Mecnūn geçinen bende Fehīmʾimdür bu
Beste-yi silsile-yi zülf-i dil-ārāmumdur

18 Çeşm ü zülfüm gibi olsa nʾola bīmār-ı żaʿīf
Mübtelā-yı ġam u miḥnet-keş-i ālāmumdur

19 Fikr-i zülfümle ḫumār-ı leb-i mey-günūm ile
Nice demdür ki dil-āşüfte-yi sersāmumdur

---

11 murġ-ı sarāy: murġ-ı ser-i TÜ.
18 bīmār-ı żaʿīf: bīmār u żaʿīf TÜ.
19 dil-āşüfte-yi sersāmumdur: dil-āşüfte vü sersāmumdur TÜ.

20 Bende édince aña şevḳıla güstāḫ duʿā
Dédi gör kim yine ḫᵛāhende-yi düş-nāmumdur

[106b]

21 Āşinā ol ya nigāhuñla helāk eyle dédüm
Dédi étmem ki nigāhum saña ikrāmumdur

22 Dédüm ey dost seni böyle éden bī̇gāne
Ṭaleb-i nāmaḥal-i bī̇hude iḳdāmumdur

23 Dédi kim kāfir-i bī̇dī̇ne olur mı kişi dost
Dédüm ey büt nigehüñ düşmen-i islāmumdur

24 Dédi kim tā bu ḳadar mużṭaribü'l-ḳalb olma
Iżṭırābı ki anuñ bāʿiṣ-i ārāmumdur

25 Beni dī̇vāne édüp şī̇r gibi bende çeken
Çeşm-i āhū-nigeh-i ḫūn-ı dil-āşāmumdur

26 Ḫışmıla gitdi édüp mī̇ve-yi vaṣlını dirī̇ġ
Beni maḫrūm éden ancaḳ ṭamaʿ-ı ḫāmumdur

27 Dédüm āḫır kefen-i cismüm éden çeşme-yi cān
Çeşm-i ʿuşşāḳ-küş-i dil-ber -i ḫayyāmumdur

28 Ḳıṣṣa kūtāh o fettān-ı cihān ʿışḳuñdan
Naḳl-i maḥşer benüm ednā-yı serencāmumdur

542. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[988]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

1 Ey nigāh-ı ġażabı mest-i mey-i naḫvet-i nāz

21 yā: da TÜ.
22 seni: beni TÜ.
22 nāmaḥal-i bī̇hūde: nāmaḥal ü bī̇hūde TÜ.
24 mużṭaribü'l-ḳalb: mużṭaribü'l-ḥāl TÜ.
25 beni: seni TÜ.
27 ʿuşşāḳ-küş-i dil-ber: ʿuşşāḳ-küş ü dil-ber TÜ.

[988] Fehîm'e ait olan şiir, Terkîb-i Bend nazım şekliyle yazılmıştır (TÜ: 264-270).

Ġamzesi sāḳī-yi cām-ı ecel-i ehl-i niyāz
2 Ey fürūġ-ı ruḫ-ı ḫūy-gerdesi ḫūrşīd-güdāz
Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz
3 Ḳorḳaram rāzumı fāş éde o çeşm-i ġammāz
Āşinā ola dile merhem-i bī̇gāne-nevāz

4 Şeb-i hicr ü ġamı zülf-i dil -i sevdā-perdāz
İḫtiyārī̇ degül āh eyler isem dūr-ı dırāz
5 Āh édersem n'ola sevdāñile ṭolmış göñlüm
Ḫaberüm yoḳ ki senüñ ʿāşıḳuñ olmış göñlüm

II

1 Ḥüsnüñ evvelki baḳışda beni étdi meftūn
Eyledi sāḥir-i çeşmüñ baña ṣad gūne füsūn
2 Zülfüñ étdi dilümi silsile-cünbān-ı cünūn
Āḫıru'l-emr bu sevdāñıla oldum Mecnūn
3 Gördüñ oldum elem-i hicrüñile zār-ı zebūn
Şerbet-i lüṭfuñıla derdümi étdüñ efzūn

[107a]

4 Ṭoldı tā derd ü maḥabbetle derūn-ı bī̇rūn
Başladuñ cevr-i sitemle cigerüm étmege ḫūn
5 Rūy-ı dil gösterüp étdüñ çü beni dī̇vāne
Olduñ ey āhu-yı vaḥşī̇ giderek bī̇gāne

III

1 Bī̇mürüvvet ne idi ʿarż-ı muḥabbet evvel
Ne idi eyledügüñ luṭf u mürüvvet evvel
2 Niye vérdüñ dile neẕẕāre-yi ruḫṣat evvel

I.3 merhem-i bī̇gāne-nevāz: ġamze-yi peykāne-nevāz TÜ.
I.4 zülf-i dil: zülf ü dil TÜ.
I.4 dūr-ı dırāz: dūr u dırāz TÜ.
I.5 ḫaberüm: ḫaberüñ TÜ.
II.1 baḳışda: baḳışumda TÜ.
II.1 ṣad gūne: biñ mekr ü TÜ.
II.2 sevdāñıla: sevdā ile TÜ.
II.3 elem-i hicrüñle: elem-i ʿaşḳuñ ile / zār-ı zebūn: zār u zebūn TÜ.
II.3 derdümi: derd-i dilüm TÜ.
II.4 ġam: - / derūn-ı bī̇rūn: derūn u bī̇rūn TÜ.
II.4 cevr-i sitemle: zehr-i sitemle TÜ.
II.5 olduñ: oldum TÜ.
III.2 neẕẕāre-yi: neẕẕāreye TÜ.

Niçün étdüñ dil-i bī̇çāreye şefḳat evvel
3 Èтmek idi ġarażuñ çünki ferāġat evvel
Ne idi tā bu ḳadar germi-yi ülfet evvel
4 Üns idi elde iken şānuña ʿādet evvel
Şāhbāzum yoġidi sende bu vaḥşet evvel
5 ʿAfv ḳıl ḥüsnüñe güstāḫ nigāh étdüm ise
İḫtiyār elde degül girye vü āh étdüm ise

IV

1 Gerçi ben ser-ḫuş-ı ʿışḳuñla şarāb içmez idüñ
Āteş-i ʿışḳıla baġrumda kebāb étmez idüñ
2 Evvel ālüfteñe tā böyle ʿitāb étmez idüñ
Biñ suʾāl eylese bir tünd cevāb étmez idüñ
3 Luṭf éderdüñ ġażab-ālūd ḫıṭāb étmez idüñ
Beni gördükçe ser-i rehde şitāb étmez idüñ
4 Çeşmümi āteş-i ḥasretle pür-āb étmez idüñ
Dil-i vī̇rānemi tekrār ḫarāb étmez idüñ
5 Şimdi ḳurbānuñ olam söyle nedür n'oldı sebeb
Āşinā-yı ezeliyye bu tecāḥül bu ġażab

V

1 Mest-i şī̇rī̇n-suḫanam telḫı-yı güftār nedür
Lüṭfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār nedür
2 Pür-teġāfül nigeh-i nergis-i bī̇mār nedür
Ġonçe-yi gül leb-i laʿlī̇n-i şeker-bār nedür
3 Sitem-i ġamze yéter çeşm-i cefākār nedür
Mübtelāña nedür ey şūḫ bu eṭvār nedür
4 Renciş-i bī̇sebeb-i ġamze-yi mekkār nedür
Beni gördükde şitābile o reftār nedür
5 Sitem étmekde yine ḳādir iseñ eyle baña
ʿĀşıḳam ʿāşıḳam ey şūḫ-ı cefākār saña

[107b]

VI

1 Ḫod-perestüm reviş-i dī̇nüñe ḳurbān olayım

IV.1 içmez: itmez TÜ.
IV.1 ʿışḳıla: cevr ile TÜ.
V.2 leb-i laʿlī̇n-i: gibi laʿlī̇n-i TÜ.

ʿĀşıḳ-āyīnesin āyīnüñe ḳurbān olayım
2 Pīçiş-i ṭurra-yı müşkinüñe ḳurbān olayım
Reşkden bister-i bālīnüñe ḳurbān olayım
3 Çeşm-i ʿayyār-ı suḫan-çīnüñe ḳurbān olayım
O keman-ebru-yı pür-kīnüñe ḳurbān olayım

4 Nāvek-i ġamze-yi pür-kīnüñe ḳurbān olayım
Zehr-ḫand-i leb-i şīrīnüñe ḳurbān olayım
5 Kīneden sīneñi ey āyine-ruḫ ṣāf eyle
Öleyim mi ele mirʾāt alup inṣāf eyle

VII

1 Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende saña
Ḫayl-i ʿuşşāḳ nice olmasun efgende saña
2 ʿĀşıḳ olurduñ eger baḳsa idüñ sen de saña
Baʿdezīn bendeyem ey şūḫ-ı cihān ben de saña
3 Ḫande ét ağlasa ḥālin dil-i nālende saña
Böyledür ḳısmet-i Ḥaḳ girye baña ḫande saña
4 Bir naṣīḥatdür éder ʿāşıḳ-ı şermende saña
Ḳorḳaram yār olur aġyār-ı firībende saña
5 Girde-bālīn gül-āgende édüp pūte-yi ḫār
Derd-i ġayretle helāk oldı Fehīm-i bīmār

Müseddes-i Āgāh

543. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[989]

I

Dilā şimdeñgirü dāmān-ı kūh-ı ġam yataġuñdur
Seni böyle perīşān eyleyen āşüfte ḥālüñdür
Saña kim dédi meyden tevbe ḳıl kendi yasaġuñdur
Temāşā-yı çemende menʿ éden dīvār-ı bāġuñdur
Göñül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur
Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur

VI.2 bister-i bālīnüñe: bister ü bālīnüñe TÜ.
VI.3 pür-kīnüñe: pür-çīnüñe TÜ.
VII.2 görse: baḳsa TÜ.

[989] Dîvân'da "Tesdîs" başlığı ile bulunmaktadır (ŞA: 50-51).

1 ḥālüñdür: dimāġuñdur ŞA.

II

Vücūduñ āteş-i ġam yaḳsa da incinme cānāna
Temennā-yı viṣāl-i yār éden ʿāşıḳ ḳıyar cāna
Ḥadīş-i ehl-i dildür ʿārif iseñ atma yabāna
Budur meclisde dāyim güft-gū-yı şemʿ ü pervāne
Gönül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur
Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur

III

Bu beyt-i dil-güşā besdür ḳamu ʿuşşāḳ-ı irşāda
Bunı tekrār éderdi dem be dem Mecnūn-ı āzāde
[108a]
Bu diñledi ṣadā-yı tīşeden Ferhād-ı nāşāda
Bu añladı zebān-ı lāleden dāmān-ı ṣaḥrāda
Gönül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur
Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur

IV

Beni ayırdı çarḫ-ı sifle ol serv-i revānumdan
Ḫamūş oldı çemende bülbülān āh u fiġānumdan
O bīpervā ḥaẕer ḳılmaz ʿaceb sūz-ı nihānumdan
Şikāyet ḳılmazam ol dil-ber-i nāmihrbānumdan
Gönül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur
Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur

V

Ġaraż bir gün şikāyet-nāme-yi ʿışḳ-ı mecāz étdüm
Yem-i fikre düşüp endīşe-yi dūr u dırāz étdüm
Tefeʾül eyleyüp Dīvān-ı Vecdī'den niyāz étdüm
Açup bu maṭlaʿı rengīni Āgāh imtiyāz étdüm
Gönül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur
Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur

Müseddes

544. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[990]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

[990] Manzûme, Sâdık'a aittir.

Niçe bir ḫarmen-i maḳṣūdumı berbād édeyin
Niçe bir ġamla yıḳıḳ göñlümi ābād édeyin
Niçe bir ḫāṭırımı derd ile nāşād édeyin
Dil-i zārı niçe bir āhla muʿtād édeyin
Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin
Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin

II

Saña cān ile şehā bende-yi fermān oldum
Yüz sürüp ayaġıña ḫāk ile yeksān oldum
Dergehüñ ḫiẕmetine yel gibi pūyān oldum
Meclisüñde niçe dem ney gibi nālān oldum
Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin
Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin

III

ʿĀleme vérdi ṣadā āh dil-i nālānum
Ṣaldı āvāze cihāna eṣer-i fiġānum
[108b]
Daḫı luṭfile naẓar eylemedüñ sulṭānum
Yoḳ mı inṣāfuñ eyā pādişeh-i devrānum
Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin
Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin

IV

Var mı bir dem mi gözüm yaşını ḳan eylemeyem
Cūy-veş vādi-yi firḳatde revān eylemeyem
Gizlü rāzum niçe bir ḫalḳa ʿayān eylemeyem
Āh édüp ḥasretile nice fiġān eylemeyem
Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin
Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin

V

Ṣādıḳā rūz u şebüm hicr ile oldu gerdān
Olmadı şefḳatile ḫālime kimse nigerān
Yollar üzre ṭurayın derd ile zār u giryān
Diyeyin ol şeh-i ḫūbāna ḳılup āh u fiġān

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin
Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin

ʿĀlī Müseddes

545. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[991]

I

Ne yoluna ḫarc eylemege sīm-i zerüm var
Ne bār-ı ġamuñ çekmege fermān-ı ferüm var
Bīmār-ı ġarībem şeb-i ġamda seḥerüm var
Āḫır nefesümdür saña gel bir ḫaberüm var
Gel gel öpeyim gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzaḳ yola giderüm seferüm var

II

Ey dost lebüñ zemzem imiş Kaʿbe cemālüñ
Beñzer Ḥacerü'l-Esved'e boynuñdaki ḫālüñ
Menʿ eyleme aṣḥāb-ı ṣafādan ruḫ-ı ālüñ
Şāyed ki naṣīb olmaya bir daḫı viṣālüñ
Gel gel öpeyim gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzaḳ yola gider seferüm var

III

Ditrer dil ü cān ol ṣanem-i sīm-ber üzre
Şol müflis ü muḥtāc gibi sīm-i zer üzre
[109a]
Ya ben nice cān vérmeyem ol laʿl-i ter üzre
Ṣayim mi olur ḫaste ḫuṣūṣā sefer üzre
Gel gel öpeyim gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzaḳ yola gider seferüm var

---

[991] Müseddes, Dîvân'da "Maṭlaʿ-ı Ḫayālī Tesdīş-i Ālī" başlığı ile bulunmaktadır. (İA: 412)
I.1 ne yoluna: yolunda ne İA.
II.1 ey dost lebüñ zemzem imiş: çün ḳıbledür ey dost yüzüñ İA.
III.3 ya ben nice: ben nicesi İA.

IV

Dil véreli sen ḳaddi elif ḳaşı kemāne
Tīr-i ġama ben ḫāki nişān étdi zamāne
Çün geçdi müjeñ nāveki dilden öte yana
Rıḥlet demidür sevdicegüm étme bahāne
Gel gel öpeyim gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzaḳ yola gider seferüm var

V[992]

Bir dem ser-i bālīnüme luṭf eyle güẕer ḳıl
ʿĀlī ḳuluña tehniye-yi zūd-ı sefer ḳıl
Sen būse-yi laʿl-i lebüñi nuḳl-i şeker ḳıl
Aḥvāl-i diger-gūnuma şefḳatle naẓar ḳıl
Gel gel öpeyimgerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzaḳ yola gider seferüm var

Ġazel-i Fużūlī Muḥammes-i Beyānī

546. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

Ṣubḥ olup érdi yine çünki şeb-tār tamām
Cāme-ḫᵛābından o meh şīve ile ḳıldı ḳıyām
Reviş-i rāha ḳadem başmaġa étdi iḳdām
Ḳıldı ol serv seḥer nāz ile ḥammāma ḫırām[993]
Şemʿi ruḫṣārı ile oldı münevver ḥammām

II

Yüzi rūşen idi dehrin meh-i tābānından
Nūr-baḫş idi ruḫ mihr-i dıraḫşānından
Yek idi ʿārıż bāġ-ı gül-i ḫandānından
Görinürdi bedeni çāk-i girībānından
Cāmeden çıḳdı yeñi ayını gösterdi tamām

III

Cāmeden ayru gören dér o perīnüñ şānın

IV.3 müjeñ nāveki: cefā nīzesi/ yana: cāne İA.
IV.4 étme: ḳılma İA.

[992] Dîvân'da beşinci bendde, ikinci mısra' ile dördüncü mısra'nın yeri değişmiştir. (İA: 412).
[993] (AN: 494,495,496).

Meger indirdi felek yére meh-i tābānın
Çıḳarup pīrehen meşk-i gülāb-ı efşānın
Nīlgūn fuṭaya ṣardı beden-i ʿuryānın
Ṣan benefşe içine düşdi muḳaşşer bādām

[109b]

IV

Hicr ile geçmiş iken ḥāṣılı rūz u şeb ḥavż
Cām-ı laʿliyle żiyālandı yine meşreb-i ḥavż
Ḫaṭṭ édüp pertev-i rūyundan anuñ kevkeb ḥavż
Oldı pābūs-ı şerīfiyle müşerref leb-i ḥavż
Buldı dīdār-ı laṭīfiyle żiyā dīde-yi cām

V

Cāmlar ḥüsnüne ḥayrān oluben göz dikdi
Ṭaḳılır ḥıfẓı içün ḫiẕmetine bél bükdi
Lüle-yi āb sükūt étdi zebānın çekdi
Merdüm-i dīdem ayaġına ṣu dökdi
Ki gerek ṣu döküle servüñ ayāġına müdām

VI

Şāne el urmaġıla oldı perīşān gīsū
Yine cemʿ oldı ne siḥr étdi o çeşm-i cādū
Yāre ṣābūn ezilüp sürdi revān pāyına rū
Ṭas elin öpdi ḥased ḳıldı ḳara baġrumı cū
Yetdi ṣu cismine reşk aldı tenümden ārām

VII

Ḳıldı sevdā-zede āfāḳ o zülf-i pür-çīn
Dāmen-ālūde cihān olalı pāyına ḳarīn
Pertev-i mihr-i ruḫı birle żiyālandı zemīn
Kākülüñ şāne açup ḳıldı hevā-yı müşgīn
Tīġ-i mūyın dağıdup étdi yéri ʿanber-fām

VIII

V.4 dīdem: çeşmüm AN.
VI.4 bağrımı cū: bağrumı ṣu AN.
VI.5 teninden: tenümden AN.

Yüz cilā buldı yine ḥüsnile yunup arınup
Oldı pāk̲ize melāḥatde meh-i bedre dönüp
Gün gibi yine ṭulū‘ étdi şafaḳdan görinüp
Çıḳdı ḥamāmdan ol perde-yi çeşmüm ṣarınup
Ṭutdı āsāyiş ile gūşe-yi çeşmümde maḳām

IX

Ṣubḥ-ı kāẕibde görüp ṣubḥ ṣanurlar şafaḳı
Farḳ éder mi ḳara cāhil oḳur elf ile aḳı

[110a]

Suḫanuñ budur eṣṣaḥı sözümüñ māṣadaḳı
Ṣandılar kim ṣatılur dāne-yi dürr-i ‘araḳı
Urup el k̲iseye çoḳlar édüp endīşe-yi ḫām

X

Çekeyin yāra Beyānī niçe hemyān naḳdīn
Dökeyin ayaġına eşk-i firāvān naḳdīn
Hep niṣār eyleyeyin dīde-yi giryān naḳdīn
Müzd-i ḥammām Fużūlī véreyin cān naḳdīn
Ḳılmasun ṣarf-ı zer ol serv-ḳad ü sīm-endām

Ġazel-i Şehrī Muḥammes-i Ṭaybī

547. Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün[994]

I

Olmadı maḥrem o gül-rūya dil-i meftūnumuz
‘Andelībi ebkem étdi āh-ı şīven-gūnumuz
Gülşen-i dehri pür étdi aḳdı cūy-ı ḫūnumuz
Āh kim açılmadı dil ġonçe-yi maḫẓūnumuz
Degmedi bir ḫande-yi bīhūdeye Mecnūn’umuz

II

Çīn-i zülf-i yāre meyl édüp ḫaṭālar eylerüz
Ehl-i derdüz dāyimā kesb-i belālar eylerüz
Yārdan cevr isteyüp her dem ricālar eylerüz
Biz ṣafādan ġam çeküp ġamdan ṣafālar eylerüz
İ‘tibār-ı ḫalḳa uymaz şīve-yi ḳānūnumuz

VIII.4 cismüñ: çeşmüm AN.
IX.5 urup: urdu / édüp: ḳılup AN.
[994] (HB: 8).

III

Eylemez dünyā içün ehl-i maḥabbet gūşişi
Yanmadur her bār sūz-ı derd ü miḥnetle işi
Artar āh étdükçe dilde nār-ı ʿışḳuñ tābişi
Şuʿle pāmālī-yi dūd olmaḳla gitmez sūzişi
Olmazuz muġber taṣaddur eylese mādūnumuz

IV

Gāh çeşmüñ étdi ġāret naḳd-i ṣabr u ṭāḳati
Geh nigāhuñ ḳıldı yaġma māye-yi emniyyeti
Bezl-i cān u dil ḳılup étdüñ egerçi diḳḳati
Görmedüm ġamzeñ gibi cellād-ı kāfir niʿmeti
Eyledüñ sīr-āb-ı ḫūn olmaz daḫı memnūnumuz

[110b]

V

Ḫışmına ṭāḳat getürmez çeşmiñüñ şīr ü beber
Ḳatl éder yüz biñ müselmān olsa ol bīraḥm-ı gebr
Ṭaybi-yi zār u perīşānı helāk étdi bu cebr
Hem teġāfül hem enīs-i ġayr hem teklīf-i ṣabr
N'étsün ey kāfir-teraḥḥum Şehri-yi maġbūnumuz

Ġazel-i Şehrī Muḥammes-i Ṭaybī

548. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[995]

I

Şerḥ édersem rāz-ı ʿışḳı niçe faṣl u bāb olur
Maʿni-yi maḳṣūd ammā arasañ kemyāb olur
İş bu ḥālet ḫāne berendāz şeyḫ ü şāb olur
Gāh çeşm-i fitne engīzüñ ki mest-i ḫʷāb olur
Üstine ditrer ṭurur kāküllerüñ bītāb olur

II

Èdeli sūzān dili ruḫsārı tāb-ı reşkden
Germdür ol Yūsuf-ı ḥüsnüm ḥicāb-ı reşkden
Rūḥ-ı ṣad Yaʿḳūb derhem pīç ü tāb-ı reşkden
Cān vérirsem girye-yi pür-ıżṭırāb-ı reşkden
Tā ḳıyāmet türbetüm girdāb-ı zībaḳ āb olur

[995] (HB: 6).

III

Görmeyelden āftāb-ı ʿārıż-ı tābānuñı
Ḳara dāġ étdi firāḳuñ ʿāşıḳ-ı nālānuñı
Dil ki çekdi iştiyāḳ-ı bī̇ced ü pāyānuñı
Bāde defʿ étmek ne mümkindür ġam-ı hicrānuñı
Ol da cūş-ı giryeden çeşme gelince āb olur

IV

Her ki pür-nemdür iʿẕāruñ ola dil-veş Vāmıḳ'ı
Cān niṯār étmekle olsun ehl-i ʿışḳūñ fāyıḳı
Böyledür lābüd şehī̇d-i çeşm-i mestüñ lāyıḳı
Ārzū-yı tī̇ġ-i ġamzeñ öldürür[se] ʿāşıḳı
Tā bemaḥşer meşhedi fevvāre-yi ḫūn-āb olur

V

Ṭaybi-yi şeydā gibi ʿışḳıla olup dāstān
Sī̇ne-yi pür-dāġına reşk éde gülzār-ı cinān
Çāk çāk cismümi olup ġıbṭa-baḫş-ı gülsitān
Tā ebed dāġ-ı derūnı görmesün rūy-ı ḫazān
Her ki Şehrī̇-veş bahār-ı ʿışḳıla şād-āb olur

[111a]

Nābī̇ Efendi

549. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[996]
(fa'lün)

I

Bu gülsitānda benümçün ne gül ne şebnem var
Bu çārsūda ne dād u sited ne dirhem var
Ne ḳudret ü ne taṣarruf ne bī̇ş ü ne kem var
Ne ḳuvvet ü ne taʿayyün ne zaḫm u merhem var
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

II

Vücūd-ı cūd-ı ilāhī̇ ḥayāt-baḫş-ı Kerī̇m
Nefs-i ʿaṭiyye-yi raḥmet kelām faż̇l-ı ḳadī̇m
Beden bināy-ı Ḫudā rūḥ nefḫa-yı tekrī̇m

IV.1 bir ġadr-i: pür-nemdür HB.

[996] Muhammes, Dîvânda, "Taḫmī̇s Bezebān-ı Nefy-i Vücûd" başlığı ile bulunmaktadır (AF: 169-172).

Ḳuvā vedīʿa-yı ḳudret ḥavās vaż̊ʿ-ı Kerīm
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

III

Bu kār-ḫānede bir başḳa kār u bārum yoḳ
Ne varsa cümle anuñdur bir özge varum yoḳ
Cihāna gelmede gitmekde iḫtiyārum yoḳ
Benüm benüm diyecek elde bir medārum yoḳ
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

IV

Zemīn bisaṭ-ı ḳader çarḫ ḫayme-yi ʿaẓamet
Nücūm u ṣābit ü seyyār meşʿal-i ḳudret
Cihān netīce-yi cūd-ı ḫazāyin-i raḥmet
Ṣaḥāyif-i ṣuver-i kevn nüsḫa-yı ḥikmet
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

V

Vücūd ʿāriyetīdür ḥayāt emānetdür
ʿİbāda daʿvi-yi mülk iddiʿā-yı şirketdür
Ḳuluñ vaẓīfesi teslīmdür iṭāʿatdür
Baña ḳulum dédigi luṭfudur ʿināyetdür
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

VI

Benüm faḳīr tehī-dest cūd Ḥaḳḳuñdur
ʿAdem benüm ṣıfatumdur vücūd Ḥaḳḳuñdur
Ẓuhūr u hesti vü būd-ı nebūd Ḥaḳḳuñdur
Temevvüc-i yem-i ġayb u şühūd Ḥaḳḳuñdur
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

[111b]

VII

II.4 Kerīm: Ḥakīm AF.
VI.3 būd-ı nebūd: būd ü nebūd AF.

Taʿayyüşüm kerem-i sufre-yi ʿaṭādandur
Teneffüsüm nefes-i raḥmet-i Ḫudā'dandur
Veẓāyifüm der-i inʿām-ı Kibriyādandur
Revātibüm niʿam-ı maṭbaḫ-ı ḳażādandur
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

VIII

Naṣībsiz alamam rızḳı ḫuşk ile terden
Ne āsmān u zemīnden ne baḥrıla berden
Gelür muḳadder olan deñlü nuḳre vü zerden
Ziyāde ḳabż édemem rızḳumı muḳadderden
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

IX

Suṭūr-ı mevc-i ḥavādiṯ rusūm-ı ḫāme-yi ṣunʿ
Cerīde-yi dü cihān naḳş-ı kārḫāne-yi ṣunʿ
Libās-ı arż u semā tār u pūd-ı cāme-yi ṣunʿ
Ṣuḫūṣ-ı nās temāṯīl-i şāh-nāme-yi ṣunʿ
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

X

Ṣabāḥı şām u şeb-i tīreyi nehār édemem
Hevāyı āteş ü āb ābı ḫāksār édemem
Sipihri sākin ü kuhsārı bīḳarār édemem
Ḫazānı kendü murādumca nev-bahār édemem
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

XI

ʿAdemden étdi beni ḳudreti ber-āverde
Ġıdāmı eyledi āmāde raḥm-ı māderde
Nevāl-i ẓāhir ü bāṭınla étdi perverde
Benümle çekdi ẓuhūr-ı cemāline perde
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

XII

Tecelliyāt-ı Ḫudā'dur açılsa çeşm-i şuʿūr

Taṭavvurāt-ı ʿavālim teceddüdāt-ı umūr
Bürūz-ı genc-i ḫafīdür bu lücce-yi pür-şūr
Bu kār u bār-ı ilāhī bu ṭumṭurāḳ-ı ẓuhūr
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

[112a]

XIII

Gehī tehī vü gehī pür-ḫazāyin-i imkān
Ṣuver-nümā-yı nevīn şīşe-ḫāne-yi devrān
Ġarīb mīve feşānlıḳda Nābiyā her ān
Bu köhne bāġ-ı perīşān hevā-yı rū-beḫāzān
Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var

Ġazel-i Rūḥī Muḫammes-i Nābī

550. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[997]

I

Dil māye-yi sevdāger-i āb u gilimüzdür
Kālā-yı sebük-tāz -ı nefes ḥāṣılımuzdur
Ḥayfā vü dirīġa ceres-i maḥmilimüzdür
Endūh-ı ġamuñ hemreh-i cān u dilimüzdür
Ser-ḥadd-i beḳā ara yata menzilimüzdür

II

Taḳvīm-i ġamuz cedvel-i eşkile müretteb
Ser-nāme-yi derdüz ruḫ-ı zerdile müẕehheb
Maʿcūn-ı dilüz cüz'-i ḥaḳīḳatle mürekkeb
Deryā-yı muḥīṭüz dür-i vaḥdetle lebāleb
Kevneyn iki cānibde iki sāḥilimüzdür

III

Āşüftelerüz perde ber-endāz merāsim
Yek ṭavr-ı cünūnuz ne bahār u ne mevāsim
Ḳayd-ı ḫıred olmaz bize yek ẕerre mezāḥım
Meydān-ı maḥabbetde şu dīvānelerüz kim
Mecnūn-ı melāmet-zede eñ ʿāḳilimüzdür

[997] Muhammes, Dîvân'da "Taḫmīs-i Ġazel-i Rūḥī-i Baġdādī" başlığı ile yer almaktadır (AF: 172-173). I.2 sebük-tāz: sebük-bār AF.

IV

Ne şekveger-i dey ne heveskār-ı bahāruz
Ne daġdaġa-engīz-i temeyyüz gül ü ḫāruz
Ne dest-zen-i berg ne ḥᵛāhişger-i bāruz
Biz ṭālib-i esrār-ı nükāt-ı ḫaṭ-ı yāruz
Ḥall eyleyenüñ bendesiyüz müşkilimüzdür

V

İcrā ise Nābī ġarażuñ keştī-yi Nūḥ'ı
Eyle nefes-i ṣubḥdan ümmīd-i fütūḥı
Ètsün seni daʿvāya cerī cām-ı ṣabūḥı
Aġyār elemin çekme yapış zülfüne Rūḥī
Menʿ eylemege cān mı var ḳātilimüzdür

[112b]

Ġazel-i Bahāyī Muḥammes-i Nābī

551. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[998]

I

Fiġān étmek midür āyīn-i māder-zāduñ ey bülbül
Ki gitmez gülşene varsañ bile feryāduñ ey bülbül
Müdārādur gibi aġyār ile muʿtāduñ ey bülbül
Hirāsān olmasa gülden dil-i nāşāduñ ey bülbül
Neler eylerdi ḫāra āh-ı āteş-zāruñ ey bülbül

II

Nevā perdāzısun faṣl-ı bahār-ı ṣaḫn-ı gülzāruñ
ʿAceb şūrīdedür inkār olunmaz ḥüsn-i eṭvāruñ
Degül ḫāli eşerden āh-ı serdüñ çeşm-i bīdāruñ
Dil-i dil-dārı nerm étmiş işitdüm nāle vü zāruñ
ʿAceb kim ṭaşa teʾşīr eylemiş feryāduñ ey bülbül

III

Fiġān-ı ehl-i ḥālet nerm éderken ḫāṭır-ı yārı
Niyāz erbābınuñ teʾşīr éderken nāle vü zārı
ʿAceb bilsem neden sūz-ı derūnuñ eylemez kārı
Ne tesḫīr étdi gülzārı ne urdı āteşe ḫārı
Yine ṭurmaz oḳursun rūz u şeb evrāduñ ey bülbül

[998] Muhammes, Dîvân'da "Taḫmīs-i Ġazel-i Bahāyī" başlığı ile bulunmaktadır (AF: 174-175).

IV

Sirişk-i ḥasretüñle étme ferş-i ʿālemi gülgūn
Edā eyler murāduñ çarḫ éder bir gün seni memnūn
Cefā-yı ḫārdan ṭutma dil-i pür-şevḳuñı maḫzūn
Güle olur n'olursa yoḫsa āḫır gerdiş-i gerdūn
Gelür bir dem ki alur ḫār elinden dāduñ ey bülbül

V

ʿAceb bir kerre maḫmūr olmaduñ cām-ı nedāmetden
Güzer nāmümkin oldı saña kūy-ı istiḳāmetden
Alınmaz dāmenüñ Nābī gibi dest-i melāmetden
Çekil sen daḫı kūy-ı derde gülzār-ı selāmetden
Behāy-veş çekildi ʿışḳıla çün āduñ ey bülbül

Ġazel-i Fużūlī Muḥammes-i Nābī

552. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**[999]

I

Èdüp meyl-i sitem eşkile āh alma gedālardan
Şaḳın ey nev-nihālüm nāsezā āb u hevālardan
Yazuḳdur dūr ṭutma cām-ı luṭfuñ mübtelālardan
Kerem ḳıl kesme sāḳī iltifātuñ bī-nevālardan
Elüñden geldigi ḫayrı dirīġ étme gedālardan

[113a]

II

Hele kām-ı sipihr üzre biz olduḳ ġuṣṣa pāmāli
Çekildük ġurbete olduḳ viṣāl-i yārdan ḫāli
ʿAceb ḫāṣıl mıdur hem-ṣoḥbetān-ı ʿışḳuñ āmāli
Ṣabā kūyunda dil-dāruñ nedür üftādeler ḫāli
Bizüm yérden gelürsen bir ḫaber vér āşnālardan

III

Felek sedd olsa vérmez dīde-yi ḫūn-pāşa temkīni
Ne deñlü tūtiyā vérseñ ḳurutmaz çeşm-i temkīni
Gel aġlatma ʿilāc-ı nāpesendüñle bu ġamgīni
Ṭabībā ḫāk-i kūy-ı yārdandur eşk teskīni
Baña artırma zaḫmet göz yaşardur tūtiyālardan

[999] (AF: 175-176).

IV

Tehī destān-ı künc-i ġurbetüz berg ü nevāmuz yoḳ
Nevāl-i vaṣldan ġayrı nevāle iştihāmuz yoḳ
Ḫayāl-i ḫāl-i müşk-āgīnden ġayrı ġıdāmuz yoḳ
Esīr-i ġurbetüz biz senden özge āşnāmuz yoḳ
Ayaġuñ kesme başuñçün bizüm miḥnet-serālardan

V

Derūnuñ Nābiyā āyīne-yi ruḫsār-ı rāz eyle
Dilüñ tenvīr -i āteş-ḫāne-yi sūz u güdāz eyle
Lebüñ tekrār-ı ḥarf-i vaṣlda ḫᵛāhiş-ṭırāz eyle
Fużūlī nāzenīnler görseñ iẓhār-ı niyāz eyle
Teraḥḥum umsa ʿayb olmaz gedālar pādişālardan

Ġazel-i Ḳadrī Muḥammes-i Żamīrī

553. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**

I

Èdüp īḳāż-ı fitne dīde-yi mekkāra yüz vérdüñ
Göñülden ṣabrı alduñ ġamze-yi ḫūn-ḫᵛāra yüz vérdüñ
Nażardan düşdi bülbül sen gül-i ter ḫᵛāra yüz vérdüñ
Çıḳarduñ başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz vérdüñ
Ḳoparduñ fitneler yér yér ḫaṭ-ı jengāra yüz vérdüñ

II

Leṭāfet var serāpā ḳāmet-i mevzūn nihālinde
Görinür ehl-i ʿışḳa dām u dāne ḫaṭṭ u ḫālinde
Yine iḳlīm-i ḥüsn olmaḳ diler ruḫsār-ı ālinde
Hemān bir dāneyüm dér cennet-i bāġ-ı cemālinde
O hindū-yı siyeh rū ḫāl-i ʿanber-bāra yüz vérdüñ

[113b]

III

Dirīġa ʿāşıḳ-ı zārı bıraḳduñ pister-i ḫāke
Nigāh ét cism-i ṣad çākimle ḫūn-ı çeşm-i nem-nāke
ʿAceb mi sūz-ı dilden çıḳsa āhum evc-i eflāke
Gelür būs étmeye ṣarḳar o ruḫsār-ı ʿaraḳ-nāke
Ḫaṭā étdüñ şehā ol ṭurra-yı ṣarrāra yüz vérdüñ

V.2 tenevvür: tenvīr AF.

IV

Niçe demdür senüñ ḥayrān-ı ser-gerdānuñam cānā
Ḳażā-yı çehre şalduñ eyledüñ Mecnūn gibi şeydā
Cihānda ḥüsnile mümtāz-ı bī̇mānend iken ammā
Çıḳardı naḳşuñı ey pādşāh-ı mülk-i istiġnā
O ṣūret uġrısı āyī̇ne-yi ġaddāra yüz vérdüñ

V

Żamī̇rī̇yem reh-i vaṣlında oldum zār-āvāre
Taraḥḥum ḳılmaduñ bir kez dil-i mecrūḥ-ı bī̇māra
Fiġān-ı nāle teʾṣī̇r eylemez mi sen cefākāra
Elin ḳo sī̇ne-yi inṣāfa gel kim Ḳadri-yi zāra
Aña bir dest-i būsuñ vérmedüñ aġyāra yüz vérdüñ

Ġazel-i Behāyī̇ Muḫammes-i Nāʾilī̇

554. **Mefâʾîlün mefâʾîlün mefâʾîlün mefâʾîlün**[1000]

I

Hirās-ı fitne ṣalduñ dehre ey bī̇dād nʾeylersün
Ḳoparduñ yér yér āşūb-ı ḳıyāmet-zād nʾeylersün
Perī̇şānlıḳlar étdüñ nev benev ī̇cāde nʾeylersün
Daġıtduñ ḫᵛāb-ı nāz-ı yāri ey feryād nʾeylersün
Ėdüp fitneyle dünyāyı ḫarāb-ābād nʾeylersün

II

Vücūduñ eylemiş ḥikmet-şinās-ı ʿālem-i bālā
Arisṭālī̇s-i ʿaşr u naḳd-i vaḳt-ı Bū ʿAlī̇ Sī̇nā
Benānuñ ḥall-i rāz-ı müşkilātın nabż édüp ḥaḳḳā
Ėdersin gerçi her derde ṭabī̇büm bir devā ammā
Cünūn-ı ehl-i ʿışḳ olınca māder-zād nʾeylersün

III

Nihāndur būy-ı fitne tār-ı ʿanber-fām-ı zülfüñde
Niçe ṣubḥ-ı ḳıyāmet muḫtefī̇dür şām-ı zülfüñde
[114a]
Dimāġ āşüftedür cān ārzū-yı kām-ı zülfüñde
Dil-i mecrūḥuma raḥm eyle ḳalsun dām-ı zülfüñde
Şikeste-bāl olan murġı édüp āzād nʾeylersün

[1000] Şiir Dîvânda "Taḫmī̇s-i Nāʾilī̇ Çelebi Ġazel-i Bahāyī̇" başlığı ile geçmektedir (Hİ: 150-151). II.3 müşkilātın: müşkilāt-ı Hİ.

IV

Bulup pervāze ruḫṣat rūzgāre ʿişveler ṣatduñ
Perīşān étmege cemʿiyyet-i ʿuşşāḳı cān atduñ
Ne āl étdüñse étdüñ murġ-ı cānı dāma uġratduñ
Varup gīsū-yı zülf-i yāri biribirine ḳatduñ
Yine bir fitne taḥrīk eyledüñ ey bād n'eylersün

V

Ne ṣūret kim çekersin cān bağışlarsın Mesīḥ-āsā
Olur ḥayrān-ı kāruñ mūşikāfān-ı Yed-i Beyżā
Bu ṣanʿatda ne Erjeng ü ne Mānī'dür saña hem-tā
Güzel taṣvīr édersüñ ḫāl-i ḫaṭṭ-ı dil-beri ammā
Füsūn-ı fitneye geldikde ey Bihzād n'eylersün

VI

Zemīn naṭʿ-ı siyāsetgāh-ı dil seyf-i ḳażā mübrem
Zebān dembeste dil medhūş-ı ḥayret dīdeler pür-nem
Hevā-yı ʿışḳ şūr-efgen maḥabbet ġālibā muḥkem
Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳ-ı yārdur ser-cümle-yi ʿālem
Urup şemşīre dest ey ġamze-yi cellād n'eylersün

VII

Olursun Nā'ilī-veş gördügüñ maḥbūba efgende
Metāʿ-ı ṣabruñı tārāc éder her ṭıfl-ı nāzende
Ṭabīʿat pür-elem esbāb-ı cemʿiyyet perākende
Bahāyī-veş degülsün ḳābil-i feyż-i ṣafā sen de
Tekellüf ber-ṭaraf ey ḫāṭır-ı nāşād n'eylersün

Ġazel-i Necātī Muḥammes-i Bāḳī

555. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[1001]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

Ra'yet-i fitne çeküp ol ḳad-i dil-cū begler

VI.2 dembeste dil medhūş-ı ḥayret: ḫāmūş-ı ḫayret sīne sūzan Hİ.
VII.2 tārāc: tālān Hİ.
VII.2 Ṭabīʿat pür-elem: muḥabbet ġam-feżā Hİ.

[1001] Şiir, Dîvân'da "Taḫmīs-i Ġazel-i Necātī" başlığı ile geçmekte olup, 6 bentten müteşekkildir (SK: 70-71).

Uşdılar yanına her şūḫ-ı cefā-cū begler
Bir yére geldi yine ġamzesi cādū begler
Bir alāy oldı perī şīvelü āhū begler
Gözi āḥularuñ alāyına yā Hū begler

[114b]

Ġazel-i Murādī

556. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Efendüm luṭf-ı cevrüñ baḥsi baḫş ét fuḳarāya
Keremler şānına şāyestedür sen gibi reyyāna

2 Çerāġ-ı ṣad hezār gider bu ben bir de gedā olsun
Efendüm ḫākipāyı lācerem kimyā-yı insāna

3 Revīşi pertevüñ ancaḳ olursa ḫātemi ṭaydur
Bulunmaz miṣli mānendüñ emānet ola sübḥāna

4 Cihān içre ʿömürler sür efendüñ cāvidān olsun
ʿAdūlar rūy-ı mal étsün hemān būsınuñ eyvāna

5 Murādīnüñ ʿaceb bundan murādı ne ki dérlersa
Efendüm dendana añlar kemālile ẓarīfāne

557. Şükr beterāzū-yı vezāret berkeş
Şevhere bülbül beleb her mehveş[1002]

Murādī

558. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 ʿAhdinde zemīn mezraʿa-yı toḫm-ı ʿadālet
Rūzunda felek dāyire-yi emn-i emāndur

2 Bir fitne bulunmaz arasañ olduġı yérde
Varısa yine ġamze-yi fettān-ı bütāndur

I.3 yine: nice SK.

[1002] "Vezaret terazisine bir şeker çek, bülbül her ay yüzlünün dudağına eşdir."

3 Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensiz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

4 Hem daḫı emīn ṣadra olup eyledi iḥcāc
Kim aña behā māḫaṣalı kevn ü mekāndur

5 Ne kān éder ol étdigi iḥcāc bir deryā
Gerçi ki kef-i dest ne deryā vü ne kāndur

6 Ol mīr-i mükerrem ki kef-i dest-i keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

7 Çoḳ vālī gelüp étmedi hiç böyle bir iḥcāc
Her birleri zuʿmunca fülān ibn-i fülāndur

8 Ṣıdḳıla duʿā eyle Murādī ola maḳbūl
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayyı lisāndur

[115a]

Ġazel-i Nedīm Muḥammes-i Vehbī[1003]

559. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

I

Bintü'l-ʿıneb ki gül gibi rengīn beñizlidür
Bir ẕevḳ esīri cāriyedür İngilizlidür
Her meşrebi muvāfıḳ yārān aġızlıdur
Ẓann étme duḫter-i rezi rind ile gizlidür
Anuñla şeyḫ efendi de babalı ḳızlıdur

II

Rez-duḫteri olunca pes-i cāmdan ʿayān
Sāḳiyle ḳanı ḳaynaşup oldı bedenle cān
Olsa ʿaceb mi vāḳıf-ı şen remz-i der-miyān
Duḫt-i ʿineb ki muġpeçenüñ ṭıbḳıdur hemān
Bir meşrebi güşādece ḳızdur Ṣaḳızlıdur

[1003] Şiir Dîvân'da "Taḥmīs-i Ġazel-i Nedīm" başlığı ile geçmektedir (HD: 486-488).
I.3 meşrebi muvāfıḳ: meşrebüñ muvāfıḳı HD.
II.2 sāḳiyle: sāḳiye HD.
II.4 duḫt-i ʿineb ki: bintü'l-ʿineb de/ ṭıbḳıdur: ṭabʿıdur HD.

III

Gördükçe cilve-yi feres-i bād-ı pāyuñı
Seyr eyledükçe cünbiş-i ṭāḳat rebābuñı
Kuḥl eyleyüp ġubār-ı reh-i cilve cāyuñı
Geçmez yolundan öpmeyicek naḳş-ı pāyuñı
Üftādeñ ey nihāl-i çemen yollı izlidür

IV

Maḫmūrluḳla şeyḫüñ olup dest-i mürteʿiş
Taḫṣīṣ-i naḳlüñ adını perhīz eylemiş
Ṣūretde bīm ḥaḳḳı édüp māye-yi ṭıpış
Zāhid Ṣāḳız şarābını pinhān çeküp démiş
Bīgāne içmesün bu ṣudan kim Ṣāḳızlıdur

V

ʿIşḳ étdi çeşm-i ʿāşıḳ-ı müştāḳı baḥr-ı eşk
Ḳıldı ḥabāb-ı künbedi nuh-ṭāḳı baḥr-ı eşk
Ġarḳ eyledi sefāyin-i āfāḳı baḥr-ı eşk
Ḳıldı sefīd dīde-yi ʿuşşāḳı baḥr-ı eşk
Ol ḳıç levendi şūḫ meger Aḳ deñizlidür

VI

Meşşāṭe-yi bahār édüp feyż-i ḫurremi
Dārü's-sürūr eyledi gülzār-ı ʿālemi
[115b]
Ḳoyup nişān jāleden elmās ḫātemi
Bülbül aġırlıḳ étse n'ola naḳd-i şebnemi
Ebkār-ı ġonçe ḫayli çemenli çegizlidür

VII

Ḫūn oldı ser-nüvişti dil-i bītaḥammülüñ
Çıḳmaz derūnumuzdaki sevdā-yı sünbülüñ
Āteşzen olsa ḫāne-yi cān teġāfülüñ

V.1 ʿāşıḳ-ı: ʿāşıḳa HD.
V.4 ḳıldı: etdi HD.
VII.1 ḫūn: çün / ser-nüvişti dil-i: ser-nüvişt-i dil HD.
VII.2 sünbülüñ: kākülüñ HD.

Ḥākister olsa ten yine sevdā-yı kākülüñ
Mānend-i cevher āyīne-yi dilde gizlidür

VIII

Vehbī sipāhi söyle sözüñ kim dil-i şekīm
Ḳādir midür ki naẓm éde böyle dür-i Naẓīm
Nāmı ṭoḳuza çıḳsa da mānende-yi Kelīm
Bu heşt beyt ile yine ḥayfā ki ey Nedīm
İmżā-yı belāġata kilküñ sekizlidür

Muḥammes-i Nedīm

560. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[1004]

I

Ey ḳaşı yā yüzüñ beri dönmez misin daḫı
Ḥüsnüñ zevāle érdi düşünmez misin daḫı
Senüñ teʾessüf eyle dögünmez misin daḫı
Ebr-i siyāh şermi yürünmez misin daḫı
Ey ġurre-yi ümīd görünmez misin daḫı

II

Ḳanı o géceler o ṭarablar terāneler
Yér yér ṣadā vérür idi çeng ü çaġāneler
Muṭrıb ṣaçardı meclise gūyā ziyāneler
Bilmem nice oldı āh o ʿayş-ı şibāneler
Ey def añup o vaḳti dögünmez misin daḫı

III

Kāfir ḳızı tükenmedi mi mātem-i peder
Tā key keyin ḳoşan niçe bir raḫş u keder
[116a]

VII.3 cān: cāna HD.
VII.4 sevdā-yı: esrar-ı HD.
VIII.1 dil-i şekim: dil-i Selīm HD.
VIII. 4 - ḥayfā: yine ḥaḳḳā HD.
VIII.5 imżā-yı: imżāger-i HD.
[1004] Şiir ʿĀṣım tarafından Nedîm'in bir gazeline tahmisdir. Tahmîs, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).
II.5 vaḳti: ẕevḳı MMN.

Çıḳar siyāh cāmeñi k’ey câme-yi diger
Vérüp düzen ḳaşuña urun seng ü semeler
Sāġar çeküp ḳızılca sürünmez misin daḥı

IV

Dil-berle mācerāñı yéter ṣaḳladuñ Nedîm
ʿĀṣım miṣāli söyle ṣaḳın çekme ẕerre bîm
Olsun hezār ġıbṭa ile ḥāsid-i leʾîm
Kendüm gibi ḳo sîne seni eylesün dü nîm
Naḳl eyleyüp biraz da ögünmez misin daḥı

Muḥammes

561. **Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün**[1005]

I

Bizi āzürde étdüñ ġayrı var hem-bezm-i aġyār ol
Ṣabāḥ-ı ḥaşr olunca rūy-ı rāḥat görme bîzār ol
Nedür bu ḫᵛāb-ı mesti tābuñı bir laḥẓa hoşyār ol
Hücūm-ı nāle-yi şebgîrden ẓālim ḫaberdār ol
Beni bîmār-ı hicrān eyledüñ sen daḥı bîmār ol

II

ʿAraḳlar cebhesinden tā gülū-yı ṣāfa dek inmiş
Dökülmüş nāz u şîve dāmen-i zer-bāfa dek inmiş
Perîşān ṭurralar çāk sîne-yi şeffāfa dek inmiş
Açılmış tügmeler çāk-i girîbān nāfa dek inmiş
Buña ṣabr olunur mı zāhidā sen ʿāṣıḳ-ı zār ol

III

Bizi lebrîz-i ḥiddet eyleme ey çeşm-i ḫışm-ālūd
Bisāṭ-ı ʿişret āmāde eḥibbā cümleten mevcūd
Saña teklîf-i ibrām étmezüz ey merḥamet nābūd
Hemān ser-meclis-i rindāna gelmeñdür senüñ maḳṣūd
Gel ey bîgāne meşreb bāde içmezsen ḳadeḥ-kār ol

IV

[1005] Şiir ʿĀṣım tarafından Nedîm’in bir gazeline tahmisdir. Tahmîs, Dîvân’da mevcut değildir (ÖÇ).
II.4 açılmış: çözülmüş MMN.
III.4 maḳṣūd: maṭlūb MMN.

Helāk étdi bizi elmās pāre deşneler yér yér
ʿAceb ʿāşıḳ-keş öldük mi emān ola ki tīr āḫır
[116b]
Ne cevr eylersen eyle rāżıyım ey dīdesi sāḥir
Varup bir derdmendi aldayup mekr étme ey kāfir
Dilersen ādem öldür yara kes ḳan iç ciger-ḫᵛār ol

V

Felek iḳbālüñe idbāruña şimden girü laʿnet
Baña ḳan yutdurursun çekdirürsün curʿa-yı ḥasret
Müzeyyen tāze sāḳīler müheyyā meclis-i ʿişret
Ola cānāne vü peymānede el vérmeye vuṣlat
Nedür bu cevrin adı ey sipihr-i dūn nigūñsār ol

VI

Zamānlardur firāş-ı ġamdadur bu ḫaste-yi hicrān
Dirīġ étme meded bīhūde luṭfuñ ey ṭabīb-i cān
Olup leb-beste bālīn-i elemde ʿĀṣım giryān
Nedīmānuñ budur ancaḳ sözi ey āfet-i devrān
Gözüñ gibi beni bīmār ḳılduñ sen de bīmār ol

Nedīm

562. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[1006]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

Kimlerüñ çeşmine ol sīne bu gün nūr oldı
Nereye gitdi o hercāyi o meh-pāre ʿaceb
Kimlerüñ yārasına merhem-i kāfūr oldı
Ḳandedür şimdi o ẓālim o sitem-kāre ʿaceb

II

Yār olup māhūşum çeşmüme sensiz ʿālem
Géce tā ṣubḥa dek aġlatdı beni derd ü elem
Fikr ü ġam cānuma kār eyledi bilmem n'étsem
Āh hercāyi ḳoculduñ mı ki aġyāra ʿaceb

V.4 vuşlat: furşat MMN.

[1006] Murabba şeklinde yazılmıştır (MMN: 188-189).

I.1 gün: şeb MMN.

I.4 şimdi: ḳande MMN.

II.1 yār olup māhūşum: tār olur görmez isem MMN.

III

Naġme-yi çenge bedel diñler iken nāle vü āh
Hecr-i sāḳī yetişürken baña derd-i cān-gāh
Bir ṭarafdan daḫı ey seng-dil ey baḫt-ı siyāh
Sen mi urduñ bu géce şīşemi dīvāra ʿaceb

IV

Meclis-i Cem ḳurulaldan olagelmiş elbet
Cāmdan soñra birer būse vérilmek ʿādet
[117a]
Bāri sen ey nigeh-i ḥasret édüp bir cürʾet
Şunı bir söylemek olmaz mı ḳadeḥ-kāra ʿaceb

V

Varup ol derd-şinās-ı dil ü cānı görsem
Ḫāk-i pāyīne Nedīmā yine yüzler sürsem
Gizlice arasam aġzın lebin emsem ṣorsam
Hīç bir çāre bilür mi dil-i bīmāra ʿaceb

ʿĀşım

563. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[1007]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

I

Yine küsdi yine incindi dil-i zāra ʿaceb
Āh bilmem ki ne oldı o sitem-kāra ʿaceb
Niçe aylar niçe yıllar güzerān étmekde
Bāri bir gün bize gülmez mi o meh-pāre ʿaceb

II

Batdı gün gitdi gelüp ḫaṭṭ-ı siyāhı ḥayfā
Niçe bir būsesin imsāk éder ol meh āyā
Èreyor neyyir-i ruḫsārı ʿözrüne zīrā
Daʿvet étmez mi bizi bir géce ifṭāra ʿaceb

III

Aġzımuñ dadını bozdı felek-i kec-ḫaşlet

[1007] Şarkı, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).

Telḫ-kām étdi beni ḳıldı esīr-i firḳat
Cüst ü cū étmedeyüm aġlayaraḳ her sāʿat
Néreye gitdi görünmez o şükr-i pāre ʿaceb

IV

Nereye gitse gerekdür o sebīke-gerden
Nedür aṣlı véreyor kendüye ġāyet de düzen
Ḳanḳı ġam-ḫāneyi rūşen édecekdür rūşen
Yoḳsa daʿvetli midür ḫāne-yi aġyāra ʿaceb

V

Öldürür ādemi pür-çīn o ġażablarla geçiş
Ne bu bīgāne edālar nedür ol tend-i reviş
Reh-güẕārında eger görse éder ḫayli çıḳış
Ne olur vérse selām ʿĀṣım-ı nāçāra ʿaceb

Maḫtūmī

564. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[1008]

I

Ḥüsn ü bahāya mālik idüm bir zamān ile
Çoḳ āşnāya mālik idüm bir zamān ile
Uġrayamazdı ehremen-i ġuṣṣa yanUma
Bir ḳaç duʿāya mālik idüm bir zamān ile

[117b]

II

Çāk étme kendin ey ṣadef-i muʿteber-güher
Ḫāk-i der içün aġlayayım ḳoy beni yéter
Sen bir güherden ayrılup oldunsa derbeder
Ben kimyāya mālik idüm bir zamān ile

III

Ben ẕerre-yi ḥaḳīr idüm ol āftāb idi
Her bir suʾāle ġamzesi ḫāżır cevāb idi
Ḫᵛūb idi nüktedān idi ʿālīcenāb idi

[1008] Şiir, murabbaʿ şekliyle yazılmıştır (BK: 535).

Bir dil-rübāya mālik idüm bir zamān ile

IV

Sehvile étse yār baña bir nigāh-ı nāz
Derḥāl olurdı ḫande-künān ʿöẕr-ḫᵛāh-ı nāz
Fermānuma muṭīʿ idi cümle sipāh-ı nāz
Mülk-i vefāya mālik idüm bir zamān ile

V[1009]

Maḫtūmī şimdi fülk-i yem-i ibtilā benem
Deryā-yı ġamda ġavṭa uran āşnā benem
Çehre-figār silsile-yi mevc-i cefā benem
Baḥr-ı ṣafāya mālik idüm bir zamān ile

Vehbī

565. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[1010]

I

Var mı ḫayruñ söyle meded ey dil-i şeydā
Kimdür şu levendāne reviş tāze kimüñdür
Ṣaḳlarsun anı bāri ne var eylesen inhā
Ardınca geçen duḫter-i ṭannāze kimüñdür

II

Bir serv-i hevāsı ile dün gülşene gitdüm
Bir gül hevesiyle bu gün ġarm-ı çemen étdüm
Mest étdi beni bāġda bir naġme işitdüm
Bülbül mi öter āh şu āġāze kimüñdür

III

Cān naḳdi ile olmuş iken aña ḫarīdār
Anuñla girüp aramıza el vér(me)di bāzār
Bir bād-ı hevā görmedüm aṣlā démiş ol yār
Destindeki āyīneli yelpāze kimüñdür

IV

Gerdūne-yi naḫvetle yine geçdüñ aña fer

[1009] Dîvân'da V. Bendde 2. mısra' ile 3. mısra' yer değiştirmiştir (BK).
[1010] Şiir, şarkı şeklinde yazılmıştır Dîvân'da mevcut değildir (HD).

Ardınca gözüm döndi tekerlek gibi fır fır
Mecnūn'a dönüp dédi nice ʿaḳl-ı müsāfir
Leylī mi geçer yoḳsa bu cemmāze kimüñdür

V

Bu kākül-i būya eyle ol ʿārıż-ı dünyā
Müstaġni-yi meşāṭa imiş añladuñ ammā
Ḥayretde ḳodı Vehbī-yi āşüftemi ammā
Bu ġāliyetü'l-misk kimüñ ġāze kimüñdür

[118a]

ʿĀşım

566. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[1011]

I

Bilmem şu geçen şūḫ-ı cefākār kimüñdür
Bilmez misin ey dil o sitemkār kimüñdür
Teşrīfi ile kimleri şādān édecekdür
Kimdür ʿacebā ol gözi mekkār kimüñdür

II

Kāfir ḳızı oynaşlaruñ oldı hüveydā
Yoḳdur déyü dostum ḳasem étdüñ bize cānā
Süllemdeki bī̱gāne pabūc söyle nedür ya
Al nī̱mten ile bozma şu destār kimüñdür

III

Gördüm gü̱zerān eyleyüp üç çifte ḳayıḳla
Yatmış ḳıça biñ şī̱ve ile geçme çıbıḳla
Deryā-yı kirāñıla levendāne ṣarıḳla
Aldı beni ġāyet de o dil-dār kimüñdür

IV

Baḳ ġāliye vü ġāze ile rūy-ı nigāra
Giymiş yine bal rengi gümüş tügmeli ḫāre

[1011] Şarkı, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).

Biñ ṭatlı düş gösteriyor bu dil-i zāra
ʿĀṣım ʿaceb ol laʿl-i şeker-bār kimüñdür

ʿĀṣım

567. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[1012]

I

Dil-teşne olan laʿlüñe ḳansun mı efendüm
Ādem saña ṭoysun mı uṣansun mı efendüm
Ḥaḳḳumda ne söylerse inanma ṣaḳın aʿdā
Düşmen kişiye hiç iyi ṣansun mı efendüm

II

Gel ʿahdiñe ṭur ol bu géce ḳuluna ṣādıḳ
Kiẕb eylemek ey şūḫ degül şānıña lāyıḳ
Aldatma tedārükli bulunsun dil-i ʿāşıḳ
Teşrīfüñe gerçekden inansun mı efendüm

III

İnṣāf nedür bilmeyi mi şūḫ-ı cefākār
Ey raġm édici ʿāşıḳ-ı şeydāsına her bār
Lāyıḳ mı ṭoyunca ala şeftālüñi aġyār
ʿĀṣım ḳuluñuñ aġzı ṣulansun mı efendüm

[118b]

(Derkenar 118b)

Fürsiyye-yi Ḥāmī

568. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[1013]

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Dehen-i nāyire-yi ḫāme-yi ḫūn-āba niṣār
Bu ṭarīḳ ile olur şekve ṭırāzuñıla bār

2 Derdine çāre ümīdiyle bu ʿabd-i küstāḫ

[1012] Şarkı, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).
[1013] (KH: 80).

ʿArż-ı ḥāl eyledi ey āṣaf-ı ʿālī-miḳdār

3 Bir atum var ki mecmūʿa-yı esḳām u ʿilel
Mūy-ı endāmı ḳadar ʿayb teninde der-kār

4 Sinn ü sālüñ dér iseñ tāze cevāndur ancaḳ
Ṭāy imiş bu daḫı Timūr édicek Rūm'a güẕār

5 Bir nice ʿömr-i ṭabiʿī-yi tecāvüz étmiş
Ḥükemā ḳavlini ibṭāle olur ṭurfe-medār

6 Ḳapacaḳ nesne eger bulmasa kendin ışırır
Devletin daḫı deper étse ḳafasında ḳarār

7 Pīrliginden o ḳadar cismi raḳīḳ olmuş kim
Sāyis étmez üzilür çaldı déyü géce timār

(Derkenar 119a)

8 Żaʿf-ı pīri anı bir ḳalıba ifrāġ étmiş
Ki uçarmış gibi ṣaḥrāda ṭoḳunsa iʿṣār

9 Naḳş-ı sümmünden eṯer mi görinür sāye gibi
Berf-i nūr yek-Ḥicāz üzre éderse reftār

10 Līk dendānumı aġzında eger dişlese de
Elüñi ṣıḳdı ẓarāfetle ṣanursın dil-dār

11 O ḳadar ʿużv-ı ḫabīṯinde tenāsüp nābūd
Çār ḫıyāreye geçmiş gibi bir köhne ḫıyār

12 Egerüñ bār-ı girānına taḥammül mi éder
Dūşına rengi degül belki olur sāyesi bār

13 Çıḳarur ʿaynı ile arpayı yoḳ hāżimesi

5 étmiş: ḳılmış KH.
8 uçarmış: uçar ḫas KH.
11 tāze: köhne KH.

Yudar elbette ricʿīüñ yine vérseñ tekrār

14 Bu cihetle ḳuluña var hele vāfir nefʿī
Bir yem arpa érişür aña şühūr-ı bisyār
(Derkenar119b)

15 Pīrlüginden ṭutamaz kendüyi bīçāre faḳīr
Ṭarafeyninde éder étse teneffüs her bār

16 Nice kez cāy-ı nemed-zīnini tebyīż étmiş
Nice kez arpalıġın silmiş o köhne murdār

17 Ṭopuz ursañ bir adım yér ḥareket eyliyemez
Aña ġaddāre uran ya nice olmaz ġaddār

18 Süst-i pādur ne ḳadar depmesi teʾsīr édecek
Depse de bir gül ile urdı şanursın seni yār

19 Ḫizmetinde ser-i mū deñlü ḳuṣūr étsem eger
İnkisārından édüp ḫavf éderüm istiġfār

20 Yemez içmez uyumaz ṣūret-i bīrūḥ gibi
Şol feres şekline beñzer k'ola naḳş-ı dīvār

21 Müsteşārumdur o bir müşkil işüm düşse eger
Ġālibā meşveret erbāb-ı olur şeyḫı kibār

22 Bu ḳadar ʿaybla atlarımuñ eşlaḥıdur
Ġayrınuñ ḥālini taşrīḥe ne ḥācet daḫı var
(Derkenar 120a)

23 Ḳarlı ṭaġlardan aşırmaz beni bu pīr-i kühen
Ḳarlı ṭaġlar ḳadar iḥsānuña ümmīdüm var

24 Ḫāṣılı hem ḳulunı hem o żaʿīfi ḳurtar
Ḥaḳ Burāḳile mükāfātun éde rūz-ı şumār

---

15 itse: ise KH.
18 seni: sen KH.
22 ġayrınuñ: anlaruñ KH.

25 Ḳuluña bir güzel at eyle kerem sulṭānum
Devletüñde olam ādem gibi bir esbe süvār

26 Ṭabʿ-ı şūḫum gibi maṭbūʿ ola çüst ü çālāk
Naẓm-ı pāküm gibi mevzūn ola ḫink-i rehvār
27 Cerr-i nūr étse n'ola ẕerre-yi ḫūrşīd ḳarīn
Kütüb-i naḥvda ḫod-ḳāʿide-yi cerr-i civār

28 Cerr dénilmez buña zīrā ki merām-ı dilini
Bende Mevlāsına ʿarż étse dénilmez cerrār

29 Şekeristān-ı belāġatda bu gün sulṭānum
Var mıdur ṭūṭi-yi ṭabʿum gibi şīrīn-güftār

30 ʿĀlem-i püşt-i bedivār éderüm ḥayretle
Olsa ḥüsn-i naẓaruñ ṭabʿuma ger āyinedār
(Derkenar 120b)
31 Geldi hengām-ı duʿā eyleme taṭvīl-i kelām
Dāyimā ḫiẕmet-i Mevlā'da gerek ḫiẕmetkār

32 Zīr-i zātında revān ola semend-i devlet
Edhem ü eşhebini tā ki süre leyl ü nehār
[118b]

Ḥāmī

569. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[1014]

1 Erḥāma inüp nuṭfeler aṣlāb yolından
Hep ḳaçdı birer ferce bulup āb yolından

2 Baḳ maṭlaʿ-ı ebrūsına öp sīne-yi ṣāfuñ
İn maʿden-i sīm üstine miḫrāb yolından

3 Yārin çekemez zāhid-i ḫar rıṭl-ı girānuñ
Rez duḫterinüñ çıḳsun o şebāb yolından

28 itse dinilmez: eylese olmaz KH.
[1014] (KH: 104).

4 Ey bādiye-peymāy-ı heves ġafleti terk ét
Ebnā-yı sebīli çıḳarur ḫᵛāb yolından

5 Ḳo dāʿiye-yi ʿişmeti bir nīm-nigehle
Çoḳ şeyḫleri azdurur ol şebāb yolından
6 Firdevs-i berīn mīvesidür ġabġabı yārüñ
Ol sīb-i ẕeḳan geçmedi Sīnāb yolından

7 Hergiz heves-i ʿışḳ-ı bütān eylemesünler
Ben çıḳdum ise çıḳmasun aḥbāb yolından

8 Erbāb-ı kemāle felegüñ cevrini bilse
Geçmezdi ṣabīler daḫı küttāb yolından

9 Bir bāba duḫūl eyledi Ḥāmī ki o bābuñ
Ḳor mı felegi geçmege ḥüccāb yolından

10 Pāşā-yı kerem-pīşe semiyy-i şeh-i kevneyn
Çıḳmaz ser-i mū Aḥmed ü Aṣḥāb yolından

11 Baḥr-ı keremi ḥavṣala-yı cūda ṣıġışmaz
Mümkin midür icrā yemi mīzāb yolından

12 Taḫrīş ü ʿadū ṣavletine sedd-i reh olmaz
Dutmaz ḫas u ḫāşāk ile seyl-āb yolından

13 Teʾdībine āmāde iken pençe-yi ḳahrı
Ḳādir mi çıḳa bīedeb ādāb yolından
[119a]
14 Luṭf eylese eżdād ola hem-pister-i ülfet
Ḳahr étse müsebbib çıḳar esbāb yolından

15 Her emri olup muntaẓam rişte-yi tevfīḳ
Ayrılmaya yā Rāb o dür-i nāb yolından

---

4 heves: hevā KH.
7 hergiz: herkes KH.
8 bilse: görse KH.

16 Ḫızr rehberidür şaʿşaʿa-yı fıṭrat-ı pāki
Ḳābil mi çıḳa mihr-i cihāntāb yolından

Ḥāmī

570. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[1015]

1 Olur dérler işitdük mürdeler iḥyā zamānında
Ḳalam lāyıḳ mıdur dil-mürde ben ʿİsā̱ zamānında

2 Mecāl olsun mı ṣabra niʿmetüñ yaġma zamānında
Olur ġavre egerçi ṣabr ile ḫelvā zamānında

3 Kerem ʿanḳā-ṣıfat nābūd u nāpeydā idi çoḳdan
Biraz buldı nümāyān Muṣṭafā̱ aġa zamānında

4 Emānetdür meded ey māḥrem-i bezm-i edeb luṭf ét
O şūḫa ḥālimi ʿarż eyle bir tenhā zamānında

5 Bezm-i maʿhūd gelmez Ḥāmiyā ʿİsā̱ daḫı geldi
Defāyin gerçi kim dérler çıḳar ʿİsā̱ zamānında

[119b]

Ḥāmī

571. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[1016]

1 İki mehpārenüñ bir dilde ʿışḳı dil-nişīn olmaz
Müsellemdür ki bir gözde iki merdüm mekīn olmaz

2 Muḳīm-i ṣavmaʿa Allāh içün ʿuzlet-güzīn olmaz
Dil-i nādānı ṣayda bundan aʿlā bir kemīn olmaz

3 Baña hīç nefs-i emmārem gibi sū-yı ḳarīn olmaz
Bu düzd-i ḫānegīnüñ kimse mekrinden emīn olmaz

[1015] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (KH).
[1016] Gazel, Dîvân'da 16 beyittir (KH: 162).

4 Gelür ḫaṭṭ rūy-ı yāre dīdesin bīiʿtibār eyler
Zamān-ı nekbetinde ẓālime kimse muʿīn olmaz

5 Başīret dūrbīn olmaḳ gerek fikr-i ʿavāḳıbda
Başar aʿmāl-i ālāt ile yoḳsa dūrbīn olmaz

6 Ṣadef-āsā ḳabūl-i feyże istiʿdād lāzımdur
Ki her mevżiʿde nisān ḳaṭresi dürr-i şemīn olmaz

7 Nişān-ı intiḫāb olmaz serāpā nüsḫa pāk olsa
Anıñçün baʿżı gül-ruḫlarda ḫāl-i ʿanberīn olmaz

8 Ḫırāş-ı sīneden olsa ʿaceb mi bir güher sālim
Ki her bir rīze seng-i nātırāşīde nigīn olmaz

9 Zir ü gevher dibinde cemʿ olur dirīne ʿādetdür
Ki engüşt-i pesīnüñ ġayrıda engüşterīn olmaz

10 Görüp ezhār-ı ḥüsnüñ nūş-ı laʿl-i yārdan ṣordum
Dédi ol āfet arı her çiçekde engübīn olmaz

11 N'ola olsa raḳīb-i kec-nihāduñ bünyesi muḥkem
Binā-yı ṭāḳ-ı ʿālī gec bulınmazsa metīn olmaz

12 Nebātātın daḫı aʿlāsı miḥnetden degül ḫālī
Ki pīç ü tābsız bāġ-ı cihānda dār-ı çīn olmaz

13 Ṭayanmaz miḥnete meʾlūf olanlar lezzet-i ʿayşa
Neyistān-ı cihānda ney-şeker nāy-ı enīn olmaz

14 Kelām ġayrıdan Ḫāmī suḫanda intiḫāl étmez

---

4 dīdesin: ḥüsnini KH.
5 başīret: başīret-i KH.
5 başar: başar-ı KH.
12 tābsız bāġ-ı cihānda: tābdan vāreste hergīz/ -: olmaz KH.

Bu münbit arżda erbāb-ı ḫırmen ḫūşe-çīn olmaz

[120a]

Ḥāmī Efendi

572. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[1017]

1 Leb-i dil-dāra revnaḳ cūşiş-i tebḫāleden gelmiş
O gül-berg-i tere tāb u ṭarāvet jāleden gelmiş

2 Gören püskürme beñler rūy-ı alında o şūḫuñ dér
Benekli bir ḳumāş-ı tāzedür Bengāle'den gelmiş

3 Èder īrāş-ı şöhret ferʿ-i zībā aṣl-ı nāçīze
Piyāzuñ irtifāʿ ḳadri ḳat ḳat lāleden gelmiş

4 Ruḫ-ı sāḳī gül-i şād-āba dönmiş neş'e-yi meyden
Bu tāze āb u tāb ol āteş-i seyyāleden gelmiş

5 Görüp ol gül-ruḫuñ destār-ı alın bīḳarār oldum
Dile ser-keştelik ol şuʿle-yi cevvāleden gelmiş

6 Ṣaḳın bu kār-ı nāhem-vār ile şöhret-peẕīr olma
Hemīşe sū-yı ẕikr Sāmirī gūsāleden gelmiş

7 ʿAceb kim ḫalḳa-yı āġūşdan yār ictināp eyler
Kemāl-i kevkebe görmez mi māha hāleden gelmiş

8 Èder āh u fiġān erbāb-ı ʿışḳı muʿteber Ḥāmī
Hezāra gülşen-i ʿālemde raġbet nāleden gelmiş

[120b]

Tārīḫ-i Ḫıtān

573. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün [1018]

1 Ḳāḍī-yi ʿiffet āşnā necm-i ṭarīḳ-ı ihtidā
ʿAdlini eylemiş ḳażā zīver-i şerʿi Muṣṭafā

---

14 -: olmaz KH.

[1017] (KH: 167).

5 alın: ilde KH.

[1018] Târih, Hâmî'ye aittir (KH: 242).

1 ihtidā: ahterā KH.

2 Faż̇l ile şöhre-yābdur her sözi bir kitābdur
Maşrıḳ-ı āftābdur ṣan o żamīr-i rūşenā

3 Faṣl-ı ḫıṭābını celī görürse şerīḥ dér belī
Nüktesi muḫtaṣar velī sidre-yi fikr-i müntehā

4 Ḥaḳ aña vérdi bir püser kendi ṣadefdür ol güher
Ṭıfl-ı reşīd ü muʿteber necl-i necīb ü dil-güşā

5 Āmid'e ṣaldı çün şeref ṭoldı ṣafā ṭaraf ṭaraf
Èrdi kemāle ol ḫalef étdi ḫıtānı iḳtiżā

6 Vālid-i raġbet eyledi şehre żiyāfet eyledi
Oġlını sünnet eyledi ḥaḳḳını eyleyüp edā

7 Söyledi ḫāme Ḥāmiyā tārīḫ-i ḫūb u cān-fezā
Oldı refāh ile edā sünnet-i pāk-i Muṣṭafā
Sene 1511

574. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[1019]
(fa'lün)

1 Ṣafādayuz ḫum-ı badeyle hem-civār olalı
Daḫīl-i mey-kede pīr-i muġāna cār olalı

2 Degişdi gülşeni ʿışḳa görince ruḫsāruñ
Hezār görmedi bir böyle gül hezār olalı

3 Nümāyiş-i gül-i rūyuñdan oldı efzūn-ter
Ḥarīm-i gülşen-i ḥüsnüñ benefşe-zār olalı

4 Ḳuvāya geldi ḫalel çün görindi mūy-ı sefīd
Kem oldı rāḥatumuz leylimüz nehār olalı

5 Kişi ḳarīnini elbette kendü gibi éder

6 eyleyüp: eyledi KH.
[1019] Şiir Ḥāmī'ye aittir (KH: 206).
3 ḥarīm-i: kenār-ı KH.

Felek ḳarārı kime vérdi bī̇ḳarār olalı

6 ʿAdem vücūda muḳārin fesād kevne redī̇f
Cihān yoḳ olmada mānend-i şemʿ var olalı

7 Niẓām-ı kişver-i ḥüsni o şāh-ı devrānuñ
Bozıldı pā-zede-yi ceyş-i jeng-bār olalı

8 Ne gördi şerḥa-yı dil dāġ-ı sī̇neden ġayrı
Hünerle Ḥāmī̇ nigī̇n gibi nāmdār olalı

[121a]

575. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[1020]
(fa'lün)

1 Niyāz cāmını ṣun yāre ḳandurıncaya dek
Nişān-ı vuṣlata tī̇r at doḳandurıncaya dek

2 Èder zamāne murād engübī̇nini şī̇rī̇n
Gürūh-ı naḥl-i belāya dadandurıncaya dek

3 Öpüp ayaġını çoḳ dökdi āb-ı rūy-ı niyāz
O serv-i cūy-ı sirişküm uzandurıncaya dek

4 Bu āsiyāb-ı felek güne güne gerdiş éder
Dürüşt-i dāne-yi ʿömri ufandurıncaya dek

5 Ṭolandırur bizi eṭrāf-ı ḫᵛān-ı vaṣlında
O şūḫ kelb-i raḳī̇be dalandurıncaya dek

6 Ne āb u tāb döker ḫāke çeşme-yi ḫūrşī̇d
Serāb-ı deşt-i Ḥicāz'ı ṣuṣandurıncaya dek

7 Düketdi Nābi sözi Ḥāmi çend mıṣraʿ ile
Ne çekdi ḳāfiye bābın ḳapandurıncaya dek

---

6 ʿAdem vücūda muḳārin fesād kevne redī̇f: fesād-ı kevne muḳārin ʿadem-i vücūda redī̇f KH.

[1020] (KH: 177).

Ḥāmī Efendi

576. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün[1021]

1 Olma sebeb-i tefriḳa tīġ-i dü dem-āsā
Cemʿiyyet-i aḥbāba ḳıyām ét ʿalem-āsā

2 Ḥıfẓ eyle daḫīlek ḥaram-ı muḥterem-āsā
Olma ṣaḳın aḥbāb ile gürg ü ġanem-āsā

3 Eyler eşeri ehl-i dili rence giriftār
Dām olmaya āhūlara naḳş-ı ḳadem-āsā

4 Her ḳaṭre-yi nāçīzi éder bir dür-i yektā
Terbiyye gerek ola ekābirde yem-āsā

5 Efsūs ki Ḳāf-ı ʿademe eyledi pervāz
ʿAnḳāları bu ʿālem-i cūduñ kerem-āsā

6 Ḫūn-āb-ı sirişküñ boyaduñ reng-i riyāya
Zāhid ḳızıluñ çıḳdı senüñ de baḳam-āsā

7 Sildüm ḳalemi aġzuma vaṣf-ı deheninde
Ḥāmī dudaġum çatladı şaḳḳ-ı ḳalem-āsā

8 Gitmek daḫı yoḳ fāyidesi çıḳdı beyāża
Müsvedde-yi mūy-ı siyehüm ṣubḥ-dem-āsā

[121b]

Ḥāmī Efendi

577. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün[1022]
(fa'lün)

1 Ṭutardı şemʿ ṣıfat gülşen-i żiyāsı gülün
Olaydı şuʿle-yi rūyuñdan iḳtibāsı gülün

2 Üfürmese başına ġonçenüñ nesīm-i seḥer
Neden ruḫuñla müsāvāt iddiʿāsı gülün

[1021] (KH: 139).
8 gitmek: gitmez KH.
[1022] (KH: 176).

3 Serîr-i gülbüne çıḳmış başında efser-i zer
Serinde var meger salṭanat hevāsı gülün

4 Meger ki bir ṣanem-i gül-ʿiẕāra urġandur
Müdām ḫūn ile ālūdedür libāsı gülün
5 Ne deñlü ḥāẕıḳ ise n'eylesün ṭabîb-i bahār
Hevā ḳapar ṣu alur dem bedem yarası gülün

6 Gehî gül-āb ü gehî gülbeşeker olmaġıla
Bülendi būs-ı leb-i yār imiş ricāsı gülün

7 O serv-i ḳadd ü bu gül-ruḫlaruñ édüp tercîḥ
Çemende cū ile çoḳ geçdi mācerāsı gülün

8 Ḳoyup ruḫuñ gidicek seyr-i gülşene Ḥāmî
Hezāra ġālib olur ḫande-yi ṣadāsı gülün

Ḥāmî Efendi

578. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[1023]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Zāhidā ben de senüñ gibi reẕālet édemem
Meyyit ü ḥayye vekāletle veṣāyet édemem

2 Cānib-i yārdan olsam da eger ruḫsat-yāb
Bîedeb būsesin itlāf u iżāʿat édemem

3 Būseye vāsıṭadur gūşuna esrār ammā
Bir sözüm var démeye yāre cesāret édemem

4 Cilve-yi ḥüsn olıcaḳ zelzele-endāz-ı cihān
Kūh-ı Elburz olursam da metānet édemem

5 Himmeti ḥāżır olan pîr ise yoḳ dünyāda

[1023] Gazel, Dîvân'da 7 beyittir (KH: 182).
1 vekāletle veṣāyet: veṣāyetle vekālet KH.

Ben de bī̇himmet olan şeyḫe ināyet édemem

6 Serv-i ḳaddi ḥūblaruñ ʿışḳı hevādārlıġın
Ger ḳıyāmet başıma ḳopsa ferāġat édemem[1024]

7 Ḫār-ı pī̇rāhen-i dildür baña sensiz nefesüm
Bir nefes görmesem ey gül seni rāḥat édemem

8 Ḥāmiyā étdi felek bāl ü perüm işkeste
Hedef-i maṭlaba ben şimdi iṣābet édemem

[122a]

Ḥāmī̇ Efendi

579. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün[1025]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Rūşenā ṭıynet olan ḫᵛāri-yi ġurbet çekmez
Mihr-i tebdī̇l-i bürūc étmede zaḥmet çekmez

2 Añlayan ʿālemi taḥṣī̇line raġbet mi éder
ʿĀḳil olan kişi āb üstine ṣūret çekmez

3 Ne ḳadar dāfiʿ-i endūh ise ḫoş meşreb ise
Yārsız bāde-yi gül-fāmı ṭabī̇ʿat çekmez

4 Mekteb-i ʿışḳda dil ṭıfl-ı ḫaṭā étmeyicek
Bün-i gūşun sebaḳ-āmūz-ı hidāyet çekmez

5 Çāk çāk étmez ise tī̇şe-yi luṭf-ı yārı
Günehüm kūhını mī̇zān-ı ʿadālet çekmez

6 Kişi ṭavrın gözedüp olmasa ḥadden ḫāric
İntifāʿ étmez ise bāri mażarret çekmez

---

5 pī̇r ise yoḳ dünyāda: mürşid-i kāmil nāyāb KH.
[1024] Beyit, Dîvân'da mevcut değildir.
[1025] Gazel, Dîvân'da 9 beyittir (KH: 166).
2 raġbet mi éder: zaḥmet çekmez KH.
5 luṭf-ı yārı: afvuñ yā rab KH.
6 bārī: daḫı KH.

7 Ḥāmiyā ḫātem-i bī̇faṣ gibidür hāle-miṣāl
Kim ki āġūşına bir māh-ḳıyāfet çekmez

Ḥāmī̇

580. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[1026]

1 Ġamuñla birbirinden nefret étmiş ṣaff-ı müjgānum
İki āyī̇ne-yi dī̇vārdur ṣan çeşm-i ḥayrānum

2 O şemʿe olmadı pervāne-veş dil yanmaġa vāṣıl
Geçen ümmet gibi sūzişle maḳbūl oldı ḳurbānum

3 Miṣāl-i ṣubḥ teᵓṣī̇r nefes var ġonçe-yi dilde
Teneffüs eyledikçe çāk olur bend-i girī̇bānum

4 ʿİlāc ol pençe-yi ḫūrşī̇de bir āyī̇ne ṣunmaḳdur
Çıḳup meydān-ı ḥüsne var mı gelsün dérse aḳrānum

5 Raḳī̇b ilḳā édince ḳatlüm ol şūḫa dédi gör kim
Helāk ét ʿāşıḳ-ı bī̇çāreñi dér baña şeyṭānum

6 Kümeyt-i ḫāme raḳṣ étdükçe zī̇r-i rān-ı ṭabʿumda
Yérinde kerr ü ferrüm pākdür ey Ḥāmī̇ meydānum

Ḥāmī̇ Efendi

581. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün[1027]

1 Kim dér saña ḥaḳī̇ḳat-i ḥüsnüñ mecāza çek
Ne ebruvāne vesme ne ruḫsāra ġāẕa çek

(Derkenar122a)

2 Baṭḥā-yı vaṣla üştür-i şevḳ irgürür bizi
Muṭrıb ḳıṭāl-i naġmeyi semt-i Ḥicāz'a çek

3 Baḳma metāʿ-ı ʿāleme meyl-i ḳanāʿati
Germ ile nār-ı ʿiffet ile çeşm-i āza çek

[1026] (KH: 181).
5 ilḳā: īmā KH.

[1027] Gazel, Dîvân'da 13 beyittir (KH: 174).
3 nār-ı : - / hemān: - KH.

4 Sen nev-ʿārūs-ı bāġsuñ ey lāle-dāġuñı
Gösterme başı çāder-i berg-i peyāza çek

5 Ancaḳ şarāb-ı köhne gerek bezm-i ʿişretüñ
Sāḳī simāṭ-ı naḳl-i meyi tāze tāze çek

6 Erbāb-ı ʿizz ü cāh ile étme muʿāraża
Fulādı mūş dérse keser sen cevāza çek

7 Ḳullanmaz anı her kişi ey ey rāyiż hüner
Gülgūn kilki Ḥāmī gibi yekke tāze çek

[122b]

Saʿdī

582. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Olup yaġmaya fermān ḫaṭṭıla beñli girāyından
Ḳopardum bir gül-i tāze hele baġçe-sarāyından

2 Ḫudā ḥıfẓ eylesün erbāb ṭabʿı yoḳsa müşkildür
Ġubār-ālūd olur ḫāṭır nedīmüñ jāj-ḫāyından

3 Miṣāl mūş mevzi ḫudaʿdan zāhid degül ḫālī
Ṣaḳın cānā ümīd étme ṣadāḳat düzd ü ḫāyından

4 Nedür imsāküñ ey meh bi'ṭ-ṭabʿ ʿuṣṣāḳ-ı şeydāya
Èdenler ʿıyşa raġbet ẕevḳ alur mı rūze āyından

5 ʿAceb Saʿdī bu dūd içre kimi gördüñ k'ola memnūn
Murād üzre zamāne ḫalḳınuñ menʿümle bāyından

Velehu

583. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Siḥr ü efsūn yaġar vesme-yi ebrūsundan
Bulmaz üftāde rehā ṣanʿat cādūsundan

7 ḳullanmaz anı her kişi ey ey rāyiż hüner: her nāşinās fāris-i ḫayl olmaz ey göñül KH.

2 Terk-i āyīn-i çemen eyleyemez bülbül-i zār
Mevlevī erleri fāriġ mi olur hūsundan

3 Görse reftāra mecāli olamaz ʿuşşāḳuñ
Serv-i nāzük-revişüñ ḳāmet-i dil-cūsundan

4 Câme-ḫᵛāb içre alup yāri géce āġūşa
Oldı taʿṭīr-i meşām kākül-i ḫoş-būsundan

5 Saʿdi īrāş-ı kelāl olmaya taṭvīl-i kelām
Ḫatṭ olunmaz şuʿarānuñ ḳatı pür-gūsundan

[123a]

Ḥāmī Efendi

584. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1028]

1 Neş'e-yi mey ġāẕe-yi ruḫsār āl olmuş saña
Revġan-ı gül dühn-i ḳandīl-i cemāl olmuş saña

2 Şīr-i mehtāba çalınmış māye naḫl-i Ṭūr'dan
Gerden-i ṣāf bünāgūş-ı zülāl olmuş saña

3 Derdi çoḳmuş tab-ı ḫūr pür-vizen-i mehden geçüp
Sāʿid-i sīmin ü sāḳ bimiṣāl olmuş saña

4 Oldı zīr-i lebde fikr-i būse ġarḳ-āb-ı dehen
Leb şeker ġabġab turunc-ı portaḳāl olmuş saña

5 Ġayra ḥelvā gibi ḥāżır ṣulḥa mūm ol şehd-leb
Yan yaḳıl ey dil ne mūm olmuş ne bal olmuş saña

6 Ḥüsnüñi taṣvīr éderken ḥāme dest-efşān olup

[1028] (KH: 138).
2 Gerden-i ṣāf bünāgūş-ı zülāl: sāʿid-i sīmin ü sāk-i miṣāl KH.
3 tāb-ı ḫūr pür-vīzen-i mehden giçüp: sūzuñı mehden alınmış āftāb KH.
3 sāʿid-i sīmin ü sāk-i miṣāl: gerden-i ṣāf bünāgūş-ı zülāl KH.
5 -: saña KH.
6 éderken ḥāme: iden naḳḳāş KH.

Reşḥa-pāş olmuş ḳalem püskürme ḫāl olmuş saña

7 Şöyle nevmīdüm ki fikr-i būse gelmez yāduma
Baḫt-ı gör farż-ı muḥāl ey dil muḥāl olmuş saña

8 Ḥāmiyā aldı beni bu tāze naẓmuñ neş'esi
Bu ʿaṣīr-i nev mey-i dīrīne sāl olmuş saña

Neylī

585. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1029]

1 Merdüm-i çeşm-i ġazāl-i Çīn ḫāl olmuş saña
ʿAks-i gül mir'āte düşmüş rūy-ı āl olmuş saña

2 Āb u tāb-ı nāz ile taḫmīr olunmuş afitāb
Nāzenīnüm māye-yi zīb cemāl olmuş saña

3 Vechi var ger rūyuña dérsem sipihr-i ḥüsnüvān
Cebhe meh ruḫsār mihr ebrū hilāl olmuş saña

4 Naḳşı çıḳmış ser-nüvişti eylemiş şimdi ẓuhūr
Ḥüsni Leylā'nuñ siyeh bir dest-māl olmuş saña

5 Neyliyā çıḳmaz ḫayālüñden miyān-ı dil-rübā
Maʿnī-yi nāzik ḫayāl-ender-ḫayāl olmuş saña

ʿĀṣım

586. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1030]

1 Gülden uçmuş reng gülmüş rūy-ı āl olmuş saña
Müşk-i āhū nāfeden çıḳmış da ḫāl olmuş saña

2 Māye-yi ḥüsn-i ʿaşıḳ āşüfte-ḥāl olmuş saña
Ḫᵛābı gīsū-yı perīşān dāġı ḫāl olmuş saña

3 Bir yére gelmiş ṣabāḥ ʿıyd ile bād-ı nehār

---

7 ey dil: ender KH.

[1029] (AK: 297).

2 nāzenīnim māye-yi zīb: āb u tāb-ı gevher-i hüsn ü AK.

3 Vechi var ger rūyuña dérsem sipihr-i ḥüsnüvān: Vechi var cānā sipihr-i ḥüsn dirsem rūyuña AK.

[1030] Gazel, Dîvân'da mevcut değildir (ÖÇ).

Birisine biri nuṭḳ-ı bī̇mecāl olmuş saña

[123b]

4 Her gören iʿcāz-ı ḫaṭṭuñ eyledi taḥḳīḳ kim
Gökden inmiş āyet-i ḥüsn-i cemāl olmuş saña

5 Ey ḳalem gūyā yine bir mū-miyān fikrindesin
Rişte-yi endī̇şe-yi bāruñ nāl olmuş saña

6 Ḫaste mi ʿāşıḳ mısın bir yérde yoḳ āsāyişüñ
Ey dil-i şūrī̇de hī̇ç bilmem ne ḥāl olmuş saña

7 Nev zemī̇nde olamaz kimse Nedī̇müñ peyrevi
ʿAşımā bilmem neden ḳaṣd-ı muḥāl olmuş saña

Vālī̇

587. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1031]

1 Meh şıḳılmış nūr-ı rūy-ı bī̇miṣāl olmuş saña
Ābı aḳmış laʿl-i nābuñ reng-i āl olmuş saña

2 ʿĀrıż-ı gülgūnuña bir başḳa zī̇net-baḫş olup
Ḳaṭre-yi nūr-ı siyeh nādī̇de ḫāl olmuş saña

3 Ḫaylice efşürdelenmiş tā ki bulmuş ḥaddini
Dürdi mihrüñ ayrılup ṣāfī̇ cemāl olmuş saña

4 Pertevime işlenüp tār-ı şuʿaʿ-ı mihrile
Ṣırmalı bir ḫoş müferriḥ dest-māl olmuş saña

5 Ḥüsn ü behcet ḳaddüñe uyġūn biçilmiş cāmedür
Nāz u şī̇ve leb olunmuş yāl ü bāl olmuş saña

6 Bir alāy maġbūnı taġrī̇r eyleyüp dil almada
Vaʿde-yi merdüm firī̇büñ reʾs-i māl olmuş saña

7 Ṣarf-ı ẕihn étmezsin ammā ġayra ey cellād-ı çeşm

[1031] (MO: 53-54).

2 başḳa: şaḳḳa/ olup: olur MO.
5 ü: - MO.
7 çeşm: ḥışm MO.

Fenn-i ḫūnrīzi hemān fikr ü ḫayāl olmuş saña

8 Rāh-yāb olmaz ḥarīm-i vaṣluña her bü'l-heves
Tünd-ḫūluḳ-ı ḫod-nümūnluḳ ḫoş-ḫışāl olmuş saña

9 Kilküñ āṣārı ya gül ya ḫaṭṭ-ı müşkīn ya zülf
Mahbere Vālī meger nāf-ı ġazāl olmuş saña

[124a]

Ḥāmī

588. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün[1032]

1 Göñül reşk-āver-i firdevs iken ṭūfān-ı ġam başdı
Ḫarāb étdi sabā iḳlīmini Seyl-i ʿArim başdı

2 Döküldi dūş-ı yāre kākül-i pür-pīç ü ḫam başdı
Saʿādet burcını ẓıll-ı hümāy-ı muḥterem başdı

3 Bu şeb rindāne zindān oldı meclis sāḳiyā sensiz
Gözi nem bezmi mātem bādeyi şemm ḳalbi hemm başdı

4 Çıḳup ġavl-i beyābān gibi geldi meclise zāhid
Bizi hengām-ı bīdārīde kābūs-ı elem başdı

5 Dem-i pīrīde bir nev-res cüvāna mübtelā olduḳ
Bizi ġāret-gerān-ı ceyş-i ḫüsni ṣubḥ-dem başdı

6 Meded gel ey ebābil-i ṣafā dil kaʿbesin ḳurtar
Küdūrāt heva-yı aṣḥāb-ı fīl-āsā ḥarem başdı

7 Hilāl ḫāne-yi zeyni ten-i sīmīni bedir eyler
Henūz çeşm-i rikāba ol hilāl-ebrū ḳadem başdı

8 Yataḳda avlayup ol gözleri āhūyı mestāne
Raḳīb-i seg-meniş söyletmedi lā vü neʿam başdı

---

8 Tünd-ḫūluḳ-ı ḫod-nümūnluḳ: tünd-ḫulḳ-ı ḫod-nümālıḳ MO.
9 gül: kākül MO.
9 nāf: nāfe MO.

[1032] (KH: 212).

6 hevā-yı: leşker-i KH.
8 Yataḳda avlayup ol gözleri āhūyı mestāne: Ol āhū beççe-yi mesti yataḳda avlayup ġāfil KH.

9 Metāʿı başmadıḳça tuz ṣatılmaz rāygān dérler
Olur rāyic ḳumāş-ı ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı pür-dijem başdı

10 O ṭıfluñ taḫta-yı taʿlīme dönmiş levḥ-ı pehlūsı
Devāt-ı ḥoḳḳa-yı sīmīnine herkes ḳalem başdı
11 Meded iskencübīn-i bāde ile sāḳiyā başdı
Ḫumār-ı meyle çeşmüm ḫıyredür ṣafrā-yı ġam başdı

12 Döküp eşk-i riyā ālūdesin bezm eyledi zāhid
Nuḳūd-ı nāsere ol mehveşe bir ḳaç derem başdı

13 Kenār-ı ümmidin étdüm ġarḳ-gāh ġuṣṣadan ammā
Talāṭum-rīz olup dil zevraḳın emvāc-ı yemm başdı

14 Öperken çeşm-i dil-dārı raḳīb-i kīne-cū geldi
Bizi dār-ı veġa nūş meyle étdi müttehem başdı

15 Nevā-sencān-ı şehr-i Āmid'üñ āvāzesin Ḥāmī
Ṣarīr-i nāy-ı kilk-i nāfiz-i ferḫunde-dem başdı

[124b]

Ḥāmī

589. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**[1033]

1 Pür-gūluġ étme nāle vü zāruñ kes istemez
Ey ʿandelīb o gül uyumuşmuş ses istemez

2 Erbāb-ı cāha cūd gerek nākes istemez
Cevr ile cūd-ı nākesi hiçbir kes istemez

3 Vérmez ʿaṣīr-i nev mey-i dīrīne neşvesin
Maḥbūb daḫı mey gibi pek nevres istemez

4 ʿĪsā gibi mücerred olur rifʿat isteyen

---

8 söyletmeyüp: söyletmedi KH.
10 dönmiş: döndi KH.
[1033] (KH: 164).
3 neşvesin: neş'esin KH.

Ġılmān-ı Türk ü cāriye-yi Çerkes istemez

5 Çirk-i derūnı bāde-yi ʿirfān ile arıt
Ġasl-ı cināyet-i dil içün maġsel istemez

6 Jülīde mūy-ı ser yéter abdāl-ı ʿışḳa tāc
Çaḳmaḳlı bendi ṣarığı n'eyler fes istemez
7 Deh-rūze bāġ-ı dehrde ʿārif çü çü meşk-i bīd
Peşmīne ile ḳāniʿ olur aṭlas istemez

8 Ḳovsan gider mi rişte-yi iḥsāna bend olan
Murġ-ı dile kerem gibi bir maḥbes istemez

9 Uġratma bezme zāhid-i ḳızġun ṭabīʿati
Bu şāh-bāz lānesidür kerkes istemez

10 Sūhān-ı rūḥdur dile bīgüft-gū şenīd
Bīnuṭḳ-ı ʿarż olunsa semāʿ-ı aḫras istemez[1034] [1035]

11 ʿĀrif-miṣāl şekl-gözi yek-cihet gerek
Bālā vü zīr pāye-yi pīş ü pes istemez

12 Bir Āmidiyye dil-beri ister mi dil dédüm
Gösterdi lehçesin dédi ister bes istemez

13 İṭfā-yı nār-ı cū éder ey nefs-i nān-ı ḫuşk
Tennūr-ı miʿde eṭʿame-yi enfes istemez

14 Ḥāmī bu naẓm-ı tāzenüñ ister naẓīresin

---

5 ile arıt: naẓīf ider KH.
5 maġṭes: maġsel KH.
7 meşk-i: naḫl-ı KH.
8 Ḳavsin: Ḳovsan KH.
9 ḳızġun: suflī KH.
[1034] Vezin aksamaktadır.
[1035] Beyit Dîvân'da mevcut değildir. Dîvân'da:
"Güft ü gū şenīdüñ ebkem olur tercemānları
Aʿmā ile mücāliseti aḫras istemez (KH: 164)." beyti mevcuttur.
11 gürī: gezi KH.
13 nefs-i: faḳr-ı KH.

Yüz kez behāne eyleseler yüz kes istemez

[125a]

[Ḥāmi]

590. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1036]

1 Dil yine pür-şerḥa-yı ālām mānend-i nigïn
Muttaṣıl ṭutsam elimde cām mānend-i nigïn

2 Emrüñe ḫalḳ ola dérsen rām mānend-i nigïn
Merkezinde göster istiḥkām mānend-i nigïn

3 Ol büt-i sengïn-dili āġūşa çekmek isteyen
Sïm ü zerden ḳurmaḳ ister dām mānend-i nigïn

4 Hem çıḳar naḳşuñ beyāża hem olur rūyuñ siyāh
Ètme rāzuñ herkese i'lām mānend-i nigïn

5 Ālet-i ẓulm eyleyüp rūyuñ siyāh éden kese
Altuna batırsa olma rām mānend-i nigïn

6 Kec nümādur ẓāhirā ammā çıḳar āṣār-ı rāst
Levḥ-ı dilde naḳş olan erḳām mānend-i nigïn

7 Mālik-i zer mu'teber ṣāḥib-güher hem nāmver
Var mıdur dünyādan almış kām mānend-i nigïn

8 Ḫātem-i bïfaṣṣa beñzer ol ki çekmez sïneye
Bir lebi la'l ü gözi bādām mānend-i nigïn

9 Gevherüñ pāk ise āṣāruñ çıḳar nāmuñ yürür
Sen hemān ḫāneñde ḳıl ārām mānend-i nigïn

10 Fāṣṣ-ı ḫātemveş vérüp zïnet yaḳışmışdur tamām
Ḫāne-yi zeyne o sïm-endām mānend-i nigïn

---

14 yüz: öz KH.

[1036] Gazel, Dîvân'da 17 beyittir (KH: 195).

2 Emrüñe ḫalḳ ola dérsen rām: virmek istersen cihānda nām KH.

5 batırsa olma: batırsañ olmaz KH.

7 dünyādan: dünyāda KH.

11 Maḫzen-i sīmüñ raṣt gibi oturma üstine[1037]
Baḫl ü imsāk ile vérme tām mānend-i nigīn[1038]

12 Kāviş-i ḥakkāke ṣabr étmek gerekdür eyleyen
Sīm ü zer taḥṣīline iḳdām mānend-i nigīn

13 Tā ezelden ser-nüviştümdür bozulmaz zāhidā
ʿIşḳıla olmaḳ keşīde-nām mānend-i nigīn

14 Bīḫırāş-ı sīne şāh-ı nāmdār étmiş degül
Taḫt-ı zerrīn üzre vażʿ-ı kām mānend-i nigīn

15 Berḳarār étsün Ḫudā ey merdüm-i dīdem seni
Ḫātem-i çeşmümde ṣubḥ u şām mānend-i nigīn

16 El kiri yüz ḳarasıdur Ḥāmiyā taḥṣīlimüz
Olmışuz farżā ki ṣāḥib-nām mānend-i nigīn

[125b]

Ḳaṣīde-yi Ḥāmī Efendi

591. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**[1039]
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Lā ḫayle ʿındeke nehdīhā ve lā māl
Felyesʿadi'n-nuṭḳ en lem yesʿidi'l-ḥāl [1040]

1 Erzenü'r-Rūm'dan étdükde geçen sāl ḳufūl
Cebel-i Keşmir'e geldikde ḳażā étdi nüzūl

2 Hep inüp atlarımuzdan yoḳuşuñ başında
Teng ü pür-seng idi zīrā ki o Derbend mehūl

3 Bīmuḥābā yürüyüp ġaflet ile bir miḳdār

[1037] Vezin aksamaktadır.
[1038] Beyit, Dîvân'da mevcut değildir (KH).
[1039] Kasîde Dîvânda "Ḳaṣīde-i raʿnā der medḥ-i Aḥmed Pāşā" başlığı ile bulunmaktadır (KH: 184).
[1040] Beyit Dîvân'da mevcut değildir. "Sizin, bize verecek ne atınız ne de paranız var. Hâl mutlu olmasa bile söz mutlu olsun (Durumunuz mutlu etmese bile, sözünüz mutlu etsin)."

Eyledük çün vasaṭ-ı meżīḳ-i Derbend'e duḫūl

4 Kūhdan ṭutdı tüfenge bizi ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳ
İki nevreste civān oldı şehīden maḳtūl

5 Ben ve etbāʿum olup cümle zaḫımdār u cerīḥ
Ḳıldılar seng ü tüfeng ile bizi ḫᵛār u ḫaẕūl

6 Ètdiler mā meleküm tālid ü ṭārıḳ tārāc
Ḳalmadı dirhem ü dīnār u ʿarūż-ı menḳūl

7 Ālet ü esliḥamuz cümle alup ḳoymadılar
Bizde ne esb-i müserrec ne sütūr-ı maḥmūl

8 Ṣoymadıḳ ḳoymadı bizde derimüzden ġayrı
Böyle tārāc édemez leşker-i Çengīz-i Moġūl

9 Ḳārbān ile benüm gitmek idi maḳṣūdum
Yoldan azdırdı beni bir niçe nādān u fużūl

10 Sāḥa-yı ḥaşr-ṣıfat rācil ü ʿārī ḥāfī
Eyledük Āmid'e bu ẕüll ü hevān ile duḫūl

11 Yoḳ bir icrāsın éder kimse ṣıġınduḳ Ḥaḳḳa
Āh u ḥasretle olup muʿtekif-i künc-i ḫamūl

12 Olmadı her ne ḳadar ardına düşdüm aradum
Münḫal-i reʾy ile bu fikr-i daḳīḳüm münḫūl

13 Rūz u şeb āh éderek zāviye-yi ʿuzletde
Ġurre-yi heft-hilāl oldı semīn ü mehzūl

14 Ġam u hem derd ü elem renc ü sitemle bir gün
Oturup gūşe-yi Beytü'l-Ḥazan-ı ġamda melūl

[126a]

---

6 ḫᵛār: ḫurd KH.
10 niçe: nice KH.

15 Eglenürdüm gehi baḫt-ı bede geh gerdūne
Eyleyüp ḳāmet-i ṭīġ-ı kile efşānuma ṭūl

16 Pīrlükde dér idüm müşkil olur żeng-i maʿāş
Tāzelükde olur ādem sitem ü rence ḥamūl

17 Niçün ey çarḫ-ı siyeh-dil beni pāmāl étdüñ
Revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb āḫır olup geldi kühūl

18 Çarḫ ile biz bu keşā-keşde éderdük īrād
Mevżuʿ-ı baḥṣde her dem niçe birhān u cüdūl

19 Geldi bir müjde-resān hemçü beşīr-i Yaʿḳūb
Kebg-veş ḫande-zebān eyledi ḳarşumda müṣūl

20 Dédi ey sākin-i Beytü'l-Ḥazan-ı derd ü miḥen
Müjde olsun saña Ḥaḳ étdi duʿāñı maḳbūl

21 Ṣaf-der-i ṣaḥn-ı veġā Ḥażret-i Aḥmed pāşā
Vāli-yi Raḳḳa ki fermānını çarḫ étdi ḳabūl

22 Cānib-i şarḳa olup mihr-ṣıfat ser-ʿasker
Ṣavb-ı meʾmūre ḳarīben éder elbette ḳufūl

23 Āh u feryādı ḳo eyyām-ı feraḥ oldı ḳarīb
Geldi hengām-ı sürūr olma ḥazīn ü metbūl

24 ʿÖmrüñ olduḳça bu fırṣat daḫı girmez eline
Gör işüñ pāyine rū-māle hemān müntaẓır ol

25 Bu senüñ yāreñe em zaḫmıña merhem eyler
Ḳoma elden etegin ḳulluġa eylerse ḳabūl

26 Gūş édüp müjdesin ol müşfiḳ-i ḫoş-güftāruñ

---

17 żeng-i: teng-i KH.
19 niçe: nice KH.
22 fermānını: aḥkāmını KH.
25 girmez: giçmez KH.

Oldum esbāb-ı sefer ḳaydına oldum meşġūl

27 Èdicek Āmid'e teşrīf o meniʿi'l-cāruñ
Ben de étdüm kenef-i meʾmen-i cārına duḫūl

28 Bu dür ol dür ki ṣadef nāmını ẕikr étse eger
Āb-ı güherle gerek éde dehānın maġsūl
29 Dürridür belki Sikender-fer ü Dārā Ḫaşmet
Ser-keşān ṭavḳ-ı ʿubūdiyyetini ḳıldı ḳabūl

[126b]

30 Berḳ-ı tīġi olalı şaʿşaʿa-pāş-ı āfāḳ
Dest-i devletde odur şimdi ḥüsām-ı meslūl

31 Türkmān Kürd ü ʿArap hep Raḳḳa iskānında
Yaġı ʿişyānı ferāmūş édüp oldı aña ḳul

32 Ḫalʿ u tefrīḳine emr étse bu nüh-ābāduñ
Çār-māder éder aʿrāż çü ġaddārı betūl

33 Ḥācib-i ḳahrı eger menʿ-i duḫūl eyler ise
Èdemez ṣūret-i nevʿiyye heyūlāya ḥulūl

34 Cevher-i ferde eger tīġini gösterse éder
Ḳısmet-i nāmütenāhī ile taḳsīm-i ḳabūl

35 Dergehinden yedine ḫaṭṭ-ı emān olmayıcaḳ
Cānı var mı éde ordusuna mirriḫ duḫūl

36 Olamaz ceyş-i ʿadū ṣavletine tāb-āver
Ḫār u ḫas tūdesi mümkin mi éde sedd-i suyūl

37 Başını kesdi köpekler gibi ġāb-ı dehre
Gelmemişken Ṣārı beg oġlı gibi şīr-i sübūl

38 Bu ḳadar ser bu ḳadar ḫūd u zırıh çāk étmiş

27 oldum: aldum KH.
28 Āmid'e: Āmid'i KH.
33 ābāduñ: ābānuñ KH.

Tīġ-i ʿazminde daḫı görmedi bir kimse fülūl

39 Sāḥa-yı erzen-i Rūm üzre édüp ḍarb-ḥıyām
Āyet-i seyf gibi eyledi çün anda nüzūl

40 Zorbalar her ne ḳadar ḳaṣd-ı firār eylediler
Dāmene çün der ü dām oldılar āḫır maḥbūl

41 Jeng-bār olmışıdı āyine-yi erzen-i Rūm
Eyledi mışḳal-ı rūşen-ger-i tīġ-i maşḳūl

42 Yutdı eşrār-ı bütün hemçü ḥibāl-i süḥre
Görmedüm efʿi-yi tīġi gibi bir mār-ı ekūl

43 Ḳılıcı ṭayr-ı ebābīl aña cevher siccīl
Zorba çün ṣāḥib-i fīl oldı *keʿasfin meʾkūl*[1041]

44 Cānları dāne-yi üsrüb gibi pek eşḳal imiş
Ṣadme-yi ṭop ile mülk-i ʿademe buldı vuṣūl

45 ʿĀlemi ṣāʿiḳa-yı tīġi édüp zelzele-nāk
Ṭoldı āvāze-yi ruʿbile cibālile suhūl

[127a]

46 Bīm-i tīġ-ı ġażabı ʿālemi rencūr étmiş
Feyż-i ebr-i keremi ʿāleme olmuş mebẕūl

47 Cūduna nisbet ile Ḥatem-i Ṭay pinti Ḥamīd
Caʿfer ve Bū Delf ü maʾan liʾām u mefsūl

48 Ḳalbine sīn-i suʾāl olmadan evvel sāniḥ
Bulınur kīse-yi sāʾilde müheyyā mesʾūl

49 Düşse ger ḳaṭre-yi ebr-i keremi deryāya
Püşt-i māhīde bütün dirhem ü dīnār ola pūl

---

43 seḥara: süḥre KH.

[1041] "… yenilmiş ekin yaprağı gibi kılıverdi." Fil 5.

47 mezʿūr: rencūr KH.

50 Bir yére ḫāṣ olur elbette seḥābuñ feyżi
Feyż-i iḥsānı bunuñ eyledi dünyāya şumūl

51 Rezm-i aʿdāda cerī faṣl-ı ḥükūmetde ḥalīm
Vaʿde-yi luṭfa vafī vaḳt-ı vaʿīdinde ġufūl

52 Dem-i iʿṭāda sebük vaḳt-i mekārihde ṣabūr
Ḳahr u saṭvetde girān bezl-i mekārimde ʿacūl

53 Dem-i heycāda ḳavī vaḳt-i ʿuḳūbetde baṭī
ʿIrż u nāmūsda mümsik zer ü güherde mebẕūl

54 Ḥükmi nāfiẕ sözinüñ her biri bir faṣl-ı ḫıṭāb
Cedel-i ḫaṣmı kesüp atmada mānend-i fuṣūl

55 Adı var Mīr ʿAlī Şīr ü Niẓāmü'l-Mülk'üñ
Re'yine nisbet ile bilge Arisṭo bir ḳul

56 Rüşd ü tedbīr ile olmuş vüzerādan fāyiḳ
Olamaz fāḍıla elbette berāber mefżūl

57 Şimdi maḫdūmı veliyyü'n-niʿāmīden ġayrı
Var ise buncılayın āṣaf-ı ẕīşān baña bul

58 Āṣafā rezmine ʿazm eyledigüñ şāh-ı cedīd
Ne ḳadar mekr ü ḥıyal étse olur ḫᵛār-ı ḫaẕūl

59 Düşmenüñ nādir-i ʿaṣr ise daḫı sulṭānum
Gele dergāhuña ẕilletle muḳayyed maġlūl

60 Gitdi evvelki ṭarāvet-i çemen baḫtından
Dembedem şimdi nümāyān olıyor nüks ü ẕübūl

[127b]

61 *Cāe fī ḳālihi en-nādiru k'el-maʿdūmi*

---

51 dünyāya: dünyāyı KH.
59 ḫᵛār-ı: ḫūr-ı KH.

İz tefeʾelet ʿaleʾn-nādiri ḳad kāde yezūl[1042]

62 Şuʿle-yi devleti beñzer leheb-i ḫāşāke
Tiz geçer gerçi olur bir niçe müddet meşġūl

63 Görinür kevkeb-i baḫtında nüḫūset eşeri
Mużmaḥil olmaġa az ḳaldı o şāh-ı mecʿūl
64 Hiç fikir étme ḳarībān olur inşāallāh
Seng-i idbār ile āyīne-yi baḫt-ı maġlūl

65 Āṣafā ebr-i kefā neyyir-i burc-ı şerefā
Görmeye mihr-i dıraḫşande-yi iḳbāliñ üfūl

66 Ben senüñ dāmen-i iḥsānuñı ṭutdum geldüm
Var mı bu ẕeyle muʿādil daḫı ʿālemde ẕüyūl

67 Şöyle bir *ʿurve-yi vuṯḳā*[1043]ya yapışdum kʾolmuş
Ḥalḳa-yı mınṭıḳa-yı çarḫ-ı berīnveş mecdūl

68 Ḫāncı oġlıyla Beşīr oġlı daḫı Aḥmed Beg
Yazıcı oġlı Kiġı ḥākimi mīr-i maʿzūl

69 Cümle meʾvāyı leşūş idi alıp sārıḳdan
Ètdiler mālumı ḥelvā gibi bunlar meʾkūl

70 Disemi ṭāġı degül belki efendüm getürür
Sedd-i Yecūc verāsındaki düzd-i maġlūl

71 Kārbān-keş dinilen necmi semādan getirür
Ètse iḥżārına fermān-ı muḳayyed mekyūl

72 Bu nümüne érişür geldi Disem ṭaġından
Ḳamu oġlı gibi bir sārıḳ-ı ḳattā[l] ü ḳutūl

[1042] "Siz nâdir olan şeylere umut bağlarsanız neredeyse zâil olur. Nitekim şu sözde gelmiştir ki: Nâdir olan yokmuş gibidir."
64 mecʿūl: maḥbūl KH.
[1043] "ʿurvetü'l-vuṯḳā" "…kopmayan sağlam bir kulp…" Bakara 2/256.
68 kʾolmuş: geldüm KH.

73 İḳtidār işte bu merkezde nedür bāʿiṯ-i ʿavḳ
Diyerek maṭl-ı meṭālib beni eylerdi melūl

74 İşi bitti mi ṣanur şuġlı mı mānīʿ dér idüm
Maṭlabum oldı biraz şimdi peẕīrā-yı ḥuṣūl

75 Ḫāncı oġlıyla Beşīr oġlı daḫı bir miḳdār
Māl-ı menhūbemüzi vérseler olur maʿḳūl

[128a]

76 Sārīḳ oldur ki yedinde çıḳa māl-i mesrūḳ
Mest olur ki deheninden alına būy-ı şümūl

77 Yazıcı oġlına Gümrikci Aġa semtinden
Varsalar étmez o da mālüñ edāsında nükūl

78 Ḫāk-i pāye gelen eşyāyı beyān eyleyelüm
Bu ḳadar māldan ancaḳ bu bize boldı vuṣūl

79 Peşm idi ṣanki depilmiş nemed olmuş gör kim
Kesme ṣarmayla müfettil iken olmuş meftūl

80 Raḫtımuñ başlığı geldi sīne-bendi nābūd
Hele ġaddāra o ġaddārdan oldı mevṣūl

81 Sāde sīm idi ḳalem-kārı ṭopūz pür-[z]er idi
Bir ḳırıḳ köhne baḳır şeş-per olunmış mersūl

82 Bir odun pāresini ṣap déyü ṭaḳmışlar aña
İp ṭaḳılsa yed-i bennāda olurdı ṣāḳūl

83 Düşmenüñ ḥālini hīç ṣorma ki gelmez ḳāle
Pūte-yi ḫaymede ḳāl eyledi bir ehl-i uṣūl

84 Āferīn ṣanʿatına ḫıffet-i bed böyle gerek

---

73 sārīḳ-i fettāk ü ḳutūl: sārīḳ ü ḳattāl ü ḳutūl KH.
75 Maṭlabum oldı biraz şimdi peẕīrā-yı ḥuṣūl: ola ḥāṣā ki efendümde teġāfül yā ẕühūl KH.
78 edāsında: edāsına KH.

Kemterin muḫtelisi sürme-yi çeşm-i mekḥūl

85 Ey ʿināyetlü mürüvvetlü veliyyü'n-niʿamum
Sözi kütāh édeyüm saña ne ḳāl ü ne maḳūl

86 On iki kīselük eşyā vü nüḳūdum gitdi
Bu ḳadar elbise vü esliḥa ālāt u ḫuyūl
87 Ḳuluña kendi ḫazīneñden édersiñ iʿṭā
Keremüñden budur ey Āṣāf-ı zīşān meʾmūl

88 Ṣulḥa mūmum ḳuluña nışfını iḥsān eyle
Beni ḳurtar varayum ḫāneme li'llāh u resūl

89 Muttaṣıl aḳmada gözden ḳaṭarāt-ı eşküm
Ṣıla-yı vaṣlide muḥtāc bu mā-yı mevṣūl

90 Var derūnumda bir āteş ki degül seyl-i sirişk
Heft yem gūşe-yi dāmānumı étmez meblūl
[128b]
91 Ṭavḳ-ı iḥsānuñı ṭāḳ gerdenüme fāḫteveş
Serv-i āzād iken inʿāmuñ ile ḳıl beni ḳūl

92 Ètme ircāʿ-ı tehī-dest Diyār-ı Bekr'e
Zeyd ile ʿAmru arasında beni ḫʷār u maḫẕūl

93 Līk inʿām-ı ḳaṣīde ʿivaż-ı naẓm-ı medīḥ
O da bir başḳa ṣadeddür buña olmaz medḫūl

94 Erżurūm'a geleli heft ü çehil rūz oldı
Telḫdur ṣabr édemem geldi ten ü cāna nüḫūl

95 Çadıruñ tozluġı yoḳ esmede bād-ı ṣarṣar
Ḥāk ü ḫaşākile külhen gibi ḫaymem mezbūl

---

86 édeyim: édelüm KH.
88 iʿṭā: iḥsān KH.
88 meʾmūl: mesʾūl KH.
90 vaṣlīde: ʿāide KH.

96 Rūzda bād-ı ʿavāṣıf gécede ser-mādan
Ne géce ḫᵛāb girer çeşme ne gündüz ḳaylūl

97 Bizde k'āfāt-ı şitādan beri yoḳ sulṭānum
Erżurūm'uñ ḳışı yaḳlaşdı érişdi eylūl

98 Bu da bir iş degül ammā ki büyük maḥẕūrum
Ḳalmadı kīsede ḫarc eyleyecek pāre vü pūl
99 Ḥāşa lillāh ki efendüm ḳulın eyler meʾyūs
Ki cibilliyeti olmuş kerem üzre mecbūl

100 Bir benüm gibi hüner-perver-i bīhem-tānuñ
Bāb-ı cūduñda gerekdür bula her kāmı ḥuṣūl

101 Hep gider niʿmet-i dünyā olur ammā bu medīḥ
Ḥaşre dek zīver-i mecmūʿa-yı erbāb-ı ʿuḳūl

102 Benüm ol fāżıl-ı yektā ki cihāndan gitsem
Gedigüm maḥşere dek ḳala muʿaṭṭal maḥlūl

103 Türk-tāz eyler isem ṣayd-geh-i maʿnāya
Bend-i fitrāküm olur ṣayd-ı fürūʿıyla uṣūl

104 Hünerüm şiʿr ile inşāya degüldür maḳṣūr
Saʿd-ı maʿḳūl-ı fünūnum beġavīyy-i menḳūl

105 Ṭabʿumuñ şiʿr benüm bāzī-yi ṭıflānesidür
Ẕü-fünūnum degülüm şāʿir-i nādān u cehūl
[129a]
106 Cümle tertīb-i umūrile olur maʿlūmum
Yoḳ benüm ḫāne-yi fikrümde binā-yı mechūl

107 Ḥamdülillāh hünerüm şöhretüme ġālibdür
Ṣavt-ı ʿālī içi ḫālī degülüm hemçü ṭubūl

---

97 gécede: giceler KH.
100 ḳulın: beni KH.
105 beġaviyy-i: be-gavīdür KH.

108 Revnaḳ-ı naḳş olur ehliyyet-i naḳḳāşa delīl
Eşerüm dāll benüm diḳḳat-i ṭabʿum medlūl

109 Var ise şübheñ eger ur mehek-i tecrübeye
İşte levḥ işte ḳalem işte kütüb işte füḥūl

110 Suḫenüm beyża-yı fulād demir leblebidür
Li'llahü'l-ḥamd degül ḫāyide yāḫud medḫūl
111 Ḫāmiyā lāf u güzāf étmeyelüm jāj-me-ḫāy
Yéter ey ḫāme-yi bīmaġz édelüm terk-i fużūl

112 Āṣafā böyle mi medhinde ḫırām eyler idüm
Ḳayd u ālām ile ger olmasa ṭabʿum mekyūl

113 Ḫāṭır-ı fātıruma ḫayli zamāndur gelmez
Ne faʿīl ü fe'ilâtün ne mefāʿīl ü fe'ûl

114 Ġuṣṣa vü renc ü keder étdi mükedder tabʿum
ʿAfv u ṣafḥ eyle eger var ise naẓmumda melūl

115 Besdür ey dil édeyüm dérsen eger istiḳsā
Medḥin ol āṣaf-ı dehrüñ olur ebvāb-ı füṣūl

116 Geldi hengām-ı duʿā eyleme taṭvīl-i kelām
Bir duʿā ét k'ola mengūş-ı bināgūş ḳabūl

117 Ḫayme-yi çarḫ ḳurulduḳça basīṭ-i ḫāke
Dehrde tā ki teʿāḳub éde bu çār-ı fuṣūl

118 Ḳāyid-i leşkeri iḳbāl ola mānend-i ḳamer
Görmeye dāyire-yi mecdi meḥāfıyla zuyūl

119 Yed ile bir ḳīl ile baḫtī-yi baḫt-ı ser-mest
Zīr-i rānında ola tevsen-i iḳbāli ẕelūl

120 Seyfi çevgān ola düşmen başı dāyim aña ṭop

---

116 édeyüm: édelüm KH.

Tīġi āmil ola her dem ser-i aʿdā maʿmūl

121 Rümḥi ṭāʿun ola yā Rab ten-i düşmen maṭʿūn
Tīri fāʿil ola naṣb-ı ser-i aʿdā mefʿūl

122 Ḥāk-i dergāhuña ben ḥalümi iʿlām étdüm
Luṭf u iḥsānuña vābeste senüñ red ü ḳabūl

(Derkenar 128b)

{K'āfāt-ı şitā didigi fuḥūl-i şuʿarādan ibn-i Sükkerī
Nām-ı fāżıl kimesnenüñ dü beytine işāretdür ki budur}

592. Ahreb

Cāe'ş-şitāu ve ʿındī min hevāicihi
Sebʿun iẕe'l-ḳaṭaru ʿan ḥācātina ḥabesa
Kinnun ve kīsun ve kānūnun ve ke'sun ṭılā
Baʿde'l-kebābi ve kussun nāʿimun ve kisā

(Derkenar129b)

Nābī

Tārīḫ-i çeşme-yi imām Ḥüseyn-i der-Baġdād

593. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün[1044]

1 Gūyiyā bu çeşme bir safā durur
Rāh-ı Ḥaḳda teşne eyler cüst-cū

2 Lülesi anuñ dehendür şu dili
Dil döker her gördigine rūberū

3 Şu gibi ezberlemiş oḳur revān
Mācerāyı dehre söyler sūbesū

4 Öñüne kim gelse dér tārīḫ içün
Mā Ḥüseyn eyle Ḥasan ʿışḳına şū

Tārīḫ-i Sulṭān Muṣṭafā

594. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

[1044] Târih, Dîvân'da mevcut değildir.

1 Çıḳınca sebʿa-yı seyyāreden tārīḫ-i ġonçe-fem
Zebān-ı ḫāme şu fenden olupdur bülbül-i şeydā

2 Gelüp bir mıṣraʿ-ı ġarrā emīn tārīḫ-i şevḳ-āṣār
Oḳundı nām-ı pāk-i Muṣṭafā'ya ḫuṭbe-yi vālā

Tārīḫ-i şeyḫü'l-islām Muḥammed Ṣāliḥ Efendi

595. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1 Becā nev-mıṣraʿ-ı ġarrā emīn tārīḫ-i gülgūnuz
Muḥammed Ṣāliḥ oldı mecd ile bu ṣadr-ı fetvāya

[130a]

Ġazel-i Rifʿat

596. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
(fa'lün)

1 Ey göñül tiz ṭuta gör dāmen-i yār ele girmez
Ey bülbül-dil eyle fiġān faṣl-ı bahār ele girmez

2 Ḫurde-bīnī naẓarumla bu cihān ḥālni gördüm
Cümle kes beyʿ u şirāda şöyle bāzār ele girmez[1045]

3 Çeşm-i inṣāf ile görse dūrbīn-i ḫayāl
Telḫ olur ḥüsn-i liḳā şīve-reftār ele girmez

4 Düşme bu zemzeme-yi daġdaġa-yı iġvāya
Gördigüñ demdeme-yi ḥaşmet-aṣār ele girmez

5 Olma sermest bu fenā ʿālemde mey-iḳbal ile
Gün olur devlet-i servet-yesar ele girmez

6 Ṭaşırur kūzeligi ṭabʿ-ı nāzük olur ammā[1046]
Bulamaz nükte-şinās naẓmla güftār ele girmez

7 Ne bilür ḳadrini ehl-i hünerüñ nīk-i dinār

[1045] Mısra', vezne uymamaktadır.
[1046] Mısra', vezne uymamaktadır.

Her vaḳit Rifʿat meşreb-i miʿyār ele girmez[1047]

[130b]

Ḫᵛāce-yi merḥūm raḥimehu teʿālā

597. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

I

Bizüm cevr-i felekden şekve-yi dīdārımuz yoḳdur
ʿAdūdan hīç melāl-i ḫāṭır-ı nāşādımuz yoḳdur
Şu kāfir baḫt-ı bedrin iştikā muʿtādımuz yoḳdur
Muḥaṣṣal dost u düşmenden taẓallum bārımuz yoḳdur
Göñüldendür şiḳāyet kimseden feryādımuz yoḳdur

II

Ṭutar ehl-i mezāḳ ʿışḳa olan rüsvālıġum maʿẕūr
Èder mi böyle nābercā şikāyet olmayup mecbūr
Ne söylerse gelür mi ḳāle hiç ḥāl-i dil-i rencūr
Degül şekvem o ẓālimden egerçi olmuşam mehcūr
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādımuz yoḳdur

III

Felek kimdür ki éde tā dil-i vīrānemi maḥzūn
Dimāġ étmem degül ḳaydum ġam u şādī-yi çarḫ-ı dūn
Ṭutalum olmışuz bir āfet-i devranına meftūn
Velākin añlaruz ḫaşmı hemān biz olmadan Mecnūn
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādımuz yoḳdur

IV

Dirīġā yār u yārān zamāne cümlesi ġaddār
Fiġān kim merḥamet bilmez ne kāfir-kīş imiş dil-dār
Tesellī aḥibbāba taḥammül cümleden düşvār
Hele cānumdan étdi bu dil-i zārum beni bīzār
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādımuz yoḳdur

V

ʿAceb var mı ġam-ı ʿışḳ ile hīç bir almış ülfet
Ya vallāhi getürmez nüh felek yār-ı ġama ṭāḳāt

[1047] Mısra', vezne uymamaktadır.

Taḥammül eyleyüp yār-ı belāya gönlümüz Neş'et
Giriftār-ı ġam étmişdür birin hīç étmeyüp şefḳat
Eyżan

[131a][1048]

[131b]

Şarḳı

Müşārün ileyh ḥażretleri

598. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**

I

İşitdüm serv çekmiş bāġda bir ḳāmet-i dil-cū
'Iṭr-sāy dimāġ-ı cān imiş hem Nükhet-i şebbū
Nolur sen de açılsan seyre çıḳsan ey şeh-i gül-rū
Bahār eyyāmı cünbiş demleri vaḳt-i ṣafādur bu

II

Berāy-ı terk-i külfet ṣunduġım bu cāmdan ṣoñra
Gerekmez serd-i 'illet bu ḳadar ibrāmdan ṣoñra
Çekülsin bir kenāra sevdügüm aḫṣāmdan ṣoñra
Bahār eyyāmı cünbiş demleri vaḳt-i ṣafādur bu

III

Bir iki hem-zebān olmazsa da māfi' degül ammā
'Aceb lazım mıdur bilmem berāber muṭrıb-gūyā
Fedā olmaz bu günler 'illet étme sevdigüm zīrā
Eyżan

IV

Yéter bu nāz-ı naḫvet 'arż-ı 'iffet ey sitem-perver
Sen işrāb étmesen de meşrebüñ ol ġamzeler söyler
Ḥanīfāya meded seyr-i ḫırām-ı 'işveyi göster
Bahār eyyāmı cünbiş demleri vaḳt-i ṣafādur bu

[132a][1049]

[1048] Sayfa boştur.

[132b][1050]
[133a]

Müfredāt

599. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**
O şāh ʿuşşāḳ-zārın geşte-yi nāz étmek isterken
Yétişmiş ḫaṭṭ-ı çār ebrū o sevdādan geçürmişler

600. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**
Ḫaṭuñ devrinde dest-i ġamdan āzād olmaduḳ gitdik
Bahār eyyāmı geldi biz daḫı şād olmaduḳ gitdik

601. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Ḫaṭ gelmeyince laʿlini emdirmez ol perī̈
Şeb olmayınca bāde içilmez ḳıyāṣ éder

602. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Revnaḳ-ı ḥüsne ḫalel vérmez o ḫaṭṭ-ı müşgī̈n
Arturur belki şeb-i tār-ı şuʿāʿın ḳamerin

603. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Ḫaṭ-ı şeb-rengi gelince o mehüñ gül-ruḫuna
Dédi ʿuşşāḳa güzellik géceñüz ḫayr olsun

604. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Ḫaṭ geldi tārmār éde zülfüñde dilleri
Ṣındırdı biñ göñüllü ṣafın bir yeñiçeri

605. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Ḫaṭ degüldür görinen ʿārıż-ı ruḫsāruñda
Bī̈vefālıḳ o mehüñ kir getirüpdür yüzine

606. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**

[1049] Sayfa boştur.
[1050] Sayfa boştur.

Terk eylemem ḫaṭ-āver olursa o māhumı
Ḫaṭṭ-ı şerīf ile severüm pādşāhumı

607. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Göstermez oldı laʿlini ol ḫaṭṭ-ı nev ṣaḳın
Taḫrīm-i ḫamra nāzil olan āyet olmasun

608. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Ḥüsnüñ evrāḳını eylerdi perīşān āhum
Rişte-yi ḫaṭṭuñ eger baġlamasa şīrāze

609. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Ḫūş yaraşur cemālüñe bu ḫaṭṭ-ı müşk-bār
Āmentü bi'l-leẕi ḫalaḳu'l-leyli ve'n-nehār[1051]

610. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**
Ḫaṭuñ ey tāze-rū geldikde bu ḥüsne bahā ḳalmaz
Yüzüñ ḳalmaz baña cevr étmege dünyā saña ḳalmaz

611. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)
Gelicek ḫaṭṭ-ı siyeh sen de gidersin araya
Ḫāl-i ʿanber hele bal mumı yapışdur buraya

612. **Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün**
Ruḫsāruña ḫaṭ geldügüne aġlamam ammā
Baḫt-ı siyeh-i ser-bekemīnüm yüze çıḳdı

613. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Ḫaṭ geldi rūy-ı dil-bere ben ḳaşdayum daḫı
Aḫşam érişdi seyr-i kemānkeşdeyüm daḫı

[1051] "Gündüzü ve geceyi yaratana inandım."

614. **Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün**
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)
Ḫafī geldikde bize rām oldı
Ne yamān yérde gün aḫşām oldı

615. **Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün**
Ḫaṭuñ da gelse fikr-i ebruvāndan bir zamān geçmem
Ben iller giçdügi köpriden ey ḳaşı kemān geçmem

616. **Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün**
(fa’lün)
Ṣaḥīfe-yi raḳam-ı ḫaṭṭ olınca yüzi
Ḥisāb-ı nuḳre-yi eşküm o demde buldı yüzi

617. **Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün**
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)
İki per gibi ẓuhūr eyledi ḫaṭ rūyunda
Murġ-ı ḥüsnüñ ʿacebā niyyeti pervāza mıdur

618. **Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün**
(Fâ’ilâtün) (fa’lün)
ʿAnberīn ḫaṭṭuñıla rūyuñı añdıḳça dili
Bezm-i endīşede bir micmer-i sūzān buluruz

[133b]

619. **Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün**[1052]
Māh-ı revüm hāleveş ḫaṭṭ ḳılmış gördüm Lebīb
Dūd-ı āhumdan mıdur baḫt-ı siyāhumdan mıdur

620. **Mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’îlü fâ’ilün**
Ètdi firār leşker-i nāz u teġāfüli
Bilmem ne söyledi érişüp ḫaṭ ḳulāġına

621. **Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün**
Ḫaṭ göründi dérse éller ʿārıż-ı dil-dārda
İʿtimād étmem çemen bitmez miyān-ı nārda

[1052] Müfred, Dîvân’da mevcut değildir (OK).

622. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**
Tırāş olduḳda ḫaṭ-ı yār rūyuñda ḥayā artar
Fitīl-i şemʿa beñzer kim kesildikçe żiyā artar

623. **Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün**
Az ḳaldı leb ü būse miyānında mesāfe
Tā ki çıḳa geldi ḫaṭ-ı ḫod-rū o maḥalde

624. **Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün**
Ḫaṭṭ-ı zenaḫ kenāre-yi ḫaṭṭ-ı ʿiẕārda
Gūyā ki bir selām yazılmış kenārda

625. **Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün**
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭ ol ʿĪsā-demüñ güya
Duʿā-yı cifr-i bir mercāndan ḳancaya yazmışdur

[134a]

Lirāḳımıhī

626. **Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün**
(fâ'ilâtün) (fa'lün)

1 Nice bir gerdiş-i gerdūn ile ġam-ḫūr olalum
Girelüm mey-kedeye biz daḫı mey-ḫūr olalum

2 Çalınur sīnede her dem naġamāt-ı ālām
Ḳabża-yı dest-i felekde niçe ṭanbūr olalum

3 Ten-i āsāyişini görmege şāhid-i emelüñ
Niçe germ-ābe-yi aḥzānda nāṭūr olalum

4 Kebūdī-āsā hüneri çarḫ bize taḫṣīṣ étdi
Şekvedeñ vaz gelelüm bir niçe nankūr olalum

5 Düşelüm pāyına bir biz de merd-i nigāruñ
Tā key ġam-keş-i üftāde-yi dey-cūr olalum

6 Kām-yāb bütüñ bendelerinüñ luṭfuñdan
Ne var ey kān-ı kerem biz daḫı mesrūr olalum

7 Baḥṣ édüp ehl-i kemāl duy ki gül ü mül dédiler
Biz de bu mesʾelede tābiʿ-i cumhūr olalum

8 Bir vaḳt ʿāşıḳuñı vaṣfuña meʾmūr étdüñ
Bāri bir de kerem-i vaṣluña meʾmūr olalum

9 Ètdi erbāb-ı kemal şiʿrüñi taḥsīn Mesʿūd
Defter-i ehl-i dile biz daḫı mesṭūr olalum

[134b]
ʿÖmer Bey Efedinüñ bilezik dirhem 86,5
[135a]
[135b]
Dārende nefer uzun boylu ḳara bıyuḳlu
No: 1165

III. BÖLÜM

SÖZLÜKLER VE TABLOLAR

III. 1. METİN İÇİ BAĞLAMLI OKUMA SÖZLÜĞÜ

A/Ā/ʿA/ʿĀ

Āb (Far.): 1. Su. 2. Göl, nehir, deniz. 3. Kaynak, çeşme, kuyu.

Ābād (Far.): Mâmur, şen, bayındır.

ʿAbīr (Ar.): 1. Bir ilaç terkibi 2. Güzel koku.

ʿĀc (Ar.): Fil dişi.

ʿAceb (Ar.): 1. Şüphe, tereddüt, hayret ifâde eden soru zarfı, aceba. 2. Garip, acâyip, tuhaf, şaşırtıcı.

ʿAcebā (Ar.): Şüphe ve tereddüt bildiren edat, aceba.

ʿAcz (Ar.): Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik.

Aʿdā' (Ar.): Düşmanlar, yağılar.

ʿĀdet (Ar.): Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek.

ʿAdū (Ar.): Düşman.

Āferīniş (Far.): Yaratılış, hilkat.

Āfiyet (Ar.): Sağlık, esenlik.

Āftāb (Far.): Güneş.

ʿAfv (Ar.): Suç veya kusuru bağışlama.

Aġ (Tür.): İplik, sicim veya tel gibi malzemeden kafes şeklinde örülmüş, göz göz seyrek örgü.

Āgāh (Far.): (Bkz.: Āgeh) Bilgili, haberli, uyanık.

Āgāhī (Far.): (Bkz.: Āgehī) Âgâhlık, haberli ve uyanık olma.

Āġaşte (Far.): Bulaşmış, bulanmış.

Āgeh (Far.): (Bkz.: Āgāh).

Āgehī (Far.): (Bkz.: Āgāhī).

Āġişte (Far.): Bulaşmış, bulanmış.

Aġmaż (Ar.): Göz yummalar, göz kırpmalar.

Aġvā (Ar.): Delalete en çok sapan.

Āġūş (Far.): 1. Kucak 2. Himâye, koruma.

Āheng (Far.): Uygunluk, düzen.

Āḫır (Ar.): 1. Son. 2. Sonunda, âkıbet, nihayet.

Ahreb (Ar.) : Harap, yıkık.

Āhu (Far.): 1. Ceylân, karaca, gazal, meral. 2. (Göz için) İri ve güzel. 3. Güzel, dilber.

Aḥvāl (Ar.): Haller.

Aḥvel (Ar.): Şaşı.

ʿAḳab (Ar.): Topuk, ökçe.

ʿAḳl (Ar.): Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.

ʿAlā (Ar.): Yükseklik, yücelik, şan ve şeref.

ʿĀlem (Ar.): 1. Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren. 2. Yeryüzü, dünya.

ʿAlīlü'l-ʿayn (Ar.): Kör göz.

ʿAliyy (Ar.): Yüksek, büyük, necip, ünlü, meşhur.

ʿAliyye (Ar.): Alete mensup.

ʿAllāme (Ar.): Çok âlim, çok bilgili, her şeyi bilen, her ilimde üstat olan kimse.

Ālūd (Far.): Bulaşmış, bulaşık.

Ama (Ar.): (Bkz.: Ammā).

Ammā (Ar.): (Bkz.: Ama) Zıt ve aykırı hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat, lâkin.

Āmed ü şüd (Far.): Geliş gidiş.

ʿAmel (Ar.): 1. Bir maksatla yapılan iş, eylem, fiil. 2. Dînî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, fiil, hareket.

Āmennā (Ar.): 1. İnandık. 2. Tamam, öyledir, doğrudur.

Āmīẖte (Far.): Karışmış, karışık olan.

ʿAmīm (Ar.): Umuma ait, umumî.

ʿAmūd-ı ṣabāḥ (Ar.): Sabah güneşinin ışınları.

Ān (Far.): Güzellik cazibesi, alım.

Ān (Ar.): Lahzâ, pek az bir zaman.

ʿAnā (Ar.): Yorgunluk, zahmet, meşakkat, güçlük.

ʿAraḳ-rīz (Ar. Far.): Ter döken, terleyen.

Ārām (Far.): 1. Durma, eğlenme, dinlenme 2. Yerleşme, istirahat etme, karar kılma.

Ārām (Ar.): Sahrada çölde mahsus konulan nişan.

ʿArʿar (Ar.): 1. Dikenli ardıç ağacı, dağ servisi. 2. Sevgilinin zarif endâmı, ince ve uzun boyu.

ʿAraż (Ar.): Alâmet, belirti, işâret.

ʿArıż (Ar.): Yanak.

ʿArṣa (Ar.): Yer, meydan, açık ve boş alan.

ʿArş (Ar.): İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Arż (Ar.): Yer yüzü, dünya.

ʿArż (Ar.): 1. Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu. 2. Saygı ile anlatma, ifâde etme, bildirme.

ʿArż-ı ḥāl (Ar.): 1. Halini bildirme. 2. Dilekçe, arzuhal.

-Āsā (Far.): Gibi.

Āṣaf (Ar.): 1. Süleyman Peygamberin veziri 2. Vezir.

Aṣamm (Ar.): Sağır, işitmez.

Āsāyiş (Far.): 1. Umûmî emniyet, güvenlik. 2. Rahat, huzur, sükûnet.

ʿAses (Ar.): Gece devriye gezen, gece bekçisi.

Āsīb (Far.): Belâ, felâket, musîbet, zarar.

Aṣl/Aṣıl (Ar.): 1. Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebde, menşe. 2. Gerçek, hakikat. 3. Soy, nesep.

Aṣlā (Ar.): Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat'iyen.

Āsmān (Far.): Gök, sema.

-Āşūb (Far.): Karıştıran, karıştırıcı.

ʿAṭā (Ar.): Bağışlama, bahşiş.

ʿAṭaş (Ar.): Susuzlık, hararet, susama.

ʿAṭāyā (Ar.): İhsan edilen şeyler, hediyeler, armağanlar, bahşişler.

ʿĀṭıfet (Ar.): Karşılık beklemeden gösterilen sevgi, iyilik.

Aṭlas (Ar.): İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.

ʿAvd (Ar.): 1. Geri gelem, dönme, lehine veya aleyhine dönme 2. Hasta ziyareti 3. Yoldan sapma.

Āyā (Far.): Şaşırma, sorma, ümit ve istek ifâde eder, acaba.

ʿAyār (Ar.): Altının gümüşün ve başka kıymetli madenlerin karışma derecesi.

Āyet (Ar.): Kur'ân-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.

Āyīne (Far.): 1. Ayna. 2. Allah'ın kendi cemâlini seyretmek için yarattığı âlemler ve insan.

ʿAyn (Ar.): 1. Göz. 2. Aslı, kendisi. 3. Bir şeyin eşi, tıpkısı.

ʿĀzim (Ar.): Niyetli, kesin karar veren.

ʿAzm (Ar.): 1. Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak husûsunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme. 2. Yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelme.

-Āzmā (Far.): Deneyen, denemiş, tecrübe etmiş.

B

Bād (Far.): 1. Yel, rüzgâr 2. Nefes, soluk 3. Ah sesi, ah çekme 4. Olsun, ola, olaydı.

Bade (Far.): Şarap, içki, mey.

Bād-ı saba (Far.-Ar.): Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bād-ı şarşar (Far.-Ar.): Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr.

Bağal (Far.): Koltuk.

Bāġ-bān (Far.): Bahçıvan.

Bahāne (Far.): Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep, gerçekle ilgisi olmayan sahte özür ve mâzeret.

Baḫş (Far.): Verme, bağış, ihsan, hîbe.

Baḫūr (Ar.): Tütsü.

Bā'iş (Ar.): 1. Sebep olan 2. Gönderen 3. Îcâbettiren.

Bāk (Far.): Korku, sakınma, kaygı.

Bāḳır (Ar.): On iki imamın beşincisi İmam Zeynü'l Abidin'in oğlu ve İmam Hüseyin'in torunu 2. Geniş 3. Arslan 4. Göz damarı.

Bang (Far.): Ses, seda, haykırma.

Bār (Far.): Tanrı, Allah.

-Bār (Far.): Yağdıran, serpen, saçan, döken.

Bārī (Ar.): Yaratan, yaratıcı.

Bārī (Far.): Hiç olmazsa, bir kere, hâsılı, hülâsâ.

Bārīk (Far.): İnce, nâzik, dakik.

Basṭ (Ar.): Yayma, serme, döşeme, açma.

Bed (Ar.) : Başlama, başlayış.

Bed-kār (Far.): İşi, hareketi kötü, fenâ.

Beder (Far.): Dışarı.

Bedest (Far.): El ele.

Bed-mest (Far.): Sarhoşluğu kötü, fenâ sarhoş.

Behdūd (Far.): İyilik, sağlık, sıhhat.

Behrever (Far.): Hisse ve nasibini almış.

Benān (Ar.): 1. Parmaklar 2. Parmak uçları.

Benāt-ı na'ş (Ar.): Büyük ayıdaki yıldızlar.

Bend (Far.): 1. Bağ 2. Yular, rabıta, bağlam.

Bender (Far.): Ticaret yeri, işlek ticaret iskelesi.

Berāber (Far.): 1. Birlikte. 2. Bir seviyede, bir hizada, bir ve eşit.

Bercā (Far.): Yerinde, uygun, münasip.

Berehmen (Ar.): Hindîlerin en kadim dini.

Bergeşte (Far.): Tersine dönmüş, ters olmuş, yüz çevirmiş.

Berhem (Far.): Karışık, dağınık, ters.

Berī (Ar.): Bir şeyden kurtulmuş olan, uzak ve sâlim bulunan, -den ârî.

Berīd (Far.): Postacı, haberci, tatar, ulak.

Berīn (Far.): Yüksek raf.

Berḳ (Ar.): Şimşek.

Bermek (Ar.): Harun Reşid zamanında vezirlik eden bir ailenin Halid, Yahya, Cafer, Fazıl adında dört oğlunun soyadı.

Berter (Far.): Daha, pek çok, âlâ, üstün meziyetli, değerli.

Besā (Far.): Nice nice, pek çok, hayli.

Beşāret (Ar.): 1. Müjde, iyi haber. 2. Sevinç, memnuniyet.

Bevādī (Ar.): Çöller, sahrâlar, kırlar.

Beyʿ (Ar.): Satma, satış, satılma, satın alma.

Beyaban (Far.): Çöl, sahrâ, bâdiye.

Beyān (Ar.): Açıklama, anlatma, söyleme.

Beyt (Ar.): Ev, mesken, hâne.

Beytūtet (Ar.): Geceyi bir yerde geçirme, geceleme.

Beyʿ ü şirāʿ (Ar.): Alım satım.

Beẕir (Ar.): Geveze.

Bezm (Far.): 1. İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi. 2. Topluluk, meclis.

Bicā (Far.): Yersiz.

Bīenbāz (Far.): Şeriki olmayan, eşsiz.

Bīgāne (Far.): 1. Yabancı, âşinâ olmayan. 2. Kayıtsız, ilgisiz, alâkasız, lâkayt.

Bīḫ (Far.): Gök.

Bihbūd (Far.): Sağlık, iyilik, dirlik, sıhhat.

Bīhemtā (Far.): Benzersiz.

Bīm (Far.): Korku.

-Bīn (Far.): Gören, görücü.

Bisāṭ (Ar.): Halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey, yaygı.

Biʿşet (Ar.): Gönderme.

Bismil (Far.): Kesilmiş, boğazlanmış hayvan.

Buḫle (Ar.): Hasislik.

Bukm (Far.): Dilsiz olmak ya da dili tutulmak.

Būm (Far.): Yer, toprak, yurt.

Burc (Ar.): Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan her biri.

Būriyā (Far.): Hasır.

Būy (Far.): Koku.

Bükā (Ar.): Ağlama, ağlayış.

Bülbül-i şeydā (Far.): Çılgın, divane bülbül, âşık.

Bülend (Far.): Yüksek, yüce, ulu.

Bün (Far.): Dip, kök; temel, esas.

Bürrān (Far.): Keskin, kesici.

C

Cā (Far.): (Bkz.: Cāy)

Cādū (Far.): Cadı, büyücü.

Cāh (Ar.): İtibar, makam.

Caḥīm (Ar.): Cehennem.

Cām (Far.): Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi.

Cāme (Far.): Elbise, çamaşır, giyecek şey.

Cārī (Ar.): Yürürlükte olan, geçerli.

Cāvīd (Ar.): Sonsuz, ebedî, kalıcı, bâkî, daima kalacak olan.

Cāy (Far.): Yer, mahal, mevki.

Cāyize (Ar.): 1. Armağan, bahşiş, hediye. 2. Eskiden bir büyüğün bir sanat eserine, özellikle kendisi için yazılmış olan bir methiyeye karşılık sanatkâra verdiği eşyâ veya para.

Cebīn (Ar.): 1. Korkak, yüreksiz, alçak 2. Alın.

Cehālet (Ar.): Bilgisizlik, bilmezlik, habersizlik, câhillik, cehil.

Cehūl (Ar.): Çok câhil, pek câhil, en câhil kimse.

Cemʿ (Ar.): 1. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme. 2. Topluluk, cemiyet, meclis.

Cemād (Ar.): Taş gibi cansız olan şey.

Cemīʿ (Ar.): Bütün, hep, cümle.

Cenāb (Ar.): Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır.

Cenān (Ar.): Yürek, kalp, gönül.

Cennet (Ar.): 1. Îmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer. 2. Çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

Cerr (Ar.): Çekme, sürükleme.

Cerrār (Ar.): 1. Çekici, çeken. 2. Dilenci.

Cesāret (Ar.): İnsana tehlikeli veya zor bir işe girişme kuvvetini veren duygu, yüreklilik, babayiğitlik, korkusuzluk, cesurluk, şecâat.

Cevāb (Ar.): Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyâca söz, yazı veya başka bir ifâde yoluyle verilen karşılık, yanıt.

Cevāhir (Ar.): 1. Cevherler. 2. Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar.

Cevāhir-şinās (Ar.-Far.): Cevherlerden anlayan.

Cevher (Ar.): (Bkz.: Gevher).

Cevr (Ar.): Haksızlık edip incitme, eziyet, cefâ, gadr, zulüm.

Cevzā (Ar.): İkizler burcu.

Cezā (Ar.): Ceza, karşılık, azap.

Ceẕbe (Ar.): İnsanın çok duygulandığı bir şey karşısında aşırı bir heyecan ve coşkunlukla kendinden geçmesi durumu.

Cihān (Ar.): 1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat, kosmos. 2. Dünya, yer yüzü.

Cihān-ārā (Ar.-Far.): Cihânı, dünyâyı süsleyen, bezeyen.

Cilve-nümā (Ar.-Far.): 1. Cilve yapan, cilve gösteren. 2. Görünen, zuhûr eden.

Cinān (Ar.): Cennetler.

Cismānî (Ar.): Bedenle ilgili.

Cūd (Ar.): Cömertlik, el açıklığı.

Cūḳ cūḳ (Far.): 1. Bölük bölük, küme küme 2. Çok çok.

-Cū (Far.): Arayan, araştıran, isteyen.

Cūş (Far.): Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.

-Cūy (Far.): (Bkz.: Cū).

Cūyān (Far.): Arayıcı, arayan.

Cüdā (Far.): Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

Cüft (Far.): Çift, ikili, eşi olan, tek olmayan.

Cühelā (Ar.): Bilgisizler, cahiller.

Cüllāb (Far.): Gül suyu.

Cümle (Ar.): Bütün, hep.

Cünbiş (Far.): Kımıldanma, hareket.

Cünd (Ar.): Asker.

Cünūd (Ar.): Askerler, ordular.

Cürm (Ar.): Suç.

Cüst ü cū (Far.): Arayıp sorma.

Ç

Çāh (Far.): Kuyu, çukur.

Çāh-ı zenaḫdān (Far.): Çene çukuru.

Çāk (Far.): Yırtık, yarık.

Çarḫ (Far.): Çark, tekerlek.

Çekīde (Far.): Damlamış.

Çemen (Far.): Çimen, yeşillik yer.

Çesbīde (Far.): Layık, uygun.

-Çeş (Far.): Tadına bakan, sınayan, deneyen.

Çeşm (Far.): Göz.

Çil (Far.): Kırk.

Çīn (Far.): 1. Kıvrım, büklüm. 2. 2. Buruşukluk, çatıklık, kırışıklık.

Çūn u çirā (Far.): Nasıl, niçin.

D

Dāde (Far.): Kararı verilmiş, mukarrer.

Daḫme (Far.): 1. Mezar 2. Kabir 3. Türbe.

Dāʿī (Ar.): Dua eden.

Daġal (Far.): Hile, dubara.

Daġdaġa (Ar.): Gürültü, patırtı, beyhude telaş ve ıztırap.

Dāʿiye (Ar.): İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hal.

Dām(Far.): Tuzak.

Dāne (Fars.): Tohum, habbe.

Dārā (Far.): Hükümdar.

Dāver (Far.): 1. Adâletli ve insaflı hükümdar, hâkim, vezir, vali. 2. En âdil ve insaflı olan Cenâb-ı Hak, Allah.

Daʿvet (Ar.): Çağırma, gelmesini isteme, çağrı.

Dāyim (Ar.): Devam eden, devamlı, sürekli, fâsılasız.

Defter (Yun): Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.

Dehā (Ar.): Hârikulâde üstün zekâ, olağan üstü yetenek, dâhilik.

Dehr (Ar.): 1. Dünya, âlem, cihan 2. zaman, devir.

Delv (ar.): 1. Su kovası. 2. Kova burcu.

Dem (Far.): 1. Nefes, soluk. 2. Zaman, an, çağ.

Dāmen (Far.): Etek, uç, kenar.

Demʿī (Ar.): Gözyaşı ile ilgili.

Demīde (Far.): Bitmiş, çıkmış, sürmüş, yetişmiş.

Dem-serdī (Far.): Soğuk nefeslilik.

Deñlü (Tür.): Kadar.

Der (Far.): Kapı.

Der- (Far.): Başına geldiği kelimelere "-de, içinde" anlamı katarak zarflar yapar.

Derārī (Ar.): Parlak renkli şeyler. 5/136

Derāy (Far.): Çıngırak.

Der-bān: Kapıcı, kapıya bakan.

Derhem (Far.): 1. Karışık, karmakarışık 2. Muztarip 3. İncinme.

Dermān (Far.): İlaç, şifa, deva, çare.

Deryūze (Far.): Dilencilik.

Dest (Far.): El.

Destgāh (Far.): Tezgah.

Deşt (Far.): Bozkır, ova, sahrâ, çöl.

Deşne (Far.): Hançer.

Devā (Ar.): İlâç, derman, şifâ.

Devāt (Ar.): Divit.

Devlet (Ar.): Ululuk, büyüklük, büyük rütbe, büyük mevki ve makam.

Deyr (Ar.): 1. Daha çok dağ tepelerinde veya kasabaların dışında kurulmuş, hıristiyan râhip ve râhibelerinin yaşadığı binâ veya birçok binâdan ibâret manastır. 2. Kilise. 3. Meyhane.

Dıraḫşān (Far.): Parlak, parlayan.

Dībā (Far.): Eskiden çok makbul tutulan, genellikle desenli, ağır dokuma ipekli kumaş, bir nevi canfes.

Dihiş (Far.): Verme, i'ta, ihsan.

Dil (Far.): Gönül, yürek.

Dil-dār (Far.): Birinin gönlünü almış, sevgili.

Dil-firīb (Far.): Gönül aldatan, gönül avutan, câzibeli.

Dilgīr (Far.): Gücenmiş, kırgın, gönlü incinmiş.

Dil-ḫᵛāh (Far.): Gönül isteği, gönül dileği.

Dilīr (Far.): Yürekli, cesur, yiğit (kimse).

Dil-nişīn (Far.): Gönülde yer tutan hoş latif.

Dil-peẕīr (Far.): Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği.

Dīn (Ar.): 1. İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan îmanlarını, ona yapacakları ibâdetlerin bütününü ve bu îmâna göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu. 2. Îman, inanç.

Direng (Far.): Gecikme, oyalanma, durup bekleme, yavaşlık.

Dîrîn (Far.): Eski, kadîm.

Du'ā (Ar.): Güçsüzlük ve ihtiyâcını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Dūdmān (Far.): Soy sop, kabile, ocak.

Duḫter-i rez (Far.): Üzüm ağacının kızı.

Duḫūl (Ar.): Girme, giriş, dâhil olma.

Dūr (Far.): Uzak.

Dūrbāş (Far.): Eskiden devlet büyüklerinin yanında giden yasakçıların halkın yaklaşmasını önlemek için kullandıkları emir sözü, "uzak ol".

Durūġ (Far.): Yalan, gerçek olmayan söz.

Dūş (Far.): Omuz.

Dūşîne (Far.): Dün geceki.

Dü (Far.): İki.

Dübb-i ekber (): Büyük ayı.

Dünyā (Ar.): 1. Güneş sistemine bağlı gezegenlerden biri olan yer yuvarlağı, küre-i arz. 2. İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dür (Ar.): İnci.

Dürc (Ar.): Hokka, kutu, mücevher kutusu.

Düstūr (Ar.): 1. Kanun, kâide, kural 2. Vezir, müşir 3. Büyük defter.

Düşnām (Far.): Sövme, sövüp sayma.

Düzd (Far.): Hırsız, uğrı.

E

Ebkem (Ar.): Söz söylemeye muktedir olmayan.

Edā (Far.): Tarz, üslûp, davranış veya anlatış biçimi.

Ecza (Ar.): 1. Cüzler, parçalar, kısımlar. 2. Kimya yoluyle elde edilen, ilâç yapımında ve sanâyide çeşitli işlerde kullanılan birleşiklerin ortak adı. 3. İlâç. 4. Kibrit, kapsül vb. şeylerin ucundaki yanıcı kısım.

Efġān (Far.): Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

Efrūz (Far.): Şule, parıltı.

-Efrūz (Far.): Aydınlatan, parlatan.

-Efzā (Far.): Arttıran, çoğaltan.

Egerçi (Far.): Her ne kadar, … ise de, gerçi.

Ehemm (Ar.): Çok önemli, en ehemmiyetli.

Ehil (Ar.): 1. Sâhip, mâlik. 2. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.

Ehl (Ar.): (Bkz.: Ehil).

Ekābir (Ar.): üyük adamlar, ileri gelenler, yüksek mevkilerde bulunanlar.

Ekşer (Ar.): 1. Çok fazla, en çok, birçok. 2. Genellikle, umûmiyetle, ekseriya.

Elem (Ar.): 1. Iztırap, keder, gam, tasa, hüzün, melâl. 2. Ağrı, acı, sancı, sızı.

Elken (Ar.): Peltek.

Elmās-rīze (): Elmas kırıntısı.

Emān (Ar.): Emin olma, korkusuzluk, güven, emniyet.

Emīn (Ar.): 1. Güvenilir, inanılır, îtimat edilir kimse, inak. 2. Güvenlik içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli.

Emir (Ar.): (Bkz.: Emr) Bir şeyin yapılması veya yapılmaması husûsunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

Emr (Ar.): (Bkz.: Emir).

Enāmil (Ar.): Parmak uçları.

Enbiya (Ar.): Nebîler, peygamberler.

Enbāz (Far.): Eş, benzer olarak.

Enbiyā (Ar.): Nebîler, peygamberler.

Enduh (Far.): Gam, keder, tasa.

Engüşte (Far.): Ekincilerin harman savurdukları alet, yaba.

Enseb (Ar.): Daha (en, pek) münâsip, uygun, çok yerinde.

Epsem (): 1. Dilsiz, ebkem 2. Sükût eden, sakit.

Ervāḥ (Ar.): Ruhlar.

Erẕāl (Ar.): Alçaklar, soysuzlar.

Esbap (Ar.): 1. Sebepler. 2.Vasıtalar.

Esīr (Ar.): Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak.

Eslāf (Ar.): Bizden öncekiler, bizden evvel geçmiş kimseler, eskiler.

Eşnā (Ar.): Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

Eşheb (Ar.): Beyaz, kır at.

Eşi“a (Ar.): Aydınlıklar, ışıklar.

Eşk (Far.): Gözyaşı.

Evc (Ar.): 1. Yüce, yüksek 2. Bir şeyin yüksek noktası.

Evliyā (Ar.): Allah'ın sevgilisi olan, hâli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerâmetler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul (kullar), ermiş, ermişler, velîler.

Evrāḳ (Ar.): Yapraklar, kitap sayfaları, kâğıtlar.

Evżāʿ (Ar.): Durumlar, duruşlar, haller, vaziyetler.

Eyyām (Ar.): Günler, gündüzler.

Ezkiyā (Ar.): Lekesizler, hâlisler, faziletliler.

Eẕyāl (Ar.): Zeyiller, ekler, ilâveler.

F

Faḫr (Ar.): Övünme, iftihar, gururlanma.

Fāḫte (Far.): Üveyik kuşu.

Faḳaṭ (Ar.): Zıt hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar, ancak, yalnız, ama, lâkin.

Fākihe (Ar.): Yemiş, meyva.

Farṭ (Ar.): Tozlu, tozlanmış / gücenmiş, gücenik, küsmüş / Aşırı, aşırılık, aşkın.

Fażīḥ (Ar.): Rezil, rüsvâ; yersiz ve çirkin.

Fażīḥa (Ar.): Rezillik, rüsvâlık.

Fedā (Ar.): Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme

Felāḫan (Far.): Taş atmaya mahsus alet.

Felek (Ar.): Gökyüzü, sema.

Ferāmūş (Far.): Unutma, hatırdan çıkma.

Ferdā (Far.): 1. Ertesi gün, yarın. 2. Gelecek, gelecek zaman.

Ferḫunde (Far.): Mübârek, mesut, meymenetli, kutlu, mutlu, uğurlu.

Ferr (Ar.): Firar, kaçma.

Ferş (Ar.): Döşeme, yayma.

Fesān (Far.): Hikâye, masal.

Fevḳa'l-ʿarş (Ar.): Arşın üstü.

Fevvāre (Ar.): Fıskiye.

Feżā (Ar.): 1. Görülen ve görülmeyen bütün gök cisimlerini içine alan uçsuz bucaksız boşluk, uzay. 2. Gök, gökyüzü.

Finā (Ar.): Hane, etraf, açık alan.

Firāḳ (Ar.): Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Firāş (Ar.): Yatak, döşek.

Firāş-güster (Ar.-Far.): Döşek yayan, hazırlayan.

Firāz (Far.): Yokuş, yükseklik, çıkış.

Firiştegān (Far.): Melekler.

Fitrāk (Far.): Atın terkisi, terki kayışı.

Fuḥūl (Ar.): 1. En önde gelenler, başkalarına üstün olanlar. 2. Beyit, hadis ve rivayetleri çok iyi anlatan kimseler.

Fużalā (Ar.): Fâzıllar, ahlâk, ilim ve meziyetçe üstün, fazîletli kimseler.

Fürūş (Ar.): Döşemeler.

-Fürūş (Far.): Satan, satıcı.

Füsürde (Far.): Donmuş.

Fütāde (Far.): Düşmüş, düşen, biçâre.

G/Ġ

Ġabġab (Ar.): Çene altı, çifte gerdan

Ġabrā (Ar.): Yer, yeryüzü.

Ġāfilāne (Ar.-Far.): gafilcesine, dikkatsizlikle, ihtiyatsızlıkla, dalgınlıkla.

Ġaflet (Ar.): Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basîretsizlik, aymazlık, gâfillik.

Gāh (Far.): 1. Zaman, vakit. 2. Bâzan, bâzı zaman, kâh.

Ġalaṭ (Ar.): Yanlış, yanılma.

Ġam (Ar.): Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

Ġamīn (Far.): Kaygılı, tasalı.

Ġamkede (Ar.): Tasa evi.

Ġarām (Ar.): Olağanüstü sevgi, şiddetli arzu ve iştiyak, büyük aşk.

Ġamz (Ar.): Kaşla, gözle işaret; göz kırpma, münafıklık etme.

Ġanī (Ar.): 1. Zengin. 2. Sâhip olduğu şeyle yetinen, fazlasını istemeyen, gözü tok kimse, müstağni. 3. Bol, çok fazla.

Ġaraż (Ar.): Birine karşı beslenen kötü niyet, gizli düşmanlık, hınç, kin.

Ġāret-ger (Ar-Far): 1. Yağmacı 2. Çapulcu.

Ġarḳa (Ar.): Batmış, boğulmuş, garkolmuş.

Ġarrā' (Ar.): 1. Alnında beyaz bir lekesi, akıtması olan at vs. 2. Ak, parlak, güzel, gösterişli.

Ġavvāş (Ar.): Dalgıç.

Ġāyet (Ar.): Çok, pek, pek çok, son derece.

Ġāze (Far.): Kadınların yüzlerine sürdükleri düzgün, allık.

Gedā (Far.): Dilenci, yoksul, fakir.

Geh (Far.): (Bkz.: Gāh) 5/69,88

Gehī (Far.): Ara sıra, bazen, bazı defa.

Gehvāre (Far.): Beşik.

Gerān (Far.): Kenar, uç, nihayet.

Gerd (Far.): Toz, toprak.

-Gerd (Far.): Kelimelere eklenerek "dönen", "dolaşan" anlamı verir.

Gerden (Far.): Gerdan.

Gerd-i küdūret (Far-Ar): Gam, kederlilik tozu, kederlilik eseri.

Gerdiş (Far.): Dönüş, dönme, dolaşma.

Germ (Far.): Sıcak.

Geş (Far.): 1. Güzel, hoş 2. Naz ve edâ ile yürüme.

Geşt (Far.): Gezme, seyretme, dolaşma.

Gevher (Far.): Cevher, mücevher, elmas, inci.

Ġınā' (Ar.): Zenginlik, bolluk.

Ġırbāl (Ar.): Kalbur, iri delikli elek.

Gile (Far.): 1. Yanıp, yakılma, şikâyet 2. Üzüm tanesi.

Gilemend (Far.): Şikâyet eden.

Gīr (Far.): 1. Tutma, tutuş 2. Tutan, tutucu.

Girān (Far.): 1. Ağır, sakil 2. Fenâ kokmuş 3. Bıktırıcı, usandırıcı 4. Sert, katı.

Girān-māye (Far.): Pahası ağır, kıymetli şey.

Girdāb (Far.): Suyun kendi etrâfında fırdolayı burgu gibi dönmesi ve döndüğü yer, su çevrintisi, çevrinti, burgaç, eğrim.

Girifte (Far.): Tutulmuş, yakalanmış.

Girih (Far.): Düğüm.

Girih-gīr (Far.): Düğümlü, dolaşık.

Girişme (Far.): Naz, işve, cilve, gamze.

Giryān (Far.): Ağlayan, ağlayıcı.

Girye (Far.): 1. Ağlama, ağlayış. 2. Göz yaşı.

Ġonçe (Far.): Tohum, habbe.

Ġubār (Ar.): Toz, ince toprak.

Ġufrān (Ar.): Affetme, yarlıgama, merhamet etme.

Ġulüvv (Ar.): Haddini aşma, ileri gitme.

Gūn (Far.): 1. Renk 2. Gidiş, tarz, sıfat.

Güne (Far.): Tür, nevi, çeşit, tarz.

Güşe (Far.): Köşe, bucak.

Güşe-gīr (): Bir köşeye çekilen.

Güy (Far.): Diyen, söyleyen.

Güyā (Far.): Söyleyen, söyleyici.

Güyā (Far.): Sözde, sanki.

Güyān (far.): (Bkz.: güyā).

-Güdāz (Far.): Eriten, yakan.

Güher (Far.): (Bkz.: Gevher).

Gül (Far.): Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.

Gül-bister (Far.): Gülden yatak.

Gülfām (Far.): Gül renginde.

Güm (Far.): Kayıp, yitik.

Günāh (Far.): Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet.

Güncişk (Far.): Serçe kuşu.

Gürisne-çeşm (Far.) Açgözlü, cimri.

Gürūh (Far.): Topluluk, cemâat, bölük.

Güsiste (Far.): Kırılmış, kopmuş; gevşemiş, çözülmüş.

Güstāḫ (Far.): Küstah, hayasız, arsız, edepsiz, saygısız.

-Güster (Far.): Yayan, döşeyen.

-Güşā (Far.): Açan, açıcı.

Güşāde (Far.): (Bkz.: Küşāde) Açılmış, açık, ferah.

Güşāyiş (Far.): Açılma, açıklık.

Güẕār (Far.): Geçme, geçiş.

Güẕeşte (Far.): Geçmiş olan, geçen.

Güzīn (Far.): Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.

-Güzīn (Far.): Seçen, seçip kabul eden.

H/Ḥ/Ḫ

Ḫᵛāb (Far.): Uyku.

Ḥabāb (Ar.): Su üzerine olan hava kabarcıkları .

Ḥaber (Ar.): Çürüme, berelenme.

Ḥabīb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili, dost.

Ḫᵛābīde (Far.): Uyumuş, uykuya dalmış.

Ḫacālet (O.): Utanma, utangaçlıkla şaşırma.

Ḥācāt (Ar.): İstekler, dilekler.

Ḥaccām (Ar.): Hacamat eden, hacamatçı.

Ḫaclet (Ar.): Utanma, mahçup olma, hacâlet, hacel.

Ḫadeng (Far.): 1. Kayın ağacı, 2. Kayın ağacından yapılmış ok.

Ḫadīʿa (Ar.): Oyun, hile, mekr

Ḫadīʿa-nümā (Ar.-Far.): Oyuna benzer, hileli.

Ḥadīṯ (Ar.): Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri.

Ḫaḍrā (Ar.): Yeşil.

Ḫafā (Ar.): 1. Gizlilik. 2. Gizli şey, sır.

-Ḫᵛāh (Far.): İsteyen, ister.

Ḫᵛāhiş (Far.): İstek, arzu, isteyiş.

Ḫāk (Far.): Toprak, toz.

Ḥaḳ (Ar.): 1. Allah, Cenâbıhak, Tanrı, Hudâ. 2. Doğru, gerçek.

Ḫāl (Far.): Vücutta husûle gelen ben, nokta.

Ḫāl (Ar.): Annenin erkek kardeşi, dayı.

Ḥāl (Ar.): Şimdiki zaman.

Ḫalāṣ (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

Ḥālāt (Ar.): Hal, sûret, keyfiyet.

Ḫalbetü'l-kümeyt (Ar.): İmdada çağrılan, toplanan at ve süvari.

Ḫalīde (Far.): Dürterek bastırılmış, saplanmış.

Ḥāliyā (Ar.): Şimdiki zamanda, şimdiki halde, şimdi.

Ḫalḳ (Ar): Yaratma, yok iken var etme.

Ḫam (Far.): Eğri, bükülmüş.

Ḥamd (Ar.): Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.

Ḫāme (Far.): Kalem.

Ḥamel (Ar.): Koç burcu.

Ḫandān(Far.): Gülen, şen, neşeli.

Ḫᵛār (Far.): Hor, hakir, aşağı, bayağı.

Ḫārā (Far.): Kumaş.

Ḫarāb (Ar.): Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, viran.

Ḫᵛārī (Far.): Horluk, hakirlik.

Ḫarīdār (Far.): Satın alıcı.

Ḥarîf (Ar.): Meslekdaş, sanat arkadaşı

Ḥarîş (Ar.): Bir şeyi elde etmek husûsunda aşırı derecede istekli olan, hırslı.

Ḥarḳ (Ar.): Yırtma, yarma, yırtık, yarık.

Ḥarūn-āsā (Ar.-Far.): İlerleyeceği yerde huysuzluk edip geri geri giden (at) gibi.

Ḫāṣ (Ar.): Mahsus, özel.

Ḥased (Ar.): Kıskançlık, çekememezlik.

Ḥāṣıl (Ar.): 1. Husûle gelen, olan, meydana çıkan. 2. Ortaya çıkan semere, netîce.

Ḥāṣılı (Ar.): Sonuç olarak, sözün kısası, velhâsıl, hulâsa.

Ḥaṣîr (Ar.): 1. Hasır 2. Söyler veya konuşurken dili tutulan.

Ḫāṣṣiyyet (Ar.): 1. Kuvvet, tesir 2. Bir şeye has ve mahsus olma.

Ḥasret (Ar.): Ele geçirilemeyen veya elden kaçırılan bir nîmete üzülüp yanma, iç çekme, inleme; üzüntü, iç sıkıntısı, keder, zahmet; eseflenme, göreceği gelme, özleyiş.

Ḥāşā (Ar.): "Asla, kat'iyen, hiçbir şekilde" anlamında kullanılan ret sözü.

Ḥaşir/ Ḥaşr (Ar.): 1. Toplama, bir araya getirme. 2. Cenâbıhakk'ın kıyâmet gününde, dünya hayâtında işlediklerinin hesâbını sormak üzere ölüleri diriltip bir araya toplaması.

Ḥaşmet (Ar.): İnsanda büyüklük duygusu uyandıran etkili görünüş, gösterişlilik, debdebe, heybet.

Ḫaṭ (Far.): Çizgi, çizik, yazı, çizi, el yazısı.

Ḫaṭā (Ar.): Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık.

Ḥatār (Ar.): Çadır eteklerine bağlanan parça.

Ḫaṭār (Ar.): Tehlike.

Ḥaten (Far.): Damat.

Ḫāṭır (Ar.): 1. Zihin, fikir. 2. Keyif, hal. 3. Gönül.

Ḫaṭve (Ar.): Adım.

Ḫavaṣṣ (Ar.): Husus, mahsus.

Ḫāver (Far.): Şark, doğu yönü, gün doğusu.

Ḫavf (Ar.): 1. Korku. 2. Kulun amellerinin ve ibâdetlerinin Hak katında makbul olup olmama endîşesinden doğan Allah'ın sevgisini kaybetme

korkusu, Hakk'ın azameti karşısında kendi hâlinden hayâ etme ve çekinme durumu.

Ḥavrā (Ar.): Âhû gözlü.

Ḥayā (Ar.): 1. Utanma, sıkılma, utanç. 2. Ar, namus, edep.

Ḫayāl (Ar.): Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

Ḥayāt (Ar.): Canlı olma, dirilik.

Ḥayāt-baḫş (Ar.-Far.): Hayat bağışlayan.

Ḫayl (Ar.): 1. At. 2. At sürüsü. 3. Güruh, zümre.

Ḫayme (Ar.): Çadır.

Ḫayr (Ar.): Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş.

Ḫazan (Far.): Güz, sonbahar.

Ḫazāyin (Ar.): Hazineler.

Ḥaẕer (Ar.): Çekinme, sakınma, kaçınma.

Ḫāzin (Ar.): 1. Hazîne muhâfızı, hazînedar. 2. Saklayan, muhâfaza eden, koruyan kimse.

Ḥazîn (Ar.): 1. Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı. 2. Hüzün veren, acıklı.

Ḥażret (Ar.): 1. Kat, huzur, nezd. 2. Saygı saymak üzere büyüklere verilen unvan.

Heft (Far.): Yedi.

Hemān (Far.): 1. Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden. 2. Aşağı yukarı, yaklaşık, takrîben.

Hemîşe (Far.): Dâima, her zaman.

Hem-nişîn (Far.): Berâber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş.

Hemyān (Far.): Heybe, dağarcık, çanta, büyük kese.

Henūz (Far.): 1. Daha şimdi, yeni. 2. Daha, hâlâ, şimdiye kadar, elan.

Hercai (Far.): 1. Bir şey üzerinde sürekli durmayan, sözünden, kararlarından dönüveren, sebatsız, kararsız (kimse).

Her-çend (Far.): Her ne zaman.

Herem (Ar.): Çok ihtiyarlamış olmak.

Herze-kār (Far.): Abuk sabuk.

Hestî (Far.): Var olma, varlık.

Hevā (Ar.): İstek, arzu, hevesi meyil

Hevā-yı nefsānî (Ar.): Nefisten gelen istek, arzu.

Hey'et (Ar.): Bir işi yapmak veya yönetmekle görevlendirilmiş kimselerden meydana gelen topluluk, kurul.

Hey'et-i şūfiyye (Ar.): Tasavvuf ehli kimselerden oluşan kurul, topluluk.

Hezār (Far.): Bin.

Ḥıbr (Ar.): 1. Âlim, bilgin. 2. Mürekkep.

Ḥımār (Ar.): Eşek.

Ḫırām (Far.): Nazlı, edalı, salına salına gidiş

Hırās (Far.): Korku, korkma, ürkme.

Ḫıred (Far.): Akıl, us.

Ḫırmān (Ar.): Mahrumluk, ümitsizlik.

Ḫısset (Ar.): Hasislik, cimrilik.

Ḫıṭāb (Ar.): Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcîh etme.

Ḫıṭāyî (Tür.): 1. Osmanlı devrinde kullanılan bir ipekli kumaş çeşidi. 2. Hatâ denen Çin'in kuzey bölgesiyle Türkistan topraklarında îmal edilen makbul bir kâğıt çeşidi.

Ḫıṭṭa (Ar.): Memleket, ülke, diyar.

Ḫıyām (Ar.): Çadırlar.

Ḫıyel (Ar.): Hîleler, aldatmacalar, dalavereler.

Ḫıyelā (Ar.): Gurur, kibir.

Hibe (Ar.): Malını karşılıksız olarak verme, bağışlama, bağış.

Hicr (Ar.): Ayrılık, sayıklama.

Hicran (Ar.): 1. Ayrılık, ayrılık acısı. 2. İnsanın içinde yer eden, unutulmaz, onulmaz, dinmez acı.

Ḥikmet (Ar.): Hakîmlik, bilgelik.

Ḫilāf(Ar.): 1. Ters, aykırı2. Zıt olma, karşı olma, aykırılık, zıddiyet, ihtilâf.

Hindū (Far.): 1. Hintli. 2. Satürn. 3. Ben, benek.

Ḫisset (Ar.): Cimrilik, tamahkarlık, nekeslik.

Ḫitam (Ar.): Son, nihayet, bitim.

Ḥiyāż (Ar.): Aybaşları.

Ḫiyelā (Ar.): Kibir, gurur, kendini beğenmişlik.

Ḫîz (Far.): Sıçrayan, kalkan, atılan.

Ḫuceste-meniş (Far.): Tabiatı Uğurlu, huyu hayırlı.

Ḫū-kerde (Far.): Huy edilmiş, alışılmış

Ḫulāṣa (Ar.): Bir sözün veya yazının özünü belirten kısaltılmış şekli.

Ḫuld (Ar.): 1. Sürekli olma, sonsuz olma, süreklilik, ebedîlik, bâkîlik. 2. Cennet.

Ḫulḳ (Ar.): Doğuştan olan huy, yaratılış, tabiat.

Ḫulüv (Ar.): Tatlı.

Ḫūnîn (Far.): Kanlı, kan bulaşmış.

Ḫurde (Far.): 1. Ufak, küçük. 2. Kırıntı.

Ḫurdebîn (Far.): Mikroskop, gözle görünmeyen ufak şeyleri gösteren âlet.

Ḫum (Far.): Küp.

Ḫumār (Ar.): İçkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik.

Ḫūn-çegān (Far.): Kendisinden kan akan.

Ḫūnîn (Far.): Kanlı, kana bulanmış.

Ḥūrān (Far.): İri gözlü cennet kızları.

Ḫurde (Far.): 1. Ufak, küçük. 2. Kırıntı.

Ḥūriyān (Far.): Cennet kızları, huriler.

Ḫurrem (Far.): Şen, sevinçli, güler yüzlü, gönül açan; taze.

Ḫursend (Far.): Kanaatkâr, tok gözlü, kısmetine râzı olan (kimse), mütevekkil.

Ḫurūş (Far.): Coşma, gürleme, şamata.

Ḫurūşān (Far.): Coşan, çağlayan.

Ḥussād(Ar.):Hased edenler,kıskananlar.

Ḥuṣūl (Ar.): Hâsıl olma, peydâ olma, vücûda gelme.

Ḫuṣūṣ (Ar.): 1. Konu, iş, keyfiyet, madde. 2. Has olma, bir kişi veya şeye mahsus bulunma, ona münhasır olma.

Ḫuşk (Far.): Kuru.

Hūşmend (Far.): Akıl sahibi, akıllı, aklı başında.

Hūşyār (Far.): Aklı başında olan, sarhoş olmayan kimse.

Ḥużūr (Ar.): İç rahatlığı, hâlinden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu.

Ḥüccet (Ar.): 1. Senet, vesika 2. Delil .

Hüdā (Ar.): Doğru yol.

Hümāyūn (Far.): 1. Kutlu, mübârek, saâdetli. 2. Pâdişâha, pâdişahlığa âit.

Ḥüsn (Ar.): 1. Güzellik. 2. Güzel, iyi.

Ḥüzn (Ar.): Gam, keder.

I

Iṣġā (Ar.): Kulak verme, dinleme, söyleneni kabul etme.

Iṣṭıfā (Ar.): En saf ve temizini seçip alma, seçkin duruma getirme, getirilme, seçilmişlik, seçkinlik.

Iżṭırāb (Ar.): Maddî veya mânevî acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.

Iżṭırāb-nümā (Ar.-Far.): Sıkıntı gösteren.

Iṭrā (Ar.): Gereğinden ve hak ettiğinden fazla övme, methetmekte aşırılığa gitme.

İ/ī/ʿī

İbdāl (Ar.): Birinin yerine diğerini getirme.

İbrāz (Ar.): Ortaya koyma, gösterme.

İbtihāc (Ar.): Sevinç, sevinme, gönlü açılma.

İcāde (Ar.): Yoktan var etme.

İḍlāl (Ar.): Doğru yoldan çıkarma, saptırma, dalâlete düşürme, azdırma.

İfnā (Ar.): 1. Yok etme. 2. Gereksiz şekilde sarfetme, tüketme.

İfrāṭ (Ar.): Aşırı gitme, ölçüyü aşma, gereğinden fazla ileri gitme.

İftiḫār (Ar.): 1. Bir şeyden dolayı haklı olarak övünme, övünç. 2. Şeref, şan duymaya sebep olan şey veya kimse.

İftirāḳ (Ar.): Ayrılma, dağılma.

İftitān (Ar.): Fitneye uğratma, ayartma.

İhām (Ar.): Vehme düşürme.

İhdā (Ar.): Hediye verme, hediye gönderme.

İhtidā (Ar.): Hidayetten doğru yola girme, islam dinini kabul etme, müslüman olma.

İḫtilāf (Ar.): Ayrılık, uymayış, uymama, anlaşmazlık.

İḫtilāf-nümā (Ar.-Far.): Anlaşmazlık gösteren.

İḫtirāḳ (Ar.): Tutuşup, yanma.

İḫtirām (Ar.): Saygı, hürmet, tâzim.

İḫtişāṣ (Ar.): Bir ilim, fen, sanat hakkında veya belli bir hususta derinleşme, o konuda geniş bilgi ve tecrübe sâhibi olma, bu yolla kazanılmış bilgi, uzmanlık.

İḥyā (Ar.): 1. Diriltme, canlandırma. 2. Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma, ortaya çıkarma.

İ'şâ (Ar.): Akşam yemeği verme.

İḳrā (Ar.): Okutma.

İḳtirān (Ar.): Yakın varma, yanına gelme, yaklaşma, yakınlaşma.

İḳbāl(Ar.): 1. Tâlih ve baht açıklığı, mutluluk, saâdet. 2. Parlak ve yüksek mevki. 3. İstek, arzu.

İksā' (Ar.): Giydirme, esvap verme.

İʿlām (Ar.): Bildirme, bildirilme, anlatma.

İlḥāḥ (Ar.): Üstüne düşme, can sıkacak tarzda ısrar etme.

İlḳā (Ar.): 1. Atma. 2. Koyma, bırakma, yerleştirme.

İltica (Ar.): Sığınma, himâyesi altına girmeyi isteme.

İltiyām (Ar.): Yara kapanma, onulma.

İmām (Ar.): 1. Namazda, kendisine uyulan kimse. 2. Önde bulunan, önayak olan kimse. 3. halîfe olan kimse.

İmāme (Ar.): Tespihlerin başına takılan, tespih ipinin iki ucunun içinden geçirilip bir püsküle bağlandığı uzunca parça.

İmāmet (Ar.): İmamlık.

İmlā (Ar.): Söyleyip yazma, yazdırılma.

İmtizāc (Ar.): 1. Birbirini tutma, uygunluk. 2. İyi geçinme; uyuşma.

ʿİnān (Ar.): 1. Dizgin. 2. Zapt, kontrol, idare etme, yürütme.

ʿİnāyet (Ar.): Lütuf, ihsan, iyilik.

İnbisāṭ (Ar.): Yayılma, genişleme, açılma.

İncāz (Ar.): Yerine getirme.

İnhā (Ar.): 1. Ulaştırma, yetiştirme. 2. Bir maksatla yazılan yazı.

İnkār (Ar.): Kabul ve tasdik etmeme, tanımama.

İnkisar (Ar.): 1. Kırılma. 2. Gücenme, kalp kırılması.

İnṣāf (Ar.): Hakka ve adâlete uygun davranış, nefse değil vicdâna uyarak adâletle hareket etme, merhametli davranma.

İnşā (Ar.): Yapma, yapılma, kurma, kurulma. 2. Yazma, kaleme alma.

İnṭāḳ (Ar.): Söyletme, dile getirme, söyletilme.

İntihāc (Ar.): Yol bulma, varma.

İrāde (Ar.): 1. Bir şeyi yapıp yapmama husûsunda karar verebilme ve bunu

uygulama gücü. 2. İsteme, istek, dilek. 3. Buyruk.

İrāş (Ar.): Verme, verilme, sebep olma.

İrḫā (Ar.): Koyuverme, gevşetme, salıverme.

İrtiʿāş (Ar.): Titreme, sarsılma, râşeye tutulma.

ʿĪsā (Ar.): Dört büyük peygamberden biri olup kendisine İncil nazil olmuştur.

ʿİsmet (Ar.): Masumluk, günahsızlık.

ʿİşnā (Ar.): Ara, aralık.

İsnā (Ar.): Değerini yükseltme, yüceltme.

İsrā (Ar.): Geceleyin yürütme, yürütülme.

İstidʿā (Ar.): Dilekçe, arzuhal, istidânâme.

İstiġnā (Ar.): 1. Aza kanâat etme, tokgözlülük. 2. İhtiyaçsızlık. 3. Nazlanma, ağır davranma.

İstiḥḳāḳ (Ar.): Hakkı olma, hak etme, liyâkat kazanma, lâyık olma.

İstikşāf (Ar): Keşfetmeye çalışma, ayrıntısını, ne olup bittiğini anlamak için araştırma, yoklama.

İstiʿlā (Ar.): 1. Yükselme, yukarı çıkma. 2. Üstün gelme.

İstinġā (Ar.): Yelkenlerin toplanması için verilen komut.

ʿİṣyān (Ar.): Karşı gelme, itâatsizlik etme, baş kaldırma.

İşrāb (Ar.): İçirme, içirilme.

ʿİtāb (Ar.): Azarlama, paylama.

İṭāʿat (Ar.): Emre uyma, söz dinleme.

İṭāle (Ar.): Tûl'den, uzatma, temdid.

İṭfā' (Ar.): Söndürme, söndürülme.

İʿtibār (Ar.): Saygı görme, saygı gösterme, değer verme, kendine değer verilme.

İʿtiḳād (Ar.): İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç, inan.

İʿtilāf (Ar.): Uyuşma, uygunluk.

İʿtirāf (Ar.): Bir kimsenin başkalarına söylemek istemediği bir gerçeği veya suçu artık saklamaktan vazgeçip açıklaması, bu yolda gerçeği gizlemeden yapılan açıklama.

İvā (Ar.): Yerleştirme, barındırma, bir yere kondurma.

İʿẓām (Ar.): Gereğinden fazla önem verme, üstünde durup büyütme.

ʿİẕār (Ar.): Yanak.

İẕn (Ar.): Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsâade, ruhsat, destur.

ʿİzz (Ar.): İzzet, şeref, kıymet, itibar .

J

Jeng (Far.): Pas, küf, kir.

K/Ḳ

Kaʿb (Ar.): 1. Topuk kemiği. 2. Aşık kemiği.

Ḳabāʿ (Ar.): Kumaş, üste giyilen elbise.

Ḳabża (Ar.): 1. Kılıç, tabanca, ok vb.nin Tutulacak yeri. 2. Avuç, tutam.

Ḳad-i ʿarʿar (Ar.): İnce ve uzun boylu.

Ḳadr (Ar.): Değer, kıymet.

Kāfile (Ar.): Birlikte yolculuk edenlerin meydana getirdiği topluluk.

Kāfile-sālār (Ar.-Far.): Kāfile başı, kāfilenin başında bulunan kimse.

Ḳahr (Ar.): Zorlama, zorla bir iş gördürme.

Kākül (Far.): Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Kālā (Far.): Kumaş.

Ḳalb (Ar.): Yürek, gönül.

Kām (far.): 1. Meram, arzu, emel, istek. 2. Lezzet, zevk.

Ḳamer (Ar.): Ay.

Kām-rān (Far.): Kâm sürücü, süren, arzusuna isteğine kavuşma.

Kān (Far.): Maden ocağı.

Kaʿr (Ar.): Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip.

Ḳāṣır (Ar.): 1. Kısa. 2. Kusurlı, âciz

Ḳaṣr (Ar.): Köşk, küçük saray, kâşâne.

Ḳassām (Ar.): Varisler, kısım kısım veren.

Ḳaṣāyid (Ar.): Kasîdeler.

Kāselīs (Far.): Çanak yalayıcı, dalkavuk. **Kāşī (Far.):** İran'ın Kâşân şehrinde yapılan bir çeşit çini, fayans.

Ḳaṭʿ (Ar.): 1. Kesme, kesilme. 2. Halletme, karar verme.

Ḳatīl (Ar.): Öldürülmüş, katledilmiş kimse, maktul.

Kārger (Far.): 1.İş yapan, işleyen. 2. Etkili.

Karye (Ar.): Köy.

Ḳavs (Ar.): Yay, keman.

Ḳavvāl (Ar.): Çok konuşan, lâf ebesi, geveze kimse.

Kāyināt (Ar.): Yaratılmış şeylerin hepsi, yer gök bütün varlıklar ve bütün mahlûkat, âlem, evren.

Kebāb (Ar.): Yanmış, yanık.

Kebâde (Far.): Ta'lim yayı, kepaze.

Kebūd (Far.): Gök rengi, mavi.

Kedū (Far.): 1. Kabak. 2. Şarap kabı olarak kullanılan içi oyulmuş kuru kabak.

Kef (Far.): Köpük, sünger taşı.

Kehf (Ar.): 1. Mağara, in. 2. Sığınacak yer, melce.

Kelāl (Ar.): Yorgunluk, bıkkınlık.

Kelām (Ar.): 1. Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifâde. 2. Söyleyiş, söyleme.

Kelim (Ar.): Kelimeler, sözler.

Kemend (Far.): Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip.

Kemīn (Ar.): Pusuya gizlenmiş adam.

Kemīne (Far.): 1. Noksan, eksik. 2. Âciz hakir, zavallı.

Kemter (Far.): Daha aşağı, eksik, noksan, hakir, aşağıda bulunan.

Kerāmet (Ar.): Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Kesb (Ar.): 1. Kazanma, çalışarak kazanma. 2. Kazanç.

Keştī (Far.): Gemi.

Ketm (Ar.): Saklama, gizli tutma, göstermeme.

Kevneyn (Ar.): 1. Cismânî ve rûhânî âlem. 2. Dünya ve âhiret.

Key (Far.): Büyük hükümdar.

Keyānī (Far.): Key'e, büyük hükümdara mahsus, onunla ilgili.

Keyd (Ar.): Hile, oyun, desise.

Keyl (Ar.): Merâma erişme, isteğine ulaşma.

Keyvān (Far.): Zuhal gezegeni, Satürn.

Ḳılāde (Ar.): Gerdanlık.

Ḳırṭās (Ar.): Kağıt, kağıt tabakası, sahife.

Ḳıyām (Ar.): 1. Ayağa kalkma, ayakta durma. 2. Bir işe kalkışma, davranma, teşebbüs etme.

Ḳıyāmet (Ar.): 1. Semâvî dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamânı gelince bu âlemin ve bu âlemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölülerin dirilmesi, âhiret hayâtının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman. 2. Gürültülü karışıklık, kaynaşma, gürültü, patırtı, velvele.

Kifāyet (Ar.): Yeter miktarda olma, yetişme, elverme, kâfi olma.

Kinecū (Far.): Öç almaya çalışan.

Kirām (Ar.): 1. Temiz soylular. 2. Cömert kimseler.

Kişver (Far.): Memleket, ülke.

Kiẕb (Ar.): Yalan.

Ḳubḥ (Ar.): 1. Çirkinlik. 2. Kötülük.

Ḳuddūsî (Ar.): Kuddûs-i İlâhî isminin tecellisine mazhar olmuş kimse.

Kūdek (Far.): Çocukluk.

Ḳudsiyān (Ar.): Melekler.

Ḳudūm (Ar.): Uzak bir yerden, uzun bir yoldan gelme, bir yere ayak basma.

Ḳullāb (Ar.): Çengel, kanca.

Ḳulzüm (Ar.): Deniz.

Ḳurb (Ar.): Yakın olma, yakınlık, yakın bulunma.

Ḳurbān (Ar.): 1. Allah'ın rızâsını kazanmağa vesile olan şey. 2. Bir gaye uğrunda feda olma.

Ḳurş (Ar.): Her nev'i dairevî şey.

Ḳuṣūr (Ar.): Eksiklik, noksan.

Kūteh (Far.): Kısa.

Ḳuvā (Ar.): Kuvvetler, güçler, tâkatler.

Kühān (Far.): Hamam ocağı.

Küllāb (Ar.): Ucu eğri demir, çengel, kanca.

Kümeyt (Ar.): 1. Koyu, doru at. 2. Kırmızı şarap.

Künbed (Far.): Kubbe.

Küngür (Far.): Kubbenin tepesi, en yüksek yeri.

Künh (Far.): Asıl.

Kürbe (Far.): Kedi.

Küremā (Ar.): Kerim olan kimseler, cömert, iyilik sever ve hayır sâhibi olanlar.

Küşāde (Far.): (Bkz.: Güşāde).

Küşte (Far.): 1. Öldürülmüş maktul. 2. Öldürülen kimsenin vücûdu, ceset.

L

Lābüdd (Ar.): Lazım, gerekli

Lāhlaha (Far.): Güzel kokulardan meydana gelen koku, anber, misk.

Laḫt (Far.): Bir şeyin parçası, parça, cüz.

Lāhūtî (Ar.): Lâhûta mensup, ilâhî.

Laḳab (Ar.): Bir kimseye kendi asıl adından başka takılan ad.

Laʿl-i müẕāb (Far.): Şarap.

Lāne (Far.): Yuva.

Lā yefhem (Ar.): Anlayışsız.

Lehce (Ar.): 1. Bir dilin târihî ve siyâsî sebeplerle veya bölge farklılığından dolayı ses yapısı ve söz dizimi bakımından ayrılan kolu, diyalekt. 2. Söyleyiş tarzı, ağız.

Lenger (Far.): Gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir.

Levḥ (Ar.): Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey.

Leyl (Ar.): Gece.

Leyle (Ar.): Bir tek gece.

Leys (Ar.): 1. Arslan 2. Hızla hücum eden.

Lîk (Far.): Lâkin.

Liḳā (Ar.): 1. Yüz, çehre. 2. Kavuşma, buluşma.

Lisān (Ar.): Dil.

Livā (Ar.): Bayrak, sancak.

Liyām (Ar.): Aşağılık ve pinti kimseler, alçaklar.

Lüknet (Ar.): Pelteklik, dil basıklığı, kekeleme.

M

Maʿareke (Ar.): 1. Meydan harb 2. Cenk.

Mādūn (Ar.): Alt, aşağı derece, emir itibarıyla aşağıda olan.

Maġlaṭa (Ar.): yanıltmaç, birini şaşırtmak, yanıltmak için söylenen zihin karıştırıcı, saçma sapan söz.

Maġmūr (Ar.): Adı sanı silinmiş, şöhret ve şanı olmayan.

Maġrūs (Ar.): Toprağa dikilmiş.

Māh (Far.): Gökteki ay, kamer.

Maḥabbet (Ar.): Sevme, sevgi.

Maḥbūb (Ar.): Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili.

Mā-haṣıl (Ar.): Hasıl olan, meydana gelen şey, netice.

Māḥażar (Ar.): Daha önceden hazır olunan, hazır bulunan şey.

Maḥn (Ar.): Mihnet.

Maḥrem (Ar.): Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.

Maḥrūm (Ar.): İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen (kimse), nasipsiz.

Maḥrūr (Ar.): İçi hararetli olan, ateşli, ateşlenmiş, kızmış.

Maḥsūd (Ar.): Hased edilen.

Maḥşer (Ar.): 1. Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer. 2. Çok büyük kalabalık.

Maʿhūd (Ar.): Bilinen, adı geçen, mâlûm.

Maḥv (Ar.): Yok etme, varlığına son verme.

Maḫzen (Ar.): İçinde eşya saklanacak yer.

Maḥẓūẓ (Ar.): Haz etmiş, hoşlanmış.

Maḳarr (Ar.): 1. Karar edilen, durulan yer, karargâh 2. Oturulan yer 3. Ocak merkezi 4. Payitaht, başkent.

Maḳdem (Ar.): Gelme, dönüp gelme.

Maḳṣad (Ar.): İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gāye.

maḳṣūd (Ar.): 1. Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen. 2. İstenilen şey, amaç, gâye, maksat.

Malikâne (Ar.): 1. Gösterişli ve büyük köşk. 2. Memur, asker vb. kimselerden bâzılarına, satmamaları ve mîras bırakmamaları şartıyle, hayatları boyunca kendi mülkleri imiş gibi kullanmaları ve gelirinden faydalanmaları için verilen, mülkiyeti devlete âit beylik arâzi, çiftlik vb.

Maʿnā (Ar.): 1. Kelime, söz, hareket, davranış vb.nin ifâde ettiği şey, anlatılmak istenen veya onlardan anlaşılan şey, anlam, medlûl, mefhum.

2. Madde ve cismin dışında olan şey, iç, bâtın, ruh.

Mande (Ar.): Kalmış olan, gitmiş olan.

Mânend (Far.): Benzer, eş.

Manẓar (Ar.): Nazar edilen, bakılan.

Maṣʿad (Ar.): Merdiven vb. bir şeyle çıkılacak yer. 2. Yüksek seviye, mertebe.

Maşdar (Ar.): Bir şeyin çıktığı, sudur ettiği yer, kaynak, memba.

Maşdūm (Ar.): Kendisine vurulmuş, çarpılmış.

Maṭlab (Ar.): Talep olunan, maksat, istek.

Māye (Far.): Maya, öz, asıl, cevher, yaratılış, seciye, karakter.

Mażāmīn (Ar.): 1. Anlamlar, kavramlar. 2. Nükteli, cinaslı, sanatlı sözler.

Maʿẕūr (Ar.): Özürlü, özürü olan.

Meʿāş (Ar.): Yaşayış, çekinecek şey.

Mebẕūl (Ar.): İbzâl olunmuş, bol, çok.

Mecālis (Ar.): Toplantılar, toplantı yerleri, meclisler.

Mecd (Ar.): Büyüklük, ululuk, şan, şeref.

Mecmer (Ar.): Yakılan kap.

Mecrūḥ (Ar.): Cerh edilmiş, yaralanmış.

Mecūs (Ar.): Zerdüşt dinindeki halk.

Medāyıḥ (Ar.): Övülmeye layık olan işler ve hareketler.

Medḥ (Ar.): Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

Medhūn (Far): Tabaklanmış deri.

Medhūş (Ar.): Dehşete uğramış.

Mediha (Ar.): Övme mevzulu kasîde, manzume.

Medrese (Ar.): Ders okutulan, İslâm dîninin koyduğu esaslara uygun olarak eğitim öğretim yapılan yer, mektep.

Mefḫar (Ar.): Fahirlenme, övünme, övünmeye sebep olan, övünmeyi gerektiren.

Mefṣūd (Ar.): Fasd olunmuş, kan alınmış, alınan.

Meḥāmid (Ar.): Şükr ve senâya layık hal ve hareket.

Mehbūṭ (Ar.): Korkudan şaşırmış.

Mehcûr (Ar.): Hecr olunmuş, terk olunmuş.

Mehrū (Far): Ay yüzlü, güzel.

Mekān (Ar.): 1. Yer, mahal. 2. Ev, oturulan yer.

Mekānī (Ar.): Mekanla, yerle ilgili, mekâna ait.

Mekīdet (Ar.): Hile, düzen, dubâra.

Mekrümet (Ar.): Cömertlik, el açıklığı, lutuf, ihsan, kerem.

Mekteb (Ar.): Herhangi bir derecede öğrenim görecek olanların toplu olarak devam ettikleri öğretim kurumu, okul.

Me'kul (Ar.): 1. Yenmiş, yenilmiş. 2. Yenecek şey, yiyecek.

Mel (Far.): Şarap.

Melʿabe (Ar.): Oyun, oyuncak.

Melāhāt (Ar.): Güzellik, yaz güzelliği.

Melāmet (Ar.): Ayıplama, kınama, azarlama, çıkışma.

Melāmet-zā (Ar.-Far.): Kınama meydana getiren.

Melāyik (Ar.): Melekler, melâike.

Melāẕ (Ar.): Sığınacak yer, sığınak, melce, penah.

Melekūt (Ar.): 1. Çok büyük, uçsuz bucaksız mülk. 2. Hükümdarlık, saltanat, azamet, tasarruf.

Memer (Ar.): Geçecek, geçip gidilecek yer, yol, geçit.

Memzūc (Ar.): Mezc olunmuş, karıştırılmış, karışık.

Me'mūl (Ar.): Umulan, beklenen, ümit edilen.

Me'mūr (Ar.): Bir işi yapmakla görevlendirilen kimse, görevli.

Menāḳıb (Ar.): Menkıbeler, din büyükleri, kahramanlar, târihî şahsiyetler gibi kimselerin üstün yaşayışlarıyle ilgili fıkralar, hikâyeler.

Menḥūs (Ar.): 1. Nuhûsetli, uğursuz 2. meş'ûm.

Meniş (Far.): Huy, tabiat, karakter.

Menḳūr (Ar.): Delinmiş, oyulmuş.

Mensī (Ar.): 1. Unutulmuş 2. terk edilmiş, bırakılmış.

Menūn (Ar.): Vakit, zaman.

Menzil (Ar.): 1. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak. 2. Ev. 3. Varılacak yer.

Menżud (Ar.): Üst üste istif edilmiş.

Merdūd (Ar.): Reddolunmuş, kovulmuş, geri döndürülmüş, geri çevrilmiş.

Merīż (Ar.): Hasta, keyifsiz.

Merḥūme (Ar.): Allah'ın rahmetine kavuşmuş, rahmetli olmuş, ölmüş müslüman kadın.

Mesā' (Ar.): Akşam.

Mesāfe (Ar.): Uzaklık, ara.

Mesāġ (Ar.): İzin.

Meşāḳıb (Ar.): Matkaplar, delme aletleri

Mesbūḳ (Ar.): Sebk etmiş, geçmiş, başkalarından geri bırakılmış.

Mescid (Ar.): Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Mesdūd (Ar.): 1. Sedd olunmuş 2. kapanmış, tıkanmış, tıkalı.

Mesned (Ar.): Dayanılan, güç ve destek alınan şey, dayanak.

Meşḥūn (Ar.): Dolu.

Meşreb (Ar.): 1. Bir kimsenin yaratılışında bulunan huy, yaratılış, tabiat, mizaç, karakter. 2. Davranış biçimi, yaşayış tarzı, gidiş, yol, meslek.

Meşşāṭa (Ar.): Eskiden gelinleri giydirip süsleyen, gelin başı yapan, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın, bezekçi, mâşita.

Meserret (Ar.): Sürur, sevinç, şenlik.

Mesīr (Ar.): Gezilecek yer, mesire.

Mess (Ar.): 1. Yapışma, değme, dokunma. 2. Meydana gelme.

Mest (Far.): Sarhoş.

Mestur (Ar.): Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

Meşāyıḫ (Ar.): Şeyhler.

Meşġūl (Ar.): Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.

Metn/ Metin (Ar.): Basılmış veya elle yazılmış yazı, yazı parçası, tekst.

Mevāni' (Ar.): Bir şeyin olmasını veya yapılmasını önleyen şeyler, engeller, mâniler.

Mevc (Ar.): Dalga.

Mevedde (Ar.): Sevgi, sevme, muhabbet.

Mevhibe (Ar.): Mevâhib, bahşiş, ihsan, bağış.

Mevkib (Ar.): Atlı veya yaya olarak büyük bir zâtın yanında yürüyen, ona refâkat eden heyet, takım, alay.

Mevlā (Ar.): 1. Kâinâtın yegâne sâhibi ve efendisi durumunda olan Allah. 2. Sâhip, mâlik, efendi.

Mevlid (Ar.): 1. İnsanın doğduğu yer. 2. Doğma, dünyaya gelme. 3. Doğulan zaman. 4. Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan manzum eser.

Meyḫāre (Far): Şarap içen, içkici, ayyaş.

Mey-i nāb (Far.): Hâlis şarap.

Meymenet (Ar.): Uğurluluk, kutluluk, saâdet, bereket.

Mezād (Ar.): Arttırma.

Mezāmin (Ar.): 1. Ödenmesi lazım gelen şey 2. Mânâ, kavram 3. Nükteli, sanatlı, ince söz.

Mezāyā (Ar.): Üstün vasıflar, üstünlük sağlayan nitelikler, meziyetler.

Meẕellet (Ar.): Zelillik, horluk, hakirlik.

Mıṣraʿ (Ar.): Kapı kanadı, manzum bir parçayı meydana getiren satırlardan her biri.

Micmer (Ar.): İçinde tütsü yakılan kap.

Miḥbere (Ar.): Okka, divit.

Miḥen (Ar.): Mihnetler, eziyetler, sıkıntılar.

Mihmīz (Ar.): Mahmuz.

Mihr (Far.): 1. Güneş. 2. Sevgi, dostluk.

Miḳrāż (Ar.): Makas.

Mīnā (Far.): 1. Şişe, cam, sırça ve özellikle şarap şişesi. 2. Altın, gümüş vb. mâdenî eşyâlar üzerine vurulan yeşil, lâcivert veya gök mâvisi renginde şeffaf yâhut donuk cama benzeyen sır tabakası, mine.

Minbaʿd (Ar.): Bundan böyle, bundan sonra.

Miʿrāc (Ar.): 1.Merdiven. 2. Göğe çıkma.

Miṣāl (Ar.): 1. Örnek. 2. Benzer, andırır.

Miṣvār (Ar.): Tavır, hal, davranış.

Miyān (Far.): Orta.

Mīzān (Ar.): 1. Tartı, ölçü âleti, terâzi. 2. Ölçü, mikyas. 3. Mahşer günü herkesin dünyâda yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılıp değerlendirileceği mânevî terâzi.

Mizbān (Far.): Misafiri, konuğu ağırlayan, ev sahibi.

Muʿabber (Ar.): Yorulmuş, tabir edilmiş.

Muʿālece (Ar.): İba yapan, iba kullanma.

Muʿallem (Ar.): Öğretilmiş, yetiştirilmiş eğitilmiş, eğitimli.

Muʿallim (Ar.): Öğreten, tâlim eden, öğretici, eğitici kimse.

Muʿammā (Ar.): Usûlüne göre tertip olunmuş bulunan ve çok defa ismine delâlet eden bilmece, yanıltmaca.

Muʿanber (Ar.): Anberleşmiş, güzel kokan, güzel kokulu.

Muʿārız (Ar.): Karşı gelen, muhalefet eden.

Muʿciz (Ar.): 1. Benzerini yapmak veya taklit etmek isteyen herkesi acze düşüren, âciz bırakan, kimsenin yapamayacağı şekilde olan. 2. Mucize.

Muʿcize (Ar.): Peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat için yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş, halkı hayrette bırakan ve ancak ilâhî müdâhaleyle açıklanan hârikulâde hal ve davranış.

Mufāḫare (Ar.): Karşılıklı övünme.

Mufāraḳat (Ar.): Ayrılma, ayrılık.

Muġberr (Ar.): 1. Tozlu, tozlanmış 2. Gücenmiş, gücenik, küskün.

Muġ-peçe (Far.): 1. Mecûsî çocuğu. 2. Meyhaneci çırağı.

Muḥayyir (Ar.): Hayrette bırakan, şaşkınlık veren, şaşırtan.

Muḫtel (Ar.): İhlal edilmiş.

Muḫālefāt (Ar.): Muhaliflikler, aykırılıklar.

Muḫalliṣ (Ar.): Tahlîs eden, kurtaran.

Muḫbire (Ar.): Haber veren, haberci.

Muḫterem (Ar.): İhtirâm olunmuş, saygıdeğer, sayın.

Muḥtesib (Ar.): Polis ve belediye işlerine bakan memur.

Muʿîd (Ar.): Eskiden medreselerde okutulan dersleri ders saatlerinin dışında talebeye tekrarlamakla görevli olan müderris yardımcısı, müzâkereci, asistan.

Muḳarreb (Ar.): Yaklaşmış, dost kabul edilmiş (kimse), yakın.

Muḳarrebîn (Ar.): Yaklaşmış olanlar, yakınlar.

Muḳtedā (Ar.): Fikir ve davranışları ölçü olarak benimsenen, örnek alınan kimse.

Mulaḳḳab (Ar.): Lakaplanmış, lakaplı, telkib olunmuş.

Mū-miyān (Far.): Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli (güzel).

Munaẓẓam (Ar.): Düzenlenmiş, ayarlanmış.

Muntaḳil (Ar.): Bir kimseden diğerine geçen, intikal eden, naklolunan.

Muntaẓır (Ar.): Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

Munżam (Ar.): Bir şeye sonradan katılan, üstüne veya sonuna eklenen, ek.

Mūr (Far.): Karınca.

Muraṣṣaʿ (Ar.): Kıymetli taşlarla bezenmiş.

Murġ (Ar.): Kuş.

Murtāż (Ar.): Alıştırılmış, ta'limli.

Muṣāriʿ (Ar.): Güreşçi pehlivan.

Muṣavver (Ar.): 1. Bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve sûret verilmiş. 2. Resimlerle süslenmiş, resimli.

Muṣīb (Ar.): İsabet eden, rastgelen.

Muṣṭalaḥāt (Ar.): Istılah haline getirilmiş kelimeler.

Muʿtād (Ar.): İtiyâd edilmiş, alışılmış.

Muʿteber (Ar.): Saygı gören, hatırı sayılır, îtibarlı.

Muvaḥḥidīn (Ar.): Tevhidedenler, Allah'ın birliğine inananlar.

Muvetted (Ar.): Çivi gibi çakmak, sağlamlaştırmak.

Müze (Far.): Çizme.

Muẕīf (Ar.): Misafiri kabul eden.

Mübeşşirān (Ar.-Far.): Tebşîr edenler, müjdeleyenler.

Mübīn (Ar.): 1. İyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan. 2. Açık, belli, âşikâr, vâzıh.

Mübtelā (Ar.): 1. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün. 2. Âşık, tutkun.

Mücmel (Ar.): İcmal olunmuş, kısa ve az sözle anlatılmış.

Mücrim (Ar.): Cürüm işlemiş, suçlu.

Müdām (Ar.): Devam eden, süren, sürekli.

Müfāreḳāt (Ar.): Ayrılma, uzaklaşma.

Müheyyā (Ar.): Hazırlanmış.

Mühmel (Ar.): İhmal edilmiş, boşlanmış.

Mükeffir (Ar.): 1. Gizlenen kişi. 2. Günah işleyen kişi.

Mül (Far.): Şarap, mey.

Mülk (Ar.): 1. Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idâresi altında bulunan toprakların tamâmı, memleket. 2. Dükkân, ev, arsa vb. taşınmaz mal.

Mülūk (Ar.): Hükümdarlar, pâdişahlar, melikler.

Mümtāz (Ar.): Seçilmiş, seçkin.

Mümtedd (Ar.): İmtidā'deden, uzayan, uzanan, süren.

Mümtezic (Ar.): İmtizâc eden, uyan.

Münācāt (Ar.): Allah'a yalvarıp yakarma, duâ ve niyazda bulunma.

Müneccimīn (Ar.): Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe âit hükümler çıkaran kimseler, astrologlar.

Münʿim (Ar.): Yedirip içirmeyi, ikram etmeyi seven, iyilik sâhibi kimse, cömert

Münkesif (Ar.): İnkisâf eden, küsufa uğrayan, tutulan, tutulmuş.

Münzel (Ar.): İnzal olunmuş, indirilmiş.

Mürg (Far.): Sümük.

Mürüvvet (Ar.): İnsaniyet, mertlik, yiğitlik.

Müṣādif (Ar.): Tesâdüf eden, rastlayan.

Müsteḥaḳ (Ar.): Hak etmiş, hak kazanmış, lâyık.

Müstehān (Ar.): 1. Horlamak. 2. Değersiz.

Müstekin (Ar.): Gizlenen, saklanan.

Müsteriḳān (Ar.-Far.): Hırsızlar, zimmetine geçirenler.

Müsteṣnā (Ar.): 1. Başkalarından farklı olan, seçilmiş, seçkin, üstün kimse veya şey. 2. Genel kurallara uymayan, kural dışı, kâide hârici şey.

Müstevfā (Ar.): Eksiksiz ve tam olarak alınmış.

Müşg (Far.): Misk.

Müşʿir (Ar.): Haber veren, bildiren.

Müşteriyān (Ar.-Far.): Satın alanlar, alıcılar.

Mütecemmiʿ (Ar.): Tecemmü eden, toplanan, biriken.

Müttehem (Ar.): Kabahatli, suçlu.

Mütteḥid (Ar.): Birleşmek, birlik olan.

Müẕāb (Ar.): İzâbe edilmiş, eritilmiş, erimiş.

Müẕnib (Ar.): Günahkâr, mücrim.

Müẕnibān (Ar.-Far.): Günahkârlar, suçlular.

N

Nā- (Far.): Başa gelerek kelimeyi menfîleştiren bir edat.

Nāb (Far.): Hâlis, saf, arı, Katıksız, berrak.

Nāb (Ar.): 1. Azı dişi. 2. Yaşlı deve.

Nābekār (Far.): İşsiz, işe yaramaz.

Nāçesbān (Far.): Lâyık olmayan, münasip olmayan, yaraşmaz.

Nādān (Far.): Câhil, bilmez, bilgisiz kimse.

Nāfe (Far.): Misk âhûsu denen bir ceylân türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kese.

Nāfiye (Ar.): Gideren, yok eden, vücûdunu ortadan kaldıran.

Nahçīr (Far.): Av, yaban keçisi.

Naḥl (Ar.): Hurma ağacı, süs ağacı.

Naḥs (Ar.): Uğursuzluk.

Nāḫun (Far.): Tırnak, zafr.

Naḫvet (Far.): Büyüklenme, kibirlenme.

Naḳḳāş (Ar.): Nakış işleyen, nakış yapan kimse.

Naḳż (Ar.): Bozma, çözme, kırma.

Nâl (Far.): Kamış, düdük.

Nāmesbūḳ (Far.-Ar.): Benzeri olmayan, hiç görülmemiş.

Nārven (Far.): Kara ağaç.

Naṣīb (Ar.): 1. Pay, hisse. 2. Birinin elde edebildiği şey. 3. Allah'ın kısmet ettiği şey.

Naṣṣ (Ar.): 1. Sarihlik, açıklık, kat'îlik. 2. Manasında sarihlik, kat'îlik bulunan Kur'an ayetinin delil olarak gösterileni.

Nāsūr (Ar.): Fistül.

Nāşüküfte (Far.): Açılmamış.

Nāşüste (Far.): Yıkanmamış.

Nāṭıḳa (Ar.): Düşünüp söyleme.

Nāvdān (Far.): Oluk.

Nâvek (Far.): Ok.

Nāy (Far.): 1. Kamış. 2. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan

yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Nā-yāb (Far.): Bulunmaz.

Nāyil (Ar.): İstediği şeye erişen, arzu ettiğini ele geçiren, murâdına eren.

Nāz (Far.): Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edâlı tavır, cilve.

Nāzenīn (Far.): İşveli, cilveli, nazlı.

Nāẓım (Ar.): Düzenleyen, tanzim eden, manzume yazan.

Naẓīre (Ar.): 1. Bir söze, bir davranışa karşılık olarak söylenen söz veya yapılan davranış. 2. Bir söze, bir davranışa karşılık olarak söylenen söz veya yapılan davranış:

Naẓm (Ar.): Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

Necāt (Ar.): Kurtulma, kurtuluş, halâs.

Necāt-baḫş (Ar.-Far.): Kurtuluş bahşeden.

Necl (Ar.): 1. Oğul, çocuk. 2. Nesil, soy.

Nedāmet (Ar.): Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

Nedem (Ar.): Pişman olma, pişmanlık.

Nedīm (Ar.): Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.

Nefs (Ar.): Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

Nehār (Ar.): Gündüz, gün.

Nehc (Ar.): 1. Doğru yol. 2. Yol, usûl.

Nehżat (Ar.): Davranma, kalkışma.

Nemekīn (Ar.): Nemli, rutubetli.

Nemgīn (Ar.): Tesadüf eden, rastlayan.

Nemīme (Ar.): Koğuculuk, çekiştiricilik, dedikoduculuk.

Neng (Far.): 1. Ayıp, utanma 2. Şöhret, ün.

Nesr (Ar.): 1. Akbaba, kerkes. 2. Kartal.

Nesrīn (Far.): Yaban gülü, ağustos gülü.

Neş'e (Ar.): Gönülde duyulan ve dışa vuran ferahlık hâli, üzüntüsü olmamaktan ileri gelen ve kendini çeşitli şekillerde belli eden iç ferahlığı, sevinç, sürur.

Neş'emend (Ar.-Far.): Neşeli.

Netīce (Ar.): Bir olay veya durumun sonunda meydana çıkan olay veya durum, sonuç.

Nevā (Far.): 1. Nağme, âhenk, ses. 2. Nasip, behre.

Nevāz (Far.): Okşayan, okşayıcı manalarıyla kelimelere eklenir.

Nevbet (Ar.): Sıra, sıra ile görülen iş.

Nevḥā (Ar.): Ölünün arkasından sesle ağlama, mâtemle feryat etme.

Nevk (Far.): Sivri uç/ kuş gagası/ kirpiğin ucu.

Nev-reşîde (Far.): Yeni yetişmiş, olgunlaşmaya başlamış.

-Nevāz (Far.): okşayan okşayıcı.

Nev-resîde (Far.): Yeni yetişmiş, yeni yetme (güzel).

Nevzād (Far.): Yeni doğmuş, yeni doğan.

Neẓāre (Ar.): Bakma, seyir.

Nidā (Ar.): Seslenme, çağırma, bağırma.

Nigār (Far.): 1. Resim, nakış. 2. Resim gibi güzel sevgili. 3. Put.

Nigeh (Far.): Bakış, bakma.

Nihāde (Far.): Konmuş, konulmuş.

Nihāl (Far.): 1. Fidan. 2. Fidan gibi taze ve düzgün vücutlu sevgili.

Nihāl-i gül (Far.): Gül fidanı.

Nihāyet (Ar.): 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.

Nîk (Far.): İyi, hoş, güzel, beğenilen hūb.

Niḳāb (Ar.): Yüz örtüsü, peçe.

Nîk ü bed (Far.): İyi, kötü.

Niʿmet (Ar.): 1. Lutuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış. 2. Allah'ın kullarına bağışı olan yiyecek içecek vb., özellikle ekmek.

Nîrān (Ar.): Aydınlıklar, parıltılar, ışıklar.

Nîrenc (Far.): 1. Hîle, düzen. 2. Tılsım, büyü, efsun, sihir, nîreng.

Nişār (Ar.): Saçma, saçılma, serpme, serpilme.

Nişeste (Far.): Oturmuş, oturan.

Nişter (Far.): Neşter.

Niyāz (Far.): Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ.

Niyām (Ar.): Uyuyanlar, uykuda olanlar.

Niyām (Far.): Kılıç kını, kılıf.

Niẓām (Ar.): 1. Kâinatta ve her türlü kuruluşta, o şeyin varlığının gerektirdiği şekilde mevcut olan ve devâmını

sağlayan yasa ve kural, düzen, usûl. 2. Sıra, dizi, tertip.

Nuḫust (Far.): İlk, birinci.

Nük (Far.): Sivri uç.

Nür (Ar.): Gözle görülen aydınlık, maddî şeyleri görmeye yarayan ışık, ziyâ.

Nür-efzā (Ar.-Far.): Aydınlığı, nuru arttıran.

Nüş (Far.): 1. İçme, içiş. 2. Tatlı bal. 3. İçki.

-Nüş (Far.): içen, içici.

Nüş-dārü (Far.): 1. Tiryâk. 2. Panzehir. 3. Şarap.

Nuṭḳ (Ar.): Söz, konuşma, kelâm.

Nuzül (Ar.): 1. Yukarıdan aşağıya inme. 2. Kur'an âyetlerinin vahiy yoluyle Hz. Peygamber'e bildirilmesi.

Nücüm (Ar.): Yıldızlar.

Nühüfte (Far.): Gizli, saklı.

Nükhet (Ar.): Koku.

Nüḳre (Ar.): Külçe halinde gümüş.

Nüḳūş (Ar.): Nakışlar, resimler.

-Nümā (Far.): Gösteren, bildiren.

-Nümün (Far.): Gösteren.

Nüsḫa (Ar.): Bir yazıdan çıkarılan sûret, yazılı bir şeyin benzeri, eşi, tıpkısı.

-Nüvīs (Far.): Yazan, yazıcı.

Nüvişte (Far.): Yazılı, yazılmış.

Nüzhet (Ar.): Neşe, eğlence, eğlenilecek yerlere gitme.

O

Otaḳ (Tür.): Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.

ʿÖ

ʿÖmr (Ar.): Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

ʿÖzr (Ar.): 1. Yanlış, hatâlı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mâzeret. 2. Kusur, hatâ, eksiklik.

P

Pā (Far.): Ayak.

Pā-bend (Far.): 1. At vb. hayvanların yürümesine engel olmak için ayaklarına

vurulan bağ, köstek. 2. Engel, mâni. 3. Ayağı bağlı olan (kimse), esir, giriftar, pâ-beste.

Pā-bercā (Far.): Sabit, sebat edici.

Pā-būs (Far.): Ayak öpen, ayak öpücü.

Pādişāh (Far.): 1. Büyük hükümdar. 2. Osmanlı Devleti'nde hükümdarlara verilen unvan, sultan.

Pādişeh (Far.): (Bkz.: Pādişāh).

Pādişehān (Far.): Padişahlar.

Pāk (Far.): 1. Temiz. 2. Hâlis, saf, katışıksız.

Pāre (Far.): Parça.

Pāy (Far.): Ayak.

Pehnā (Far.): Geniş, enli.

Pelās (Far.): Aba ve çul gibi kaba yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların eskileri.

Pelās-pāre (Far.): Eski püskü, yırtık pırtık.

Perçem (Far.): Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Perde (Far.): Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon vb.

Perend (Far.): Desensiz ve nakışsız düz ipekli kumaş, atlas.

Pertāb (Far.): 1. Atılma, sıçrama 2. Geriden koşarak alıp atılma 3. Uzağa düşen ok 4. Uzağa düşen şey.

Pertev (Far.): Parlayan, parlak.

Pertev-i mihr (?): Güneş ışığı, parlaklığı.

Pervā (Far.): Çekinme, sakınma, korku.

Perverān (Far.): Besleyenler, yetiştirenler.

Pes (Far.): Arka, art, geri.

Pesīn (Far.): En son, sonuncu.

Pes-mānde (Far.): Geri kalmış, geride bulunan.

Pest (Far.): Alçak, aşağı, hafif sesle söylenen.

Pey (Far.): İz, işaret.

Peyk (Far.): Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci.

Peyām (Far.): Haber.

Peyāmber (Far.): Haber getiren, peygamber.

Peyāpey (Far.): 1. Birbiri arkasından gelen, birbiri ardınca, pey-ender-pey. 2. Yavaş yavaş, azar azar, tedricen.

Peydā (Far.): Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.

Peyġūle (Far.): Köşe, bucak.

Peymā (Far.): 1. Yol alma, katetme. 2. Yol alan, kateden. 3. Yürüyen, gezen.

Peymāne (Far.): İçki kadehi, özellikle şarap kadehi.

Peyrev (Far.): Arkası sıra giden, uyan.

Peyrevī (Far.): Birinin izinden gitme, birine uyma.

Peyvend (Far.): Ulaşma, varma.

Peẕīr (Far.): Kabul eden, edici, olan.

Pīçīde (Far.): Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.

Pīçīş (Far.): Kıvrım, büklüm.

Pīrāmen (Far.): 1. Etraf. 2. Yan. 3. Çevre.

Pīrān (Far.): İhtiyarlar, yaşlılar.

Pīrehen (Far.): Gömlek.

Pīş (Far.): Ön, ön taraf.

Pīşānī (Far.): Alın.

Pīşīn (Far.): Önceki, evvelki, eski.

Pūte (Far.): "İçinde mâden eritilen kap" anlamındaki pota kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

Pūyā (Far.): Koşan (Genellikle at için kullanılan tabir).

Pürsiş (Far.): Soruş, sorma.

R

Rābit (Ar.): Yerden biten, yerden çıkıp büyüyen.

Raġm (Ar.): Aksine yapma, inadına, zıddına davranma, nispet ve körlük.

Rāh (Far.): Yol.

Rāh-güşā (Far.): Yol açan.

Raḥmānī (Ar.): Allah'a âit, Allah'la ilgili.

Raḥmet (Ar.): Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Raḫt (Far.): At takımı.

Raḳ' (Ar.): Yama vurma.

Rākib (Ar.): Binen kimse, binici.

Raḳīḳa (Ar.): 1. İnce. 2. Köle veya cariye. 3. Yufka yürekli.

Rām (Far.): İtâat eden, boyun eğen.

Râmiş-ger (Far.): Çalgıcı.

Rān (Far.): Uyluk.

Raʿnā (Ar.): Güzel, hoş, latif, parlak, revnaklı.

Recā (Ar.): 1. Ümit, umma. 2. Dilek, istek.

Receb (Ar.): Arabî ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç ayların birincisi.

Reʾfet (Ar.): Merhamet etme, acıma, esirgeme.

Refîḳ (Ar.): Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

Refū (Ar.): Yama, örgü, örme.

Refū-ger (Far.): Örgücü, örücü.

Reg (Far.): Can damarı.

Reh (Far.): Yol.

Rehā (Far.): Kurtulma, kurtuluş.

Rehā-yafte (Far.): Kurtuluş bulan, kurtulan.

Reh-zen (Far.): Yol kesen.

Reʾîs (Ar.): Baş, başkan, âmir.

Rekʿat (Ar.): Namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.

Rencūr (Far.): Sıkıntılı, incinmiş, rahatsız, hasta, dertli.

Resā (Far.): Erişen ulaşan, yetişen.

Resen (Far.): İp, urgan.

Resîde (Far.): Erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış.

Resm (Ar.): Bir nesne, bir canlı yâhut tabiatın kara kalemle, sulu veya yağlı boya ile kâğıt, bez vb. bir yüzey üzerine yapılan benzeri, tasvir, timsal.

Reste (Far.): Kurtulmuş.

Reşād (Ar.): Doğru yola girme, hak yolunda yürüme.

Reşāşe (Ar.): Çisenti, serpinti, toz gibi ince yağmur.

Reşḥa (Ar.): Sızıntı, damla.

Reşk (Far.): Kıskanma, haset.

Revāc (Ar.): Sürüm, geçerlik, kıymet, değer.

Revāḳ (Ar.): Üstü örtülü, saçak altı, kemer altı.

Revānbaḫş (Far.): Ruh, can bağışlayan, hayat veren.

Revātib (Ar.): 1. Vazifeler. 2. Maaşlar.

Revm (Ar.): Meram, maksat.

Revş (Far.): Gidiş, yürüyüş, usûl, tutum, yol.

Revzen (Far.): Pencere.

Re’y (Ar.): Görme, görüş.

Rez (Far.): Bağ kütüğü.

Rızā (Ar.): 1. Hoşnut ve memnun olma durumu, hoşnutluk, memnunluk. 2. Râzı olma, kalben hoş görüp kabul etme, kolaylıkla benimseme, karşı koymama.

Rızā-cūy (Ar.-Far.): Râzı etmeye çalışan, râzı etmek isteyen, (Allah) rızâsını arayan.

Rifāde (Ar.): Yaraların üzerine konulan bez baskı, kompres.

Rif‘at (Ar.): Yükseklik, yücelik, büyük ve büyük rütbe.

Rihte (Far.): Dökülmüş, akıtılmış.

Rikāb (Ar.): Üzengi.

Rikābdār (Ar.-Far.): Osmanlı pâdişâhı bir yere giderken üzengisini tutarak ata binip inmesine yardım eden veya pâdişahla vezirlerin atlarının yanında yaya giden kimse, üzengi ağası.

Rikābe-pāy (Ar.-Far.): Ayağı üzengide.

Rişte (Far.): İplik.

Rivāyāt (Ar.): Rivayetler, söylentiler.

Riyā (Ar.): Olduğundan başka türlü görünme, özü sözü bir olmama, iki yüzlülük.

Rūd (Far.): 1. Kemençe. 2. Saz kirişi, saz teli.

Ruḫ (Far.): Yanak.

Ruḥ (Ar.): Can, nefes.

Ruḫām (Ar.): Mermer.

Rūḥānî (Ar.): Rûha âit, ruhla ilgili olan.

Ruḫṣat (Ar.): 1. İzin, müsâade. 2. Bir işe izin verildiğini bildiren belge, ruhsatnâme.

Ruḳ‘a (Ar.): Bez ve kumaş parçası.

Rusul (Ar.): Peygamberler.

Rūşen (Far.) : Parlak, aydın, aydınlık.

Ru’yā (Ar.):1. Uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü, görülen hayaller dizisi, düş. 2. Gerçekleşmesi mümkün olmadığı halde olması çok istenen şey, hayal, ümit.

Rūz (Far.): Gün, gündüz.

Rūze (Far.): Oruç.

Rübūde (Far.): Kapılan, kapılmış olan.

Rükūb (Ar.): Binme, bir taşıta binme.

Rüsūm (Ar.): 1. Sûretler, şekiller, resimler. 2. Usûl, metot, kural, merâsim.

Rüsvā (Far.): Kötülükle şöhret bulmuş, rezil, kepâze kimse.

Rüşd (Ar.): Doğru yolu bulma, doğru yolda gitme.

Rüşd-āzmā (Ar.-Far.): Doğru yolu bulmayı deneyen.

S/Ṣ/Ş

Saʿādet (Ar.): Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

Saʿādet-sarāy (Ar.- Far.): İçinde mutlu olunan veya mutlu kimseleri barındıran kıymetli yer.

Ṣabā (Ar.): Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Ṣabāḥ (Ar.): Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

Ṣābit (Ar.): Hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran.

Ṣabūḥ (Ar.): Sabahleyin sağılan süt/ sabah vakti içilen şarap.

Ṣad (Far.): Yüz.

Saʿd (Ar.): Kutluluk, bahtiyarlık, uğur.

Ṣadā (Ar.): Ses, âvaz.

Ṣādıḳ (Ar.): 1. Doğru, gerçek. 2. Sadâkati içten.

Ṣādıḳu'l-vaʿd (Ar.): Va'dinde, sözünde duran.

Saʿdī (Ar.): Saadete, uğura mensup.

Ṣadef-çe (Ar.): Küçük selef.

Ṣaff-ı niāl(Tam okunmuyor) (Ar.): Papuçluk.

Safsaṭa (Ar.): Boş, asılsız, temelsiz söz, gerçek gibi göründüğü halde aslında esassız olan kıyas, gerçek süsü verilmiş yalan.

Sāġar (Far.): 1. İçki kadehi. 2.Ârif kimsenin gönlü.

Sāḥa (Ar.): Alan.

Ṣaḥīfe (Ar.): Bir defter veya kitap yaprağının iki yüzünden her biri.

Sāḥil (Ar.): Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Sāḥil-i hestī (Ar.-Far.): Varlık sahili.

Sāḥil-nişīn (Ar.-Far.): Deniz kenarında oturanlar; kenarda, kıyıda duranlar.

Saḫt (Far.): 1. Sert, katı. 2. Güç, zor, zahmetli.

Sāʿid (Ar.): Kolun dirsekle bilek arasındaki kısmı.

Saʿiy (Ar.): Çalışma, çabalama, emek.

Sāḳ (Ar.): Baldır, incik.

Saḳf (Ar.): 1. Dam, çatı. 2. Tavan.

Sāḳī (Ar.): 1. İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse. 2. Su dağıtan kimse. 3. İnsanda Allah aşkını uyandıran, gönüle Allah sevgisi sunan kimse.

Saḳḳā (Ar.): Evlere dışarıdan su taşıyan kimse.

Ṣalā (Ar.): 1. Cuma ezânından önce, ramazanlarda sahurdan sonra ve pek çok yerde bir kimsenin ölümünü haber vermek üzere minârelerde belli bir usûle göre tekrarlanarak okunan, Hz. Muhammed'e övgü ve duâ mâhiyetindeki salâvât-ı şerîfe. 2. Çağırma, dâvet etme, dâvet.

Sālār (Far.): Baş, reis.

Ṣalāt (Ar.): Namaz.

Ṣalb (Ar.): Asma, darağacına çekme, çarmıha germe.

Sāmān (Far.): 1. Servet, zenginlik. 2. Rahat, dinçlik. 3. Düzen. 4. Kudret iktidar.

Ṣanem (Ar.): 1. Put. 2. Çok güzel kimse, dilber, mahbube.

Ṣarṣar (Ar.): Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr.

Ṣarṣar-pā (Ar.-Far.): Rüzgâr ayaklı, rüzgâr gibi hızlı (at).

Sārī (Ar.): Bulaşan, bulaşıcı.

Ṣarīḥ (Ar.): 1. Açık, belirgin, vâzıh, âşikâr. 2. Şüphe ve tereddüde yer bırakmayan, apaçık.

Savma'a (Ar.): İbadet yeri, tekke.

Ṣavt (Ar.): Ses, seda, bağırma.

Sāye (Far.): Gölge.

Sāyebān (Far.): Gölgelik.

Sāyil (Ar.): Soru soran kimse.

Sāyis (Ar.): Seyis.

-Sāz (Far.): Yapan, uyduran, düzen.

Sebeb (Ar.): Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yâhut kimse, neden, bâis, âmil.

Sebʿīn (Ar.): Yetmiş, yetmişinci.

Sebū (Far.): Testi, şarap kabı.

Sebük (Far.): Hafif, yeğni.

Sedād (Ar.): Doğruluk, dürüstlük.

Sefāret (Ar.): Elçilik.

Sefeh (Ar.): Akılsızlık.

Sefeh-meşrebān (Ar.-Far.): Meşrebi akılsızlık olanlar.

Sefer (Ar.): 1. Yolculuk, seyahat. 2. Savaş için yapılan yolculuk, savaşa gidiş ve yapılan savaş.

Sefîd (Far.): Ak.

Sefîr (Ar.): Elçi.

Seḥāb (Ar.): Bulut.

Seḥer (Ar.): Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

Sehî-ḳadd (Far.): Boylu poslu, düzgün endamlı.

Selām (Ar.): 1. Barış, rahatlık. 2. Sonu iyi ve hayırlı çıkma. 3. Selâm, esenleme.

Selāsil (Ar.): Zincirler.

Selāṭîn (Ar.): Sultanlar, padişahlar.

Semā (Ar.): Gökyüzü.

Semen (Far.): Yasemin.

Semend (Far.): Çevik ve güzel at.

Sengin (Far.): 1. Taştan yapılmış, taştan. 2. Taş gibi katı, sert.

Ser (Far.): 1. Baş, kafa. 2. Başkan, önder, reis.

Ser-bezānū (Far.): Kederden başı dizlerine düşmüş kimse.

Ser-girān (Far.): Başı ağır, çok sarhoş.

Ser-ḥadd (Far.-Ar.): Sınır boyu, hudut.

Serzede (Far.): Baş göstermiş, uç vermiş.

Seḥer (Ar.): Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

Sehî-ḳadd (Far.): Boylu poslu, düzgün endamlı.

Selāsil (Ar.): Zincirler.

Selāṭîn (Ar.): Sultanlar, padişahlar.

Semen (Far.): Yasemin.

Şemen (Ar.): Baha, kıymet, değer, tutar.

Şemîn (Ar.): Kıymetli, pahalı.

Semm (Ar.): Zehir.

Şenā (Ar.): Övme, övüş, medih.

Senān (Ar.): Nurlu ve ışık saçan.

Sencîde (Far.): Tartılmış, ölçülmüş.

Seng (Far.): Taş.

Şenā-ḫᵛān (Ar.-Far.): Birinin medhini okuyan, medhinde bulunan, mâdih.

Senān (Ar.): Işıklı, parlak.

Ser-germ (Far.): Başı kızmış, coşmuş, sarhoş.

Ser-levḥa (Far.-Ar.): Başlık yazısı, başlık.

Sermāye-dār (Far.): Sermayesi olan.

Ser-nüvişt (Far.): Alın yazısı.

Sertāpā (Far.): Baştan ayağa.

Server (Far.): Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

Ser-zede (Far.): Baş göstermiş, çıkmış.

Sevā' (Ar.): Beraber olma, beraberlik.

Sevād (Ar.): Karanlık, siyahlık.

Sevāḥil (Ar.): Kıyılar, sâhiller.

Sevdā (Ar.): 1. Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet. 2. Kara, siyah.

Seyl (Ar.): 1.Sel yatağı. 2. Her şeyin sel gibi akıp gittiği, gelip geçtiği yer, dünya.

Seyyāl (Ar.): Akıcı, akan.

Seyyid (Ar.): 1. Efendi, önder, reis. 2. Hz. Muhammed'in küçük torunu Hz. Hüseyin'in soyundan gelen kimse.

Sezāver (Far.): Münasip, uygun, yaraşır, layık, şayan.

Şıfr (Ar.): Ondalık sayı sisteminde, kendisinin hiçbir değeri olmadığı halde solundaki sayıyı on defa büyüten sayının adı ve işâreti.

Sır (Ar.): 1. Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey, gizlilik. 2. Anlamak ve açıklamakta aklın âciz kaldığı şey.

Şıṭabl (Ar.): Ahır.

Sidre (Ar.): En yüksek makam.

Sifāl (Far.): Çanak, çömlek/ fıstık, ceviz, badem.

Sīh (Far.): Elma.

Sīne (Far.): 1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek.

Sipend (Far.): Üzerlik tohumu.

Sipihr (Far.): 1. Gök, semâ, âsuman. 2. Tâlih, baht, kader, felek.

Sir-āb (Far.): Su konmuş/ taze, körpe.

Sirāc (Ar.): Işık, kandil, mum.

Sīret (Ar.): Bir kimsenin içi, hali, tavrı.

Sirişk (Far.): Gözyaşı.

Şīt (Ar.): Ün, iyi şöhret.

Sitād (Far.): Alma, alış.

Subḥa (Ar.): Tespih.

Sūd (Far.): Fayda, kâr, kazanç.

Sūdāger (Far.): Tüccar, bezirgan.

Sūde (Far.): Sürmüş, sürülmüş.

Ṣudūr (Ar.): 1. Göğüsler, kalpler. 2. Meydana gelme, ortaya çıkma, sâdır olma.

Ṣūfī (Ar.): Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvıf.

Ṣufūf (Ar.): Saflar, sıralar, diziler.

Suḫan (Far.): Söz, lakırdı, kelâm.

Sūḫte (Far.): 1. Yanmış, tutuşmuş, yanık. 2. Bağrı yanık kimse âşık.

Sūḳ (Ar.): Çarşı, Pazar.

Sulṭān (Ar.): Hükümdar.

Ṣunʿ (Ar.): Yapış, yapma/tesir, kudret.

Sūrāḫ (Far.): Delik, gedik.

Ṣurāḥi-yi mül (Ar.-Far.): İçine şarap konulmuş camdan kap, mey kabı.

Ṣūret (Ar.): Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil, biçim.

Ṣurre (Ar.): Para kesesi, para çıkını.

Ṣuvarma: Su verme.

Ṣuver (Ar.): Suretler.

Sūzen (Far.): İğne.

Sūziş (Far.): Yanma, yakma.

Sübḥa (Ar.): Çekilen teşbih, teşbih tanesi.

Süfehā (Ar.): Sefihler, âdî, bayağı kimseler.

Sühā (Ar.): Büyükayı yıldız kümesindeki en küçük yıldız.

Süllem (Ar.): Merdiven.

Sünbülsitān (Far.): Sünbül bahçesi.

Süpüş (Far.): Bit.

Şüreyyā (Ar.): Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki Boğa burcunda yer alan ve yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı, Ülker, Pervin.

Sütūn-ı şanavber (Far.-Ar.): Uzun boylu.

Süvār (Far.): Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.

Süyūf (Ar.): Kılıçlar.

Ş

Şaʿbeẕe (Ar.): El çabukluğu, hokkabaz.

Şādān(Far.): Sevinçli, mesrur, şâd.

Şāh (Far.): Padişah, hükümdar.

Şāhen-şeh (Far.): Şahlar şâhı, pâdişahlar pâdişâhı.

Şāh-rāh (Far.): 1. Ana yol, büyük yol. 2. Doğru ve açık yol, selâmet yolu.

Şāh-süvār (Far.): Ata iyi binen.

Şā'ibe (Ar.): 1. Leke, kusur; noksan, nakîsa. 2. Kötü eser, iz.

Şān (Ar.): İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu, ün, şöhret, îtibar.

Şāne (Far.): Tarak.

Şāne-zen (Far.): Saç tarayan kimse veya şey.

Şat (Ar.): Büyük nehir.

Şāyeste (Far.): Yakışır, yaraşır.

Şeb (Far.): Gece.

Şebāne (Far.): Geceye âit, gece vakti olan, gece geçen.

Şeb-çerāġ (Far.): Gece parlayan kıymetli taş.

Şeb-gūn (Far.): Gece renkli, kara

Şedīd (Ar.): Şiddetli.

Şefā'at (Ar.): Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

Şefī' (Ar.): Şefaat eden, bağışlayan.

Şefī'ü'l-müznibīn: 1. Günahların bağışlayıcısı. 2. Hz. Peygamber.

Şeh (Far.): (Bkz.: Şāh).

Şeh-bender (Far.): Konsolos.

Şehd (Ar.): Bal.

Şehen-şāh (Far.): (Bkz.: Şāhen-şeh).

Şehen-şeh (Far.): (Bkz.: şāhen-şeh).

Şehīr (Ar.): Namlı, ünlü.

Şeh-levend (Far.): Boylu poslu, yakışıklı genç kimse, güzeller güzeli.

Şeh-nişīn (Far.): Pencere çıkması, balkon.

Şehr (Ar.): Ay.

Şehryār (Far.): Hükümdar, pâdişah.

Şeh-süvār (Far.): Çok usta binici.

Şeker (Far.): Şeker.

Şekvā (Ar.): Şikâyet, hoşnutsuzluk.

Şemīm (Ar.): Güzel koku.

Şemse (Ar.): 1. Güneş şeklinde yapılan işleme. 2. Yazma kitapların başına yapılan süs. 3. Cildin orta kısmında bulunan beyzî süsleme.

Şemsetü'l-ķılāde (Ar.): Güneş şeklinde gerdanlık.

Şemşīr (Far.): Kılıç.

Şeref (Ar.): Büyüklük, ululuk.

Şeref-baḫş (Ar.-Far): Şeref veren, şereflendiren.

Şerer (Ar.): Kıvılcımlar.

Şerīʿat (Ar.): 1. Açık, doğru ve düz yol. 2. Herkesin uyması için konan her çeşit kural, kānun, yasa, düzen ve nizam.

Şerīf (Ar.): 1. Şerefli, kutsal, mübârek. 2. Soyu temiz ve şerefli olan, asil kimse.

Şerm (Far.): Utanma.

Şerm-āver (Far.): Utanç verici.

Şerm-sār (Far.): Utangaç.

Şeṭāret (Ar.): Neşe, sevinç, şenlik.

Şevende (Far.): Var olan, giden.

Şevḳ (Ar.): Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Şevk (Ar.): Diken.

Şeydā (Far.): Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup.

Şeyḫ (Ar.): 1. Yaşlı adam, ihtiyar. 2. Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse.

Şīfte (Far.): Aşırı derecede tutkun, aşkının şiddeti şuûruna dokunmuş kimse, müptelâ, dîvâne.

Şihāb (Ar.): Kıvılcım, akan yıldız.

Şiken (Far.): Büklüm, kıvrım.

Şimāl (Ar.): Dört ana yönden biri, yüzünü doğuya dönen kimsenin sol tarafına düşen cihet, kuzey.

Şikeste (Far.): 1. Kırık, kırılmış. 2. Mağlûp olmuş, bozulmuş, hezîmete uğramış.

Şimşād (Far.): Şimşir ağacı.

Şinā (Far.): Suda yüzme.

-Şinās (Far.): Bilen, tanıyan, anlayan.

Şinīde (Far.): İşitilmiş, duyulmuş.

Şiʿr (Ar.): Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve âhenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyla verilen edebî eser.

Şirā (Ar.): 1.Satın alma, satın alınma. 2. Yelken.

Şirk (Ar.): Allah'a eş ve ortak koşma, ortak isnat etme.

Şitāb (Far.): Çabukluk, acele.

Şitevī (Ar.): Kışla ilgili, kışa ait.

Şīven (Far.): Matem, yas, sızlanma, feryar.

Şuʿarā (Ar.): Şâirler.

Şubān (Far.): Çoban kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

Şūḫ (Far.): 1. Serbest ve neşeli tavırlı, işveli, cilveli (kadın). 2. Neşeli, canlı, hareketli, şen, kıvrak.

Şūm (Far.): Şom, kötü.

Şumār (Far.): Hesap, sayı.

Şūrā (Ar.): Bir konuyu görüşmek için yapılan toplantı.

Şūre (Far.): Çorak, verimsiz toprak, tuzlu.

Şūrīde (Far.): Sermayesi olan.

Şūriş (Far.): Karışıklık, kargaşalık.

Şuʿūr (Ar.): 1. İnsanın kendini bilmesi ve içinde yaşadığı zamandan ve mekândan haberdar olabilmesi melekesi, bilinç. 2. Anlayış, kavrayış, idrak.

Şübbāk (Ar.): Ağlar, tuzaklar, şebekeler.

Şübhe (Ar.): Bir hususla ilgili gerçek veya doğrunun ne olduğuna kesin biçimde karar verememe durumu, bu kararsızlıktan doğan ve tam bir hüküm vermeyi engelleyen tereddüt, kuşku, şek.

Şüfeʿā (Ar.): Şefâat edenler, şefâatçılar.

Şükr (Ar.): Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

Şüküfte (Far.): Açılmış.

T/Ṭ

Taʿab (Ar.): 1. Yorgunluk. 2. Sıkıntı, zahmet.

Taʿaddüd (Ar.): Birden çok olma, çoğalma, sayısı artma.

Taʿammuḳ (Ar.): 1. Derinleşme. 2. Bir konuda derine inme.

Ṭāʿāt (Ar.): Tâatlar, ibadetler.

Tāb (Far.): Güç, kuvvet, tâkat.

Tābān (Far.): Işıklı, parlak.

Ṭabīʿat (Ar.): 1. Tabîat, yaratılış, huy, âdet, mizaç. 2. Kâinat.

Taʿbīr (Ar.): 1. İfâde, anlatma. 2. Bir manası olan söz.

Tābiş (Far.): Parlayan, parıldayan.

Taġlīṭ (Ar.): Hata ile itham etme.

Taḥaddī (Ar.): Meydan okuma.

Taḥarrük (Ar.): Hareket etme, kımıldama.

Taḫmīn (Ar.): 1. Yaklaşık olarak, aşağı yukarı değerlendirme. 2. Sezgilere ve bâzı belirtilere göre olacak bir şeyi önceden kestirme ve buna göre verilen hüküm.

Taḥrīr (Ar.): Yazı yazma, kitâbet.

Taḥṣīl (Ar.): 1. Toplama, alma. 2. İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

Taḫte (Far.): Yağmalanmış, talanlanmış.

Taḫtgāh (Far.): Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

Taḫvīf (Ar.): Korkutma, ürkütme.

Ṭāḳ (Ar.): Bina kemeri/ yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü/ kubbe, künbet.

Taḳrīr (Ar.): 1.Yerleştirme, yerleştirilme. 2. Sağlamlaştırma, sağlamlaştırılma. 3. Anlatma, anlatış.

Taḳrīż (Ar.): 1. Bir eseri hakkında bir yazı yazarak övme. 2. Ödünç verme.

Talh (Far.): Acı.

Tamām (Ar.): Bütünlüğünü bozacak bir eksiği olmayan şey, bütün.

Ta'ne (Ar.): Sövme, zemmetme, çekiştirme, yerme.

Ṭannāz (Ar.): Herkesle eğlenen, alay eden, alaycı kimse.

Tanẓīm (Ar.): 1. Sıraya koyma, sıralama, dizme. 2. Düzenleme, nizâma koyma.

Tār (Far.): 1. Karanlık 2. tel, saç teli.

Ṭarab (Ar.): Sevinçlik, şenlik.

Ṭarabnāk (Ar.-Far.): Sevinçli, coşkulu.

Ṭārem (Far.): Kubbe, künbet.

Ṭarf (Ar.): Bakış/ göz ucu.

Ṭarḥ (Ar.): Atma, bırakma.

Tār-ı zülf (Far.): Saç teli.

Tārīk (Far.): Karanlık.

Ṭarrār (Ar.): Yan kesici, dolandırıcı.

Ta'şīr (Ar.): Onda birini alma, onda biri alınma.

Taṣvīr (Ar.): 1. Resmini yapma. 2. Resim, figür, portre. 3. Yazıyla tarif etme.

Ṭavāyif (Ar.): Topluluklar, bölükler, fırkalar, tâifeler.

Ṭāyir (Ar.): 1. Uçan, uçucu. 2. Kuş.

Taẓallüm (Ar.): Sızlanma, yanıp yakılma.

Tāziyāne (Far.): 1. Kırbaç, kamçı. 2. Sebep, vasıta.

Teʿāḳub (Ar.): Birbirini tâkip etme, birbiri ardınca olma.

Teb (Far.): Harâret.

Tebaḥḥur (Ar.): 1. Bir şeyin içine dalma, çok derinine gitme. 2. Bir ilimde derin ihtisas sâhibi olma, uzman olma.

Tebāhī (Far.): Yokluk, harap olma, mahvolma.

Tebḫāle (Far.): Harâretten dudakta meydana gelen kabartı, uçuk.

Teʿbīd (Ar.): Ebedileştirme, sonsuzlaştırma.

Ṭabīp (Ar.) : Hekim, doktor.

Tecerrüd (Ar.): 1. Soyunma, çıplak olma. 2. Uzaklaşmış olma, uzaklaşma, soyutlanma.

Tecessüm (Ar.): Cisim ve vücut peydâ etme, hacimli ve vücutlu olarak aslı gibi görünme.

Tedārük (Ar.): Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme.

Tefāḫur (Ar.): Övünme.

Tefārīḳ (Ar.): Kıymeti az olan ufak tefek şeyler, küçük hediyelik eşyâ.

Tefennünāt (Ar.): 1. Değişmeler. 2. Birçok şeyler öğrenmeler. 3. Sözü türlü türlü söylemeler.

Tefevvüh (Ar.): Söyleme, telaffuz etme, ağza alma.

Tefevvuḳ (Ar.): Üstün olma.

Tefrīṭ (Ar.): Gereğinden daha aşağıda olma durumu.

Tefsīr (Ar.): 1. Yorumlama, yorum. 2. Kur'ân-ı Kerîm'in âyet veya sûrelerini açıklama.

Teġāfül (Ar.): Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme, bilmiyor görünme, kendini gâfil gösterme.

Teḫallüf (Ar.): Değişme, uygunsuzluk.

Tehī-dest (Far.): Fakirlik, züğürtlük.

Tehiyye (Ar.): 1. Selâm. 2. Selâm verme. 3. Hayır duâ etme.

Tekellüm (Ar.): Söyleme, konuşma.

Tekye (Ar.): Dayanma, güvenme, îtimat etme.

Temāşā (Ar.): Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

Temennī (Ar.): Dileme, dilek, istek.

Temkīn (Ar.): 1. Ağırbaşlılık 2. İhtiyât, tedbir.

Tenhā (Far.): Yalnız, ıssız, boş.

Teraḥḥum (Ar.): Merhamet etme, acıma.

Terakkī (Ar.): Yükselme, yukarı kalkma

Terāzū (Far.): Terâzi.

Tersān (Far.): Korkan, korkak.

Tesḫīr (Ar.): Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

Tesliyet (Ar.): Tesellî verme, avutma.

Teşebbüş (Far.): Bir işi yapmaya davranma, girişme, girişim.

Teşne-gān (Far.): Susamışlar.

Tevakkuʿ (Ar.): Bekleme, umma, ümit etme.

Tevbīḫ (Ar.): Azarlama, paylama.

Tev-emān (Ar.): İkizler.

Tevessül (Ar.): 1. Bir şeyi vesîle kılma, aracı kabul etme. 2. Sarılma, baş vurma.

Tevfīḳ (Ar.): Uygun duruma getirme, uydurma.

Tevsen (Far.): Serkeş, dik başlı at.

Teyakkuẓ (Ar.): 1. Uykudan uyanma. 2. Gözünü açma, gafletten kurtulma, uyanıklık.

Teẕelzül (Ar.): Sarsılma, sallanma.

Tezvīr (Ar.): Yalan söyleme; yalan, dolan.

Ṭıfl (Ar.): 1. Küçük çocuk. 2. Toy, tecrübesiz kimse.

Ṭıynet (Ar.): Yaradılış, mîzaç.

Ticāret (Ar.): Kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alışveriş.

Ticāretgâh (Ar.-Far.): Ticaret yapılan yer, ticârethane.

Tīr (Far.): Ok.

Tīre (Far.): Bulanık, kara, karanlık.

Tīşe (Far.): Balta, nacak, keser.

Toz (Tür.): Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Töhmet (Ar.): Kesin olarak ispat edilmediği halde birine suç yükleme, suçlama, suçlanma.

Ṭūb (Ar.): Tuğla, kiremit.

Tūde (Far.): Yığın, küme.

Ṭulūʿ (Ar.): Meydana çıkma, doğma.

Turāb (Ar.): Toprak.

Ṭurra (Ar.): 1. Alna düşen saç. 2. Kıvırcık saç lülesi.

Tütiyā (Ar.): Kadınların gözlerine çektikleri sürme.

Tünd (Far): Sert, şiddetli.

Türktāz (Far.): Koşma, cevelân etme.

U/ʿU

ʿUcb (Ar.): Kendini beğenme, kendini büyük görme, kibir, gurur.

Uḫrā (Ar.): Başka, diğer, âhar.

ʿUḳalā (Ar.): 1. Akıllılık, bilgiçlik taslayan kimse. 2. Akıllı kimseler, akıllılar.

ʿUḳbā (Ar.): Öbür dünya, âhiret.

ʿUlemā (Ar.): Âlimler, bilginler.

ʿUluvv (Ar.): Yükseklik, büyüklük, yücelik.

Umerā (Ar.): Emirler, beyler, sancak beyleri.

ʿUmūm (Ar.): 1. Genel olma, umûmî olma, genellik, umûmiyet. 2. Hep, bütün.

ʿUmūmen (Ar.): Bütün, hep; herkese olduğu gibi, genel olarak.

Ü

Ülfet (Ar.): 1. Alışma, kaynaşma, ünsiyet. 2. Uygun kimselerle güzel bir şekilde görüşüp konuşma, birlikte bulunup ahbaplık etme, ihtilât.

Ümmet (Ar.): Bir peygambere îman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk.

Ümmîd/ ümîd (Far.): Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

V

Vābeste (Far.): -e bağlı.

Vaʿd (Ar.): Söz verme, üstüne alma, taahhüt etme.

Vaḥdet (Ar.): Birlik, bütünlük, yekparelik.

Vaḥîd (Ar.): 1. Tek, yalnız. 2. Benzeri olmayan, emsalsiz.

Vaḥy (Ar.): Bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine

bildirilmesi ve bu yolla gelen ilâhî haber.

Vaḳʿa (Ar.): Olup geçen şey, hâdise, olay.

Vaḳʿa-nüvîsān (Ar.-Far.): Vak'alarıı hâdiseleri yazan resmî tarihçiler.

Vāḳıʿ (Ar.): Vuku bulan, meydana gelen, zuhur eden.

Vaḳt (Ar.): Zaman.

Vālā (Far.): Yüksek, yüce.

Vāle (Far.): 1. Ilgım salgım. 2. Serap. 3. Bir çeşit ipek kumaş. 4. Nāle.

Vaṣf (Ar.): Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik.

Vāṯıḳ (Ar.): Güvenen, inanan.

Vaṣl (Ar.): 1. Ulaşma, birleşme. 2. Sevdiğine kavuşma, vuslat.

Vāṣıṭa (Ar.): 1. Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, kullanılan nesne, âlet. 2. İki şey arasında bağ durumunda olan, onları birleştiren, maksada erişmeyi sağlayan şey.

Vaṣl (Ar.): Ulaşma, birleşme.

Vāye (Far.): Nasip, kısmet.

Vażʿ (Ar.): Koyma, konulma.

Vaʿẓ (Ar.): İbâdet yerlerinde yetkili ve görevli bir kimse tarafından yapılan dînî konuşma.

Vāżıḥ (Ar.): Şüphe bırakmayacak şekilde açık olan, açık seçik, apaçık, âşikâr.

Vefā (Ar.): Sözünde durma, verilen sözü yerine getirme.

Vefḳ (Ar.): Uyma, uygun gelme.

Vehle (Ar.): 1. Dakika, an, lahza. 2. İrkilme, ürkme.

Velîk (Ar.-Far.): Lâkin, ama, fakat, velâkin.

Verā (Ar.): Bütün yaratılmış olanlar, âlem, kâinat.

Verd (Ar.): 1. Doru at. 2. Gül.

Vesîle (Ar.): 1. Sebep, bahâne. 2. Fırsat, elverişli durum.

Vezân (Far.): Esici, esen.

Vilādet (Ar.): Dünyâya gelme, doğma, doğum, doğuş.

Vird (Far.): Öğrenci, mürit.

Viṣāl (Ar.): Sevdiğine kavuşma, vuslat.

Vuḳūʿ (Ar.): Olma, meydana gelme, husûle gelme.

Vücūd (Ar.): 1. Var olma, bulunma. 2. İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

Vüzerā (Ar.): Vezirler, bakanlar.

Y

Yaḫ-pāre (Far.): Buz parçası.

Yāḫūd (Far.): 1. Veyâ; isterseniz. 2. İyisi, daha doğrusu.

Yāḳut (Ar.): Yakut, değerli süs taşı.

Yasavul (Moğ.-Tür.): Vaktiyle yol muhafazasında görevli çavuş.

Yed (Ar.): 1. El. 2. Güç, kudret.

Yekke-tāz (Far.): Tek başına saldıran savaşçı.

Yeksan (Far.): Aynı seviyede, düz.

Yektā (Far.): Tek, eşsiz, benzersiz.

Yem/ Yemm (Ar.): Deniz.

Yemīn (Ar.): 1. Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şâhit tutarak verilen söz, ant, kasem. 2. Sağ taraf, sağ.

Yerā'a (Ar.): Kamış kalem.

Ye's (Ar.): 1. Şiddetli üzüntü, keder. 2. Ümitsizlik.

Yezdān (Far.): Allah.

Yıldız (Tür.): Işıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri.

Yol (Tür.): Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Yolcı (Tür.): Yolculuk eden kimse.

Z/Ẕ/Ẓ/Ż

-Zā (Far.): -doğuran.

Zād (Ar.): Azık, yiyecek, rızık.

Ẓalām (Ar.): Karanlık.

Ẕamān (Ar.): Kefil olma, kefâlet.

Zānū-zen (Far.): Diz çökmüş.

-Zāy (Far.): (Bkz.: zā).

Żayf (Ar.): Misâfir, konuk.

Zebān (Far.): 1. Dil. 2. Lisan, konuşma.

Ẕebīḥ (Ar.): Kesilmiş kurban.

Zeḫārif (Ar.): Altınlar, sahte zînetler, yalancı süsler.

Zehrābe (Far.): Zehirli su.

Zehre (Ar.): Çiçek.

Ẕekkan (Far.): Yüzün alt ucu, çene.

Zell (Ar.): Kayma, ayağı sürçme.

Ẕelūl (Ar.): Yumuşak başlı, serkeş olmayan, uysal.

Zemīn (Far.): 1. Yer, mahal. 2. Taban, döşeme, toprak sathı.

Zemzeme (Far.): Nağmeli ses, nağme, ezgi.

Zemzeme-ārā (Far.): Nağme ile süsleyen.

Zemzeme-pīrā (Far.): Şarkı söyleyen.

Ẕenb (Ar.): Günah, suç.

Zenbīl (Far.): Hasır.

Zer (Far.): Altın.

Zer-baf (Far.): Sırma dokuyan.

Zer-beft (Far.): Sırmalı kumaş.

Zerger (Far.): Kuyumcu.

Zerḳ (Ar.): İkiyüzlülük, riyâ, hîle.

Zerrīn (Far.): 1. Altından yapılmış, altın 2. Altın gibi sarı 3. Parlak.

Ẕevḳ-yāb (Ar.-Far.): Zevk alan.

Zevraḳ (Ar.): Kayık.

Ẕeyl (Ar.): Bir yazıya yapılan ekleme, ek.

Ẓıll (Ar.): 1. Gölge. 2. Himâye, sâhip çıkma.

Zīb (Far.): Süs, bezek.

Ẕikr (Ar.): Sözünü etme, ismini söyleme, anma.

Zīn (Far.): Eyer.

Zīr (Far.): 1. Alt, alt taraf, aşağı taraf. 2. Altta, aşağıda olan.

Zīver (Far.): Süs, ziynet.

Żiyā (Ar.): Işık.

Ziyād (Ar.): Fazlalık, çokluk.

Żiyāfet (Ar.): Misâfir dâvet edip özenli biçimde ağırlama, yedirip içirme, şölen.

Zuḥal (Ar.): Satürn.

Ẓuhūr (Ar.): 1. Meydana çıkma, baş gösterme, görünme. 2. İlâhî sıfat ve isimlerin bir sûrete bürünüp ortaya çıkması, varlık sûretinde görünmesi.

Zuʿm (Ar.): Zan, bâtıl zan, boş inanç.

Zücāc (Ar.): Sırça, cam şişe.

Zülf (Far.): Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

III. 2. ÖZEL İSİMLER, YERLER VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ[1053]

A/Ā/ʿA/ʿĀ

Āb-ı Ḥayāt: İçeni ölümsüzlüğe kavuşturduğuna inanılan efsanevî su. Ölmezlik suyu, damlaları sonsuz hayat bağışlayan tatlı ve lezzetli su, bengisu. 163/5, 234/3.

ʿAcem: *Araplar'ın Arap olmayanlara ve özellikle İranlılar'a verdikleri isim.* "Açık seçik konuşmak" anlamına gelen "Arab" kelimesinin karşıtıdır. "Fasih konuşamayan kimse" manasında kullanılsa da zamanla Arap olmayanlara verilen bir isim halini almıştır. 102/2, 157/5.

ʿĀd: *Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen eski bir Arap kavmi.* Kendilerine Hud Peygamber'in gönderildiği bu kavim tarihte çeşitli zenginlikleriyle meşhurdur. Azgınlıkları sebebiyle Allâh

[1053] İtalik dizilen açıklamalar İSAM tarafından yayınlanan İslâm Ansiklopedisi'nin adı geçen maddesinden alıntıdır.

tarafından gönderilen şiddetli rüzgarlarca helak edilmişlerdir. **503/3.**

Āl: *Meşhur bir kimsenin soyuna, kabilesine, hânedanına veya temsil ettiği fikirlere bağlı zümreler için kullanılan bir terim. İslam tarihinde ilk defa Hz. Peygamber'in yakın çevresi için kullanılmıştır.* **240/3.**

Āmid: İslâmî dönemde Diyarbakır'a verilmiş olan isim. XVII. yüzyıla kadar kullanılmış, daha sonra "Kara Âmid" ve "Diyâr-ı Bekr", "Diyâr Bekr" adları kullanılmaya başlanmıştır. **96/5, 573/5, 588/15, 589/12, 591/10,27.**

ʿAmr Bin ʿĀs: *Meşhur sahâbî, Mısır fâtihi ve devlet adamı.* Hz. Ömer'in halifeliği zamanında Mısır'ın fethinde büyük rol oynamış, daha sonra Mısır'a vali tayin edilmiştir. Siyâsî ve askerî başarıları sebebiyle müslüman olmadan önce de, olduktan sonra da ön planda olmuş bir şahsiyettir. **7/27.**

ʿAnḳā: Kafdağında yaşadığı varsayılan tüyleri renkli, insana benzer, asla yere konmayıp dâimâ yükseklerde uçan, kendisinde otuz kuştan alâmetler bulunduran, gerçekte var olmayan bir kuştur. **397/3, 540/3, 570/3, 576/5.**

Arisṭālīs: (Bkz: Arisṭo) 554/2.

Arisṭo: *Aristo, İslâm felsefesi üzerinde önemli etkileri olan İlkçağ Yunan filozofu.* Eflâtun'un öğrencisi ve meşhur İskender'in hocasıdır. Doğu edebiyatlarında akıl ve tedbire timsal olarak anılmıştır. **591/55.**

Āṣaf: (Bkz: İbn-i Berḫıyā) **7/38,**

Aṣḥāb: Hz. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler, sahâbe. **2/20, 240/3, 569/10.**

B

Bārī: "Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran, yaratan" anlamında Esmâ-i Hüsnâdan'dır. **104/5**

Bāyezīd (-i Bistāmī): *Ebû Yezîd Tayfûr b. Îsâ b. Sürûşân.* İlk büyük mutasavvıflardan olan Bâyezîd'in asıl adı Tayfur'dur. Pîr-i Bistâm, Sultânü'l-ârifîn ve Bâyezîd gibi isimlerle meşhur olmuştur. Horasan'ın Bistâm kasabasında doğmuş, dokuzuncu yüzyılda yaşamış âlim zât. **96/5**

Bedaḫşān: Kuzeydoğu Afganistan'da dağlık bir bölge. Eski zamanlardan beri

topraklarından "Bedahş" isminde yakut madeni çıkarılır. Bölgenin adının da bu kelimeden geldiği sanılmaktadır. Edebiyatta da kırmızı bir yakut cinsi olan la'l taşı ile birlikte anılır. **216/5, 245/3 (245/3).**

Berehmen: Hintliler arasında yayılmış olan Brahma dîninin râhiplerine denildiği gibi, Mecûsî din adamlarına da bu ad verilir. Daha sonra soyu sopu belli olan kişizadeye ve akıllı, tecrübeli, otoriter kişilere lakap olmak üzere kullanılmıştır. Kelimenin "Berhemen" şekli de kullanılmıştır. **289/4, 387/2, (288/6).**

Bermekî (Ar.): Harun Reşid zamanında vezirlik eden bir Türk ailenin Hâlid, Yahyâ, Ca'fer, Fâzıl adında dört oğlunun soyadı. Başta vezirlik olmak üzere çeşitli devlet makamlarında bulunmuşlardır. Cömertlikleri ile meşhurdurlar. Dedelerinin adı "Bermek" olduğu için bu sülale "Bermekîler" diye anılmıştır. **7/39**.

Beyt-i Ma'mūr: *Semada, içinde meleklerin ibadette bulunduğu rivayet edilen mâbed.* Yedinci kat gökte Firdevs cennetinde Kâ'be'nin tam üstünde kalan ve Kâ'be'ye benzeyen, meleklerin tavaf ettikleri kıblesi. (Ayrıca bkz: Kur'ân-ı Kerîm 52/4) **540/35**

Beytü'l-ḥazan: Hüzünler evi. "Beyt-i ahzân", "Beyt-i Hazen", "Beytü'l-hüzn", veya "Külbe-yi ahzân" şeklinde de kullanılır. Yakûb peygamber, oğlu Yûsuf'u kaybettikten sonra yıllarca ağlamış ve ızdırab çekmiştir. İşte Hz. Yakûb'un hüzün ve ızdırap içinde yaşadığı bu evine Beytü'l-hazen denilmiştir. **288/2, 354/1, 469/4, 591/14,20.**

Bihzād: Büyük bir Türk minyatür ressamıdır. Herat'ta yaşamış, Hüseyin Baykara ve Ali Şir Nevaî'den teşvik görmüştür. Eserleri hâlâ müzeleri süslemektedir. Çok taklit edilmiştir. Behzâd şeklinde de kullanılır. **430/3, 554/V.**

Bîsütūn: Şîrîn'in emriyle Ferhat'ın deldiği dağ. Bugün Bağdat-Hemedan arasında Kirman Şâh'ın 30 km. kadar doğusunda kalır. Dik, kayalık ve sarp bir dağdır. Edebiyatta daha çok Ferhat ile Şîrîn kıssasından dolayı anılır. Hikâyeye göre Ferhat Şîrîn'e âşıktır. Şîrîn, aşkının ispatı için Ferhat'dan bir

dağı delmesini ister. Böylece bu dağın içinden geçen kanal vasıtasıyla Şîrîn taze süt içebilecektir. Ferhat bir mühendistir. Kazmasını vurup dağı deler. İşte bu dağ Bîsütûn'dur. Hikâyenin varyantlarında olay değişebilmektedir. Bîsütûn daha çok Ferhat, külünk (kazma) gibi bu hikâyeyle ilgili kelimelerle kullanılır. Ayrıca dağın direksiz oluşu, dayanağının olmayışı dolayısıyla da aşılması zor engel olarak gösterilir. Kelimenin Bisütûn şekline de rastlanır. **359/5, 405/2.**

Buḫārī: *Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî.* Kur'ân-ı Kerîm'den sonra en güvenilir kitap kabul edilen *el-Câmi'u's-sahîh* adlı hadîs eseriyle tanınmış büyük muhaddis. **5/122**

Burāḳ: *Mi'rac gecesinde Hz. Peygamber'i taşıdığı rivayet edilen binek.* Renginin güzelliği ve alımlılığı, yıldırım gibi hareket etmesi başlıca özelliklerindendir.

5/74,80,88,102,116,125, 568/24.

Büzürc (-i Mihr): *Kûfeli râvi, dil ve edebiyat âlimi.* **7/32**

C

Cebrāyil: (Bkz.: Rūḥu'l-Emīn) İlâhî emirleri meleklere ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleği. **5/69.**

Cem: (Bkz.: Cemşīd) Klâsik Fars ve Türk edebiyatlarında çokça anılan efsanevî İran hükümdarlarından biri. **4/61, 7/7, 8/4, 51/2, 78/3, 94/3, 120/1, 167/4, 216/5, 367/3, 373/4, 396/1, 429/1, 436/3, 441/5, 483/2, 493/2, 522/6, 541/2, 562/IV, (7/7, 70/1, 414/3).**

Cemşīd: (Bkz: Cem) **18/1, 87/1, 159/1, 221/2, 252/2, 311/1, 346/5.**

Cibrīl: (Bkz: Cebrāyil, Rūḥu'l-Emīn) **3/17, 5/82,86,100,123, 21/1, 299/5, 310/5, 324/1, 360/1, 416/3.**

D

Dārā: Şehnâme'nin ünlü kahramanlarından. Keyâniyan sülalesinin dokuzuncu ve sonuncu padişahı. **367/3, 367/3, 375/3, 591/29.**

Dārü's-selām: Selâmet yurdu. Bağdat şehri hakkında eskiden bu tabir kullanılırdı. İlk defa Abbâsî halifesi

Mensûr tarafından Bağdat'a bu isim verilmiştir. 540/39.

Dāver: En âdil ve insaflı olan, Cenâb-ı Hak, Allâh (cc). **540/14.**

Derbend: Dağıstan'da Hazar denizinin kuzeybatı sahilinde tarihî bir şehir ve liman. **591/2,3.**

Deylem: *İran'ın kuzeyinde Gîlân eyaletinin bir bölümünü teşkil eden, Hazar deniziyle Kazvin arasındaki dağlık bölgenin ve bu bölgede yaşayan kavmin adı.* **515/8.**

Dîvân-ı İshaḳ: Lâle Devri şâirlerinden Şeyhülislâm İshak Efendi'nin kaleme aldığı Dîvân'ı. **6/67.**

E

Ebā Sufyān: *Hz. Peygamber'in amcasının oğlu, şâir sahâbî.* **6/27.**

Eflāṭūn: (Bkz.: Felāṭūn) M.Ö. 430-348 yılları arasında yaşamış, Sokrat'ın öğrencisi, Aristo'nun hocası olan ve İslâm felsefesi üzerinde önemli etkilere sahip İlkçağ Yunan filozofu. **6/32.**

Ehremen: Ehrimen, Mecûsîlerin inanç sistemlerinde kötülük ve şer tanrısı olan ilâh. Dîvân şiirinde bazen şeytan, bazen dev, bazen de ifrit veya cin anlamlarında, kötülük sembolü olarak kullanılır. **115/3, 564/I.**

Elest: Allâh'la yaratılışları sırasında insanlar arasında yapıldığı kabul edilen sözleşme için kullanılan bir tâbir ve bu tâbirin geçtiği meclis. **232/5, 322/4, 434/4, 441/2, 442/1.**

El-Fettāḥ: "Kapalı şeyleri, lütuf ve rahmet kapılarını açan" anlamında Esmâ-i Hüsnâ'dandır. **6/66, 195/4.**

El-Kerīm: "Vâdini yerine getiren, çok verici, lütuf ve ihsânı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen" anlamında Esmâ-i Hüsnâ'dandır. 195/4, 549/2

Ene'l-Ḥaḳ: Hallac-ı Mansur'a isnad edilen ve 'Ben Hakk'ım' manasına gelen meşhur söz. **540/39.**

Enverī: XVII. Asrın sonlarında yaşamıştır. Şâir, hattat ve musikîşinâstır. "Hocazâde" ve "Karakız" namlarıyla anılmıştır. **9/5.**

Erjeng: Maniheizm adı verilen dinin kurucusu Mani'nin, dünya görüşlerini resimlerle anlatan en ünlü eseridir. **496/7, 554/V.**

Er-Rezzāḳ: "Mahlûkâtına maddî ve mânevî her türlü rızkı bol bol ihsan eden" anlamında Esmâ-i Hüsnâ'dandır. **6/66.**

Eyyūb: İsrailoğullarından olup, İshak Peygamberin torunudur. Çok varlıklı ve geniş bir aileye sahipken zamanla varlığını yitirmiş, çocuklarını kaybetmiştir. **282/2, 412/3**

F

Felāṭūn: (Bkz: Eflâtun.)**17/2, 398/4.**

Ferāsiyāb: İran millî destanında İran düşmanı olarak gösterilen Turan hükümdarı. **305/3.**

Ferhād: Divan edebiyatı ile Türk halk edebiyatında meşhur bir aşk hikâyesi olan "Ferhâd ile Şîrîn"in kahramanı. Ferhâd mimar ve mühendistir. İran padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşık olur. Şîrîn ondan Bîsütûn dağını delmesini ister. Divan şiirinde sevgilisine kavuşmak için mücadele veren âşığı sembolize eder. **76/3, 82/5, 88/5, 249/7, 295/3, 359/5, 403/3, 405/2, 543/III.**

G/Ġ

Gülistān: Sa'dî-i Şîrâzî'nin (ö. 691/1292) ünlü Farsça eseri. **236/1.**

Gül ü Mül: Fasih Ahmed Dede(?-1699)'nin "Münâzara-yı Gül ü Mül" isimli eseridir. Eser zâhidi temsil eden Gül ile Allâh aşkını simgeleyen Mül arasında geçen hitaplardan oluşur. **475/3, 626/7.**

H/Ḥ/Ḫ

Ḥadīṣ: *Hz. Peygamber'in sözlerini, fiillerini ve tasviplerini ifade eden terim; hadisleri tespit, nakil ve anlamaya yönelik ilim.* **2/15, 5/7.**

Ḥaḳ: Allâh'ın isimlerinden biridir. "Bizzat ve sürekli olarak var olan, gerçekliği mevcut bulunan, varlığı ve ulûhiyyeti fiilen tahakkuk eden" anlamındadır. 2/5, 4/57, **5/45,103,141, 6/8, 30/5, 59/ 3, 299/3, 442/2, 461/4, 495/4, 524/8, 540/39, 542/VII/3, 549/VI, 568/24, 573/4, 591/11,20, 593/1.**

Ḫākānī: (ö.1015/1606) Türk edebiyatında türünün ilk ve önemli örneği olan Hilye adlı eseriyle tanınan divan şâiridir. **7/44.**

Ḥaleb: (Bkz.: Şehbā) Kuzey Suriye'nin en önemli şehridir. **41/1.**

Ḥannān: "Çok merhametli, çok acıyan" anlamında Allâh'ın sıfatlarındandır. **463/4.**

Hārūt: (Bkz.: Mārūt) Kur'ân-ı Kerîm'de adları geçen ve insanlara sihir öğrettiklerine inanılan iki melekten biri. **497/1, 504/3.**

Ḫayr-ı verā: Mahlûkların en hayırlısı olan anlamına gelir. Hz. Muhammed için kullanılır. **5/122**

Ḫızır: Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi. **2/5, 40/5, 159/2, 364/3, 439/3.**

Ḥicāz: Arabistan yarımadasında Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan ve Haremeyn ile mîkat yerlerini içine alan coğrafî bölge. **2/12, 568/9, 575/6, 581/2.**

Ḫoten: Doğu Türkistan'ın güneyinde tarihî bir şehir ve bölge. **115/4, 460/1.**

Ḫudā: Allâh, Tanrı, Cenâbıhak. **2/11, 4/38,66, 5/1,46, 51,69,71,78,84,127,140, 6/1,61, 7/73, 55/1, 81/5, 92/1, 104/7, 115/2, 406/4, 503/1, 519/4, 534/2, 549/II,VII,XII, 558/3, 582/2, 590/15.**

Ḫusrev: *Kisrâ Enûşirvân I. Hüsrev b. Kubâd, Sâsânî hükümdarı (531-579).* Hüsrev ü Şîrîn adlı mesnevilerdeki erkek kahramanlardan biri. İran şahlarından birkaçı aynı adla anılırsa da içlerinden en meşhuru budur. **4/61, 6/4,44, 221/1, 240/5.**

Hümā: Doğu mitolojilerinde ve divan şiirinde üstün özellikleriyle yer alan efsanevî kuş. **5/38, 21/5, 108/5, 116/5, 142/5, 148/3, 226/5, 250/1 286/5, 327,3 397/3, 410/2, 424/3, 430/2, 526/5, 588/2.**

Ḥüseyin Bayḳara: Sanatçı yönüyle tanınan Timurlu hükümdarı (1470-1506). Ali Şîr Nevâyî ile yakın arkadaşlıkları olmuştur. Sanata ve şiire önem vermiş, şâirleri desteklemiştir. **6/60**

I/ʿI

ʿIrāḳ: Ortadoğu'da bir İslâm ülkesi. **512/6**

Işfahān: İran'ın dördüncü büyük şehri ve aynı adı taşıyan eyaletin merkezi. **4/13, 512/6.**

İ/ī/ʿī

İblîs: İnsana musallat olup onu saptırmaya çalışan ruhanî varlık. **540/14.**

İbni Berḫıyā (Âsaf bin Berahyâ): İslâmî kaynaklarda Hz. Süleyman'ın kâtibi veya veziri olduğu kaydedilen kişi. **6/29**

İbnü'ẕ-Ẕebîḥî: Boğazlananın oğlu. Hz. Muhammed. ("Zebîh" Hz.Muhammed'in babası Abdullâh'ın ve Hz. İsmâil'in lakabıdır.) **2/13.**

İncîl: Hz. Îsâ'ya verilen ilâhî kitabın Kur'an'daki adı. **21/1.**

ʿĪsā: (Bkz.: ʿĪsî) Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. Hz. Meryem'den babasız olarak doğmuştur. Ölüleri diriltme mucizesi vardır. **30/5, 41/2, 98/1, 112/4, 298/1, 301/2, 303/2, 310/5, 319/2, 338/2, 358/4, 373/5, 393/5, 589/4, 625.**

ʿĪsî: (Bkz.: ʿĪsā) **98/1, 310/5, 393/5.**

İskender: İslâm târihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan hükümdar, peygamber, İskender-i Zülkarneyn. Hayatı hakkında efsâne ve rivâyetler çok geniştir. **7/55.**

İskender (-i Seffāḥ): İslâm târihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. Aristo tarafından yetiştirilmiştir. Birçok beldeyi zabdetmiş, işret ve sefâhat düşkünü bir hükümdardır. **6/28, 7/7, 483/2.**

İslām: Son İlâhî Din. **4/34, 7/13, 160/4, 304/5, 541/23.**

İsrā: **1.** Hz. Peygamber'in mi'rac sırasında Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya intikalini ifade eden terim. **5/50,60. 2.** Kur'ân'ın on yedinci sûresidir. **5/72**

K/Ķ

Kaʿbe: İslâm inanışına göre yeryüzünde yapılan ilk mâbed, müslümanların kıblesi. **4/53, 30/4, 243/1, 289/3, 318/4, 341/5, 364/3, 366/3, 443/2, 463/4, 540/34, 541/5, 545/II, 588/6.**

Ḳāḍıyu'l-Ḥācāt: Bütün ihtiyaçları yerine getiren, Hâkim, Allâh (cc). **2/24**

Ḳadîr: "Her şeye gücü yeten, kuvvet ve kudretine hiçbir sınır olmayan" anlamında esmâ-i hüsnâdan, Allâh'ın en güzel isimlerindendir. **5/29**

Ḳāf: Klâsik kozmos anlayışlarında arzı çevrelediği kabul edilen efsanevî dağ. Yüksekliğin, uzaklığın, ihtişâmın ve

kâinatın sembolü olarak şiirlerde Ankâ ile birlikte anılır. **576/5.**

Ḳārūn: Zenginliğiyle tanınan, Hz. Mûsâ ve Hârûn'un şahsında Allâh'ın emirlerine karşı çıktığı için cezalandırılan kişi. **434/7.**

Ḳays: (*Kays b. el-Mülevvah b. Müzâhim el-Âmirî*) Leylâ ve Mecnûn adlı aşk hikâyesindeki erkek kahraman. **295/3, 352/2, 389/3.**

Ken'ān: Yakup peygamberin memleketi. Bugün Filistin'de Sayda, Sur dolayları ile Suriye'nin bir bölümünü içine alır. Nuh peygamberin torunlarından veya oğullarından olan "Ken'an" adına izâfeten bu ismi almıştır. "Mâh-ı Ken'an" (Yusuf peygamber) ve "Pîr-i Ken'an (Yakup peygamber) tamlamalarını kurar. Edebiyatta bu iki peygamber dolayısıyla anılır. **240/2, 246/6, 278/2, 349/3.**

Keşmîr: Hint alt kıtasının kuzeyinde coğrafî bir bölge. **492/2, 591/1.**

Kevŝer: Âhirette Hz. Muhammed'in ümmetiyle yanında buluşacağı bildirilen havuz ve nehir. **113/3, 140/4, 343/2, 457/1, 540/30.**

Keyānî: Milâttan önce 900-775 yılları arasında İran'da hüküm süren bir hânedan. **221/1.**

Ḳıpçaḳ: Batı Göktürk topluluklarından bir Türk kavmi. **505/6.**

Ḳıyāmet: Dünyanın bağlı olduğu kozmik sistemde meydana gelecek değişimin ardından ölülerin diriltilmesiyle başlayıp ebediyen devam edecek olan âlem. **5/31,43,88, 16/2, 170/3, 225/2, 251/3, 290/6, 303/1-5, 309/2, 393/4, 394/5, 452/2, 493/3, 548/II, 554/I,III, 578/6.**

Kiğı: Bingöl'de bir ilçe. **591/68.**

Kirāmen Kātibeyn: İnsanların söz ve davranışlarını kaydeden melekler. İnsanların sağında ve solunda olup, ayrılmazlar. **2/24.**

Ḳuds (Ḳudüs): Üç ilâhî dinde de önemli bir yere sahip olan ve kutsal sayılan şehir. **5/93,126.**

Kūh-ı Elburz: İran mitolojisindeki Kaf Dağı olduğu rivâyet edilen dağ. **578/4.**

Kūh-ken: Dağ kazan. Ferhâd Şîrîn için Bîsütûn dağını deldiği için bu lâkapla anılır. **76/3, 354/3.**

L

Laʿl: Klâsik Türk edebiyatında adından en fazla bahsedilen kırmızı ve kıymetli bir taş. 17/3, 59/5, 73/1, 84/3, 99/7, 100/3, 118/3, 120/1, 123/5, 124/3, 126/4, 130/2, 137/1, 145/5, 146/1, 147/3, 150/5, 151/4, 153/2, 155/5, 156/1, 159/2, 168/1, 169/2, 185/4, 191/3, 202/5, 214/1, 216/5, 226/1, 228/1, 232/2, 236/1,2, 245/3, 246/5, 287/1,3, 292/1, 300/1, 308/1,3, 310/5, 319/1, 338/2, 340/4, 344/2, 362/1, 372/5, 374/3, 375/4, 379/5, 381/7, 388/3, 389/2, 390/2, 393/5, 397/4, 398/1, 405/4, 410/3, 411/2, 412/1, 418/3, 428/4, 433/2, 438/1, 446/5, 459/2, 468/5, 469/3, 471/3,5, 484/2, 492/2, 497/1, 499/7, 502/2, 506/3,5, 509/5, 511/2,5, 519/1, 524/6, 530/1, 531/1, 533/2, 541/2, 542/V/2, 545/III, 544/V, 546/IV, 566/IV, 567/I, 571/10, 587/1, 590/8, 601, 607, (59/5, 218/1, 531/7).

Leylā: Doğu edebiyatlarında çok işlenmiş bir aşk hikâyesinin (Leylâ ile Mecnûn) kadın kahramanı. 100/6, 131/5, 178/3, 353/2, 524/2, 584/4

Livā-yı Ḥamd: Hz. Peygamber'in kıyamet gününde sahip olup, müminleri himayesi altına alacağı mânevî nitelikli sancak. 5/43.

M

Mānī: III. Yüzyılda Maniheizm adı verilen, Zerdüşizm, Hristiyanlık ve daha başka birçok dinin karışımı bir dinin kurucusu olmakla beraber, Divan şiirinde daha çok resim sanatındaki maharet ve şöhretiyle adı zikredilen ünlü bir din kurucusu ve ressam. 554/V.

Mārūt: (Bkz.: Hārūt) Kur'ân-ı Kerîm'de adları geçen ve insanlara sihir öğrettiklerine inanılan iki melekten biri. Hârût ile beraber anılır. 504/3.

Mecnūn: (Bkz: Ḳays.) 18/2, 57/5, 83/5, 131/5, 173/2, 178/3, 234/2, 249/7, 250/3, 281/1, 319/3, 338/1, 362/3, 367/4, 369/2, 379/3, 400/2, 409/5, 492/1, 524/2, 540/41, 541/6,15,17, 542/II/2, 543/III, 547/I, 550/III, 553/IV, 564/IV, 595/III,

Mekke: Kâbe'nin bulunduğu ve Hac ile Umre ibâdetinin îfâ edildiği kutsal şehir. 5/49.

Melek: Allâh'ın emirlerine tam itaat eden iyi nitelikteki ruhanî varlıklara

verilen ad. **4/64, 5/93,103, 44/2, 183/1, 591/6.**

Mennān: "Kullarına hadsiz hesapsız nîmetler veren, sınırsız iyilik ve ihsanda bulunan" anlamına gelen Allâh'ın sıfatlarındandır. **464/4.**

Meryem: Hz. Îsâ'nın annesi. **30/5, 78/2, 112/4, 300/3, 324/3, 373/5.**

Mescid-i Aḳṣā: En uzak mescid demektir. Mescid-i Aksâ, Kudüs'dedir. Beyt-i Makdis (Kutsal ev) ismiyle de anılan ve Mescid-i Haram'dan sonra yeryüzünde ilk yapılan mesciddir. (Buhârî, Enbiyâ 10, 40; Müslim, Mesâcid, 1-2) Mescid-i Aksâ müslümanların ilk kıblesi (Bakara 2/144), Hz. Muhammed (a.s.)'in İsra olayında geldiği (İsra 17/1), miracın başladığı, Hz. İsâ'ya kadar birçok peygamberin namaz kıldığı ve Allâh'tan vahiy aldığı bir mesciddir. **5/60,92, 228/3,**

Mescid-i Ḳuds: (Bkz: Mescizd-i Aḳṣā.) **5/93.**

Mesīḥ: Muhtelif dinlerde dünyanın sonuna doğru gelmesi beklenen kurtarıcının Yahudilik ve Hristiyanlık'taki adı. **41/1, 271/1-5, 273/2, 279/1, 285/1, 296/4, 300/1-5, 310/3, 370/5, 389/2,4, 404/5, 439/3, 554/V.**

Mışr: Büyük bir kesimi Afrika'da, küçük bir kesimi (Sînâ yarımadası) Asya'da yer alan ülke. **125/2, 436/4.**

Minā: Mekke yakınında bazı hac menâsikinin icra edildiği yer. **22/3.**

Mi'rāc: Hz. Peygamber'in mi'rac sırasında Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya intikalini ifade eden terim. **5/52,62,120.**

Mīr 'Alī Şīr: Klasik Çağatay edebiyatının tesirleri Osmanlı edebiyatı sahasında da devam etmiş en büyük şairi; devlet adamı. 1441 yılında Herat'da doğmuş olan Alî Şîr Nevâ'î, Devrin hükümdarları olan Bâbür Han ve bilhassa Hüseyin Baykara ile yakın ilişkileri olmuştur. Hüseyin Baykara'nın edebî meclislerinde yer almış, emri altında siyâsî görevler üstlenmiş ve Onun dostu olmuştur. Türkçe, Arapça ve Farsça'ya hâkim olan Alî Şîr Nevâ'î velûd bir şâir ve nâsirdir. Eserleriyle Orta Asya Türk Dili ve Edebiyatının Gelişmesine büyük katkısı olmuştur. **591/55.**

Mirrīḫ: Merih, Mars gezegeni. **216/2.**

Mīzān: Mükelleflerin iman ve amellerinin kıyamet gününde değerlendirilmesini sağlayan şey anlamında Kur'an terimi. **5/117, 463/2, (240/2).**

Muṣāḥib Paşa: Sultan IV. Mehmed döneminin ünlü vezirlerindendir. **7/36.**

Müste'ān: Kendisinden yardım beklenen, istenen Allâh. **5/53.**

N

Namāz: İslâmın beş şartından biri. **5/99, 172/1, 190/3.**

Niẓāmü'l-Mülk: Büyük Selçuklu veziri, Ortaçağ İslâm dünyasının en başarılı devlet adamlarından, Ebû Alî Kıvâmüddîn (Gıyâsüddevle, Şemsülmille) Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî. Dönemin ünlü hocalarından dersler alan Ebû Alî, daha sonra yeni kurulmakta olan Selçuklu Devleti'nin hizmetine girerek Alp Arslan, Davut Bin Mikail ve Melikşah gibi hükümdarların baş vezirliğini yaptı. Bu görevleri süresince camii, kervansaray ile okul gibi birçok eser de yaptırdı. Ayrıca pek çok dile de çevrilen ünlü eser Siyasetname'yi yazdı. Nizamülmülk, 14 Ekim 1092 tarihinde Hasan Sabbah'ın kurucusu olduğu Haşhaşi (Suikastçi) tarikatının bir üyesi tarafından sırtından hançerlenerek öldürülmüştür. **591/55**

Nūḥ: Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber. **9/4, 33/1, 108/3, 166/4, 550/V.**

Nefs-i Emmāre: Nefsin mertebelerinden ilkidir. "Kötülüğe sevk eden nefis" demektir. **4/73, 571/3.**

ʿÖ

ʿÖrfî: XVI. Asır İran şâirlerindendir. Şiraz'da doğmuştur. Sebk-i Hindî ekolünün temsilcilerindendir. **7/44.**

R

Rab: Bütün mahlûkātı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Cenâbıhak, Allâh, Tanrı, Sâhip. **1/1, 2/7, 4/42, 5/45,70, 142/4, 309/1, 362/4, 540/32, 591/121.**

Rakḳa: Kuzey Suriye'de tarihî bir şehir. **591/21,31.**

Refref: Mi'rac gecesinde Hz. Peygamber'i taşıdığı kabul edilen binek. **5/124,130.**

Ruhā: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde günümüzde "Şanlıurfa" ismiyle bulunan şehrin geçmişteki adlarındandır. **22/10.**

Rūḥu'l-Emîn: (Bkz.: Cebrāyil) Kur'an'da Cebrâil hakkında kullanılan bir isim. (Bkz.: Kur'ân-ı Kerîm, Şuarâ 193.) **5/69.**

Rūz-ı Cezā: Kıyâmetten sonra insanların hesâba çekileceği gün. **5/54, 22/8, 294/3.**

Rüstem (-i Zāl): İran millî destanının en güçlü kahramanı. "İri yapılı, güçlü" anlamlarına gelmektedir. **112/5, 230/3.**

S/Ş/Ṣ

Seb'a-yı Mu'allaḳa: (El-Muallâkatu's-Seb'a'dan) (Yedi Askı) Arab Edebiyatı tarihinin altın çağı sayılan Câhiliyye devrinde meşhur Arab şâirlerinden yedisinin şiirlerine verilen isimdir. Câhiliyye devrinde Eşhuru'l-Hurum adı verilen dört haram ayda (Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb ayları) Arabistan'ın muhtelif yerlerinde panayırlar kurulur buralarda şâirler, edipler toplanarak aralarında müsabakalar tertip ederlerdi. Bu panayırlar arasında en meşhuru Mekke dolaylarında kurulan Ukâz panayırı (Suk-ı Ukâz) olup Arapların en meşhur edip ve şâirleri burada toplanırlardı. İşte bu panayırda yapılan şiir müsabakalarında derece alan şiirler Kâ'be'nin duvarlarına asılarak ilân edilirdi ki bu asma işine izafetle asılan şiirlere Muallâka; en meşhurları olduğu için de "el-Muallakatu's-Seb'a" adı verilmiştir. Şiirlerine izafetle bunları söyleyenlere de Muallâka Şâirleri denilmiş olup bazıları bunların sayısının yedi olduğunu söylerken, bazıları üç kişi daha ekleyerek sayılarını ona çıkarırlar. **4/2.**

Sebe': *Yemen'de hüküm süren bir devlet (m.ö. X. yüzyıl öncesi [?]-115). Kur'ân-ı Kerîm'de Sebe Sûresi'nde bahsedilen kavmin adı.* **22/1.**

Seferî: Dînen yolcu kabul edilen, bu sebeple kendisine dört rekâtlı farz namazları iki rekât kılmak, sonradan kazâ etmek şartıyla oruç tutmamak vb.

kolaylıklar sağlanan kimse, yolcu, misâfir. **5/98.**

Şemūd: Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen ve Hz. Sâlih'in tebliğ faaliyetinde bulunduğu bir Arap kavmi. **503/3.**

Seyl-i ʿArim: Rivayete göre Sebe' halkı, taş ve neft ile örerek bir baraj yapmışlardır. Bu barajın temelleri zamanla köstebekler tarafından oyulmuştur. Barajın yıkılmasıyla birlikte bölgeyi su basmış ve yaşayan herkes göç etmek zorunda kalmıştır. Bu olaya Seyl-i Arim denilmiştir. **588/1.**

Seyyid-i Kevneyn: İki Cihânın efendisi, Hz. Muhammed. **5/80.**

Ṣıfāhān: İsfahan, İran'ın dördüncü büyük şehri ve aynı adı taşıyan eyaletin merkezi. **2/19, 4/13, 131/3, 512/6.**

Sikender: (Bkz: İskender.) **74/5, 252/2, 591/29.**

Sūdān: Orta Afrika'da bir İslâm ülkesi. **504/4.**

Ṣūr: Kıyâmetin kopmasını ve insanların yeniden dirilmesini ifâde eden bir Kur'an terimi. **328/7, 540/15.**

Süleymān: Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber. **6/29, 41/5, 229/4, 461/2.**

Ş

Şaḳḳ-ı Ḳamer: *Ayın yarılmasını ifade eden bir Kur'an terimi.* Kureyş'li müşrükler mehtaplı bir gecede Hz. Muhammed'den mucize isterler. O da Allâh'a yalvarır ve parmağıyla işaret eder. Ay ikiye bölünüp yere iner. Sonra O'nun peygamberliğine şehâdet eder. Ardından tekrar eski haline döner. Edebiyatımızda ve İslam terminolojisinde bu hâdise "Şakku'l Kamer" olarak anılır. **5/48.**

Şām: İslâm dünyasının önemli tarihî şehirlerinden biri, günümüzde Suriye'nin başkentidir. **443/2.**

Şefāʿat: *Âhirette peygamberlerin ve kendilerine izin verilen kimselerin müminlerin bağışlanması için Allâh katında niyazda bulunmaları anlamında bir terim.* **2/15,21,24, 4/90, 5/3,152,161.**

Şefīʿu'l-müẕnibīn: Hz. Muhammed, günahkârların şefâatçisi. **3/23.**

Şehbā: (Bkz.: Ḥaleb) Evleri beyaz taştan yapıldığı için Halep şehrine bir dönem "Şehbā" da denilirmiş. **31/5.**

Şīrīn: Ferhâd ile Şîrîn hikâyesinin kadın kahramanı. (Bkz: Ferhād). **77/3**

T/Ṭ

Taḥiyyāt: Namaz kılarken ka'dede Tahiyyat duâsını okuma. Tahiyyata oturmak deyimiyle de kullanılmıştır. **6/65.**

Ṭūbā: Sidre'de bulunan ve kökü yukarıda, dalları aşağıda olmak üzere bütün cenneti gölgeleyen ilâhî bir ağaçtır. **5/39, 6/42 222/4, 410/5.**

Ṭūfān-ı Nūḥ: *Hz. Nûh'un kavminin cezalandırılması için meydana gelen büyük su felâketi.* Gökten yağan yağmur ve yerden fışkıran su ile her yer su olmuş ve yalnızca Hz. Nuh'un gemisine binenler kurtulmuştur. **9/4.**

Ṭūr: *Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın verildiği dağ.* Sînâ çölünde bulunur. Tûr-ı Sînâ veya Tûr Dağı olarak anılır. Mûsâ Peygamber, kendisine inananlarla birlikte Mısır'dan çıkıp giderken Allâh'ın daveti ile bu dağa çıkmış, orada Allâh ile konuşmuştur. Bu nedenle "Kelîm" sıfatını almıştır. **66/2, 220/3, 284/4, 307/1, 326/2, 337/3, 540/36,38, 584/2.**

Tūrān: Türkler'in ve akraba milletlerin tarihî anavatanı anlamında siyasal ve kültürel bir kavram. **464/5.**

Ü

Ümmehānî: Hz. Ali'nin ablasıdır. Peygamber efendimiz (as) Mi'râc gecesi evinde kalmıştır. **6/65.**

V

Vāhibü'l-āmāl (Ar.): İstekleri gerçekleştiren Allâh (cc). **5/88.**

Y

Yaʿḳūb: Hz. İbrâhim'in torunu ve İsrâiloğulları'nın atası olan peygamber. Hz. Yûsuf'un babasıdır. **109/2, 282/3, 288/2, 456/6, 469/4, 548/II, 591/19**

Yed-i Beyżā: Beyaz el. Allâh tarafından Mûsâ peygambere verilen bir mucizedir. Mûsâ Allâh'ın emri ile elini koynuna sokar ve çıkarır, böylece eli güneş gibi parıl parıl parlardı. Fir'avun'a karşı gösterilen bu mucize edebiyatta sıkça anılır. Tasavvufta Yed-i Beyzâ, İlâhî gücün gerçekleşip ortaya çıkmasına bir semboldür. **279/3, 428/1, 540/36, 554/V.**

Yūsuf: Hz. Ya'kūb'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber. Hayatı ve kıssası Kur'ân-ı Kerîm'de anlatılmaktadır (Yûsuf 1-

104). **4/23,76, 23/2, 48/4, 125/2, 131/4, 166/2, 240/2, 246/6, 269/3, 288/3, 293/4, 353/3, 354/1, 372/6, 469/4, 541/5,6, 542/VII/1, 548/II.**

Yūsuf-ı Kenʿān: (Bkz: Yūsūf.) **240/2, 246/6.**

Z/Ẕ

Züleyḫā: Kur'ân-ı Kerîm'de geçen "Yûsuf" kıssasının kadın kahramanı. **12/4, 246/6, 349/3, 353/3.**

Ẕü'l-ʿizz: İzzet ve ululuk sahibi olan Allâh (cc). **5/29.**

III.3. ŞÂİRLER VE KÂFİYE/REDİF DİZİNİ

SIRA	ŞÂİRİN MAHLASI	Şiir Numarası ve Kâfiye/Redifi	Beyit/Bend Sayısı	Şiirlere Aparat Vermede Kullanılan Kaynak
1	Āgāh Efendi	95 (-āġına); 96, (-bellüdür); 97, (-ābdadur); 543, (-uñdur).	5 by, 5 by, 5 by, V bn.	Şerife Akpınar, Âgâh (Semerkandî-yi Âmidî) Dîvân, KTBKYGM, 2017.
2	Ālī	468, (-āşüfte); 545, (-erüm var).	4 by, V bn.	İsmail Hakkı Aksoyak, Gelibolulu Mustafa Âlî, Divanlar: I. Divan, II. Vâridâtü'l-Enîka, III. Lâyıhâtü'l-Hakîka, IV.

				Divan, KTBKYGM, Ankara 2018.
3	ʿĀrif	429, (-iş budur).	5 by.	-
4	ʿĀṣım	489, (-umdan); 490,(-āya/aya girmişdür); 504,(āḳı zülf ü ḫaṭṭ); 560, (-mez misin daḫı); 561, (-ār ol); 563, (ʿaceb); 566, (kimüñdür); 567, (-sun mı efendüm).	7 by, 5 by, IV bn, VI bn, VI bn, V bn, IV bn, III bn.	Özge Öztekin, Çelebizâde Âsım Divan, Ürün Yay., Ankara 2010.
5	Bāḳî	209 (-ā); 210 (-ā); 211 (-ā); 212 (-āb); 213 (-ā semt semt); 214 (-ān olmaġa bāʿiṣ); 215 (-enden geç); 216 (-ānı/anı ḳadeḥ); 217 (-r ruḫ); 218 (-ra/re meded); 219 (-end); 220 (-ūr); 221 (-ānıdur/-ānīdür); 222 (-erdür); 223 (-ārı görsünler); 224 (-ār olur); 225 (-āb eyler); 226 (-āsıdur/asıdur); 227 (-ānumdur); 228 (-āba beñzer); 229 (-īr); 230 (-m öldürür); 231 (-em gibi gelür); 232 (-est olur); 233 (āne/ana biraz); 234 (-ār olmaz); 235 (-ā meclis);	7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5, by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by,	Sabahattin Küçük, Bâkî Dîvânı, KTBKYGM.

		236 (-ānuñ); 237 (-ālaruñ); 238 (-āb étdüñ); 239 (-um/üm); 240 (-āl gül); 241 (-āl); 242 (-ıl/-il); 243 (-em); 244 (-āhum); 245 (-ān édelüm); 246 (-ānuñ elinden); 247 (-ānuñ ucından); 248 (-ān); 249 (-en); 250 (-āyı n'eylesün); 251 (-etdür bu); 252 (-er lāle); 253 (-üle); 254 (-i̇ne/ine); 255 (-āna/āne); 256 (olsa); 257 (-ā ḳoynına); 258 (-āne/ana); 259 (-āri/-ārı); 260 (-āġını/-aġını); 261 (āle/ala gibi); 262 (-āsı/-ası); 263 (-er/-ar gibi); 555 (-ū begler).	7 by, 5 by, 5 by, 1 by, 8 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 6 by, 5 by, I bn.	
6	Bahāyī	454 (-na/ne baḳarsun).	5 by.	Erdoğan Uludağ, Şeyhülislam Bahâyî Divanı (İnceleme, Karşılaştırmalı Metin), Atatürk Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Haluk İpekten), (Yayımlanmamış YLT), Erzurum 1992.
7	Beyānī	546 (-ām).	X bn.	-

8	Cezmî	444 (-ār eyledüñ göñül).	5 by.	-
9	Dürrî	432 (-ā yürür ṭurur oturur); 434 (-āza mıdur/-āze midür); 535 (-er).	5 by, 8 by, 7 by.	-
10	Emîrî Çelebi	116 (-ān tenhā); 117 (-în ṣat); 118 (-ānelik ét); 119 (-ādur ṣabāḥ-ı ʿıyd); 120 (-emümdedür); 121 (-āda/-āde bulunduḳ); 122 (-ān kimi gördüñ); 123 (-ā neye geldüñ); 124 (-eri neylesen gerek); 125 (-āsın/asın al); 126 (-ān ol); 127 (-în étsem); 128 (-ān degülem); 129 (-ar/er éderdüm); 130 (-em miyüm); 131 (-ānı bekleyen); 132 (-āsın ne bilürsin); 133 (-ān démedin); 134 (-āra göre); 135 (-ā de/ā da/āde vaḳtinde); 136 (-ām olmasa da); 137 (-ān ola ya olmaya); 138 (-ān éderse de); 139 (-ār ḫāṭıruma); 140 (-āyı depretme); 141 (-ābda ḳalma); 142 (-et vérme); 143 (-āruñ nedür diye);	5 by, 5 by,	Mahmut, Kaplan; Hüseyin Alpsoy, “Diyarbakırlı Emîrî Çelebi Hayatı ve Şiirleri”, Ali Emîrî Hatirasına VIII. Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı sempozyumu, Hzl. Ahmet Dalkıran, Diyarbakır Valiliği Yay., Diyarbakır 2012.

		144 (-emi gördügüm gibi); 145 (-atümi/ etümi); 146 (āb/-āb ṭurur mu); 147 (-ālüñ yéri geldi); 148 (-āma az ḳaldı); 149 (-şleri); 150 (-em dédükleri).	5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by.	
11	Faṣīḥ	437 (-īrimüz).	5 by.	Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni (2 Cilt), Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1991.
12	Fāyiḳ	453 (-en).	7 by.	Fatma Koçak, Faik Mahmud ve Divanı, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Yaşar Aydoğan), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2006.
13	Fehīm	298 (-āz eyler baña); 299 (-āne olmaz āşinā); 300 (āz-ı Mesīḥā); 301 (-āna ṣabā); 302 (-āne-meşreb); 303 (-ā-yı ḳıyāmet); 304 (-er ṣulḥ-düşmen ceng-dost); 305 (-āb ile baḥş);	5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5by, 5 by, 5 by,	Tahir Üzgör, Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, AKM Yay., Ankara 1991.

		306 (olur bāʿiş);	5 by,	
		307 (-ūr ile étmez imtizāc);	5 by,	
		308 (-āza/āze ḳadeḥ);	5 by,	
		309 (-āye-yi dūzaḫ);	5 by,	
		310 (-āb ālūd);	7 by,	
		311 (-ĭd-i ʿĭd);	5 by,	
		312 (-ād olur);	7 by,	
		313 (-ül mi éder); 314 (-ĭz éder);	5 by, 5 by,	
		315 (-ānelük eyler);	7 by,	
		316 (-āh-ı dilber);	5 by,	
		317 (-ĭze ḫaber vér);	5 by,	
		318 (-enümüzdür);	5 by,	
		319 (-um/üm ögredür);	5 by,	
		320 (-āne/āna ṣunarlar);	7 by,	
		321 (-ĭd olmaz);	5 by,	
		322 (-ĭnemüz);	5 by,	
		323 (-āneyüz);	5 by,	
		324 (-endüz);	5 by,	
		325 (-āra beñzer beñzemez);	6 by,	
		326 (-aş/-eş āteş); 327 (-ān māniʿ);	5 by, 5 by,	
		328 (-ār-ı ʿāşıḳ);	7 by,	
		329 (-āzına baḳ);	6 by,	
		330 (-erüm yoḳ);	7 by,	
		331 (-ād nigāhuñ);	5 by,	
		332 (-em eyledük);	5 by,	
		333 (-ān olsa güzel);	5 by,	
		334 (-ĭr-i teġāfül);	5 by,	
		335 (-āb/āb gül);	7 by,	
		336 (-ūş olmayınca bilmedüm);	5 by,	
		337(-ā eylemem);	7 by,	
		338 (-ĭmümdür benüm);	5 by,	
		339 (-ādan geçdüm);	7 by,	
		340 (-ān keskin);	5 by,	
		341 (-ehüñden);	5 by,	
		342 (-āyı görmege);	5 by,	

		343 (āġına/aġına); 344 (-ānuñam sāḳī); 540 (-üram); 541 (-āmumdur); 542/I/1 (-āz) – VII/1(-en de saña).	5 by, 9 by, 46 by, 28 by, VII bn.	
14	Fuzûlî	546 (-ām).	10 by.	Ali Nihad Tarlan, Fuzûlî Divanı Şerhi, Akçağ Yay., Ankara 2011.
15	Güẕārī	469 (-ānına çekdi).	5 by.	-
16	Ḥāmī	450 (-em olmazsın); 568 (-ār); 569 (-āb/ āb yolından); 570 (-ā zamānında); 571 (-īn olmaz); 572 (āleden gelmiş); 573 (-ā); 574 (-ār olalı); 575 (-andurıncaya dek); 576 (-em-āsā); 577 (-āsı gülün); 578 (-at/et édemem); 579 (-et çekmez); 580 (-ānum); 581 (-āza/-āze çek); 584 (-āl olmuş saña); 588 (-m başdı); 589 (-es istemez); 590 (-ām mānend-i nigīn); 591 (-ūl).	7 by, 32 by, 16 by, 5 by, 14 by, 8 by, 7 by, 8 by, 7 by, 8 by, 8 by, 8 by, 7 by, 6 by, 7 by, 8 by, 15 by, 14 by, 16 by, 123 by.	Kadri Hüsnü Yılmaz, Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı, KTBKYGM, 2017.
17	Ḥanīf	598 (-u).	IV bn.	-
18	Ḥāsirī	419 (-īn ṣat); 420 (-āne mi ḳılduñ); 421 (-ārı görmedük); 424 (-īn étsem); 425 (-em miyüm);	5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by,	-

		426 (-āl éderse daḫı).	5 by.	
19	ʿİzzetā	465 (-ū seni).	7 by.	A. İrfan Aypay, Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Divan, Tenkitli Metin, Nigâr-nâme, Tenkitli Metin, İstanbul 1998.
20	ʿİşmetī	470 (-āyı).	5 by.	Haluk İpekten, İsmetî Dîvânı -Edisyom Kritik-, Atatürk Üni. Yay., No:129, Baylan Matbaası, Ankara 1974.
21	Ḳadrī	435 (-āb olmuş yatur).	5 by.	-
22	Ḳavsī	448 (-āb oldum).	5 by.	Mümine Çakır, Kavsî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ı (İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005.
23	Kemālī	440 (-īrimüz/-érimüz).	5 by.	-
24	Lebīb	1 (-āt édeyüm); 2 (-ān ét); 3 (-āh); 4 (-ān-ı ʿālemdür); 5 (-ā); 6 (-ā).	1 bn, 25 by, 1bn, 103 by, 165 by, 72 by.	Orhan Kurtoğlu, Diyarbakırlı Lebîb Divanı, KTBKYGM, 2017; İdris Kadıoğlu, Lebîb-i Âmidî, Hayatı,

				Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkitli Metni, Dicle Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen), (Yayımlanmamış DT), Diyarbakır 2003.
25	Maḫtūmī/Vaḥīd	483 (er ḫuṣūṣunda); 564 (-āya mālik idüm bir zamān ile).	6 by, V bn.	Bahattin Kahraman, Vahid Mahtumi: Hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve eserlerinin tenkitli metni Cilt:1, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayınlanmamış DT), Konya 1995.
26	Mesʿūd	626 (-ūr olalum)	9 by.	-
27	Meẕāḳī	442 (-est olup ḳalmış); 459 (-eydür bu).	5 by, 5 by.	Ahmet Mermer, Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni, AKM yay., S: 87, Divânlar Dizisi, S: 3, Ankara 1991.
28	Miṣālī	523 (āndur ḫançerüñ).	5 by.	-
29	Mucīb	449 (-ān geçmem).	6 by.	-
30	Murādī	556 (-āna/-āne); 558 (-āndur).	5 by, 8 by.	-

31	Münîb	462 (-îb ise).	6 by.	-
32	Nâbî	7 (-ar/-er); 8 (-îr éder mehtāb); 9 (-āb); 10 (-endür/andur murād); 11 (-āb olur peydā); 12 (-ānumla düşmendür); 13 (-eti/-ati vardur); 14 (-anur); 15 (-înine); 16 (-etle); 17 (-ānında/-anında): 18 (-îd göstersün); 19 (-ande/-ende midür); 20 (ādur démesünler); 21 (-îl gibi); 22 (-ādan mı gelürsin); 23 (-enümden/anumdan); 24 (-ūr gördüñ mi); 25 (-āne bizümdür): 26 (-āde/āda degül); 27 (-er inşāʾa'llāh); 28 (-em/-am olmaduḳ); 29 (-āne ile); 30 (-emcesine); 31 (-āde/-āda); 32 (-āda); 33 (-em gelmez mi); 34 (-āġına); 35 (-ā ile): 36 (-ana/-ene); 37 (-am/-em çekmez); 38 (-āne mi çeksün); 39 (-ārın görmüşüz); 40 (-ārumuzdandur);	78 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 6 by, 16 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 6 by, 10 by, 7 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 8 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by,	Ali Fuat Bilkan, Nâbî Divanı, MEB Yay.,1997.

		41 (-ālıḳdan); 42 (-ād olasın); 43 (-āl eyledigümden); 44 (-āle); 45 (-āġumda); 46 (-ūşında); 47 (-ām görünsün); 48 (-āre çıḳar); 49 (-ū çıḳmaz); 50 (-erde/-arda): 51 (-am/em ḳanda ben ḳanda); 52 (-ānum diyerek); 53 (-am/-em olmasun’olsun); 54 (-er/-ar bilmezler); 55 (-āra/-āre düşer); 56 (-ı̄nümde); 57 (-āneler de bilmez); 58 (-ān buluruz); 59 (-eniyüz); 60 (-ū mıdur); 61 (-ānı henūz); 62 (-ūd olur); 63 (-ārumdur); 64 (-en-i mı̄nā); 65 (-ām-ı feraḥ); 66 (-ār temevvüc); 67 (-ānlıḳdur); 68 (-ālıġadur): 69 (-āk olıcaḳ yérlerdür); 70 (-ām ḳalmışdur); 71 (-ūd gerekmez); 72 (-at/-et olmışuz); 73 (-ān düşmez): 74 (-erlik istemez); 75 (-r); 76 (-ād ki derler o bizüz); 77 (-enlenmiş);	5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 9 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 9 by, 1 by, 5 by, 	

		78 (-emde ḳalmamış); 79 (-āde imiş); 80 (-ū ḳalmamış); 81 (-iʿ); 82 (-ādan uṣanduḳ); 83 (-ām eyledi bülbül); 84 (-ūş édebilsem); 85 (-anduruncaya dek); 86 (-āb édelüm); 87 (-āt édelüm); 88 (-ād işitmesün): 89 (-ū); 90 (-ābına); 91 (-et olsa); 92 (-ādur bu); 93 (-ūlar yine); 94 (-ārum olaydı); 549 (-em var); 550 (-ilimüzdür); 551 (-uñ ey bülbül); 552 (-ālardan); 593 (-ū).	5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 16 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 7 by, 9 by, 5 by, 7 by, 7 by, XIII bn, V bn, V bn, V bn, 4 by.	
33	Nā'ilī	345 (-āb saña); 346 (-ī̇d); 347 (-ārı saḫt olur); 348 (-ül mi éder); 349 (-en olmışdur); 350 (-āh tāzedür); 351 (-ānum); 352 (-āba/ābe mıdur); 353 (-ā éderüz); 354 (-en/-an bilmez); 355 (-āz olıcaḳ); 356 (-āra gül); 357 (-em ne désün); 358 (-ī̇ri bulunmaya); 538 (-ār); 554 (-ād n'eylersün).	5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 1 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 6 by, VI bn, VII bn.	Haluk İpekten, Nâ'ilî Divânı, Akçağ Yay., Ankara 1990.

34	Nāmī	445 (-āde degül); 476 (-ül misün nesin); 477 (-enc bulunmaz).	7 by, 5 by, 5 by.	-
35	Naẓîm	463 (-āne/-āna).	5 by.	Nevin Gümüş, Yahyâ Nazîm Dîvânı I, İnceleme- Metin, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Cihan Okuyucu), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 1992.
36	Naẓmī	455 (-ne/-na baḳarsun); 467 (ār āşüfte).	5 by, 5 by.	-
37	Necātī	555 (-āhū begler).	1 by.	
38	Nedîm	472 (-ūrdan); 473 (-ānum gibi); 474 (-ām étdüñ beni); 475 (-ül/-ul misün nesin); 478 (-enc bulunmaz); 479 (-āya girmişdür); 480 (-āduñ içün); 481 (-ū yazmış); 482 (-er ḥuşūşunda); 484 (-ūş eylemez); 485 (-āsı var); 486 (-āb eyleyesün); 487 (-İdeden); 488 (-āşumdan/-aşumdan); 491 (-ān ṭutmış); 492 (-İre); 493 (-ārumuñ); 494 (-eli/-alı); 495 (-üli); 496 (-eng midür); 497 (-āzuñ senüñ); 498 (-esüñ);	5 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 6 by, 4 by, 5 by, 5 by, 6 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 6 by, 5 by, 5 by, 7 by,	Muhsin Macit, Nedîm Dîvânı, KTBKYGM, Ankara 2017.

		499 (-ān olup gelür); 500 (-ïn oldı); 501 (-ehüñ); 502 (-et olmasun); 503 (-ūde); 505 (-āḳı zülf ü ḫaṭṭ); 508 (-āne/-āna āşinā); 509 ;(-āb içre); 510 (-asa/-ese); 511 (-ān almada); 512 (-āna dek); 513 (-āresi); 514 (-izlidür/ızlıdur); 515 (-ïn olmaya); 516 (-āz ile); 517 (-āfuñ); 519 (-āl midür); 520 (-ersin); 521 (-ālüñdendür); 537 (-ā); 562 (-āre/āra ʿaceb).	6 by, 7 by, 10 by, 5 by, 5 by, 7 by, 8 by, 6 by, 5 by, 7 by, 5 by, 6 by, 6 by, 8 by, 8 by, 7 by, 4 by, 9 by, IV bn, 5 by, V bn, V bn.	
39	Nedïm-i Verāyï	518 (-ūsundan).	6 by.	Osman Horata, Nedîm-i Kadîm Dîvânçesi, KTB Yay., Ankara 1987.
40	Neşāṭï	415 (-eh-i mest); 416 (-āb saña); 417 (-ār olmaḳ da güc); 418 (-ū çıḳar); 422 (-āhı nihān olur); 423 (-āk olur); 430 (-ālüñ); 431 (-ïninden); 438 (-āb/āb gelsün çeşmüñe); 439 (-ādan bile);	5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5by.	Mahmut Kaplan, Neşâtî Divanı, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.
41	Neş’et	597 (Göñüldendir şiḳāyet kimseden feryādımuz yoḳdur)	V bn.	-

42	Neylî	585 (-āl olmuş saña).	5 by.	Atabey Kılıç, Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı, Kitabevi Yay., İstanbul 2004.
43	Rāmî Paşa	436 (em ḳabūl étmez); 441 (-est olup ḳalmış).	5 by, 5 by.	Erdal Hamami, Râmî Paşa Divanı, KB Yay., Ankara 2001.
44	Rāsıḫ	451 (-ānı bilür misün); 452 (-ān); 464 (-āne/āna kimüñ başına döndümse); 466 (-ān üstüne).	5 by, 5 by, 5 by, 5 by.	Özge Öztekin, Rasih Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel Adlar Dizini), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tulga Ocak), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 1997.
45	Rāşid	461 (-ābda).	5 by.	-
46	Rifʿat	596 (-ār ele girmez).	7 by.	
47	Riyāżî	447 (-āneye döndüm).	5 by.	-
48	Rūḥî	550 (-ilimüzdür).	V bn.	-
49	Rüşdî	457 (-enümden/anumdan); 460 (-ū).	7 by, 7 by.	-
50	Ṣābit	151 (-ā); 152 (-āb baña); 153 (-āb); 154 (āb leb berleb); 155 (-ār oldı ʿandelîb); 156 (-ūb); 157 (-ād-ı ʿandelîb); 158 (-et);	5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by,	Turgut Karacan, Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 1991.

		159 (-īd-i muḥabbet); 160 (ab/eb sāʿat); 161 (-āna/āne müşelleş); 162 (-āledür bāʿiş); 163 (-āc); 164 (-āc/aç); 165 (-ām étmek de güc); 166 (-ūḥ); 167 (-ānı ḳadeḥ); 168 (-īb-i müferriḫ); 169 (-īde leī); 170 (-ār); 171 (-āra buyur); 172 (-āz); 173 (-ār éderüz); 174 (-āma yetişmez); 175 (-ānemüz); 176 (-āz); 177 (-end-i nāz); 178 (-es); 179 (-āġdur/aġdur nergis); 180 (-et eylemek güc imiş); 181 (-ūş); 182 (-āḳ baṣ); 183 (-ek aṣ); 184 (-āż); 185 (-da/de bir maraż); 186 (-āl ḫaṭ); 187 (-āze/-āza daġ); 188 (-ār ḥayf); 189 (-āza/āze keyf); 190 (-ūy-ı ʿışḳ); 191 (-ıḳ); 192 (-ācum yoḳ); 193 (-ībi/ibi gül); 194 (étsem/-itsem); 195 (-em görelüm); 196 (-endi sulṭānum);	5 by, 5 by, 5 by,

		197 (-eye düşdüm); 198 (-āra yapışdum); 199 (-āre/-āra Allāh ʿaşḳına); 200 (-āh); 201 (-ānumuza); 202 (-ze); 203 (-ā éderdi); 204 (-ādesini); 205 (-ālıġı/alıġı); 206 (āşı/aşı); 207 (-eri); 208 (-at/-et maḫfī).	6 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by.	
51	Ṣādıḳ	544 (ād édeyin).	V bn.	-
52	Saʿdī	427 (-āsı artar eksilmez); 582 (-āyından); 583 (-ūsundan).	5 by, 5 by, 5 by.	-
53	Ṣāḥib	443 (-āma düşürdük); 458 (-dan/-den).	6 by, 5 by.	-
54	Ṣāʾib	533 (-āb saña).	7 by.	-
55	Sāmī	471 (üzi/uzı); 506 (-üzi/-uzı); 522 (-āldür), 524 (-ā iki), 525 (-ūn istemez), 534 (-ā degül de nedür).	5 by, 5 by, 6 by, 8 by, 8 by, 6 by.	Fatma Sabiha Kutlar, Arpaemîni-Zâde Mustafa Sâmi-Dîvân, KTBKYGM, 2017.
56	Sırrī	456 (-enümden).	7 by.	-
57	Sükkerī	433 (-āza mıdur/ -āze midür).	6 by.	Erol Erdoğan, Sükkeri Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayımlanmamış

				DT), Konya 1989.
58	Şehrî Çelebi	264 (-ar/-er baña); 265 (-āk baña); 266 (-em āşinā); 267 (-ān ġāyib); 268 (-āb ile ülfet); 269 (-āb ile baḫş); 270 (-ere muḫtāc); 271 (-ā-yı Mesīḥ); 272 (-ā güstāḫ); 273 (-ānı ehl-i derd); 274 (-es leẕīẕ); 275 (-āb āteşdür); 276 (-ar/er nev-bahārdur); 277 (-ar/-er bulınur); 278 (-āde/-āda éder); 279 (-āyı kim ister); 280 (-īnüz); 281 (-ūnumuz); 282 (-an/-en bilmez); 283 (-īn-i ye’s); 284 (-ār farż); 285 (-am/em iḫtilāṭ); 286 (-ābdan maḥẓūẓ); 287 (-ār laṭīf); 288 (-anum/enüm yoḳ); 289 (am/em diyerek); 290 (-āresi bir kimsenüñ); 291 (-āl üstine gül); 292 (-āneyem); 293 (-āndur dilberüm); 294 (-at/-et ārzū); 295 (-ād olmaġa); 296 (-ādan bile); 297 (-ām ola); 539/I/1 (-ād) - V/1 (-mil).	5 by, 6 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, V bn.	Şener Demirel, Şehrî, Malatyalı Âlî Çelebi, Dîvân, KTBKYGM, 2017.
59	Şināsī	446 (-ānum).	5 by.	Şerife Akpınar Cengiz, Ruz-

				nameci-zade Şînâsî, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmış YLT), Konya 2002.
60	Tācī	536 (-ānludur).	5 by.	-
61	Ṭālib	532 (-āre var).	5 by.	-
62	Ṭaybī	385 (-ānı ḳażā); 386 (-āna münāsib); 387 (-en ḫarāb); 388 (-āndur nedür bāʿiş); 389 (-āc bulmak güc); 390 (-ū mecrūḥ); 391 (-ād); 392 (-ā-yı bahār); 393 (-īm olur); 394 (-emān/-amān géçiyor); 395 (-ebüm yoḳdur); 396 (-āmdan alduḳ ḫaber); 397 (-ā neler/-āneler étmez); 398 (-ūndur sensiz); 399 (-ān ḫāmūş); 400 (-ān olaraḳ); 401 (-ībüm yoḳ); 402 (-am/-em eyledüñ); 403 (-ād ile geldüm); 404 (-āġa reşk étsün); 405 (-āruñdan);	5 by, 6 by, 7 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by, 6 by, 7 by, 6 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 5 by,	Halil İbrahim Bulan, Taybî Mehmed Çelebi, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği Divan'ın Tenkitli Metni, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç Dr. Mustafa Çıpan), (Yayımlanmamış YLT), Konya 1995.

		406 (-āre/-āra/-ara eylemesün); 407 (-ū tāze); 408 (-āḳ var dilde); 409 (-ālıḳıla); 410 (-ālıḳıla); 411 (-ābile); 412 (-ābı unutdurdı); 413 (-ārı); 414 (-āġ oldı); 547 (-ūnumuz); 548 (-āb olur).	5 by, 6 by, 5 by, 5 by, 6 by, 8 by, 5 by, 5 by, 5 by, 6 by, V bn, V bn.	
63	Vālī	98 (-en-i mīnā); 99 (-ā ṣahbā); 100 (-ā ṣahbā); 101 (-al/-el söylerüm saña); 102 (-em söylerüm saña); 103 (-al/-el baña); 104 (-eb/-ab ne ʿaceb); 105 (-āneler bu şeb); 106 (-üm/um ét); 107 (-āba düşmüşdür); 108 (-erümdedür); 109 (-āna ḳāniʿ ol); 110 (-īninden); 111 (-ār olmaḳ çetin); 112 (-emcesine); 113 (-ārumı); 114 (-ūs/üs gibi); 115 (-en/-an seni).	5 by, 7 by, 6 by, 9 by, 8 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 9 by.	Mustafa, Okur, Dîvân-ı Vâlî-i Amedî, Hayatı-Eserleri- Edebî Kişiliği, Afyon Kocatepe Üni. SBE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun Güven), (Yayımlanmamış YLT), Afyonkarahisar 2006.
64	Vecdī	359 (-ūn peydā); 360 (-īrden feryād); 361 (-āne/āna ḥased); 362 (-ūna nāz éder); 363 (-āb éder); 364 (-erinden bellüdür); 365 (-erüm yoḳdur);	6 by, 5 by, 7 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by,	Mehmet Aydın, 17. Yüzyıl Divan Şâirlerinden Vecdî (Abdülbaki) Divanı, BAL-TAM 3, Prizren 2003.

		366 (-āb olur); 367 (-eme beñzer); 368 (-ārda ḳaldum); 369 (-āh ister göñül); 370 (-ā mıdur bilmem); 371 (-āna getürdüm); 372 (-el/-al/-él aldum); 373 (-m ne désün); 374 (-ūş olsun); 375 (-eydür bu); 376 (-āh-ı nev); 377 (-āb-ı ʿişve); 378 (-ū tāze); 379 (-ūna selām eyle); 380 (-ār ṭaġıldı); 381 (-āz mı ḳaldı); 382 (-āne olmaz mı); 383 (-ā al ḫaberüñ ṣaḥīḥini); 384 (-īnüm yüze çıḳdı).	5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by, 6 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 7 by, 7 by, 5 by, 5 by.	
65	Vehbī	507 (-ārdan); 526 (-ā-yı ḫᵛāhiş); 527 (-āre degüldür de nedür); 528 (-rdinden); 529 (-arında/-erinde); 530 (-ān olur gören); 531 (-ābda); 559 (-ızlıdur/-izlidür); 565 (-āze kimüñdür).	7 by, 5 by, 5 by, 5 by, 5 by, 9 by, 7 by, VIII bn, V bn.	Hamit Dikmen, Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1991.
66	Żamīrī	553 (-āra yüz vérdüñ).	V bn.	-
67	Ẕātī	428 (-ūrdur dérler).	6 by.	-

III.4. MECMÛ'A'DA BULUNAN ŞÂİRLER VE ŞİİRLERİN ÖZET TABLOSU

VARAK	ŞİİR NUM.	MAHLAS	MATLA' BEYTİ/BENDİ	MAKTA' BEYTİ/BENDİ	NAZIM ŞEKLİ/ BİRİMİ	YÜZYIL	NAZIM TİPİ	VEZİN	AÇIKLAMA
1b	1	Lebîb	Yā Rab niçe bir ġaflet-i ṭā'āt édeyüm Saña ne yüzümle 'arż-ı ḥācāt édeyüm Naḳḳāş-ı dükān-ı cürmüm ensebdür o kim Ser-levḥa-yı dîvānı münācāt édeyüm	Yā Rab niçe bir ġaflet-i ṭā'āt édeyüm Saña ne yüzümle 'arż-ı ḥācāt édeyüm Naḳḳāş-ı dükān-ı cürmüm ensebdür o kim Ser-levḥa-yı dîvānı münācāt édeyüm	Rubā'î/ bend	18		Ahreb	
1b-2a	2	Lebîb	İlāhî mest-i nūş-ı ġafletem huşyār-ı 'irfān ét Ḫumār-ālūd-ı cürmem neş'emend-i cām-ı ġufrān ét	Muḥaṣṣal ümmetüñ ümmîdi ḳaldı ṣıdḳ-ı va'düñde Diler maġfūr-ı Raḥmān ét diler metrūk-i nîrān ét	Kaṣîde/ 25 beyit	18	Münācāt	.---/.---/.---/.---	
2a	3	Lebîb	Yā Rāb budur i'tiḳād-ı ḳalbüm her gāh *Lā ḥavle velā ḳuvvete illā billāh* Çün ni'met-i Rasūlüñ emri ẕū-bāl oldı Bed' eyledüm işte na'tına *Bismilllāh*	Yā Rāb budur i'tiḳād-ı ḳalbüm her gāh *Lā ḥavle velā ḳuvvete illā billāh* Çün ni'met-i Rasūlüñ emri ẕū-bāl oldı Bed' eyledüm işte na'tına *Bismilllāh*	Rubā'î/ bend	18		Ahreb	
2a-5a	4	Lebîb	Sözüm ki mu'ciz-i siḥr-āverān-ı 'ālemdür Sükūt-baḫş-ı taḥaddî-gerān-ı 'ālemdür	Saña o deñlü ola her nefes ṣalāt ü selām Ki 'aşr u 'āşırı vird-i zebān-ı 'ālemdür	Kaşîde/103 beyit	18	Na't	.-.-/..--/.-.-/..-	
5a-9a	5	Lebîb	'Urūc-ı 'arş-ı kemāle peyam-berān-ı Ḫudā Resîde her biri *lā raybe fîhi* āmennā	Hemîşe ẕātına hem āline ṣalāt ü selām İlāhi *ṣallu ve sellem 'aleyhi teslîmā*	Kaşîde/ 165 beyit	18	Mi'rāciye	.-.-/..--/.-.-/..-	

9a- 10b	6	Lebîb	Defter-i luṭf-ı Ḫudā'yı yazmaġa kilk-i ḳażā Nūrdan çarḫa zer-efşān oldı *zeyyenne's-semā*	Saḳy éderdüm āb-ı rūyumla anuñ mezraʿların Şenligin ḥıfẓ içün eylerdüm vulāta il[ticā]	Kaṣîde/ 72 beyit	18	Medḥiye	-.--/-.--/-.--/-.-	
11b - 14a	7	Nābî	Dün ki étdüm ṭaraf-ı ġamkede-yi ḳalbe naẓar Görmedüm ẕerre ḳadar gerd-i küdūretden eṩer	Güş-ı dünyā ṭolup āvāze-yi iḥsānı ile Eyleye gülşen-i medḥinde nevā bülbüller	Kaṣîde/ 78 beyit	17	Medḥiye	..--/..--/..--/..-	
14b	8	Nābî	Siper dūşında hāle şuʿlesin şemşîr éder mehtāb O ālātile şām iḳlîmini tesḫîr éder mehtāb	Eşiʿʿa zer ḳalem Nābî devāt-ı sîmdür hāle Anuñla Enverî dîvānını taḥrîr éder mehtāb	Ġazel/ 5 beyit	17		.---/.---/.---/.---	
14b	9	Nābî	Zülf-i siyāhı şalsa ʿarıż üzre bînikāb Eylerdi ʿālemi dil-i ʿāşıḳ gibi ḫarāb	Şubḥ-ı viṣāl oldı damen mest-i bîḫaber Nābî olur mı dîde-yi ʿāşıḳda bunca ḫᵛāb	Ġazel/ 5 beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
14b	10	Nābî	Nev baḥāruñ maḳdeminden geşt-i gülşendür murād İʿtidāl-i faṣldan ārāyiş-i tendür murād	Anda istiġnā var ammā bunda züll-i bendegî Nābîyā terk-i murād étmekden aḥsendür murād	Ġazel/ 5 beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
15a	11	Nābî	Ruḫunda bādeden yārüñ ki āb u tāb olur peydā Derūnumda benüm bir maʿden-i sîm āb olur peydā	İrāde étse bir emrüñ taʿalluḳ fetḥine Nābî Aña eṭrāf-ı nāmeʾmülden esbāb olur peydā	Ġazel/ 5 beyit	17		.---/.---/.---/.---	

15a	12	Nābī	Senüñçün ḫᵛāb-ı rāḥat çeşm-i giryānumla düşmendür Bisāṭ-ı istirāḥat cism-i sūzānumla düşmendür	Benüm Nābī ḳanı ḫū-kerde-yi vaṣl olduġum demler O vuṣlat şimdi firḳatdür dil ü cānumla düşmendür	Ġazel/ 5 beyit	17		.---/.---/.---/.---	
15a	13	Nābī	Senüñçün ḫᵛāb-ı rāḥat çeşm-i giryānumla düşmendür Bisāṭ-ı istirāḥat cism-i sūzānumla düşmendür	Çoḳ mu suḫan-ı Nābīye bu neşʾe-yi teʾşīr Rindān-ı ḫarābātıla çoḳ ṣoḥbeti vardur	Ġazel/ 6 beyit	17		--./.--./.--./.--	
15b	14	Nābī	Ruḫ-ı ẓībāsını vaṣf eyler isem şemʿ utanur Ḳad-i bālāsını yād eyler isem söz uzanur	Beytler yapmada miʿmār-ı ḳalem ey Nābī Bu fenā ṣafḥasını cāy-ı iḳāmet mi ṣanur	Ġazel/ 16 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
16a	15	Nābī	Dil étmedi ḥayālüñi maḥrem enīnine İẓhār-ı ḥasret étmedi gör nāzenīnine	Nābī senüñle ṣulḥa ḳasem étdi çarḫ līk Bir āteşīn ʿadūdur inanma yemīnine	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
16a	16	Nābī	Nihāl-i gül dénürse ḳadd-i ḫūbāna leṭāfetle Saña naḫl-i tecellī dénse lāyıḳdur bu ḳāmetle	Ẓarīfāne ġazeller söyleyüp yāre oḳıtmaḳdan Lebüñ būs eylemekdür ḳaṣd-ı Nābīnüñ ẓarāfetle	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
16a	17	Nābī	Devāt-ı sīmini gördükde ol ṣūḫuñ miyānında Yér eyler ʿāṣıḳuñ tīġ-ı maḥabbet üstüḫᵛānında	Dil-i sevdā-zede şevḳ-ı vişālile devāt oldı Èderdüm aña Nābī ʿarż-ı maḳbūl olsa yanında	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	

16b	18	Nābī	Bize sāḳī ne ḫūrşīd ü ne māh-ı ʿīd göstersün Esīrān-ı ḫımāra sāġar-ı Cemşīd göstersün	O vaḥşī āfeti ṣayd étmek isterse dil-i Nābī Niyāz étdükce tekrār eylesün teʾkīd göstersün	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
16b	19	Nābī	Ẕevḳ-i ġam dilde midür dāġda mı tende midür Neşve bülbülde midür gülde mi gülşende midür	Ḫᵛāh-ı nāḫᵛāh olur āvīze-yi gūş-ı aḥbāb Nābiyā her ġazelüñ böyle ḫoş-āyende midür	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
16b	20	Nābī	Bir dil-bere dil vér ki belādur démesünler Bir bādeyi nūş ét ki ḫaṭādur démesünler	ʿAbdī gibi āşüfte-yi ḫūbān-ı ciḥān ol Nābī saña tā ehl-i riyādur démesünler	Ġazel/ 5 Beyit			--./.--./.--./.--	
17a	21	Nābī	Peyrev ol cümle peyamberlere Cibrīl gibi İḫtişāş étme faḳaṭ birine İncīl gibi	Ġayrinüñ étmek içün çeşmini rūşen Nābī Rū-siyāh olduġumuz ḳaldı bize mīl gibi	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
17a	22	Nābī	Ey nāme sen ol māh-liḳādan mı gelürsin Ey hüdhüd-i ümmīd Sebāʾdan mı gelürsin	Nābī ġazeli gibi ḫoş-āyendeligüñ var Ey bād-ı revān-baḫş Ruhādan mı gelürsin	Ġazel/ 10 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
17b	23	Nābī	Gülçīn olamaz dest-i temāşā çemenümden Leb-besteʾ-yi nāzum söz alınmaz dehenümden	Dil-ber deheninden bu nev-āyīn ġazel olsun Nābī yine yārāna hedāyā suḫanumdan	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

17b	24	Nābī	Ḫayāl-i zülf édermiş ʿuṣṣāḳ-ı mehcūr gördüñ mi Muḥabbetde bu deñlü fikr-i dūrādūr gördüñ mi	Hezārāsā hemān feryādı elden ḳoyma ey Nābī Bu gülşende açılmaz bir gül-i mestūr gördüñ mi	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
17b	25	Nābī	Giryān iseñ ey dil nola cānāne bizümdür Baḥr-ı ġamuz ol gevher-i yek-dāne bizümdür	ʿAḳl olsa ṣaf-ārā-yı ḫuṣūmet bize Nābī Ġam çekmezüz andan dil-i dīvāne bizümdür	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
18a	26	Nābī	O ġonçe bāġda manende-yi gül güşāde degül Hezārdan niçün efġānumuz ziyāde degül	Niyāzmend-i viṣāl ol ḳo şer mi ey Nābī Ne var temenni-yi vuṣlat ḫilāf-ı ʿāde degül	Ġazel/ 7 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
18a	27	Nābī	Kalmadı rāh-ı ṭalebde ḫaṭar inşāʾa'llāh Èderüz kūy-ı murāda sefer inşāʾa'llāh	Olsa bir kerre vezān bād-ı kerem ey Nābī Ḳomaz āyīne-yi dilde keder inşāʾa'llāh	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
18b	28	Nābī	Bir kerre iltifāuñla ḫurrem olmaduḳ Bīgāne deñlü ṣoḥbetüñe maḥrem olmaduḳ	Nābī-yi ḫaste dilde girībān mı var meger Cevrüñle çāk-i ḫurde-yi deşt-i ġam olmaduḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
18b	29	Nābī	Èdi hem-reng ṣabā gülşeni meyḫāne ile Germ-ḫūn oldı bu gün gül yine peymāne ile	Nābiyā terk-i ḫıred vāsıṭa-yı rāḥat imiş Ḳatı çoḳ meşveret étdüm dil-i dīvāne ile	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

18b	30	Nābī	Dökelüm biz gözümüz yāşını şebnemcesine Ḥandeler étsin ol āfet gül-i ḫurremcesine	Nābiyā ḥażret-i Ḥaḳ pādişeh-i devrānuñ Ède ʿömrini füzūn ʿĪsī vü Meryem'cesine	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
19a	31	Nābī	Èdti dili ser-geşte felekden de ziyāde Döndürdi bizi kendüye āḫır Dede-zāde	Şad ḥüsn-i bahā ile o gül arturup aldı Nābī véricek göñlüni Şehbā'da mezāda	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
19a	32	Nābī	Ḫūn olmaz idi diller endīşe-yi şahbāda Bir ḳatre şarāb olsa Nūh kāse-yi mīnāda	Nābī feres-i ṭabʿuñ sürsün bu yola yārān Bir tāze zemīn buldum maʿmūre-yi dünyāda	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.---/--./.---	
19a	33	Nābī	Beni dil-ḫaste görüp çeşmüñe nem gelmez mi Ya peşīmāne-yi evżāʿ-ı sitem gelmez mi	Rāyegān olmaya mı yine metāʿı maḳṣūd Nābiyā ḳāfile-yi luṭf u kerem gelmez mi	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
19b	34	Nābī	Èdti fetīl deyr-i muġānuñ çerāġına Mīnā o penbeyi ki ḳomuşdı ḳulāġına	Nābī baḳar mı türş-cebīnān-ı ʿāleme Şīrīni-yi ferāġ çalınmış damāġına	Ġazel/ 8 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
19b	35	Nābī	Ya rāḥm-ı dil-berān iledür ya recā ile Yoḳsa metāʿ-ı vaṣl ele girmez bahā ile	Basṭ eylemek makāl-i mübāhāt-ı Nābiyā ʿArż-ı sipāhdur ṣuver-i sīmyā ile	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	

20a	36	Nābī	Faṣl-ı güldür édelüm geşt çemenden çemene Açalum çeşm-i temāşāyı semenden semene	Rīsmān-bāzlıḳ eyler gibi Nābī mıẕrāb Ṣıçrar āvāze-yi sāz ile resenden resene	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
20a	37	Nābī	Devlet-i meyde göñül ġussa-yı ʿālem çekmez Sāġar-ı bāde-yi lebrīz çeker ġam çekmez	Dem mi var sāḳī-yi devrānuñ elinden Nābī Gāh ḫūn-ābe gehī kāse-yi pür-sem çekmez	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
20a	38	Nābī	Bu sūz ile dil nāle-yi mestāne mi çeksün Bülbül çekecek bārı da pervāne mi çeksün	Nābīye düşer ġuṣṣa-yı devrān dile düşmez Huşyār ṭururken ġamı dīvāne mi çeksün	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
20b	39	Nābī	Bāġ-ı dehrüñ hem ḫazānın hem bahārın görmüşüz Biz neşātuñ da ġamuñ da rūzgārın görmüşüz	Kāse-yi der-yūzeye tebdīl olur cām-ı murād Biz bu bezmüñ Nābiyā çok bāde-ḫʷārın görmüşüz	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
20b	40	Nābī	Şikestelik dile gīsū-yı yārumuzdandur Bize bu şīve yine rūzgārumuzdandur	Gören bu naẓm-ı terī şübhe étmez ey Nābī Ki āb-ı Ḫıżr bizüm çeşme-sārumuzdandur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
20b	41	Nābī	Kalmamış ḫüsn-i Ḥaleb köhne dil-ārālıḳdan Dem urur bād-ı revan-baḫşı mesīḥālıḳdan	Ḥaḳ budur kim bu hevā ile binā ey Nābī Döndürür taḫt-ı Süleymān'ı temāşālıḳdan	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

21a	42	Nābī	Beni şād eylemedüñ sen daḫı nāşād olasın Şuʿle-yi āh-ı ġarībān gibi berbād olasın	Eyledüñ Nābi-yi bī̇çāreye çoḳ cevr ü sitem Yoḳ ümīdüm ki mükāfātdan āzād olasın	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
21a	43	Nābī	Āzürdedür ümmīd-i viṣāl eyledigümden Āverde-yi āġūş-ı ḫayāl eyledigümden	Nābī beni rüsvālıġa āmāde ṣanurlar Yārüñ ser-i kūyını suʾāl eyledigümden	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
21a	44	Nābī	Merḥabā gelmez idi ey meh-i rūze ḳāle Var duʿā eyle ḳafādāruñ olan şevvāle	Vaḳf-ı bāzī̇çe-yi nāz olmaḳ ise dil-ḫᵛāhuñ Nābiyā vér dili bir dil-ber-i endek-sāle	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
21b	45	Nābī	Bahār olursa daḫı pāy-beste bāġumda Yine ḫazān mütereşşid ṣolumda ṣāġumda	Hezār-ı naġme-yi rengī̇n işitdüm ey Nābī̇ Ṣadā-yı ḳulḳul-i meydür ḳalan ḳulāġumda	Ġazel/ 6 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
21b	46	Nābī	Muḥī̇ṭüñ naġmesin gūş eylemiş hengām-ı cūşında O lezzet müstekindür mevc-i baḫruñ daḫı gūşında	Ticāretgāh-ı dehrüñ çārsūsın yoḳladum Nābī̇ Metāʿ-ı maʿrifetden zerre yoḳdur ḫod-fürūşında	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
21b	47	Nābī	Vér ḫande ki ruḫṣat-ı ruḫ-ı gülfām görünsün Kām-ı dil-i rindān-ı mey-āşām görünsün	Nābī̇ benüm ancaḳ görinen çeşmüne çarḫuñ Bir kerre dése zümre-yi nākām görünsün	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

22a	48	Nābī	Ḥişşeme ḳanda ki bir dil-ber-i meh-pāre çıḳar Ṭāliʿümdür ya sitemkāre ya āvāre çıḳar	Çāre-ḫᵛāhāne kime derdümi açsam Nābī Benden efzūn o da sergeşte vü bīçāre çıḳar	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
22a	49	Nābī	Göñülden rīziş-i eşkile dāġ-ı ārzū çıḳmaz Ne deñlü eylesen tamġa-yı ʿışḳı şüst ü şū çıḳmaz	Benüm var ise Nābī ʿaks-i naḳş-ı ser-nüviştümdür ʿİzārında o şūḫuñ yoḳsa ḫaṭṭ-ı müşk-bū çıḳmaz	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
22a	50	Nābī	N'ola āhumla çeksem ṭāḳ-ı ʿarşa ʿanberīn perde Beni lebrīz-i sevdā étdi bir şūḫ-ı siyeh-çerde	Bu deñlü Nābiyā étmezdi ṭıfl-ı ḫod-pesendāne Ruḫ-ı sāḳī nümāyān olmasa mirʾat-i sāġarda	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
22b	51	Nābī	Ġamuñla aġlamaḳdan çeşm-i pür-nem ḳanda ben ḳanda Ḫırāş-ı sīnede ser-pençe-yi ġam ḳanda ben ḳanda	Pür olsa ḥoḳḳası eczā ile gerdūnuñ ey Nābī Hezārān zaḫm-ı nāsūr ile merhem ḳanda ben ḳanda	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
22b	52	Nābī	Yāri açdum açıl ey ġonçe-dehānum diyerek Bezme geldi güle ey serv-i revānum diyerek	Yār söyletdi baña bu ġazeli ey Nābī Söyleye söyleye ey tāze zebānum diyerek	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
22b	53	Nābī	Ol āfetüñ ser-i zülfi ḫam olmasun'olsun Görüp o ḥāleti dil derhem olmasun'olsun	O dem ki cāygehi ola sīne-yi Nābī Ḫarāb-kerde-yi dest-i ġam olmasun'olsun	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

23a	54	Nābī	Dildeki leşker-i endūh güẕer bilmezler Sākinān-ı Ḥarem-i ʿışḳ-ı sefer bilmezler	Nābiyā şekve-girān-ı ʿadem-i neyl-i murād Ġālibā girye-yi şeb āh-ı seḥer bilmezler	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
23a	55	Nābī	Dem-i viṣāl ẓuhūr-ı ḫaṭ-ı nigāra düşer Ḫudā vérürse eger ʿīdümüz bahāra düşer	Serīr-i çarḫa çıḳar rūzgār ile Nābī O dil ki ḫāk-ṣıfat reh-güẕār-ı yāra düşer	Ġazel/ 7 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
23b	56	Nābī	Bu ḥasret böyle ḳalmazdı dil-i endūhgīnümde Dimāġ olsa eger ḥarf-i niyāza nāzenīnümde	Ben ol naḫl-i vefādār-ı riyāż-ı himmetüm Nābī K'olur ṭabʿum şeker ḥanẓal meẕāḳa mīve-çīnümde	Ġazel/ 7 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
23b	57	Nābī	Bu āb-ı tāb-ı ḳaydın meyḫāneler de bilmez Ṣahbāya neşve kimden mestāneler de bilmez	Erbāb-ı bezm-i Nābī geh mest ü gāh maḫmūr Bu derd-i ser nedendür ḫumḫāneler de bilmez	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.--/--./-.--	
24a	58	Nābī	Ḥasret-i rūyuñıla çeşmi ki giryān buluruz Reng-i ruḫsārını her ḳaṭrede pinhān buluruz	Māyilüz bir güle Nābī ki tebessüm étse Ḫandeden ġonçe-yi ḫandānı peşīmān buluruz	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
24a	59	Nābī	Egerçi ʿālemüñ esfel-nişīn-i gülḫanıyuz Ve līk nüsḫa-yı taḳvīm-i ṣunʿuñ aḥseniyüz	Olursa laʿl-i lebe şeh-nişīn dil-i Nābī ʿAceb mi şāh-ı cihān-perverüñ nişīmeniyüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

24a	60	Nābī	Dilde ḫayāl-i silsile-yi müşk-bū mıdur Yoḳsa nüvişte ḫāneḳah-ı ġamda hū mıdur	Mestāne cünbiş étmededür çarḫ Nābiyā Dūşında mihr ü māh bilinmez sebū mıdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
24b	61	Nābī	Geldi ḫaṭṭ-ı şūrdadur beste-yi ḫandānı henūz Şūrdan olmadı zāyil şekeristānı henūz	Yine seyrangāh-ı pāy-i nigehümdür Nābī Bitdi ḫārı yine ḫuşk olmadı bostānı henūz	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
24b	62	Nābī	Nāme yazsam yāre destimde ḳalem nābūd olur Ḥavf āteş-nāme ḫākister mürekkeb dūd olur	Sāḥa-yı endīşedür sūḳ-ı teṣāvīr-i bihişt Her ne géçse ḫāṭırumdan Nābiyā mevcūd olur	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
25a	63	Nābī	Hevā-yı dil-berān ḫūy-ı dil-i bīiḫtiyārumdur Ḳapılmaḳ pençe-yi ḫūrşīde şebnem gibi kārumdur	Ḳarār étmem dıraḫt-ı bīḫdār olsam da ey Nābī Benüm ebrū-yı ḫūbān tīşe-yi şīve vaḳārumdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
25a	64	Nābī	Firūzān oldı gülşende dilā pīrāhen-i mīnā Gül-i ḫoş-rengile olmuş gibi pür-dāmen-i mīnā	Èder mi ser-fürū her dūn-meşreb ṭıfla ey Nābī Kenār-ı dāmen-i rifʿat olupdur mesken-i mīnā	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
25a	65	Nābī	Dehrden oldı meger ṭay-şude eyyām-ı feraḥ Gerdişe geldigi yoḳ ḫayli zamān cām-ı feraḥ	Var mı görmüş ʿacebā olmaduġın ey Nābī Māye-yi ṣubḥ-ı keder ḫātime-yi şām-ı feraḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

25b	66	Nābī	Her hafte éder çünki ḫaṭṭ-ı yār temevvüc Ètse n’ola müsvedde-yi eş‘ār temevvüc	Nābī yine cūş eyledi āṣār-ı me‘ānī Kim böyle éder ḳulzüm-i zeḫḫār temevvüc	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
25b	67	Nābī	Ta‘alluḳ ol nigeh-i meste cān-feşānlıḳdur Taḥammül ol ṣaf-ı müjgāna pehlivānlıḳdur	Cevāb-ı pürsiş-i āsāyiş-i cihān Nābī Ḫarābezār-ı ḳanā‘atde bī̇nişānlıḳdur	Ġazel/ 9 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
26a	68	Nābī	Derüñde gerdişümüz ṣanma kim gedālıġadur Ümī̇dimüz bu bahāneyle āşnālıġadur	Zamāne da‘vī̇-yi iḫlāṣ éderse ey Nābī̇ İnanma lāf-ı güẕāfına hep mübālaġadur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
26a	69	Nābī	Ṣaḫn-ı meyḫāne ṭarabnāk olıcaḳ yérlerdür Ḳalmayup çirk ḫıred-pāk olıcaḳ yérlerdür	Şāhid-i devleti hem meclis-i yārān görmek Nābiyā düşmen-i idrāk olıcaḳ yérlerdür	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
26a	70	Nābī	Cem‘üñ tamāma érüp devr-i cām ḳalmışdur O cāmdan da bu meclisde nām ḳalmışdur	Felekden almışuz envā‘-ı kāmı ey Nābī̇ Hemān bir almaduġum intiḳām ḳalmışdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
26b	71	Nābī	Ḫāk-i dil-i virān-şude nābūd gerekmez Dergāh-ı şeh-i ġamdur o mesdūd gerekmez	Bī̇ḥadd ü ḥisāb eylesün eş‘āruñı Nābī̇ Baḫr-ı suḫanuñ mevcesi ma‘dūd gerekmez	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

26b	72	Nābī	Bir gūne zevḳ-yāb-ı ġam-ı fürḳat olmışuz Kim yāre ḥasretüz démege ḥasret olmışuz	Nābī ʿaceb mi eyler isek çarḫı zīr-i pā Bir ẕerreyüz ki mihr ile germ-ülfet olmışuz	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
27a	73	Nābī	Hemīşe ḫandeye ol laʿl-i ḫun-feşān düşmez Güşāyiş-i dil-i maḳṣūd her zamān düşmez	Döküldi pāyına ʿuşşāḳ o ġonçenüñ Nābī Bahār var mı ki dāmānına ḫazān düşmez	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
27a	74	Nābī	Her nāşinās-ı ḥüsn ki dil-berlik istemez Bildükçe ḳadr-i ḥüsni ḫaṭ-āverlik istemez	Nābī biraz ḥafīf gerek pele-yi günāh Mīzān-ı iʿtiẕār berāberlik istemez	Ġazel/ 9 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
27a	75	Nābī	Firāḳ istemesi ṭutdı tenümden od çıḳar Ṭabīb eger bilegim ṭutsa barmaġı ḳabarur	Firāḳ istemesi ṭutdı tenümden od çıḳar Ṭabīb eger bilegim ṭutsa barmaġı ḳabarur	Müfred 1 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
27b	76	Nābī	Mey maḥbūb ile berbād ki dérler o bizüz Fāriġ-i ṭaʿne-yi zühhād ki dérler o bizüz	Nābiyā meclis-i aḥbābda şiʿr-i ter ile Āteş-ḥırmen-i ḥussād ki dérler o bizüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
27b	77	Nābī	Açılmış göz göz olmuş ṣafḥa-yı rūy semenlenmiş Cemālinde leṭāfet ḳat ḳat olmuş nesterenlenmiş	ʿAceb mi ḳāmet-i maʿnāya Nābī olsa nāçesbān Ġubār-ālūde olmış câme-yi ḫāṭır köhenlenmiş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	

27b	78	Nābī	Naḳş-ı ṣafā ṣaḥīfe-yi ʿālemde ḳalmamış Būy-ı vefā ḫamīre-yi ʿĀdem'de ḳalmamış	Nābī cihānda terk-i devādur devā-yı derd Ḫāṣiyyet-i muʿālece merhemde ḳalmamış	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
28a	79	Nābī	O ġonçe meclis-i dendāna ḫoş-fütāde imiş Şarāb-ı nābile mest ü cebīn-güşāde imiş	Bu şiʿr-i dil-keşi Nābī görürse ṭabʿ-ı selīm Yazar sefīne-yi dilde démez ki sāde imiş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
28a	80	Nābī	Gülsitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dilcū ḳalmamış	Ceyş-i ġamdan ḳanda étsün ilticā ehl-i niyāz Ḳalʿa-yı himmetde Nābī burc u bārū ḳalmamış	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
28a	81	Nābī	ʿĀşıḳ ki olur būse-yi ruḫsārına ḳāniʿ Dil-ber daḫı ol veche rıżā vérse ne māniʿ	Ümmīdüñi pā-beste-yi yeʾs eyleme Nābī İḥsān-ı Ḫudā bir gün éder defʿ-i mevāniʿ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
28b	82	Nābī	Bir devlet içün çarḫa temennādan uṣanduḳ Bir vuṣlat içün yāre müdārādan uṣanduḳ	Nābī ile ol āfetüñ aḥvālüni naḳl ét Efsāne-yi Mecnūn ile Leylā'dan uṣanduḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
28b	83	Nābī	Ḫūn-ı dilümi ġonçe-yi cām eyledi bülbül Bezm-i güli nāleyle tamām eyledi bülbül	Dün geldi ṣabā ṣaḫn-ı çemenden dédi Nābī Ḫāk-i reh-i destūra selām eyledi bülbül	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

28b	84	Nābī	Esrār-ı ḫaṭuñla dili medhūş édebilsem Bir kez ġam-ı dünyāyı ferāmūş édebilsem	Vérmez suḫan-ārālıġa hīç kimseye nevbet Nābī dehen-i ḫāme-yi ḫāmūş édebilsem	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
29a	85	Nābī	Çerāġa ṣarf-ı nefes eyle yandurıncaya dek Viṣāle eyleme ibrām utandurıncaya dek	Çalışdı bu ġazel-i ābdāra ey Nābī Dehān-ı ḫāme-yi ḫuşkı ṣulandurıncaya dek	Ġazel/ 16 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
29b	86	Nābī	Ne ʿazm-gūşe-yi rāḥat ne meyli ḫʷāb édelüm Girince dāmen-i maḳṣūd ele şitāb édelüm	Elemle sīnemüzi şerḥazār édüp Nābī Kitāb-ı miḥneti surḫıla bāb bāb édelüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
29b	87	Nābī	Gelüñ ey bāde-keşān ʿazm-i ḫarābāt édelüm Cāyumuz dergeh-i Cemşīd'de iṯbāt édelüm	Derdimüz ḥavṣala-yı ḫāmeye ṣıġmaz Nābī Anı vābeste-yi hengām-ı mülāḳāt édelüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
29b	88	Nābī	Ḥarf-i niyāzum ol şeh-i bīdād işitmesün Söz bunda ḳalsun ey dil-i nāşād işitmesün	Nābī raḳībler şaḳın ol şūḫuñ olduġın Maḫfice iltifātuna muʿtād işitmesün	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
30a	89	Nābī	Olmaḳ müyesser olmadı yār ile rū be rū Yollarda ḳaldı āyīneveş çeşm-i ārzū	Bedter degül mi çaḳçaḳa-yı āsyābdan Nābī o bezm k'olmaya nev-bütle güft-gū	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	

30a	90	Nābī	Ṭaʿn étme zāhid ehl-i dilüñ sūz-ı tābına Seyr ét ʿiẕār-ı dil-beri baḳ āb-ı tābına	Nābī ne ḫoş żamīr-şinās oldı rūzgār Yārüñ nezāketiyle ṭokundı niḳābına	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
30b	91	Nābī	Dil-dār olıcaḳ şūḫ-ı mülāyim-ṣıfat olsa Nāz-ı nemeki māyide-yi tesliyet olsa	Nābī ne ṭurur mevc-i yem-i fażl-ı ilāhī Aʿmāl-i ḫalāyıḳ sebeb-i maġfiret olsa	Ġazel/ 9 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
30b	92	Nābī	Ṣaḳın terk-i edebden ḳūy-ı maḥbūb-ı Ḫudādur bu Naẓargāh-ı ilāhīdür maḳām-ı Muṣṭafā̱dur bu	Müraʿāt-ı edeb şarṭıyla gir Nābī bu dergāha Meṭāf-ı ḳudsiyāndur būsegāh-ı enbiyādur bu	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
31a	93	Nābī	Müşksā étdi dimāġı bād-ı gīsūlar yine Nāfe-rīz oldı bu sevdālarla āhūlar yine	Ferş-i rāh olmaḳ gibi bir nev-nihāle niyyetüñ Nābiyā ḫāli degüldür bu tekāpūlar yine	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
31a	94	Nābī	Ne gözde eşk-i demādem ne dilde zārum olaydı Ṣafā-resān-ı dil ü dīde bir nigārum olaydı	Bilürdi ḳadrümi Nābī zamāne cümleden efzūn Benüm de él gibi ṭabʿumla iftiḫārum olaydı	Ġazel/ 7 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..--	
31b	95	Āgāh Efendi	Gördi taḥammül eyleyemez ʿışḳı dāġına Pervāne düşdi dün géce şemʿüñ ocāġına	Aġyāruñ inkisārına Āgāh kim baḳar Ol şūḫ ile muʿāmelemiz olsa ṣāġına	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

31b	96	Āgāh Efendi	Hīç ṣorma mübtelālaruñ aḥvāli bellüdür Sen bī̇vefāya dil vérenüñ ḥāli bellüdür	ʿAṣrında Bāyezī̇d ise ḳorlar mı ḥāline Āgāh şehr-i Āmidüñ eṭfāli bellüdür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
31b	97	Āgāh Efendi	Dil ḫayālinde ḫayālüñ dil-i bī̇tābdadur Gāh mey şī̇şede geh şī̇şe mey-i nābdadur	Çarḫuñ evżāʿ-ı ġalaṭ-baḫşını seyr ét Āgāh Bizi bir şemʿ ile yād étse de mehtābdadur	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
32a	98	Vālī̇	Ġıdā-yı cān-fezādur nükhet-i pī̇rāhen-i mī̇nā Meger olmuş dem-i ʿĪsā̤ ile taḫmī̇r ten-i mī̇nā	N'ola mī̇nā gibi yārāna étsem ser-fürū Vālī̇ Bu ḥaşiyyetle yārüñ bezmi olmuş mesken-i mī̇nā	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
32a	99	Vālī̇	Èdicek cām-ı zeri çün gül-i raʿnā ṣahbā Dil-i rindānı éder bülbül-i şeydā ṣahbā	Māyilüm bir büt-i mey-nūşa ki Vālī̇ her gāh Yād-ı laʿliyle éder ʿālem-i ṣahbā ṣahbā	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
32a	100	Vālī̇	Rūy-ı dil-dārda olduḳca hüveydā ṣahbā Dil-i maḥzūna vérür keyf-i dü bālā ṣahbā	Terkine ḳāyil olurdum ḳatı çoḳdan Vālī̇ Neyleyüm vāsıṭadur vuṣlata ammā ṣahbā	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
32b	101	Vālī̇	Baḳ çeşm ü dest-i yāra güzel söylerüm saña Maṭbuʿ her gürūh-ı naḥal söylerüm saña	Vālī̇ dehānın öpmedük öpdürmedüñ baña Şimdi ne dérse yār maḥal söylerüm saña	Ġazel/ 9 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

32b	102	Vālī	Gördüm dehān-ı yāri ʿadem söylerüm saña Ey nūr-ı dīde ṣanma ki kem söylerüm saña	Eyler gedāyı ḫāk-ı rehüñ Vāliyā refiʿ Bir böyle ẕāt-ı ʿāli-himem söylerüm saña	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
33a	103	Vālī	ʿAks olmasaydı gerdiş-i çarḫ-ı daġal baña Dāyim olurdı mihr ile meh der-baġal baña	Vālī bu ṭabʿ ile nice āşüfte olmayam Aḥbābı düşmen eyledi şiʿr ü ġazel baña	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
33a	104	Vālī	Müşerref étdi o mehrū bizi bu şeb ne ʿaceb ʿAceb ki ḫāṭıra düşdük ʿaceb ʿaceb ne ʿaceb	Olursa luṭf-ı Ḫudā dād-ı bir kese Vālī Teveccüh eylese iḳbāl-i bī̇taʿab ne ʿaceb	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
33a	105	Vālī	Cemʿ oldı yine bezmüme cānāneler bu şeb Yüz sürdi āstāneme meyḫāneler bu şeb	Ḳurb-ı çerāġa Vālī ruḫām-ı sürūrdan Rehyāb-ı vuṣlat olmadı pervāneler bu şeb	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
33b	106	Vālī	Gāhī gürūh-ı ḫaste dilā ne teraḥḥum ét Biñ ḫışm-ı cān-güdāza bedel bir tebessüm ét	Vaṣf-ı lebinde cūşa getür feyż-i ṭabʿ ile Vālī hezār ḫāme-yi rengīn terennüm ét	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
33b	107	Vālī	Yine ʿaks-i ruḫ-ı dil-ber dil-i pür tāba düşmüşdür Ṣanursın pertev-i mehdür ki rū-yı āba düşmüşdür	Bu şeb bezm-i ḫarīfān zevḳ ile lebrīz imiş bildüm Meger kim şiʿr-i Vālī ḫāṭır-ı aḥbāba düşmüşdür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	

33b	108	Vālī	Feyż-i ṣafā ki reng-i ruḫ-ı dil-berümdedür Teʾşīr-i tābişi nigeh-i kemterümdedür	Hemsāye-yi hümā-yı saʿādet olur mıyum Vālī hevā-yı kākül-i dil-ber serümdedür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
34a	109	Vālī	Gāhī ʿitāb-ı ġamze-yi ḫūbāna ḳāniʿ ol Gāhī nigāh-ı nergis-i fettāna ḳāniʿ ol	Ümmīd-i bezm-i vuṣlatı terk eyle Vāliyā Fikr-i nigār u gūşe-yi hicrāna ḳāniʿ ol	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
34a	110	Vālī	Ḥazer ḳılmaz o mehrū ʿāşıḳuñ āh-ı enīninden Figān çeşm-i siyāh u ġamze-yi siḥr-āferīninden	Görürse cümle yārān-ı ṣafā bu şiʿrüñ ey Vālī Muḳarrerdür yine bir neşʾe yāb olmaḳ zemīninden	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
34a	111	Vālī	Vuṣlat-ı gül yoḳ ḥarīf-i zaḫm-ı yār olmaḳ çetin Yār ile yār u aġyār ile yār olmaḳ çetin	Vāliyā meydān-ı naẓmı heb sen étdüñ böyle teng Saʿy ḳıl yārān içinde şerm-sār olmaḳ çetin	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
34b	112	Vālī	Müsned-i faḳra géçüp şāḫ-ı muʿaẓẓemcesine Terk-i iḳlīm-i fenā eyledüm Edhem'cesine	Zūr-ı bāzū-yı suḫan birle bu gün ey Vālī Mülket-i naẓma emīrüm yine Rüstem'cesine	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
34b	113	Vālī	Bir dem daġıtma rūyına zülf-i nigārumı Döndürme ey ṣabā varaḳ-ı iʿtibārumı	Ḥayfā ki āftāb-ı ḳadeh étmeden ṭulū Vālī siyāh eyledī ġam-ı rūzgārumı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

34b	114	Vālī	Olmayuz naġme-serā her büte nāḳūs gibi Ṭoludur gūşımuz āvāze ile küs gibi	Vāliyā kevkeb-i iḳbāl-i sipihrüñ görinür Çeşm-i dānāda Zuḥal ṭalʿat-ı menḫūs gibi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
35a	115	Vālī	Açmış ḳabā-yı sūseni ey sīm-ten seni Ebr-i siyehde mihr ṣanur her gören seni	Sulṭān-ı vaḳt olur ne ḳadar olsa da ḥazīn Ṣarduḳca gāhi sīneye Vālī Ḥasan seni	Ġazel/ 9 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
35a	116	Emīrī	Bükülse ḳaddi olur pīr-i nātüvān tenhā Çıḳınca tīr ḳalur ḫāne-yi gümān tenhā	Bu āşiyāndan Emīrī hümā-yı devlet uçar Ḳalur çü sāye hemān maġz-ı üstüḫᵛān tenhā	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
35a	117	Emīrī	Al naḳd-i dili būs-ı lebüñ pür-nemekin ṣat Bāzār-ı teġāfülde yeter çīn-i cebīn ṣat	Bir deşt-i nev-āyīn-i meʿānīde Emīrī Yārān-ı suḫan-pervere bir tāze zemīn ṣat	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
35b	118	Emīrī	Keşf-i rāz étme gönül çeşmine rindānelik ét Āşinā olma ṣaḳın mest ile bīgānelik ét	Heves-i meşreb-i eṭfāli Emīrī terk ét Şimdiden ṣoñra mühimsāzi-yi pīrānelik ét	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
35b	119	Emīrī	Leb-teşnegāne cām-ı ṣafādur ṣabāḥ-ı ʿıyd Bir neş’e-baḫş rūḥ-fezādur ṣabāḥ-ı ʿıyd	İmsākiyā ḫane-yi felekden Emīryā Şeb-mānde ḳurş-ı māh-ı ġıdādur ṣabāḥ-ı ʿıyd	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

35b	120	Emīrī	Neşāt-ı laʿl-i yār dil-i ḫurremümdedür Āb-ı ḥayāt bāde-yi cām-ı Cem'ümdedür	Her nev-demīde ġonçe-yi naẓmuñ Emīriyā Rāz-ı güşāyiş dehen-i ebkemümdedür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
36a	121	Emīrī	Ol serv-i sehī-ḳaddile tenhāda bulunduḳ Pāyine düşüp rütbede aʿlāda bulunduḳ	Bu nev-ġazelüñ naḳşını gördük de Emīrī Ḥayret-zede-yi taṣvīr gibi sāde bulunduḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
36a	122	Emīrī	Ol şūḫ gibi āfet-i devrān kimi gördüñ Yā bencileyin derd ile nālān kimi gördüñ	ʿİşret-gede-yi bezm-i cihān içre Emīrī Tā ṣubḥa degin şemʿ-i firūzān kimi gördüñ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
36a	123	Emīrī	Bīyār göñül gülşene tenhā neye geldüñ Gül yoḳ çemene bülbül-i şeydā neye geldüñ	Ḫoş vāṣıṭadur ṣor leb-i laʿlinden Emīrī Teşrīf édüp ḫānemi tenhā neye geldüñ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
36b	124	Emīrī	İçüp şerāb-ı zīb-i feri neylesen gerek Sekr-i ḫumār-ı derd-i seri neylesen gerek	Her bār Emīri ṣāḥa-yı kūy-ı vaṭanda ol Geşt ü güẕār baḥr u beri neylesen gerek	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
36b	125	Emīrī	Vér naḳd-i cānı būs-ı ruḫ-ı dil-fezāsın al Vuṣlat deminde sen daḫı ḳanun bahāsın al	Ebnā-yı cinse olma muʿārıż Emīriyā Dem-beste ol zamānede ḫalḳuñ rıżāsın al	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

36b	126	Emīrī	Hevā-yı ʿışḳıla āşüfte vü perīşān ol Ne zülf-yāre göñül vér ne dön peşīmān ol	Zamān-ı ʿıyd-ı viṣāle Emīrī ṣabr étme Bu ṣayd-gāhda ol şehsuvāra ḳurbān ol	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
37a	127	Emīrī	Açılur ġonçeveş eẓhār-ı dāġ āteşīn étsem O gül-i ḫandan olur ben nale-yi āh enīn étsem	Emīrī ġonçe-yi maẕmūn āgāh-ı suḫandānı Sezādur zīver-i ṭarf-ı külāh-ı āferīn étsem	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
37a	128	Emīrī	Nihāl-perver olan ṣaḫn-ı gülistān degülem O ser ü sergeşte ṣayeste-bāġ-bān degülem	O çeşm-i meste Emīrī ne söyleyem bilmem Nigāh-ı nāzı gibi şūḫ-ı nüktedān degülem	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
37a	129	Emīrī	Cām olsa idüm būs-ı leb-i dil-ber éderdüm Āyīne olaydum ruḫını manẓar éderdüm	Rām olduġını bilsem Emīrī ben o ṭıfluñ Ser meşḳ-i sevād-ı ḫaṭṭını ezber éderdüm	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
37b	130	Emīrī	Dembesteyüm şikeste-zebān-ı ḳalem miyüm Taṣvīr-i ḥayret-āver ü naḳş-ı ṣanem miyüm	Kālā-fürūş derd-i ṣadāsın bülend éder Sūḳ-ı bālāda bilmem Emīrī aṣamm mıyum	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
37b	131	Emīrī	Dilşād olur maḥalle-yi cānānı bekleyen Taḥsīl-i kām éder der-i sulṭānı bekleyen	Bulur Emīri dāmen-i Leylā'ya dest-i res Mecnūn-vār deşt-i beyābānı bekleyen	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

37b	132	Emīrī	Yārüñ şeref-i ḥüsn-i liḳāsın ne bilürsin Mihrüñ eṣer-i nūr-ı żiyāsın ne bilürsin	Mīzān-ı tefekkürde dür-i naẓmuñ Emīrī Nābī gibi sencīde edāsın ne bilürsin	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
38a	133	Emīrī	Ḫam oldı ḳaddimüz ebrū-yı cān-sitān démedin Nişān-ı tīr-i ġamz bir ḳaşı kemān démedin	Hevā-yı ʿışḳıla āḫır Emīrī pīr oldum Ḳocar mıyum ʿacebā tāze bir cüvān démedin	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
38a	134	Emīrī	Ṣafāmız artdı ẓuhūr ḫaṭ-ı nigāra göre Bu deñlü āyinemüzde olan ġubāra göre	Emīrī vaż'-ı kibāra taḥammül eyler idüm Keremleri de olaydı bu iftiḫāra göre	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
38a	135	Emīrī	O şāh-ı ḥüsne gerek ilticā da vaḳtinde Ḥuṣūl-i kāma sebebdür recā da vaḳtinde	O gülʿiẓāra Emīrī niyāza vāsıṭadur Bu naẓm-ı tāze bu rengin-edā da vaḳtinde	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
38b	136	Emīrī	Mest-i ʿışḳum ben eger sāġar-ı cām olmasa da Yārsiz nūş édemem bāde ḥarām olmasa da	Bāġ-ı naẓmını Emīrī gül-i pürḫande éder Ne ḳadar bülbül-i ṭabʿında ġarām olmasa da	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
38b	137	Emīrī	Būs-ı laʿliyle göñül şādān ola ya olmaya Ġonçe-yi ümmīdimüz ḫandān ola ya olmaya	Zāde-yi ṭabʿı suḫandānuñ Emīrī Āgehüñ Naẓm-ı rūḥ-efzāsına aḳrān ola ya olmaya	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

38b	138	Emīrī	Sergeşteyüm o zülf-i perīşān éderse de Dönmem egerçi ḫākile yeksān éderse de	ʿĀrif ḥased éder mi Emīrī bu dehr-i dūn Nādānı ʿizz ü cāh ile ẕīşān éderse de	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
39a	139	Emīrī	Ḫuṭūr édince ḫaṭ-ı zülf-i yār ḫāṭıruma Ne fitneler getirür rūzgār ḫāṭıruma	Emīrī lehce-yi şūḫ-ı Faṣīḥ'den geldi Bu naẓm-ı nādire-yi pür-şiʿār ḫāṭıruma	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
39a	140	Emīrī	Gönül ḥavādis-i zülf-i dutāyı depretme O ḫafte ejder-i genc-i belāyı depretme	Emīrī siḥr-i kelāmuñ degül naẓīre-pezīr Zebān-ı ḫāme-yi muʿciz-nümāyı depretme	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
39a	141	Emīrī	Ey dil girih-i zülf-i siyeh-fāmda ḳalma Minhāc-ı ḫaṭādur yüri girdābda ḳalma	Tārīk-i şeb-i hicri ḫayāl eyle Emīrī Fikr-i ruḫ-ı dil-dār ile mehtābda ḳalma	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
39b	142	Emīrī	ʿĀrıż-ı mihr-i cihān-tābuña zīnet vérme Her naẓarda dil-i āyīneye ḥayret vérme	O hümā meşrebi ṣayd étmege saʿy étme Emīr Yoḳ yére ḳayda düşüp kendüñe zaḥmet vérme	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
39b	143	Emīrī	Bir ġonçe yoḳ mı bülbüle kāruñ nedür diye Bu gülşen içre nāle vü zāruñ nedür diye	Ḫaṭṭ gelse ruy-ı yāre yaḳīn étme Emīrī Mirʾāt-ı ḫāṭırında ġubāruñ nedür diye	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

39b	144	Emīrī	Sevdüm o zülf-i ḫām beḫamı gördügüm gibi Oldum esīr-i dām-ı ġamı gördügüm gibi	Sevdim Emīrī şāhid-i naḳş-ı zemīnini Bu naẓm-ı şūḫ-ı ser-ḳalemi gördügüm gibi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
40a	145	Emīrī	Ṭarīḳ-i fāḳde buldum niẓām-ı rāḥatumı Ġıdā-yı rūḥ édeli kendüme ḳanāa'tümi	Şarāb-ı la'lini yārüñ Emīrī içdükçe Dimāġa neş'e vérür arturur ḥarāretümi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
40a	146	Emīrī	Dilde ġam-ı la'lüñle mey-i nāb ṭurur mı Ṣad-pāre olan şīşede hīç āb ṭurur mı	Aġyār ile āġaşte ola nergis mestī Çeşmümde Emīrī eşer-i ḫ'āb ṭurur mı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
40a	147	Emīrī	Çıḳdı yüze ḫaṭṭı ruḫ-ı elüñ yéri geldi Āyīnemüze jeng-i melālüñ yéri geldi	Dirmişsin Emīrī mey içüp tāze severmiş Al boynuña zāhid geh ü bālüñ yéri geldi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
40b	148	Emīrī	Èrişdi ḫaṭṭ-ı būs-ı 'ārıż-ı gül-fāma az ḳaldı Ḫaber vér rūzedārān-ı ġama aḫşāma az ḳaldı	Emīrī meşrebümce luṭf édüp dest-i temennāyı Teşebbüş étdürenler dāmen-i en'āma az ḳaldı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
40b	149	Emīrī	Merġūb-ı 'ām olurdı ḫavāṣuñ revişleri Meyl étmeyeydi semt-i nifāḳa menişleri	Pāmāl-i 'ār éder beni dāyim Emīriyā Nākeslerin taṣaddur édüp gösterişleri	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

40b	150	Emīrī	Bilmem nedür meserret ile ġam dédükleri Birdür yanumda sūr ile mātem dédükleri	Ṣordum Emīri laʿl-i leb-i yār imiş meger Zaḫm-ı derūn ʿāṣıḳa merhem dédükleri	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
41a	151	Ṣābit	O ṣemen-pīrehene uymuş o fetvā-yı ḳabā Ṣāh-ı ḫūbān-ı cihāndur ve ʿaleyhi'l-fetvā	Ṣābitā ḫāme-yi naẓmuñla biraz dilleşdüm Aña maḫṣūṣ gibi tāze zebān-ı maʿnā	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
41a	152	Ṣābit	O şūḫ mest yaturken getürdi ḫʷāb baña Ḥarāmi eylemez étdüklerin şarāb baña	Görürse Ṣābiti yārān heb selām étsün Bu şiʿr-i tāzeye ḫāżırlasun cevāb baña	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
41a	153	Ṣābit	Kīse-yi āle ḳoyup nāme-yi şevḳı mey-i nāb Mührinüñ üstine billūr ḳapaḳ baṣdı ḥabāb	Ṣābitā subḥa seni dām-ı riyāya düşürür Silk-i naẓmuñla hemān meygedeye eyle şitāb	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
41b	154	Ṣābit	ʿAraḳ cāmında gerden étseler aḥbāb leb berleb Bu şeb tābende ṭās-ı şīr éder mehhtāb leb berleb	Dehāna geldi cānum Ṣābitā b'illāhi reşkümden Olınca ol iki gül-ġonçe-yi şād-āb leb berleb	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
41b	155	Ṣābit	Gül naḫl-i nātüvāna süvār oldı ʿandelīb Cism-i laṭīf-i ġonçeye bār oldı ʿandelīb	Ṣābit muḥabbet-i gül-i ṣadberge mübtelā Bir idi şimdi oldı hezār [oldı] ʿandelīb	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

41b	156	Ṣābit	Raḳīb-i dūna ḫaṭ-ı laʿlin uydurup maḥbūb Başıldı alçaġa mānend-i ḫātem-i mektūb	Nem-i sirişki ile Ṣābitüñ olur nābit ʿAceb mi dāne-yi ḫalüñden alsa ʿöşr-i ḥubūb	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
42a	157	Ṣābit	Açılmaz idi ḫāṭır-ı nāşād-ı ʿandelīb ʿIyda muṣādif olmasa feryād-ı ʿandelīb	Nevrūzda çıḳarsa n’ola tāze besteler Ṣābit ʿAcemde ḫᵛācedür üstād-ı ʿandelīb	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
42a	158	Ṣābit	Dem-i viṣālde dün ıżṭırāb édüp ġāyet Ṣoyınca gömlegini bulmadum ṭumāniyyet	O şūḫ Ṣābiti ḳünc-i firāḳa ḳışdırmış Anuñla şimdi o nākāma ḳaşdıdur minnet	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
42a	159	Ṣābit	Peymāne ṣunup sāḳī-yi ḫūrşīd-i maḥabbet Bir cām ile étdi dili Cemşīd-i maḥabbet	Ṣābit yine sulṭān-ı ḳażā manṣıb-ı ʿışḳı Èdi dile berḳāyide teʾbīd-i maḥabbet	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
42b	160	Ṣābit	Olmuş ol pādişeh-i ḥüsne muḳarreb sāʿat N’ola ger ʿaḳreb ile olsa mulaḳḳab sāʿat	Ṣoḳulur ḳoynına kejdüm gibi yārüñ Ṣābit Görinürse ne ʿaceb çeşmüme ʿaḳreb sāʿat	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
42b	161	Ṣābit	Tenhāca gider görmege cānāna müṣelleṣ Sermāye imiş ʿāṣıḳ-ı ʿüryāna müṣelleṣ	Ṣābitle murabbaʿ oturup bāġda görsek Aşḳar gözi bādeyle mülūkāne müṣelleṣ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	

42b	162	Ş̱ābit	Güşāyiş̱-i dile zerr̄în piyāledür bāʿiş̱ Ṣafā-yı bülbüle ġonçeyle jāledür bāʿiş̱	Görüp ḳumāş̱-ı cemālüñ sevindi Ş̱ābit-i zār Bu şevḳa öyle tefāriḳ-ı kāledür bāʿiş̱	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
43a	163	Ş̱ābit	Şeyḫi āşüfte édüp neyzen-i ālüfte-mizāc Döndi mıżrāb-ı ḳudūma yine misvāk ile tāc	Ṣıḳdırup muʿṣıra-yı miḥbereye kilk-i teri Eyle Ş̱ābit bize bir Āb-ı Ḥayāt istiḫrāc	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
43a	164	Ş̱ābit	Bezm-i meyde iki cām içse o gül-ġonçe-mizāç Rengden renge girer gülleri mānend-i zücāc	Derd-i sevdā-yı mürekkebde imiş maḥbere teg Vāfir-i aġzın aradum Ş̱ābit édüp istimrāc	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
43a	165	Ş̱ābit	Alup āġuş-ı merāma yāri rām étmek de güc Yārsiz ʿazm-i temāş̱ā-yı merām étmek de güc	Ş̱ābitā dil-dādeler çoḳ oldużıçün n’eylesün Cümlenüñ itmām-ı kārın iltizām étmek de güc	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
43b	166	Ş̱ābit	Besdür o nāz-perver-i ḥüsnüñ dem-i ṣabūḥ Nūş̱ine-ḫᵛāb-ı nāzı faḳīre gıdā-yı rūḥ	Ş̱ābit o şūḫ-ı nev-ḫaṭı ṣarmaḳdadur ʿilāc İster bahār yaḳısı dilde olan cürūḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
43b	167	Ş̱ābit	Devr édüp meclisde pür-feyż étdi rindānı ḳadeḥ Terki olsaydı olurdı tāc-ı devrānı ḳadeḥ	Sāḳiyā ġayrı ḳadeḥ teklīfin étme Ş̱ābite Aña ḳāfīdür divāt-ı surḫ-ı ʿirfānı ḳadeḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

43b	168	Ş̄ābit	Vérdi ḫaṭ-ı laʿlüñ dile bir ṭīb-i müferriḥ Maʿcūn-ı cevāhir gibi terkīb-i müferriḥ	Ş̄ābit yine yārāna feraḥ vérdi sözüñde Bu ṭarz-ı ḫoş-āyende bu tertīb-i müferriḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
44a	169	Ş̄ābit	Ne deñlü olsa eyā rūşenā-yı dīde leẕīẕ Lebüñ kirāsı ḳadar olmaya ʿaḳīde leẕīẕ	Bu şiʿrden n'ola ẕevḳ alsa Ş̄ābitā cānum Olur mezāḳa ʿibārāt-ı nāşenīde leẕīẕ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
44a	170	Ş̄ābit	Zāḫm édüp pāyına çıḳmadı ayaḳ seyrine yār ʿĀşıḳuñ ayaġına balta uruldı tekrār	Ş̄ābitā ḳaṭʿ-i ümīd eyleyelüm vuṣlatdan Kesdi ayaġını meclisden o şūḫ-ı mekkār	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
44a	171	Ş̄ābit	Efendi faṣl-ı bahār oldı lālezāra buyur Nigāh-ı luṭfıla nergislere naẕāra buyur	Efendi Ş̄ābit-i pür-cürm kendi bendeñdür Ne ḫıẕmetüñ varise o günāhkāra buyur	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
44b	172	Ş̄ābit	Meydāna geldi naʿş-ı raḳīb-i nemīme-sāz Ḳıldum ḫużūr-ı ḳalbile ʿömrümde bir namāz	Enfās-ı ʿāşıḳāne-yi Ş̄ābit'den urdı dem İy'lāf üfürdi neyzen-i bezm-i terāne-sāz	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
44b	173	Ş̄ābit	Bu sīm-i eşk ü zer-i dāġı āşikār éderüz Bu şehr-i bend-i maḥabbetde biz de kār éderüz	Bize ṭaḳılmasun ol zülf-i pür-fiten Ş̄ābit Varur vilāyet-i dil gibi tārmār éderüz	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	

44b	174	Ṣābit	Ḳullāb-ı emel küngüre-yi bāma yetişmez El-ḳışṣa bu küteh-resen ol bāma yetişmez	Dil-dār-ı perī-çehreye Ṣābit ne vérürsin Bir ḫaste-dilüñ var o da ālāma yetişmez	Ġazel/ 5 Beyit			--./.--./.--./.--	
45a	175	Ṣābit	Ḥelvā idi vesīle-yi bezm-i şebānemüz Nevrūz girdi araya bozdı miyānemüz	Taḥrīk-i esb-i ṭabʿa bu vādīde Ṣābitā Zencīre-yi devāt olıyor tāziyānemüz	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
45a	176	Ṣābit	Sipihr-i nāza da çıḳsañ éder dil-i serbaz Girih girih resen-i āhı nerdübān-ı niyāz	ʿArūs-ı fikreti dāmād-ı ṭabʿa vér Ṣābit Èdüp ḳumāş-ı zer ender zer-i ḫayāli ciḥāz	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
45a	177	Ṣābit	Dil-beste ḳalmadı édecek rişte-bend-i nāz Zülf-i nigār yıldıza atar kemend-i nāz	Ṣābit kenār-ı ṣabra çekildi geçince dek İy çifteler ṭaġıtdı o ṣāḥib-kemend-i nāz	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
45b	178	Ṣābit	Zāhidā eyleme cemʿiyyet-i rindāna heves Ṣıḳlet-i rīş-i dırāzı çekemezler uz kes	Ṣābitā zerger-i ʿışḳum ne ʿaceb eylerisem Sīnede cevher-i dāġ-ı cigeri zīb ḳafes	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
45b	179	Ṣābit	Görüp güşādeligin şanma ṣaġdur nergis Firāḳ-ı çeşmüñ ile dil-bedāġdur nergis	N’ola dehānına ṭutsa o ġonçe-fem Ṣābit Tamām-ı cāma münāsib ḳapaġdur nergis	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	

45b	180	Ṣābit	Senüñle bilmez idüm ülfet eylemek güc imiş Ġazāl-i vaḥşisin ünsiyyet eylemek güc imiş	Cevān-ı ṭabʿuma Ṣābit suḫan begendüremem Efendi genc bege ḫiẕmet eylemek güc imiş	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
46a	181	Ṣābit	Suḫan-ı ehl-i dili zāhide étdürmek güş Māḥaṣal ṭaḳmaḳ olur güş-ı ḥumāra mengüş	Bāġda ʿişrete kimden şıḳılursun Ṣābit Gül bir ālüfte-civān bülbül ise bir serḫüş	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
46a	182	Ṣābit	Geh bāde içür zāhide sāḳī geh ʿaraḳ-baş Mestem duramam dérse ʿaṣāsıyla ṭayaḳ baş	Ṣābit gibi pīrāne düşüp vādī-yi naẓma Pāy-ı ṭaleb-i ḫāma ʿaṣāsın ḳaḳaraḳ baş	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
46a	183	Ṣābit	Āvīze ḳılup bürḳaʿuñ ey reşk-i melek aş Der-çenber édüp hālesini māha elek aş	Bu şiʿr-i zer-efşān ile ehl-i dile Ṣābit Ögdül déyü bir ḫilʿat-ı zerrīne benek āş	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
46b	184	Ṣābit	Göricek sebze-yi ḫaṭṭuñ dédi pīr-i murtāż Ey ḥumār otlayacaḳ yér şu çerāgāh-ı riyāż	Bezm-i ʿişretde ḥabābuñ gözi çıḳsun Ṣābit Çeşm-i mestāne-yi nergisden éderse iġmāż	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
46b	185	Ṣābit	Rencūr-ı ʿışḳa ḳayd-ı müdāvā da bir maraż Cān-ı ʿalīle nāz-ı eṭibbā da bir maraż	Zāhid seḥerden iñleyerek geldi meclise Eksik midür ya Ṣābit-i nāşāda bir maraż	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

46b	186	Ṣābit	İbrāz édince ʿazlini müşʿir miṣāl ḫaṭ Vérdi o şāh-ı ḥüsne ʿaẓīm infiʿāl ḫaṭ	Dil-dār ḫaṭṭı başımuzuñ yazısı imiş Ṣābit götüremez bu ḳadar ḳıyl ü ḳāl ḫaṭ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
47a	187	Ṣābit	Yāḳdı her bir lāle-yi ruḫ cānumda bīendāze dāġ Āsumān-ı sīnede yılduz ḳadardur tāze dāġ	Bir muraṣṣaʿ ḫūb bāz u bende dönmiş Ṣābitā Zīb ü fer vérüp ḳolında dil-ber-i ṭannāza dāġ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
47a	188	Ṣābit	Güller ṣavuldı géçdi zamān-ı bahār ḥayf Bülbül de düşdi ḥançer-i ḫāra hezār ḥayf	Ṣābit çemende her biri bir gül ṣalındurur Ḫāk murādı üzre eser rūzgār ḥayf	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
47a	189	Ṣābit	ʿĀşıḳ n'ola çemende yétişdürse tāze keyf Dil-dāra bir vesīle olur keşf-i rāza keyf	Söz yatımı ile bu géce bunda yat dérüz Ġālib olursa Ṣābit o nev naḫl-i tāze keyf	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
47b	190	Ṣābit	Dil étdi cān-ı mestle ġavġā-yı kūy-ı ʿışḳ Bu ḥastenüñ başında ḳırıldı kedū-yı ʿışḳ	Ṣābit hem ʿayb u hem hünerin söylerüm saña Baḳ gör yararsa böylecedür işte ḫūy-ı ʿışḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
47b	191	Ṣābit	Dil-ber olunca mübtelā müşfiḳ Arḳasında ḥużūr éder ʿāşıḳ	Ṣābitā baḫtınuñ güşādeligi O gülüñ çāk-i sīnesinden açıḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/.-.-/..-	

47b	192	Ṣābit	Ḫumār-ı ẓālim ile sāḳi imtizācum yoḳ Senüñ vücūduña ṣıḥḥat benüm mizācum yoḳ	Hezār-bār-ı emel gelse behre-yāb olmaz Bu bār-ḫānede Ṣābit o yükde pācum yoḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
48a	193	Ṣābit	Vaṣf-ı hezār ile uçurup ʿandelībi gül Döndürdi ḳuşcı vāʿıẓına ol ġarībi gül	Ṣābit dédürdi saña bu şiʿri o ġonçe-leb Söyletdi ʿandelīb-i dil-i nāşi gibi gül	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
48a	194	Ṣābit	N’işlesem ben de dil-i zāruma bilmem n’étsem Zehr ise işledemez zaḫmuma merhem étsem	Bu ḫarābātda Ṣābit olamam sulṭanum Dil-i vīrānemi yapsan da yıḳılsam gitsem	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
48a	195	Ṣābit	Düşsün aġyār o ġazāl ardına bir dem görelüm Ṣaydı ne güne ḳovar kelb-i muʿallem görelüm	Ḫançer-i çeşm-i bütān vaṣfına Ṣābit düşmüş Yāre-yi sīne-yi bīkīneye merhem görelüm	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
48b	196	Ṣābit	Gözüm görüp seni göñlüm begendi sulṭānum Ḳumāş-ı ḥüsne özendüm efendi sulṭānum	Şikenc-i zülfüñe boġdurma Ṣābit-i zārı Uṣūlile çekerek ṭut kemendi sulṭānum	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
48b	197	Ṣābit	Üftādeñem ey serv-i revānum diye düşdüm Düşmezdi bu söz ġafletile söyleye düşdüm	Ṣābit ḳalemile hünerin kānını buldum Bir cevheri çoḳ māyeli gencīneye düşdüm	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./--./.--./.--	

48b	198	Ṣābit	Çekdüm yaḳasın gerden-i aġyāra yapışdum Ġavġā büyüdi dāmen-i inkāra yapışdum	Ṣābit gibi evvel alup eşkümle vużūyı Ṣoñra öperek Muṣḥaf-ı ruḫsāra yapışdum	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
49a	199	Ṣābit	Āġlayup dil-ḫaste sızlar yāre Allāh ʿaşḳına Merhem ister zaḫmına bīçāre Allāh ʿaşḳına	Sālim-i siḥr-āferīn-i naẓma peyrevlik muḥāl Vérme zaḥmet Ṣābitā ben zāra Allāh ʿaşḳına	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
49a	200	Ṣābit	Ne eşk-i seḥer ne ah-ı şebgāh Yılduz ḳadar aḳçe ister ol māh	Baṣ ḥabl-i ḫayāle Ṣābitā pāy Mīzān-ı ḳalemle Allāh Allāh	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.-.-/.--	
49a	201	Ṣābit	Gelince ḫaṭ ruḫ-ı maḥbūb-ı dil-sitānumuza Ḳarıncalar yürüdi cism-i nātüvānumuza	Alup derūna ḫayāl-i ḫuy-ı ruḫun Ṣābit Laṭīf gül ṣuyı ḳoydı gül-ābdānumuza	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
49b	202	Ṣābit	Ḫuşk-u ter nuḳl-i nücūmı ṭoldurup bir göġ beze Sofra-yı bezmi ḳurutdı pīr-i çarḫ-ı bīmeze	Ḥamdülillāh şāhid-i iḳbāl-i devlet el vérüp Biʿat étdüm Ṣābitā ḳuṭb-ı ḫilāfet-merkeze	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
49b	203	Ṣābit	O nühüfte ġamzelerden bunı kim recā éderdi Bu nigāh-ı āşnāyī neden iḳtiżā éderdi	Dil-i Ṣābit-i nigāhı yine şerm-sār ḳıldı O nühüfte ġamzelerden bunı kim recā éderdi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

49b	204	Ṣābit	Setr içün zāhid-i ālüfte-meniş bādesini Perde eyler der-i meyḫāneye seccādesini	Kākülüñ açma düşürme o güzel başuñiçün Ṣābitüñ ḳayd-ı ġama ḫāṭır-ı āzādesini	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
50a	205	Ṣābit	Bervech-i iltizāma alup bī̇vefālığı Ḳaldurdı mālikānem iken āşnālığı	Sünbüldür iki cānib-i dī̇vānı Ṣābitüñ Bir taḫta dökme berg-i semendür aralığı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
50a	206	Ṣābit	Cevzā gibi ʿālemde kimüñ var iki başı Sen māhuñ ola müşteri-yi teng ḳumāşı	Kilküñ iki ayaġı çuḳurda ola Ṣābit Çāh-ı ẕeḳan-ı fitnede étmezdi teḫāşi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
50a	207	Ṣābit	Başarsa ḫāküme naʿleyn-i nāz ile o perī̇ Ne çār pāre olur rūḥa raḳṣ içün eṣeri	Ḫusūd refʿ-i benān-ı şehādet étdi hele Görüp enāmil-i Ṣābitde ḫāme-yi hüneri	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
50a	208	Ṣābit	O sehī̇ ḳaddi düşürdüm géce ġāyet maḫfī̇ Üstine düşdüm édüp ḫᵛāhiş-i vuṣlat maḫfī̇	Nuḳl édüp meclis-i ʿirfāna bu şī̇rī̇n ġazeli Eyle Ṣābit yine yārāna ziyāfet maḫfī̇	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
50b	209	Bāḳī̇	Bilini ḳucmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā Yoḳsa şī̇rī̇n lebi ʿāşıḳlara ḫāżır ḥelvā	Lüʾlüʾ-yi ḫāme ile çeşme-yi dilden Bāḳī̇ Eyledi ḳāʿide-yi āb-ı ḥayātı icrā	Ġazel/ 7 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	

50b	210	Bāḳī	Nev-bahār érişdi vü gitdi şita *Keyfe yuḥyi'l-arża baʿde mevtihā*	Eşk-i çeşmüm yāre ʿarż étdüm dédi Bāḳiyā maʿlūm oldı mācerā	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.-	
50b	211	Bāḳī	Nedür bu ḫandeler bu şīveler bu nāz-ı istiġnā Nedür bu cilveler bu ʿişveler bu ḳāmet-i bālā	Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez Bāḳi ʿāşıḳdur Niyāz étmek aña cānā yaraşur saña istiġnā	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	
51a	212	Bāḳī	Şöyle olmuş cām-ı ʿışḳ-ı yārdan mest-i ḫarāb Kendüyi dīvārdan dīvāra urur āftāb	Bāḳiye senden ferāġat vérdi ey gerdūn-ı dūn Südde-yi devlet-meʾāb-ı pādşāh-ı kām-yāb	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
51a	213	Bāḳī	Lāle-ḫadler ḳıldılar gülgeşt-i ṣaḥrā semt semt Bāġ u rāġı gezdiler édüp temāşā semt semt	Şiʿr-i Bāḳī sebʿa-yı iḳlīme olmışdur revān Oḳınursa yéridür bu naẓm-ı ġarrā semt semt	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
51a	214	Bāḳī	Ġubār-ı ḫaṭuñ olmaz çünki ḫayrān olmaġa bāʿiṣ Nedür laʿl-i lebüñ çaḳ böyle ḫandān olmaġa bāʿiṣ	Meger başuñ ser-i kūyında ṭūb olmaḳ hevāsıdur Demādem Bāḳiyā ḳoluñda çevgān olmaġa bāʿiṣ	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	
51b	215	Bāḳī	Gel ey dil ḫalḳa-yı müşgīn-i zülf-i pür-şikenden géç Düşersin dām-ı teẕvīre reh-i pür-mekr ü fenden géç	Kemend-i zülf ey Bāḳī saña çoḳ bend géçmişdür Velī sen ġamze-yi ḫūnrīz-i cevrin gör géçenden géç	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	

51b	216	Bāḳī	Pür olup devr édecek meclis-i mestānı ḳadeḥ Çarḫ olur ḥalḳa-yı rindān meh-i tābān-ı ḳadeḥ	Yaraşur ḥalḳa-yı rindān dér isem ey Bāḳī Ḫatem-i Cem'dür anuñ laʿl-i Bedaḫşān'ı ḳadeḥ	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
51b	217	Bāḳī	Baña ʿarż étmesün mihr-i seḥer ruḫ Degül ḫaddüñ gibi ferḫunde ferrūḫ	Dil-i Bāḳī nice ābād olur kim Yıḳar ol ġamze-yi fettānı bir ruḫ	Ġazel/ 5 Beyit	16		.-.-/.-.-/.--	
52a	218	Bāḳī	Eylesün vaşlını dermān dil-i bīmāra meded Dostlar işte ben öldüm baña bir çāre meded	Mededüñ ḳalmadı feryād ü figān eylemege Saña kimden ére ey Bāḳi-yi bīçāre meded	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
52a	219	Bāḳī	Ètdi şikār gönlümi bir şūḫ-ı şeh-levend Müjgānı tīr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend	Aʿdā yanuñda ḫurrem ü ḫandān u şādmān Bāḳī ġamuñda zār u dil-fikār u derdmend	Ġazel/ 6 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
52a	220	Bāḳī	Cemālüñ āftābından alur nūr Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr	Şaçuñ zencīr-i sevdāsında Bāḳī Begüm dīvānedür dīvāne maʿẕūr	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.--	
52b	221	Bāḳī	Piyāle ḫusrev-i mülk-i ġama tāc-ı Keyānīdür Ḫum-ı mey pādşāh-ı ʿışḳa genc-i Ḫusrevānīdür	Ṣafā-yı şiʿr-i Bāḳī bāʿiṯ-i mihr ü maḥabbetdür Bu āb-ı zindegānı ol ḥayāt-ı cāvidānıdur	Ġazel/ 6 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	

52b	222	Bāḳī	Berg-i gülden ruḫı ol lāle ʿiẕāruñ terdür Nükte fehm eyle begüm ḫaylice nāzük yérdür	Cüy-ı ḥüsn-ābı ṭaşup çıḳmış o servüñ béline Bāḳiyā şanma miyānında ṭuran ḫançerdür	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
52b	223	Bāḳī	Açıl bāġuñ gül-i nesrīni ol ruḫsārı görsünler Şalın serv-i şanevber şīve-yi reftārı görsünler	Güzeller mihrbān olmaz démek yañlışdur ey Bāḳī Olur vallāhi billāhi hemān yalvarı görsünler	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	
53a	224	Bāḳī	Sūz-ı ʿışḳuñla ḳaçan kim dilde āh u zār olur Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī bir naẓar Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançerdār olur	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
53a	225	Bāḳī	Ne sāḳīdür lebüñ ġam bezmine yaşum şarāb eyler Ne āteşdür maḥabbet odı kim baġrum kebāb eyler	Yétişgil ölmedin ey cān ṭabībi dest-gīr ol kīm Bedenden cān-ı Bāḳī çıḳmaḳ içün ıżṭırāb eyler	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
53a	226	Bāḳī	Cām-ı şarāb laʿl-i lebüñ mübtelāsıdur Şol būseler ki senden alur ḳan bahāsıdur	Bāḳī suḫanda saña bu gün hem-cenāḥ yoḳ Ṭabʿ-ı bülendüñ evc-i belāġat hümāsıdur	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
53b	227	Bāḳī	Ruḫuñ ʿaksiyle şaḫn-ı dīde bāġ-ı gülsitānumdur Nihāl-i ser-bülendüñ ḫayliden ḫāṭır-nişānumdur	Yaşum deryādur ey Bāḳī içinde şāḫ-ı mercānı Ḫayāl-i naḫl-i bālāsı nihāl-i erġuvānumdur	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	

53b	228	Bāḳī	Ruḫuñ berg-i gül-i sīr-āba beñzer Leb-i laʿlüñ ḫayāl-i ḫᵛāba beñzer	Cihān efsānedür aldanma Bāḳī Ġam u şādī ḫayāl ü ḫᵛāba beñzer	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.--	
53b	229	Bāḳī	Kūyuñ yolında niçe kez ey mihr-i bīnaẓīr Şeb-rev déyü dutuldı géceyle meh-i münīr	Bir pādşāh-ı ḥüsne ḳul oldum ki Bāḳiyā Anuñ esīr-i ʿışḳı olupdur cüvān u pīr	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
54a	230	Bāḳī	Biñ mübtelāyı miḥnetile bir dem öldürür Dil-ber mülāyim olmayıcaḳ ādem öldürür	Bāḳī peleng-i kūh-ı ġamuñ pençesindedür Luṭfuñ meded érişmez ise bir dem öldürür	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
54a	231	Bāḳī	Yārdan cevr ü cefā luṭf u kerem gibi gelür Ġayrden mihr ü vefā derd ü elem gibi gelür	Bāḳiyā ḳanḳı göñül şehrine gelse şeh-i ʿışḳ Baña endūh-ı belā ḫayl-i ḥaşem gibi gelür	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
54a	232	Bāḳī	Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ʿanber-şikest olur	Bāḳī çeker mi bāde-yi engūr minnetin Her kim ki mest-i curʿa-yı cām-ı Elest olur	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
54b	233	Bāḳī	Ḳızarur bādeden ol nergis-i mestāne biraz Mey-i nāb içse gözi māyil olur ḳana biraz	Nice bir daġdaġa-yı baḫs-u cidāl ey Bāḳī Varalum ʿayş édelüm meclis-i rindāne biraz	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	

54b	234	Bāḳī	Dilā bezm-i cihānda kimse āḫır pāydār olmaz Müdām elden ayaġı ḳoma furṣat ber-ḳarār olmaz	Ol āhūyı saña ṣayd ola ṣanma iltiyāmından Öñüñce ḳaçar ammā Bāḳiyā āḫır-şikār olmaz	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	
54b	235	Bāḳī	Gel ey sāḳī bulınmaz böyle ʿālī dil-güşā meclis Getür cām-ı muṣaffāyı kim olsun pür-ṣafā meclis	Ḳadeḥ fısḳıyye mey ṣu ḥalḳa-yı rindān anuñ ḥavżı Sarāy-ı ʿışḳa şādırvān olupdur Bāḳiyā meclis	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	
55a	236	Bāḳī	Ḫaṭṭ-ı laʿliyle ḳaşı cānānuñ Bir rubāʿīdürür Gülistān'uñ	Bāḳi senden cefā vü cevr ummaz Eger olursa luṭf u iḥsānuñ	Ġazel/ 7 Beyit	16		..--/.-.-/..-	
55a	237	Bāḳī	Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ	Bāḳī-yi ḫaste-ḫāṭırı iñletme dūstum Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
55a	238	Bāḳī	Dilā cihānı sirişkümle pür-şarāb étdüñ Behey ḫarāb olası ʿālemi ḫarāb étdüñ	Ṣaçı kelāmın o deñlü uzatduñ ey Bāḳī İki ṣaḥīfe yérin başḳa bir kitāb étdün	Ġazel/ 5 Beyit	16		.-.-/..--/.-.-/..-	
55a	239	Bāḳī	Neden ayā bu taḥavvür ḳuluña pādşāhum Var ise bendeligümdür saña ancaḳ künhüm	--	Müfred Beyit	16		.-.-/..--/.-.-/..-	

55b	240	Bāḳī	Gülşende étdi nāzile ʿarż-ı cemāl gül Ḳıldı belālı bülbüli āşüfte-ḥāl gül	Luṭfuñdan érdi Bāḳiye rengīn filoriler Gūyā şaçıldı meclise bir dest-māl gül	Ġazel/ 8 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
55b	241	Bāḳī	Esb-i nāz ile beni yar édüpdür pāmāl Naʿller şekli aña sīnede olmuşdur dāl	Bāḳiyā baña gedā-yı der-i yār olmaḳdur Pāye-yi ʿizz ü şeref sāye-yi baḫt-ı iḳbāl	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
55b	242	Bāḳī	Devr-i gül érdi ġonçe-ṣıfat olma teng-dil ʿAzm eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl	Ṣaḫn-ı çemende nefḫa-yı bād-ı bahār ile Bāḳī gül-āb-ı ġāliye-yi müşg-āb u gil	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
56a	243	Bāḳī	Gülşen añlasa ruḫuñ ḫāṭıra eyler ʿālem Kaʿbe añlasa ser-i kūyuña varur ādem	Ābdār olsa n’ola şīve-yi şiʿr-i Bāḳī Urmadı kimse bu bāġ içre bile daḫı ḳalem	Ġazel/ 6 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
56a	244	Bāḳī	Rūşen ola tā éşigüñe varmaġa rāhum Yél mūmlarını yaḳdı géce şuʿle-yi āhum	Bāḳī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil Yār éşigünüñ ḫiẕmetidür ʿizzet ü cāhum	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./.--./.--./.--	
56a	245	Bāḳī	Nev-bahār oldı gelüñ ʿazm-i gülistān édelüm Açalum ġonçe-yi ḳalbi güli ḫandān édelüm	Oḳısun vaṣf-ı ruḫ-ı yārile Bāḳī şiʿrin Bülbüli gülşen-i meclisde ġazel-ḫᵛān édelüm	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	

56b	246	Bāḳī	Çāk oldı yaḳam cevr-i fırāvānuñ elinden Ṣad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden	Bāḳī niçe bir fāḫteveş bāġ-ı belāda Nālān olam ol serv-i ḫırāmānuñ elinden	Ġazel/ 7 Beyit	16		--./.--./.--./.--	
56b	247	Bāḳī	Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından Ḳanlar dökilür nāvek-i müjgānuñ ucından	Murġ-ı dil-i Bāḳīyi görüñ fāḫte-āsā Efġān éder ol serv-i ḫırāmānuñ ucından	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./.--./.--./.--	
56b	248	Bāḳī	Cānān odur ki meyl éde anı görince cān Esbāb-ı ḥüsni ḫūb ola ammā beşarṭ-ı ān	Aʿdāya baş egdüremez kimse Bāḳiyā Şemşīr gibi olmayıcaḳ serbeser zebān	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
57a	249	Bāḳī	Bir lebi ġonçe yüzi gülzār dérsen işte sen Ḫār-ı ġamda ʿandelīb-zār dérsen işte ben	Bāḳiyā Ferhādile Mecnūn-ı şeydādan bedel ʿĀṣıḳ-ı bīṣabr u dil kim var dérsen işte ben	Ġazel/ 7 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
57a	250	Bāḳī	Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n’eylesün Dāma düşmez yérlere ḳonmaz hümāyı n’eylesün	Ḫalḳ-ı ʿālem Bāḳiyā ʿışkında yārüñ ḫaste-ḥāl Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı n’eylesün	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	
57a	251	Bāḳī	Rūy-ı dil-dāra naẓar eyle ki devletdür bu Kime yüz ṭutar ise ulu saʿādetdür bu	Micmer-i sīnede kim yandı sipend-i dil ü cān Bir perī daʿvetine ʿıṭr-ı maḥabbetdür bu	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	

57b	252	Bāḳī	Jālelerden ṭoḳınup başına gevher-i lāle Şāh olupdur çemen iḳlīmine beñzer lāle	Zīnet-i gülşen-i iḳbāl yéter ey Bāḳī Çehre-yi baḫt-ı şehen-şāh-ı muẓaffer lāle	Ġazel/ 7 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
57b	253	Bāḳī	Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-yı güle Bülbül demādem aġlasa her bār gül güle	Bāḳī çemende şīşe-yi mey ḳulkūl eylese Bülbül terāne eyleyiceḳ uysa bülbüle	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
57b	254	Bāḳī	Āyīne gibi ṣāf gerek ṣafḥa-yı sīne Gün gibi żiyā-güster ola rūy-ı zemīne	Pürdür güher-i naẓmıla mecmūʿa-yı Bāḳī Deryā dil ü dānādur aña sīne sefīne	Ġazel/ 5 Beyit	16		--./.--./.--./.--	
58a	255	Bāḳī	Düşse göñlüm n’ola ḫançer-i ḫūn-efşāna Müjüñ oḳlarınuñ eylükleri batdı cāna	Cān niṣār eyledi Bāḳī bélini ḳucmaḳ içün Der-miyān étdi bu gün vārını dervişāna	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
58a	256	Bāḳī	Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa Serkeş olmasa iñen ʿāṣıḳına rām olsa	Terk éderdi mey ü maḥbūb hevāsın Bāḳī Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām olsa	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
58a	257	Bāḳī	Cāme-ḫᵛāb ol āfeti alduḳca tenhā ḳoynına Ṣanuram ebrüñ girer māh-ı şeb-ārā ḳoynına	Ruḫlaruñ şevḳıyla pür-dāġ étdi Bāḳī sīnesin Avuc berg-i gül-i ter ḳoydı gūyā ḳoynına	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	

58b	258	Bāḳī	Lebüñi ālile öpmüş ola mı peymāne İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana	ʿAyş u ʿişret demidür çekme ġam-ı devrānı Bāḳiyā gel berü sāġar çekelüm rindāne	Ġazel/ 5 Beyit	16		..--/..--/..--/..-	
58b	259	Bāḳī	Esirgemek gerek ol ʿāşıḳ-ı dil-efkārı ʿAle'l-ḫuṣūs ki bir bī̇vefā ola yāri	Hemī̇şe ḳāmet-i bālāñı vaṣf éder Bāḳī̇ Bülend mertebe olsa ʿaceb mi eşʿārı	Ġazel/ 5 Beyit	16		.-.-/..--/.-.-/..-	
58b	260	Bāḳī	Berfüñ eritdi bād-ı ṣabā baġrı yāġını Yaḳdı çemende nergisüñ altun çerāġını	Mestāne ṣoydı ol mehi Bāḳī̇ geçen géce Nāzükligile çözdi muḳaddem ḳuşaġını	Ġazel/ 7 Beyit	16		--./-.-./.--./-.-	
59a	261	Bāḳī	Sī̇ne dāġın görüp ol ġonçe-dehen lāle gibi Bir avuc ḳanuma girmek diledi jāle gibi	Dil-i Bāḳī̇yi ser-i zülfüñ elinden cānā Çeküben ḫışmile çeşm-i siyehüñ ala gibi	Ġazel/ 5 Beyit	16		.-.-/..--/.-.-/..-	
59a	262	Bāḳī	Ḫoş geldi baña meygedenüñ āb u hevāsı V'allāhi güzel yérde yapılmış yıḳılası	Meddāḥ olalı medḥ-i ġazālāneñe Bāḳī̇ Ögrendi ġazel ṭarzını Rūm'uñ şuʿarāsı	Ġazel/ 6 Beyit	16		--./.--./.--./.--	
59a	263	Bāḳī	Dutsa cām-ı bāde-yi gülgūnı verd-i ter gibi Sāʿid-i sāḳī̇ olur şāḫ-ı gül-i aḥmer gibi	Ṣad hezārān nev-bahār olsa bu fānī̇ bāġda Bir gül-i bī̇ḫār açılmaz Bāḳiyā sāġar gibi	Ġazel/ 5 Beyit	16		-.--/-.--/-.--/-.-	

59b	264	Şehrî	Ètdi hücūm ʿışḳ-ı melāmet-eşer baña Hemdemlik eyle ey dil-i āşüfte-ser baña	Şehrî ġamile ṣoḥbet-i ḫūn-ı dil eylemiş Gör ḫıssetin ki eylemedi bir ḫaber baña	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
59b	265	Şehrî	Tā ki feyż oldı ezel nuṭḳ-ı ṭarab-nāk baña Dāġ ber-dildür o günden berü eflāk baña	Şehri Şehrî sebeb-i maġfiretümdür zinhār Şevḳ-ı cürm eylemede eyleme imsāk baña	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
59b	266	Şehrî	Ey meşreb-i ḫayāli gibi ʿālem-āşinā V'ey dilrübā-yı maḥrem ü nāmaḥrem āşinā	Şehrî şehîd-i ġamze-yi ḫūnrîzüñ olayum K'olmış ḫayāl-i şūḫı gibi ʿālem-āşinā	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
60a	267	Şehrî	Ne muʿciz-gūy olur ġamzeñ suḫan ẓāhir zebān ġāyib Demādem keşf-i rāz étmekde diller rāzdan ġayib	Ḳalur esrār-ı ġamda nāşüküfte çeşm-i ḫūbānda Olursa dîdelerden Şehri-yi muʿciz-beyān ġāyib	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
60a	268	Şehrî	Bir dil ki éder ʿışḳ-ı ciger-tāb ile ülfet Beñzer o ketāna k'éde mehtāb ile ülfet	Şehrî ne ḳadar mest-i meye ruḫṣat olursa Eyler nigeh ile yine ādāb ile ülfet	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
60a	269	Şehrî	Muḥall iken ḫıred-i çarḫ-ı nuh kitāb ile baḫş Żamîr-i şūḫum éder kemterîn cevāb ile baḫş	Ḳo baḫş-i dānişi ey ḫaşm-ı ḫār-ı ḫas ṭıynet Olur mı Şehri gibi āteşîn cevāb ile baḫş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

60b	270	Şehrî	Dil olmuş iken ġamze-yi pür-nişţere muḥtāc Èтmez yine āsāyiş-i nişţertere muḥtāc	Şehrî gibi müstaġniyem iḥsān-ı felekden Olmaḳ ne belā ṭāliʿ-i bed-aḫtere muḥtāc	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
60b	271	Şehrî	Füzūn éderse n’ola derdümi devā-yı Mesîḥ Zemîn-i cān maraż-ḫîz éder hevā-yı Mesîḥ	Ḥamūş Şehri bu muʿciz-demāne zemzemeden Semāḫ-ı cānumı taʿẕîb éder ṣadā-yı Mesîḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
60b	272	Şehrî	Eẓiyyet-i dile ol mertebe cefā güstāḫ Ki ḫüsnüñe o ḳadar olmaz ibtilā güstāḫ	Muḥibb-i ʿādet-i Şehrî-yi bîzebānum kim Esîr-i meşreb-i güstāḫiyān u nāgüstāḫ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
61a	273	Şehrî	Ey nūş-dāru-yı ġam-ı dermān-ı ehl-i derd V’ey derd-i çāre düşmen-i mihmān-ı ehl-i derd	Raġmına Şehri ḥāsid-i bîderdüñ eylerem Aḥvāl-i derdümi niçe dîvān-ı ehl-i derd	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
61a	274	Şehrî	Gelmez semāḫ-ı şevḳa nevā-yı heves leẕîẕ Mestāneye olur mı ṣadā-yı ʿases leẕîẕ	Mümkin mi Şehri nāleñe dil-beste olmamaḳ Muṭrib leẕîẕ naġme leẕîẕ nefes leẕîẕ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
61a	275	Şehrî	Fiġān ki çeşmüme sensiz şerāb-ı āteşdür Şerāb-ı nāb degül āftāb āteşdür	Ḥaẕer ḥaẕer nefes-i şuʿlenāk-i Şehrîden Ki şiʿri gibi o ḫāne-ḫarāb āteşdür	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

61b	276	Şehrî	Esdi yine nesîm-i seḥer nev-bahārdur Ètdi cihānı tāze vü ter nev-bahārdur	Luṭf eyle Şehri bîmüteʾeşşir nevāyile Ḳıl ʿandelîb-i zāra ḫaber nev-bahārdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
61b	277	Şehrî	Ne kevkebümde şeref var ne bir eşer bulınur Èdince fāyide ümmîdini żarar bulınur	Şikāyet eyleme ey Şehri tîre baḫtuñdan Senüñ de şemʿ-i murāduñı bir yaḳar bulınur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
61b	278	Şehrî	Nesîm-i āh ki dāġ-ı dilüm küşāde éder ʿAẕāb-ı dūzaḫiyān-ı ġamum ziyāde éder	Müdām-ḫūn-ı dilin ġamla nūş éder Şehrî Ne ārzū-yı muṣāḥib ne fikr-i bāde éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
62a	279	Şehrî	Çeşmüñ var iken ṣıḥḥat-i dünyāyı kim ister Ġamzeñ var iken ʿömr-i Mesîḥāyı kim ister	Ben muṭrıb-ı ḫoş-zemzeme sen sāḳî lebüñ mey Besdür bu ḳadar Şehri-yi rüsvāyı kim ister	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
62a	280	Şehrî	Biz neşv ü nümā-yāfte-yi ḳalb ḥazînüz Zülf-i eleme ʿuḳde cebîn-i ġama çînüz	ʿIşḳ étse ḳasem ṭarzumuza Şehri ʿaceb mi Dildāde-yi her dil-ber-i şūḫ-ı nemekînüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
62a	281	Şehrî	Āh kim açılmadı dil-ġonçe-yi maḥzūnumuz Degmedi bir ḫande-yi bîhūdeye Mecnūn'umuz	Hem teġāfül hem enîs-i ġayr hem teklîf-i ṣabr N'étsün ey kāfir-teraḥḥum Şehri-yi maġbūnumuz	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	

62b	282	Şehrî	Derūn-ı dāġ-dāġum ḳadr-i gülberg-i suḫan bilmez Ne çāre bāġbān-ı rāġ olan seyr-i çemen bilmez	Dil-i Şehrî vü Şehrî bu cihān-ı bîḳarārîde Misāfirdür miṣāl-i rūz u şeb ẕevḳ-ı vaṭan bilmez	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
62b	283	Şehrî	Ġam-ḫîz-i nāmurād olalıdan zemîn-i ye’s Ḫalḳ olmadı benüm gibi bir ḫūşe-çîn-i ye’s	Şehrî-yi nāmurād-ṣıfat-ı kām-ı düşmen ol Ey dil-pesend-i vādî-yi ḥayret-nişîn-i ye’s	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
62b	284	Şehrî	Tā ḥüsne oldı cilve-yi bîiḫtiyār farż ʿUşşāḳa oldı ārzū-yı bîşumār farż	Şehrî mürîd-i meẕheb-i maḥrūmî-yi dilem K’āvāre-gerd müsteḥab-ı herzekār farż	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
63a	285	Şehrî	Bilmez zebān-ı ʿışḳı Mesîḥā-dem iḫtilāṭ Bilsün mi ẕevḳ-ı derd-i dil-i merhem iḫtilāṭ	Şehrî helāk-ı yār-i vefādāruñ olayum K’eyler esîr-i ʿışḳuñıla her dem iḫtilāṭ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
63a	286	Şehrî	Dil oldı germi-yi ʿışḳuñla tābdan maḥẓūẓ O şuʿleveş ki olur ıżṭırābdan maḥẓūẓ	Olur mı sāye-nişîn-i hümā-yı devlet olan Meẕāḳ-ı Şehri-yi ḫāne-ḫarābdan maḥẓūẓ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
63a	287	Şehrî	Laʿl-i nābuñdan olur telḫi-yi aʿẕār laṭîf Görinür sāye-yi gül-ġonçede çün ḫār laṭîf	Şehri teşḫîş édemem maʿni-yi elfāẓından Ol ḳadar oldı dil-i muʿcize-güftār laṭîf	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

63b	288	Şehrî	Bîhūde fiġānam gül-i berg-i semenüm yoḳ Nev-bülbül-i ʿışḳam müteʿayyin çemenüm yoḳ	Şehrî gibi küfr ile lebāleb göñül ammā İẓhār-ı kemāl eyleyicek bir hünerüm yoḳ	Ġazel/ 6 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
63b	289	Şehrî	ʿAdemden ārzu étdüm vücūda ġam diyerek Cihān-ı derd-i ġam oldum elem elem diyerek	Cihān cihān u ġam u yeʾsile Şehrî-yi nākām Vedāʿ eyledi dehri ʿadem ʿadem diyerek	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
63b	290	Şehrî	Cānı étdüm bismil-i neẕẕāresi bir kimsenüñ Dil daḫı ol şevḳıla āvāresi bir kimsenüñ	Āh kim Şehrî gibi derd-i helāk étdi beni Yérde gökde miṣli yoḳ mehpāresi bir kimsenüñ	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
64a	291	Şehrî	Oldı tābende ser-i şāḫ-ı nihāl üstine gül Geldi ḫūrşîd ṣıfat burc-ı kemāl üstine gül	Şiʿr-i üstād ṣıfat gül gül açıldı şiʿrüm Şehriyā lāyıḳ iken şāḫ-ı melāl üstine gül	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
64a	292	Şehrî	İçdüm şerāb-ı laʿlüñi mestāneyem mestāneyem Oldum esîr-i kākülüñ dîvāneyem dîvāneyem	Yoḳ ülfetüm nādān ile ʿārifden étmem hîç gile Ben Şehri-yi zāra bile bîgāneyem bîgāneyem	Ġazel/ 5 Beyit	17		--.-/--.-/--.-/--.-	
64a	293	Şehrî	Şūḫ-meşreb bir ẓarîf nüktedāndur dil-berüm Müddeʿā fehm-i dil-i nāzük beyāndur dil-berüm	Şehri ancaḳ fehm éder ḳaṣd-ı zebān-ı şîvesin Ṭabʿ-ı şūḫum gibi pek rind-i cihāndur dil-berüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	

64b	294	Şehrî	ʿIşḳıla imtizāc édemez rāḥat-ārzū Lezzet-şinās-ı ġam olamaz ʿişret-ārzū	Āsîb-i ḫoş-dilîden emîn olasın müdām Ey Şehri olayım ṭaleb-i miḫnet ārzū	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
64b	295	Şehrî	Ġayret-i ġam ḳalb-i maḥzūnum ḳomaz şād olmaġa Būm olur mı hîç rāżı mülki ābād olmaġa	Yüz sürerler feyżgāh-ı ṭabʿuma Şehrî gibi Tāze gūyān-ı Sitanbūl cümle irşād olmaġa	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
64b	296	Şehrî	Çekdüm el luṭf-ı felekden zevḳ-ı dünyādan bile Fārig̈ oldum anlara ʿarż-ı temennādan bile	Şöyle dilgîrüm felekden kim baña hem-derd iken ʿUzlet étdüm ʿāḳıbet Şehrî-yi şeydādan bile	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
65a	297	Şehrî	Dem o demdür kim ṣabāḥ-ı ʿıyd ḫoş eyyām ola ʿAyşa ruḫṣat cāma raġbet sāḳiye ikrām ola	Dem o demdür ki[m] bu ʿayş-ābād-ı dünyāda hemān Mey ola Şehrî ola dil-ber ola bayrām ola	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
65a	298	Fehîm	Bir ḥayāt içün ḳażā bilmem ne nāz eyler baña Ben şehîd-i ġamzeyem Îsā̄ niyāz eyler baña	Şāh-ı istiġnā-sipāham ben Fehîmā çarḫ-ı dūn Ḫavfile biñ dürlü vażʿ-ı dil-nevāz eyler baña	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
65a	299	Fehîm	Ehl-i ʿışḳa ġamze-yi cānāna olmaz āşinā Ġāfil olma mest ile dîvāne olmaz āşinā	Maḥrem-rāz eyleme Cibrîl olursa ger Fehîm Rind-i ʿışḳa ʿāḳıl u ferzāne olmaz āşinā	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	

65b	300	Fehîm	Laʿlüñ olalı mücib-i iʿcāz-ı Mesîḥā Tā ʿarşa érişdi küleh-i nāz-ı Mesîḥā	Var cān-ı Fehîmā gibi ṣad ḫāne-ḫarābuñ Ey ṣūḥ-ı lebi ḫāne-ber endāz-ı Mesîḥā	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
65b	301	Fehîm	Yine nevrūz érişüp geldi gülistāna ṣabā Vérdi peyġām-ı güli bülbül-i nālāna ṣabā	Nūr-ı ḫūrşîd-i żamîründen alup nūr Fehîm Gülleri ḳıldı müşābih meh-i tābāna ṣabā	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
65b	302	Fehîm	Ben ol mey-ḫᵛāreyem rindāne-meşreb Ki étdüm meşrebi rindāne-meşreb	Gözünden gitmesün bir dem mey-i nāb Fehîm ol dāyimā peymāne-meşreb	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.--	
66a	303	Fehîm	Ey ṭurraları sünbül-i ṣaḥrā-yı ḳıyāmet Ḫaṭṭuñda ʿayān sırr-ı temāşā-yı ḳıyāmet	Öldürdi anı ḥasret-i ümmîd-i ḫırāmuñ ʿAyb étme Fehîm étse temennā-yı ḳıyāmet	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
66a	304	Fehîm	Tā ki oldı çeşm-i dil-ber ṣulḥ-düşmen ceng-dost Oldılar nāçār diller ṣulḥ-düşmen ceng-dost	El-amān-ḫ[ᵛ]āh olma İslām'uñ şikest étse Fehîm Mest iken olur o kāfir ṣulḥ-düşmen ceng-dost	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
66a	305	Fehîm	Göñül k'éder leb-i cānān pür-ʿitāb ile baḥs O teng-ḥavṣaladur k'eyleye şarāb ile baḥs	Yeter Fehîm yeter derd-i ser ḫamūş ḫamūş Èder mi ʿārif-i b'illāh şeyḫ ü şāb ile baḥs	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

66b	306	Fehîm	Egerçi nāzına yārüñ niyāz olur bāʿiş Niyāz-ı ʿaşıḳa da luṭf-ı yār olur bāʿiş	Hemîşe olmaġa rüsvā-yı kūy-ı ʿışḳ Fehîm O yār-ı ʿişve-ger ü ʿişve-bāz olur bāʿiş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
66b	307	Fehîm	Şemʿ-i baḫtum pertev-i nūr ile étmez imtizāc Belki nūr-ı şuʿle-yi Ṭūr ile étmez imtizāc	Hîç Fehîm-i ʿāḳıla ḥāl-i dilinden şormañuz Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile étmez imtizāc	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
66b	308	Fehîm	Luṭf édüp vérmeñüz ol ġamzesi ġammāza ḳadeḥ Belki vāḳıf ola laʿlinde olan rāza ḳadeḥ	Meclis-i ʿişveyi ḳursa nigeh-i çeşmi Fehîm Dil-i şūḫum şunar ol mest-i mey-endāze ḳadeḥ	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
67a	309	Fehîm	Yā Rab dil-i pür-sūzum édüp māye-yi dūzaḫ Èt berg-i dil-i dāġumı pîrāye-yi dūzaḫ	Sînende nihān étme Fehîm āteş-i ʿışḳı Ḫūrşîd-i gör ey māye-dih-i vāye-yi dūzaḫ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
67a	310	Fehîm	Germiyyet-i mey étse ruḫsāruñı tāb-ālūd Olur leb-i ḫūy-gerdüñ bir aḫker-i āb-ālūd	Ālāyiş-i rindîden ne ḳaldı Fehîmāda Bir cān-ı hevā-āmîz bir çeşm-i şarāb-ālūd	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.-.-/--./.-.-	
67a	311	Fehîm	Bezm-i ʿayşı eyleyüp pîrāste Cemşîd-i ʿîd Ṣunmada bir cāmı her dem birine ḫūrşîd-i ʿîd	ʿÎd-gehde ey perî-rū eylese refʿ-i niḳāb Yalıñız ʿîd-i Fehîm olmaz olurdı ʿîd-i ʿîd	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	

67b	312	Fehîm	Çeşm-i ḫūnrîzüñ ki gāhî māyil-i bîdād olur Diller ol dem hem-ḳażā hem-güşte hem-cellād olur	Siḥr-i iʿcāzı Fehîmā eylesün taʿlîm o şūḫ Sāḥir-i muʿciz-nümā bir şāʿir-i üstād olur	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
67b	313	Fehîm	Böyle gūyā lebüñi ey yüzi gül mül mi éder Feyż-i keyfiyyetümi ġonçe-yi bülbül mi éder	ʿĀşıḳa ḥüsn-i ḥaḳîḳat mi olur hîç Fehîm Meẕheb-i ʿışḳ-ı mecāzîde tekāsül mi éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
67b	314	Fehîm	Tābiş-i mey kim ʿiẕāruñ surḫ-reng-āmîz éder ʿAks-i rūyuñ sāġar-ı deryā-yı āteş-ḫîz éder	Eylese bir dem ḫayāl-i ḳametüñ fikrin Fehîm Nālesi dünyāy-yı pür-ġavġā-yı rüstā-ḫîz éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
68a	315	Fehîm	Her kāküle ṣad-pāre göñül şānelük eyler Her silsile-yi ṭurraya dîvānelük eyler	Āgūş-ı ḫayālinde iken meskeni her şeb Gördükçe Fehîmi yine bîgānelik eyler	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
68a	316	Fehîm	Olduḳca sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber Vuṣlat dilerseñ ey dil ol ḫāk-i rāh-ı dil-ber	İʿcāz-ı ʿışḳı gör kim étdi dilüñ Fehîmā Hem-şuʿlezār-ı dūzaḫ hem cilvegāh-ı dil-ber	Ġazel/ 5 Beyit	17		--.-/.--/--.-/.--	
68a	317	Fehîm	Ey bād-ı ṣabā ol şeh-i ḫūnrîze ḫaber vér Ḫūnrîzligin gel dil-i nāçîze ḫaber vér	Ey bād-ı ṣabā bülbül-i güm-lāne Fehîmüñ Āvārelügün ol gül-i nev-ḫîze ḫaber vér	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

68b	318	Fehîm	Tā ġam-kede-yi bezm-i fenā meskenimüzdür Peymāne-yi şādî sebeb-i şîvenümüzdür	Ol bülbül-i bîṣavt-ı ġamuz yaʿni Fehîmî Peyġüle-yi ġamḫāne-yi dil meskenümüzdür	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
68b	319	Fehîm	Nergise çeşm-i nigāh ile tekellüm ögredür Ġonçeye bülbül gibi laʿl-i teraġġum ögredür	Ol ḳadar maġrūr-ı faḳram kim Fehîmā himmetüm Mesned-i devletde şāhāne taʿaẓẓum ögredür	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
68b	320	Fehîm	Ṣanmañ ki muġān zāhide peymāne ṣunarlar Bir güldür o kim zümre-yi rindāne ṣunarlar	Ḫūbān kimine ṣunmada mey kimine zehr-āb Bilmem saña bîçāre Fehîmā ne ṣunarlar	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
69a	321	Fehîm	Bilürem ʿîd-i viṣalüñ baña cāvid olmaz Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel ʿîd olmaz	Hele taḥḳîḳ budur sen de ḳıl inṣāf Fehîm Böyle güftār-ı ḥakîmāneye taḳlîd olmaz	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
69a	322	Fehîm	ʿAks-i ḥüsn-i yār ile pürdür derūn-ı sînemüz Nūr-baḫş-ı dîde-yi ḫūrşîddür āyînemüz	Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭabʿ-ı Fehîm Cevher-i iksîr ile pürdür bizüm gencînemüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
69a	323	Fehîm	Fāriġuz ḳayd-ı cihāndan ʿāṣıḳ-ı dîvāneyüz Āşināya āşînā bîgāneye bîgāneyüz	Sāḥir-i muʿciz kelāmuz şāʿir-i şūḫuz Fehîm Ne füsūna rāġıbuz ne māyil-i efsāneyüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	

69b	324	Fehîm	Biz gerçi ki dîvâne-reviş rind-i levendüz Bilmekde rumûz-ı dil-i Cibrîl-pesendüz	ʿIşḳ âteşine ṣabrda ṣâkird-i Fehîmüz Âteşde semâʿ étmede üstâd-pesendüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
69b	325	Fehîm	Mihri gördüm ʿârıż-ı dil-dâra beñzer beñzemez Pertev-i ḫûrşîddür kim nâra beñzer beñzemez	Heyʾet-i gûy-ı meh ü mihre nigâh étdüm Fehîm Girde-yi bâlîn sürîn-i yâra beñzer beñzemez	Ġazel/ 6 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
69b	326	Fehîm	Èt̀se ger pisterüm ol dil-ber-i serkeş âteş Ṣûz-ı dâġumdan olur ferş-i münaḳḳaş âteş	Ḫaṭṭ-ı ruḫsâr gelüp eyledi ḫaspûş Fehîm Bir iki ḫâr ile ḫayf oldı müşevveş âteş	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
70a	327	Fehîm	Helâk-ı ʿışḳuña olmaz çü bîm-i cân mâniʿ Ferâġat étmezem olsa eger cihân mâniʿ	Ḫayâl-i yâr ile ḫalvet-nişîn-i tecrîdüz Fehîm sen de gelüp olma her zamân mâniʿ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
70a	328	Fehîm	Ġam-ı câvid-i dildür yâr-ı ʿâşıḳ Yine ġamdur olan ġam-ḫᵛâr-ı ʿâşıḳ	Ne ḫâcetdür Fehîmâ nefḫ-ı Ṣûrʾa Yıḳar dünyâyı âh-ı zâr-ı ʿâşıḳ	Ġazel/ 7 Beyit	17		.---/.---/.--	
70a	329	Fehîm	Nigeh-i şûḫı ile ġamze-yi ġammâzına baḳ Nice fâş olmadadur cân u dilüñ râzına baḳ	Olsa ḫâmûş-ı Fehîmâ-yı suḫan-sâz nʾola Ḳalem-i nükte-der-i nâṭıḳa-pervâzına baḳ	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

70b	330	Fehīm	Biñ vech ile yār étse tecellī ḫaberüm yoḳ Gūyā ki kelām-ı ednāyam eṣerüm yoḳ	Sertābeḳadem ʿışḳ u dilem lîk Fehīm āh Bir dil-ber-i ʿāşıḳ-küş-i āşūb-küşim yoḳ	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
70b	331	Fehīm	Olmuş o ḳadar fitnede üstād-ı nigāhuñ Her şulḥda ṣad ceng éder îcād nigāhuñ	Sen nāz-ı girişmeyle helāk eyle Fehīmi Besdür baña ey ġamzesi cellād nigāhuñ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
70b	332	Fehīm	ʿAks-i ruḫuyla çeşmümüzi pür-nem eyledük Gülzār-ı ʿışḳı āteşile ḫurrem eyledük	Şehrî ile Fehīm édüp iʿcāz-ı ʿışḳı fāş Siḥr-i bedîhede nigehüñ mülzem eyledük	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
71a	333	Fehīm	Rind-i ʿışḳam baña bir rind-i cihān olsa güzel Ġamze-yi mesti gibi nādiredān olsa güzel	Ehl-i dil olmayıcaḳ dil-bere māyil olamam Ben Fehīm'em baña göñlümce cüvān olsa güzel	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
71a	334	Fehīm	Ey ġamzeleri cevher-i şemşîr-i teġāfül Dünyāyı helāk eyledi teʾsîr-i teġāfül	Ger böyle ise luṭf-ı nigeh baña Fehīmā Ḳābil mi lisāna gele taʿbîr-i teġāfül	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
71a	335	Fehīm	Rūyından eyleyüp yine refʿ-i niḳāb gül Ḫūrşîde vérdi māye-yi reng-i ḥicāb gül	Feyż alsa tāb-ı mihr-i żamîr-i Fehīm'den Her bergini éderdi birer āftāb gül	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	

71b	336	Fehîm	Ḳıyl u ḳāl-i ʿışḳı ḫāmūş olmayınca bilmedüm Sırr-ı ʿaḳlı mest-i medhūş olmayınca bilmedüm	Meẕheb-i rindānı bilsün mi Fehîmā zāhidān Ben hezārān-sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
71b	337	Fehîm	ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki fikr-i zülf-i ḥavrā eylemem Pāy-ı ʿaḳlı beste-yi zencîr-i sevdā eylemem	ʿĀşıḳam ʿāşıḳ ki işbāt-ı vücūd içün Fehîm ʿĀrif-i dānā gibi herkesle ġavġā eylemem	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
71b	338	Fehîm	Vālihi ʿışḳam cünūn yāri ḳadîmümdür benüm Şāh-ı sevdā leşkerem Mecnūn nedîmümdür benüm	Diye ḫākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh Nev-şüküfte sünbül-i ḳabr-i Fehîmümdür benüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
72a	339	Fehîm	Cevr ét ey şūḫ-ı cefā-pîşe vefādan geçdüm Derdümi bāri füzūn eyle devādan geçdüm	Bir zamān germ idi çün āteş-i ʿışḳ ile Fehîm Şimdi vāsūḫte oldum o hevādan geçdüm	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
72a	340	Fehîm	Èder tîr-i nigāhın her zamān ol bîamān keskin Belî şemşîr-i cellāduñ gerekdür her zamān keskin	Görüp ḫaşmum Fehîmā sözlerüm ḳaṭʿ-ı nizāʿ étdi Olınca böyle olsa dünyede tîġ-i zebān keskin	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
72a	341	Fehîm	Mest oldı göñül neşve-yi ẕevḳ-i nigehüñden Ḫavf étmez olursa n'ola çeşm-i siyehüñden	Kūyuñ édeli ol ṣanemüñ Kaʿbe'ye teşbîh Āzürdeyüz āzürde Fehîmā günehüñden	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

72b	342	Fehîm	Rūyumu ḫāk eyledüm ol ḫāk-pāyı görmege Yaʿni rūy-ı ḫāk-pāy-i dil-rübāyı görmege	Pister-i ġam üzre ol bîmārdur cānum Fehîm Ḫavf édüp gelmez ecel ben mübtelāyı görmege	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
72b	343	Fehîm	Bir dil ki şemʿ-i ḥüsnüñ ura şuʿle dāġına Pervāne eylemez mihr ü mehi çerāġına	Olduḳ Fehîm hem-nefes-i zāġ-ı bed-nevā Dehrüñ ne tîre-baḫtına geldük ne çāġına	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
72b	344	Fehîm	Yıḳılmam zūr-ı keyf-i meyle kim ḥayrānuñam sāḳî Ḫarābenderḫarāb-ı nergis-i mestānuñam sāḳî	Fehîmem ben mey-i dil-berden olmam tā ebed fāriġ Menem kim rūz-ı maḥşer dest-der-dāmānuñam sāḳî	Ġazel/ 9 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
73a	345	Nā'ilî	Cihānı étmege bir laḥẓada ḫarāb saña Yeter o nergis-i maḫmūr-ı nîm-ḫᵛāb saña	Selām-ı Nā'ili-yi zārdan mı incindüñ Nedendür ey ḫam-ı ebrū bu pîç ü tāb saña	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
73a	346	Nā'ilî	Cülūs édince ḫamel taḫtgāhına ḫūrşîd Berāt-ı ʿişreti rindānuñ oldı hep tecdîd	Ḫarābıyuz o meyüñ Nā'ilî ki cürʿasıdur Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek ārām-ı ḫāṭır-ı Cemşîd	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
73a	347	Nā'ilî	Ehl-i dile ṭoḳunma ki āzār-ı saḫt olur Nerm olsa ḫāk her ne ḳadar ḫārı saḫt olur	Olma firîb-ḫurde-yi iḳbāl-i rūzgār Ey Nā'ilî saḳın hele idbārı saḫt olur	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	

73b	348	Nā'ilī	Söyledür nāz ile ruḫsāruñı gül gül mi éder Bilmezüz gül mi éder mey seni bülbül mi éder	Nā'ilī ḫāṭıra-yı bī̇m-i ḳażā yoḳ bizde Rind-i āgāh bu maʿnāda teʾemmül mi éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
73b	349	Nā'ilī	Bu mātemgāhda feryād-ı ḥayret rehzen olmışdur Hücūm-ı ġam tehī̇-sāz-ı dimāġ-ı şī̇ven olmışdur	Ne efsūnkār olur ey Nā'ilī şiʿrüñ ki naẓmuñda Zebān-ı reşg-i muʿcizkār-ı maʿnī̇ elken olmışdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
73b	350	Nā'ilī	İncinme cevrine daḫı ol māh tāzedür Bilmez nevāziş-i dili billāh tāzedür	Ḳayd-ı ḥayāt ḥüsndür ey Nā'ilī o ḫaṭṭ Ḫaṭṭ taze ḥüsn tāze o cāh tāzedür	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
73b	351	Nā'ilī	Nedür bu güç ḥareket rāst söyle sulṭānum Felek misin a benüm pādişāh-ı devrānum	Nedür bu güç ḥareket rāst söyle sulṭānum Felek misin āb-nem pādişeh-i devrānum	Müfred	17			
74a	352	Nā'ilī	ʿUḳde-yi ḫāṭıruñ ol ṭurra-yı pür-tāba mıdur Yoḳsa ey bād perī̇şāni-yi aḥbāba mıdur	Bu fenā lüccede ey Nā'ili-yi sergeşte Güşe-yi ḫāṭıruñ emvāca mı girdāba mıdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
74a	353	Nā'ilī	Dī̇de-yi cān ile ḥüsnüñ ki temāşā éderüz Cismimüz maẓhar-ı envār-ı tecellā éderüz	Nā'ilī neş'e-yi pī̇rūz-ı suḫanla dehrüñ Ḥaşre-dek bezmini müstaġni-yi ṣahbā éderüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

74a	354	Nā’ilī	Dil-i zāruñ ki derdüñ sākin-i Beytü’l-Ḥazen bilmez Ne ḳanlar dökdügün ol Yūsuf-ı gül-pīrehen bilmez	Baḳup o ḫāle ṣorma Nā’ilīden nāfesin ḫālin Bu derd-i ḥayret-efzāyı ciger-ḫūn olmayan bilmez	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
74b	355	Nā’ilī	Döyer mi nāzına diller girişme-sāz olıcaḳ Kim istemez o cefākārı dil-nevāz olıcaḳ	Ne söylesün görüp ol şūḫı Nā’ilī ʿāşıḳ Deger mi āhdan el ruḫsat-ı niyāz olıcaḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
74b	356	Nā’ilī	Çāk étdi cāmesin atılup cūybāra gül Beñzer ki yandı āteş-i āh-ı hezāra gül	Düşdükce ḫāk-i pāyüñe bītāb-ı reşg olup Rūy-ı niyāz-ı Nā’ilī-yi ḫāksāra gül	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
74b	357	Nā’ilī	Femine ġonçe dédükçe olur ebkem ne désün Yoḳdur ol ġonçe-yi nev-ḫastede fem ne désün	Nā’ilīnüñ işidüp zemzeme-yi güftārın Bülbülümdür démesün ol gül-i ḫurrem ne désün	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
75a	358	Nā’ilī	Bir vech-i nāẓar ol ki naẓīri bulunmaya Bir zülfe beste ol ki esīri bulunmaya	Vérmem bihişte Nā’iliyā ben o bezmi kim Sāḳīleri cevān ola pīri bulunmaya	Ġazel/ 6 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
75a	359	Vecdī	Ġam-ı zülfüñle āhumdan k’ola dūd-ı derūn peydā Èder destār-ı ʿışḳa sünbül-i bāġ-ı cünūn peydā	Bu tāze şiʿr-i Vecdīye naẓīre söyleyen evvel Dil-i pür-feyż ü ṭabʿ-ı pür-meʿānī eylesün peydā	Ġazel/ 6 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	

75a	360	Vecdî	N’ola zülfüñden étseñ bende-yi tedbîrden feryād Dil-i Cibrîl éder ol bîemān zencîrden feryād	Dutardı nālemüz eyvān-ı çarḫı serbeser Vecdî Ḫulāsa çāre bulsa zülf-i ʿālem-gîrden feryād	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
75b	361	Vecdî	Ètdi dil rūyuña rūyuñ dil-i sūzāna ḥased Ètdiler birbirine şuʿle vü pervāne ḥased	Bu ġazel zîver-i mecmūʿa-yı yārān olalı Düşdi ey Vecdî niçe defter-i dîvāne ḥased	Ġazel/ 7 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
75b	362	Vecdî	Eşküm firāḳ-i laʿliyle Ceyḥūn’a nāz éder Āhum hevā-yı zülfile gerdūna nāz éder	Vecdî ṭabîʿatum eşer-i feyż-i ʿışḳıla Bir şūḫdur ki neşr ile mażmūna nāz éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
75b	363	Vecdî	Luṭf-ı felek kim éllere ābı şarāb éder Dil-teşne-yi maḥabbete baḥrı serāb éder	Vecdî taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına Bir gün olur kim eyledügünden ḥicāb éder	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
76a	364	Vecdî	Ġamze bîraḥm olduġı müjgānlarundan bellüdür Tîġ-ı ḫūn-āşām naḳş-ı cevherinden bellüdür	Āferînler ṭabʿ-ı Vecdî-yi suḫan-pervāza kim Āb-ı rūy-ı ehl-i dil naẓm-ı terinden bellüdür	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
76a	365	Vecdî	Şebistān-ı ġamum bezmümde şemʿ-i enverüm yoḳdur Fenā dünyāda yaʿnî bir müsellem dil-berüm yoḳdur	Sitanbūla o deñlü ārzū var dilde ey Vecdî Uçardum bulsam ammā neyleyem bāl ü perüm yoḳdur	Ġazel/ 7 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	

76a	366	Vecdî	Rūyuña eylesem naẓar reng-i ḥayā niḳāb olur Gör ne siyāh-sitāreyem nūr-ı nigeh ḥicāb olur	ʿIşḳ ile vérdi Vecdîye ẕevḳ-i server-i giryesi Dilde bu neşve var iken āb daḫı şarāb olur	Ġazel/ 5 Beyit	17		-..-/-..-/-..-/-..-	
76b	367	Vecdî	Ṭūfān-ı sirişküm déme cūş-ı yeme beñzer Baḳ çeşmüme dāmānuma derya neme beñzer	Taḳsîm édicek zühre bu şiʿri dédi ʿİsā Bu naẓm eşeri Vecdî-yi muʿciz-deme beñzer	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
76b	368	Vecdî	Ey dil ġam-ı gîsū-yı ruḫ-ı yārda ḳalduñ Ḳayd-ı şanem ü ʿuḳde-yi zünnārda ḳalduñ	Ey ḥüsn-i edā ehl-i suḫan heb saña müştaḳ Sen Vecdî-yi ḫoş-ṭabʿ-ı ḫoş-āşārda ḳalduñ	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
76b	369	Vecdî	Sînede bir şūḫ-ı mest ü keç-külāh ister göñül Bāʿiş-i āh-ı nedāmet bir günāh ister göñül	Eski rüsvālıḳlar ey Vecdî gelüp yāda yine Nām-ı neng-i ʿişmete étmek tebāh ister göñül	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
77a	370	Vecdî	Nigāh-ı mest mi tîġ-i ḳażā mıdur bilmem Bürehne ḫançeri ḳaṣdı baña mıdur bilmem	Dem-i Mesîḥ o lebüñ ḫandesi midür Vecdî Senüñ sözündeki ḥüsn-i edā mıdur bilmem	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
77a	371	Vecdî	Mestāne dili meclis-i rindāna getürdüm Bir bülbül-i şūrîde gülistāna getürdüm	İtlāf-ı güher eylemedüm naẓmıla Vecdî Bir kāndan alup gevheri bir kāna getürdüm	Ġazel/ 6 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

77a	372	Vecdî	Dil vérdüm anuñ zülfüne ṭūl-i emel aldum Āzāde iken ẕevḳı degişdüm kesel aldum	Teslîmdür erbāb-ı suḫan şiʿrüme Vecdî Meydān-ı meʿānîyi bu gün bîcedel aldum	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
77b	373	Vecdî	Nice vaṣf étsün o şūḫı dil-i ḫoş-dem ne désün Miṡli yoḳ beñzedecek ḥüsn-i müsellim ne désün	Ḳomasun söz yéri iʿcāz-ı suḫanda Vecdî Böyle muʿciz-nefese Îsā-yı Meryem ne désün	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
77b	374	Vecdî	Benümdür nevbet-i feryād bülbüller ḫamūş olsun Fiġānum ehl-i ʿışḳa māye-yi cūş-ı ḫurūş olsun	Baña ṭaʿn étdügi bir bir gelür heb yādına Vecdî Benüm gibi hele Rāmî de derd-i ʿışḳa dūş olsun	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
77b	375	Vecdî	Ṣafāsın görmemişsin zāhid inkār étme meydür bu Nümūdār-ı ḫavaṣṣ-ı cümle eşyā ṭurfe şeydür bu	Revādur étse yārān ṭabʿuma peyrevlük ey Vecdî Ki vādî-yi suḫanda maḥrem-i ferḫunde peydür bu	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
78a	376	Vecdî	ʿUṣṣāḳ-ı zārı ḳırmada ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev İmdād-ı ḥüsne geldi yine bir sipāh-ı nev	Vecdî o māh-ı rūyuñ ele alsa zülfini Her nāḫun-ı benānı olur reşk-i māh-ı nev	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
78a	377	Vecdî	Çekme yüzine niḳāb-ı ʿişve Ey maṭlaʿ-ı āftāb-ı ʿişve	Var mı daḫı bir muḫāṭab-ı nāz Vecdîye midür ḫıṭāb-ı ʿişve	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.-.-/.--	

78a	378	Vecdî	Şerāb köhne vü sāḳî-yi ḫande-rū tāze Olursa eski deme n’ola ārzū tāze	Bu şiʿr-i pāk berāber degülse Bāḳîye Budur tefāvüti Vecdî o köhne bu tāze	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
78b	379	Vecdî	Varırsañ ey ṣabā ol zülf-i şebgūna selām eyle Düşerse hem dil-i maḥbūs u maḥzūna selām eyle	Ḫaṭṭ-ı nev-ḫîze medḥin étdi fermān laʿli ey Vecdî Meded imdāda gelsin tāze mażmūna selām eyle	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
78b	380	Vecdî	Dest urdı ṣabā ṭurra-yı ṭarrār ṭaġıldı Fāş oldı ruḫ-ı ʿāleme esrār ṭaġıldı	Olsa n’ola bülbül dil-i Vecdî ile hemdem Ṭabʿum gibi berg ü gül-i gülzār ṭaġıldı	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
78b	381	Vecdî	Feryād-ı dil-i zāruma demsāz mı ḳaldı Ya keşf édecek derdümi hem-rāz mı ḳaldı	ʿĀlemde leb-i laʿlini vaṣf étmede māhir Vecdî gibi bir nādire perdāz mı ḳaldı	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
79a	382	Vecdî	Dil-i çeşm-āşinā sāmānıla bîgāne olmaz mı Hemîşe mest ile ülfet éden mestāne olmaz mı	Bu maḥsūd-ı ṭabāyıʿ sözleri ḳandan bulursın sen Küdūret vérmeseñ Vecdî dil-i yārāna olmaz mı	Ġazel/ 7 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
79a	383	Vecdî	Saña dil oldı mübtelā al ḫaberüñ ṣaḥîḥini Cürmümü ben dédüm saña al ḫaberüñ ṣaḥîḥini	Böyle ġazel dénür déyin Vecdî saña durūġdur Hep şuʿarāya ḳıl ṣalā al ḫaberüñ ṣaḥîḥini	Ġazel/ 5 Beyit	17		-..-/-..-/-..-/-..-	

79a	384	Vecdî	Tā kim ḫaṭuñ ey māh cebînüm yüze çıḳdı Esrār-ı dil-zār-ı ḥazînüm yüze çıḳdı	Cūş étdi hevā-yı ḫaṭṭıla baḥr-ı ṭabî‘at Vecdî yine bir dürr-i şemînüm yüze çıḳdı	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
79b	385	Ṭaybî	Ey ruḫuñ tāb-dih-i şem‘-i fürūzān ḳażā Devr-i ḥüsnüñde ‘ayān āteş-i nihān-ı ḳażā	Cem‘ édüp ḫāl ü ḫaṭ u ġamze vü müjgānı ġamın Ètdi Ṭaybî dil-i ṣad pāresini ḳān-ı ḳażā	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
79b	386	Ṭaybî	Dil ‘ışḳuña ‘ışḳuñ dil-i nālāna münāsib Sāġar meye mey sāġar-ı mestāna münāsib	Ṭaybî gibi peymān-şiken-i zühd ü ṣalāḥuz Peymāneye el hem ele peymāne münāsib	Ġazel/ 6 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
79b	387	Ṭaybî	Dil mey-i cām-ı sitemüñden ḫarāb Ḫam ḳad-i bergeşte vü ten hem ḫarāb	Ḥāżır ol ey Ṭaybi-yi bîpā vü ser Ġamze-yi ser-mest ü ser-efken ḫarāb	Ġazel/ 7 Beyit	17		-..-/-..-/-.-	
80a	388	Ṭaybî	Gözi bîmār iken ġāretger-i cāndur nedür bā‘iş Ne cān āşūb-baḫş-ı rūḥ-ı îmāndur nedür bā‘iş	Dil-i Ṭaybîyi taṭyîb étmemiş mi pîr-i meyḫāne Bu gün zühhād ile mescidde giryāndur nedür bā‘iş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
80a	389	Ṭaybî	Viṣal-i rūyuñ ile ibtihāc bulmaḳ güc Göñül ki ḫāne-yi ġamdur sirāc bulmaḳ güc	Meger şarāb ile memzūc ola göñül Ṭaybî Bu bezm-i siflede bir hem-mizāc bulmaḳ güc	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

80a	390	Ṭaybî	Feşānda ḫūn-ı derūn sîne sūbesū mecrūḥ Şarāb-rîz olur olsa eger sebū mecrūḥ	Zebān-ı ḫançer-i āhı sipihre tîz eyle Olursa söyleşirüz Ṭaybiyā ʿadū mecrūḥ	Ġazel/ 7 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
80b	391	Ṭaybî	Rūz-ı ʿıyd érdi oldı ʿālem şād Künc-i ġamda dil étmede feryād	ʿIydde de yāri görmemiş Ṭaybî Démedüm ʿıydine mübārek bād	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/.-.-/..-	
80b	392	Ṭaybî	Açıldı gül érişüp faṣl-ı dil-güşā-yı bahār Nevā-yı bülbüli germ eyledi hevā-yı bahār	Raḳîb dāmen-i cānānı aldı ḫār gülüñ Benümle bülbüle Ṭaybî budur ʿaṭā-yı bahār	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
80b	393	Ṭaybî	Āhum ki bāġ-ı ʿālem-i ʿışḳa nesîm olur Gülzār-ı dāġ-ı sîneye feyż-i ʿamîm olur	Elfāẓ-ı rūḥ-perver-i Îsā’ya nāz éder Ṭaybî ki laʿl-i yār ile gāhî nedîm olur	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
81a	394	Ṭaybî	Raḳîb-i derʿaḳab ol şūḫ-ı dil-sitān géçiyor Ecel ḳażāda meded ʿömr ise hemān géçiyor	Tedārük eyliye gör zād-ı rāhuñ ey Ṭaybî Güẕārgāh-ı fenādan cihāniyān géçiyor	Ġazel/ 7 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
81a	395	Ṭaybî	Yanumda ol ṣanem-i şūḫ-meşrebüm yoḳdur Enîs ü hemdem ü cān-ı lebālebüm yoḳdur	Su’āl eyleme Ṭaybî ġamum ki bîrūḥum Yanmada ol ṣanem-i şūḫ meşrebüm yoḳdur	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

81a	396	Ṭaybī	Sırr-ı Cem'i cāmdan alduḳ ḫaber Cāmını encāmdan alduḳ ḫaber	Künc-i ḫarābāt-ı maḳām eylemiş Ṭaybi-yi bī'nāmdan alduḳ ḫaber	Ġazel/ 6 Beyit	17		-.--/-.--/-.-	
81b	397	Ṭaybī	Eṭvār-ı perīşānumı mestāneler étmez Dil cūş édeli ʿışḳıla cānā neler étmez	Muʿtād-ı vefā eylemek ister seni Ṭaybī Efkār-ı muḥālātını dīvāneler étmez	Ġazel/ 7 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
81b	398	Ṭaybī	Derd-i dil firḳat-i laʿlüñle füzündur sensiz Mey içersem dil-i bī'tābıma ḫündur sensiz	Yetiş ey çāre-yi cān cānuma yetdi hicrüñ Ṭaybi-yi zār u belā dīde zebündur sensiz	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
81b	399	Ṭaybī	Füsürde dāġ-ı temennā dehān-ı cān ḫāmūş O āfetüñ ser-i kūyında bī'dilān ḫāmūş	Bu tāb u tefle ṣaḳın żabṭ-ı āh ḳıl Ṭaybī Humūm-ı ġam seni sūzān éder hemān ḫāmūş	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
82a	400	Ṭaybī	Keşf-i rāz eyleyelüm ġamzeñe giryān olaraḳ Dil-i bī'tābda biñ zaḫm-ı nümāyān olaraḳ	Naẓmumuz maḫzen-i esrār olur ey Ṭaybī Biz ġubār-ı ḫaṭ-ı cānānıla ḥayrān olaraḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
82a	401	Ṭaybī	Nüvāziş-i dil éder yār-ı dil-firī'büm yoḳ Marī'ż-ı derde ġam u miḥnetüm ṭabī'büm yoḳ	Şeh-i serī'r-i belāyum ne fāyide Ṭaybī Ġama muḳābil olur leşker-i şekī'büm yoḳ	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

82a	402	Ṭaybî	Cām-ı emel ümîdine nūş-ı semm eyledüñ Yaʿnî bu bezm-gāhda defʿ-i ġam eyledüñ	Ṭaybî Fehîm ü Şehrîyi yād eyleyüp yine Bu şiʿr ile revānlarını ḫurrem eyledüñ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
82b	403	Ṭaybî	Ol şūḫa ki feryād ile hem dād ile geldüm Dād étmedi ancaḳ yine feryād ile geldüm	Ḥall étmege esrār-ı lebüñ meclis-i ʿışḳa Ṭaybî gibi bir nādire îcād ile geldüm	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
82b	404	Ṭaybî	Çemende lāle dil-i dāġdāġa reşk étsün Ne lāle ġonçe-yi mihr ol çerāġa reşk étsün	Şu resme terk-i hevā ḳıl tecerrüdét Ṭaybî Mesîḥî de felegüñ ol ferāġa reşk étsün	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
82b	405	Ṭaybî	Olur bād-ı ḫazān mehcūr āḫır berg ü bāruñdan Budur ḥāṣıl senüñ de ey gül-i ḫod-rū bahāruñdan	Bizi āvāre-yi zülf-i bütān étmekdedür her dem ʿAceb āzürdeyüz Ṭaybî dil-i āşüfte-kāruñdan	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
83a	406	Ṭaybî	O ḫūnı sūz-ı dilüm āşikāre eylemesün Èderse küşte tenüm pāre pāre eylemesün	Démiş ki eylerem imsāk-i luṭf-ı cevr ü cefā Meded bu cevrini Ṭaybî-yi zāra eylemesün	Ġazel/ 6 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
83a	407	Ṭaybî	Ṣalındı ruḫlarına zülf-i fitne-cū tāze Çekildi pāy-ı dile bend-i ārzū tāze	Hezār-güne fiġān étmesün mi Ṭaybi-yi zār Bahār u ʿışḳ u mey ü yār-ı ḫande-rū tāze	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	

83a	408	Ṭaybî	Āteş-i iştiyāḳ var dilde Daġ-hā-yı firāḳ var dilde	Eyle teskîn eşkile Ṭaybî Āteş-i iştiyāḳ var dilde	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/.-.-/..-	
83b	409	Ṭaybî	Aldı ol şūḫ dili nāz ile raʿnālıḳıla Beni rüsvā-yı cihān eyledi şeydālıḳıla	Kūşe-yi çeşmine dil gitdi ser-i zülfine cān Ḳaldı Ṭaybî-yi felāket-zede tenhālıḳıla	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
83b	410	Ṭaybî	Çeşmi meşhūr-ı cihān nāz ile raʿnālıḳıla Ġamze mümtāz u müsellem sitem-ārālıḳıla	Fen-i eşʿārda Ṭaybî hele maḫṣūṣuñdur Nev-zemîn ḥüsn-i edā muʿcize-güyālıḳıla	Ġazel/ 8 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
83b	411	Ṭaybî	Gösterme bend-i kākülüñi piç ü tābile Pā-beste étme murġ-ı dili ıżṭırābile	Çeşm-i terümde mesken édinmez ḫayāl-i yār Ṭaybî olur mı āteş-i sūzān ābile	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
83a	412	Ṭaybî	Ḫayāl-i çeşmi fikr-i laʿl-i pür-tābı unutdurdı Ḫurūş-ı ḫūn-ı dil keyf-i mey-i nābı unutdurdı	Dil-i ʿuzlet-nişînüñ ṣorma ḥālin benden ey Ṭaybî Baña cevr-i felek aḥvāl-i aḥbābı unutdurdı	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
83a	413	Ṭaybî	Gör nedür dilde sarāyā-yı ġamuñ bāzārı Nedür ey şūḫ metāʿ-ı sitem ü āzārı	Bismil-i ġamze édüp Ṭaybi-yi āşüfte seri Luṭf édüp yār ḫalāṣ étse bu cān-ı zārı	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

83a	414	Ṭaybî	Bahār u mevsim-i gül-geşt bāġ u rāġ oldı Zemîn-i ḥüzn-i ḫazān ḫūrde-yi ferāġ oldı	Bu gülsitānda ammā ne çāre ey Ṭaybî Miṡāl-i lāle naṣîbüm hemān dāġ oldı	Ġazel/ 6 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
84b	415	Neşāṭî	Çekdükce mey-i nāzı o çeşm ü siyeh-i mest Bir āfet olur ʿāleme her bir nigeh-i mest	Bilmem nic'olur ḥāl-i Neşāṭî bir olursa Ol ġamze-yi pür-fitne ile ol nigeh-i mest	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
84b	416	Neşāṭî	Zihî fürūġ ki vérmiş şarāb-ı nāb saña Baḳınca ḫîre olur çeşm-i āftāb saña	Vérürse ġamzesi ruḫṣat Neşāṭiyā yārüñ Neẓāre-yi ruḫuna var mı dilde tāb saña	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
84b	417	Neşāṭî	Bîṣafā-yı ʿışḳ olup bîderd-i yār olmaḳ da güc Bir sitemger āfetüñ cevriyle zār olmaḳ da güc	Gerçi yoḳ ṭāḳat Neşāṭî seyr-i dîdār étmege Gūşe-gîr-i ḥasret-i dîdār-ı yār olmaḳ da güc	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
84b	418	Neşāṭî	Cilvegāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳıla biñ hū çıḳar	Demdür ey kilk-i Neşāṭî şevḳ ile ġavvāṣ olup Zîb-baḫş ol baḥr-ı maʿnādan yine lü'lü' çıḳar	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
85a	419	Ḥāsirî	Naḳd-i zer-i vaṣl ister iseñ āh-ı enîn ṣat Bîmāye metaʿ ister iseñ çîn-i cebîn ṣat	Ḥāsir zer-i ṭabʿuñda aña vaʿż-ı ʿayār ét Mażmūn-ı kef-i mışraʿıla tāze zemîn ṣat	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./.--./.--./.--	

85a	420	Ḥāsirī	Çeşm-i siyehüñ nāz ile mestāne mi ḳılduñ Pür-kīn nigehüñ ḫançer-i bürrāne mi ḳılduñ	Ḥāsir ġam-ı firḳatle yine sūz-ı cigerden Ḫūn içmege cām-ı dili peymāne mi ḳılduñ	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./.--./.--./.--	
85a	421	Ḥāsir	Èt dük güẕār kūyunı dil-dārı görmedük Vuṣlatda behre-yāb-ı dil-i zārı görmedük	Gāhī ġam-ı firāḳıla geh cevr-i çarḫ ile Bir laḥẓa şād-ı Ḥāsiri-yi zārı görmedük	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
85a	422	Neşātī	Ḫaṭṭuñ ki zīr-i ṭurrada gāhī nihān olur Gūyā kemīnde fitne sipāhī nihān olur	İfşā-yı rāzdan ḥaẕer eyler Neşāṭiyā Derd ehlinüñ fiġānıyla āhı nihān olur	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
85b	423	Neşātī	Mest-i nāz olduḳça çeşmüñ āfet-i bībāk olur Dest-i ġamzeyle girībān-ı veraʿ ṣad çāk olur	Dāmen-i zülfe ṣunar bir gün Neşāṭī pençesin Şāne-veş bir dil ki ṭīġ-i ʿışḳıla ṣad çāk olur	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
85b	424	Ḥāsir	Şarāb-ı ʿışḳa berḳ-ı āhı mevc-i āteşīn étsem Cünūn deştinde berg-i lāle-yi ḫākisterīn étsem	Rumūz-ı diḳḳati gāhīce temyīz étmege Ḥāsir Nigāh-ı ṭabʿuma çeşm-i ḫayāli dūrbīn étsem	Ġazel/ 5 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
85b	425	Ḥāsir	Mirʾāt-i ḫāṭıruñda görünmem ʿadem miyüm Ey māh-pāre yoḳsa ġubār-ı elem miyüm	Eşʿāruma perestiş éder Ḥāsirā bütān Rengīn nuḳūş-ı maʿnīye beytüʾş-ṣanem miyüm	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	

86a	426	Ḥāsir	Niyāzmendüm o meh-i bī̇mecāl éderse daḫı Dil-i fütāde-yi āşüfte ḥāl éderse daḫı	Bu nev-zemī̇n-i faṣī̇ḥ şehre-yāb olur Ḥāsir Nāẕī̇re Vālī̇-yi ṣāḥib-kemāl éderse daḫı	Ġazel/ 5 Beyit	?		.-.-/..--/.-.-/..-	
86a	427	Saʿdī̇	Sitem gördükce ʿuşşāḳuñ cefāsı artar eksilmez O şūḫ-ı ʿişve-perdāzuñ ṣafāsı artar eksilmez	Aḳarsa cüy-veş gülzāra Saʿdī̇ eşk-i pür-ḫūnum Miṡāl-i nehr-i Ceyḥūn mācerāsı artar eksilmez	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
86a	428	Ẕātī̇	Yed-i beyżāñı seyrān eyleyenler nūrdur dérler Baḳanlar sī̇neñi āyī̇neñe billūrdur dérler	Ḫarābātlıġıla şöhret o deñlü bolmuşuz Ẕātī̇ Ḳażā ile olursaḳ ḫaste de maḫmūrdur dérler	Ġazel/ 6 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
86a	429	ʿĀrif	Elden ḳoma pī̇yāle-yi zī̇bā-reviş budur Āyī̇n-i rind-i bāde-keş Cem-i meniş budur	Aġyāra ḳaṣd-ı luṭfıla cevr étme ʿĀrife Ṭāḳat-güẕār-ı ʿāşıḳ olan serzeniş budur	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
86a	430	Neşātī̇	Seyr eyle ḫaṭ-ı zerdini ol ʿārıż-ı ālüñ Gör şaʿşāʿasın mihr-i cihān-tāb-ı cemālüñ	Ol gün ʿaceb olur mı Neşāṭī̇ diye dil-ber Bī̇çāre nedür ʿışḳumıla söyleye ḥālüñ	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
86a	431	Neşātī̇	Gider mi ʿāşıḳuñ ġam ḫāṭır-ı endūhgī̇ninden Ḫuṣūṣā cevre muʿtād ola yār-i nāzenī̇ninden	Ṣafā-yı dehri gördük seyr-i bāġ étdük Neşāṭī̇-veş Dil-i pür-dāġ-ı lāleyle gülüñ çī̇n-i cebī̇ninden	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	

86b	432	Dürrî	O şeb ki sāḳi-yi raʿnā yürür ṭurur oturur Ayāġ-ı şemʿi eḥibbā yürür ṭurur oturur	Bilür mi ṣor ḥarekāt u sükūn u ḥayretüni Egerçi Dürri-yi şeydā yürür ṭurur oturur	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
86b	433	Sükkerî	Reng-i rūyuñ eşer-i şerm midür ġāze midür Yoḳsa ʿuşşāḳa yine bir ġażab-ı tāze midür	Sükkerî leẕẕet-i maʿnāya mı nāzuñ yoḳsa Ṭūṭi-yi nāṭıḳa-yı ṭabʿ-ı siḥir-sāza mıdur	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
86b	434	Dürrî	İştiyāḳ-ı dil ü cān şîveye mi nāza mıdur Yoḳsa ẕevḳ-ı nigehi ġamze-yi ġammāza mıdur	Dürriyā leḥce-yi pāküñde ʿaceb sūziş var Niyyetüñ derd-i nihānîleri ibrāze midür	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	433 numaralı gazele nazîredir.
87a	435	Ḳadrî	Yāri gördüm ṣubḥ-dem mest-i ḫarāb olmuş yatur Feyż-i tāb-ı cām-ı meyden āftāb olmuş yatur	Ḳadrinüñ ḥālin suʾāl eylerse yārān-ı ṣafā Ḫaste-yi ḫūbān-ı şehr-i ʿAyntāb olmuş yatur	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
87a	436	Rāmî Paşa	Biz ol ʿāşıḳlaruz ki dāġımuz merhem ḳabūl étmez O gülzāruñ ki āteşdür gül-i şebnem ḳabūl étmez	Gül-i rengîn-i ruḫsārı o naḫl-i gülşen-i ḥüsnüñ O deñlü nāzük-terdür ki Rāmî şemm ḳabūl étmez	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
87a	437	Faṣîḥ	Pürdür o deñlü bezm-i ṭarabla serîrimüz Èтmekde mevc-rîz-i tebessüm ḥaṣîrimüz	Çün sāye-ḫāk-perver-i hicrüz Faṣîḥ-zār Baḫt-ı siyāhdur bizüm ancaḳ naẓîrimüz	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	

87a	438	Neşātī	Çāk çāk ol ʿışḳıla ḫūn-āb gelsün çeşmüñe Laʿlini yād ét dür-i nāyāb gelsün çeşmüñe	Olma dil ḫāli Neşāṭī āb u tāb-ı ʿışḳdan Mihr-i ruḫsārile dāyim āb gelsün çeşmüñe	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
87b	439	Neşātī	Geçdi dil bezm-i ṣafādan cām-ı ṣahbādan bile Ẕevḳ-ı gülgeşt-i çemenden verd-i raʿnādan bile	Geldi āḫır ṭabʿa istiġnā Neşāṭī ʿışḳdan Géçdi vaṣl-ı yārdan ẕevḳ-ı temāşādan bile	Ġazel/ 5 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	
87b	440	Kemālī	Çün meh-firāz çarḫ-ı berīndür münīrimüz Yoḳdur naṣīb-i ḫākda bir ẕerre yérimüz	Sevdā-yı kākülüyle Kemālī sen eyle āh Ṭutsun meşām-ı ʿālemi būy-ı ʿabīrimüz	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
87b	441	Rāmī	Düşüp ayaġıña zülfüñ mi pest olup ḳalmış Ya dil midür mey-i ʿışḳuñla mest olup ḳalmış	Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül Rāmī Cemüñ piyālesidür ki şikest olup ḳalmış	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
87b	442	Meẕāḳī	Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış Tamām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış	Meẕāḳi ḥayret ile şāh-ı rāh-ı ḥasretde Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-bedest olup ḳalmış	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	441 numaralı gazele nazîredir.
88a	443	Ṣāḥib	Bīçāre dili ḫaṭṭ-ı siyeh-fāma düşürdük Biz ṣoḥbetimüz yār ile aḫşāma düşürdük	Bu naẓm ile Ṣāḥib olalı pīr ü maʿnī Endīşemüzi vādī-yi ilhāma düşürdük	Ġazel/ 6 Beyit	?		--./.--./.--./.--	

88a	444	Cezmī	Var ise seyr-i ḫaṭṭ-ı ʿiẕār eyledüñ göñül Tecdīd-i şevḳ-ı köhne bahār eyledüñ göñül	Bir şīvekār ʿışḳına dil-beste eyledüñ Cezmī-yi zārı şīfte-kār eyledüñ göñül	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
88a	445	Nāmī	O meh ki naẓrede āyīne-veş sitāde degül Miṣāl-i ṭūṭi-yi dil ʿāşıḳān güşāde degül	Ṣoruldı cāna imiş Nāmiyā leb-i cānān Metāʿ-ı nādiredür gerçi kim bahāda degül	Ġazel/ 7 Beyit	?		.-.-/..--/.-.-/..-	
88b	446	Şināsī	Kesilmez oldu hergiz rūz u şeb eşk-i firāvānum Ṣuyın buldurdı hicr ü firḳatüñle çeşm-i giryānum	Şināsī gerçi ruḫṣat vérdi yār ammā telāşumdan O pençe laʿlini biñ kerre geldi aġzıma cānum	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
88b	447	Riyāżī	Gördüm leb-i meygūnuñı mestāneye döndüm Almış mey-i ʿışḳuñ beni dīvāneye döndüm	Bu faẓl u kemāl ile Riyāżī vaṭanumda Ġurbetde olan merdüm-i bīgāneye döndüm	Ġazel/ 5 Beyit	16-17		--./.--./.--./.--	
88b	448	Ḳavsī	Hemīşe şemʿ gibi ṣarf-ı pīç ü tāb oldum Zamāne her kimi yandurdı ben kebāb oldum	Bu ıżṭırāb ile hicrān ḥikāyetin Ḳavsī Déme déme ki senüñ ḥālüñe kebāb oldum	Ġazel/ 5 Beyit	?		.-.-/..--/.-.-/..-	
89a	449	Mucīb	Ḫaṭuñda gelse fikr-i ebruvāndan bir zamān géçmem Ben iller geçdigi köprüden ey ḳaşı kemān géçmem	Alınmış naḳd-i cāna mālikānemdür ġam-ı dil-ber Bu sevdādan Mucīb-āsā édersem de ziyān géçmem	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	

89a	450	Ḥāmī	Ṭurup ey jāle āġūşunda bir dem hemdem olmazsın Bu keyfiyetle zaḫm-ı ġonçeye sen merhem olmazsın	Cihān sertā ḳadem mātemle lebrīz olmuş ey Ḥāmī Vücūdın yorma kim dīvāne olsan bī̇ġam olmazsın	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
89a	451	Rāsıḫ	Ey cān ṭabīb-i derd-i nihānı bilür misün ʿIşḳuñ ne ḥālete ḳodı cānı bilür misün	Rāsıḫ şikāyet étme kerem bil cefāsını Kimdür o şāh-ı memleket anı bilür misün	Ġazel/ 5 Beyit	18		--./-.-./.--./-.-	
89a	452	Rāsıḫ	Benden o şūḫa ʿarż-ı ḫulūş ét cihān cihān Çekdüklerümi söyle ṣabāya yegān yegān	Rāsıḫ görürsen öp elin Allāh emāneti Benden o şūḫa ʿarż-ı ḫulūş ét cihān cihān	Ġazel/ 5 Beyit	18		--./-.-./.--./-.-	
89b	453	Fāyiḳ	Refīḳ-i nāmuvāfıḳdan daḫı maʿḳūldür rehzen Müsellemdür ʿaḳılsız dostdan ṣāḥib-ḫıred düşmen	Gümüş-ḫāne emīni oldı ṣandum kendümi Fāyiḳ Èdince nāyil-i vuṣlat beni ol şūḫ-ı sīmīn-ten	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
89b	454	Bahāyī	Geh baña geh ol ḫançer-i bürrāna baḳarsun Maḳṣūduñ eger cān ise cānā ne (ne) baḳarsun	Söyleşmek olurdı ġam-ı miḥnetle Bahāyī Ammā yine sen ḫāṭır-ı yārāna baḳarsun	Ġazel/ 5 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
89b	455	Naẓmī	Mirʾāt-i dile ḫışm ile cānā ne baḳarsun Maḳṣūd şikest étmek ise ya ne baḳarsun	Āmāde édüp ruḳʿa-yı eşʿāruñı Naẓmī Ol pādişeh-i mülk-veş ʿirfāna baḳarsun	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./.--./.--./.--	454 numaralı gazele nazîredir.

90a	456	Sırrî	Tersān-ı ḳażā ġamze-yi āşūb fitenümden Lerzān ḳadar naẕra-yı şūriş-fikenümden	Cānān lisānından édüp Sırrî bu naẓmı Pür-şehd édeyüm kāmı meẕāḳı suḫanumdan	Ġazel/ 7 Beyit	18		--./.--./.--./.--	
90a	457	Rüşdî	Mest olmadadur sāmi'a nuṭḳ-ı dehenümden Cūş eylese Kevṯer n'ola ẕevḳ-ı suḫanumdan	Rüşdî baña emr ile o şūḫuñ dehenünden Oldı bu ġazel bir gül-i zîbā çemenümden	Ġazel/ 7 Beyit	?		--./.--./.--./.--	456 numaralı gazele nazîredir.
90a	458	Ṣāḥib	Alurlar zülf-i bir yüzden dil-i gîsūsı bir nūrdan Hücūm-ı ḫāli bir yüzden ḫaṭ-ı dil-cūsı bir yüzden	Kimi gül dér kimi lāle ruḫ-ı dil-dāra ey Ṣāḥib Güher süḫān-ı naẓmuñ cümle güft-gūsı bir yüzden	Ġazel/ 5 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
90b	459	Meẕāḳî	Gel ey muṭrıb terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu Demādem bādi-yi ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu	Meẕāḳî böyle vādîde n'ola yārān-pesend olsa Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-yi ferḫunde-peydür bu	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
90b	460	Rüşdî	Nāfe-yi çîn-i Ḫoten ṭurra ki olmaz hem-bū Sünbül-i cennet eger olsa ġıdā-yı āhū	Fikr-i zülfünde iken Rüşdi-yi ḥayret-zedenüñ Perde-yi rāḥat olur çeşmine gelse uyḳu	Ġazel/ 7 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
90b	461	Rāşid	Cilve-yi naḳş-ı meveddet ḫāṭır-ı aḥbābda İntiḳāş-ı ṣūret-i eşyāya beñzer ābda	Dilden ümmîd eyleme āsāyiş-i ṣabr u sükūn Rāşidā temkîn bulunmaz ḳulzüm-i sîm-ābda	Ġazel/ 5 Beyit	?		-.--/-.--/-.--/-.-	

91a	462	Münîb	Kūyunda yārüñ ʿāşıḳ-zār-ı ġarîb ise Ümmîd-i vuşlat étmesün aşlā lebîb ise	Cānın fedā éder yoluña eylemez dirîġ Āvāre-yi maḥabbetüñ ancaḳ Münîb ise	Ġazel/ 6 Beyit	18-19		--./-.-./.--./-.-	
91a	463	Naẓîm	Mey āşāmān-ı bezm-i ʿişrete ey ḫāne meyḫāne Ḫuşūşā sāḳî-yi meclis ṣuna kestāne mestāne	Eger böyle ḳalursa feyżile nuṭḳ-ı cihān-gîrüñ Naẓîmā ḥükm éder tūrān ile Îrān'a mîrāna	Ġazel/ 5 Beyit	18		.---/.---/.---/.---	
91a	464	Rāsıḫ	Bıraḳdı nāz-ı hicrāna kimüñ başına döndümse Beni yaḳdı çü pervāne kimüñ başına döndümse	Èdüp pür-pîç-i tāb āḫırını destār-veş Rāsıḫ Ḳodı ḥāl-i perîşāna kimüñ başına döndümse	Ġazel/ 5 Beyit	18		.---/.---/.---/.---	
91a	465	ʿİzzetā	Cāme-yi gül-penbe açmış ey gül-i ḫod-rū seni Bir gümüşden serve döndürmiş ḳad-i dil-cū seni	ʿIşḳıla ḥüsn-imtizāc étmiş görünce ʿİzzetā Sen ol āhū gözleri ol gözleri āhū seni	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
91b	466	Rāsıḫ	Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstüne Urma zaḫm-ı sîneme peykān peykān üstüne	Hem mey içmez hem güzel sevmez démişler ḥaḳḳuña Eylemişler Rāsıḫ'a bühtān bühtān üstüne	Ġazel/ 5 Beyit	18		-.--/-.--/-.--/-.-	
91b	467	Naẓmî	Göñül āşüfte cān āşüfte cism-i zār āşüfte Nigāh āşüfte çeşm āşüfte zülf-i yār āşüfte	N'ola endîşe-yi Naẓmî ġazeller söylese dāyim Bahār āşüfte dil āşüfte vü dil-dār āşüfte	Ġazel/ 5 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	

91b	468	Ālī	Nigeh ser-mest-i nāz u ġamze-yi ḫūnḫᵛār āşüfte Kemend zülfdür hem ṭurra-yı ṭarrār āşüfte	Revādur olsa reşk laʿl-i ruḫsārından ey Ālī Cebīn-i ġonçe pür-çīn ü dil-i gülzār āşüfte	Ġazel/ 5 Beyit	16		.---/.---/.---/.---	467 numaralı gazele nazîredir.
92a	469	Güẕārī	Ebrūların ol kim meh-i tābānına çekdi Ser-maṭlaʿ mevzūn idi dīvānına çekdi	Dūn ṣafḥa-yı sīmīn-bergi düşde Güẕārī Āyīne gibi sīne-yi ʿuryānına çekdi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
92a	470	ʿİşmetī	Ġam-ı cihānına bilsün o şūḫ-ı hercāyī Çeken bilür ġam-ı ṭāḳāt-rübā-yı dünyāyı	Cihāna āteş urur sūz-ı ʿışḳ-ı ʿİşmetiyā Eger güşāde édersem dehān-ı şekvāyı	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
92a	471	Sāmī	Ṣaḥīfe-yi raḳam-ı ḫaṭṭ-ı nev olınca yüzi Ḥisāb-ı nuḳra-yı eşküm o demde buldı yüzi	Degüldür ābile laʿl-i lebinde ey Sāmī O ṣāf-gevher-i pākīzenüñ göründi yüzi	Ġazel/ 5 Beyit	17		.-.-/..--/.-.-/..-	
92b	472	Nedīm	Ḫaṭṭ-ı sebz olmuş bedīd ol gerden-i kāfūrdan Ey ʿaceb çıḳmış zümürrüd maʿden-i billūrdan	Nātüvānum şöyle kim mecrūḥ olup cismüm Nedīm Geçse zīr-i sāye-yi müjgān-ı çeşm-i mūrdan	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
92b	473	Nedīm	Sīnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānum gibi Geçme ey rūḥ-ı revān ʿömr-i şitābānum gibi	Cüst [ü] cū étdüm yine cānā Nedīmā bendeñi Bir efendi bulmadum devletli sulṭānum gibi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

92b	474	Nedîm	Bir şeker-ḫandeyle bezm-i şevḳa cām étdüñ beni Nîm ṣun peymāneyi sāḳî tamām étdüñ beni	Böyle ser-mest-i ḫarāb étme Nedîm-zār-veş Nîm ṣun peymāneyi sāḳî tamām étdüñ beni	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
92b	475	Nedîm	Ey ṭurra bāġ-ı ḥüsnde sünbül misün nesin Zülf-i nigāra yoḳsa ḳaranfül misün nesin	Ḫoşdur tekerrürüñ dile ey lehce-yi Nedîm Bilmem gülü-yı şîşede ḳul ḳul misün nesin	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
93a	476	Nāmî	Ey ḫaṭ riyāż-ı çehrede sünbül misün nesin Reyḥān mısun benefşe misün gül misün nesin	Nāmî ne şūrdur bu ġazel ṣaldı ʿāleme Gülzār-ı mülk-i Rūm'da bülbül misün nesin	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	475 numaralı gazele nazîredir.
93a	477	Nāmî	Her-çend ki Rūm içre ġam u renc bulunmaz Ammā ne ki bir mūnis-i pür-ġenc bulunmaz	Ṣofrā-yı heves nāmumı talḫ eyledi Nāmî Ey v'ey ki bir ġabġab-ı nārenc bulunmaz	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./.--./.--./.--	
93a	478	Nedîm	Çeşmüñ gibi bir sāḥir ü pür-ġenc bulunmaz Ḫaṭṭuñ gibi bir nüsḫa-yı nîrenc bulunmaz	ʿArż ét suḫanuñ āṣaf-ı ẕîşāna Nedîmā Her demde bu mesnedde suḫan-senc bulunmaz	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	477 numaralı gazele nazîredir.
93b	479	Nedîm	Biri biriyle müjgān ṣafları ġavġāya girmişdür Nigāh-ı ġamze gūyā ṣulḥ içün ārāya girmişdür	Bügün pek ser-firāz u şādmān gördüm Nedîmāyı Meger kim meclis-i maḫdūm-ı bîhemtāya girmişdür	Ġazel/ 4 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	

93b	480	Nedîm	Āfet-i cān dédiler ġamze-yi cellāduñ içün Naḫl-i gül söyledüler ḳāmet-i şimşāduñ içün	Çoḳdan ey kilk-i Nedîmā niçün olduñ ḫāmūş Bizi ḥasretde ḳoduñ naẓm-ı nev-îcāduñ içün	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
93b	481	Nedîm	Yazanlar peykerüm destümde bir kāşî sebū yazmış ʿAceb meşrebce taḥrîr eylemiş elḥaḳ nigū yazmış	Nedîmüñ ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı şevḳ-āmiz düşmen pek Şanursın kim durup bir dil-berle ol rūberū yazmış	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
93b	482	Nedîm	Riyāsı zāhidüñ der-kārdur dil-ber ḫuṣūṣunda Velikin ẓālimüñ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣūṣunda	Nedîmā sîne vü bāzuñı nerm ét yār geldükce Müsāfir rāḥat ister bāliş-i pister ḫuṣūṣunda	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
94a	483	Vaḥîd	Cihān pür-şūr bir ḫūrşîd-i meh-peyker ḫuṣūṣunda Nizāʿı eksük olmaz ʿālemüñ dil-ber ḫuṣūṣunda	Vaḥîdā nükte-sencān-ı cihān şāyestedür cümle Saña taḥsîn éderlerse bu şiʿr-i ter ḫuṣūṣunda	Ġazel/ 6 Beyit	18		.---/.---/.---/.---	482 numaralı gazele nazîredir.
94a	484	Nedîm	Sürme-yi ḫaṭ nergis-i gūyāyı ḫāmūş eylemez Sāḳî-yi āşūb-ı maḥmūrın ferāmūş eylemez	Çoḳ zamāndur peyker-i tîġ-i zebānuñdan Nedîm Ḫūn-ı naẓm-ı tāze deryālar gibi ḥūş eylemez	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
94a	485	Nedîm	Her ṭurrasında biñ şiken-i dil-rübāsı var Her bir şikenc-i ṭurrada biñ mübtelāsı var	Bilsen begüm éderdi seni eşk bîḳarār Şimdi Nedîmüñ öylece bir mācerāsı var	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

94a	486	Nedîm	Sen de bir vaḳt ola nūş-ı mey-i nāb eyleyesün Gülesin açılasın refʿ-i ḥicāb eyleyesün	Ey ṣabā luṭf édüp eṣnā-yı tekellümde aña Ey Nedîm aġladıcı déyü ḫıṭāb eyleyesün	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
94b	487	Nedîm	Ḥayfā-güẕār-ı sîne-yi ḥasret-keşîdeden Āb oldı aḳdi dildeki peykān-ı dîdeden	Cām-ı ṣarāb gör bize sen şimdilik Nedîm Fersūdedür dimāġ ġazelden ḳaṣîdeden	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
94b	488	Nedîm	Dirîġ-āyîne āsā bulmadum yüz ser-tırāşumdan Ḫurūş-ı mevce-yi deryā-yı ḥasret aşdı başımdan	Nedîmā daḫı cünbiş gelmedün ol ṭāḳ-ı ebrūya Nigūnsār oldı biñ kūh-ı taḥammül irtiʿāşumdan	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
94b	489	ʿĀṣım	Görelden nîşter-i ser-tîz-i ġamze ser-tırāşumdan Hezārān yeʾsle ḫūnāb-ı ḥasret aşdı başumdan	N'ola naẓmum serāser ʿarż édersem nükte sübḫāna Utanmam ʿĀṣımā sūḳ-ı meʿānîde ḳumāşumdan	Ġazel/ 7 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	488 numaralı gazele nazîredir.
94b	490	ʿĀṣım	Biri biriyle nāz u işveler ġavġāya girmişdür Girişmeyle teġāfül menʿ içün araya girmişdür	Kebūdî cāmeler giymiş ḳıyās étdüm meger ʿĀṣım O māh-ı evc-i ʿişve ebr-i istiġnāya girmişdür	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
95a	491	Nedîm	Yine ol meh meger ʿuṣṣāḳdan rūyuñ nihān ṭutmış Ki kūyın serbeser hengāme-yi şāhum amān ṭutmış	Bu gün gördüm Nedîmā geçdi biñ naḫvetle dil-dāruñ Girişme dāmenin destin ḥınā vü ḥüsnin ān ṭutmış	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	

95a	492	Nedîm	Nigāh ét ʿāşıḳ-āzārî-yi çarḫ-ı bîgüneh-gîre Ki çekmiş bîd-i Mecnūn déyü ṭarf-ı cūda zencîre	Temāşā eyleyelden gülşen-i ḥüsn-i dil-ārāsın Nedîmā çeşm-i ter ḥayretle döndi cūy-ı taşvîre	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
95a	493	Nedîm	Cūş-ı mey şeydāsıdur keyfiyet-i güftārımuñ Ḫande-yi gül mestidür peymāne-yi ser-şārımuñ	Vaṣf éden ṣubḥ-ı bahāruñ ṣafvet-i ṭabʿuñ Nedîm Görmemişdür cūşiş-i feyż-i dil-i bîdārımuñ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
95a	494	Nedîm	Dili raḳş-āver éder ṣabr édemem mā ḥaṣalı Yüregüm oynadı gördükde o çeng-i güzeli	Bir perî eylemedi çāre dil-i nāçāre Muṭrıbuñ çaḳçaḳı çār-pāresine çarpılalı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
95b	495	Nedîm	Cūy gösterdi yine āyîneveş rūy-ı güli Pençe-yi mihr açdı hem-çün şāne zülf-i sünbüli	Tāze maʿnî rū-nümā naẓm-ı selisüñden Nedîm Cūy gösterdi yine āyîneveş rūy-ı güli	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
95b	496	Nedîm	Sāḳiyā hūşum alan zemzeme-yi çeng midür Yoḳsa destindeki peymāne-yi gül-reng midür	Ne bu [nev-]ṭarz-ı ṭırazende Nedîmā bilmem Üstād-ı ḳalemüñ ḫāme-yi Erjeng midür	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
95b	497	Nedîm	Olsa da ḫāmūş laʿl-i ʿişve perdāzuñ senüñ Lāl éder Hārūt'ı çeşmān-ı suḫan-sāzuñ senüñ	Güşe-yi ebrū-yı dil-berden yamān oldı Nedîm Şîve-yi dil-dūz-ı nevk-i kilk-i ẓannāzuñ senüñ	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

96a	498	Nedîm	Sîne-yi tengde bend ét hele evvel nefesüñ Ṣonra gör himmet-i vālāsını feryād-resüñ	Ṣıdḳa ṣarf édegör enfāsuñı çün ṣubḥ Nedîm Maṭlaʿ-ı mihr ola tā kim nefes-i bāz u pesüñ	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
96a	499	Nedîm	Ḫaṭṭuñ ki reşk-i faṣl-ı bahārān olup gelür Ser-māye-baḫş-ı sünbül-i reyḥān olup gelür	Vaṣfuñda müjdeler saña ki bir kārbān suḥan Kilk-i Nedîm-i şūḫuñı ḫūbān olup gelür	Ġazel/ 10 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
96b	500	Nedîm	Ser-i zülfüñde fiġān eylemek āyîn oldı Nāle-yi dil-ceres-i ḳafile-yi Çîn oldı	Sūz-ı ʿışḳ olmadı derdüme devā ḥayf Nedîm Baḫt-ı ḫᵛābîdeye dāġum gül-i bālîn oldı	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
96b	501	Nedîm	Ḫasteliklerden emîn olmaya çeşm-i siyehüñ Mūmiyā bulmaya ʿālemde şikest-i külehüñ	Sende ey kilk-i Nedîmā ne bu şevḳ-ı taḳrîr Kūçe-yi ḫāne-yi āyîne midür şāh-rehüñ	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
96b	502	Nedîm	Rūyuñ bezmde perdekeş-i ḥaclet olmasun Luṭf eyle mihre ẕerre ḳadar minnet olmasun	Aldı bu naẓmı nev-selefüñ nāmın ey Nedîm Āsāyişüñde ol saña hîç külfet olmasun	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
97a	503	Nedîm	Çün mihr ü ḳamer sîne vü ruḫsār güşūde Dūş étmesün ol şūḫı Ḫudā çeşmi ḥasūde	Gūyālıḳ éderdi gül-i taşvîr Nedîmā Ḫāmeñdeki feyż olsa eger ḫāme-yi mūde	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	

97a	504	ʿĀṣım	Pejmürde étdi ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳı zülf ü ḫaṭṭ Ḳıldı güsiste rişte-yi mi̱sāḳı zülf ü ḫaṭṭ	Der-beste ile micmereñi ʿĀṣımā yeter Èdti siyāh çehre-yi āfāḳı zülf ü ḫaṭṭ	Ġazel/ 6 Beyit	17		--./-.-./.--./-.-	
97b	505	Nedîm	Ḥayretde ḳodı bu dil-i müştāḳı zülf ü ḫaṭṭ Gösterdi kār-ı efʿî vü tiryāḳı zülf ü ḫaṭṭ	Çîn-i cebîni belki Nedîmā ḫarab éder Mülk-i ḫıtāyı kişver-i Ḳıpçaḳ'ı zülf ü ḫaṭṭ	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	504 numaralı gazele nazîredir.
97b	506	Sāmî	Ṣaḥîfe-yi raḳam-ı ḫaṭ-ı nev olunca yüzi Ḥisāb-ı nuḳre-yi eşküm o demde buldı yüzi	Degüldür ābile laʿl-i lebinde ey Sāmî O ṣāf-ı gevher-i pākizenüñ göründi yüzi	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
97b	507	Vehbî	Mest olmaduḳ şarāb-ı viṣāl-i nigārdan Ḳurtulmasun anuñ da nigāhı ḫumārdan	Vehbî bu tāze ṭarḥ-ı nev-îcāda isterem Peyrevlik ehl-i ṭabʿ-ı belāġat-şiʿārdan	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
98a	508	Nedîm	Bîgāne ġamzeñ ʿāşıḳ-ı nādāna āşinā Tā key teġāfül ey büt-i bîgāne āşinā	Ḳırdı geçirdi tîġ-ı nigāhiyle ʿālemi Çeşmi ziyād baḳdı Nedîmā ne āşinā	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
98a	509	Nedîm	Gören ʿi̱zāruñı ḫaṭṭ-ı siyāh tāb içre Nühüfte berg-i gül-i ter ṣanur kitāb içre	Nedîm çāre ne āsāyiş-i dil oldı rehîn Mi̱sāl-i güdek-i geh-vāre ıżṭırāb içre	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	

98a	510	Nedîm	Zülf ü külâhı vérdi ḫalel Maġrib ü Fas'a Çeşm-i kebûdı şaldı aḳın mülk-i Çerkes'e	Ebrûlar üstine dökülüp kâkül-i Nedîm Taṣvîr-i Çîni yazmış o ṭâḳ-ı muḳarnese	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
98b	511	Nedîm	Söz cihân içre ne gülşen ne gülistân almada İş hemân âġûşa bir serv-i ḫırâmân almada	ʿArṣa-yı maʿnâda el-ḥaḳ yekke-tâz olduñ Nedîm Esb-i ṭabʿ-ı çâpüküñ gitdükçe meydân almada	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
98b	512	Nedîm	Düşdi müjeñ ḥadîṣi zebân-ı sinâna dek Gitdi ḳaşuñ havâdis-i gûş-ı kemâna dek	Deste yine o nây-ı ʿIrâḳî'yi al Nedîm Gitsün nevâ-yı naẓm-ı nevüñ Iṣfahân'a dek	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
98b	513	Nedîm	ʿAybdur ḳalur kiri destüñde yüzde ḳaresi Dirhem ü dînar ile aldanma cânum pâresi	Dil yine ser-keştedür tîr-i hevâyîveş Nedîm Bir kemân-ebrûnuñ olmuşdur meger dîvânesi	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
99a	514	Nedîm	Ẓânn étme duḫter-i rezi rind ile gizlidür Anuñla şeyḫ efendi de babalı ḳızlıdur	Bu heşt beyt ile yine ḥaḳḳâ ki ey Nedîm İmżâli-yi belâġata kilküñ sekizlidür	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
99a	515	Nedîm	Dem mi var kim zaḫm-ı gül derdüñle ḫûnîn olmaya Ḥasret-i ḫâlüñle dâġ-ı lâle müşkîn olmaya	Laḫża géçmez kim beyân-ı naẓm-ı şûḫuñdan Nedîm Mülk-i istiʿdâd reşk-i Deylem ü Çîn olmaya	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	

99b	516	Nedîm	Biñ zebān söylersin ol çeşm-i suḫan-perdāz ile Dāstānlar şerḥ édersin bir nigāh-ı nāz ile	Çeşmini ḫᵛābîde ẓanneyler gören ammā Nedîm Keşf-i rāz étmekdedür her laḥẓa biñ ġammāz ile	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
99b	517	Nedîm	Revāḳ-ı mihri şikest étdi sîne-yi ṣāfuñ ʿAmūd-ı ṣubḥa ḫalel vérdi sāḳ-ı şeffāfuñ	İçinde bir gümüş āyîne cilve étmeyicek Nedür ṣafāsı Nedîmā pertev-i zer-bāfuñ	Ġazel/ 4 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
99b	518	Nedîm -i Verāyî	Ġamze pür-zehr çıḳar çeşm-i tenüñ ḫūsundan Kişver-i ḥüsnüñ ejdür ṭoġar āhūsundan	Naẓmın āmiḫte édüp naẓm-ı Nedîme reʾyi Ḳıldı se beytini şeş güfte-yi nîgūsundan	Ġazel/ 6 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
100 a	519	Nedîm	Ḳadd-i bülend mi ʿömr-i hezār-sāl midür O laʿl-i nāb mı ser-çeşme-yi zülāl midür	Leb ü miyāndan idi baḥṣüñüz Nedîm ile hep Daḫı mîyānda ey dil o ḳîl-i ḳāl midür	Ġazel/ 9 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
100 a	520	Nedîm	Serāpā ḥüsn ü ānsın dil-sitānsın nāz-perversin Cüvānsın mihr-bānsın şūḫsun nāzende dil-bersin Naẓîrüñ yoḳ cihānda ḥüsnile mihr-i münevversin Bahā olmaz saña cānā ʿaceb pākîze gevhersin	Ḫırāmuñ dil-pesend ü cünbişüñ dil-ḫᵛāhdur cānā Ḫayālüñle Nedîmüñ kārı āh u vāhdur cānā Atañ anañ senüñ var ise mihr ü māhdur cānā Ki bir baḳışda mihre bir baḳışda māha beñzersin	Şarḳı/ IV Bend	17-18		.---/.---/.---/.---	
100 b	521	Nedîm	Ḫande-yi ġonçe temāşā-yı nihālüñdendür Tābiş-i şuʿle gül-i berḳ-ı cemālüñdendür	Var ise yine Nedîmā saña bu feyż-i suḫan Ṭūṭi-yi nāṭıḳa-yı şūḫ-maḳālüñdendür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	

100 b	522	Sāmī	Ḫaṭṭ-ı lebüñ ki mışraʿ-ı şīrīn meāldür Īhām-ı būse anda ne rengīn ḫayāldür	Sāmī ümīd-i cām-ı Cem étmez gedā-yı ʿışḳ Memnūn-ı bāde ḫārī-yi köhne sifāldür	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
100 b	523	Miṣālī	Câme-yi surḫ kebūd içre nihāndur ḫançerüñ Ṣan şafaḳ içre helāk-i āsmāndur ḫançerüñ	Ṭatlu dillerle Miṣālīnüñ girübdür göñlüne Gūyiyā bir dil-ber-i şīrīn-zebāndur ḫançerüñ	Ġazel/ 5 Beyit	?		-.--/-.--/-.--/-.-	
101 a	524	Sāmī	Cūşiş-i eşke dil-i pür-ḫūn bir mecrā iki Ḫayf kim fülk-i güher-meşhūn bir deryā iki	Bir gerekdür ārzū ḫāṭırda ger Ḫaḳ-cūy iseñ Sāmiyā olmaz dil-i maḥzūn bir sevdā iki	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
101 a	525	Sāmī	Āh dil-i iẓhār dāġ u çeşm-i pür-ḫūn istemez ʿIşḳı ol naḫvet niḳābum perde bīrūn istemez	Sāmiyā tesḫīr-i meh-rūyān-ı maẕmūn u niḳāt Nüsḫa-yı naẓmuñdadur bir ġayrı efsūn istemez	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
101 b	526	Vehbī	Ṣarf-ı naḳdīne-yi eşk étme berāy-ı ḫᵛāhiş Gelür ey dil saña yeʾsile ġınā-yı ḫᵛāhiş	Vehbiyā étmem anı yine ḫayāl-i naḫcīr Evc-i çeşmümde uçar gerçi hümā-yı ḫᵛāhiş	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
101 b	527	Vehbī	Çeşm-i merdüm-keşi mey-ḫᵛāra degüldür de nedür Mest-i ḫūn-ı dil-i bīçāre degüldür de nedür	Tīġ der-dest ü nigeh mest ü küleh gūşe-şikest Vehbiyā ḳaṣdı dil-i zāra degüldür de nedür	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	

101 b	528	Vehbî	Saña meyl añlanur ey mihr ṣubḥuñ āh serdinden Ġamuñ ṣūret-nümādur āftābuñ rūy-ı zerdinden	Dil-i pür-derde kimden çāre-cūy oldumsa ey Vehbî Ṭutunca nabżını bildüm ki ʿāciz kendi derdinden	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
102 a	529	Vehbî	Düşmüş yére mestem déyü meyḫāne derinde Bu bābda ʿāḳıl u dil üftāde yérinde	Mey neş'esini vérdi meẕāḳ-ı dile Vehbî Rengîn suḥanam vaṣf-ı leb-i lāʿl-i terinde	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
102 a	530	Vehbî	Cām-ı şarāb-ı laʿlüñi ḫandān olur gören Esrār-ı ḫaṭṭ-ı rūyuñı ḥayrān olur gören	Vehbî yetîm-i naẓmını merḥūm Vāṣıḳuñ Tercîḥ-sāz-ı gevher-i ġalṭān olur gören	Ġazel/ 9 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
102 a-102 b	531	Vehbî	Tebḫāle-yi siyāhı gör ol laʿl-i nābda Gūyā ḥabābdur k'ola cām şarābda	Vehbî bu şiʿr vaṣf-ı leb ü rūy-ı yār ile Reşk-i mül ü gül olsa n'ola āb u tābda	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
102 b	532	Ṭālib	Görmege bir kez yüzüñ ḥasret hezār āvāre var Şimdi rāḥatsūz-ı ʿālem bir perî ruḫsāre var	Çarḫ ser-gerdān éder Ṭālib felāḫan-veş beni Cān degüldür gūyiyā cismümde seng-ḫāre var	Ġazel/ 5 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
102 b	533	Ṣā'ib	Ne iḫtiyāc ki sāḳî vére şarāb saña Ki öz piyālesini vérmiş āftāb saña	Senüñ ṣaḥîfe-yi ḥüsnüñ kelām-ı Ṣā'ibdür Ki dāġ-ı ʿayb olur ḫāl-i intiḫāb saña	Ġazel/ 7 Beyit	?		.-.-/..--/.-.-/..-	

103 a	534	Sāmī	Ġınā-yı ḳalb ʿaceb kīmyā degül de nedür Gedā-yı ṣabr-güzīn pādişā degül de nedür	Muṣīb-i ġālib iken iʿtibārı Sāmīnüñ Ṣavāb böyle maḥalde ḫaṭā degül de nedür	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
103 a	535	Dürrī	Ol şeh semend-i nāzına urdı eger meger Kim ehl-i ʿışḳa güldi göründi sefer mefer	Ecdād-ı pāki gülşen ʿadeni maḳām édüp Aʿdāyı bed-nihād ne olsun saḳar maḳar	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
103 a	536	Tācī	Surḫ-ı lebile lāle-refi erġuvānludur Biri ḳızılcalı biri gül-pāykānludur	Tācī sirişk-i dīde ile ḥāṣıl eyledüñ Bāġ-ı ʿizārı ol nūr-ı ḥüsnüñ żamānludur	Ġazel/ 5 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
103 b	537	Nedīm	Ey şūḫ-ı kerem-pīşe dil-zār senüñdür Yoḳ minnetüñ aşlā Dil kān-ı güher anda ne kim var senüñdür Pinhān u hüveydā	Çeşmānı siyeh-mesti sitem kāküli pür-ḫam Ebrūları pür-çīn Beñzer ki bu dil-dār-ı cefākār senüñdür Bīşübhe Nedīmā	Müstezād / 5 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
103 b	538	Nāʾilī	Gönlüm gibi ey nāme gidüp yārda ḳalduñ Luṭf étmedi dil-dār Baş üzre yérüñ var ḫam-ı destārda ḳalduñ Çün ġonçe-yi gülzār	Gitdüñ ḫarem-i kūyunı der-yüzeye yārüñ Beyhūde gezersin Sen de ḫaberi Nāʾili-yi zārda ḳalduñ Çün ḫurrem-i nāçār	Müstezād / 6 Beyit	17		--./.--./.--./.--	
104 a- 104 b	539	Şehrī	Ey gūşe-yi çeşm-i fitne-ābād Mülk-i dile şāh-ı ġamze cellād Dest-i sitem-i nesīm-i nāzuñ Gül-berg-i niyāzuñ étdi berbād Devrinde viṣāl-i ser-bezānū Rifʿatde firāḳı girye muʿtād	Cān berkef ü ḳātil ise mühmil Öldürdi hücūm-ı şevḳ-ı bismil Dil bezm-i rıżāda el-ʿaṭaş-gū Sāḳī-yi şehādet ise münhil Ey ḫançer-i ārzū-yı vaṣlī Nevmīdī nigār-ı levḥa-yı dil	Terkīb-i bend / V Bend			--./.-.-/.--	

			ʿAhdüñde vefā şikeste-ḫāṭır Dil-i şādter cefā-yı bı̈dād Ḳānūn-ı taẓallümüñde memnūʿ Āheng-i emān u naġme-yi dād Buldı ġam-ı ʿışḳuñ öyle revnāḳ Taʿyib éder oldı şādı nāşād Şemşı̈r-i teġāfülüñden ey şūḫ Olursa da dil cerāḥat-ābād Ṣıḥḥat bulayum eger umarsam Derd-i dilüme devādan imdād Ben ʿāşıḳ-ı derd-i bı̈devāyam Ben münkir-i leẕẕet-i şifāyam	Bismilgeh-i ʿışḳda ẓulümdür Ḳurbānı̈-yi ʿışḳa raḥm-ı ḳātil Ey şı̈ve-yi imtinān-ı ḳatli Sermāye-yi ḫūn-bahāyı ṣad dil Cellād-ı ḳażā-tüvān-ı ġamzeñ Ol dem k’ola ḳatliʿāma māyil Şehrı̈-yi amān terennüm-i ʿışḳ Zinhār zinhār olma ġāfil Feryādına baḳma bı̈eṣerdür Taḥrı̈k-i hevesle der-bederdür					
104 b-105 b	540	Fehı̈m	Figān ki ʿāşıḳ-ı nādı̈de-kām-ı mehcūram Fiġān ki leẕẕet-i dı̈dār-ı yārdan dūram	Fehı̈m-i pāk ḫayālem tamām ḳuvvet-i ṭabʿ Sözüñ netı̈cesi kār-ı suḫanda pür-zūram	Kasîde/46 Beyit	17	Faḫriyye	.-.-/..--/.-.-/..-	
106 a-106 b	541	Fehı̈m	Mest-i ʿışḳam baña hem-dem dil-i nākāmumdur Özge dildür yine hem-sāḳi-yi hem-cāmumdur	Ḳışṣa kūtāh o fettān-ı cihān ʿışḳuñdan Naḳl-i maḥşer benüm ednā-yı serencāmumdur	Kasîde / 28 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	
106 b-107 b	542	Fehı̈m	Ey nigāh-ı ġażabı mest-i mey-i naḫvet-i nāz Ġamzesi sāḳı̈-yi cām-ı ecel-i ehl-i niyāz Ey fürūġ-ı ruḫ-ı ḫūy-gerdesi ḫūrşı̈d-güdāz Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz Ḳorḳaram rāzumı fāş éde o çeşm-i ġammāz Āşinā ola dile merhem-i bı̈gāne-nevāz Şeb-i hicr ü ġamı zülf-i dil-i sevdā-perdāz İḫtiyārı̈ degül āh eyler isem dūr-ı dırāz	Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende saña Ḫayl-i ʿuşşāḳ nice olmasun efgende saña ʿĀşıḳ olurduñ eger baḳsa idüñ sen de saña Baʿdezı̈n bendeyem ey şūḫ-ı cihān ben de saña Ḫande ét aġlasa ḫālin dil-i nālende saña Böyledür ḳısmet-i Ḥaḳ girye baña ḫande saña Bir naṣı̈ḥatdür éder ʿāşıḳ-ı şermende saña Ḳorḳaram yār olur aġyār-ı fırı̈bende saña	Terkı̈b-i Bend / VII Bend	17		..--/..--/..--/..-	

			Āh édersem n’ola sevdāñile ṭolmış göñlüm Ḫaberüm yoḳ ki senüñ ʿāşıḳuñ olmış göñlüm	Girde-bālīn gül-āgende édüp pūte-yi ḫār Derd-i ġayretle helāk oldı Fehīm-i bīmār					
107 b-108 a	543	Āgāh	Dilā şimdeñgirü dāmān-ı kūh-ı ġam yataġuñdur Seni böyle perīşān eyleyen āşüfte ḥālüñdür Saña kim dédi meyden tevbe ḳıl kendi yasaġuñdur Temāşā-yı çemende menʿ iden dīvār-ı bāġuñdur *Göñül-sūzān iden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur* *Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur*	Ġaraż bir gün şikāyet-nāme-yi ʿışḳ-ı mecāz étdüm Yem-i fikre düşüp endīşe-yi dūr u dırāz étdüm Tefeʾül eyleyüp Dīvān-ı Vecdī’den niyāz étdüm Açup bu maṭlaʿı rengīni Āgāh imtiyāz étdüm *Göñül-sūzān éden cism-i nizāruñ tāze dāġuñdur* *Seni pervāne-yi ʿışḳ eyleyen kendi çerāġuñdur*	Müseddes/ V Bend	17-18		.---/.---/.---/.---	
108 a-108 b	544	Ṣādıḳ	Niçe bir ḫarmen-i maḳṣūdumı berbād édeyin Niçe bir ġamla yıḳıḳ göñlümi ābād édeyin Niçe bir ḫāṭırımı derd ile nāşād édeyin Dil-i zārı niçe bir āhla muʿtād édeyin *Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin* *Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin*	Ṣādıḳā rūz u şebüm hicr ile oldu gerdān Olmadı şefḳatile ḥālime kimse nigerān Yollar üzre ṭurayın derd ile zār u giryān Diyeyin ol şeh-i ḫūbāna ḳılup āh u fiġān *Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād édeyin* *Sen ki dād étmeyesin ben kime feryād édeyin*	Müseddes/ V Bend			..--/..--/..--/..-	Fużūlī’nin bir gazeline yapılmış tesdîs’dir.
108 b-109 a	545	ʿĀlī	Ne yoluna ḫarc eylemege sīm-i zerüm var Ne bār-ı ġamuñ çekmege fermān-ı ferüm var Bīmār-ı ġarībem şeb-i ġamda seḥerüm var Āḫır nefesümdür saña gel bir ḫaberüm var *Gel gel öpeyim gerdenüñi derd-i serüm var* *Bir boynı uzaḳ yola giderüm seferüm var*	Bir dem ser-i bālīnüme luṭf eyle güẕer ḳıl ʿĀlī ḳuluña tehniye-yi zūd-ı sefer ḳıl Sen būse-yi laʿl-i lebüñi nuḳl-i şeker ḳıl Aḥvāl-i diger-günuma şefḳatle naẓar ḳıl *Gel gel öpeyimgerdenüñi derd-i serüm var* *Bir boynı uzaḳ yola gider seferüm var*	Müseddes/ V Bend	16		--./.--./.--./.--	
109 a-110 a	546	Beyānī	Ṣubḥ olup érdi yine çünki şeb-tār tamām Cāme-ḫᵛābından o meh ṣīve ile ḳıldı ḳıyām Reviş-i rāha ḳadem başmaġa étdi iḳdām *Ḳıldı ol serv seḥer nāz ile ḥammāma ḫırām* *Şemʿi ruḫşārı ile oldı münevver ḥammām*	Çekeyin yāra Beyānī niçe hemyān naḳdīn Dökeyin ayaġına eşk-i firāvān naḳdīn Hep niṣār eyleyeyin dīde-yi giryān naḳdīn *Müzd-i ḥammām Fużūlī véreyin cān naḳdīn* *Ḳılmasun ṣarf-ı zer ol serv-ḳad ü sīm-endām*	Taḫmīs / X Bend	?		..--/..--/..--/..-	Fużūlī’nin bir gazeline yapılmış tahmîsdir.

110 a-110 b	547	Ṭaybî	Olmadı maḥrem o gül-rūya dil-i meftūnumuz ʿAndelîbi ebkem étdi āh-ı şîven-gūnumuz Gülşen-i dehri pür étdi aḳdı cūy-ı ḫūnumuz *Āh kim açılmadı dil ġonçe-yi maḥzūnumuz* *Degmedi bir ḫande-yi bîhūdeye Mecnūn'umuz*	Ḫışmına ṭāḳat getürmez çeşmiñüñ şîr ü beber Ḳatl éder yüz biñ müselmān olsa ol bîraḥm-ı gebr Ṭaybi-yi zār u perîşānı helāk étdi bu cebr *Hem teġāfül hem enîs-i ġayr hem teklîf-i ṣabr* *N'étsün ey kāfir-teraḥḥum Şehri-yi maġbūnumuz*	Taḥmîs/ V Bend	17		-.--/-.--/-.--/-.-	Şehrî'nin gazeline yapılmış bir tahmîs'dir.
110 b	548	Ṭaybî	Şerḥ édersem rāz-ı ʿışḳı niçe faṣl u bāb olur Maʿni-yi maḳṣūd ammā arasañ kemyāb olur İş bu ḥālet ḫāne berendāz şeyḫ ü şāb olur *Gāh çeşm-i fitne engîzüñ ki mest-i ḫʿāb olur* *Üstine ditrer ṭurur kāküllerüñ bîtāb olur*	Ṭaybi-yi şeydā gibi ʿışḳıla olup dāstān Sîne-yi pür-dāġına reşk éde gülzār-ı cinān Çāk çāk cismümi olup ġıbṭa-baḫş-ı gülsitān *Tā ebed dāġ-ı derūnı görmesün rūy-ı ḫazān* *Her kı Şehrî-veş bahār-ı ʿışḳıla şād-āb olur*	Taḥmîs/V Bend	17		-.--/-.--/-.--/-.-	Şehrî'nin gazeline yapılmış bir tahmîs'dir
111 a-112 a	549	Nābî	Bu gülsitānda benümçün ne gül ne şebnem var Bu çārsūda ne dād u sited ne dirhem var Ne ḳudret ü ne taṣarruf ne bîş ü ne kem var Ne ḳuvvet ü ne taʿayyün ne zaḫm u merhem var *Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var*	Gehî tehî vü gehî pür-ḫazāyin-i imkān Ṣuver-nümā-yı nevîn şîşe-ḫāne-yi devrān Ġarîb mîve feşānlıḳda Nābiyā her ān Bu köhne bāġ-ı perîşān hevā-yı rū-beḫāzān *Bu kār-ḫānede bilsem neyüm benüm nem var*	Muḥammes /XIII Bend	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
112 a-	550	Nābî	Dil māye-yi sevdāger-i āb u gilimüzdür Kālā-yı sebük-tāz-ı nefes ḫāṣılımuzdur Ḥayfā vü dirîġa ceres-i maḥmilimüzdür *Endūh-ı ġamuñ hemreh-i cān u dilimüzdür* *Ser-ḥadd-i beḳā ara yata menzilimüzdür*	İcrā ise Nābî ġarażuñ keştî-yi Nūḥ'ı Eyle nefes-i ṣubḥdan ümmîd-i fütūḥı Ètsün seni daʿvāya cerî cām-ı ṣabūḥı *Aġyār elemin çekme yapış zülfüne Rūḥî* *Menʿ eylemege cān mı var ḳātilimüzdür*	Taḥmîs/V Bend	17-18		--./.--./.--./.--	Rūḥî'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir.

112 b	551	Nābī	Fiġān étmek midür āyīn-i māder-zāduñ ey bülbül Ki gitmez gülşene varsañ bile feryāduñ ey bülbül Müdārādur gibi aġyār ile muʿtāduñ ey bülbül *Hirāsān olmasa gülden dil-i nāşāduñ ey bülbül* *Neler eylerdi ḫāra āh-ı āteş-zāruñ ey bülbül*	ʿAceb bir kerre maḫmūr olmaduñ cām-ı nedāmetden Güzer nāmümkin oldı saña kūy-ı istiḳāmetden Alınmaz dāmenüñ Nābī gibi dest-i melāmetden *Çekil sen daḫı kūy-ı derde gülzār-ı selāmetden* *Behāy-veş çekildi ʿışḳıla çün āduñ ey bülbül*	Taḥmīs/V Bend			.---/.---/.---/.---	Bahāyī'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir.
112 b-113 a	552	Nābī	Èdüp meyl-i sitem eşkile āh alma gedālardan Şaḳın ey nev-nihālüm nāsezā āb u hevālardan Yazuḳdur dūr ṭutma cām-ı luṭfuñ mübtelālardan *Kerem ḳıl kesme sāḳī iltifātuñ bī̇nevālardan* *Elüñden geldigi ḫayrı dirī̇ġ étme gedālardan*	Derūnuñ Nābiyā āyī̇ne-yi ruḫsār-ı rāz eyle Dilüñ tenvī̇r-i āteş-ḫāne-yi sūz u güdāz eyle Lebüñ tekrār-ı ḥarf-i vaṣlda ḫᵛāhiş-ṭırāz eyle *Fużūlī nāzenī̇nler görseñ iẓhār-ı niyāz eyle* *Teraḥḥum umsa ʿayb olmaz gedālar pādişālardan*	Taḥmīs/V Bend			.---/.---/.---/.---	Fużūlī'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir.
113 a-113 b	553	Żamīrī	Èdüp īḳāż-ı fitne dī̇de-yi mekkāra yüz vérdüñ Göñülden ṣabrı alduñ ġamze-yi ḫūn-ḫᵛāra yüz vérdüñ Nażardan düşdi bülbül sen gül-i ter ḫᵛāra yüz vérdüñ *Çıḳarduñ başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz vérdüñ* *Ḳoparduñ fitneler yér yér ḫaṭ-ı jengāra yüz vérdüñ*	Żamīrī̇yem reh-i vuṣlında oldum zār-āvāre Taraḥḥum ḳılmaduñ bir kez dil-i mecrūḥ-ı bī̇māra Fiġān-ı nāle teʾşī̇r eylemez mi sen cefākāra *Elin ḳo sī̇ne-yi inṣāfa gel kim Ḳadri-yi zāra* *Aña bir dest-i būsuñ vérmedüñ aġyāra yüz vérdüñ*	Taḥmīs/V Bend			.---/.---/.---/.---	Ḳadrī'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir.
113 b-114 a	554	Nāʾilī	Hirās-ı fitne ṣalduñ dehre ey bī̇dād n'eylersün Ḳoparduñ yér yér āşūb-ı ḳıyāmet-zād n'eylersün Perī̇şānlıḳlar étdüñ nev benev ī̇cāde n'eylersün *Daġıtduñ ḫᵛāb-ı nāz-ı yāri ey feryād n'eylersün* *Èdüp fitneyle dünyāyı ḫarāb-ābād n'eylersün*	Olursun Nāʾilī-veş gördügüñ maḥbūba efgende Metāʿ-ı ṣabruñı tārāc éder her ṭıfl-ı nāzende Ṭabīʿat pür-elem esbāb-ı cemʿiyyet perākende *Bahāyī-veş degülsün ḳābıl-i feyż-i ṣafā sen de* *Tekellüf ber-ṭaraf ey ḫāṭır-ı nāşād n'eylersün*	Taḥmīs/VI I Bend	17		.---/.---/.---/.---	Bahāyī'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir.
114 a-114 b	555	Bāḳī	Raʾyet-i fitne çeküp ol ḳad-i dil-cū begler Uşdılar yanına her şūḫ-ı cefā-cū begler Bir yére geldi yine ġamzesi cādū begler *Bir alāy oldı perī̇ şī̇velü āhū begler* *Gözi āḥularuñ ālāyına yā Hū begler*	-	Taḥmīs/ I Bend	16		..--/..--/..--/..-	Necātī'nin gazeline yapılmış bir tahmîsdir. Mecmû'a'da tek bend mevcuttur.

114 b	556	Murādī	Efendim luṭf-ı cevrüñ baḥsi baḫş ét fuḳarāya Keremler şānına şāyestedür sen gibi reyyāna	Murādīnüñ ʿaceb bundan muradı ne ki dérlersa Efendim dendāna añlar kemālile ẓarīfāne	Ġazel/ 5 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
114 b	558	Murādī	ʿAhdinde zemīn mezraʿa-yı toḫm-ı ʿadālet Rūzunda felek dāyire-yi emn-i emāndur	Ṣıdḳıla duʿā ile Murādī ola maḳbūl Taʿrīfe anı çāre hemān ẓanca lisāndur	Ġazel/ 8 Beyit	?		--./--./.--./.--	
115 a-115 b	559	Vehbī	Bintü'l-ʿıneb ki gül gibi rengīn beñizlidür Bir ẕevḳ esīri cāriyedür İngilizlidür Her meşrebi muvāfıḳ yārān ağızlıdur *Ẓann étme duḫter-i rezi rind ile gizlidür* *Anuñla şeyḫ efendi de babalı ḳızlıdur*	Vehbī sipāhi söyle sözüñ kim dil-i şekīm Ḳādir midür ki naẓm éde böyle dür-i Naẓīm Nāmı ṭoḳuza çıḳsa da mānende-yi Kelīm *Bu heşt beyt ile yine ḥayfā ki ey Nedīm* *İmżā-yı belāġata kilküñ sekizlidür*	Taḥmīs/VI II Bend	17-18		--./-.-./.--./-.-	Nedīm'in gazeline yapılmış bir tahmîsdir.
115 b-116 a	560	ʿĀṣım	*Ey ḳaşı yā yüzüñ beri dönmez misin daḫı* Ḥüsnüñ zevāle érdi düşünmez misin daḫı Senüñ teʾessüf eyle dögünmez misin daḫı Ebr-i siyāh şermi yürünmez misin daḫı *Ey ġurre-yi ümīd görünmez misin daḫı*	*Dil-berle mācerāñı yeter ṣaḳladuñ Nedīm* ʿĀṣım miṣāli söyle ṣaḳın çekme ẕerre bīm Olsun hezār ġıbṭa ile ḥāsid-i leʾīm Kendüm gibi ḳo sīne seni eylesün dü nīm *Naḳl eyleyüp biraz da ögünmez misin daḫı*	Muḥammes/IV Bend	17		--./-.-./.--./-.-	
116 a-116 b	561	ʿĀṣım	Bizi āzürde étdüñ ġayrı var hem-bezm-i aġyār ol Ṣabāḥ-ı ḥaşr olunca rūy-ı rāḥat görme bīzār ol Nedür bu ḫᵛāb-ı mesti tābuñı bir laḫẓa hoşyār ol *Hücūm-ı nāle-yi şebgīrden ẓālim ḫaberdār ol* *Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen daḫı bīmār ol*	Zamānlardur firāş-ı ġamdadur bu ḫaste-yi hicrān Dirīġ étme meded bīhūde luṭfuñ ey ṭabīb-i cān Olup leb-beste bālīn-i elemde ʿĀṣım giryān *Nedīmānuñ budur ancaḳ sözi ey āfet-i devrān* *Gözüñ gibi beni bīmār ḳılduñ sen de bīmār ol*	Taḥmīs/VI Bend	17		.---/.---/.---/.---	Nedīm'in gazeline yapılmış bir tahmîsdir.

116 b-117 a	562	Nedîm	Kimlerüñ çeşmine ol sîne bu gün nūr oldı Nereye gitdi o hercāyi o meh-pāre ʿaceb Kimlerüñ yārasına merhem-i kāfūr oldı Ḳandedür şimdi o ẓālim o sitem-kāre ʿaceb	Varup ol derd-şinās-ı dil ü cānı görsem Ḫāk-i pāyîne Nedîmā yine yüzler sürsem Gizlice arasam aġzın lebin emsem ṣorsam Hîç bir çāre bilür mi dil-i bîmāra ʿaceb	Şarḳı/ V Bend	17-18		..--/..--/..--/..-	
117 a	563	ʿĀṣım	Yine küsdi yine incindi dil-i zāra ʿaceb Āh bilmem ki ne oldı o sitem-kāra ʿaceb Niçe aylar niçe yıllar güzerān étmekde Bāri bir gün bize gülmez mi o meh-pāre ʿaceb	Öldürür ādemi pür-çîn o ġażablarla géçiş Ne bu bîgāne edālar nedür ol tend-i reviş Reh-güẕārında eger görse éder ḫayli çıḳış Ne olur vérse selām ʿĀṣım-ı nāçāra ʿaceb	Şarḳı/ V Bend	17		..--/..--/..--/..-	
117 a-117 b	564	Maḫtūmî	Ḥüsn ü bahāya mālik idüm bir zamān ile Çoḳ āşnāya mālik idüm bir zamān ile Uġrayamazdı ehremen-i ġuṣṣa yanUma Bir ḳaç duʿāya mālik idüm bir zamān ile	Maḫtūmî şimdi fülk-i yem-i ibtilā benem Deryā-yı ġamda ġavṭa uran āşnā benem Çehre-figār silsile-yi mevc-i cefā benem Baḥr-ı ṣafāya mālik idüm bir zamān ile	Murabbaʿ / V Bend	18		--./-.-./.--./-.-	
117 b	565	Vehbî	Var mı ḫayruñ söyle meded ey dil-i şeydā Kimdür şu levendāne reviş tāze kimüñdür Ṣaḳlarsun anı bāri ne var eylesen inhā Ardınca géçen duḫter-i ṭannāz kimüñdür	Bu kākül-i būya eyle ol ʿārıż-ı dünyā Müstaġni-yi meşāṭa imiş añladuñ ammā Ḫayretde ḳodı Vehbî-yi āşüftemi ammā Bu ġālitü'l-misk kimüñ ġāze kimüñdür	Şarḳı/ V Bend	17-18		--./.--./.--./.--	
118 a	566	ʿĀṣım	Bilmem şu géçen şūḫ-ı cefākār kimüñdür Bilmez misin ey dil o sitemkār kimüñdür Teşrîfi ile kimleri şādān édecekdür Kimdür ʿacebā ol gözi mekkār kimüñdür	Baḳ ġāliye vü ġāze ile rūy-ı nigāra Giymiş yine bal rengi gümüş tügmeli ḫāre Biñ ṭatlı düş gösteriyor bu dil-i zāra ʿĀṣım ʿaceb ol laʿl-i şeker-bār kimüñdür	Şarḳı/ IV Bend	17		--./.--./.--./.--	
118 a	567	ʿĀṣım	Dil-teşne olan laʿlüñe ḳansun mı efendüm Ādem saña ṭoysun mı uṣansun mı efendüm Ḥaḳḳumda ne söylerse inanma ṣaḳın aʿdā Düşmen kişiye hiç iyi ṣansun mı efendüm	İnṣāf nedür bilmeyi mi şūḫ-ı cefākār Ey raġm édici ʿāṣıḳ-ı şeydāsına her bār Lāyıḳ mı ṭoyunca ala şeftālüñi aġyār ʿĀṣım ḳuluñuñ aġzı ṣulansun mı efendüm	Şarḳı/ III Bend	17		--./.--./.--./.--	

118 b (Der kenar 118 b-120 b)	568	Ḥāmī	Dehen-i nāyire-yi ḫāme-yi ḫūn-āba niṣār Bu ṭarīḳ ile olur şekve ṭırāzuñıla bār	Zīr-i zātında revān ola semend-i devlet Edhem ü eşhebini tā ki süre leyl ü nehār	Kasîde/ 32 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
118 b	569	Ḥāmī	Erḥāma inüp nuṭfeler aşlāb yolından Hep ḳaçdı birer ferce bulup āb yolından	Ḫızr rehberidür şaʿşaʿa-yı fıṭrat-ı pāki Ḳābil mi çıḳa mihr-i cihāntāb yolından	Kasîde/ 16 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
119 a	570	Ḥāmī	Olur dérler işitdük mürdeler iḥyā zamānında Ḳalam lāyıḳ mıdur dil-mürde ben ʿİsā zamānında	Bezm-i maʿhūd gelmez Ḥāmiyā ʿİsā daḫı geldi Defāyin gerçi kim dérler çıḳar ʿİsā zamānında	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
119 b	571	Ḥāmī	İki mehpārenüñ bir dilde ʿışḳı dil-nişīn olmaz Müsellemdür ki bir gözde iki merdüm mekīn olmaz	Kelām ġayrıdan Ḥāmī suḫanda intiḥāl étmez Bu münbit arżda erbāb-ı ḫırmen ḫūşe-çīn olmaz	Ġazel/ 14 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
120 a	572	Ḥāmī Efendi	Leb-i dil-dāra revnaḳ cūşiş-i tebḫāleden gelmiş O gül-berg-i tere tāb u ṭarāvet jāleden gelmiş	Èder āh u fiġān erbāb-ı ʿışḳı muʿteber Ḥāmī Hezāra gülşen-i ʿālemde raġbet nāleden gelmiş	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	

120 b	573	Ḥāmī	Ḳāḍī-yi ʿiffet āşnā necm-i ṭarīḳ-ı ihtidā ʿAdlini eylemiş ḳażā zīver-i şerʿi Muṣṭafā	Söyledi ḫāme Ḥāmiyā tārīḫ-i ḫūb u cān-fezā Oldı refāh ile edā sünnet-i pāk-i Muṣṭafā	Ḳıṭʿa-yı kebīre / 7 Beyit	17-18	Tārīḫ	--.-/--.-/--.-/--.-	
120 b	574	Ḥāmī	Ṣafādayuz ḫum-ı badeyle hem-civār olalı Daḫīl-i mey-kede pīr-i muġāna cār olalı	Ne gördi şerḥa-yı dil dāġ-ı sīneden ġayrı Hünerle Ḥāmī nigīn gibi nāmdār olalı	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
121 a	575	Ḥāmī	Niyāz cāmını ṣun yāre ḳandırıncaya dek Nişān-ı vuṣlata tīr at doḳandurıncaya dek	Düketdi Nābi sözi Ḥāmi çend mışraʿ ile Ne çekdi ḳāfiye bābın ḳapandurıncaya dek	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	85 numaralı gazele nazîredir.
121 a	576	Ḥāmī Efendi	Olma sebeb-i tefriḳa tīġ-i dü dem-āsā Cemʿiyyet-i aḥbāba ḳıyām ét ʿalem-āsā	Gitmek daḫı yoḳ fāyidesi çıḳdı beyāża Müsvedde-yi mūy-ı siyehüm ṣubḥ-dem-āsā	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		--./.--./.--./.--	
121 b	577	Ḥāmī Efendi	Ṭutardı şemʿ ṣıfat gülşen-i żiyāsı gülün Olaydı ṣuʿle-yi rūyuñdan iḳtibāsı gülün	Ḳoyup ruḫuñ gidicek seyr-i gülşene Ḥāmī Hezāra ġālib olur ḫande-yi ṣadāsı gülün	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		.-.-/..--/.-.-/..-	
121 b	578	Ḥāmī Efendi	Zāhidā ben de senüñ gibi reẕālet édemem Meyyit ü ḥayye vekāletle veṣāyet édemem	Ḥāmiyā étdi felek bāl ü perüm işkeste Hedef-i maṭlaba ben şimdi işābet édemem	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	

122 a	579	Ḥāmī Efendi	Rūşenā ṭıynet olan ḫ̬ārī-yi ġurbet çekmez Mihr-i tebdīl-i bürūc étmede zaḥmet çekmez	Ḥāmiyā ḫātem-i bī fafş gibidür hāle-miṣāl Kim ki āġūşına bir māh-ḳıyāfet çekmez	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
122 a	580	Ḥāmī	Ġamuñla birbirinden nefret étmiş ṣaff-ı müjgānum İki āyīne-yi dīvārdur ṣan çeşm-i ḥayrānum	Kümeyt-i ḫāme raḳş étdükce zīr-i rān-ı ṭabʿumda Yérinde kerr ü ferrüm pākdür ey Ḥāmī meydānum	Ġazel/ 6 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
122 a-(Derkenar 122 a)	581	Ḥāmī Efendi	Kim dér saña ḥaḳīḳat-i ḥüsnüñ mecāza çek Ne ebruvāne vesme ne ruḫsāra ġāẕa çek	Ḳullanmaz anı her kişi ey ey rāyiż hüner Gülgün kilki Ḥāmī gibi yekke tāze çek	Ġazel/ 7 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	
122 b	582	Saʿdī	Olup yaġmaya fermān ḫaṭṭıla beñli girāyından Ḳopardum bir gül-i tāze hele baġçe-sarāyından	ʿAceb Saʿdī bu dūd içre kimi gördüñ k'ola memnūn Murād üzre zamāne ḫalḳınuñ menʿümle bāyından	Ġazel/ 5 Beyit	17		.---/.---/.---/.---	
122 b	583	Saʿdī	Siḥr ü efsūn yaġar vesme-yi ebrūsundan Bulmaz üftāde rehā ṣanʿat cādūsundan	Saʿdi īrāş-ı kelāl olmaya taṭvīl-i kelām Ḫaṭṭ olunmaz şuʿarānuñ ḳatı pür-gūsundan	Ġazel/ 5 Beyit	17		..--/..--/..--/..-	

123 a	584	Ḥāmī Efendi	Neş’e-yi mey ġāẕe-yi ruḫsār āl olmuş saña Revġan-ı gül dühn-i ḳandīl-i cemāl olmuş saña	Ḥāmiyā aldı beni bu tāze naẓmuñ neş’esi Bu ʿaṣīr-i nev mey-i dīrīne sāl olmuş saña	Ġazel/ 8 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
123 a	585	Neylī	Merdüm-i çeşm-i ġazāl-i Çīn ḫāl olmuş saña ʿAks-i gül mir’āte düşmüş rūy-ı āl olmuş saña	Neyliyā çıḳmaz ḫayālüñden miyān-ı dil-rübā Maʿnī-yi nāzik ḫayāl-ender-ḫayāl olmuş saña	Ġazel/ 5 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	584 numaralı gazele nazîredir.
123 a-123 b	586	ʿĀṣım	Gülden uçmuş reng gülmüş rūy-ı āl olmuş saña Müşk-i āhū nāfeden çıḳmış da ḫāl olmuş saña	Nev zemīnde olamaz kimse Nedīmüñ peyrevi ʿAṣımā bilmem neden ḳaṣd-ı muḥāl olmuş saña	Ġazel/ 7 Beyit	17		-.--/-.--/-.--/-.-	585 numaralı gazele nazîredir.
123 b	587	Vālī	Meh ṣıḳılmış nūr-ı rūy-ı bīmiṣāl olmuş saña Ābı aḳmış laʿl-i nābuñ reng-i āl olmuş saña	Kilküñ āṣārı ya gül ya ḫaṭṭ-ı müşkīn ya zülf Mahbere Vālī meger nāf-ı ġazāl olmuş saña	Ġazel/ 9 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	586 numaralı gazele nazîredir.
124 a	588	Ḥāmī	Göñül reşk-āver-i firdevs iken ṭūfān-ı ġam başdı Ḫarāb étdi sabā iḳlīmini Seyl-i ʿArim başdı	Nevā-sencān-ı şehr-i Āmid’üñ āvāzesin Ḥāmī Ṣarīr-i nāy-ı kilk-i nāfiz-i ferḫunde-dem başdı	Ġazel/ 15 Beyit	17-18		.---/.---/.---/.---	
124 b	589	Ḥāmī	Pür-gülūġ étme nāle vü zāruñ kes istemez Ey ʿandelīb o gül uyumuşmuş ses istemez	Ḥāmī bu naẓm-ı tāzenüñ ister naẓīresin Yüz kez behāne eyleseler yüz kes istemez	Ġazel/ 14 Beyit	17-18		--./-.-./.--./-.-	

125 a	590	Ḥāmī	Dil yine pür-şerḥa-yı ālām mānend-i nigīn Muttaşıl ṭutsam elimde cām mānend-i nigīn	El kiri yüz ḳarasıdur Ḥāmiyā taḥṣīlimüz Olmışuz farżā ki ṣāḥib-nām mānend-i nigīn	Ġazel/ 16 Beyit	17-18		-.--/-.--/-.--/-.-	
125 a-129 a	591	Ḥāmī	Lā ḫayle ʿındeke nehdīhā ve lā māl Felyesʿadi'n-nuṭḳ en lem yesʿidi'l-ḥāl	Ḥāk-i dergāhuña ben ḥalümi iʿlām étdüm Luṭf u iḥsānuña vābeste senüñ red ü ḳabūl	Ḳaṣīde/ 123 Beyit	17-18		..--/..--/..--/..-	
129 a	592		Cāe'ş-şitāu ve ʿındī min hevāicihi Sebʿun iẕe'l-ḳataru ʿan ḥācātina ḥabesa Kinnun ve kīsun ve kānūnun ve ke'sun ṭilā Baʿde'l-kebābi ve kussun nāʿimun ve kisā	Cāe'ş-şitāu ve ʿındī min hevāicihi Sebʿun iẕe'l-ḳaṣaru ʿan ḥācātina ḥabesa Kinnun ve kīsun ve kānūnun ve ke'su ṭilā Baʿde'l-kebābi ve kussun nāʿimun ve kisā	Rubāʿī/ 1 Bend			Ahreb	
129 b	593	Nābī	Gūyiyā bu çeşme bir safā durur Rāh-ı Ḥaḳda teşne eyler cüst-cū	Öñüne kim gelse dér tārīḫ içün Mā Ḥüseyn eyle Ḥasan ʿışḳına şū	Ḳıṭʿa-yı kebīre/ 4 Beyit	17-18	Tārīḫ	-.--/-.--/-.-	
129 b	594	Nābī	Çıḳınca sebʿa-yı seyyāreden tārīḫ-i ġonçe-fem Zebān-ı ḫāme şu fenden olupdur bülbül-i şeydā	Gelüp bir mıṣraʿ-ı ġarrā emīn tārīḫ-i şevḳ-āṣār Oḳundı nām-ı pāk-i Muṣṭafā'ya ḫuṭbe-yi vālā	Ḳıṭʿa-yı ṣaġīre/ 2 Beyit	17-18	Tārīḫ	.---/.---/.---/.---	
129 b	595	Nābī	Becā nev-mıṣraʿ-ı ġarrā emīn tārīḫ-i gülgūnuz Muḥammed Ṣāliḥ oldı mecd ile bu ṣadr-ı fetvāya	--	Müfred/ 1 Beyit	17-18	Tārīḫ	.---/.---/.---/.---	

130 a	596	Rifʿat	Ey gönül tiz ṭuta gör dāmen-i yār ele girmez Ey bülbül-dil eyle fiġān faṣl-ı bahār ele girmez	Ne bilür ḳadrini ehl-i hünerüñ nīk-i dīnār Her vaḳt Rifʿat meşreb-i miʿyār ele girmez	Gazel 7 Beyit	?		-..-/-..-/-..-/-..-	
130 b	597	Neş'et	Bizüm cevr-i felekden şekve-yi dīdārımuz yoḳdur ʿAdūdan hīç melāl-i ḫāṭır-ı nāşādımuz yoḳdur Şu kāfir baḫt-ı bedrin iştikā muʿtādımuz yoḳdur Muḥaṣṣal dost u düşmenden taẓallum bārımuz yoḳdur *Göñüldendir şiḳāyet kimseden feryādımuz yoḳdur*	ʿAceb var mı ġam-ı ʿışḳ ile hīç bir almış ülfet Ya vallāhi getürmez nüh felek yār-ı ġama ṭāḳāt Taḥammül eyleyüp yār-ı belāya göñlümüz Neş'et Giriftār-ı ġam étmişdür birin hīç étmeyüp şefḳat Eyżan	Muḥammes/ V Bend	18-19		.---/.---/.---/.---	
131 b	598	Ḥanīf	İşitdüm serv çekmiş bāġda bir ḳāmet-i dil-cū ʿIṭr-sāy dimāġ-ı cān imiş hem Nükhet-i şebbū Nolur sen de açılsan seyre çıḳsan ey şeh-i gül-rū Bahār eyyāmı cünbiş demleri vaḳt-i ṣafādur bu	Yeter bu nāz-ı naḫvet ʿarż-ı ʿiffet ey sitem-perver Sen işrāb étmesen de meşrebüñ ol ġamzeler söyler Ḥanīfāya meded seyr-i ḫarām-ı ʿişve yi göster Bahār eyyāmı cünbiş demleri vaḳt-i ṣafādur bu	Şarḳı/ IV Bend	?		.---/.---/.---/.---	
133 a	599	?	O şāh ʿuşşāḳ-zārın geşte-yi nāz étmek isterken Yétişmiş ḫaṭṭ-ı çār ebrū o sevdādan géçürmişler	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
133 a	600	?	Ḫaṭuñ devrinde dest-i ġamdan āzād olmaduḳ gitdik Bahār eyyāmı geldi biz daḫı şād olmaduḳ gitdik	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	

133 a	601	?	Ḫaṭ gelmeyince laʿlini emdirmez ol perī Şeb olmayınca bāde içilmez ḳıyāṣ éder	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 a	602	?	Revnaḳ-ı ḥüsne ḫalel vérmez o ḫaṭṭ-ı müşgīn Arturur belki şeb-i tār-ı şuʿāʿın ḳamerin	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	603	?	Ḫaṭ-ı şeb-rengi gelince o mehüñ gül-ruḫuna Dédi ʿuşşāḳa güzellik géceñüz ḫayr olsun	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	604	?	Ḫaṭ geldi tārmār éde zülfüñde dilleri Şındırdı biñ gönüllü ṣafın bir yeñiçeri	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 a	605	?	Ḫaṭ degüldür görinen ʿārıż-ı ruḫsāruñda Bīvefālıḳ o mehüñ kir getirüpdür yüzine	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	606	?	Terk eylemem ḫaṭ-āver olursa o māhumı Ḫaṭṭ-ı şerīf ile severüm pādşāhumı	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	

133 a	607	?	Göstermez oldı laʻlini ol ḫaṭṭ-ı nev ṣaḳın Taḫrīm-i ḫamra nāzil olan āyet olmasun	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 a	608	?	Ḥüsnüñ evrāḳını eylerdi perīşān āhum Rişte-yi ḫaṭṭuñ eger baġlamasa şīrāze	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	609	?	Ḫūş yaraşur cemālüñe bu ḫaṭṭ-ı müşk-bār *Āmentü bi'l-leẕi ḫalaḳu'l-leyli ve'n-nehār*	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 a	610	?	Ḫaṭuñ ey tāze-rū geldikde bu ḥüsne bahā ḳalmaz Yüzüñ ḳalmaz baña cevr étmege dünyā saña ḳalmaz	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
133 a	611	?	Gelicek ḫaṭṭ-ı siyeh sen de gidersin araya Ḫāl-i ʻanber hele bal mumı yapışdur buraya	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	612	?	Ruḫsārıña ḫaṭṭ geldügüne aġlamam ammā Baḫt-ı siyeh-i ser-bekemīnüm yüze çıḳdı	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./.--./.--./.--	

133 a	613	?	Ḫaṭ geldi rūy-ı dil-bere ben ḳaşdayum daḫı Aḫşam érişdi seyr-i kemānkeşdeyüm daḫı	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 a	614	?	Ḫafī geldikde bize rām oldı Ne yamān yérde gün aḫşām oldı	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..-	
133 a	615	?	Ḫaṭuñ da gelse fikr-i ebruvāndan bir zamān géçmem Ben iller giçdügi köpriden ey ḳaşı kemān géçmem	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
133 a	616	?	Ṣaḥīfe-yi raḳam-ı ḫaṭṭ olınca yüzi Ḥisāb-ı nuḳre-yi eşküm o demde buldı yüzi	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.-.-/..--/.-.-/..-	
133 a	617	?	İki per gibi ẓuhūr eyledi ḫaṭ rūyunda Murġ-ı ḥüsnüñ ʿacebā niyyeti pervāze midür	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	
133 a	618	?	ʿAnberīn ḫaṭuñıla rūyuñı añdıḳca dili Bezm-i endīşede bir micmer-i sūzān buluruz	--	Müfred/ 1 Beyit	?		..--/..--/..--/..-	

133 b	619	Lebîb	Māh-ı revüm hāleveş ḫaṭṭ ḳılmış gördüm Lebîb Dūd-ı āhımdan mıdır baḫt-ı siyāhımdan mıdır	--	Müfred/ 1 Beyit	?		-.--/-.--/-.--/-.-	
133 b	620	?	Ètdi firār leşker-i nāz u teġāfüli Bilmem ne söyledi érişüp ḫaṭ ḳulāġına	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	
133 b	621	?	Ḫaṭ göründi dirse éller ʿārıż-ı dil-dārda İʿtimād étmem çemen bitmez miyān-ı nārda	--	Müfred/ 1 Beyit	?		-.--/-.--/-.--/-.-	
133 b	622	?	Tırāş olduḳda ḫaṭ-ı yār rūyuñda ḥayā artar Fitîl-i şemʿa beñzer kim kesildikce żiyā artar	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
133 b	623	?	Az ḳaldı leb ü būse miyānında mesāfe Tā ki çıḳa geldi ḫaṭ-ı ḫod-rū o maḥalde	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./.--./.--./.--	
133 b	624	?	Ḫaṭṭ-ı zenaḫ kenāre-yi ḫaṭṭ-ı ʿiẕārda Gūyā ki bir selām yazılmış kenārda	--	Müfred/ 1 Beyit	?		--./-.-./.--./-.-	

133 b	625	?	Degül gird-i lebinde ḫaṭṭ ol Īsā-demüñ güya Duʿā-yı cifr-i bir mercandan ḳancaya yazmışdur	--	Müfred/ 1 Beyit	?		.---/.---/.---/.---	
133 b	626	Mesʿūd	Niçe bir gerdiş-i gerdūn ile ġam-ḫūr olalum Girelüm mey-kedeye biz daḫı mey-ḫūr olalum	Ètdi erbāb-ı kemal şiʿrüñi taḥsīn Mesʿūd Defter-i ehl-i dile biz daḫı mesṭūr olalum	Ġazel/ 9 Beyit			..--/..--/..--/..-	

SONUÇ

Şerh, tercüme, şiir, tasavvuf ve çeşitli ilimlere dâir pek çok eser, mecmûalar vasıtasıyla toplanıp biriktirilmiş ve günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu eserlerin tespit ve neşri, zeminde Klasik Türk Edebiyatı olmak üzere birçok alanda tanım, tespit, tenkit ve neşir çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Mecmûaların çoğunlukla mürettiplerin tercihleri doğrultusunda tertip edilmeleri, tarihin devreleri ve kişileri hakkında şahsî, sosyal, siyasî, dinî ve kültürel bilgi ve tespitlere erişmemize imkân sağlamaktadır.

"*Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 Arşiv Numarası ile Kayıtlı "Mecmû'a-yı Eş'âr"* (inceleme-metin-sözlük-tıpkıbasım)" isimli tez çalışmasında XV, XVI, XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllarda yaşamış olan 67 şâir bulunmaktadır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan 67 şâirden 20 isim, XVII-XVIII. yüzyıllarda yaşamıştır. Bu sayı ile *Mecmû'a*'da bulunan şâirlerin çoğu XVII-XVIII. yüzyıllarda yaşamışlardır. XVII-XVIII. yüzyılı şâir sayısının çokluğu bakımından, 16 şâir ile XVII. yüzyıl takip etmektedir. Eserde, XVI. yüzyılda yaşayan 4; XVIII. yüzyılda yaşayan 1; XVIII-XIX. yüzyıllarda yaşayan 2; XVI-XVII. yüzyıllarda yaşayan 1 şâir bulunmaktadır. *Mecmû'a*'da bulunan 21 şâirin ise ne zaman yaşadıkları tespit edilememiştir.

Eserde, 67 şâirin 625 manzûmesi bulunmaktadır. Bu manzûmelerden 549'u gazel; 10'u kasîde; 31'i müfred; 1'i kıt'a-yı sagîre; 2'si kıt'a-yı kebîre; 2'si müstezâd; 3'ü rubâ'î; 8'i murabba'; 14'ü muhammes; 3'ü müseddes ve 2'si terkîb-i bend nazım şekilleriyle oluşturulmuştur. *Mecmû'a*'da en çok gazel nazım şekli ile oluşturulmuş manzûmeler mevcuttur. Ez az ise sadece bir târih manzûmesinde tercih edilen kıt'a-yı

sagîre kullanılmıştır. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da bulunan 625 şiir için 8 farklı bahire mensup, 19 aruz kalıbı kullanımı tercih edilmiştir.

Mecmû'a'da yer alan şâirlerin 17'si İstanbullu; 7'si Diyarbakırlı; 3'ü Bosna-Hersekli; 2'si Bağdatlı; 2'si Edirneli ve 2'si Urfalıdır. Ayrıca eserde Gelibolu, Van, Antep, Tebriz, Mekke, Balıkesir, Malatya ve Adıyaman'dan birer şâir bulunmaktadır. *Mecmû'a*'da bulunan 25 şâirin memleketleri ile ilgili belirsizlik söz konusudur. *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da yer alan şâirler her ne kadar çeşitli bir memleket ağına sahip olsalar da bu şâirlerin birbirlerini tanıyan, aynı meclislere nedîmlik eden yahut birbirlerinin şiirlerinden haberdâr olan şâirler olduğunu söylemek mümkündür.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan manzûmelerin sıhhati için aparat verme yöntemiyle bir karşılaştırma işlemine gidilmiştir. Bu yöntemde aparatlar için mecmû'a'da bulunan şâirlerin eserleri, bilhassa çeşitli araştırmacılar tarafından tenkit yahut transkribe edilen dîvânları esas alınmıştır. Böylece eserde bulunan manzûmelerde mürettip tarafından mecmû'a kaleme alınırken meydana gelen eksiklik ve yanlışlıklar -aparatta belirtilmek kaydıyla- düzeltilmiştir. Eser transkribe edilirken manzûmelerde ciddî bir anlam hatası, vezin bozukluğu veya kâfiye, redif yanlışlığı yoksa mecmû'a'daki şekilleri tercih edilmiştir.

Eserde yer alan 33 şâire âit 63 gazel, 5 muhammes, 4 şarkı ve 26 müfred, karşılaştırma yapılacak kaynaklarda yer almamaları, yahut şâirlerinin belli olmaması sebebiyle eserde mevcut bulunduğu kadarıyla aktarılmış, herhangi bir karşılaştırma işlemine tâbi tutulamamıştır.

Mecmû'a-yı Eş'âr'da bulunan şâirlerden 'Ârif'in bir gazeli, Bâkî'nin iki gazeli, Cezmî'nin bir gazeli, Dürrî'nin üç gazeli, Emîrî Çelebî'nin gazellerinden on sekizi, Güzârî Çelebi'nin bir gazeli, Hâmî'nin bir gazeli, Hâsırî'nin altı gazeli, Hanîf'in bir şarkısı, Kemâlî'nin bir gazeli, Mes'ûd'un bir gazeli, Misâlî'nin bir gazeli, Murâdî'nin iki gazeli, Nâbî'nin müfredi ve bir gazeli, Nazmî'nin iki gazeli, Râmî'nin bir gazeli, Râşid'in bir gazeli, Rif'at'in bir gazeli, Rüşdî'nin iki gazeli, Sâbit'in bir gazeli, Sâdık'ın bir müseddesi, Sa'dî'nin üç gazeli, Sâhib'in iki gazeli, Sâ'ib'in bir gazeli, Sâmî'nin bir

gazeli, Tâlib'in bir gazeli, Vehbî'nin bir şarkısı ve Zamîrî'nin bir muhammesi, araştırma yapılan kaynaklarda bulunamamış olup, *Mecmû'a-yı Eş'âr*'da mevcuttur.

Mecmûaların muhtevâlarının, tertip alanlarının dikkatli tespitleri ile üzerlerine yapılan ve yapılacak olan çalışmaların kıymetli ve yararlı olduğu/olacağı aşikârdır.

Tez çalışması, elden geldiğince muhkem oluşturulmaya çalışılmıştır. Nihâyet, Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu'nun söylediği gibi "*Mutlak doğruya varmak biz ölümlü insanların her zaman gâyesi olmakla beraber, eriştik diyebilmek gücümüzün dışındadır.*

KAYNAKÇA

Kitaplar, Kitap Bölümleri

Abdulkadiroğlu Abdulkerim, *İsmail Beliğ Nuḫbetü'l-Āṣār li Zeyli Zübdeti'l Eş'ar,* AKMB Yay., Ankara 1999.

Açıkgöz Namık, *Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler*, KB Yay., Ankara 1990.

Ak Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'ndan Seçmeler,* Gaye Kitabevi, Bursa 2000.

Ak Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin) (2 Cilt)*, Uludağ Üni. Yay., Bursa 2001.

Aksoy Hasan, *Gelibolulu Âlî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleri*, İstanbul 1991.

Aksüt Sadun, *Türk Mûsikîsinin 100 Bestekârı*, İnkılap Yay., İstanbul 1992.

Ali Emîrî Efendi, *Esâmî-i Şu'arâ-yı Âmid*, Hzl. Galip Güner, Nurhan Güner, Anıl Matbâa, Ankara 2003.

Ali Emîrî, *Tezkire-yi Şu'arâ-yı Âmid*, C. I, İstanbul 1321.

Ali Emîrî, *Tezkire-yi Şu'arâ-yı Âmid*, Hzl. İdris Kadıoğlu, KTBKYGM, Ankara 2018.

Altun Kudret, *Tezkire-yi Mucîb, (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin- Sözlük)*, AKM Yay., Ankara 1997.

Andrews Walter G., *Şiirin Sesi Toplumun Şarkısı*, İletişim Yay., İstanbul 2008.

Arslan Mehmet, Aksoyak İ. Hakkı, *Gelibolulu Âlî, Riyâzü's-Sâlikîn*, Sivas 1998.

Arslan Mehmet, *Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 3, Vehbî Sûrnâmesi*, Çamlıca Yay., İstanbul 2009.

Atalay Mehmet, *Fasîh Ahmed Dede Farsça Divançe*, Çantay Kitabevi, İstanbul 2007.

Ayan Hüseyin, *Fuzûlî Leylâ vü Mecnûn*, Dergâh Yay., İstanbul 1981.

Ayan Hüseyin, *Rind ile Zahid Sıhhat ile Maraz*, Büyüyen Ay Yay., İstanbul 2012.

Aynur Hatice, Çakır Müjgan, Koncu Hanife, Kuru Selim, Özyıldırım Ali Emre, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları, Mecmû'a: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul 2012

Beliğ İsmail, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zübdeti'l-Eş'âr*, İstanbul Üni. Ktb. Toplu Yazmalar, No: 1182.

Beysanoğlu, Şevket, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, San Matbaası, Ankara, 1996.

Bilkan Ali Fuat, *Osmanlı Şiirine Modern Yaklaşımlar*, L&M Yayınları, İstanbul 2006.

Bilkan Ali Fuat, *Fakihler ve Sofuların Kavgası- 17. Yüzyılda Kadızâdeliler ve Sivâsîler*, İletişim Yay., İstanbul 2016.

Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, (Haz. Mustafa Tatçı-Cemâl Kurnaz), C. 2, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000.

Canpolat Mustafa, *'Ömer Bin Mezîd, Mecmû'atü'n-Neẓā'ir, Metin- Dizin- Tıpkıbasım*, TDK Yay., Ankara 1995.

Cemâleddin Mehmed, *Osmanlı Tarih ve Müverrihleri -Âyine-i Zurefâ-*, Hzl. Mehmet Arslan Kitabevi Yay., İstanbul 2003.

Coşkun Menderes, *Manzum ve Mensur Osmanlı Hac Seyahatnâmeleri ve Nâbî'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i*, KB Yay., Ankara 2002.

Çapan Pervin, *Muṣṭafa Ṣafāyī Efendi Teẕkire-i Ṣafāyī (Nuḫbetü'l-Āṯār Min Fevā'idi'l-Eş'ār), İnceleme- Metin- İndeks*, AKMB Yay., Ankara 2005.

Çavuşoğlu Mehmed, *Necâtî Bey Dîvânı'nın Tahlili*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

Çavuşoğlu Mehmed, *Bâkî ve Divânından Örnekler*, Kitabevi Yay., İstanbul 2001.

Çavuşoğlu Mehmed, *Divanlar Arasında*, Akçağ Yay. Ankara 1998.

Çıpan, Mustafa, *Derviş Avnî - Güfte ve Şiir Mecmû'ası*, İl Kültür Müdürlüğü Yay.,, Konya Valiliği, Konya 2000.

Çiftçi, Ömer, *Fatîn Davud, Hâtimetü'l-Eş'ar, (Fatîn Tezkiresi),* KTBKYGM, 2017.

Danişmend İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Türkiye Basımevi, C.2, İstanbul 1948.

Dilçin Cem, *Fuzuli Divanı Üzerine Notlar*, Harvard Üni. Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Yay., Amerika 2001.

Dilçin Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 2005.

Dilçin Cem, *Fuzûlî'nin Şiiri Üzerine İncelemeler*, Kabalcı Yay., İstanbul 2010.

Doğan Muhammet Nur, *Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn*, Çantay Kitabevi, İstanbul 1996.

Doğan Muhammet Nur, *Fuzûlî'nin Poetikası*, Yelkenli Kitabevi, İstanbul 2009.

Erdem, Sadık, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, *İnceleme, Tenkitli Metin, İndeks, Sözlük*, AKM Yay., Ankara, 1994.

Esrar Dede; *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye, İnceleme- Metin*, Hzl. İlhan Genç, AKMB Yay., Ankara 2000.

Evliya Çelebi, *Seyahatname*, Seçen ve Uyarlayan: Mustafa Nihat Özön, Nijat Özön, Kabalcı Yay., Doğu Klasikleri Dizisi 2, İstanbul 2005.

Filan Kerima, *XVIII. Yüzyıl Günlük Hayatına Dair*, *Saraybosnalı Molla Mustafa'nın Mecmuası*, Connectum: 125, Saraybosna 2011.

Fuzûlî, *Fuzûlî ve Türkçe Divanı'ndan seçmeler*, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1986.

Gibb, E. J. Wilkinson, *Osmanlı Şiir Tarihi (III-IV)*, Ter. Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yay., Ankara 1999.

Gölpınarlı Abdülbaki, *Fuzûlî Dîvânı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1985.

Güngör Selahaddin, *Saadete Ermişlerin Bahçesi*, *Kerbela: Hadikatü's-Süeda*, Kurtuba Yay., İstanbul 2012.

Güngör Şeyma, *Hadîkatü's-Süedâ*, KB Yay., Ankara 1987.

Gürbüz Mehmet, *"Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Hzl: Aynur Hatice- Çakır Müjgân- Koncu Hanife- Kuru Selim S.- Özyıldırım Ali Emre, Turkuaz Yay., İstanbul, s. 97-113, 2012.

Güven Ahmet Emin, *Kayseri'de Yazma Mecmû'alar ve Muhtevâlarından Seçmeler*, Erciyes Üni Yay., Kayseri 2000.

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmuâ-i Tevârih*, Hzl.:Fahri Ç. Derin, Vâhid Çabuk, Edebiyat Fak. Basımevi, İstanbul 1985.

Holbrook Victoria Rowe, *Aşkın Okunmaz Kıyıları- Türk Modernitesi ve Mistik Romans*, Çev.: Erol Köroğlu, Engin Kılıç, İletişim Yay., İstanbul 2012.

İnce Adnan, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*, AKM Yay., Ankara, 2005.

İnalcık Halil, *Şair ve Patron Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme*, Doğu-Batı Yay., Ankara 2003.

İnalcık Halil, *Has-Bağçede 'Ayş u Tarab- Nedîmler Şâirler Mutîbler*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2016.

İpekten Haluk, *Fuzûlî- Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Akçağ Yay., Ankara 1996.

İpekten Haluk, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul 1994.

İpekten Haluk, *Bâkî Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ Yay., Ankara 2010.

İsen Mustafa, *Türk Dünyasında Bir Köprü İsim: Fuzûlî, Fuzûlî Kitabı*, ed. Beşir Ayvazoğlu, Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yay., İstanbul 1996.

İsen Mustafa, *Ötelerden Bir Ses- Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Akçağ Yay., Ankara 1997.

İsen Mustafa, Kılıç Filiz, Aksoyak İ. Hakkı, Eyduran Aysun, Durmuş Mustafa, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yay., Ankara 2009.

İsen Mustafa, Bilkan Ali Fuat, Durmuş Tuba Işınsu, *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları,* Kapı Yay., İstanbul 2012.

Kalkan Emir, *Çağlar Boyunca Kayseri Şairleri*, Özel İdare Matbaası, Kayseri 1988.

Kam, Ömer Ferit, *Divan Şiirinin Dünyasına Giriş (Âsâr-ı Edebiye Tetkikatı)*, (Haz. Halil Çeltik), İstanbul, MEB Yay. 2003

Kaplan Mahmut, *Divan Şiiri Kıyısında*, Kaşgar Yay., Ankara 2003.

Kaplan, Mahmut, *Hayriyye-i Nâbî (İnceleme-Metin)*, AKM Yay., Ankara 2008.

Karabey Turgut, Atalay Mehmet, *Neşâtî, Şerh-i Bazı Kasâ'id-i Urfî,* Atatürk Üni., Fen-Edebiyat Fak. Yay., Erzurum 1999.

Karacan, Turgut, *Sâbit, Dere-nâme ya da Hâce Fesâd ve Söz Ebesi*, Cumhuriyet Üni., Yay., Sivas 1990.

Karacan, Turgut, *Berbernâme Mesnevîsi*, Çevren Bilim Kültür Dergisi, Y. 17, S. 76, Mart-Nisan, Priştine, Yugoslavya 1990.

Karacan, Turgut, *Sâbit, Amrü'l-Leys*, Sivas 1990.

Karacan, Turgut, *Sâbit, Edhem ü Hümâ*, Sivas 1990.

Karacan, Turgut, *Sâbit, Zafer-nâme*, Cumhuriyet Üni., Yay, Sivas 1991.

Karavelioğlu, Murat A. *Mecmû'a-yı Kasâid-i Türkiyye*, Titiz Yay., İstanbul 2011.

Kayseri Ansiklopedisi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No:70, C.1, Yayına Hzl: Ülke Yayın Haber Tic. LTD ŞTİ, İstanbul 2009.

Kılıç Atabey, *18. Yy.ın Meşhur Ailelerinden Mîrzâ-Zâdeler*, Laçin Yay., Kayseri 2001.

Kılıç Atabey, *Manzum Sözlük Mecmûası*, *(Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026), Tuhfe-i Vehbî, Tuhfe-i Şâhidî, Sübha-i Sıbyân*, Laçin Yay., Kayseri 2007.

Kılıç Atabey, *Nâbî'nin Münşe'ât'ı Üzerine*, *Şâir Nâbî,* KTB Yay., s. 175-200, Ankara 2012.

Kılıç Atabey, "Mecmûa Tasnifine Dâir", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Hzl: Aynur Hatice- Çakır Müjgân- Koncu Hanife- Kuru Selim S.- Özyıldırım Ali Emre, Turkuaz Yay., s. 75-96, İstanbul 2012.

Kılıç Atabey, "Mecmû'a Tasnifine Katkı: Şehir Mecmû'aları veya Tezkire Benzeri Mecmû'alar ve Bu Kalemden Olmak Üzere Kayserili Başkâtib-zâde Râgıp Güven Bey Mecmû'aları", Klâsik Türk Edebiyatı Yazıları (Mecmû'a Tasnifi, Gazel Şerhi, Küçürek Hikâye, Mesnevî Şerhi Sözlüğü, Münşe'ât Mecmû'aları), Iksad Pub., 2018.

Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yay., Ankara 1970.

Kutlar Fatma Sabiha, *Klâsik Dönem Metinlerinde Değerli Taşlar ve Risâle-i Cevâhir-nâme*, Öncü Kitap, Ankara 2005.

Kurnaz Cemal, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Akçağ Yay., Ankara 1997.

Kürkçüoğlu Kemal Edip, *Hadîs-i Erba'în Terrcümesi*, İstanbul 1951.

Kürkçüoğlu Kemal Edip, *Beng ü Bade,* Maarif Basımevi, İstanbul 1956.

Kürkçüoğlu Kemal Edip, *Fuzûlî'nin Muamma Risalesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi,* C. VII, s. 61-109, Ankara 1949.

Levend Âgah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, I. Cilt, TTK Yay., Ankara 1998.

Levend Agâh Sırrı, *Nâbî'nin Sûrnâme'si*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1944.

Mazıoğlu Hasibe, *Fuzuli Farsça Divan Edisyon Kritik*, TTK Yay., 1962.

Mengi Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara 2009.

Muallim Nâci, *Osmanlı Şairleri*, Hzl.: Cemal Kurnaz, KB Yay., Kültür Eserleri Dizisi: 55, Ankara 1986.

Mustakîm-zâde Süleymân Sa'deddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, İstanbul 1928.

Nâbî, *Zeyl-i Siyer-i Veysî*, Bulak Matbaaası, İstanbul H.1284.

Oğraş Rıza, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-yi Safâ-Endûz'u, İnceleme- Metin*, KTBKYGM, 2011.

Özerol Nazmi, *Arif Efendi Mecmû'a-i Eş'âr (III. Selim'le İlgili Şiirle),* Serhat Matbaacılık, Malatya 2013.

Öztoprak Nihat, *Rûhî*, Timaş yay., İstanbul 2001.

Öztürk Mustafa, *Münşe'ât-ı Nâbî, (İnceleme- Tenkitli Metin)*, Mardin Artuklu Üni. Yay., Mardin 2016.

Pala İskender, *Leyla ile Mecnun*, Kapı Yay., İstanbul 2006.

Polat Selahattin- Nazlıgül Habil- Doğanay Süleyman, *Hadis Araştırma ve Tenkit Klavuzu*, Marmara Üni. İlahiyat Fak.Vakfı Yay., İstanbul. 2008.

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, 12 cilt, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., 4. baskı, Ankara 1976.

Samayloviç İskender, *Mecmû'a-yı Eş'âr-ı Babür Şah*, İlyas Mirza Boragan Eskinin Matbaası, Petrograd 1917.

Saraç Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi, Biçim-Ölçü-Kafiye*, 3F Yay., İstanbul 2007.

Solmaz Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı*, AKMB Yay., Ankara 2005.

Subhî Mehmed Efendi, *Vak'anüvis Subhî Tarihi: Sâmî ve Şâkir Tarihleri İle Birlikte (İnceleme ve Karşılaştırmalı Metin) 1730-1744,* Hzl. Mesut Aydıner, Kitabevi Yay., İstanbul 2007.

Süreyya Mehmed, *Sicill-i Osmânî (I-VI. Ciltler), Eski Yazıdan Yeni Yazıya 1*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 30, İstanbul 1996.

Şenödeyici Özer, *Gazeller ve Güzeller Üzerine*, Gece Kitaplığı, 2014.

Şentürk Ahmet Atillâ – Kartal Ahmet, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yay., İstanbul 2004.

Tanpınar Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yay., İstanbul 2005.

Tarlan Ali Nihat, *Şiir Mecmû'alarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri: Revanî-Hayretî-Haverî-Ahî-Peyamî-Sanî*, İstanbul Üni. Yay., İstanbul 1949.

Tarlan Ali Nihad, *Şiir Mecmû'alarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri: Ubeydî- Aşkî-Şem'î-İşretî*, İstanbul Üniv. Yay. İstanbul 1948.

Tarlan Ali Nihad, *Şiir Mecmû'alarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri: Ulvî-Me'âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî,* İstanbul Üniv. Yay. İstanbul 1948.

Tarlan Ali Nihat, *Fuzuli'nin Farsça Divanı, Tercümesi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1950.

Tekin Gönül Alpay, *Çengnâme Ahmed-i Dâ'î*, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Harvard Üni. Yay., Amerika 1992.

Faruk Kadri Timurtaş, Tarih İçinde Türk Edebiyatı, Akçağ Yay., Ankara 2005.

Tökel Dursun Ali, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yay., Ankara 2000.

Tökel Dursun Ali, *Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi*, FSM Vakıf Üni., Yay., İstanbul 2016.

Tökel Dursun Ali, *Divan Şiirinde Harf Simgeciliği*, FSM Vakıf Üni., Yay., İstanbul 2016.

Tulum Mertol, *Sûrnâme- Sultan Ahmed'in Düğün Kitabı*, Kabalcı Yay., İstanbul 2008.

Tuman Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî, Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri (II Cilt)*, Hzl.: Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatçı, Bizim Büro Basım Yayın Dağıtım, Ankara 2001.

Yakar Halil İbrahim, *Antepli Divan Şairleri*, Yaşar Cevizli Mağazaları, İstanbul 2013.

Yalçınkaya Şerife, *Nâbî'nin Nâsirliği ve Kamaniçe Fetih-nâmesi (Tenkitli Metin, İnceleme),* Kanyılmaz Matbaası, İzmir 2012.

Zavotçu Gencay, *Rıza Tezkiresi (İnceleme- Metin)*, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul 2009.

Zülfe Ömer, *Yahya Bey'in Bir Gazeline Bâkî'nin İki Tahmisi*, Ayla Demiroğlu Kitabı, Ed. Adem Ceyhan, Kutup Yıldızı Yay., s. 413-418, İstanbul 2006.

Tezler

Aksoyak İsmail Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Tuhfetü'l-Uşşâk Mesnevîsi*, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Ünver), (Yayınlanmamış YLT), Ankara 1995.

Alkan Mustafa, *Mecmû'a Milli Kütüphane 2727 [Subha-yı Sıbyân, Tuhfe-yi Şâhidî, Tuhfe-yi Vehbî, Aruz Risâlesi vs.], (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım),* Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2008.

Atila Mustafa, *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmû'ası, (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Dicle Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Tanyıldız), (Yayımlanmamış YLT), Diyarbakır 2012.

Babacan İsrafil, *Klasik Türk Şiiri'nde Sebk-i Hindî (Hint Üslûbu),* Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Ahmet Mermer), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2008.

Bağrıaçık M. Ziya, *Dürrî Divanındaki Tarih Manzumeleri*, Yüzüncü Yıl Üniv., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Ahmet Sevgi), (Yayımlanmamış DT), Van 1995.

Bayram Ömer, *Azerbaycan Sahası Tezkireleri ve Seyyid Azîm Şirvânî'nin Tezkiresi*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005.

Coşkun Ali Osman, *Seyrekzâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'ar İsimli Eseri*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 1985.

Dadaş Cevdet, *Baki Fezailü'l-Cihad*, Trakya Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış DT), Edirne 1995.

Dağlar, Abdülkadir, *Şem'î Şem'ullâh Şerh-i Mesnevî, C.1 (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük)*, (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2009.

Doğmuş Lokman, *Türkiye'de XVII. Yüzyıldaki Dînî Çatışmalara Sosyolojik Bir Bakış*, Dokuz Eylül Üni., SBE, Felsefe ve Din Bilimleri, (Dan.: Prof. Dr. M. Rami Ayas), İzmir 2002.

Göllü Şeyda, *Ahmet Emin Güven Husûsî Kütüphanesi'nde Bulunan Râgıp Bey Mecmû'ası (1a-88a), (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2017.

Gürbüz Mehmet, *Kâbilî'nin "Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr Adlı Şiir Mecmû'ası*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak),

Kandemir Fatma, *Bâkî ve Nedîm'in Gazellerinde Sevgilideki Güzellik Unsurları*, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Ayşe Mine Yeşiloğlu), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 2008.

Kaplan Hasan, *Bâkî'nin Ses Dünyası*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Cemal Kurnaz), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2013.

Karadayı Aynur, *Osmanlı Tarih Yazıcılığının Gölgede Kalmış Bir Eseri: Tarih-i Sâmî (Metnin Transkripsiyonu)*, Adnan Menderes Üni., SBE, TB, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Tanju Demir), (Yayımlanmamış YLT), Aydın 2008.

Karataş Leyla, *Nedîm Dîvânı'nda Lale Devri Sosyal Hayatının İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üni., EBE, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, (Dan.: Prof. Dr. İlhan Genç), (Yayımlanmamış YLT), İzmir 2006.

Öztekin Özge, *XVIII. Yüzyıl Divan Şiirinde Toplumsal Hayatın İzleri: Divanlardan Yansıyan Görüntüler*, Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tulga Ocak), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2004.

Öztürk Furkan, *Bâkî Divanı Sözlüğü, [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2007.

Sevindik Hakan, *Fasîh Ahmed Dede'nin Behişt-Âbâd Adlı Mesnevîsi (İnceleme, Metin, Dizin)*, Selçuk Üni. SBE, TDE, (Yayımlanmamış YLT), Konya 2011.

Süyrüğe Nur, *Ahmet Emin Güven Husûsî Kütüphanesi'nde Bulunan Râgıp Bey Mecmû'ası (88b-143a), (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2017.

Şahin Esma, *Bâkî Divanından Hareketle 16. Yüzyıl Osmanlı Toplum Hayatı*, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan), (Yayımlanmamış DT), İstanbul 2011.

Şahin Oğuzhan, *Mecmu'a-i Münşeat TDK KTP. A. 363/1 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2005.

Şahin Oğuzhan, *Şem'î Şem'ullâh, Şerh-i Mesnevî, (III, IV. Ciltler), (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük)*, (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2012.

Şahin Özlem, *Mecmûa-i Eş'âr ve Fevâid Türk Dil Kurumu Kütüphanesi A/418, (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2008.

Şahin Özlem, "Ahmed Hayâtî-yi Elbistânî'nin Şerh-i Tuhfe-yi Vehbî Adlı Eseri 'Şerhü Tuhfeti'l-Manzûmeti'd-Dürriyye fî-Lügati'l-Fârisiyye ve'd-Deriyye'", (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), (Danışman: Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kayseri 2016.

Şenödeyici Özer, *Naili Divanı Sözlüğü*, Gazi Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak), (Yayımlanmış DT), Ankara 2011.

Tergip Ayhan, *Bâkî'nin Me'âlimü'l-Yakîn İsimli Eseri Üzerinde Dil İncelemesi*, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan. Prof. Dr. Mustafa Özkan), (Yayımlanmamış DT), İstanbul 2010.

Türcan, Zişan, *Hadis Literatüründe Şerh Geleneği ve Özellikleri*, Ankara Üni., SBE, (Yayımlanmamış DT), Ankara 2008.

Undu, Sevda, *Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda Sevgili ve Sevgilinin Güzellik Unsurları,* Afyonkarahisar Üni., SBE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sarı), (Yayımlanmamış YLT), Afyonkarahisar 2007.

Ülger Sibel, Nabi, *Hayrabad (İnceleme/Metin)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, TDE, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Muhsin Macit), (Yayımlanmamış YLT), Van 1996.

Ürkündağ Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendinin İran Sefaretnamesi*, Afyon Kocatepe Üni., SBE, Tarih Anabilim Dalı, (Dan.: Doç. Dr. Mustafa Eravcı, Afyon 2006.

Yavuz Seyit, *Marmara Üniversitesi, Nâdir Eserler Koleksiyonu 811 Arşiv Numarası ile Kayıtlı Şiir Mecmûası, (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Atabey Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2016.

Yılter Sait, *Mecmu'a-i Kasâ'id ve Gazeliyyat (Mecmû'a-i Devâvin) (Halet Efendi Mülhakı, Süleymaniye Ktp. No:245), (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım),* Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Ziya Avşar), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 2006.

Yılter Sait, *Şem'î Şem'ullâh Şerh-i Mesnevî, (VI. Cilt), (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük)*, (Danışman: Prof. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Kayseri 2016.

Yılmaz Ülkü, *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi NO: T 1532'de Kayıtlı Şiir Mecmû'ası (İnceleme-Metin)*, Cumhuriyet Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Akkaya), (Yayımlanmamış DT), Sivas 2018.

Dîvânlar

Açıkgöz Namık, *Riyâzü'ş-Şu'arâ, Riyâzî Mehmed Efendi*, Ankara Üni., DTCF, (Yayımlanmış YLT), Ankara 1982.

Açıkgöz Namık, *Riyâzî, Hayatı, Eserleri ve edebî Kişiliği, (Dîvan, Sâki-nâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkitli Metni)*, Fırat Üni., (Yayımlanmamış DT), Elâzığ 1986.

Ahmed Efendi, *Dîvân-ı Bâkî*, nşr. Ahmed Efendi, İstanbul 1276.

Akpınar Şerife, *Âgâh (Semerkandî-yi Âmidî) Dîvân*, KTBKYGM, 2017.

Aksoy Fatma Yaşar, *Divan-ı Sami (İnceleme/ Metin),* Erciyes Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Cihan Okuyucu), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 1992.

Aksoyak İsmail Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Divanlarının Tenkitli Metni* (2 Cilt), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Mustafa İsen), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1999.

Aksoyak İsmail Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî, Divanlar: I. Divan, II. Vâridâtü'l-Enîka, III. Lâyıhâtü'l-Hakîka, IV. Divan*, KTBKYGM, Ankara 2018.

Akyüz Kenan vd., *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yay., Ankara 1990.

Altun Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı (Vâridâtü'l-Enîka)*, Niğde 1999.

Aydemir Yaşar, *Behiştî Dîvânı, Behiştî Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni*, MEB Yay., Ankara 2000.

Aydın Mehmet, *17. Yüzyıl Divan Şairlerinden Vecdî (Abdülbaki) Divanı*, BAL-TAM 3, Prizren 2003.

Aynur Hatice, *15. Yy Şâiri Çâkerî ve Dîvânı*, Scala Yay., İstanbul 1999.

Aypay A. İrfan, *Lâle Devri Şairi İzzet Ali Paşa, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği, Divan, Tenkitli Metin, Nigâr-nâme, Tenkitli Metin*, İstanbul 1998.

Bilkan Ali Fuat, *Nâbî Divanı*, MEB Yay.,1997.

Bilkan Ali Fuat, *Râmî Paşa*, Divançe, Fatih Üniversitesi Yay., İstanbul 1998.

Bulan Halil İbrahim, *Taybî Mehmed Çelebi, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği Divan'ın Tenkitli Metni*, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç Dr. Mustafa Çıpan), (Yayımlanmamış YLT), Konya 1995.

Çakır Mümine, *Kavsî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ı (İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin)*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2005.

Çavuşoğlu Mehmet, *Yahyâ Bey Dîvânı*, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1977.

Çavuşoğlu Mehmet, *Amrî Dîvânı*, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1979.

Çavuşoğlu Mehmet, *Dîvân (Helâkî), Tenkitli Basım*, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1982.

Cengiz Şerife Akpınar, *Ruz-nameci-zade Şînâsî, Hayatı, Eserleri Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Gönül Ayan) (Yayımlanmış YLT), Konya 2002.

Çıpan Mustafa, *Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni (2 Cilt)*, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Gönül Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1991.

Demirel Şener, *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi), Hayatı, Sanatı, Divanının Tenkitli Metni ve Tahlili*, Fırat Üni, SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Sabahattin Küçük), (Yayımlanmamış DT), Elâzığ 1999.

Demirel Şener, *Şehrî, Malatyalı Âlî Çelebi, Dîvân*, KTBKYGM, 2017.

Dikmen Hamit, *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Ankara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu), (Yayımlanmamış DT), Ankara 1991.

Erbay Nazire, *Fuzûlî Gazellerinin Bilinmeyen Bir İlham Kaynağı: 'Cem Şâiri' Edirneli Şâhidî*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (TAED), S. 47, s. 107-118, Erzurum 2012.

Erdem Melike, *Bursalı Talib ve Divanı, Tenkitli Metin ve İnceleme*, Boğaziçi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Günay Kut), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1994.

Erdem Sadık, *Neylî ve Dîvân'ı*, AKM Yay., Ankara 2005.

Ergun Sadettin Nüzhet, *Fehîm Divanı*, İstanbul 1934.

Ergun Sadettin Nüzhet, *Neşâtî Divanı*, İstanbul 1933.

Ergun Sadettin Nüzhet, *Bâkî Hayatı ve Şiirleri*, c.I, Dîvân, Suhulet Kitabevi, İstanbul 1935.

Ergun Sadettin Nüzhet, *Şeyhülislâm Bahâyî, Hayatı ve Eserleri*, Kanaat Kitabevi, İstanbul 1933.

Erol Erdoğan, *Sükkeri Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üni., SBE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayımlanmamış DT), Konya 1989.

Fırat Selma, *Divân-ı Hâmî-i Âmidî*, İnönü Üni. SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Hasan Kavruk), (Yayımlanmamış YLT), Malatya 1998.

Gümüş Nevin, *Yahyâ Nazîm Dîvânı I, İnceleme- Metin*, Erciyes Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Cihan Okuyucu), (Yayımlanmamış YLT), Kayseri 1992.

Hamami Erdal, *Râmî Paşa Divanı*, KB Yay., Ankara 2001.

Horata Osman, *Nedîm-i Kadîm Dîvânçesi*, KTB Yay., Ankara 1987.

İpekten Haluk, *İsmetî Dîvânı -Edisyon Kritik-*, Atatürk Üni. Yay., No:129, Baylan Matbaası, Ankara 1974.

İpekten Haluk, *Nâ'ilî Divânı*, Akçağ Yay., Ankara 1990.

Kadıoğlu İdris, *Lebîb-i Âmidî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkitli Metni*, Dicle Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen), (Yayımlanmamış DT), Diyarbakır 2003.

Kahraman Bahattin, *Vahid Mahtumi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni C:1*, Selçuk Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Hüseyin Ayan), (Yayınlanmamış DT), Konya 1995.

Kaplan Mahmut, *Neşâtî Divanı*, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.

Karacan Turgut, *Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan*, Cumhuriyet Üniv. Yay., Sivas 1991.

Kılıç Atabey, *Ahmed Neylî Divanı*, Ege Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tunca Kortantamer), (Yayımlanmış DT), İzmir1994.

Kılıç Atabey, *Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı*, Kitabevi Yay., İstanbul 2004.

Koçak Fatma, *Faik Mahmud ve Divanı*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Yaşar Aydoğan), (Yayınlanmamış YLT), Ankara 2006.

Kurtoğlu Orhan, *Diyarbakırlı Lebîb Divanı*, KTBKYGM, 2017.

Kutlar Fatma Sabiha, *XVIII. Yüzyıldan Bir Şâir: İzzet Ali Paşa (Metin ve İnceleme)*, Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Talat Tekin), (Yayınlanmamış YLT), Ankara 1988.

Kutlar Fatma Sabiha, *Arpaemîni-Zâde Mustafa Sâmi- Dîvân*, Kalkan Matbaası, Ankara 2004.

Kutlar Fatma Sabiha, *Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî Dîvânı (Metin- İnceleme- Özel Adlar Dizini) C:2*, Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Fatma Tolga Ocak), (Yayımlanmış DT), Ankara 1996.

Kutlar Fatma Sabiha, *Arpaemîni-Zâde Mustafa Sâmi- Dîvân*, KTBKYGM, 2017.

Küçük Sabahattin, *Bâkî Divanı*, TDK Yay., Ankara 2015.

Küçük Sabahattin, *Bâkî Divanı*, KTBKYGM.

Macit Muhsin, *Nedim Divanı: İnceleme- Tenkitli Metin*, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç Dr. Mustafa İsen), (Yayınlanmış DT), Ankara 1994.

Macit Muhsin, *Nedîm Divanı*, Akçağ Yay., Ankara 1997.

Macit Muhsin, *Nedîm Dîvânı*, KTBKYGM, Ankara 2017.

Mermer Ahmet, *Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, AKM yay., S: 87, Divânlar Dizisi, S: 3, Ankara 1991.

Okur Mustafa, *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî, Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği*, Afyon Kocatepe Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun Güven), (Yayımlanmamış YLT), Afyonkarahisar 2006.

Öztekin Özge, *Rasih Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Özel Adlar Dizini)*, Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Tulga Ocak), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 1997.

Öztekin Özge, *Çelebizâde Âsım Divan*, Ürün Yay., Ankara 2010.

Tak Sabiha, *Tıybî ve Türkçe Divanı*, Marmara Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Nihat Öztoprak), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1999.

Tarlan Ali Nihad, *Necati Beg Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1997.

Tarlan Ali Nihad, *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Akçağ Yay., Ankara 2011.

Tolasa Harun, *Şeyhülislâm Bahâyî Efendi Dîvânı'ndan Seçmeler*, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1979.

Uludağ Erdoğan, *Şeyhülislam Bahâyî Divanı (İnceleme, Karşılaştırmalı Metin),* Atatürk Üni. SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Haluk İpekten), (Yayımlanmamış YLT), Erzurum 1992.

Uzun Adnan Neylî, *Divan (Tenkitli Metin)*, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Süreyya A. Beyzadeoğlu), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1991.

Ünal Perihan *Âlî Dîvânı Transkripsiyon ve Edisyon Kritiği*, Türkiyat Enstitüsü, T. 480, İstanbul 1955-56.

Üzgör Tahir, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, AKM Yay., Ankara 1991.

Yanmaz Eşref, *Vecdî (Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, Atatürk Üni. SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Turgut Karabey), (Yayımlanmamış YLT), Erzurum 1995.

Yenikale Ahmet, *Ahmet Nâmî Dîvanı*, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. M. A. Yekta Saraç), (Yayımlanmış DT), İstanbul 2002.

Yılmaz, Kadri Hüsnü, *Hâmî Ahmed (Diyarbekrî) Divanı İnceleme-Metin*, Gazi Üni., SBE (Dan: Prof. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2011.

Yılmaz Kadri Hüsnü, *Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı,* KTBKYGM, 2017.

Sözlükler

Cebecioğlu Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yay., İstanbul, 2004.

Çakmak Merete ve Mary Işın, *Anadolu Kuş Adları Sözlüğü, Türkçe-İngilizce-Latince*, Kitap Yay., İstanbul 2005.

Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2008.

Dilçin Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1983.

Eliade Mirce ve Couliano Ioan P., *Dinler Tarihi Sözlüğü*, Çev. Ali Erbaş, İnsan Yay. İstanbul 1997.

Hüseyin Kazım Kadrî, *Büyük Türk Lügatı*, İstanbul 1943.

İpekten Haluk, İsen Mustafa, Toparlı Recep, Okçu Naci, Karabey Turgut, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, KTB Yay., Kaynak Eserler Dizisi: 12, Ankara 1988.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yay., İstanbul, 2013.

Karaman Fikret, Karagöz İsmail, Paçacı İbrahim, vd. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, Yeni Şafak Kültür Armağanı, İstanbul 2009.

Mutçalı Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul 1995.

Onay Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, (Haz.: Cemal Kurnaz) TDV Yay., Ankara 1992.

Pala İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü,* Kapı Yay., İstanbul 2009.

Redhouse, Sir James W., *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yay., İstanbul 1992.

Sâmi Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul 2009.

Sâmi Şemseddin, *Kâmusü'l-A'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul 1889.

Steingass, F.*A. Comprehensive Persian-English Dictionary, Librairie du Liban*, Beirut 1975.

Tekin Arslan, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Bilge Oğuz Yay., İstanbul 2010.

Tulum Mertol, *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, TDK Yay., Ankara, 2011.

Yıldırım Nimet; *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul, 2006.

Yılmaz Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, (Ansiklopedik Sözlük), Enderûn Kitabevi, İstanbul 1992.

Makaleler, Tebliğler, Ansiklopedi Maddeleri

Açıkgöz Namık, "Riyâzî", *TDVİA*, İSAM, C. 35, s. 144-145, İstanbul 2008.

Açıl Berat, "Hâverî (Ö. 1565) ve Divançesi", Dicle Üni. SBE Dergisi, S. 16, s. 172-216, Diyarbakır 2016.

Afyoncu Erhan, "Vekayi'nüvis Arpaemini-zâde Mustafâ Sâmî'nin Hayatı Hakkında Yeni Bilgiler", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Y. 1, S. 1, s. 235-242, 2000.

Akkaya Hüseyin, "Râsih Bey'in 'Üstine' Redifli Meşhur Gazelinde İkilemelerin Kullanılışı", *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, Vol: 2/3, p. 25-31, Summer 2007.

Akpınar Şerife, Rûz-nâmeci-zâde Şinâsî, Dîvânı ve Şâirliği, *EKEV Akademi Dergisi,* S. 28, s. 215-232, Erzurum.

Akpınar Şerife, "Ki Dirler O Bizüz" Redifli Gazellerde Divan Şairinin Kimliği, *VI. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Mine Mengi Adına)*, 25-27 Aralık 2010, Kayseri.

Akpınar Yavuz, "Kavsî-i Tebrîzî", *TDVİA*, İSAM, C. 25, s. 69,70, İstanbul 2002.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gelibolu Şehrengizi", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 3, s. 157-176, 1996.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gül-i Sad-Bergi", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s. 163-175, 1997.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Sadef-i Sad-Güher Adlı Antolojisinin Ön Sözü", *Türklük Bilimi araştırmaları Dergisi*, S. 5, s. 283-310, 1997.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî Hakkında Yeni Bilgiler", *Tarih ve Toplum Dergisi*, S. XXXIV (200), s. 25-28, 2000.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanları'ndan Vâridâtü'l-Enîka'nın Neşri Üzerine", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 9, s. 223-236, 2000.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî ve Bâkî'nin Münasebetleri [Künhü'l-Ahbâr ve Dîvanlarına Göre], *Osmanlı Araştırmaları XXV*, Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu'na Armağan I, s. 69-82, İstanbul 2005.

Aksoyak İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Menşeü'l-İnşâ'sı", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 19, s. 225-245, 2006.

Akün Ö. Faruk, "Sâbit", *İslâm Ansiklopedisi*, MEB Yay., C. X, s. 10-14, İstanbul 1993.

Akün Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", *TDVİA*, İSAM, C. 9, s. 389-427, İstanbul, 1994.

Albayrak Nurettin, "İzzet Ali Paşa", *TDVİA*, İSAM, C. 23, s. 556-557, İstanbul 2001.

Algar Hamid; Alparslan, Ali, "Hüseyin Baykara", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 18, s. 530-532, İstanbul, 1998.

Alıcı Mustafa, "Şefaat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 38, s. 411-412, İstanbul 2010.

Asım Necip, "Tercüme-i Hadîs-i Erba'în", *Milli Tetebbular Mecmuası*, C. II, S. 4, İstanbul 1331.

Ateş Ahmet, "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman Münasebeti ile)", *Türkiyât Mecmuası*, C.VII-VIII, s. 253-267. 1942

Atik Kayhan, "XVII. Yüzyıl Osmanlı Aydınlarına Göre İlmiye Teşkilâtındaki Çözülmeye İlişkin Tespit ve Teklifler", *Bilig*, S. 14, s. 31-52.

Avcı Meral, Kavas Ahmet 2009, "Sudan", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 37, s. 458-466, İstanbul 2009.

Avşar Ziya, "Bir Başka Yönden Nedîm", *TÜBAR*, S. XII, s. 155-170, Güz, 2002.

Ziya Avşar, "Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Düşünceler", *Turkish Studies/ Türkoloji Çalışmaları*, (Prof. Dr. İsmail Ünver Adına -The Serial of Special Volumes- İmlâ/Ortographic), Volume 3/6 s. 71-111, Fall 2008.

Avşar Ziya, "Sınırlı Malzeme İle Bir Biyografi Üretmek: Dürrî Biyografisi", *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi, Sempozyum Bildirileri* (Nevşehir 6-8 Mayıs 2010), *AKM Yay.*, Ankara 2011.

Aydemir Yaşar, "Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü", *Bilig*, S. 19, Güz, s. 147-154, 2001.

Aydemir Yaşar, "Hâdî'nin Saray Şehrengizi", *İlmî Araştırmalar Dergisi*, S.12, s. 31-56, İstanbul 2001.

Aydemir Yaşar, "Üç Dostun Birlikte Meşki: Nev'î, Bâkî ve Murâdî'nin Nazireleşmeleri", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 8/1*, p. 65-97, Winter 2013.

Bağrıaçık M. Ziya, "Dürrî'nin Tarih Manzumelerinde Lale Devri", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 10, s. 333-347.

Bahadır Savaşkan Cem, "Nedîm'in Hikemî Yönü", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 34, s. 19-28, Ekim 2014.

Batislam Hanife Dilek, "Nedîm Divanı'nda İran", *TÜBAR,* S. XLI, s. 67-78, Bahar, 2017.

Bebek Adil, Uzun Mustafa (2009), "Sûr", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 37, s. 533-535, İstanbul.

Bektaş Ekrem, "Nâbî Muakkibi Diyarbakırlı Şâirler", *e-şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, s. 733-761, S2, C.10, Mayıs-2018.

Bektaş Ekrem, "Diyarbakır Şiir Meclislerinde Urfalı Nâbî", *Alî Emîrî Hatırasına Uluslararası VIII. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu* (15-17 Kasım 2012, Diyarbakır), *Diyarbakır Valiliği Kültür Sanat Yayınları*, Diyarbakır 2014, s. 65-70.

Bezer Gülay Öğün (2007), "Rakka", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 34, s. 432-433, İstanbul.

Bilgin Azmi, "Fasîh Ahmed Dede", Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, *YK Yay.*, C. 1, s. 435-436.

Birici Sevim, "Nedîm Dîvânı'nda Ateş ve Ateşle İlgili Kelimelerin Kullanımı", *Littera Turca, Journal of Turkish Language And Literature, Vol.:2*, Issue:4, p. 1-15, Autumn 2016.

Bozkurt Nebi, "Mescid-i Aksâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 29, s. 268-271, İstanbul 2004.

Bozkurt Nebi, Küçükaşcı Mustafa Sabri, "Mekke", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 28, s. 555-563, İstanbul 2003.

Câfer Ekrem, "Fuzûlî Şiirinin Vezni", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 9, s. 167-194, İstanbul 2012.

Coşkun Muhammed, "Tefsir Literatüründe *Elest Bezmi", AÜİFD*, 57:2, s.97-120, Ankara 2016.

Cumbur Müjgan, "Tayyibî", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, AKM Yay, C. 8, s. 229, Ankara 2007.

Çağman Filiz, "Bihzâd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 6, s. 147-149, İstanbul 1992.

Çavuşoğlu Mehmed, "Bâkî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 4, s. 537-540, İstanbul 1991.

Çelebi İlyas, "İnşikâku'l-Kamer", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 22, s. 343-345, İstanbul 2000.

Çelebi İlyas, Gürkan Salime Leyla (2010), "Şeytan", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 39, s. 99-103, İstanbul.

Çelebi İlyas, Uludağ Süleyman, Kurnaz Cemal (1998), "Hızır", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 17, s. 406-412, İstanbul.

Çıpan Mustafa, "Fasîh Ahmed Dede", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 12, s. 213-214, İstanbul 1995.

Dağlar Abdülkadir, "İsimlendirme Hengâmesinde Bir İsim Savunması: Dîvân Edebiyâtı", *HİKMET- Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Prof. Dr. Mine Mengi Özel Sayısı, Y. 2, S. 5, s. 164-179, 2016.

Demirci Kürşat (2001), "Kafdağı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 24, s. 144-145, İstanbul.

Dağlar Abdülkadir, "Necâtî Beg'in Dîvân'ı ile Mecmu'a-yı Kasâyid-i Türkiyye'de Bulunan Kasîdelerine Eleştirel Bakış", *Erciyes Üni. SBE Dergisi*, S. 29, s. 1-38, Kayseri 2010.

Dağlar Abdülkadir (2017), "Metin mi Nüsha mı? Metin-Nüsha Ontolojisi Bağlamında Terminoloji Sorununa Eleştirel Bakışlar", *Edebî Eleştiri Dergisi* C. 1, S.1, s. 16-32.

Demirci Kürşat (1997), "Hârût ve Mârût", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 16, s. 262-264, İstanbul.

Dikmen Hamit, "Seyyid Vehbî", *TDVİA*, İSAM, C. 37, s. 74,75, İstanbul 2009.

Dilçin Cem, "Cumhuriyetin 80. Yılında Divan Şiiri Üzerine Düşünceler", *Türkoloji Dergisi*, C. XVI/2, s. 3-21, Ankara 2003.

Dilçin Cem, "Fuzûlî'nin Kasîdeleri Üzerine Kısa Notlar-I", *Osmanlı Araştırmaları XXV*, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan 1, s. 125-166, İstanbul 2005.

Diriöz Meserret, "Nâbî'nin Ailesine Dair Yeni Bilgiler", *Türk Kültürü*, S. 167, s. 23-33, Ankara 1976.

Doğan Muhammed Nur, "Fuzûli'nin Poetikası*", İlmî Araştırmalar*, S. 2, s. 47-71, İstanbul 1996.

Durmuş İsmail (2003), "Mecnūn", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 28, s. 277-278, İstanbul.

Efendioğlu Mehmet, "Sahâbe", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 35, s.491-500, İstanbul, 2008.

Eke Nagehan Uçan, "Yenilikçi Bir Şairin Geleneği Takip Eden Sesi: Nedîm ve Kasideleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 36, s. 243-256, Şubat 2015.

Ekinci Ramazan, "Fehîm-i Kadîm'e Mâl Edilen Bir Atasözleri Kitapçığı: Durûb-ı Emsâl-i Türkî, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, S. 15/1, Yaz 2015.

Ekinci Ramazan, "Fehîm-i Kadîm'in Latifeleri: Tercüme-i Letâyif-i Kibâr-ı Kümmelîn", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 8/4*, p. 749-768, Spring 2013.

Elbir Bilal, vd., "Divan Edebiyatında Tarih Manzume Geleneği ve Nedim İle Şeyh Galib'in Tarih Manzumelerinin Karşılaştırılması", *EKEV Akademi Dergisi*, Y. 16, S. 51, s. 295-306, Bahar 2012.

Er Rahmi, "Büzürc b. Muhammed", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 6, s. 521-522, İstanbul, 1992.

Erbaş Ali, Özervarlı M. Sait, (2004), "Melek", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 29, s. 37-42, İstanbul.

Erdem Sadık, "Neylî", *TDVİA*, İSAM, C. 33, s. 69-71, İstanbul 2007.

Erkul Rasih, "Mahallîleşme ve Nedim'in Şarkıları", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 4/5,* p. 166-181, Summer 2009.

Ertaş Kasım, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Hayatı ve Eserleri", *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science, Vol.: 6/4*, p. 191-211, March 2013.

Ertürk Mustafa (1997), "Havz-ı Kevser", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 16, s. 546-549. İstanbul.

Erünsal İsmail E., Türk Edebiyatı Tarihinin Arşiv Kaynakları I, II. Bayezid Devrine Ait Bir İn'âmât Defteri, *TED X-XI*, s. 303-342, İstanbul 1981.

Erünsal İsmail E., Türk Edebiyatı Tarihinin Arşiv Kaynakları II; Kanunî sultan Süleyman Devrine Ait Bir İn'âmât Defteri, *Osmanlı Araştırmaları IV*, s. 1-17, İstanbul 1984.

Erünsal İsmail E., "Divan Neşirlerinde Karşılaşılan Güçlükler I: Güvenilir Bir Metin Te'sisi", Osmanlı Araştırmaları XXVII/ *The Journal of Ottoman Studies XXVII*, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-III, s.17-45, İstanbul 2006.

Gıynaş Kamil Ali, Şenödeyici Özer, "Teorik Açıdan Aruz İlmi ve Üç Aruz Risalesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Research, Vol. 3/14*, p. 226-240, Fall 2010.

Gökyay Orhan Şaik, "Bâkî Gençliğinde Saraç Çıraklığı Yaptı mı?", *Journal of Turkish Studies/ Türklük Bilgisi Araştırmaları*, S. 3, s. 125-133, 1975.

Gözitok Mehmet Akif, "Türk Edebiyatında Urfî-i Şîrâzî Şerhleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 19, s. 77-122, İstanbul 2017.

Gümüş Kudret Safa, "Nedim Divanı'nda Gönül Kavramı", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 1, s. 353-363, 2013.

Gümüş Nevin, "Türk Tarih ve Edebiyatına Dair Değerlendirilmemiş Kaynaklardan Bir Mecmua Örneği: Tuhfe-i İsmâiliye", *TÜBAR-XVIII*, s. 129-162, Güz, 2005.

Gümüş Nevin, "Yahya Nazîm Divanında Sevgiliye Ait Güzellik Unsurları ile Aşık-Maşuk-Rakib Münasebeti", *Erciyes Üni., SBE Dergisi*, S. 6, s. 231-247, Kayseri 1995.

Gümüş Nevin, "Bir Tarih Kıtası Örneğinde Metnin İlk Muhatabı olmak", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic, Vol.: 5/4*, p. 1174-1185, Fall 2010.

Gündüz Şinasi (2003), "Maniheizm", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 27, s. 575-577, İstanbul.

Gürbüz Mehmet, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine", *Turkish Studies - İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 8/1*, Winter, Ankara, p.315-322, 2013.

Gürbüz Mehmet, "Mecmuaların Türketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler", *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 12, s. 67-74, Ankara 2013.

Harman Ömer Faruk (1991), "Âsaf bin Berahyâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 3, s. 455

Harman Ömer Faruk (1991), "İncîl", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 22, s. 270-276.

Harman Ömer Faruk (2004), "Meryem", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 29, s. 336-342, İstanbul.

Harman Ömer Faruk (2007), "Nûh", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 33, s. 224-227, İstanbul.

Harman Ömer Faruk (2013), "Yûsuf", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 44, s. 1-5, İstanbul.

Harman Ömer Faruk, Çelebi İlyas, Uzun Mustafa, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 22, s. 465-475, İstanbul 2000.

Harman Ömer Faruk, Şener H. İbrahim "Kârûn", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 24, s. 519-520, İstanbul 2001.

Harman Ömer Faruk, Akaya Hüseyin, "Süleyman" *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 38, s. 56-62, İstanbul 2010.

Harman Ömer Faruk, Albayrak Nurettin, "Eyyûb", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 12, s. 16-17, İstanbul 1995.

Harman Ömer Faruk, Uzun Mustafa, "Ya'kûb", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 43, s. 274-277, İstanbul 2013.

Harmancı M. Esat, "Bir Dîvân Şâiri Rûz-nâmeci-zâde Şinâsî [?-1702]", *Kocaeli Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5, s. 133-148, Kocaeli 2003.

İpekten Haluk "İsmetî, Mehmed", *TDVİA*, İSAM, C. 23, s. 140,141, İstanbul 2001.

İspir Meheddin, "Fehîm-i Kadîm Divanı'ndaki Temmûziye Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 2/6, s. 339-349, Kış 2009.

İspir Meheddin, "Aruz İncelemelerinde Nazire Mecmualardan Yararlanma", *Turkish Studies İnternational Periodical For The Languages Literature And History of Turkish or Tukic, Vol 8/1*, p. 323-333, Winter 2013.

Kadıoğlu İdris, Diyarbekir Encümen-i Dânişi'nin Üstad Şâiri Âgâh ve Devrindeki Şâirler Üzerindeki Etkisi", *T.C. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi (DÜSBED)*, Y. 2, S. 4, Kasım, 2010.

Kahraman Bahattin, "Balıkesirli Râsih", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 6 (10), s. 61-74.

Kandemir M. Yaşar, "Ebû Süfyân el-Hâşimî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 10, s. 232, İstanbul, 1994.

Kaplan Mahmut, Alpsoy Hüseyin, "Diyarbakırlı Emîrî Çelebi Hayatı ve Şiirleri", *Ali Emîrî Hatırasına VIII. Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu*, Hzl. Ahmet Dalkıran, Diyarbakır Valiliği Yay., Diyarbakır 2012.

Kaplan Yunus, "Sâbit Divanı'nda Mahallîleşme ve 17. Yüzyıl Sosyal Hayat Unsurları, *Turkish Studies İnternational Periodical For The Languages Literature And History of Turkish or Tukic, Vol 4/5*, p. 209-248, Summer 2009.

Kaplan Yunus, "Fehîm-i Kadîm'in Bahr-ı Tavîl'i", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 16, s. 167-176, İstanbul 2016.

Karadeniz Abdulkerim, "Aruz Öğretimi Üzerine Öğrenci Görüşleri", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, C. 18, S. 1, s. 539-554, Nisan 2017.

Karahan Abdülkadir, "Nâbî'nin El Yazısı, İmzası, Mührü ve Surnâme'sine Dair", *TDE Dergisi*, C. II, s. 133-140, 1972.

Karahan Abdülkadir, "Fuzûlî", *TDVİA*, İSAM, C. 13, s. 240,246, İstanbul 1996.

Karahan Abdülkadir, "Seyyid Vehbî", *İslâm Ansiklopedisi*, MEB Yay., C. 10, s. 574, Eskişehir 1997.

Karaismailoğlu Adnan, "Acem", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 1, s. 321, İstanbul 1988.

Kahraman Bahattin, " Vahîd-i Mahtûmî", *TDVİA*, İSAM, C. 42, s. 436,437, İstanbul 2012.

Kaplan Hasan, "Bazı Türkçe Kelimelerde Mede Dair Düşünceler", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 6/4,* p. 633-647, Fall 2011.

Kartal Ahmet, "Klasik Türk Şairinin Dilinden "Halep", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 12, s. 77-92, İstanbul, 2014.

Kaya Bayram Ali, "Necâtî Bey", *TDVİA*, İSAM, C. 32, İstanbul, s. 477-478, İstanbul 2006.

Kaya Bayram Ali, "Neşâtî", *TDVİA*, İSAM, C. 33, İstanbul, s. 18-19, İstanbul 2007.

Kaya Bilge (2007), "Peşteli Hisâlî", *TDVİA*, İSAM, C. 34, İstanbul, s. 254.

Kaya Mahmut (1991), "Aristo", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 3, s. 375-378, İstanbul.

Kaya Mahmut, Ünver İsmail (2000), "İskender", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 22, s. 555-559, İstanbul.

Kesik Beyhan, "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Y. 5, S. 9, s. 115-122, Adıyaman 2012.

Kesik Beyhan, "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 8/13*, p. 337-350, Winter 2013.

Kesik Beyhan, "Bir Yazmadan Hareketle Bâkî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 7/1*, p. 1489-1500, Winter 2012.

Kesik Beyhan, "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 8/13*, p. 337-350, Fall 2013.

Kılıç Atabey (2004), "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003)* BİLDİRİLER, Hzl. Yrd. Doç. Dr. Ahmet Günşen, Gazi Üniversitesi Kırşehir eğitim Fakültesi Yay. Nu:1, s. 331-345.

Kılıç Atabey, "Sultan Veled'in Türkçe Şiirlerinde Aruz Kullanımı", Uluslararası Mevlânâ, Mesnevî, *Mevlevîhâneler Sempozyumu*, 19-21 Aralık 2005, s. 181-196, Manisa 2005.

Kılıç Atabey, "Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Geleneğin Devamı: "Aruz", *Geleneğin İzinde Edebiyatımız Sempozyumu*, Kırşehir Valiliği ve Gazi Üniversitesi Kırşehir Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, Kırşehir, 28 Nisan 2006.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâdeler Ailesinden Neylî-Zâde Mehmed Hamîd Efendi", *BİR Ahmed Yesevî Vakfı Dergisi*, s.409-415, 1998.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâdeler Ailesinden Şeyh Mehmed Efendi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.83-104, 1997.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâde Ahmed Neylî ve Manzum Bir Mektubu", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.193-204, 1996.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâdeler Ailesinin Kurucusu Mîrzâ Mehmed Efendi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.209- 217, 1995.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâdeler Ailesinden Mîrzâ Mustafa Efendi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.179-180, 1995.

Kılıç Atabey., "Mîrzâ-Zâdeler Ailesinden Mehmed Sa'id Efendi", *Yedi İklim*, s.36-38, 1994.

Kılıç Atabey., "Neylî Dîvânı'nın Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesindeki Nüshası", *Yedi İklim*, ss.50-51, 1993.

Kılıç Atabey, "Aruz İmlâsı Üzerine Notlar", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Tukish or Tukic*, Vol.: 3/6, p. 471-487, Fall 2008.

Kılıç Atabey, "Nâbî'nin Münşe'ât'ı Üzerine", *Vefatının 300. Yılında Şâir Nâbî Sempozyumu*, 7-8 Aralık 2012, s. 175-200, Şanlıurfa 2012.

Kırca Celal (1988), "Âd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 1, s. 333-334, İstanbul.

Kırca Celal (2009), "Semûd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 36, s. 500-501, İstanbul.

Kortantamer Tunca, "Nâbî'nin Osmanlı İmparatorluğunu Eleştirisi", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. II, s. 83-116, İzmir 1984.

Kortantamer Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, C.VII, İstanbul 1993.

Köprülü Fuad, "Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl", *Edebiyat Araştırmaları*, TTK, Ankara 1986.

Kurnaz Cemal, "Ferhad", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 12, s. 383, İstanbul 1995.

Kurnaz Cemal, "Hümâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 18, s. 478, İstanbul 1998.

Kurnaz Cemal- Aydemir, Yaşar, "Mecmualara Sorulması Gereken Sorular", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 8/1*, Winter, p. 51-64, Ankara, 2013.

Kurtuluş Rıza, "Keyânîler", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 25, s. 346, İstanbul 2002.

Kut Günay, "Alî Şîr Nevâî", *TDVİA*, İSAM, C. 2, s. 449-453, İstanbul 1989.

Kut Günay, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yay., C. 6, s. 170-173., İstanbul 1986.

Kutlar Fatma Sabiha, "Mustafa Sâmi Bey", *TDVİA*, İSAM, C. 31, s. 354-356, İstanbul 2006.

Kutlar Fatma Sabiha, "Arpaemînizâde Sâmî'nin 'Ta'kid' Örneği Beyti Üzerine", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 4/6*, p. 346-359, Fall 2009.

Kutlar Fatma Sabiha, "Klasik Türk Şiirinde Şehir Hicivleri ve Arpaemînizâde Mustafa Sâmî'nin Edirne Kasidesi", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 6/2*, p. 1-16, Spring 2011.

Küçük Abdurrahman, "Beytülma'mûr", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 6, s. 94-95, İstanbul 1992.

Küçükaşçı Mustafa Sabri, Kurşun Zekeriya, "Hicâz", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 17, s. 432-439, İstanbul 1998.

Kütükoğlu Bekir, Akün Ömer Faruk, "Âlî Mustafa Efendi", *TDVİA*, İSAM, C. 2, s. 414-421, İstanbul 1989.

Mermer Ahmet, "Disiplinler arası Çalışmalara Yeni Bir Yaklaşım: Fonoloji Açısından Divan Şiiri", *Kayseri Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, 31 Ocak-03 Şubat 2018.

Muhammedoğlu Aliyev Salih, "Derbent", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 9, s. 164-166, İstanbul 1994.

Mum Cafer, “Mustafa Reşîd’in Arûza Dair Bir Eseri: Zübdetü’l-Arûz”, *Hikmet Yurdu, Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Y. 3, C. 3, S. 6, s. 123-133, Temmuz-Aralık 2010.

Ocak Ahmet Yaşar, Çelebioğlu Âmil, “Âb-ı Hayat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 1, s. 1-4, İstanbul 1988.

Olguner Fahrettin, “Eflâtun”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 10, s. 469-476, İstanbul 1994.

Öksüz Zehra, “XVIII. Asır İstanbu’unun Kültür Merkezleri Olarak Edebiyat Mahfilleri: Kültürel Mirasın Aktarımında “Edebiyat Mahfilleri”nin Rolü”, *International Journal of Science Culture And Sport (IntJSCS), Special Issue: 4,* p. 141-158, Ağustos 2015.

Önkal Ahmet, “Amr b. Âs”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 3, s. 79-81, İstanbul, 1991.

Öz, Mustafa; Uzun, Mustafa, “Burak”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 6, s. 417-419, İstanbul 1992.

Özaydın Abdülkerim, “Nizâmülmülk”, *TDVİA*, İSAM, C. 33, s. 194-196, İstanbul 2007.

Özcan Abdülkâdir, “Âsım Efendi, Çelebizâde”, TDVİA, İSAM, C. 3, s. 477-1, İstanbul 1991.

Özçelik Kenan, “Mucîb Tezkiresinin Orijinalliği Üzerine”, *TÜBAR*, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S. 32, s. 247-255. Güz 2012.

Özel Ahmet, “Âl”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 3, s. 305,306, İstanbul, 1989.

Özgüdenli Osman Gazi, Beksaç A. Engin, “İsfahan”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 22, s. 497-504, İstanbul 2000.

Özkan İsmail Hakkı, “Isfahan”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 19, s. 134-135, İstanbul 1999.

Öztoprak Nihat, “Rûhî’nin Şiir Anlayışı”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. XXII, s. 101-136, İstanbul 2005.

Öztoprak Nihat, "Rûhî'nin Şâir Anlayışı", *Osmanlı araştırmaları XXVIII*, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-IV, s. 93-122.

Öztürk Mustafa, "Münşe'ât-ı Nâbî İle İlgili Bazı Meseleler Üzerine Tespitler", *ASOS Journal, Akademik Sosyal araştırmalar Dergisi*, Y. 4, S. 36, 2016, s. 413-425.

Öztürk Uğur, "Tezkire Niteliğinde Bir Şiir Mecmuası", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol.: 8/1*, p. 411-428, Winter 2013.

Öztürk Zehra, "Züleyhâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 44, s. 552-553, İstanbul 2013.

Özyıldırım Ali Emre, "Sâbit'in Türk Edebiyatındaki Yeri Üzerine Bazı Sorular", *Türk Bilig*, S. 23, s. 1-10, 2012.

Pala İskender, "Leylâ vü Mecnûn", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 27, s. 162-164, İstanbul 2003.

Pala İskender, "La'l", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 27, s. 69-70, İstanbul 2003.

Rizvi S. Athar Abbas, "Keşmir", TDV İslâm Ansiklopedisi, İSAM, C. 25, s. 325-327, İstanbul 2002.

Rüstemova Azade, "Azerî (Doğu Oğuz) Sahası XI- XVIII Yüzyıllar, *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, AKMB Yay., C. 6, Ankara 2004.

Saraç Mehmed Ali Yekta, "Fuzûlî'nin Kelâm'a Dâir "Matlaul İtikad" İsimli Eseri ve Önemi", *İlmî Araştırmalar*, S. 2, s. 111-118. İstanbul 1996.

Saray Mehmet, Uzun Mustafa, "Bedahşân", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 5, s. 291-293, İstanbul 1992.

Sarı Gülden, "XVII. Yüzyıl Dîvân Şâirlerinden Rûz-nâmeci-zâde Şinâsî'nin Şiirlerinde Deyimler", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol.: 9/6*, p. 913-931, Spring 2014.

Sarıkaya Mahmut, "Türkçede neçe>niçe>néçe "ne kadar?" neçe>nice>néce "nasıl?" Gelişmesi", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Vol 3/6*, Sonbahar 2008.

Sarınay Yusuf, "Turan", *TDVİA*, İSAM, C. 41, s. 407-408, İstanbul 2012.

Selçuk Engin, "Balıkesir'e Değer Katan Bir Şair: Râsih Ahmed Bey", *Uluslararası Balıkesir'e Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu*, 07-08 Kasım, Balıkesir 2013.

Sevindik Hasan, "Fasîh Ahmed Dede'nin Behişt-Âbâd Mesnevîsi", *Selçuk Üni., Edebiyat Fak. Dergisi,* S. 23, s. 37-46, Konya 2010.

Sinanoğlu Mustafa (2009), "Sînâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 37, s. 221-222. İstanbul.

Şener Mehmet (2005), "Mina", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 30, s. 96,97. İstanbul.

Şenödeyici Özer, "Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmalarar: Nâilî Örneği", *Littera Turca, Journal of Turkish Language And Literature, Vol.:3, Issue:1*, p. 282-306, Winter 2017.

Tanyıldız A. "Nâbî Biyografisine Ek: Bir Kavramın Tashihi Vesilesiyle Nâbî'nin Hayatında Diyarbakır'ın Yeri", *Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası Uluslararası Sempozyumu*, Bilecik 12-13 Mayıs 2017.

Tanyıldız Ahmet, "Şiir Mecmûalarının Neşri Meselesi", *VII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu: Prof. Dr. Halûk İpekten Hâtırasına*, Antalya1-3 Temmuz 2011.

Tanyıldız Ahmet, "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 21, s. 224-239, Bahar, 2012.

Tanyıldız Ahmet, "Metnin Tekâmülü Açısından Fuzûlî'nin Bir Gazeline Bakış", *Edebî Eleştiri Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 33-45, 2017.

Tarlan, Ali Nihat, "Eski Mecmualar Arasında", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 1, S. 1-2-3-4, s. 122-137, İstanbul 1946-1947.

Tarlan Ali Nihat, "Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şi'ri: Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sânî", *fasikül 4*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.55-62, İstanbul 1949.

Taş Hakan "Bâkî'nin Dîvân'da Bulunmayan Bir Gazeli ve Feyzî'nin Nazîresi, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 181-192, 2010.

Taşağıl Ahmet, "Hoten", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 18, s. 251-253, İstanbul 1998.

Taşpınar İsmail, Zülfe Ömer, "Refref", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 34, s. 534-535. İstanbul 2007.

Tefazzülî Ahmed, Albayrak Nurettin, "Enûşirvân" *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 11, s. 255-256, İstanbul 1995.

Tığlı Fatih, "Klasik Türk Edebiyatında Şehrengiz Çalışmaları Hakkında Bibliyografya Denemesi", *Turkish Studies, İnternational Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic, Volume 2/4*, p.763-770, Fall 2007.

Tıraş Yusuf Can, "Fehîm-i Kadîm'in Farsça Gazellerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü", *Littera Turca, Journal of Turkish Language And Literature, Vol.:3, Issue:1*, p. 307-320, Winter 2017.

Tomar Cengiz, Buzpınar Ş. Tufan, Uluçam Abdüsselâm, "Şam", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 38, s. 311-325, İstanbul 2010.

Topaloğlu Bekir, "Fettâh", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 12, s. 482-483, İstanbul 1995.

Topaloğlu Bekir, "K", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 15, s. 152, İstanbul 1997.

Topaloğlu Bekir, "Rezzâk", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 35, s. 47-48, İstanbul 2002.

Topaloğlu Bekir, "K", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 15, s. 152, İstanbul 2008.

Toprak Süleyman, "Mîzân", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 30, s. 211-212, İstanbul 2005.

Tökel Dursun Ali, "Divan şâiri Nâbî ve Popülizm Eleştirisi", *Bilim ve Akıl Işığında Eğitim Dergisi*, MEB Yay., Kasım 2004 Ankara.

Tunç Semra, “Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6, s. 105-139, 2000.

Ünal Sadettin M. Kâmil Yaşaroğlu, Mustafa Uzun (2001), “Kâbe”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 24, s. 14-26, İstanbul.

Ünver İsmail, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi*, C. 2, S. 1, s. 51-89, 1993.

Uludağ Erdoğan, “Sâkînâmeler ve Şeyhülislâm Bahâyî’nin Sâkînâmesi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 9, s. 49-65, Erzurum 1998.

Uludağ Erdoğan, “Şeyhülislâm Bahâyî ve Dîvânı Üzerine Birkaç Söz”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S. 2, s. 131-136.

Uludağ Süleyman, “Bâyezîd-i Bistâmî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 5, s. 238-241, İstanbul 1992.

Uzun Mustafa, “Hâkânî Mehmed Bey”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 15, s. 166-168, İstanbul 1997.

Uzun Mustafa, “Mecmua”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 28, s. 265-268, İstanbul 2003.

Üngün Sevim, “Vahîd Mahtûmî ve Mora Fetihnâmesi”, *İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi*, S. 21,22,23, s. 101-116, 63-76, 169-180, 1965, 1966,1967.

Üzgör Tahir, “Fehîm-i Kadîm”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 12, s. 295,296, İstanbul 1995.

Wensınck Arent Jan, “Âsaf”, İslam Ansiklopedisi., C.1, s.664, İstanbul 1950.

Waardenburg Jacques, “Mesîh”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 29, s. 306-309, İstanbul 2004.

Yaşaroğlu M. Kâmi, “Namaz”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 32, s. 350-357, İstanbul 2006.

Yavuz Salih Sabri, “Livâü’l-Hamd”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 27, s. 200 İstanbul 2003.

Yavuz, Salih Sabri, "Mi'rac", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 30, s. 132-135, İstanbul 2005.

Yavuz Yusuf Şevki, Pala İskender, "Bezm-i Elest", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 6, s. 106-108, İstanbul 1992.

Yavuz Yusuf Şevki, Ünal Zeki, "Cebrâil", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 7, s. 202-204, İstanbul 1993.

Yavuzarslan Paşa , "Türk Dilinde Kişi Eklerinin Tarihsel Gelişimi ve Değişimi", *38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi),* 10-15 Eylül 2007, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, s. 1953-1966, Ankara. 2008

Yazıcı Tahsin, "Efrâsiyâb", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 10, s. 478-479, İstanbul 1994.

Yazıcı Tahsin, "Gülistan", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 14, s. 240-241, İstanbul 1996.

Yenikale Ahmet, "Divan Tertibine Yeni Bir Yaklaşım: Hüsn-i Hakîkî-Hüsn-i Mecâzî", *İlmî Araştırmalar Dergisi*, S. 14, s. 209-219, İstanbul 2002.

Yıldırım Ali, "Nedim'in Şiirlerinde Somutlaştırma", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 2, s. 211-218, Elazığ 2002.

Yıldırım Nimet, "Rüstem-i Zâl", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 35, s. 294-295, İstanbul 2008.

Yılmaz Ozan, "Metin Te'sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.1, s. 255-280, 2008.

Yiğit İsmail, "Sebe", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 36, s. 241-243, İstanbul 2009.

Yöntem Ali Canip, "Nedîm'in Hayatı ve Çağdaşları Üstündeki Tesirleri", *III. Türk Tarih Kongresi* (15-20 Kasım 1943), Kongreye Sunulan Tebliğler, TTK Yay., Ankara 1948.

Yöntem Ali Canip, "Fehîm", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yay., C. IV, s. 538,539, 1977.

Yücel Muallâ Uydu, Bilgin A. Azmi, Hacıeminoğlu Necmettin, "Kıpçaklar", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İSAM, C. 25, s. 420-424, İstanbul 2002.

Zararsız Şeyma Nur, "Kırkambardan Yansımalar: Metin Tenkîdinde Mecmûaların Te'siri Üzerine", *Kayseri Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, 31 Ocak-03 Şubat 2018, Kayseri.

Zülfe Ömer, "Seyyid Nesimî'nin Tuyuğlarına Ek", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C.2, S.4, s. 121-135, 2005.

Zülfe Ömer, "*Türkçe Dîvân*'daki LXVI. Gazel Fuzulî'nin mi?", *Turkish Studies/ Türkoloji Dergisi* 1, S.2, s. 227-236, 2006.

İnternet Kaynakları

https://www.kunfeyekun.org/ (21.12.2017).

https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/Nizam%C3%BClm%C3%BClk (19.06.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1149 (07.05.2018) Hanife Koncu.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=929 (06.06.2018) Şener Demirel.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1846 (21.05.2018) Ali Fuat Bilkan.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1900 (22.06.2018) Hakan Yekbaş.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2177 (25.06.2018) Mahmut Kaplan.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4981 (17.06.2018) Mehmet Ünal.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4731 (27.06.2018) Mustafa Öztürk.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5027 (18.06.2018) Erdoğan Erol.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4403 (15.05.2018) Halil İbrahim Yakar.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7500 (11.06.2018) Neslihan İlknur Keskin.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=498 (20.06.2018) Ahmet Yenikale.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=551 (09.06. 2018) Şerife Akpınar.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5056 (07.06.2018) Ayşe Yıldız.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6457 (02.05. 2018) Mümine Çakır.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2356 (05.05.2018) Beyhan Kesik.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=58 (03.05.2018) Kadri Hüsnü Yılmaz.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1377 (08.05.2018) Engin Selçuk.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1485 (12. 05. 2018) Kaplan Üstüner.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=572 (03.05.2018) Erdoğan Uludağ.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1988 (10.06.2018) Ali Fuat Bilkan.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364 (13.05.2018) Ayşe Yıldız.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462
(17.05.2018) Muhsin Macit- Hasan Kaplan.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6715
(09.05.2018) Mehmet Akçara.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3515
(19.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=14
(09.05.2018) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=709
(07.04.2018) Orhan Kurtoğlu.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=28
(09.04.2018) Şerife Akpınar.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3998
(10.05.2018) Mahmut Kaplan.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6939
(12.05.2018) Ali Emre Özyıldırım.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7136
(13.06.2018) Özer Şenödeyici.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4731
(13.05.2018) Murat Öztürk
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2664
(18.05.2018) Yasemin Mumcu.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4318
(20.06.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4865
(15.05.2018) Beyhan Kesik.
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5123
(19.05.2018) Nevin Gümüş.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943 (07.05.2018) Mustafa İsen- İsmail Hakkı Aksoyak.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3771 (22.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=573 (27.05.2018) Muhsin Macit.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1456 (27.05.2018) İsmail Hakkı Aksoyak.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2018 (29.05.2018) Mehmet Arslan.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=928 (28.05.2018) Adnan Uzun.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4283 (29.06.2018) Müjgan Çakır.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=15 (25.05.2018) Osman Horata.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600 (27.05.2018) Beyhan Kesik.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=talib&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (28.06.2018)

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=saib&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (29.06.2018)

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=sad%C4%B1k&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_

MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (30.06.2018)

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=624 (05.13.2018) Muhsin Macit.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428 (09.05.2018) Nihat Öztoprak.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=217 (27.06.2018) Bayram Ali Kaya.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2602 (17.05.2018) Yunus Kaplan.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=729 (18.06.2018) İlhan Genç.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=mesud&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (24.05. 2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=hanif&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (25.06.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=misali&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (18.05.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=rifat&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_Y

Y%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (19.05.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=r%C3%BC%C5%9Fdi&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (23.05.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=s%C4%B1rri&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (25.06.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=zamiri&KMT_MADDE_YY%5B%5D=2&KMT_MADDE_YY%5B%5D=3&KMT_MADDE_YY%5B%5D=4&M_ESERLERI=&M_DOGUM_YERI=&M_DOGUM=&M_OLUM=&M_MESLEK=&M_YAZAR= (27.06.2018).

http://www.e-dusbed.com/Dusbed/ArchiveIssues/PDF/f843b26a-6868-e711-80f0-00224d68272d (24.12.2017) İdris Kadıoğlu.

http://www.turkishstudies.net/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=Volume%203%20Issue%206 (06.03.2018).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=53 (15.05.2018) Özge Öztekin.

TIPKIBASIM

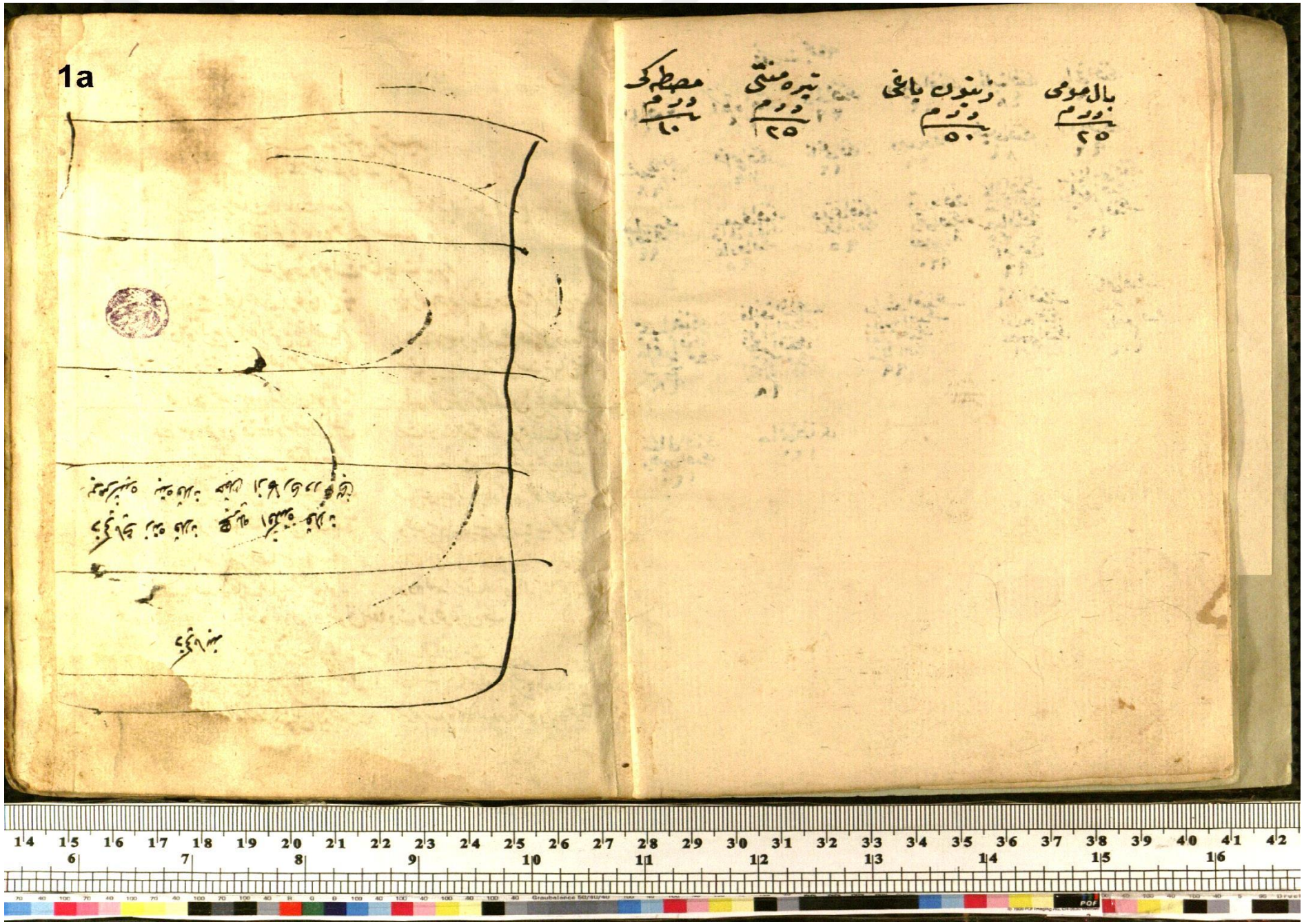
امام اعظم رحمة الله عليه حضرلرينه برکسه کلوب يا امام دون يکجه اوبه
اوغرايه کيبودی اوبنده اولنجه تسبايحی الدبار و تکا سخی اولدريرلکسه به
سويله ديو آند ويردبار کلکسه بر سويله ميم ومالی افاردن طلب ايتمم شمدی
کوزمه قارشو اسبايحی کيبوب وصاقوب تلف ايده کورلر بنه محله مزخلقتذف
بيلديکم کمسه لردن بم آندم بنجه بوذيلور بکا تذبير بذر ديدی حضرت امام بو
يمينك امری قولايدر محله کز مسجدينه واره بن محله خلقی ايله قول ايت
بن مسجد قپوسنه طوره بن محله خلقی برر برر مسجد قپوسنه اوغرايوب
چقارلرکن بن سکا صوره بن اسبايکی سوقه ايده بوميدر ديه بن
مظنه اولميان کمسه اولورايسه يوقدی اکر قپويه اوغرايان مظنه اولدن
ايسه ضرر وغلبه يوق سويله م آندف معلوم اولسون کم مظنه اولدن
کمسه اولدر اول مظنه اولميانه تنبيه ايلهکه هرکيمك حقنده ساکن
اولورسك آنی طوتسونلر ديو بيوردی حضرت امامك ديريکی کبی
ايتديلر اول سليمانك هم مالی بولنوری هم آندی بوزلدی

فهرست مجموعه

ناجی افندی ۱	اکاه افندی ۲۸	والی افندی ۲۹	امینه افندی ۴۲	ثابت افندی ۴۸	باقی افندی ۵۸
شهرتی حسبی ۶۸	فهیم افندی ۷۴	نائلی افندی ۸۲	وجدی افندی ۸۴	طیبی افندی ۸۸	نشاطی افندی ۹۴
حامی افندی ۹۴	سعیدی افندی ذاتی افندی عارف افندی ۹۵	دوری افندی سکری افندی ۹۵	قدری افندی رامی افندی فصیح بك ۹۶۰	کمالی افندی مدحی افندی صاحبی افندی فهمی افندی نامی افندی ۹۶	ناسی افندی رامی افندی فدری افندی ۹۷
مجیب افندی حامی افندی راسخ افندی ۹۸	فائق افندی رامی افندی نظمی افندی سترکی افندی ۹۸	راشد افندی مثیب افندی نظیم افندی عزتی افندی ۹۹		آلی افندی کفایت افندی عصمتی افندی سامی افندی ۱۰۰	نامی افندی ندیم افندی عاصم افندی ۱۰۱
مثالی افندی وهبی افندی ۱۲۰	حامی افندی ۱۲۷				

الفقير الاحوج الوهاب الغفور
السيد احمد البلوی الداغ

1a

1b

را بوخ

بسم الله الرحمن الرحیم

صلوت سر غوش الم

یارب بنجه برغفلت طاعات ایده یم — سکانه یوزمله عرض حاجات ایده یم
نقاش دکان جرکم انسدر اوکیم
سر لوحه دیوانی مناجات ایده یم

الهی مست نوش غفلتم هشیار عرفان ایت — خمار آلود جرمم نشئه مند جام غفران ایت
دوا جوی کرم صاحبفراشم رنج عصیانم — امان بهبود برآگ عفوکله درمان ایت
سواد دفتر ذنب وفضوریله سیه رویم — سفید لج بیاض رحمتکله سبز نهان ایت
رضادن بخبر یهوده کردان هوا ولدم — پشیمانم بتر تزهنکه زین باغ رضوان ایت
بنی سوء قرین افتاده دام ضلال انمش — رشاد راه حقه خضر نوفیقک رهبان ایت
بدمده حجت شرعیه حسن اعتقاد مدر — بجان جسم عالم موجبنجه امر و فرمان ایت
تشبث کرده حبل المتین شرعکله یارب — عنایتله بنی آزاد چاه کید اخوان ایت
ابرمه عروة الوثقای شرع پاکک احمدان — بو عبد بینوایی پیر و ارباب برهان ایت
الده خامهٔ نعتک عصای انبوسیدر — ثناخوان کرامتدن بنی حسانه درمان ایت
لبیبا سنده کلک نظمکی بر مطلع نوله — درد و لنمدار شاه لولاکه ثناخوان ایت
خدایا دلده بر شوق سعادت وار فراوان ایت

بوشوقله بنی دیوانه سر در بیابان ایت

روشوب ارض جانه لعبر توفیقات لطفکله — صباوش شاهراه کوی محبوبکده پویان ایت
قدر بخش جانم حضرتک ابن الدیجنک — حریم سده کاه سدره محسودنده فرمان ایت

2a

کدای فخر عالم پادشاه عالم فخرم — دو روزه خدمتیله بن کدایی دهره سلطان
حدیثنده کبا برادعای موعود الشفاعندر — نه وار بولکتبر کده حصهٔ ایجابنه شایان
قواضعف اوزره حالا هرزه کرد دشت تقصیرم — درا واب فخر الانبیاده یا بدلمان ایت
خیال وصلله شب زنده دار حرمتم بیصبح — جوار روضهٔ جبریل پیاسنده مهمان ایت
دو کوب اشک ندامت پنبش شباک شبرنغده — بنی بولکریهٔ خونین ایله مخشر ده خندان
کوزمده نوتیا در خاک درکاه فلک سایه — علیل العینم استغناکس کحل صرفامان
بوالطافه بنی مظهر قلوب ضمن زیارتده — شرمندشهود مشهد اصحاب و یارانه
بنجوم امتدار امت مرحومه در جمله — عباده هر بریدن برج شفاعتده درخشان
ایا دربوزه کار صرهٔ رحمت بوموسمده — برازده وصف حالک عرضه محبوب یزدان

شفیع المذنبینا دست جرمم دامن لطفک
وخیلم استان مرحمتکده احسان ایت

کرامًا کاتبین ایندکده تقصیرمی اعلام — شفاعتکله عفو فضی الحاجه شایان ایت
فحصل امنک عبد فقیر صدق وعدکده
دلرمغفور رحمان ایت دلرعتروک نبران ایت

بسم الله الرحمن الرحیم

سایهٔ اوطاقه نظم کریم

یارب بودراعتقاد قلبیم برکاه — لاحول ولاقوة الا بالله
جون نعت رسولک امر دوبال اولدی
بدأ ایلدم اشته نعته بسم الله

سوزمکه معجز آوران عالمدر — سکوت بخش تحدی کران عالمدر
سوزمکه خدمتنه سبعهٔ معلقلر — کمینه جاکرابکم زبان عالمدر

2b

سموزنکه قرطهٔ یاقوتهٔ الملا عندلیب — حلی سامعهٔ قدسیان عالمدر
سموزنکه چشمهٔ ماء الحیات معندلیب — رواد همدهٔ دلتنگان عالمدر
سموزنکه شعشعه بخش سرهای جرخ اولسه — ضیاده مهر ایله نوآمان عالمدر
سموزنکه آن من الشعر ایله مبرهندلیب — بضاعه ساز حکم پروران عالمدر
سموزنکه زبانه تقریض ازکیا واکیم — بولهجه صاحبی انشی زبان عالمدر
سموزنکه صافی لانه سلاست آوراولور — عقود نا طقهٔ حاسدان عالمدر
سموزنکه شیوهٔ باریکین ایلیه ادراک — دقیقه سنج جهان نکته دان عالمدر
سموزنکه مطلع آخرون اولیه جلوه نما — یانده مهر کدورت فشان عالمدر

فماش نظم که زیب دکان عالمدر

سواد مجبره هندوستان عالمدر

سفینه ساز نفایق نظم رنگینم — بنمله کالهٔ نو رایکان عالمدر
سوادی سرمهٔ چشم هنر دو مصر عمک — مبانی جادهٔ اصفهان عالمدر
کل اب لو جوهری زیب طبقهٔ خاطر — که رغبت ایلیه حک ارمغان عالمدر
رسایل شعره بن اولدکلو و بردم ارائش — که رشک ساحهٔ صد گلستان عالمدر
بیاض صفحهٔ عنوانمه قلم صو و بزر — صر بری بلبل دلکش بیان عالمدر
کلام بلبل و گل باعث تنزل اولوب — گوگل بنه حد بلبلان عالمدر
گوگل که عشقک ایله داستان عالمدر

اودا ستانه قلم قصه خوان عالمدر

صباح عید اوبنا گوش صاف لیک خطک — سیاه بختی دلداده کان عالمدر
لام اولوق که جعد مشکوضوحه جوهر فرد — دهان تنگک ایگون تر جمان عالمدر
محمد رنگ اولش جمعنده شرمندن — دهان غنچه تاسف کنان عالمدر

لبیب

3a

لبیب شوق دلدارایله یو نظم بترم
مهتاج شغف شاعران عالمدر

ولی هر آفنه دعوای بو سخنده دوشمز — بو خود مسلم صاحب دلان عالمدر
نظیره گو لغه هرنا رسا سزا اولمز — بنمله باشه جفتن کاملان عالمدر
بو رسوم اشنه قلم اشته لوح واشته دوات — بیاضه جفتسون او سر کیم نهان
کمال اهلنه سوزیو قدر اردلن انصاف — که اندک سخنی هر زبان عالمدر
بتر یو وادی ناور بر ابر وکتاخ — بو خود فروشی گم دانشان عالمدر
سنگ حدک اوله بو یولده لنشین آثار — بو وادی وادی دانشوران عالمدر
سکا بو طرز طراز نده قبض وحیرد — که طبعی ملهم صد دانسنان عالمدر
انکده نطقنه اولمندی باعث ارعجل — اوشوق کیم سبب غروشان عالمدر
نه شوق ناطقه بخشن جمادلا بفهم — نه شوق ذره سی روح روان عالمدر
نه شوق شوق نشاط آور دل ضعفا — نه شوق مرهم دلخستگان عالمدر
نه شوق شوق ستا یشگر فخر جهان — که بحری معترف انس و جان عالمدر
جناب حضرت سلطان انبیا کرام — که خادم رشه اسلامیان عالمدر
شفیع محشر امیر شیر جن و بشر — نبوت افسر اخر زمان عالمدر
ملاز امتی اودستور سامر الهمه — ولیر بو العظمت کاردان عالمدر
همیشه وحیه گویا و نطق با بهوی — بو رمزدان هوالی عیان عالمدر
او مهبط فضل حق قرین او اینه — ندیم قرب خدا مهربان عالمدر
شه ملک خدمه رتبه عرش نه قدمه — جواهر کرمه فلکی کان عالمدر
قلوب معجزه ناکی رموز در اسکی — حریم روضهٔ پاکی جنان عالمدر
خدبو فتنه گداز و دلیر بی انباز — اودلنوازا و حلوالسان عالمدر

ودخاتمین آخرین اولزه اولدن کلمه نظر اولوب عمل ایله خاتم انبیا خیر البشر اولدیغی
فخر ایدوب آخرین کلمه نظر اولوب عمل ایله خاتم انبیا خیر البشر اولدیغی فخر ایدوب

3b

ارجوس الملک السلاور فی مدحت

ذکر آنکه نام وشان سر شریف محمد عربی
صلعم دلیل ره من و درفشان عالمدر

او شهر یار بر و بحر نعم که در کهنک — فقیر و سائلی هب کامران عالمدر
خیام رأفت و احسان بر آرایش — عجیل سایه سی بوق سایبان عالمدر
نوازش یدی وقف اهل و ایتام — نگاه لطف کس بیکسان عالمدر
محاسنی جمله گنجیدهٔ شمار و کمل — دو شنلر اول هو سه ناقصان عالمدر
هلال صفحه کوروب فرط رفعت قدرین — دهان حیرته کلمش بنان عالمدر
بنات نعش قباس اتمه اول شهنشاهک — سمند قدرنه سیمین عنان عالمدر
بوزی صوبینه جهان بولدرس حال سنه — که دامن شرفی بادبان عالمدر
خزان فترت ایدر اولمشیدی بزمده — نسیم عدلک اطراوت رسان عالمدر
او آفتاب رسالتکه بعثت دانی — طلوع کوکب سعد اقتران عالمدر
عجب اولسه نهال بقایه بیجبن — شریف شرعکه هر دم جوان عالمدر
چکلمک صفحهٔ دیواره نقش کعبه اکر — چو کعبه قبلهٔ روحانیان عالمدر
درون طبلهٔ سیمین مهده خوتمز — سهام معجزه سندن نشان عالمدر
فراز قدرته رفعتله سدره دنی قابه — او قدره سدره سیمین سزیبان عالمدر
زجاج مهر ایله چسبیده نه فلک انک — جلالی سقفنه آیینه دان عالمدر
او ناقه کلام بزم حق که هر حرفی — خلل صنامهٔ صدهزنیان عالمدر
براز ده خامه یی مسرور التفات ایده یم — که دلکشا روش ناظمان عالمدر

رسول معتبر اسرو اکرم مهنزا
ایاکه درکهی کهف الامان عالمدر

سن اول کشهنشه اقلیم رحمت سنکم — نظام پر حکمک پاسبان عالمدر

4a

طلوع مهر جهانتابی دولتکله سنک — هزار خسرو و جم جیشان عالمدر
او شکوهکه کوکلدر صاکدک نزلنل شریف — هنوز اوروا قعهٔ خاطرنشان عالمدر
مدیحه کوبک ولندر جو حضرتی حسان — اکر جه مرد سعادت نشان عالمدر
ولیک بنده او وصف تک پسندک ایکون — لیاقت اولمدیغی خود عیان عالمدر
غرض بوکیم بو بهانه ایله عرض ضحال ایده یم — او خاکپایه که دار الامان عالمدر

ایا حبیب خدا رهبر طریق هدا
درکذه پای وکدا کامران عالمدر

بو درسکا یتم ای داور خجسته منش — او بیکاهه که عدل اشیان عالمدر
برابکی اوج فتن اندیشه دل کرفته اوکو — همیشه فیضکله شهرت فشان عالمدر
بر لبسی وصفکه من المنظرین اولامدکار — که شاه نغمهٔ صالحان عالمدر
بنای صدق وصلاحم خرابه زار ایدی — اولیم مخرب صدخاندان عالمدر
بری مضلل ضلالت کرفته سو قرین — که خلقه بخشیه بلمش یمان عالمدر
ملای وضع صدا فتنمون اضلالی — مدام سفسطه زیب جنان عالمدر
بر بیسه ناکس نکاره نفس امّاره — که حال غالبی ضبط عنان عالمدر
اطاله ایلدی سر برابادی نزو بر — که هر سری سبب افتنان عالمدر
دریغ قطع طریق سدادم ایلدیلر — اولار که رهزن صدکاربان عالمدر
ضریب نرینغ و نلعبلو یوسف غقلم — اسیر چاه حکیدت نشان عالمدر
مقیم کنج صنمخانهٔ هوا اولدم — کوکل بو تهمت ایله متهمان عالمدر
سواد دفتر جرم حمله نور حسن عمل — ظلام شبله سیاهدن نشان
اولور قصور رمه منظم دیسم هزار قصور — عیاره کله قصورم وزان عالمدر
او رتبه درکنهم کیم تصور ایله لر — تمام تسلیهٔ مذنبان عالمدر

فصل انیز
صفت ایلدیکی زده رهبر ایران خلق

4b

حکیم و عادل و فرهاد رای هر اسی ایده ام
او کونکه موعد پیر و جوان عالمدر

کریملر هر سر اولکن مسعود و منعم اولور نوخه
که عدلی موجب فرط زیان عالمدر

او کونکه نعرهٔ هایل من عزیدر بود و دوغ
کریسنهٔ تن عصیانیان عالمدر

او کونکه حصر اولنور سایهٔ حلم و عفو امور
لوای مکرمتک سایبان عالمدر

او کونکه نیکی و بدی هر کسک بیانمه جقر
نتیجهٔ عمل انس و جان عالمدر

او کونکه عرض اولنور حسن و قبح هر عملک
او کونکه باعث آه و فغان عالمدر

حضوره عرض ایده لر بنده نک بو وجهله کم
بو روسیاه دخی نعمتخوان عالمدر

نوار بو عبد ضعیفکده مظهر اولسه اگر
اکا که حصهٔ وار سکان عالمدر

دخیل مرحمتکدر لبیب سلطانم
بو رسم معتبر دودمان عالمدر

شفا عیشکه آنی هوشمند احسان ایت
او دمکه وقوعه سی مشتهر ان عالمدر

سلافهٔ کرمک نشئهٔ بخشی اولور نوخه
خمار حیرت ایله سرگران عالمدر

مدام دوکده بام بدندن اشک ندم
دو دیده کریه ایله ناوه دان عالمدر

او توبه لرله ندامت پذیر جرم کم
قبولی مایهٔ امن امان عالمدر

درکده کس المکسمه دامن لطفک
بو رسمه عرض رجا ایکان عالمدر

بو دردمندکه سزا یلمز سه ذیل کرم
فضیح محشر عصیانیان عالمدر

ندیم خاصکه لان جا یار حرمتنه
که هر بری سبب عفو شان عالمدر

قبولکدن ایله بو عبد عاجزی مایوس
کمینه خاکره سایلان عالمدر

او بابک اقتی اشردن که التجا سر مدام
مدار دولت شاهنشهان

درکده جائزه الحق دعاکی دیلکدر
اوده نصیب سخن پروران عالمدر

اکا بنا ایدوب ایندم بو کونه ختم سخن
که اعتباری شهریمیان عالمدر

بمنه

5a

همت دناکه جواهر فروش نعت شریف
امید عفو ایله کوهر فشان عالمدر

بو نظم تا شرف نعت پاکله نیجه کیم
صحیفه زیب لو یسنده کان عالمدر

سکا اوه کلوا وله هر نفس صلات و سلام
که عشره عاشری ور دزبان عالمدر

بسم الله الرحمن الرحیم

شکل جلنک سر نظم قدیم

عروج عرش کماله پیمبران خدا
رسیده هر بری لا ریب فیه آمنا

هم اولیاء شریعت که شبه مز بودر
کرامتنده کیم انکار ایدر آنی حاشا

نوقع اوزره بو زاول جلونک شفاعت
بو اعتقاد دن ایتمه جبر الله جدا

ولیک مسترفان هوا رنفسانی
ایدوب تهیه بر رستم خدیعه نما

کیمسه جبر نجر کزین فضل و فنون
نهاده زور ق تجنیس لنکر خیلا

کیمسه ی هیئت صوفیه ده تعمق ایدر
کرفته آغنه ساحل نشین اولان جهلا

دیمک بو زرق و ریادر و بر اوزره بیخ
حدیث انما الاعمال ایله جواب سکا

کیمسه مصطلحات منجمین اوزره
کمند بلدزه اتمقده در صباح و مسا

اولور بو شعبده دلفریب ایله دائم
ندیم بزم اکابر مقرب وزرا

کیمسه ی نظم ایله مقصودنه نظام و یرو
صحیفهٔ عملی کذب ایله ایدر سودا

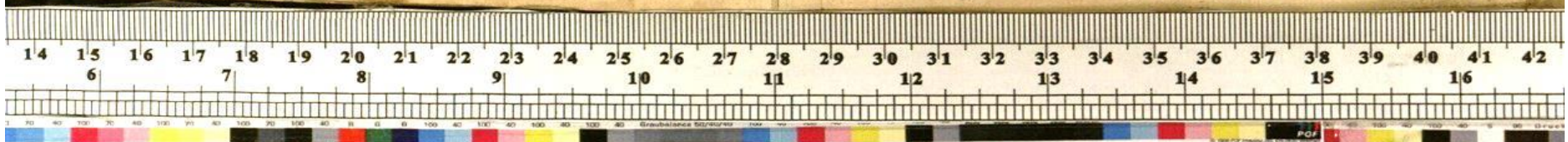
نفثات مضامین شئون ایتمه ده در
یا نارون یا چمن یا سمن یا باد صبا

کمک ستون صنوبر کمک قد غرعر
کمک عمو و صباح و سحر ده جلوه نما

کیمسه ی هرجم و کاکل کمک صراحی مل
کمک نهال کلاولدی بلبل شیدا

کیمسه ی مدح ملوک طوائف پیشین
کمک ثناء سلاطین وقت ایله کویا

کمک دو اتنی امید جائزه یله ایدر
کدوی همدوری حرآر نا بشرم و حیا

5b

لبامه تخنهٔ دربوزه دروغ وریا
کهر مداج نادر برابر اعرا
کمر جگلی خطایی کمر زری دیبا
ایدر جارت انکار نعت مولا
حریص مشتریان زخارف دنیا
دم جهالتم انشدی دمد مبیرا
ندر بو پیروزی غافلانهٔ بیجا
ندر بو مغلطهٔ نابغایت شعرا
ندر بو دغدغهٔ نابکاری شعرا
ندر بو تهمت دنیا فضیحهٔ عجبی
تفوه ایله سنی استر ایلمک رسوا
دکل جوبهره ور اعتبار اهل دها
قلاده کردن نامستحقه بی پروا
قنی رضانک تحصیله ایتدک انشا
قنی کناهک ایچون چاک سینه قانی بکا
قنی نشئت اذیال رأفت شفعا

لبیب جا صلی تفریطک ایلدک افراط
تدارکده اول ای بینوای عجز وعنا

جوق اولدرکشت یم غفلتک ستر بولمو
که دفتر کده کورسن نمامنی فردا
وجودک ایله بوکردابدن خلاص ورها

6a

اونغناف دخر وصرفه اولور اطرا
بحستم جلدی اول سلسله اولدرمیا
برابر اولمغه جنده بوکی بکر ملوبی
اونازنین سعادت سرایرلا هوتی
رجای امت عرجومه سبله کلدی صدا
بوامتی دیو نفسن ایدرجشرده فدا
لوای حمد رأجوب امتین ایدر الو
جبات بخش قتیل سبوف جرم وخطا
خطاب آیت یعطیک ربک ایله رضا
ایدر خدا اکا یا ایها النبی ندا
عموما امتی صلوا علیه ایله مولا
خصوص شق قمر اولدی آیت اخر
دخول مکه یه رخصتله اولدی مستثنا
ضیاء معجزهٔ خاص لیلهٔ اسرا
کل ای خطادن اونخمر براعهٔ بدکار
برازده وقعهٔ معراجی ایلمک املا
بونهج ایله آنی تقریره باشلهکیم ایا

نه شبدر اولکه سبدر اونا برروز جزا
ایدر مفاخره بربرلریله ارض وسما

برسی مولد سعدم دیو تباهیده
نه شبدر اولکه مثالی فلکده نامیوی
برسی مصعد فرهم دیر ایلر استعلا
نه شبدر که اولکه خیالی محیر عقلا

6b

نه شیدرا ذلکه زبان فحول امتدن
وسیله اولدی صدوره مخالفات ادا

کمسه ایلدی تغییره لیذیر وقوع
کمبنک اولدی لسنه موثر رؤیا

کمی تکلم روحانی کبی جسمانی
ایدنجه اولدی روایات اختلافنما

بلا مساغ بوق انکاره نص ایله ثابت
وقوع معجز اسراء مسجد اقصی

وبله تعدد معراجله ایدر توفیق
بو اختلاف روایاتی اکثر علی

لسان وقعه نوب لیله معراج
بو رسمه ایلدی اول وقت خرمرانها

که شهر روزه یا شهر رجدن اول کیجه سی
باون یدی یا بکرمی یدی یازده فضلا

بوفق اصدق احدر الرواتیین اول شب
ضیافت ایلدی محبوب بنی جهان آرا

اولوب بامسجد و بابیت امتها تیده
فراش گستر بیتوتت اول شه دوسرا

اگرچه چشمی شکر خواب نازده ایدی انک
تیقظ اوزره ایدی قلب اگهی اما

بریدمحترم بزم قرب قدوسی
معید مدرسهٔ وحی منزل اسری

رئیس مکتب خیل مقربین کرام
سر معلم شیخ مشایخ الافرا

سفیر وحی خدا جبرائیل کیم یلقبی
که اولدی روح الامین وکهی شدید قوی

نزول ایدوب دیدی ربنک سلام ایدیور
که کلسون اول سبب خلق کائنات یکا

بیور که ساکه فقط قصر لامکانیدن
سلامله ایدوب استر سنی خدانها

بیور که ساشه بو فرخنده لیل ایکون اولدی
نزول آیت اسری بعبده لیلا

نه سندن اول ولا انبیایه اولدی نصیب
نه سندن آخره من بعد اولور بوکونه عطا

بیور که دعوته کلدم سنی سفاره تله
کتوردم اشبه سکا بر براق صرصرها

که جمعه دی اوسبلسنان جنتدن
همنوز مقتضی مس ایتمشدی زبن اصلا

شمیم پرچمن آلدی بو زلفی نافهٔ مشک
کوریجه زلفنی تلتندی حلهٔ حورا

بیلر کذر کیجه کوندز قضای عالمده
ایاغی تورنه یتمز نه صرصره نه صبا

ایدن

7

7a

ایدن وحی خدا دن اوسید عالم
ایدنجه بویله بیام ایله شتی اصفا

اوشهریار رسل دولت وسعادتله
قیام ایدوب همان اولدیده عنبر بولا

رکوب ارادهسن ایتدکده سید کونین
براق سنک رکابینا نجیبوب اصلا

ندکلو اولدی اوهمیز خوردهٔ الحج
اطاعت ایلیوب توسن محرون اسا

بو وضع حضرت جبریله اولدی شرم آور
که حسن خلقنک ایتمشدی وصفنه اطرا

لسانن ایتدی اکا نازیانه توبیخ
که ای شعور نه بیکانه مبتلای خطا

سکا اصلده طبیعتمدر بوسرکشلک
یاخود تخلقه شمدیکی اولدی امر خدا

یا بلمدکمی عجب راکبک کیم اولدیغنی
ندر بودولتکه دیمدن غرض آیا

بیان عذر ایدوب اولدم جناب جبریله
که امین رسل قل برزعمان انجا

سبب دیو بوشمار ایتدیکمک برایله کل
ولیک پای همی بندایلدی بنم لورجا

که عرصه کاه قیامتده واهب الآمال
بوسروره ایده جک فرق بنک براق اهدا

بنی اونمسون اول کوندهٔ قومیسون محروم
صطبل یأس والمده ایسه غم تنها

بو مطلبین ایدیجک عرض خدایی شریف
بیوردی مقصدینه وعدایله عنایتکا

اولنجه نایل وعدی اوصادق الوعدک
اطاعت ایلیوب ایتدی قصورن استعفا

بنجه مسجد اقصاده بولدی کندینی
رکابه پای شبرفخنی اولدین برجا

کریجه مسجد قدسه امام دین مبین
ملکلر ایلدی ارواح انبیایه صلا

امامت ایلدی اول مقتدالره اول شب
حضور قبله مهابتدی اول صلاتی ادا

باقوب اوجمع جواهر شناسلر دیدلر
صفوف سجده در لیک امامه سر بکنا

یا برقلادهٔ لولو ایدی کردن دینه
وجود فخر جهان شمسة القلاده کا

یا برصحیفه یه تصویر انبیا یازیلوب
مصور اشلدی سر لوحه سن کل رعنا

اوشهسوار شریعت سفرنی اولدیغنه
صلاتنی سفرن ایکی رکعت ایتدی ادا

7b

تمام ایدبخ از زی اوصیف ریزنی
دیدی از سر زره جبریل بولجر بولدی کوک
وصال شوقی ایله ایلبوب بهاج نهضت
چکلدی ران همایونه سراق اولدم
عنان جذبهٔ حق خطوهٔ نخت فلک
همشران بیابی سپهره ایندی شتاب
ملایک الدی یمین و شمال و پیش و پس
او فرد حشمت ایله اولدی منزل اول
خیال قل نه بخارند اول که عنبریه
کونرک سلوب ایوق آیه صنعه محو محر
نجوم صنعکه سقاء بخ اوپادشهک
یا جنهٔ دار فلک عادت ملوک اوزره
یا مقدم شه کونینه فخر ابدوب ارضه
یا حوریان اکلوب خلدون تماشا
یا خود آنکون آچلدی خزاین ملکوت
کباب اولورسه نوله نسر طایر وه واقع
رسوم پادشهان اوزره شاهر اهنده
مثال سایس اولوب سنکر شریا بی
فلکده طاقشی تراز وبی دیلو شروبه میزان
سماء هفته بسط ایلیجه نور شرف
قورلدی آنده چوار دوی شهریارکل

نثار شکر شکر ایندی هم دعا و ثنا
بیور که منتظر کدر فرشته کان سما
اوشا خطهٔ لولاک اوماه برج علا
سوار اولوب اوشهنشاه ملک استغنا
رکابداری ملک بروه سی بر بند صبا
که کلدی اشته اوسلطان تخکاه وفا
اوموکب ایله ابدوب عزم طارم دلا
فراز مسند اوتاق کسنبد حضرا
ضیا و بروب بر بنه آفتاب الدر سما
تراب مقدمنه کوک کونزنده ایلدی جا
صوصاچدی یولنه اولدی رشته لر پیدا
یولنده ایلدی چل پاره اول شهنک القا
اونزنکه پارلدوب آلای جکدی جند سما
شنوف بندا اولان الماسلر و بر دی ضیا
صاچلدی ساحه سنه بشجر اغلر هر جا
حمل فدومنه قربان ایچونکه اولندی فدا
صوپیدی مشک سحابیله دلو اولوب سقا
سلوب براقنی کیوان چرخ سر تا پا
مسیر محتسب دینه اولدی راه کشا
بلاس بخنی ایتدی زحل بدوش خفا
اوتاق صدره و اوراق فلکه لر کوبا

8a

کلامی ناظم معراج اولنلرک اکثر
کیسه عرشدن اول کیسه فوق العرش
ولی روایت علامهٔ بخاریدن
خلاصه آنده ابرشدی جناب جبریله
بنم حبیبم ایلدی سرّ وحدتم وارور
براقه داخی اورلدی کدشتهٔ توفیق
فناء مملکت قدس بشقه نشئهٔ دیر
صدا احترام و صدا عظام و صدکره مثله
کورنجه اطلس چرخ انبساط کوستردی
اوشوق وصلت ایله اول سلوک سرعت ایله
چورفرفنده تمام اولدی حد معهودی
ابدوب هزار لوای نور قدسه کذار
ابرنجه منزل سدره قاب قوسینه
دکلدی جاری بو اشاده ماهیت
او برزه کرمکه امتناع اولوب دربای
برسیه بوق نه جهانک نه اسطقسانک
تجرد ایندی مرایا لباس کتمندن
بیانه محرم عقل اولمین عطایابه
آلوب او قافله سالار بندر غفران
نه یمنلی ضیا فندر اول ضیا فنکم
وجودی رحمت ایدی عالمه آنک چونکم

محل سدره نه اولمشدی ای اضطراب نما
اونحل حکمتک ابتدی چلینی املا
بولور صریح حدیث جناب خیر وری
ندای نافیهٔ دور باش ما منا
ره مقرب رفرف کفایت ایلرکا
قالوب حزین فراق و اسیر آه و بکا
دکل مسیره که حلبهٔ الکمیت اوفضا
ابرشدی عرشه اوکرسه نشین فرب خدا
اکا کوره نه قماش اولیغن بلور زیرا
کچوب هزار هزاران مسافهٔ پهنا
تعالف اوزره کلوب اون منه ایندا
نه همدمی نه رفیقی وحید بی همتا
جمقچه قبضهٔ تخمیدن اولنور هدا
نه کونه حد اولنور لفظ اولمین معنا
نه عقله راه و نه کیف و نه کم نه چون و چرا
نه جوهر و نه عرض وار نه حرف وار نه صدا
آلوب و برلدی درای درج ما اوحی
جناب خاتم دین نائل اولدی مسنونی
هزار بار تفاریق کام سود افزا
مضیف اوله رضا جوی ضیف عابس رضا
اکا بولطف خدا عالم ابدوب احیا

Graubalance Spitzer

8b

تفخر ایمک ایچون امتیه بو نعت ایله
بشارت ایتمکه اذن ایندی حقدن استدعا

رسول سیدینک اولدی عبد عاصیونه
که اجر و طاعه در کار اولوب جمیع وشرا

برنام و نشان بو تحصیل کام دولت ایله
او مفخر دو جهان اولمه سما و ثرا

نزول ایدنجه زمینه جو آیت رحمت
برایندی عالمه هب صیت خرم بشری

لبیب مجرم و عاصی و خاطی و ساهی
سیاه روی و کرم جوی مستهان وری

ابدو ب نقایصه جسم و جوارحی تلف
ایرشدی بالاخره کسیتی حواس و قوتی

نه الده ماحصل نه جریده سنده عمل
نه زاد آخرت و نه فوائد دنیا

احاطه ایتمش آنی جانبدن موجهٔ حیرت
اشی عنایته فلکش غریق بحر بلا

امید جابرهٔ عفو و مغفرتله اولوب
بو نقل معجزه سی اولمغه سخن گویا

ندا کلوحدی دکلسه بو عرصه کهده نه
عصای خامه ایله لنک و لوک اوله گویا

ولیک سائلهٔ احسانجون بهانه آرر
کرم خلیقهٔ ذاتیه سی اولان کرما

بو عرضحالم ایله مطلبم شفاعتدر
اومستمندنی مأیوس ایلمز خاشا

اوکونکه صیحهٔ هل من مزید ایدوب دوزخ
فضای محشر اولور نعره گاه ویلا

سبب مذلت ایله حشر ده کورن دیمسون
یارفکه بیکس ایمش بو فقیر بی سروپا

امان الهی اسیر فراش عصیانم
اولورسه شربت غفران اولور بو رنده دوا

امان الهی بو زم قاره سین اوبه بو زمه
بنی امتک ایجنده ایدمیسین رسوا

امان الهی بنی انس و جن شیاطینی
دو شردی دامه ایدوب عقل و فکرمی یغما

قومه بو عبد ضعیفک آیقلرینی آلنده
اوساحه لرده بنی قلمه خندهٔ اعدا

دلمده درسبقت رحمتی علی غضبی
بو قولک اولدی مدام الده عروة الوثقی

عباده سائل ایجون کس دیدک فلا تنهر
قبولکدن ایلمه ردّ یله بن فقیر جدا

امال

9a

ان الله حبیبک شفاعتیله بنی
بو ورطه لردن امین ایله خلوه ایله سزا

ذخی اوکمسه یکیم کوشش ابدیوب فریادم
ترحم ایله بکا ایله بکا یاوارحما

ذخی اوکمسه یکیم اولدی سوق و سرعتله
بو نظم قاصری آغنادمه وسیله بکا

هم اول شهنشه دینک هم آل و عترتنک
درگنده تاکه گدا و غموم شاه و گدا

همیشه ذاتلرینه هم آلنه صلوة و سلام
اللهم صل وسلم علیه تسلیما

م

دفتر لطف خدایی یازمغه کلک قضا
نور دن بحر خه ذرافشان اولدی زینا السما

دفتر مهره کشایش و برمده بر کون فلک
خاور یدر روز نامه کیسه دار سر کو یا

ثبت و حکم ایتمکه انار صنع حق تعالی
روز ارضک صفوه شمس اما ریدر ستا یا

خسرو خورشیدون هر کون نیر فی الملده
ماه کو یا بر سپاهیدر هلالی ابتدا

اقتران سعید یه یله استدلال ایدوب
بر فرح وار دیر دی لابد طبع نجم آشنا

فرص مهر ایله هلال اکلمه کورن اما دخل
جوری شرک و حلف ایجون اتمک قلیخ کویدر سما

خیر اوله بر نشانه یوز کوستره حرکه بور
انیمده بر وفق خواجشی وره زیر ابتدا

وار یو اشاده بر ایش حق بدنظردن صفنو کمه
سو یسوا ولمقده اسباب شطارت رونما

جو محسوسات عالم انبساط اسبابیدر
حس مالوفدن ابتدای اعتراکو یا قوی

بو نه حکمتدر که دهشت بخش اولان آوازه عد
طوب عید آسا و بر را رباب عرفا یصدا

بر بر یله قصر امن آباده جنا شیوب
بولدی آسایش میان رندایله اهل ریا

اولدی یا بالی اولیله واعظ کور دیم کون
شو قیله پیر مغانه چاغر یا هو بابا

بوزدی طور جورنی دیو شردی دام مکرنی
قالمدی کردون دونک قید کیدی عالما

9b

ناسده بر لحد و رفت مصاف و نط
حال عالمدن بنی بالله آگاه ایت دیو
بونه کیفیت زحالتدر جو تحقیق ایجون
مال بولمش مغربی وش کامیاب و کامران
کیمیا کر مبدی عالم شمدر اولدر دست رنگ
بوقته دولندن کسزه بر مژده مسرت ایدر ظهور
بویله سور نشکه سوالمدن تعجیله جهان
دیدی ای ناوان بی از زعا بزم موفت
خلق ساکه دیده لر روشن جو سیر کیده
دیده باز اول خوابغفلتدن امدن توجیه کوش
پادشاه ربع مسکون کرامت کسترد
کیم وزیرک راغب فرمانک اصف طبنک
سرور عالمله کلدی صدر اعظم بره
پادیسم ابن ابی سفیان ایله عمرو بن عاص
پادیسم احوال عالمدن خبردار اولغه
پادیسم کسب وقوف ملک عدل و داد ایجون
بولدی استقرار رای پادشاه دین پناه
نور بولدی افزای کلشن ارصدق و انعام

سو بسو حلوا بران آشتی ایلر صلا
بر وقوف اهلی بولوب ابتدم کا صرف رجا
ایلدم اقدام اسکندر ستر ماجرا
ظلمت غم یوق کوکلم مشرق مهر صفا
بوله تحقیقه قدی کلدی سر امون خطا
میمنتلو پادشه باشجون انها قلن کا
اولدی بیر دانشور عالم بکا پاسخ سزا
ساکه بلسیدم لبیب اسمن کیم ابدی افترا
چشم قلبک کر و غفلتله سنک خود سر یا
دیکه ای بیچاره ای بیکانه ذهن و ذکا
کلدی چون تلخیص الهام جناب کبریا
ایلجاه دفتر یده مستشار معتنا
بیری خورشید و بیری ماه جهانتاب دها
اولدیلر تنظیم دین و دولته شور نما
بیری اسکندر بیری آینه عالمنما
بیری هم ملک سلیمان بیری ابن بر خیا
کاوله دفتر داری بیر والا نسب شد آزما
بخم برج آرا برخ اعتبار و اصطفا

بخل کامل ثانی بوزر جمهر صاف دله
رای پاشا زاده یعنی میر افلاطون دها
مظهر لطف همایون جهانبانی اولوب
اولدی دفتر دار خیر اندیش دولت جایا

10a

10

حمد لله کیم بو هنگام فرح پیغامده
حمد لله کیم دماغ جانه قوت بخش اولوب
حمد لله اولدی سوق کامرانیده بو سال
هاله آغوش استعداده الدی مطلبین
بیر دم البت بوش دکل صندوقه اسرار دن
مژده جی باشیدی کویا کعبه امیدن
نور ذهنی ظلمت کتم امور خرق ایدر
اولدی اول میر مکرم بیر ارباب رقم
دوحه بالاکر قدر وهمتی اولرتبه کیم
بر تواند از اولسه بر نوسوز رأیی بیر بره
خسروانی کنز در کو بافرامین و برات
خامه وخط والد ماجد لمرندن منتقل
بندکی باشن اکه قالدم دفتر انبا عده

دعا
اولدی یا قوت اجابت قرط کوش
کیسوی مقصوده مه ایدر هوالر عطر ساسا
دل بدستان شطارت خامه دلال صفا
درکنار اولدی محلسله او ماه دلربا
عالمه بر جوهر شادی اولور بر نو نما
بوی عنبر له عبیر و کلوب باد صبا
بخم ناقه ایلر آنک فکر تیزن رهنما
خامه کو با دست جود نده قلمک بر عصا
نخل طوبی همتی یا نده بر کوته کیا
سایه رنکیل فالور اطرافده ضود کا
یکلر اول کنز در دم امصاسیله هیچ ان ازدها
قاره فو للفجله ندن ایکی تا بعدر اکا
ایلمز حاشا تناهی نوله داعیس جدا

خامه جنبان اولسن احیا یه ایدر احیا سبب
دخمه همت قلمدانکدر ای کنز وفا

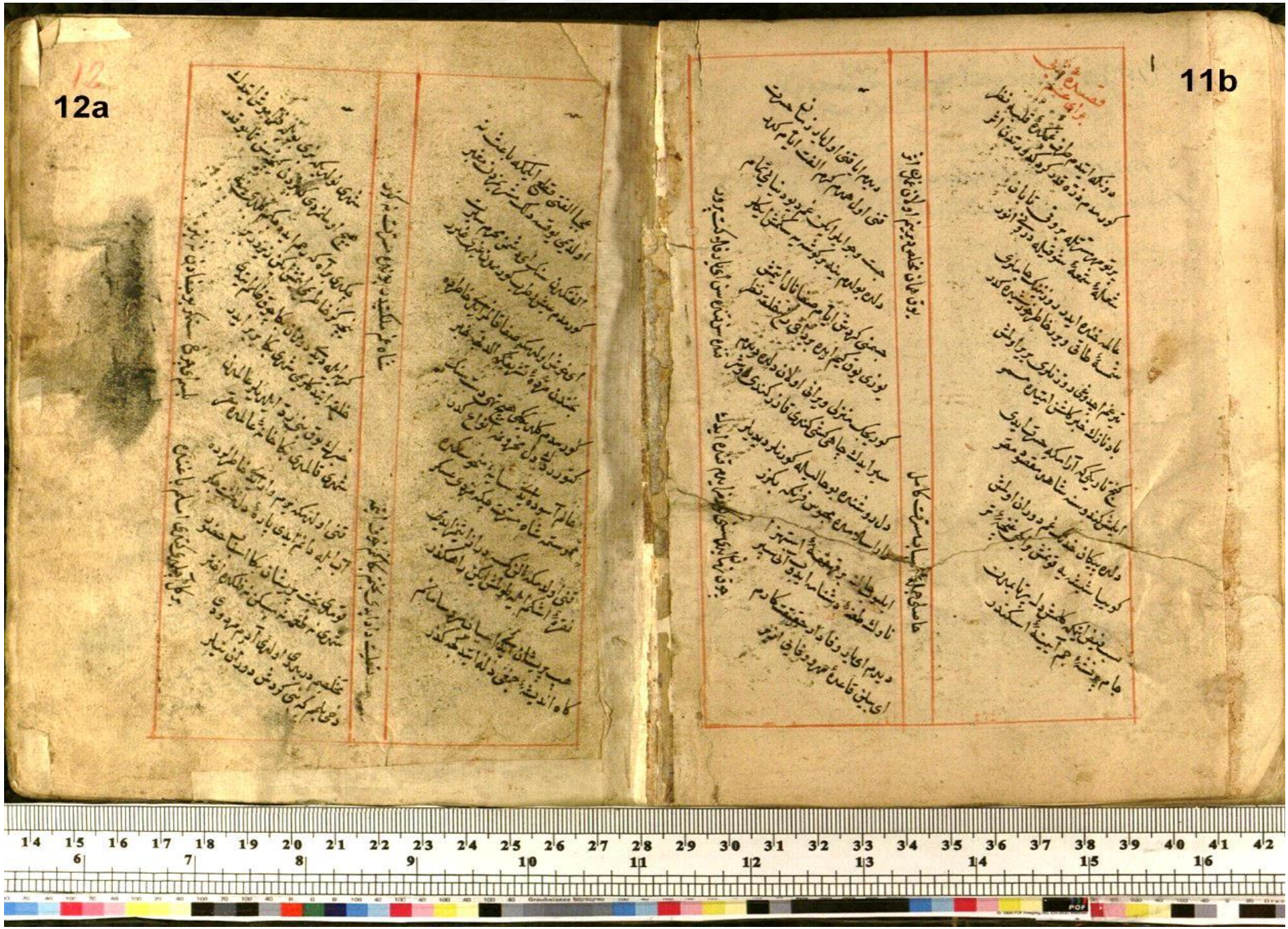
انتسابم فرقی سا کجدی خاکپایکه
قرقدی فرطاس عمری آه معراض عنا
توشیحه جانم باشکه دوندرسک آزاد ایلیک
دام ضنک عیشده تا کی قالم بند بلا
دیده مک بویر یاز غم افتدر اشکنه
سیل انی کلبرک دامانکلاری باغ وفا
استدا ایلر بمک و بیر دیکم دا ینکره
ایلدم وعد همده وقت لطفکه وفت ادا
تا ازلدن هم اقدم هم و فی النعتم
لطف تقصیر اتمدک حقمده بی ریب و ریا
غیره عرض احیا جه همتک راضی دکل
درکهک بعجیزه مانع بنی شرم و حیا

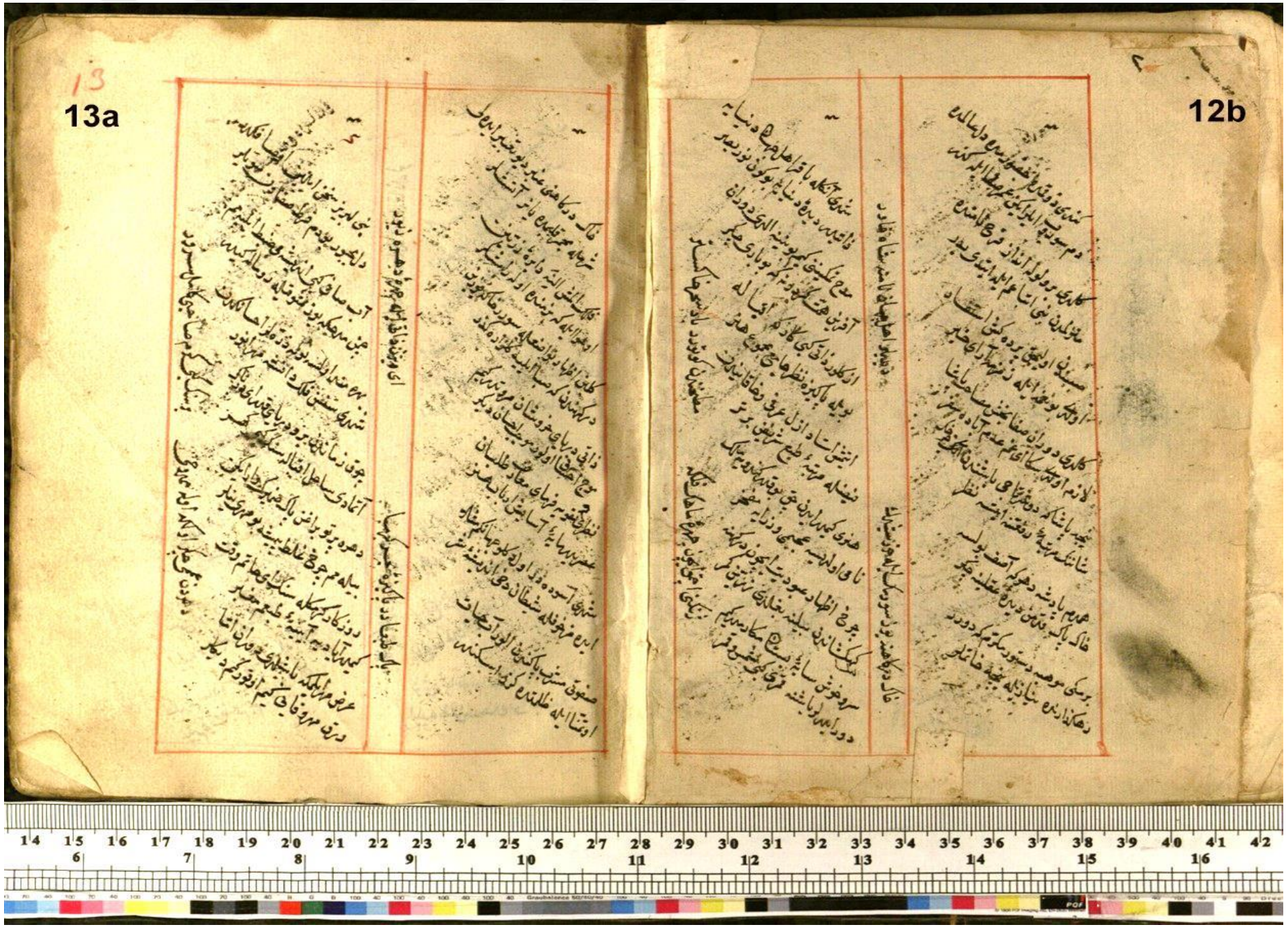
11a

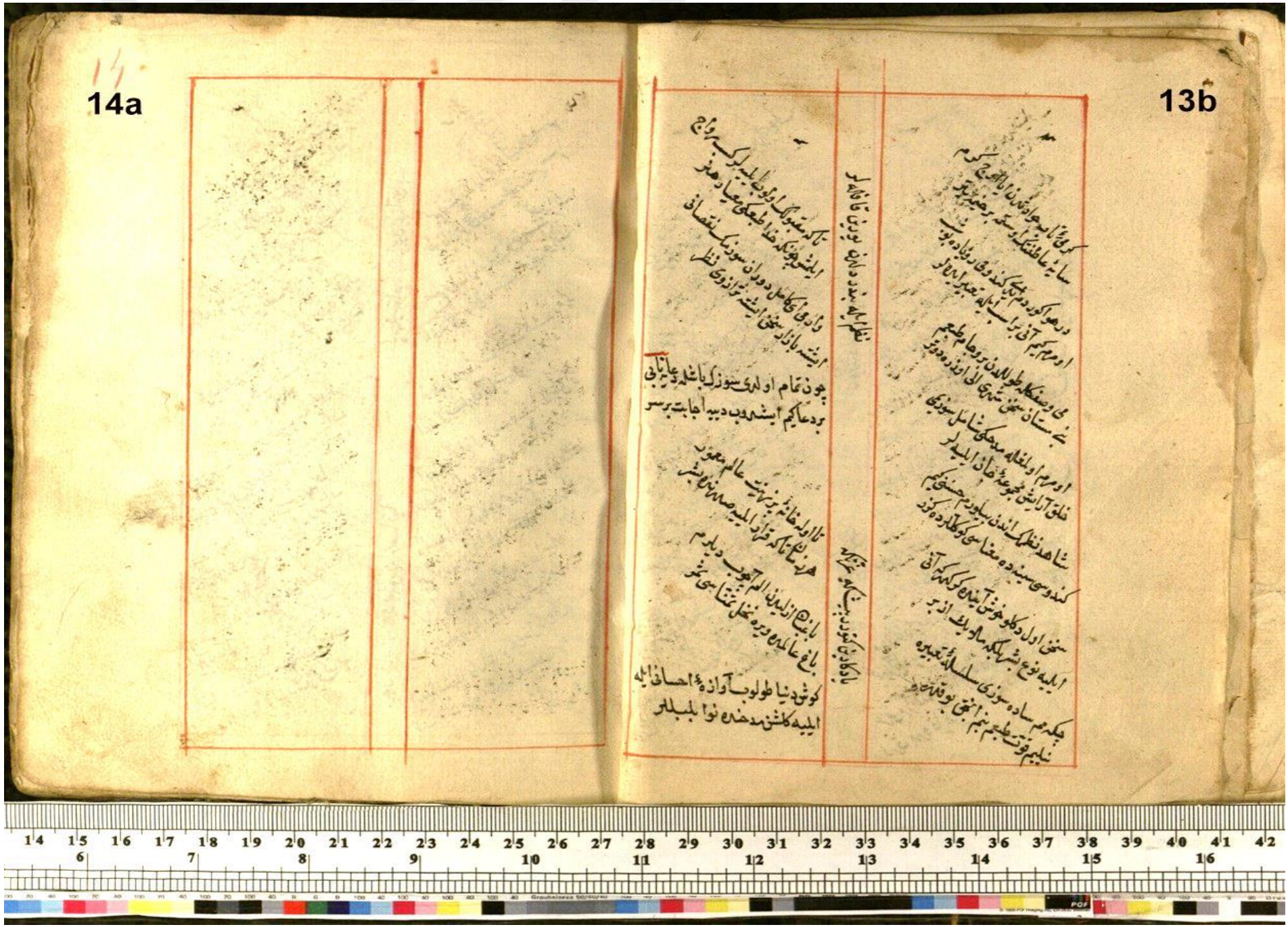
4. 4. 1947 tarihinde Ankara Genel Kütüphanesinden (15) numara ile kaydedilmiştir.

10b

لیک کبار رأفت زار صدر اعظمی — مقصد مدر دبدهٔ فریاد ده کمک توبا
کیم اودر لخی خریدار متاع معرفت — هم اودرشه بندر اقلیم وعرفا وعطا
دامن الطافیدر کهف الامان عاجزین — خرمن اعطافیدر روزی رسان بینوا
حمتی کافیدر اهل حاجتک آمالنه — مستند درالده کل الصید فی جوف الفرا
مستقلاً عرضحاله دیرمزامات خصتی — کاه دربان ادب که درتهیم خطا
بیشکاهی عالم تحقیق صدر علم وکمال — هرنکاهی اولدی عقل اوله نور هدا
کورسه انک وادی نادی علم وصحبتک — وادی نه کانه سندن شبرم ایدر دریغ
لومهٔ بلکه قابل اکاعرض سخن — یوق بودعواده دروغم شاهد عدل
قلمه استنکاف سلطانم حضور آصفه — نه جان حال زارم اول غایت قبل بکا
رافع اسرادکم خرق مصارف متبع — سوزن همت رفو قلمزنه احوالم فنا
مستغلات وعقارک قلبوب اوقافی هپ — پاک ایدوب سیلدی سیه دفترخانه
سقفی ساجد حایطی راکع وطابغ خورخور — النجانه اونورمش سهر بحیث
بندخی سجاده بی سردم توکل بانه — وردیافتاح یارزاق ایلدی صبح
اوقبوب دلوان بسحاق ایلدم سندمی — شمدی ذکر العیش نصف العیشدر بلکه
قونسنخانه م کورشمکی تکیه سرونش کریه — موش دونمقدن کورش دونقده
دانه جکمکدن جکوبال زهده جکدر مورلر — بی نوالدراولد یلیر صوم وصلاه
بربع وار مالکانم ربع میرین اکر — ویره سه انی ایلمزدم ربع مسکونه
نامه انجق مدار یکن بنجه سال ایلدم — همتک آثاری نصف زاویه یه اکنه
سعی ایدردم اب رویملا انک مرغلرین — شنلکن حفظ ایچون ایلمزدم ولانه

11b
12a

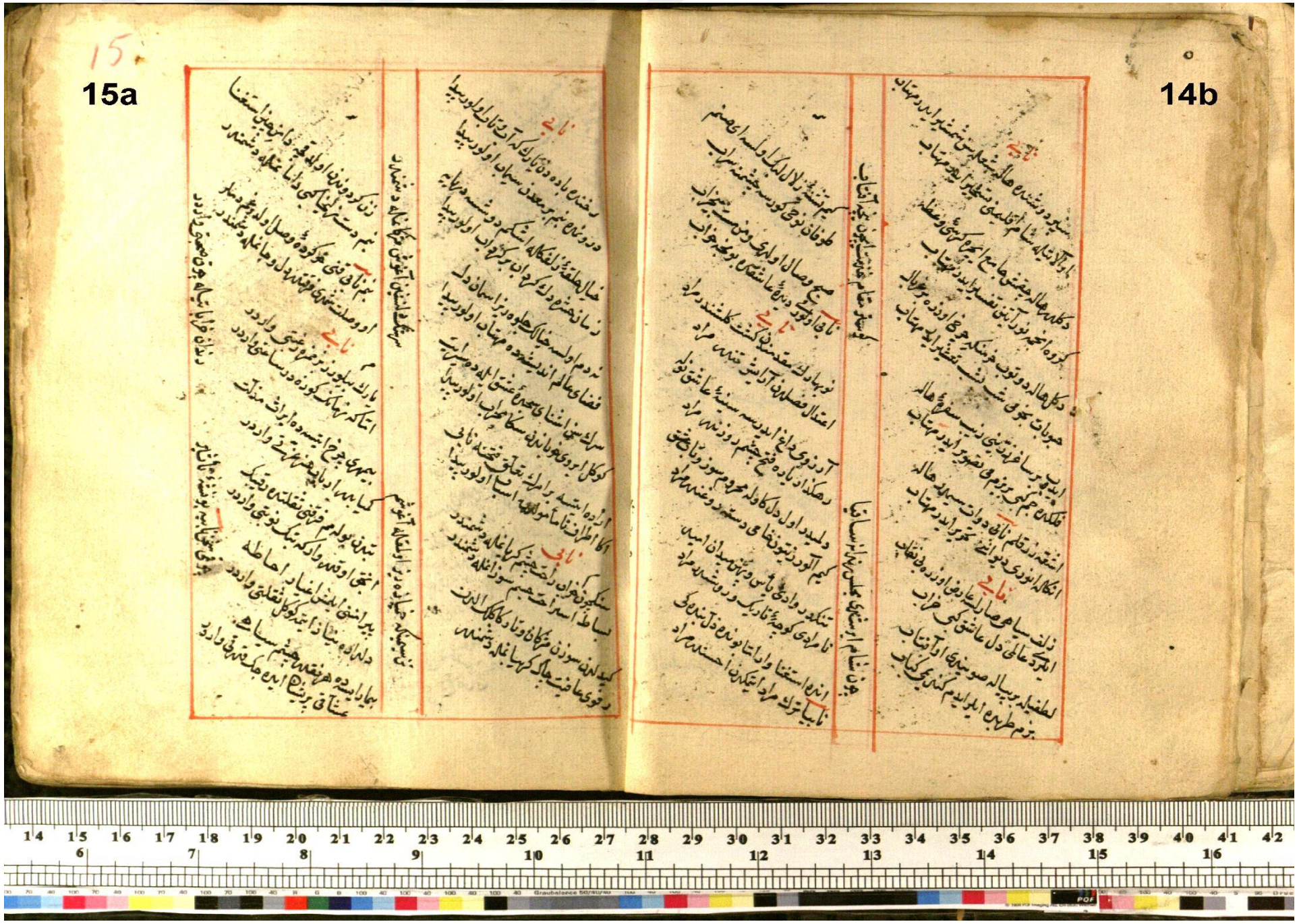

13
13a
12b

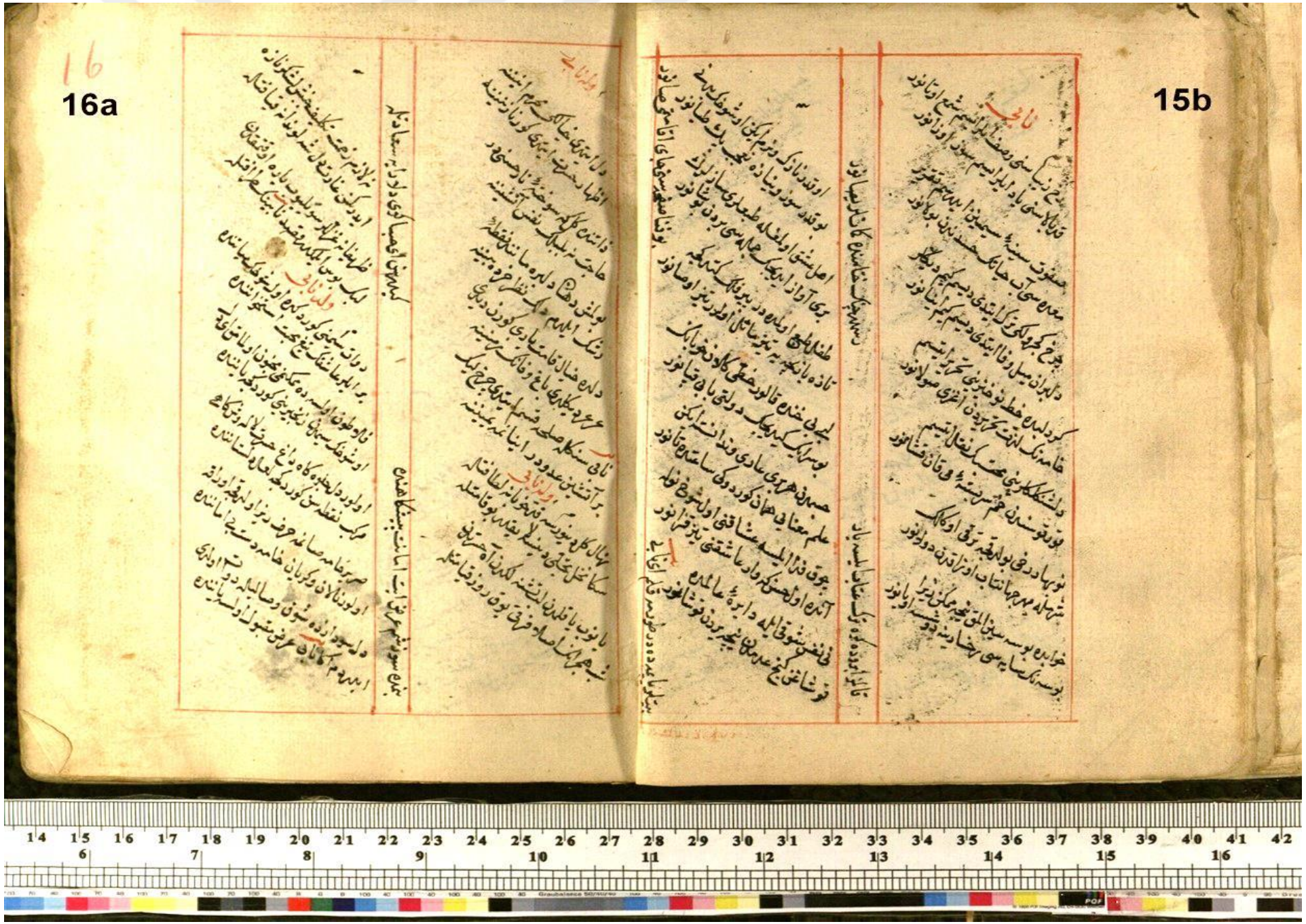

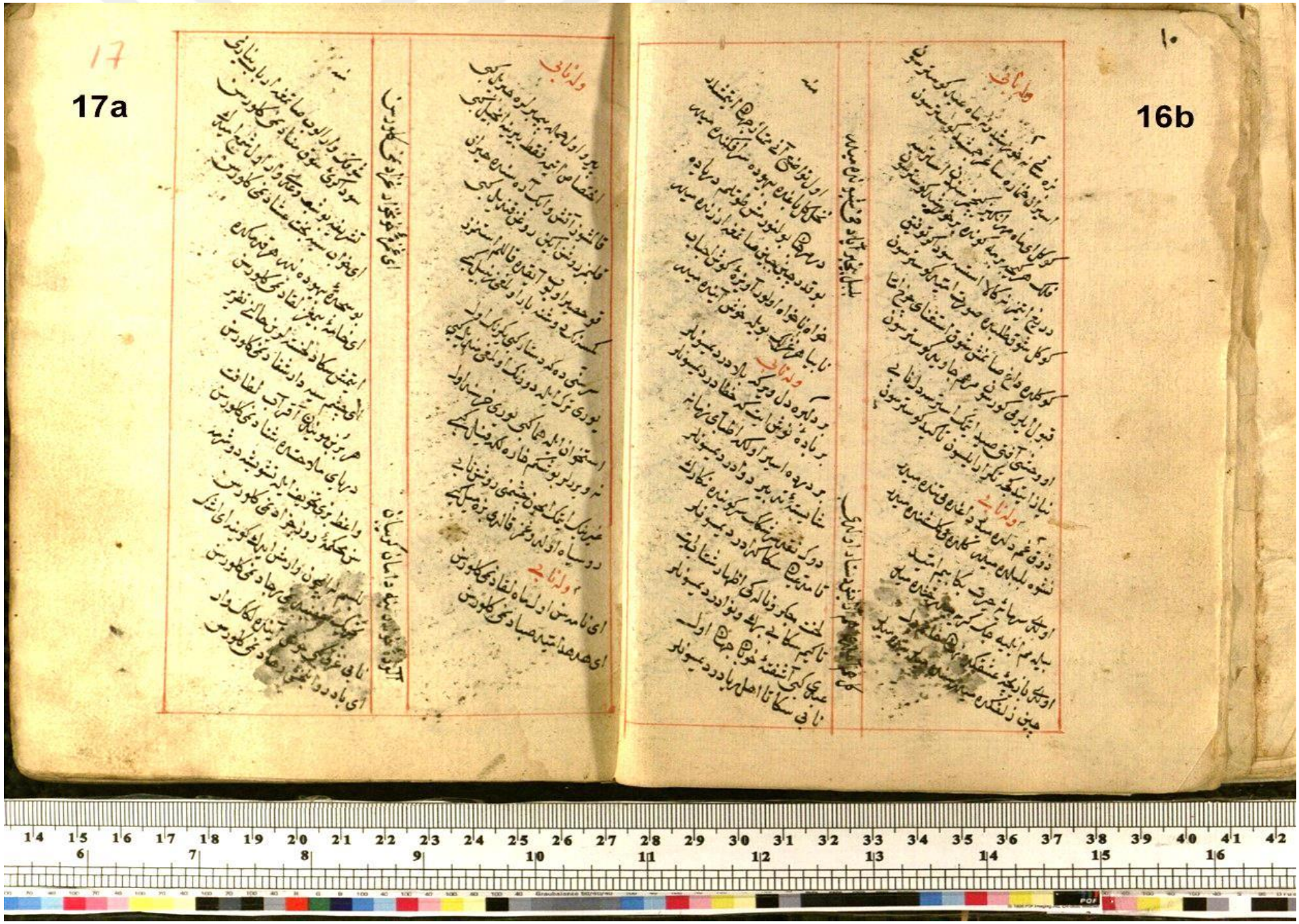
15a

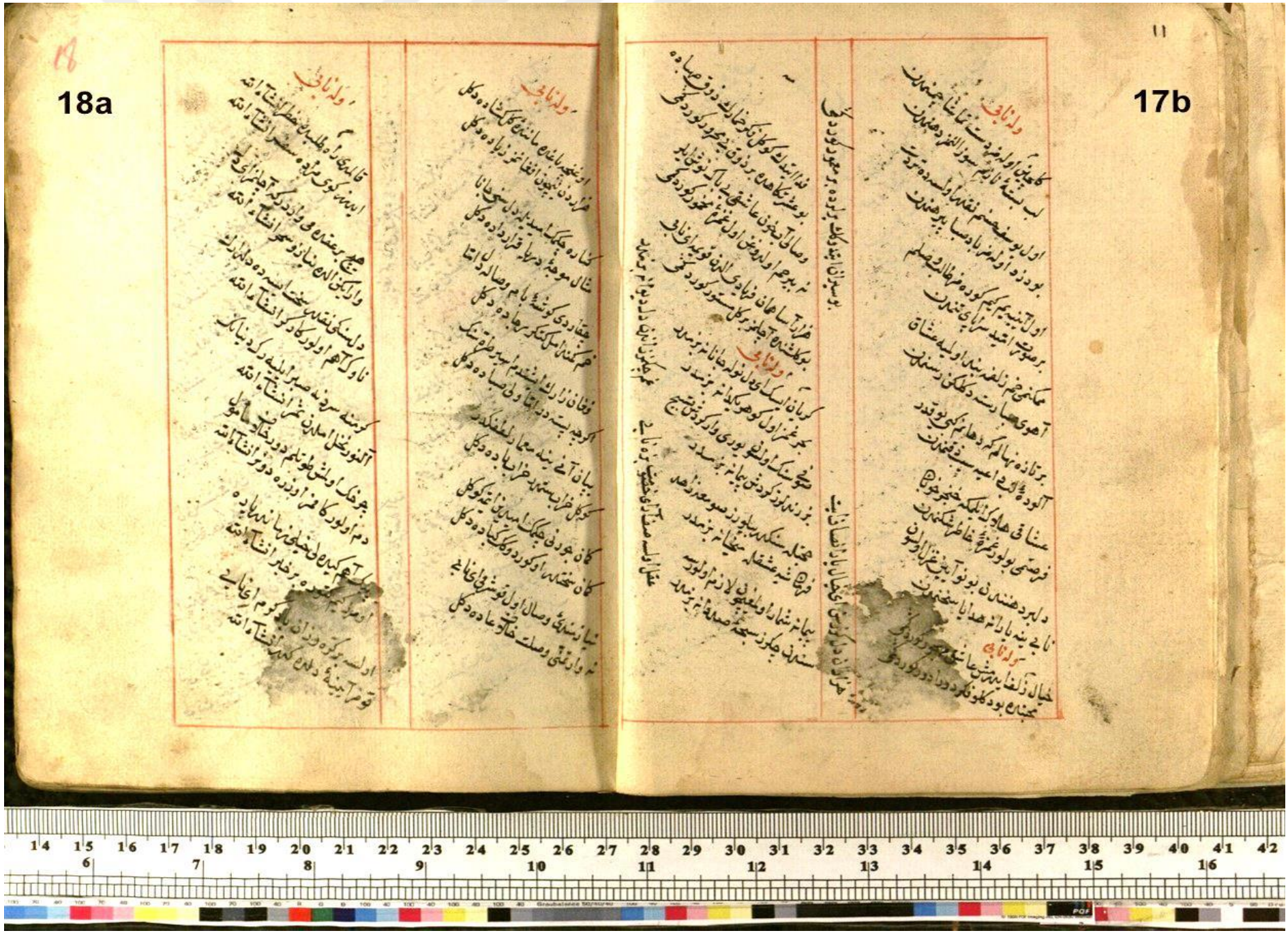
15.

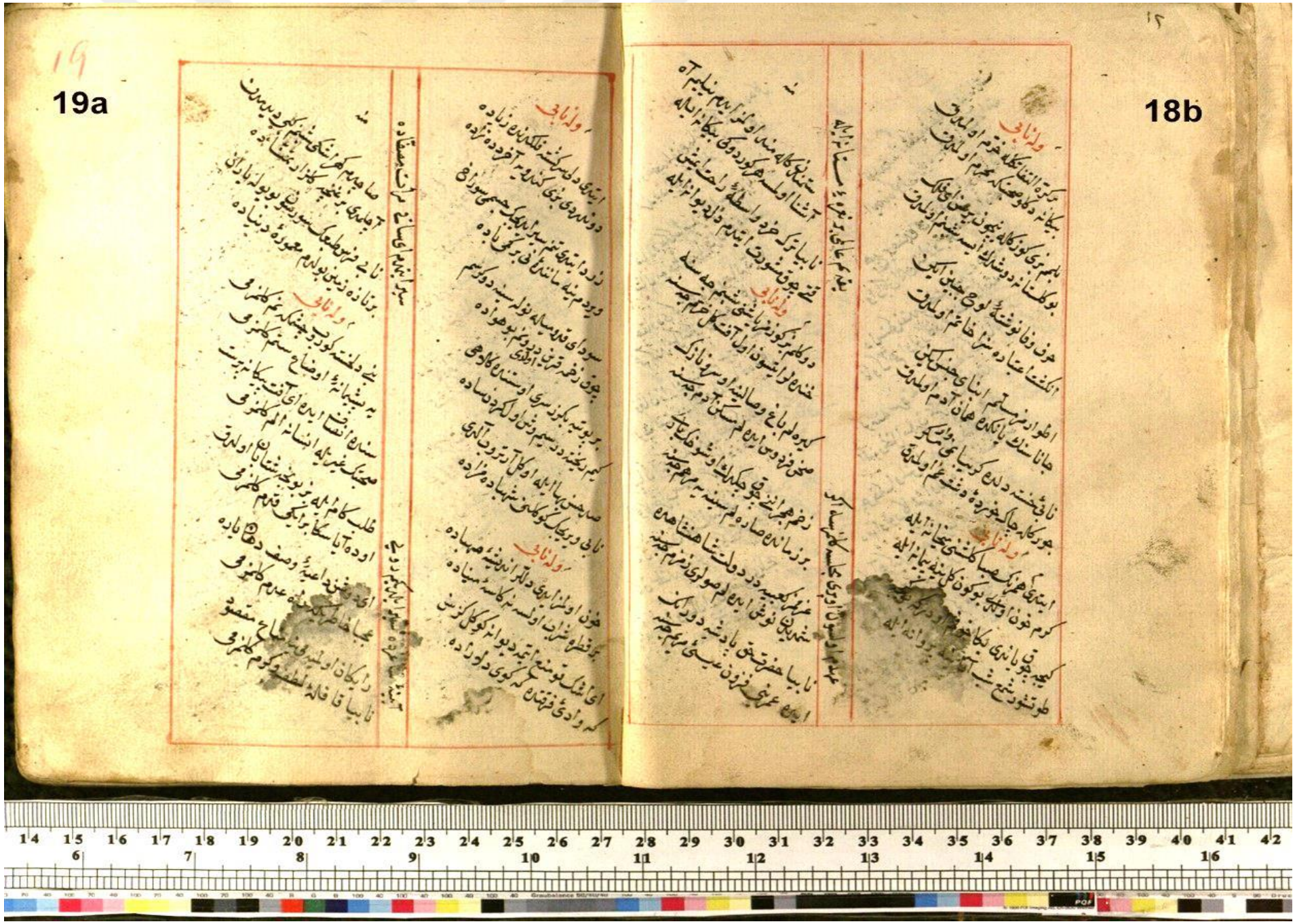
14b

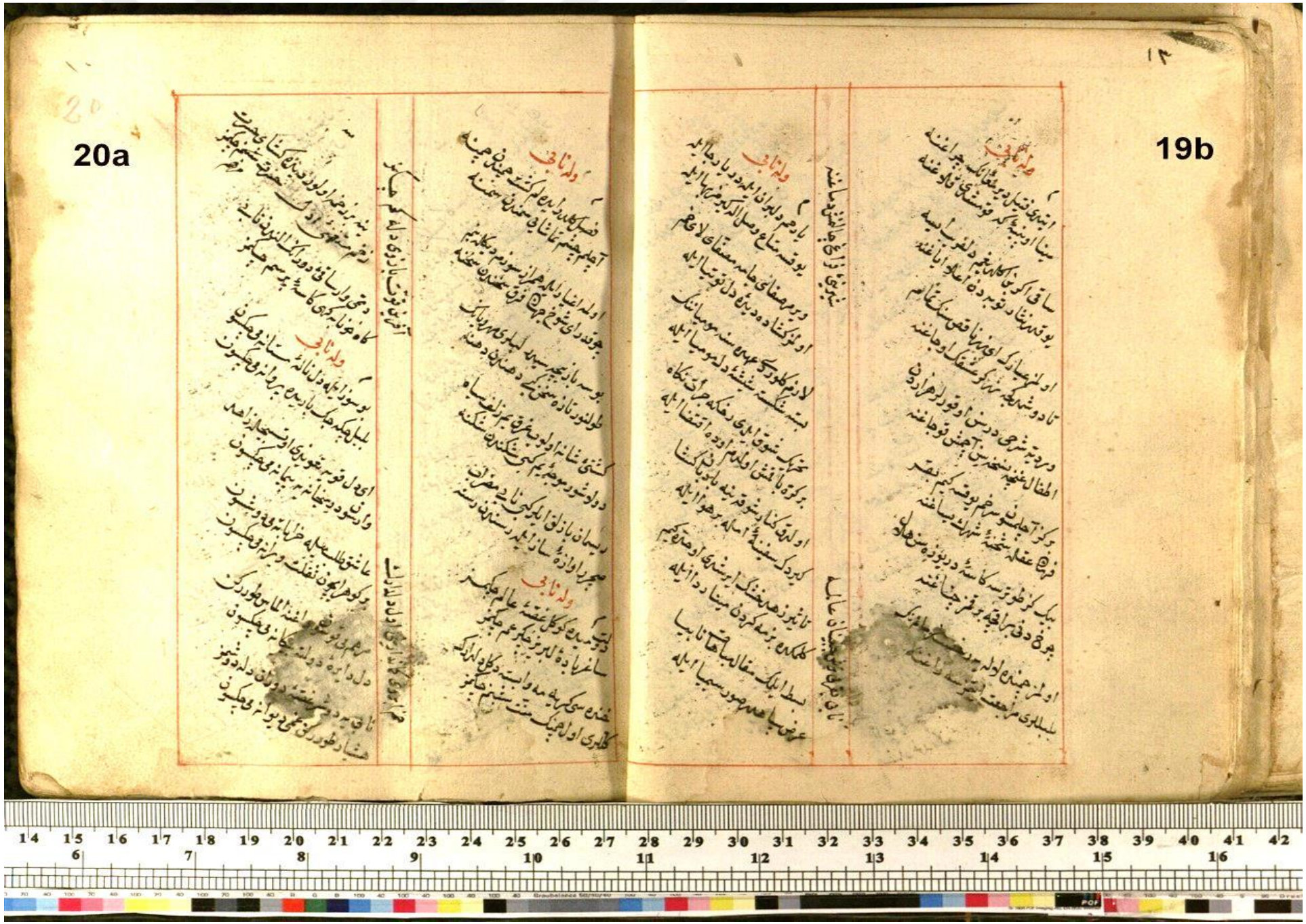

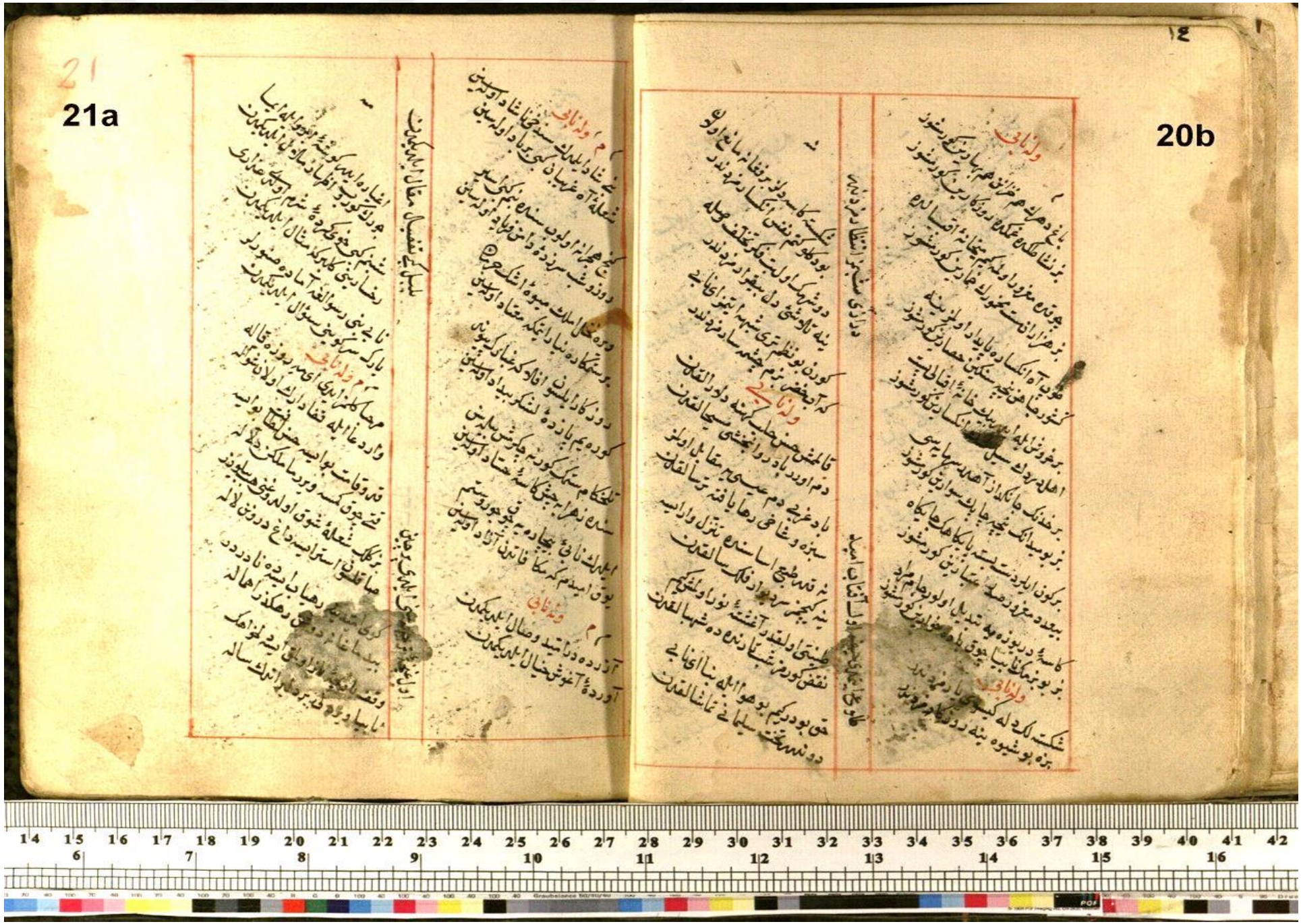

15b
16a

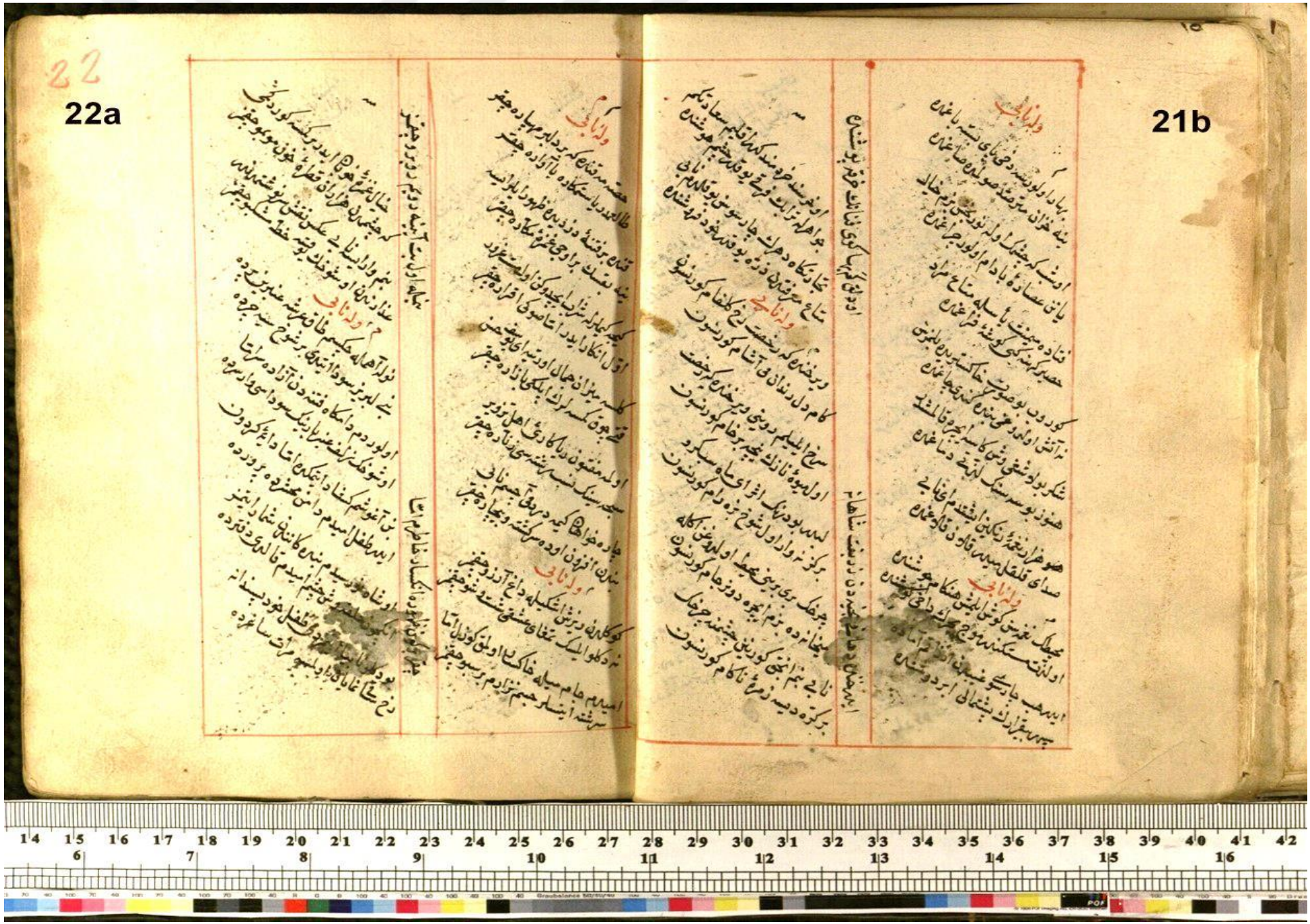

16b
17a

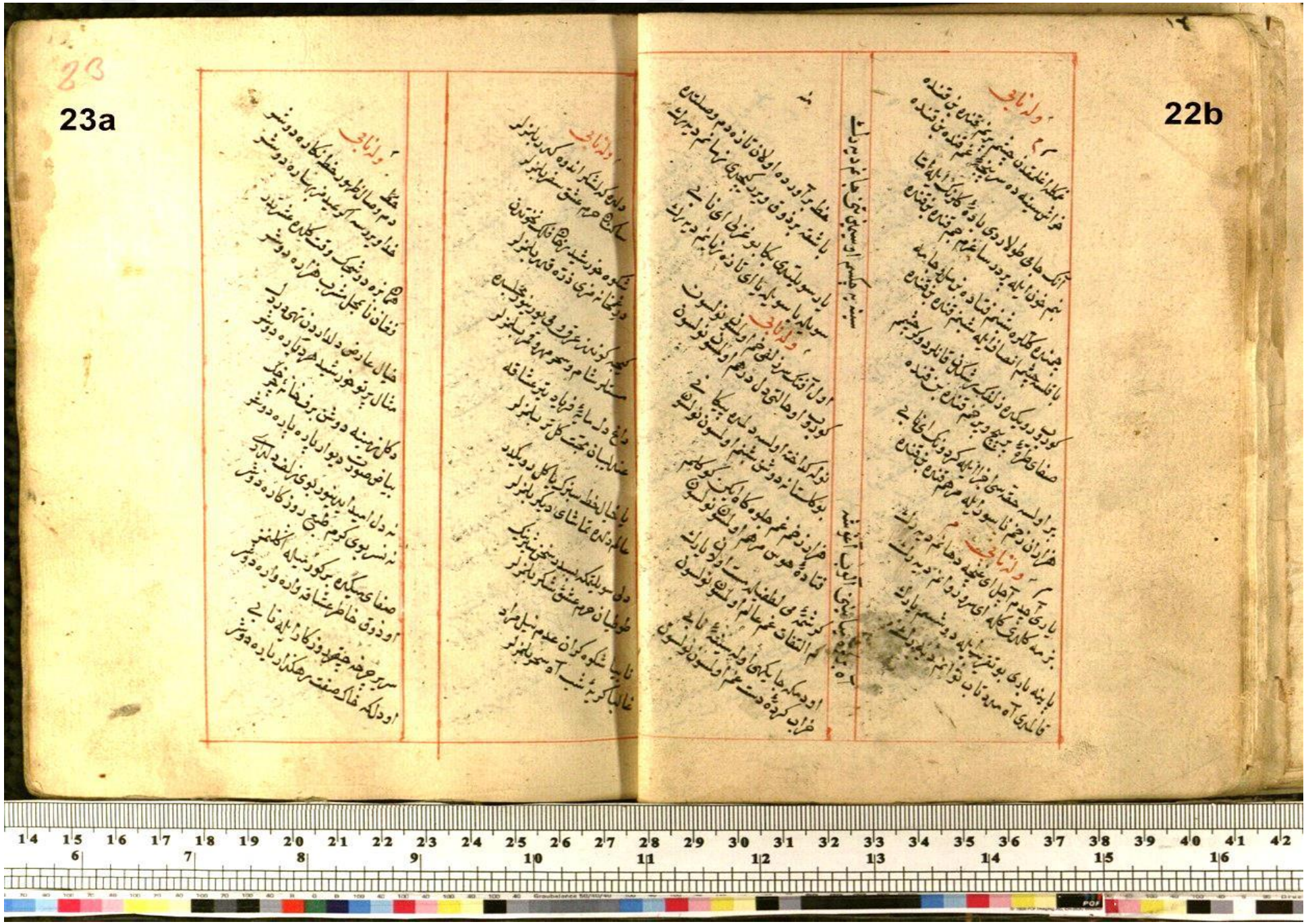

17b
18a

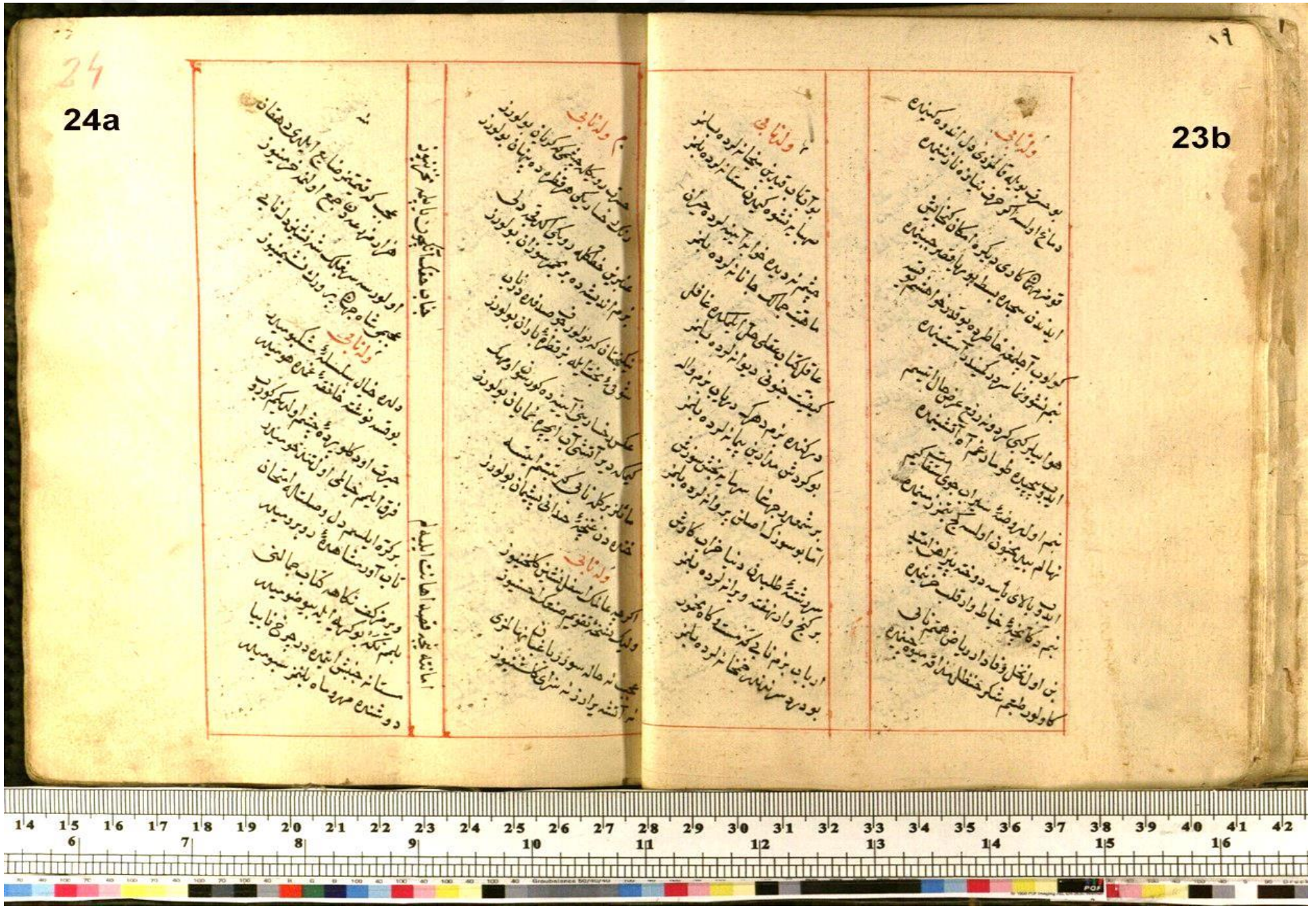

19b
20a

21
21a
20b

22
22a
21b

22b
23a

24
24a
23b

م ولنابی

کلهای خط منوده وه دیبهٔ خط فی هنوز
شوردن او تنگ ذلیل شکرستان فی هنوز
گرچه خط قاره لکه صفحهٔ خشک اشنا
مشق نازا بتهم درخامهٔ قرکاغذ هنوز
خطی اوشق بلوتام بروه وکش روی امید
فتح باب ایتهم درصاف اوکلک پیدا
قبیلهٔ دیک وفا دوده خط اوکلک پیدا
طوعیهٔ مایهٔ وصلنه مهیا فی هنوز
خط شکست ایچون رنگ آن وتان
حسنلق غرقاب ایچون چشمهٔ فرمان فی هنوز
تیغ حاضر شاله چشمونی بوزه کور وتان
خطلق داغی ظهور ایتدی عصیان فی هنوز
بند سیر انکه پای نکهت دنا سبی
بندهٔ خاری بند خشک اوتکلک بستان فی هنوز

م ولنابی

نامه یازیم یاره کوندن قلم یا بود اولور
هر ورق آتش نامه خاکستر مرکب دود اولور
کارکاه وطنیهٔ اشلنور کالای نوم
پرده چشم حجاب شاهد مقصود اولور
اولسه پرویز نیکدم سنجوان رشاد
بخل نادان خواجهٔ تعلیمگاه جود اولور
رنگ خاک ویرسه کرمیت دلسوزاند
مجمر اندیشه مدکا خود دوکسم عود اولور
ایلسم داغ دروم شرخ ضیع قلم
سینهٔ حرف اوزره داغ نقطهٔ آلود اولور
اعتماد ایتمم وفای باره عهد ایلر بنده
التزام وضع نامعهود ایچون معهود اولور
هر نه کیمسه خاطریکی نا بیلمو وجود اولور
باشه اندیشه در سوق تصاویر بهت

م ولنابی

دعوای ایلدی هوری دل بی خبر بیلمدی
قابلیتی یوق هوشیار شیشه کبی کارمدی
کان صنعت اولوب سیاه عالم اوروی بختی
مردکلوتا چسپرده اوزاهوی وحشی تکارمدی
سنبلی وردوزلو تنکه تا بیلی بهرامدن
ویرن بکا نسای خاطر امید وارمدی
مدمکن پنجهٔ تا دیهاره پایدار اولمق
بنم پیراهن کل پرده ناموس عارمدی
قرار ایتمم درخت بیخ دار اولسه ای خانه
بنم ابروی هوا نیشهٔ شیوه وفادمدی

ولنابی

فروزان اوکه کاشانه دولو پیراهن مینا
کل خوش رنکله اولمش کبی برداهن مینا
بهار اولسه بنه ابر افکن اولسا فی کردون
که تا اولمز ست عصمتلی درینها دامن مینا

م ولنابی

کلزار نشئهٔ بهار دنیا بویله مزین مینا
اویله مرکب کنادان خمخانهٔ چین مینا
کاولوب بیهوش هرلو نوشندهٔ بیخود اولور
ایدوی سرفروه هرلو نوشندهٔ بیخود اولور
کنار دامن رفعت اولوب دستکن مینا

ولنابی

دهرلق اوکه کوکی یوقدر نام فرخ
کوشهٔ کلاهیکی یوقدر نام فرخ
بوق وبودی آره سنک جلیس ودمساز
قونیله بعض پرستار لوه نام فرخ
اویله طاوسیله اوکلیمز اولدی آسا خیشکار
کور ملک نیدوکی نولدی فی الحال تیلک
وارق کورمش بجیا اولدی فی الحال تیلک
مایهٔ صبح کهه خاتمهٔ شام فرخ

25b

ولنا ایضا

هرفقره ایدر چونکه خطه بار تموج
ایتسه نوله مسودهٔ اشعار تموج
برشرح حقیقت که فروزان اولدقجه
طوراوزره ایدر لمعهٔ دیدار تموج
کوبترسم اوکل غنچه اکر نیم تبسم
شبنم وش ایدر چشم خریدار تموج
ایدر دل عاشقی اولانی سوزش اندوه
هیچ ایلیوب چهرهٔ دلدار تموج
یارب نیچیک دردوهٔ نادرستلرك
ایتمش اولسلم دیوب خونبار تموج
وصف دهن بودسبودنده اوشوبك
اقواره مشابه ایدر انکار تموج
نافی بنده جوش ایلهی اثار معانی
کیم بولیه ایلهسه قلزم ذقار تموج

ولنا ایضا

نقل اولنکه مستعفا قاضی نیسابور ایکن

اوشوبك کاکلوق اوضاع چشم پرکارینی
تمام معنی کشاق دقیقه دانلقدر
دم شباب اولیه خوبان اولدقجه وفی اولیه
چمنده کردش پیمانه کار انلقدر
اویله هیچ بیمکه هالهٔ کبی آغوشه
تمام شب فلکك کاری پایانلقدر
پیاله کبرکه ای شاخ کامل خرم اینه ری سنی
بونفشهٔ نکسوی التیان سرکر انلقدر
تحمل ایلیه کم التفاته دویشدر
تغافلی اومهك بیکانه مرباانلقدر
دل باد نوده باکطالعی صورتی کبی
مبتلای غم وچشمکده ترجانلقدر
کل ای حاسیر سخن ایله مشوقه خاموش
زبان مکلفت عشقی بی زبانلقدر

ضمن ادنکه مستعفا قاضی نیسابور ایکن

ضمن ادنکه مستعفا قاضی نیسابور ایکن

26a

ولنا ایضا

درکه کردنیمی صفه کبیر کرانه در
امید فرما بوبهانه آشنا انلقدر
نرم نرم نوخیز لکه ایله یکتوبال
اکر چه بنت جاتانم بیوفا انلقدر
نه حد فضایل سیلورلرم قدر عرفانك
زمانه نطقنك انبا انبا یسانلقدر
بوردنی اوجیله ویرمه هرسوزکه کوه
آنك طیاندوکویاکه اولقایسانلقدر
زمانه دعوی اتحاد صاحبدرسه ای ثانی
اینانمه لافی کزافیه هب سبانلقدر

ولنا ایضا

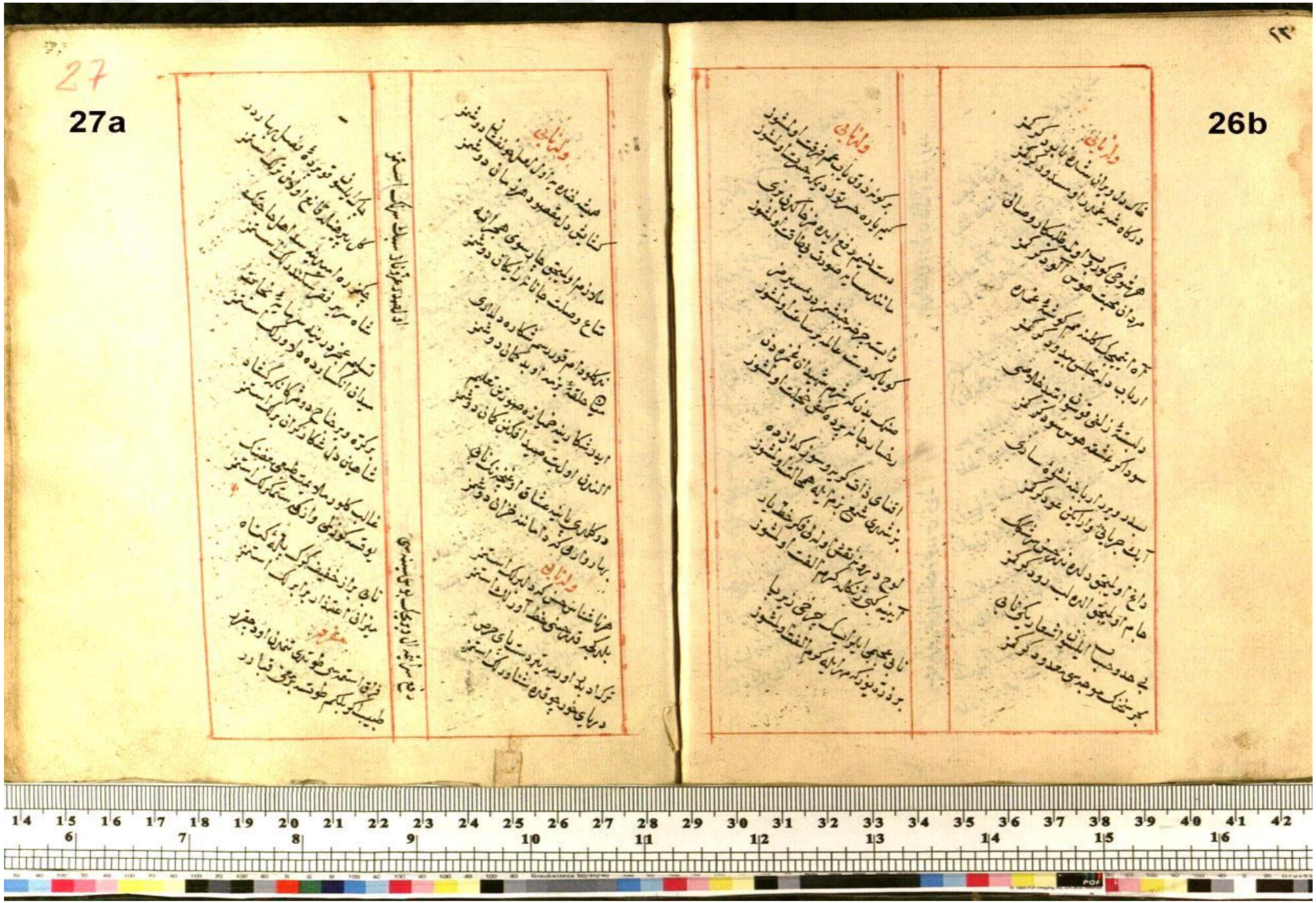
صحن بخانه ظهر ایله اولجق بولدور
قالمیوب چرخ دوباکه اولجق بولدور
کرضیادن کهی ساقی نك النده کوزمی
ساغر فکبی یمنك اولجق بولدور

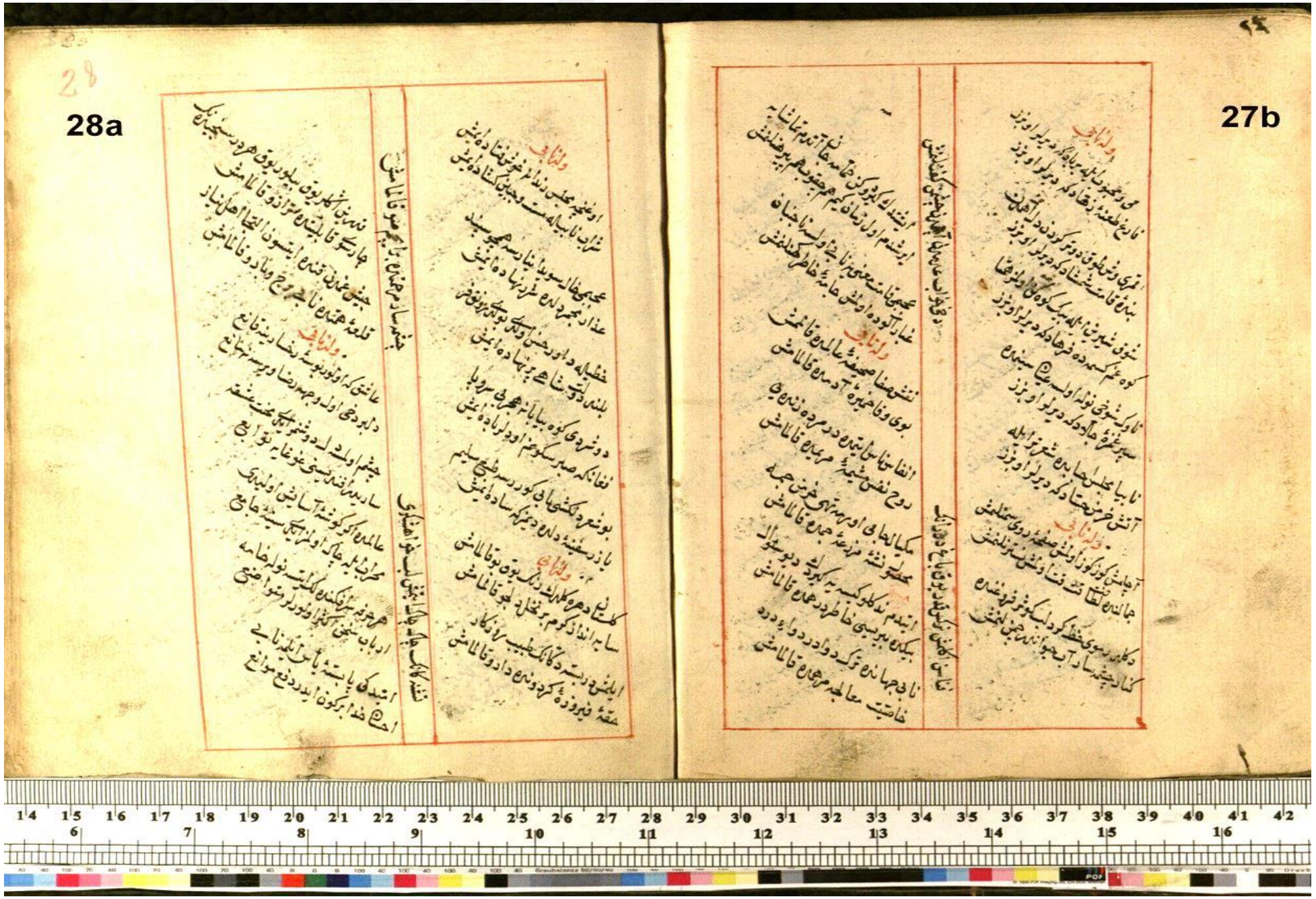
ولنا ایضا

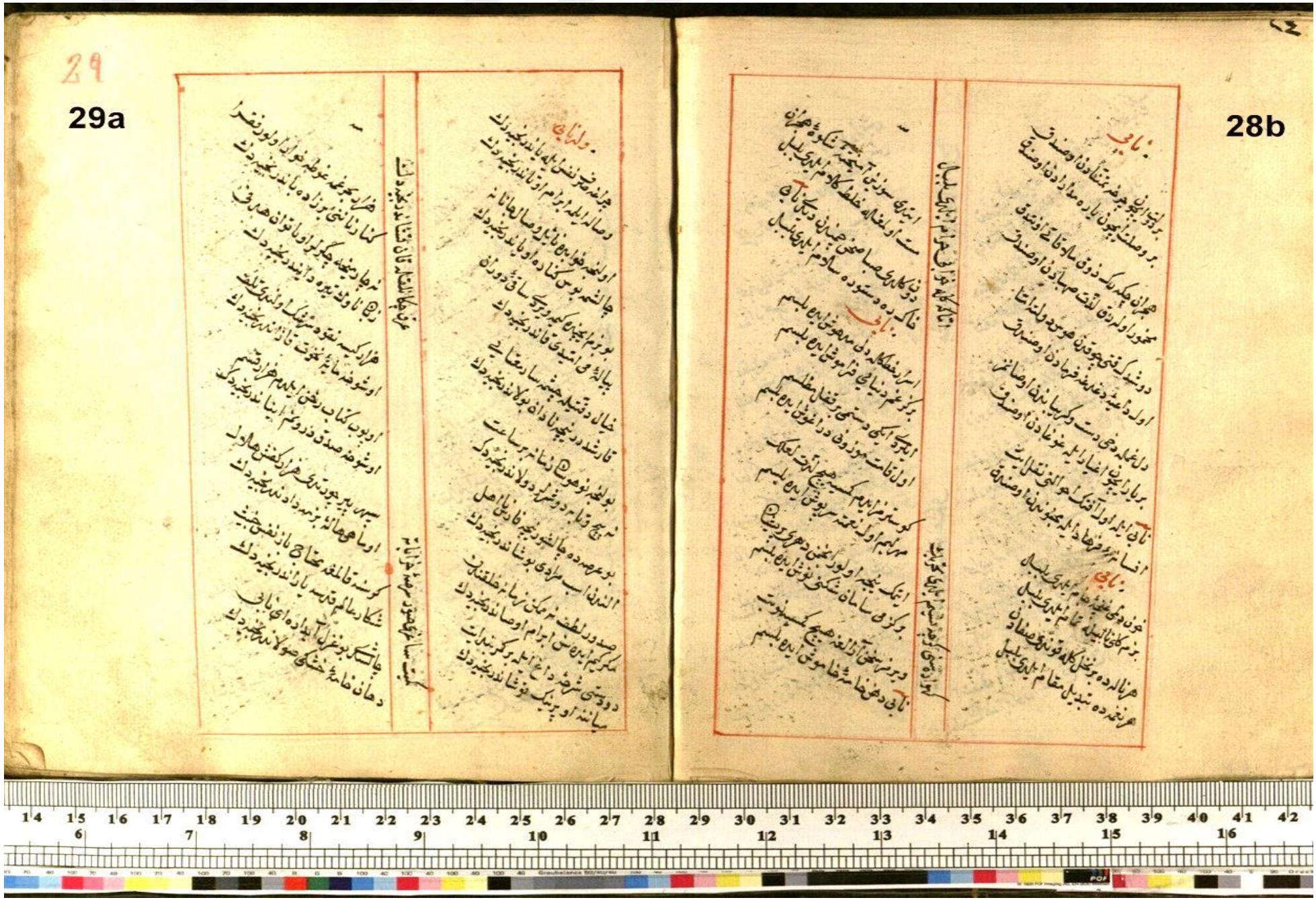
صبح کاذب کورنه اوزره خاك اولجق بولدور
بسمهٔ خلقه فتراك اولجق بولدور
شاهد دلکرم مجلسیاران کورمك
نابیاد دشمن ادراك اولجق بولدور

ولنا ایضا

حکم تمام ایرمیوب دورهاده قالمشدر
اوهامك بوجلسانه نام قالمشدر
رسوم لطف وکرم خلق ایچین ضبط
فقط آلور ویرلور برسلام قالمشدر
رفیقیاشه لطفکده اولکه بردرده
آنکچون ای اکل تربولیه خام قالمشدر
امید کاتب تقدیر دن ساعیده در
جریدهٔ ایامکم ناتمام قالمشدر
فلکدن آلمشوز انواع کامی خانی
هان برالدیغم انتقام قالمشدر

27
27a
26b

28a
27b

28b

29

29a

29b

ولنابی

نرمزم کوشه راحت نرسیلخوان ابدن لم
کیرنجه دامن مقصود الرشتاب ابدن لم
سرشکمزو دیکهم اغلهنجه دلدارک
شراب غصه اکشدن دیلهٔ پرآب ابدن لم
پیاله لرچکلم زغم هرچند رشکندن
صباح مخمورد ک مست اضطراب ابدن لم
شعاع سیاله چراغ عذار دلبرایله
سواد سام ضیا بخشی آفتاب ابدن لم
الماله سینه مزی سرخصه زارایدوبنا بے
کتاب محنتی سرخیاله باب باب ابدن لم

ولنابی

گلاب ای باده کشان عزیم هزاران ابدن لم
جابنزد رکه جمشیده انبات ابدن لم
اولللم رشحه کدای درمیخانه فیض
دستنزکاسهٔ دریوزهٔ حاجات ابدن لم

ولنابی

عالمکیک بیکدیمدیانی اولکم آسوده
عفو فرمانیخ اقلیم سکاقات ابدن لم
درد فرموصله فامه چیخمز نابے
آنے وانسهٔ هنکام ملاقات ابدن لم

ولنابی

حرف نابام اول نیم بیداد انشمون
سوبونوب قالمون ای دل ناشاد انشمون
سوزاوب وسلهٔ رد اولیلو سکا
سنزن اوشوق نالهٔ وفریاد انشمون
نقل ایراب وناب ایله دورمز خیخ
اکل بکا آچلق وخاکی باد ایشمون
برسوزیاپرایتدوکوزدوق وصلق
اشه صاقلمون بوفی حساد انشمون
نبه اونامردلک اولورباشنه باد
نیرنخ وسالکی فرهاد انشمون
هیچ شبهه یوقکه سوزحسرتی قورور
وصف سرشکی خطه بغداد انشمون

30a

ولنابی

اولمق مسیر ایچکل یارایله روبرو
بولمزده قالدیخ آینه وش چشم آرزو
ای مطلع سرمه کوزلرلرشاد ویدلی اولیرمک
عرضحالیت سیاهکاری هجرانیه موبمو
ایلرسم خوانسکاد لکسجودهٔ نیاز
ایتمککوزلچکیلهٔ ایقوتلرنه وضو
کلابوسهٔ دهاکیچون ایلهٔ مستدرشو
اغزنی ایچه مکوکه کلاب ایله مستدرشو
ساقی محلسکاثرالتفاتیدر
جیش فتح کشاندهزین بوسی سبو
اولکوایترتاب تفشوده زدایلین
سیراب ایچون هدیهٔ اماللی ابرو
بدترده کلمی چچیکهٔ آسیا یدن
نابی اوبزم کاولیمه نوبتله کفتکو

ولنابی

طعن ایتمه زاهد اصل دیکسوزنابنه
بق بق عذاب دیلیه بق آب تابنه
بلبل فغانلرکسهیی نشکفته غنچه یک
دوزدیم چیلین قدیسیه یوسوزنابنه
دونیم چیلین قدیسیه یوسوزنابنه
مجموعهٔ غزلرودق انتخابنه
برنیم جام ویرسه ده یکنقدعم شاد
پیرمغانک انعیم ایاغی عرابنه
دوران اقتدیجه یلیه سیاه بختیمی
بربویله فاترنک سیاه دلی خرابنه
صانکه شفق کریاندی سرحدامن فلک
بزمیاه نک آتش اودرکن کبابنه
نابی نم خوش ضیر شناس اولدک دوزکاد
یارک نزاکتیله طوقندی نقابنه

30b

ولہ ایضاً

دلدارا دلبرا شوخ ستمگر صفت اولسہ
نازنکی مایۂ نسبت اولسہ
توبہ بولہ فردی آرہ بر کیم صیدی خلت
بضارۂ خونابہ نظر معصیت اولسہ
دل ویرمزایدی دیدۂ بیمار بہ یارلک
عاشقلرہ اکرد اعیۂ عافیت اولسہ
ایتمزدی وفا الدوغی نقد دل مشتاق
اویولرنیک کشتہ لرندہ دیت اولسہ
اویلزدی کوہ بستۂ غم کیسوی معصیت
مشاطۂ لب شاہ زن معذرت اولسہ
ساعیلر بیلہ ظاہر اولور لذت وصلت
مجنون وفا واسطۂ تقویت اولسہ
پروازدہ ایتمزدی یرہ طایر دولت
سرمایۂ رفعت شرف معرفت اولسہ

ولہ ایضاً

جمیلک بزم آلودۂ چرک کندہ ایتمالک
جامہ کلہ دن حفظ اولنور عار یت اولسہ
نالی نرخورد موج بیم فضل الہی
اعمالنمالہ تیسیر مغفرت اولسہ

ولہ ایضاً

صنف ترک ادبدن کوی محبوبدہ دربو
نظرگاہ الہی در مقام مصطفی دربو
حبیب کبریا یک خوبکا ہیدہ حقیقتدہ
تفوق کردۂ عرش جنابدہ کبریا دربو
بوفاکن پرتوندن اولکی دیکور عدم زایل
عماد آجیدہ موجود آچیلن نور ضیا دربو
فلکلرہ ماہ نوباب التماس ایلمک سینہ چاکید
بونک قدینہ یلیہ خورشید مطلع نور ضیا دربو
مرہاتہ ادب شرطیلہ کبریا یہ بودرکاہ
مطاف قدسیانہ بوسہ کاہ انبیا دربو

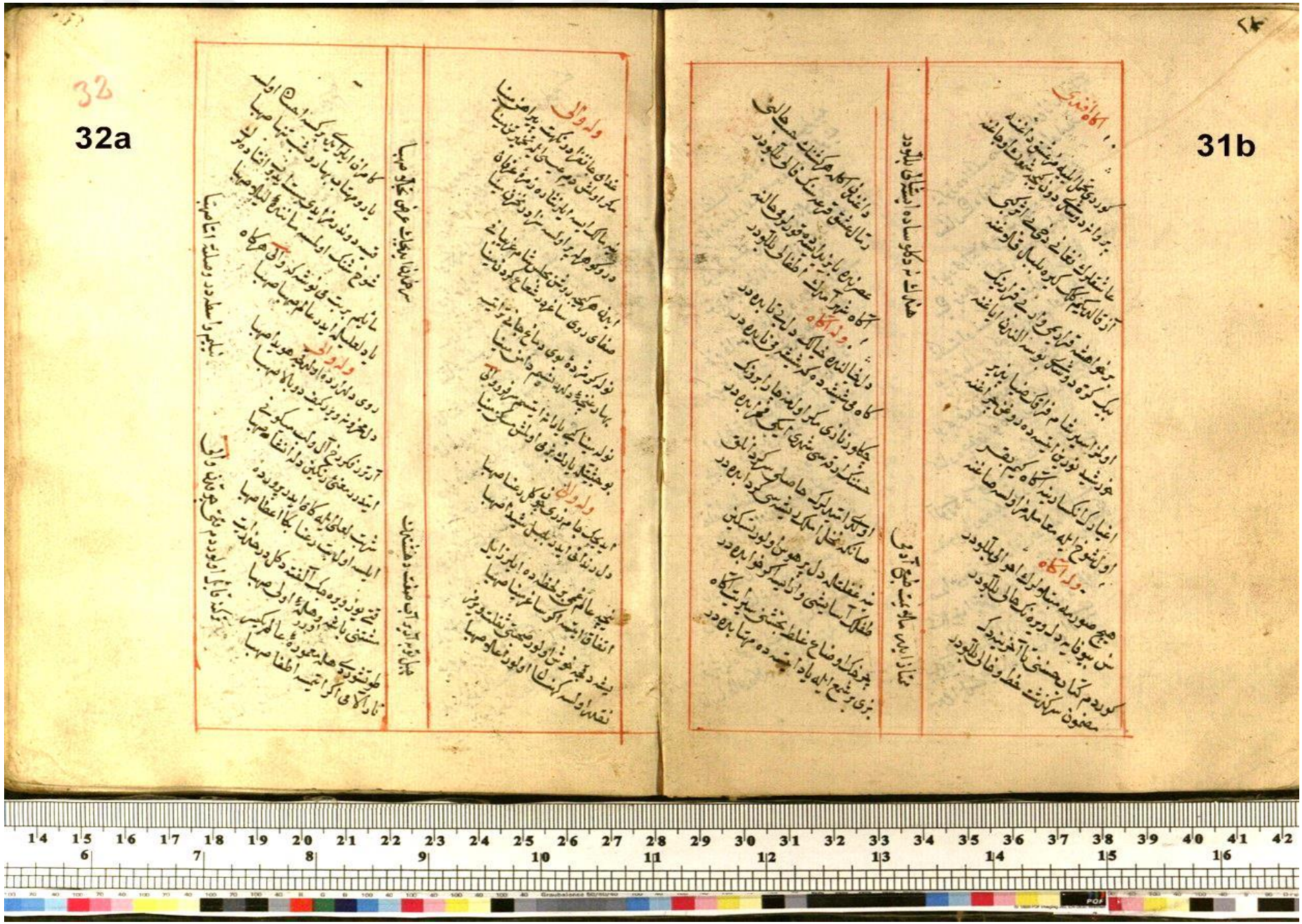
31a

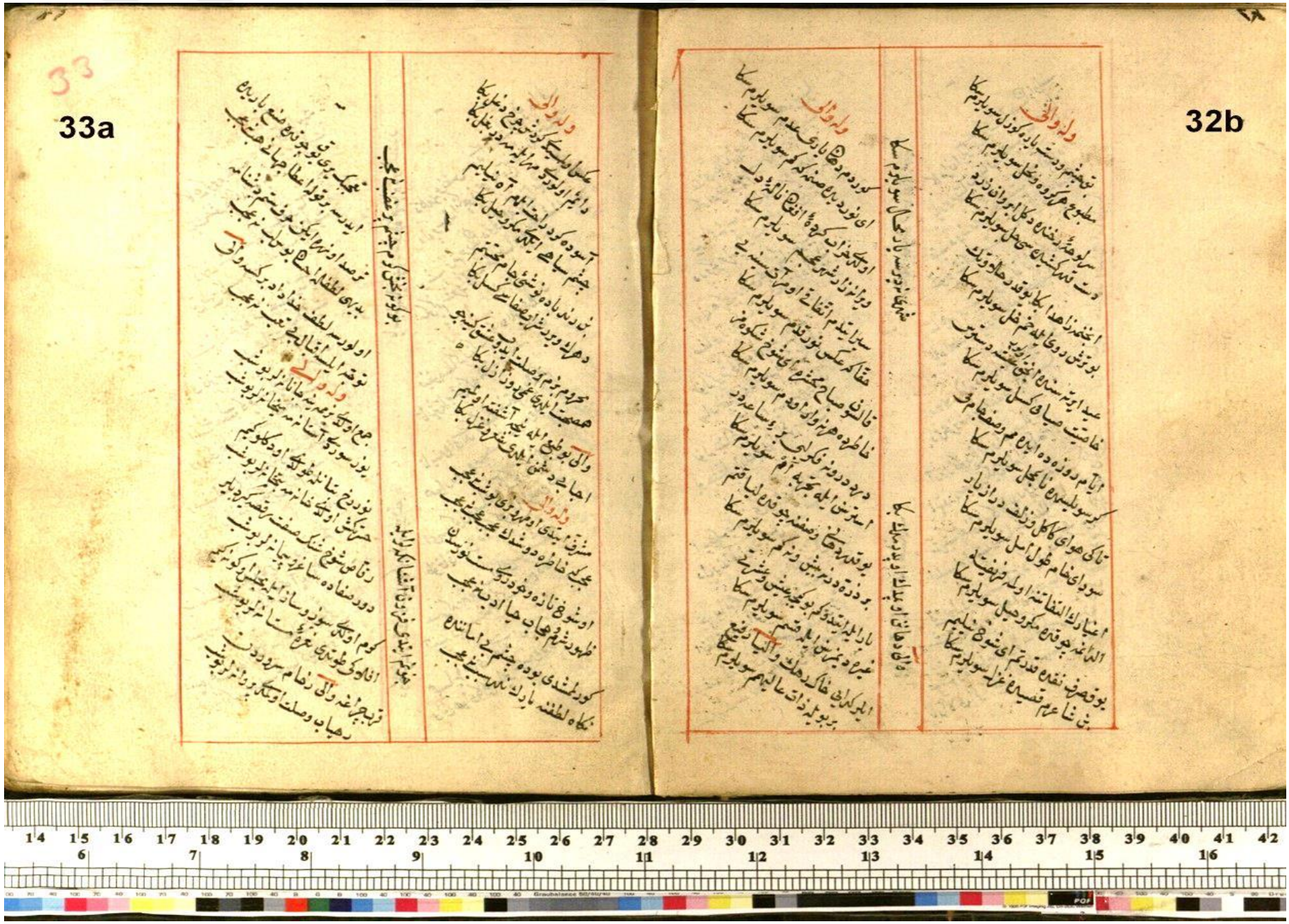
ولہ ایضاً

شکسا ایتدی دماغی بادکبر لرینہ
نازندہ بر اولدی بوسودا لرآہو لرینہ
خواہش وصلتہ حسن تبسم تاوشمہلی عجب
موج خیزدہ چین ناز اولماده ابرولرینہ
غمزہ خاموش تغافل دیدہ لبر یز غضب
فرصت کفتار بولمش کیم بدکولرینہ
اول کل تر غالبا کلکشہ حقتن لازدی
بلبلک فریادینی نصدرکی هو هولرینہ
حلقۂ چشمندہ صاغہ مردم اولمش لازدی
زیر طاق ابروانلرہ پرستولرینہ
یار مجلسدہ کل جام الہ بلبل نالہ دہ
وقتیدہ ستانہ زفغار ایلیہ جولرینہ
فرشتہ اولمق کیم برتو نہالدنیک
نایبا طالی دکلسہ بوکا بولرینہ

ولہ ایضاً

ترکوزدہ اشک دماغم نردلان زارم اولیکی
صفارسہ دل ودیدہ بر نکارم اولیکی
ایدی ایکی هر بیرا غدکندی سوزان
مع بزمدہ بر آتش عذارم اولیکی
شکستہ اولسہ کوکلمالہ بیلہ ساغر داغ
بوبزم عالمدہ جم کبی بادکارم اولیکی
بوبحر غمدن قالورمیکا کشتی خاطر
کنارہ چیقمغہ کوکلمجہ روزکارم اولیکی
آلوردکی دستی ابردی خاکدن برتر
حضورہ بارہ یک ذرہ اعتبارم اولیکی
صباحی چیقمز اولور اول تنکہ کہ اولہ شکست
شکایت اینمز ایدم سندن انسانم اولیکی
بیلورکی قدری نالی نہانہ جلدن افزون
بنہ ایلیکی طبعلہ افتخارم اولیکی

31b
32a

32b
33a
33

ولہ والی

گاہی کروہ منعقد دلا زہر تعرض ایمن
بیلک بخشم جا نگذارد بدل بر بخشم ایمن

او کون لسان عصری رسوم زمانہ
بتطبیع ناسد وقتہ مناسب بحکم ایمن

پست ایلہ جزو و مد محیط زمانہ
ای قائم سر شناسک عالمت تاہ ظلم ایمن

قصہ حصولی کام ایسہ کوستر مدعی آہ
ویردی ظلم یاد ترشہ تظلم ایمن

وصف ایتدی جوشہ کتور فیض طبع ایلہ
والی مزار خامۂ رنگین ترنم ایمن

ولہ والی

نیہ عکس فتح دلبر دل برتابہ دوشمند
صنور ش پرتو مہر دوکر دوکر آبہ دوشمند

نسیم ہتر ایلہ او تکلسا ہل فشان ہوکر
جہانہ فلک عنبر کوبیا کردابہ دوشمند

ولہ والی

کاہی عتاد غمزہ خونخوار تابہ تاتار اول
کاہی نگاہ ترکس فتانہ تاتار اول

انچہ نشاط و عیش تتار زمانہ دن
یعقوب باچی کلبۂ احزانہ تاتار اول

ہر شعلہ خوی اولمہ طلکار سوزشی
پروانہ وار شمع شبستانہ تاتار اول

بو قدر بوکلسانلہ سکا طرز نیب
ای مضطرب نالہ و فغانہ تاتار اول

امید وہم وصلتی ترک ایلہ والیا
فکر نکار و کوششہ ہجرانہ تاتار اول

ولہ والی

خنجر قاشلر اومہر و محبتکہ آہ و انینلر دن
فغان چشم سیاہ و غمزہ و سحر آفرینلر دن

کوم قیل سا قیا بکا بخشندہ باد و کامرنک
کہ بوی سرکہ الہم زاہد کہ چین جبینلر دن

بیہ بر ولہ خاصہ بہ لسان نازنینان

ولہ والی

سکونیدن بارکہ محرم وصل اولکا کندہ بکہ
تسلی بابا یکین دلہ بر نگاہ کتر نیندن

کورد یسمہ بارانصفا بو شعرلرای والی
مقرر در نیہ برنشہ باد اولق زیبندن

ولہ والی

وصلت کا یون حریف رضا اولہ باد اولق چین
یار ایلہ اعیاد و اغیار ایلہ باد اولق چین

الفکہ سکن اولورکی عاشق نالان ایلہ
سوز عشقلہ کوکل برانکسار اولق چین

سجدہ و سجادہ ایلہ عاشق اولق سہلدر
عاشق شیدا اورندہ باد ہ خوار اولق چین

ای فلک نندم سکا بوبحر اشیم علی ایلہ
ناتوان ابتدک وبودم سکا باد اولق چین

والیا میدان فنظمی ہیچ ایتدک بولہ تک
سوی قیل یاران ایچینہ شرمسار اولق چین

Kaufbeuren Scanning

34b

ولی والی

مسند نشین کیوان بنگاه معظم جمشید
ترک اقلیم فنا ایلدیم او هم جمشید
قالدی محروم ابد حضرت دیدار کیمی
دائره ناکده میل ایتمیش آدم جمشید
رشته جانم غرینگ سر کوکیمی یکسر
دوشمش اطراف عرقینگ پر جم جمشید
تازه جانیه عاشق پژمرده لرک
دم جانبخشکله عیسی مریم جمشید
زور بازوی سخن پرله بوکون ای والی
ملکت نظمه ایدرم پنجه رستم جمشید

والی

بردم داغمده دیده زلف نگاردی
دوندم ای صبا ورق اعتباردی
کل بوستان فنا و بقا ایلده نوشم
بادیه خوانه ایتمه مبتلا بهاردی

دیوم مخرب کوزه دون بهاردی

عرض زایله جام بوکون ایچیلدی دون کیجه
جام بوکون ایچیلدی دون کیجه
خنجر خونریز ایله بیدل ایدن صید ایله
خنجر خونریز ایله بیدل ایدن صید ایله
ایتمیش نهاد ایله اصلاح بخت قرار دی
ایتمیش نهاد ایله اصلاح بخت قرار دی
مهناکه آفتاب قدم ایتدی طلوع
مهناکه آفتاب قدم ایتدی طلوع

والی سیاه البهی غم روزکاردی

ولی والی

اولمز نغمه سرا هرزه ناقوس کبی
اولمز نغمه سرا هرزه ناقوس کبی
ظلم و درکوشمن آزاره ایله کوشکبی
ظلم و درکوشمن آزاره ایله کوشکبی
عاشقه وعده فروه دن وهم آغوشی حور
عاشقه وعده فروه دن وهم آغوشی حور
دون بخشا اولدم مژده یا بوس کبی
دون بخشا اولدم مژده یا بوس کبی
محض تقلید در ارباب حقیقت اولمز
محض تقلید در ارباب حقیقت اولمز
بلبن شاهد مقصود بنی محسوس کبی
بلبن شاهد مقصود بنی محسوس کبی
هاشم مرد جاهو سی نیه مغایر کورینور
هاشم مرد جاهو سی نیه مغایر کورینور
نقش امتید او آینده ده معلوم کبی
نقش امتید او آینده ده معلوم کبی
والیا کوکب اقبال سپهرک کورینور
والیا کوکب اقبال سپهرک کورینور
چشم دانا ده نه حل ظلمت منحوس کبی
چشم دانا ده نه حل ظلمت منحوس کبی

35a

35

ولی والی

ارچیش نبای سوسنی ای سیمبر بنی سنی
ارچیش نبای سوسنی ای سیمبر بنی سنی
اول سک بهجتی و لوله آرای کاینات
اول سک بهجتی و لوله آرای کاینات
ابتش فدا شهنشه ملک فتن سنی
ابتش فدا شهنشه ملک فتن سنی
پروازی عالی فضای بولنز بی ایکن
پروازی عالی فضای بولنز بی ایکن
لابنجی بولبلرام ایدر هزاردن سنی
لابنجی بولبلرام ایدر هزاردن سنی
تعلیم وحشت ایتمک ایچون دشت قفاردی
تعلیم وحشت ایتمک ایچون دشت قفاردی
آی هوی مرسیلر غزالخش سنی
آی هوی مرسیلر غزالخش سنی
بوجلوه وخرام وبو اسباب حشمله
بوجلوه وخرام وبو اسباب حشمله
سرمایه امتید وجهی دار اهل سخن سنی
سرمایه امتید وجهی دار اهل سخن سنی
ای غمزه دکلوا ولدیه محتمل مخارقت
ای غمزه دکلوا ولدیه محتمل مخارقت
نه سن بنی فراموش ایدرسن نه بن سنی
نه سن بنی فراموش ایدرسن نه بن سنی
عرض وداد وقتنی ابنای عالمک
عرض وداد وقتنی ابنای عالمک
مقصود اشتهای ایسه کر بوقاله سن سنی
مقصود اشتهای ایسه کر بوقاله سن سنی

سلطان وجنت اولدی نقاب ایله جلوه گاهی سیمبر دلخواهی بنی

ظلم اباجی امیری

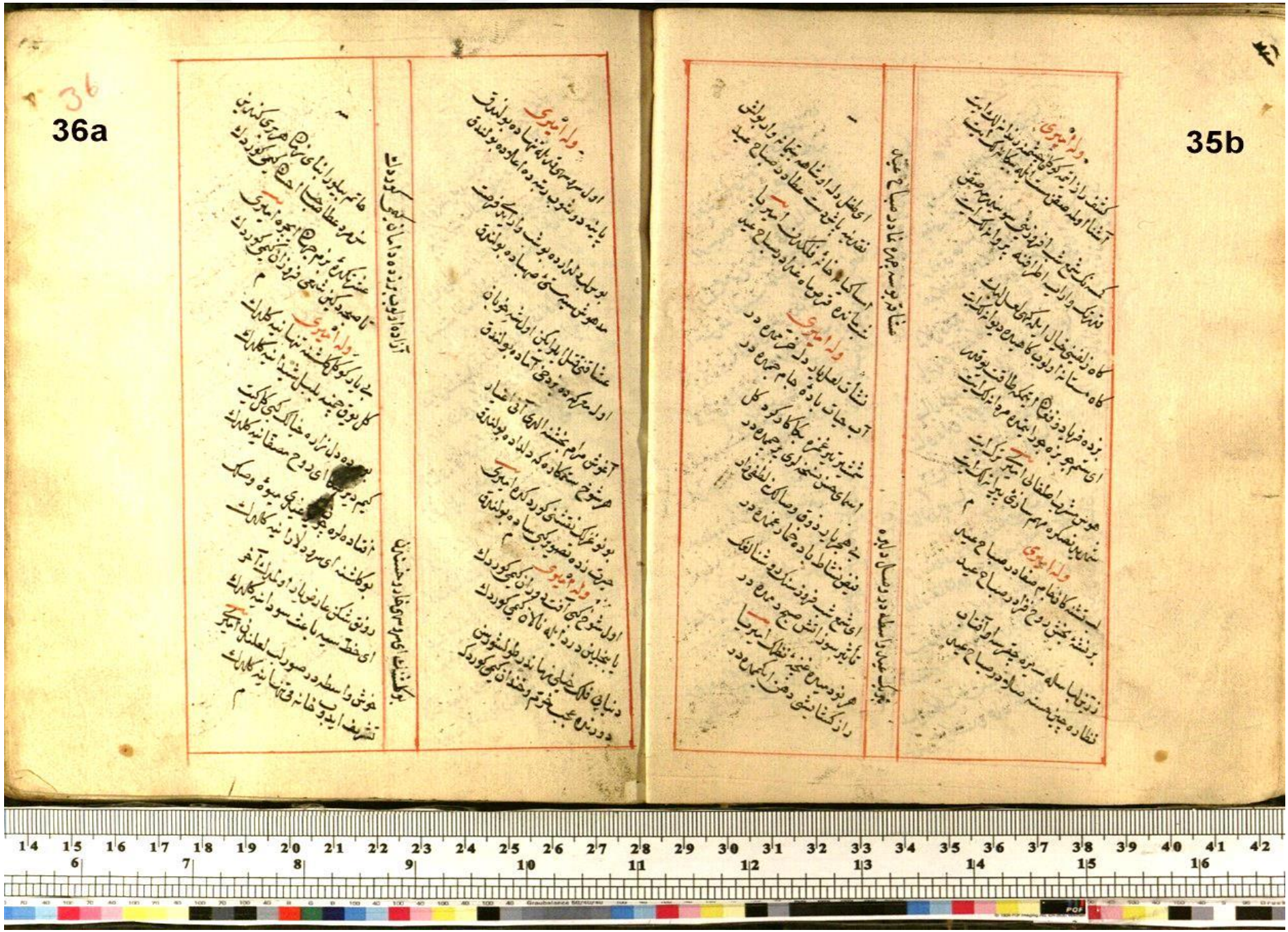
هفتخجر نیز فالدی اولور بیدل ایلدی
هفتخجر نیز فالدی اولور بیدل ایلدی
نرد وفق حاصل فزه وسحابه دانه تنها
نرد وفق حاصل فزه وسحابه دانه تنها
نیم کلشن فزه وسحابه دانه تنها
نیم کلشن فزه وسحابه دانه تنها
مکل اولیکن نه بلبل نالان ایدن ساغر دل
مکل اولیکن نه بلبل نالان ایدن ساغر دل
بادفردی آتشه کلزاری یاغبن تنها
بادفردی آتشه کلزاری یاغبن تنها
خیال یاره کلسه مژه یه نیم یوکنز
خیال یاره کلسه مژه یه نیم یوکنز
بنای دلم اوزیوی سرایچه تنها
بنای دلم اوزیوی سرایچه تنها
بو آشیانه نه ایکی های دیلی اولدی
بو آشیانه نه ایکی های دیلی اولدی
قالور بو سایه همان نغمه استخوان تنها
قالور بو سایه همان نغمه استخوان تنها

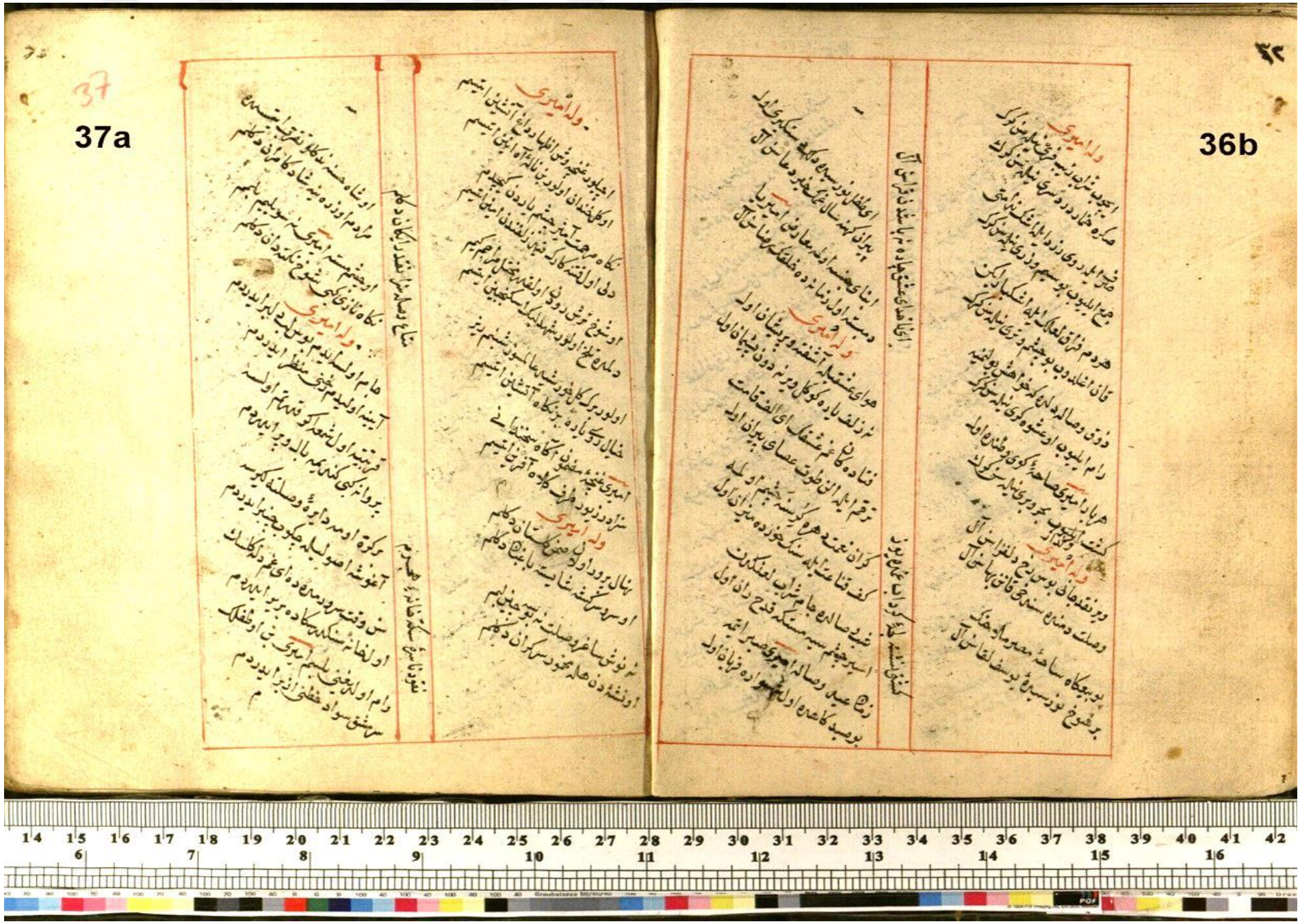
ولی امیری

آل نقد دل بو سکلبه پک ایدیکز صاف
آل نقد دل بو سکلبه پک ایدیکز صاف
بازار نفاقلاده بو چیقمیه صاف
بازار نفاقلاده بو چیقمیه صاف
کیسوی عطرسا زلوکز ایله پریشان
کیسوی عطرسا زلوکز ایله پریشان
آشفته لره مسئل فردوس بر بشقه
آشفته لره مسئل فردوس بر بشقه
بلبل اولکلک آچی غبار لر آلدی
بلبل اولکلک آچی غبار لر آلدی
خی سوزلر ایله کاشنای همان آه و انین تنها
خی سوزلر ایله کاشنای همان آه و انین تنها

صاردیجه کاهی سیمبر دلخواهی بنی

سلطان وجنت اولدی نقاب ایله جلوه گاهی سیمبر دلخواهی بنی

35b
36a

37
37a
36b

37b

ولہ امیری

دمبدم ہم شکستہ زبان خاصم میم
تصویر حیرت آور نقش صنعم میم

ای خوش شراب لعلک ایلہ متہم میم
نوش شراب لعلک ایلہ متہم میم

یک کرہ طاشہ چالدی بنی ذرہ ذرہ ناک
بلہم عیار قدیمی کیم پیشی وکم میم

ای چوخ دلستانہ ندن نشانہ بکا
اقبال جاہ دولتلہ ایلہ محتشم میم

کالا فروش درد صدا سینی بلند ایلہ
سوق بادہ بلہم امیری اختر میم

ولہ امیری

دلشاد اولور محالہ جانانہ یکلین
تحصیل کام ایلہ در سلطانہ یکلین

مرکون وصال شوریشن البتہ نوش ایلہ
درد بحنالہ نکیہ فغرانہ یکلین

الف ایلہ یاد قیلیم سبہ مست نازلہ

ما نند سرمہ خاک صفہانہ یکلین

ہر نوجوان کہ کوشۂ زندانہ یکلین
بولور امیری درد دلی انیلہ یار دستہ رس

مجنون وار دشت سیاہانہ یکلین

ولہ امیری

یار کرشمہ حسن لقاسن نہ بیلورسن
مہرلہ اثر نور ضیاسن نہ بیلورسن

وار نسخۂ معجونکیما تخلقہ طبیبا
سن درد ملک بخراۂ دواسن نہ بیلورسن

ارباب دلک بیکۂ بد فعلنہ دقیقہ
کوکلندہ اولان خوف رجاسن نہ بیلورسن

ایرسندہ کوکل کشور بندہ کر وصالہ
غربتہ کزدہ سن بیچ وشراسن نہ بیلورسن

میزان تفکرہ دہ درنظاک امیری
نا قابلی سنجیدہ اداسن نہ بیلورسن

38a

ولہ امیری

خم ابروکلہ قدمزہ اورہ جاہ سیچ دیمیدن
نشان بیرغمزہ بیتابنی کاہ دیمیدن

امید وصل ایلہ آغرو دلدہ قوی تیدی
ضرور ایدی عجب اول حفظ جانان دیمیدن

دلہ حوالہ ایدہ تیغ جوری یہ دریغ
اوشاہ حسنہ اوصانمہ امانم دیمیدن

ہزار خار جفا سدوراہ اولورہ لہ
ہنوز سیر چمن کنشت کلک دیمیدن

ہوای عشقلہ آہ امیری پر اولہم
توہم بیم بجا نازہ جوان دیمیدن

ولہ امیری

صفا مزاردی خط عذارہ کورہ
بود کلو آیینہ فرہ اولن عذارہ کورہ

ہمیشہ برکہ فرازدہ دیمیدن بولکلشدی
تمرکلہ ایلہ کوکل سندن روزگارہ کورہ

اولہ مذہ کہ خال سیہ یار کورہ

ولہ امیری

بویرسہ رنجہ کیلہ تحمل ایلہ ایدم
دیمیدن قدر سنی یاکلکانہ ایلہ ایدم

امیری رنجہ کیلہ بو افتادہ کورہ
کیلہ دیمیدن اولیدی بو افتادہ کورہ

ولہ امیری

اوشاہ حسنہ کرکلنجا دہ وفتندن
مطلوکامہ سبب رجاہ وفتندن

افادہ ایلہ صبا حال عاشق زاری
اوشوخ غنچہ فرہ کشادہ وفتندن

ہلاکہ وعدہ کرایلہ دونیغا قال ایلہ
کیہم اودر کایلہ وعدہ وفادہ وفتندن

زمانہ خلقی ایلہ امتزاجہ ما ینشدر
کشی بہ لازم اولور منش یادہ وفتندن

اوکلعذارہ امیری نیازہ وارسہ در
بو نظم تازہ بورنکین اداہ وفتندن

ولہ امیری

مست عشقم بی اگر ساغر بجام او لده
یار سر نوشتی بدی عم باده مرام او لسه ده

فال بر فشه ایله زلفنه دلداده نوز
مرغ ایچنده غمزه اترودام او لسه ده

وصله اقدام ایدن روشنوی هجرانه دوشه
دل پر حسرت نه نایل کام او لسه ده

نیله بیچاره اترز چین کمند زلفنه
اکر اول آهوی وحشی بره دام او لسه ده

باغ نکهتی امیری کل پر خنده ایدن
نقدر بلبل طبعندن غرام او لسه ده

ولہ امیری

بو سحر لعلیاله کوکل شادان اولدی یا اولیه
غنچه امیدی مرتضی خندان اولدی یا اولیه

ایمه نشر فیض بیتا اولدی هر جانبک
کلشه غم فاکله مرجانه اولدی یا اولیه

خطاب بر آقده دلبکی ایچون ایتدیکی وصلتی

بکم سیلیوا بخجا بخی ایدن اولدی یا اولیه

نا فهم قصه حال ایتمه ایدن اولدی یا اولیه

کار دشوار کوکل سخت ایدن اولدی یا اولیه

زاده طبع مختصر ایمدی آکاه هک
نظم روح افزا سنده اقران اولدی یا اولیه

ولہ امیری

سر کشته بم اولدی زلف پر چینه ایدن سده
دوشم اکرچه فاکیله کیسانه ایدن سده

بوکلشن فانی هزار بیخ اغلادی
بر نوبهاره غنچه خندان ایدن سده

نخوت فروز دهر اولیوب ایدن سده
وقف مراد کوکل اوزره شادان ایدن سده

پیمانه نشاط طوی پر خون ایدن سده
بر مردی بزم دولته سنا بان ایدن سده

عاشق حسن ایدن امیری بو دهر دون
نادانی عرفه آه ایله دیشان ایدن سده

39

39a

صاحبی خوشخو

صاحبی خوشخو

صاحبی غفلت لا یحذر

ولہ امیری

خطور ایدنجه خط زلف یار خاطرمه
نشانه اوکیوزور بدوکار خاطرمه

زجاج آینه مهتاب کلور انکسار خاطرمه
نفس دیدیکه کلور انکسار خاطرمه

صبا الغال یخ داغ دلشین اولدی
چراغ اتش لاله زار خاطرمه

نسیم نکهت کیسو لیله کلدکده
هزار قافله مشکبار خاطرمه

امیری کلبه غنچه شوخ خنده کلدی
بو نظمزا دوده پر شعار خاطرمه

ولہ امیری

کوکل هوادن زلف دوتای دیرتمه
اوفتده اژدر کنج بلای دیرتمه

جهانی غرقه سیل سرشک ایدن چشم
درون دلی اوکون ماجرای دیرتمه

ولہ امیری

شراب کوثری آکه رمای دیرتمه
نشاط جام لب یار وفای دیرتمه

امیری کلشن فانیده بلبل زاهد
مقام خانه مینخانه ای دیرتمه

ولہ امیری

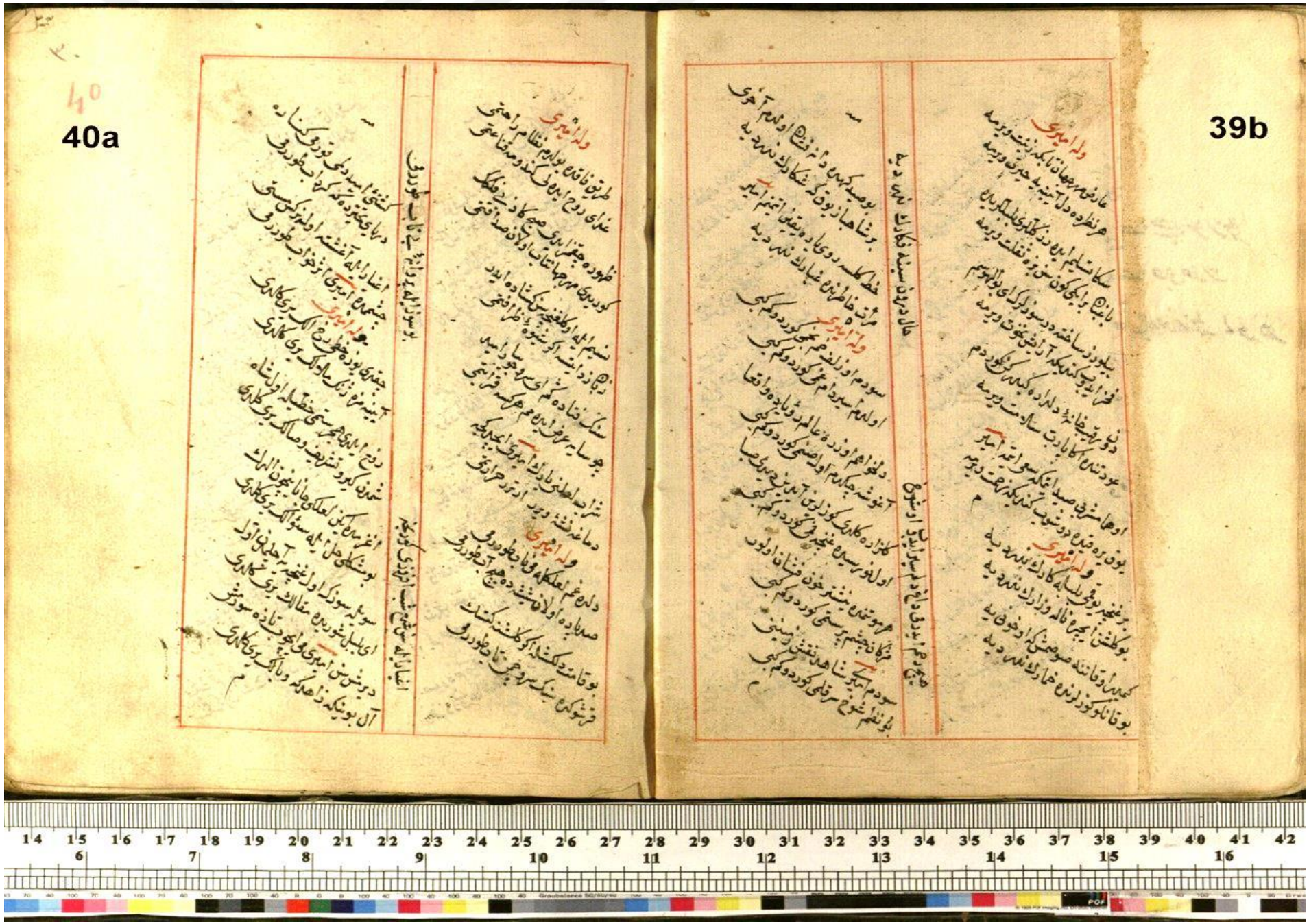
ای دل کوه زلف سیه فامه قالمه
منهاج حظا دیو بوکز کوزه ابه قالمه

اردلری شوقیله کوکل سعاله فدا اولدی
قندیل کبی کوشه محرابه قالمه

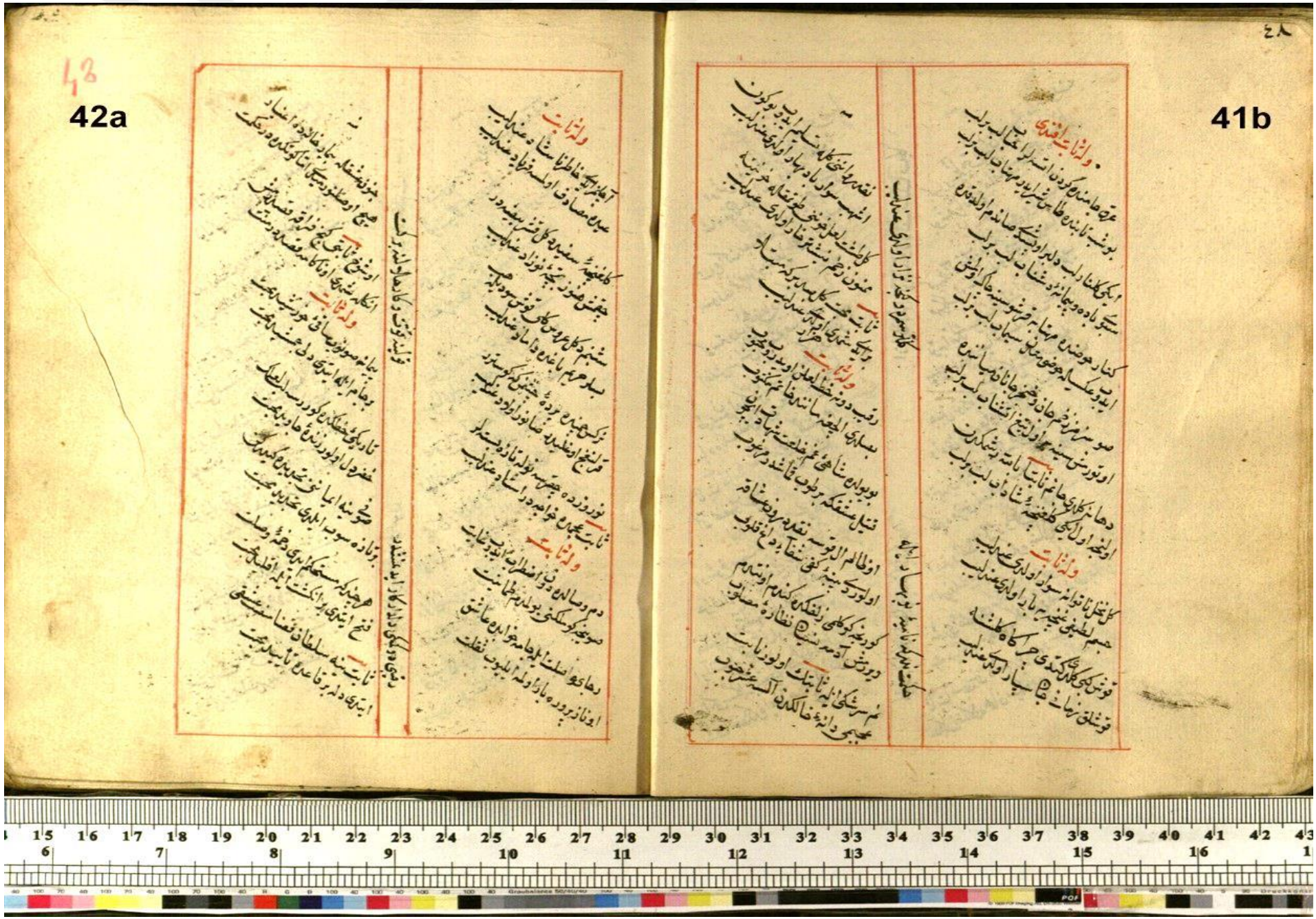
آهاله اوکل غنچه کشاده اولور لب
ای بلبل بخیم کوزلرک آچ خوابده قالمه

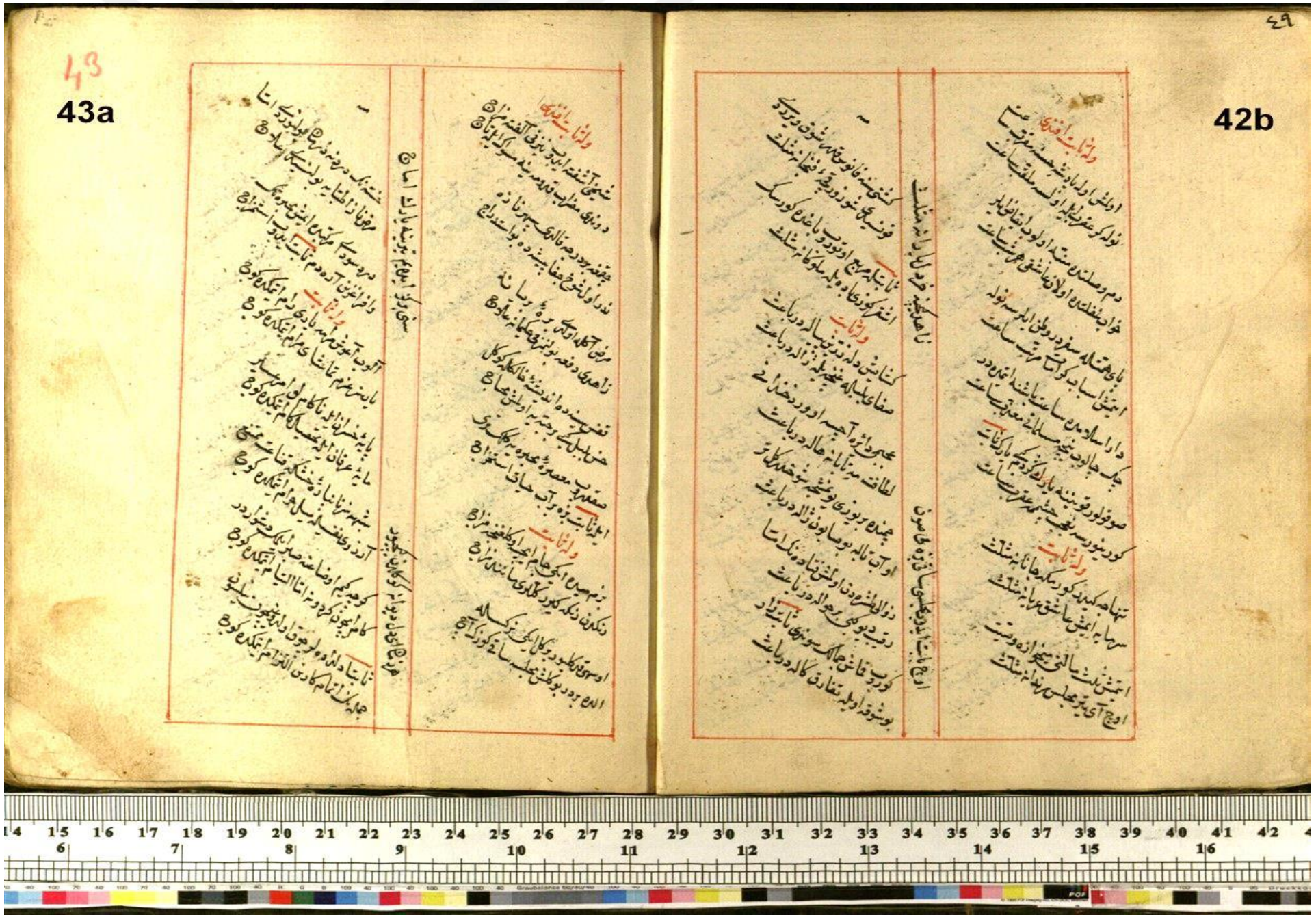
بر ولوله اولوب شعله پر سوخته چو قدس
با شکده دوشم علم اجابه قالمه

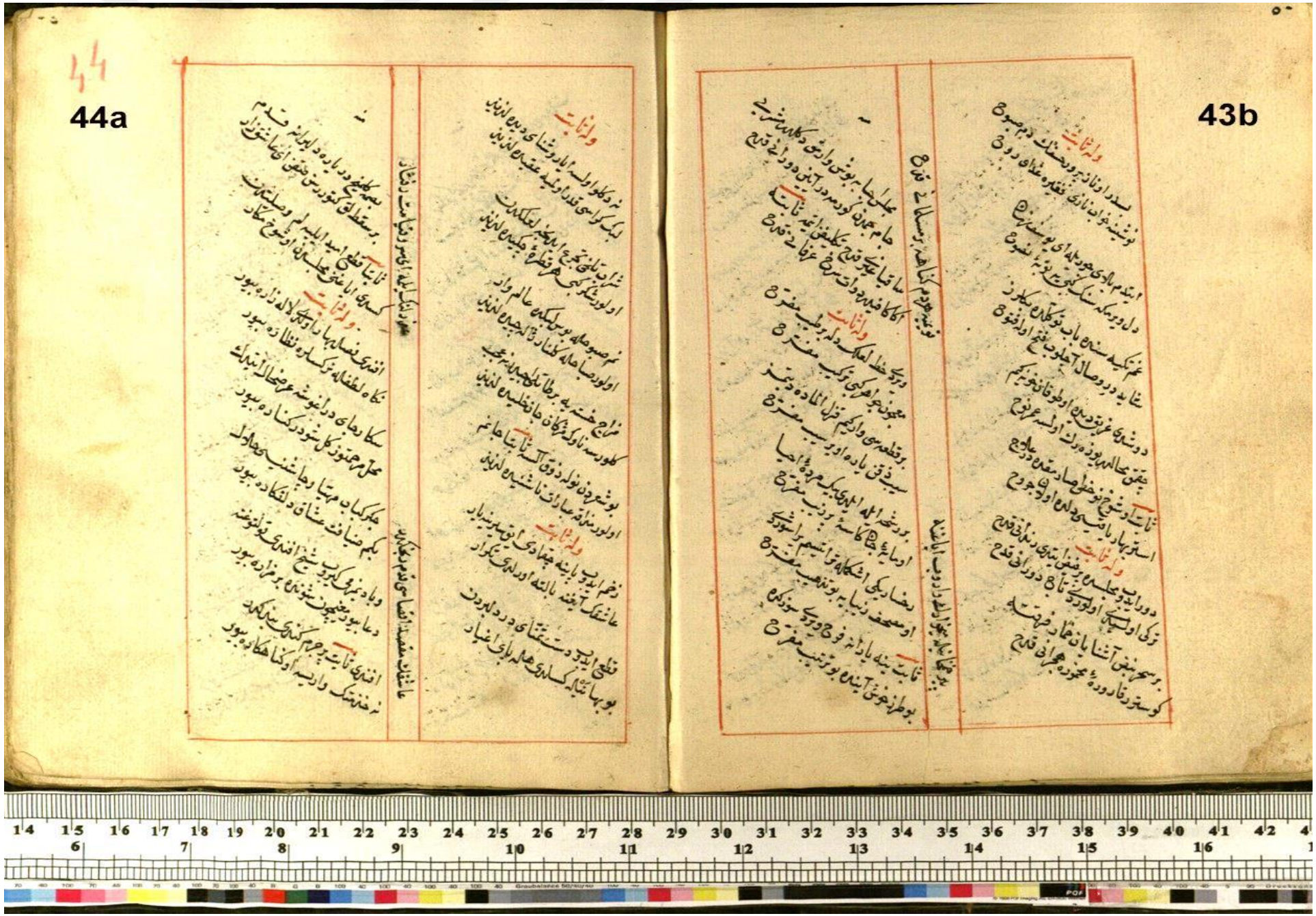
تاریک شب هجرده ضیالی ایله امیری
فکر وح دلدار ایله مهتابده قالمه

40a
39b

40b
41a

44a

43b

45

45a

44b

46

46a

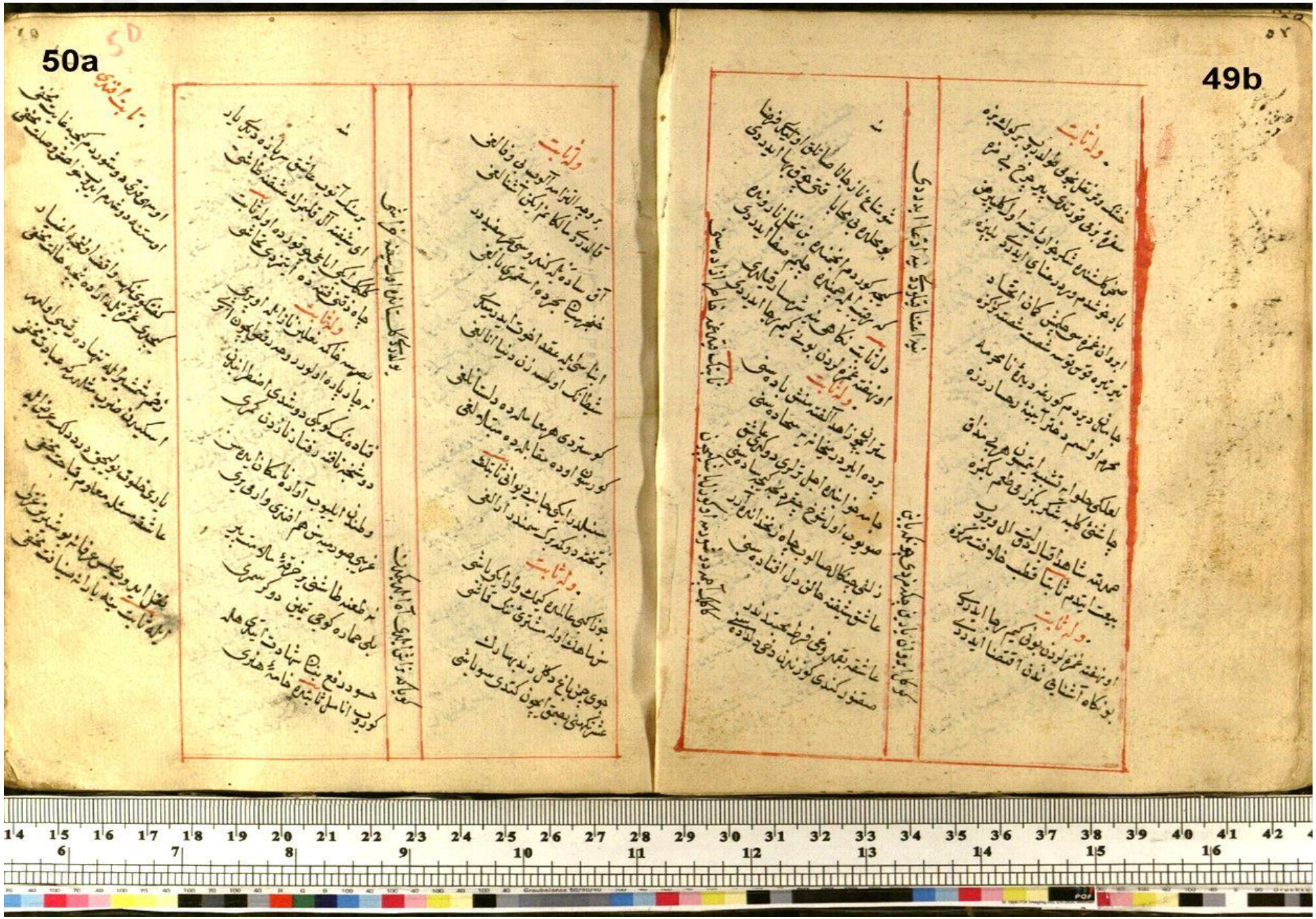
45b

47a

46b

48a
47b

48b
49a

49b
50a

50b

51a

51b

52a

ولہ ایضاً

پیالہ خسرو ملک غصہ تاج کیا نیساں در
خم می پادشاہ مشفق گنج خسرو انشیں
دہی جیسے شکر باد ایلکو کوزن نا شیو وکو جلس
کی کلکون سرشکی جام چشم خونفشاں نیدد
ابشکلی بجای سرکورر مرکون عدو ناکہ
فضای آسمانیدد بادی ناگہاں نیدد
بجور ہجر ازیم بادر خال رخسار کہ
آنک اولخطہ ہلقہ طرہ شکلین فانیدد
چراغی شاہ انورد نیدر اولماج کون کردن
کریاپ سنگ بزم لطافت شمعدانیدد
صفای شعر باتے نامنہ مہر ہجنیدد
بوآب زندکانی اولیجاف جاودانیدد
ولہ باتے
برکہ کلدن زمی اولالہ عذارك تودر
نکتہ فہم ایلہ بکم خلیجہ نازشہ بردر
عینہ صاغر غمازی الدرباب نظر
بزمی جیران ایدن اسرار لب دلبردر

ولہ ایضاً

چوبہ وصلنہ برتاشی طوتی کوزلك
زاہدا ھرکیم ایرشدیسہ بیشمش آردر
ہوسی آبی طاشوب بیقمش اوسرہ کیلنہ
باتیا صنعہ میانیدہ طورن خنجردر
ولہ باتے
آھلیا بابکی کلنجہ اول رخسار کوردیکو سولر
صالن سرو صنوبر شیوہ رفتار کوردیکو سولر
نبوکون ما مصل ایتکیچون دانہ دوھت کوکلم
نہ دردہ مبتلا اولکی دل بیمار کوردیکو سولر
آھلیا دانلر سینہ چاکاندم کہ یاپم
محبت کلشنہ آھلی کلشار کوردیکو سولر
تن زارمدہ پہلو مہ استخوانہ صیا بلور بربر
نیسہ سیر ایتمین احباب موسیقار کوردیکو سولر
کوزلر مہربان اولمز دیکلشدر ای باتے
اولورواقعہ باتہ ھمان بلوار کوردیکو سولر

ولہ باقی

سوزشتکلہ قیلکم ولیع آہ زار اولور
آہ دودر دودابر آنشبار اولور
آتہ اشکم دیدہ دن اول کوھرنا یابیچون
اشک سیل دسیل تم دیدہ دشہوار اولور
یانمہ داغ سینہ مہ اوزرہ حسرت قالمادار
نار نور نور نور پوی انوار اولور
کوھلی کیچہ غم زلفکہ آھم صرصری
کوہ دشت ودشت باغ وباغ سینہ زار اولور
غنچہ یہ باقہ لبکہ چشم باتے برنظر
غنچہ برگدو برگ خار وخار خنجر ار اولور
ولہ باتے
مرساقیدہ بکم غم برسنہ باتیم شراب ایلہ
مرآتشدہ محبت دادی کیم بزم کباب ایلہ
نعیم وصلتدہ دوزخ ھجرہ صالور جانم
بکا بی موجب اول قدری قیامت چون عذاب ایلہ

ولہ ایضاً

ہجر شکلہ قیلکم ولیع آہ زار اولور
آہ دودر دودابر آنشبار اولور
آتہ اشکم دیدہ دن اول کوھرنا یابیچون
اشک سیل دسیل تم دیدہ دشہوار اولور
یانمہ داغ سینہ مہ اوزرہ حسرت قالمادار
نار نور نور نور پوی انوار اولور
کوھلی کیچہ غم زلفکہ آھم صرصری
کوہ دشت ودشت باغ وباغ سینہ زار اولور
غنچہ یہ باقہ لبکہ چشم باتے برنظر
غنچہ برگدو برگ خار وخار خنجر ار اولور
ولہ باتے
مرساقیدہ بکم غم برسنہ باتیم شراب ایلہ
مرآتشدہ محبت دادی کیم بزم کباب ایلہ
نعیم وصلتدہ دوزخ ھجرہ صالور جانم
بکا بی موجب اول قدری قیامت چون عذاب ایلہ

ولہ ایضاً

ہجر شکلہ قیلکم ولیع آہ زار اولور
آہ دودر دودابر آنشبار اولور
آتہ اشکم دیدہ دن اول کوھرنا یابیچون
اشک سیل دسیل تم دیدہ دشہوار اولور
یانمہ داغ سینہ مہ اوزرہ حسرت قالمادار
نار نور نور نور پوی انوار اولور
کوھلی کیچہ غم زلفکہ آھم صرصری
کوہ دشت ودشت باغ وباغ سینہ زار اولور
غنچہ یہ باقہ لبکہ چشم باتے برنظر
غنچہ برگدو برگ خار وخار خنجر ار اولور
ولہ باتے
مرساقیدہ بکم غم برسنہ باتیم شراب ایلہ
مرآتشدہ محبت دادی کیم بزم کباب ایلہ
نعیم وصلتدہ دوزخ ھجرہ صالور جانم
بکا بی موجب اول قدری قیامت چون عذاب ایلہ

ولہ ایضاً

ہجر شکلہ قیلکم ولیع آہ زار اولور
آہ دودر دودابر آنشبار اولور
آتہ اشکم دیدہ دن اول کوھرنا یابیچون
اشک سیل دسیل تم دیدہ دشہوار اولور
یانمہ داغ سینہ مہ اوزرہ حسرت قالمادار
نار نور نور نور پوی انوار اولور
کوھلی کیچہ غم زلفکہ آھم صرصری
کوہ دشت ودشت باغ وباغ سینہ زار اولور
غنچہ یہ باقہ لبکہ چشم باتے برنظر
غنچہ برگدو برگ خار وخار خنجر ار اولور
ولہ باتے
مرساقیدہ بکم غم برسنہ باتیم شراب ایلہ
مرآتشدہ محبت دادی کیم بزم کباب ایلہ
نعیم وصلتدہ دوزخ ھجرہ صالور جانم
بکا بی موجب اول قدری قیامت چون عذاب ایلہ

53b

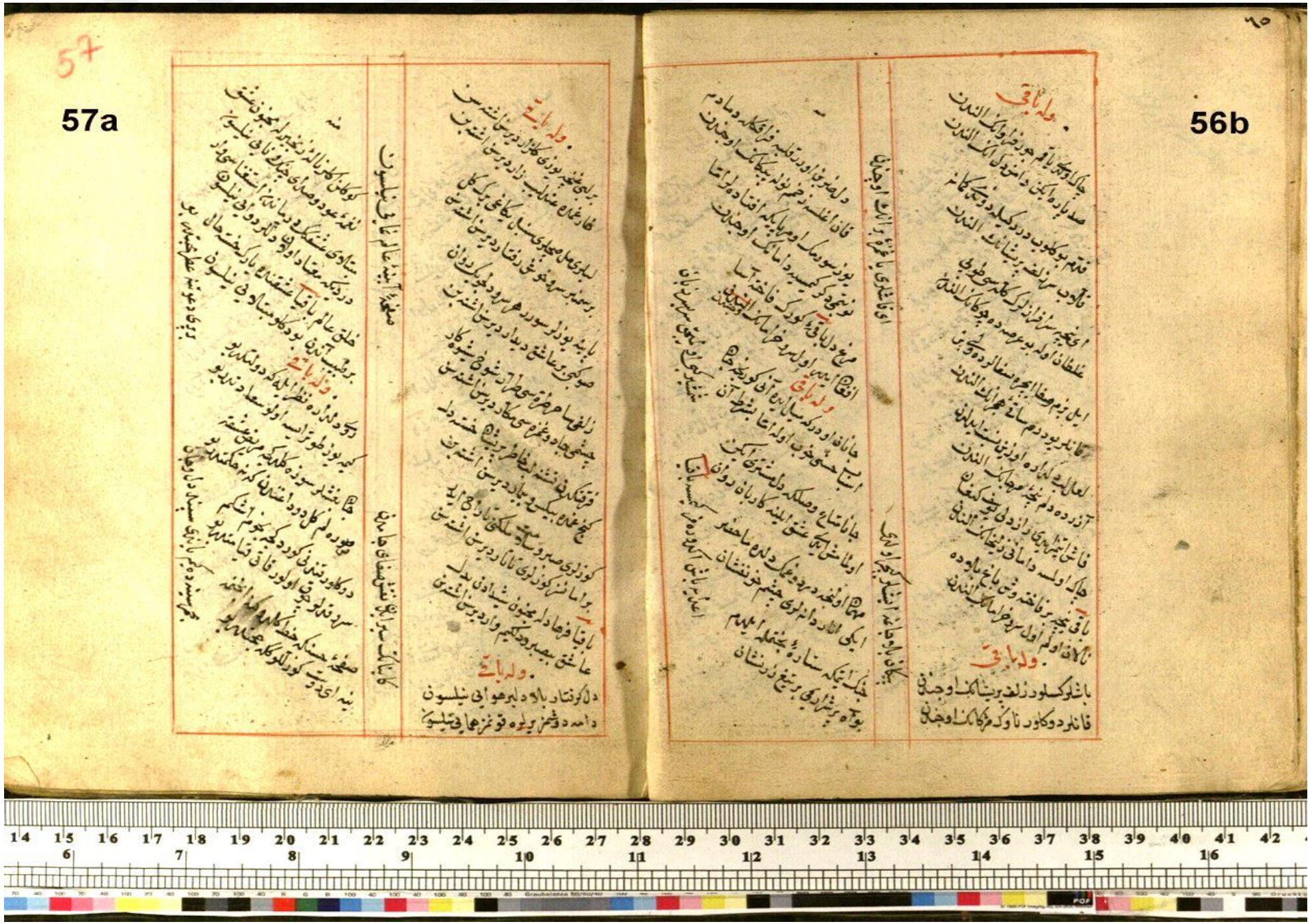
54a

55

55a

54b

57b

ولہ باجی

زالہ لرون ملقوب باشد کوھر لالہ
شاہ اولبدر چیس اقلیمہ بکزر لالہ
سلطنت بارکہی تورودی سنہ فصل بہار
تخت حشمت چین تاج سکندر لالہ
آل فانوسلہ کلہای کیجہ دہ کلزارہ
ویرکہ صفی چیک بولالزینہ فرلالہ
ارغوانلو طولشور خرمن کل نغمہ چین
کلستان ملکنہ اتش قودی پرپر لالہ
زالہ نقدن قدحہ قوبہای چین وشنہ
جمع ایدوب صفولرکہ غنچہ بوی زر لالہ
شولقدر طوغردی شمشیر فراقی کورن
دل خونین خیال ایلہ ای قنمز لالہ
زینت کاشن اقبال بزای پادشہ
چہرہ بخت شہنشاہ مظفر لالہ

ولہ باجی

بلبل دیدم بگلشن صحبت زن مجلس کاکلہ

بلبل دیدم بگلشن صحبت زن مجلس کاکلہ
سوزلہ کلدی بکا کلزارہ بلبل شنیدہ
دوشدی چیندہ قطرہ شبنم کلہ کلہ
مشکین صحبکلہ ای بوری کل ہا ناتوان
اول رشتہ درکہ بغلہ بردستہ سنبلہ
سینہ زخم ایچہ اولان پیکان قتیل
اولیا سینہ دونی کہ قورلر قرقلہ
ناجی چندہ شیشہ وبیہ بلبلہ
بلبل ترانہ ایلیجی اوبیہ بلبلہ
ولہ باجی
اینہ کیجہ صاف کرک صفحہ سینہ
کون کبی ضیا کستر اولہ رکہ ذہنہ
عشاق ایدہ مزاولہ موزونی درعیش
آھلیجیق دھرکبی پنجہ خرینہ
انصاف بودرکیم چرخ دیصنکہ غزالہ
اتوک توزینی طولدروہ لرتا دوچینہ
بودرکہ ھرکسہ بوزدیرسون اولہ
آیینہ صفت ھرکسہ بوزدیرسون اولہ
دیغری یانوقعاشقلک اوغرینہ

58a

ولہ باجی

دوشسہ کوکلمہ نولہ اول خنجر خون افشانہ
ترک اوغاہ دیکہ ایلکاری باندی ھانہ
زلفی بیجیندہ آشفتہ کوکل بندہ کیجہ
کندوسن لا یوقدمت صنور اول دیوانہ
برقول اوغلنکہ اسیر اولکہ قویمہ کوکل
انتساب ایدی کہ اما کہ سلطانہ
زردوانی طاقیوب چیقہ اونکہ سحری
آفتاب اکا برابر کلہ مزیدانہ
جانثار ایکدیاجی بلنی قوچی بیجون
درجہ ایدی بوکون واینی دوشنانہ

ولہ باجی

سینہ یہ چکلہ برسرو اولہ رام اولہ
مرکش اولماسہ ایکن ماشقہ رام اولہ
زردخ قایلوز انصافہ ولہ بوس وکنار
ھرکون اولمزسہ ملہ یاری ھرافشام اولہ

موسم کلدی نوروز مدرسہ و مسجد دن

لب جوی دلب جام دلب جانان اولسہ

کنج مضطر ایلہ کونشہ کلفن ریدہ
ساقی لولہ عذاری کلفام اولسہ
ترک ایدکہ ی دیجوبہ ھوا چاغ
جانہ صبرو دل آواردہ آرام اولسہ

ولہ باجی

ھامہ فوادل آفتی آلدیغی ہا قوینہ
صانرم ایرلک کیروماہ شب آرا قوینہ
صحدم ای فاختہ بہودہ افغان ایلمہ
بن کیروسن ھرکیجہ بوسرو بالا قوینہ
لیسم ای شبنم فلکدن بنیچون اغلرسن
کرسکہ کلہ بروردہ رعنا قوینہ
دردینکہ صفدہ شرم وفتنی کوردی
کیم صدف مجمع عن قویمشی دریا قوینہ
دغلوکر شوقبلہ یہ داغ امیدی یاجی سیین
برآوج برلک کل قویدی کویا قوینہ

58b

ولہ ایضاً

لبکی آللہ او بیش اولہ مہ بیانہ
ایچجہ جانہ او تو اسیر تا نخی خانہ تا نہ
نوشی جام ایلہ کز محابلہ کہ نک لوتو تا نہ
لبک اولہ حالت ایلہ کہ نک لوتو تا نہ
بزم میلہ کوزہ لم قاولہ شاد آردہ
چکوز غمزہ لرنک خنجر لرینہ مستانہ
رازقنا لہ لم عالمہ فاش ایلہ دی دلہ
نہ رسوای جہان ایلہ دی بدیوانہ
عیش و عشرت دمیلہ چکہ غم آورنہ
باقیا کل بو ساغر چکہ لم رندانہ

ولہ ایضاً

ای سرچاک کرلہ او کیم عاشق دل افکاری
علی الخصوص کہ بیوفا اولہ یاری
کوکلاتر بچہ جہ خلقنک سنک عشقنک
آفتری کندو بنہ دریا بنہ کیم انہ یاری
نہ دریہ مشتی بیلورسن نہ خفت خبری
ای آفت دل و جان قدوحسن بیل یاری

سوزلہ دی اشکالہ بنی سرای کلہ اری

ولہ ایضاً

بلند مرتبہ اولہ عجبی اشعاری
یاقوتی چینی یاشنہ مرجانی یاغنی
او دلربا قزی یاشنہ مرجانی یاغنی
شنبم صوار مسیکی صودن خالو غنی
باغ رضکدن خضلک ابرنسہ منفشہ نک
عالمدہ کمسہ منقودہ المزدی یاغنی
کلشندہ لالہ صنعہ عرقناکہ اولوجچی
بر آل دستمالہ سلاری یکا غنی
زرد خیرنیک آدی چکلہ عجب دکل
خنالو اولکہ لقرہ قرشوانیا غنی
یلتردرکہ شمع رخک زنکنہ کوکل
حکاکہ دھر چہرہ طوتہ شب حراغنی
مستانہ صوبکہ اول سوہانہ کیجی بچہ
ناز کلکلہ یوزدی مقدم توتیا غنی

59a

59

ولہ ایضاً

سینہ دلفکوزہ او زولہ ایچہ دھزلہ کہ
وآرچ خانہ کہ نک ذرہ کہ ذرالہ کہ
صفحہ دہ شولہ خم عشقنک نابیدا یہ
کہ ھا صبت وصدام ایشہ بلورنا لہ کہ
سکہ ترقیہ بچہ اولور کوستہ یہ اولور ایسہ
دھزارہ اویور لنمز نخالہ کہ
اوسرم کوکسیختہ ایرہ یوچم شرفہ
سینہ یہ اولہ تا بانی چکہ ھالہ کہ

ولہ ایضاً

دلبانی سرزلفک الندہ ھانا
چکوبنفشہ یہ چشم سیہ کہ آلہ کہ

ولہ ایضاً

خوش کلہ کہ بکا میکروکہ آیہ طوی
دانہ کوزل بردہ یا پلمز یقادی
کیتمز اورمک راکہ خنجر کرمزنہ
افتادہ لوی اولہ سراہ ایشہ بولہ
زیبا یاشور خلعت ناز اولکوسترہ
ایکی قولی قاسم اکا بیل طولماسی

ای خواجہ انک دایسہ بغلشہ ی فضاسی

ولہ ایضاً

دنیا دکزاولیاہ لقا دلبر رعنا
بوسفلہ دنی یوندہ نہ تک حسن بہا سی
دنیا یہ سیر ایدہ زیاری سرایا
کورمز ایدہ بزدہ کز اولسہ وفا سی
مداح اولہ مدح غزلہ نہ رومک شرائط
اوکوندی غزلہ نہ رومک شرائط

ولہ ایضاً

دوشطرم بادہ کلکونی دوردوکبی
ساعدساق اولوشاخ کل احمر کبی
ساقیا عکس عذارکدن فروغ جامہ
روشن ایلر بزمہ ہر نشہ ضیا کستر کبی
مرغ جانم بشالہ کز زنجیر کیسز نگار
اولقرکوزلر سوزلک ایکی جادو کبی
جویبار اشکم ایچرہ چرخ زردم بہر
کورنور آب روان ایچنہ نیلوفر کبی

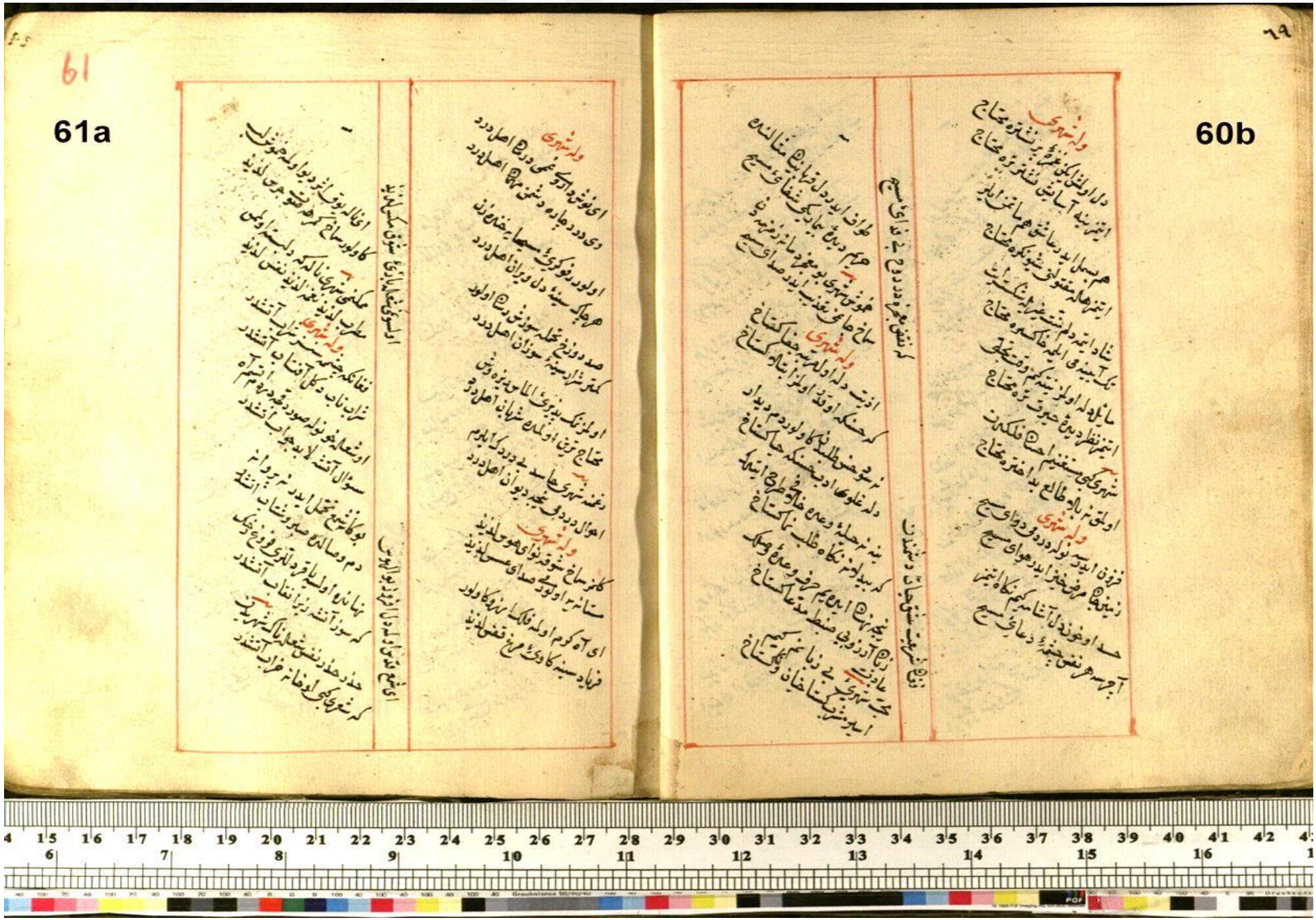
مدح ایلہ یلمز مشاراہ مشفق مرایض

مدح ایلہ یلمز مشاراہ مشفق مرایض

ولہ ایضاً

بوکل بخار آچیلز یاقیا ساغ کبی
مہ ہزار ان نو بہار اولسہ بو باغہ

60b

٦٩

ولہ شہری

دل اولمق ایکن غمگین پریشان تره محتاج
اینمز نبله آسایش نشانتره محتاج
هم بسمل ایدر یاخود هم آمز ایلر
اینمز هاله مقتولی شونکره محتاج
شاد ایتمز دلی لعنت غرابه نکسه ات
تک آیینه ی الهه خاکسره محتاج
مائله له اولز بنده کیم وقت بحث
اینمز نظر دیدهٔ جوف تره محتاج
شہری کجی مستغنیم احسن فلکده
اولمق نر باوه طالع بد اختره محتاج

ولہ شہری

فزون ایدیر نوکر درد و دوای مسیح
زیفهٔ مرض خیز ایدر هوای مسیح
حسد اوخوزدی آشنا مزیم کیم نکاه اینمز
آجیسه هر نفس جنبهٔ دعای مسیح

نزع شریف سنی جانب دشمنان

ولہ شہری

طواف ایدیردل دنیانیچ منالندن
هیچ دیوانه بیلمز کیمسنانهٔ مسیح
هوش شہری بو معجز ساتر رفیقدن
صاخ طاغی تعذیب ایدر صدای مسیح

ولہ شہری

اذیت دله اولدی مزیم جفا کشناخ
کر حسنکه اوقدی اولدی بناو کشناخ
نر سوخوش طلبنه کاولوردم دیدار
دله غلوی اوچ عمر خلاوطراح اینمه
نه نر حیله وعمر خلاوطراح اینمه
که بیدولتم نکاه طلب نماکشناخ
نیچه نهٔ آرزوی ضبط مدعا کشناخ
شہری بی بر دنیا نمز کیمسه
اسیر منزلکشنا خیانی وکشناخ

61a

61

ولہ شہری

ای نوشه واکو عمی ورهٔ اصل درد
دی دردهاره دشمن مهٔ اصل درد
اولور نوکریهٔ مسیحا یه خدان
هرهاکه سینهٔ دل دیران اصل درد
صد دوزخ تخل سوزش رهٔ اولور
کمتر شرار سینهٔ سوزان اصل درد
اولز تک بذیری الماس یزه وش
محتاج ترنی اولمق شریان اصل درد
رغمه شہری هاسد لے دردکه ایلرم
احوال دردی بخیه دیوان اصل درد

ولہ شہری

کاهز مساح شوخ نوای هوس لذیذ
ستانه تر اولور بی صدای عسس لذیذ
ای آه کوم اولمه فلک نره کاولور
فریاد سینه کاوی مرخ قفس لذیذ

ای شمع قدوسی اولمه دیوانه یوالیوس

ولہ شہری

اخالمه یوقسا تر دیوا ولمه هوش لب
کاولور مساح نا کره دلبسته اولمس
ولہ شہری

ملکه ی شہری نالهٔ کره دلبسته اولمس
مطرب لذیذ نغمه لذیذ نفس لذیذ

ولہ شہری

فغانکه چشمه سنه خراب آشنادر
خراب ناب دکل آفتاب آشنادر
اوشعله خو نوله صورد خود دره سهر آه
سؤال آتشه لابد جواب آشنادر
بوکاشنه تخل ایدر تر پروانه
دم وصالکه صبر و شتاب آشنادر
نهانه اولسه یا قرد لاری فوخ دکل
که سوز آتشه زبانه تاب آشنادر

حذر حذر نفس شعله ناکه شہری
که شعر لری اوخانه خراب آشنادر

61b

ولهٔ شهری

اسعدی نسیم سحر نوبهار رد
آنجیکه جهانی تازه و تر نوبهار رد
ایدل بنسیم نامه کرک محبتی ای کوکل
اول بغنچه پیغام بجا بآمد نوبهار رد
خیم و تمدن ایله هنرای خجالت دوت
خوانده کرده بوشش ایدر نوبهار رد
کایدر کنوخ ایله دلایاشاد یار
شاید کایدی عطای نظر نوبهار رد
لطف ایله شهری بی متاز نوایله
قیل عندلیب زاره ظفر نوبهار رد

ولهٔ شهری

نه کوکیمی شرف وار نوروز نوبهار
ایدیخر فائده امیدنی ضرر بولنور
بولنمز ایسه نوله باغ دلده کلمز عیش
نهال آمجی محل شعله ور بولنور

نسخهٔ ایلیک بارهٔ طالب بعد ایلیوب

مرادی اصلا دکنا مراد اولمقدر
فلکلر بوقصه نرماحتم جنایلر بولنور

نکات ایله ای شهری نره بخکلرک
نکلر شیخ مراد یکی یا فره بولنور

ولهٔ شهری

نسیم آیکه داغ دلم کشاده ایدر
عذاب دوزخی عمر زیاده ایدر
بهاره صدمه کرکمز بیکلرجه ایدر
اوشوخ نیم نکاهیله فره زیاده ایدر
بکا هم نشین ایله بیکلرجه ایدر
هزار شیوهٔ دلخواه برادا ده ایدر
امید وصل ایله انکار ذوق حسرتی ایدر
مثال آجیه انجز حنا ایسا ده ایدر
مدام خون دلی غمله نوش ایدر شهری
نه آرزوی مصفا نه فکر باده ایدر

62a

آیینهٔ نشو نشئه جاوید بخش یکدیکر

ولهٔ شهری

چنک وارکن محنت دنیای کیمسه ستر
غمزه وارکن عمر سجاجی کیمسه ستر
اولش طوتمیه دونیه دونیه دیدار ایدیجک
بوحرف ایله ذوق تماشای کیمسه ستر
دومانی نقش ایله کوکل وارکن آدمی
کلبهٔ بوسن بیضای کیمسه ستر
زهراب غمیله قویکون ایله لم عیش
سندن نعم دعای فرای کیمسه ستر
بن عاصیه بوقدر شهری رسوای کیمسه ستر

ولهٔ شهری

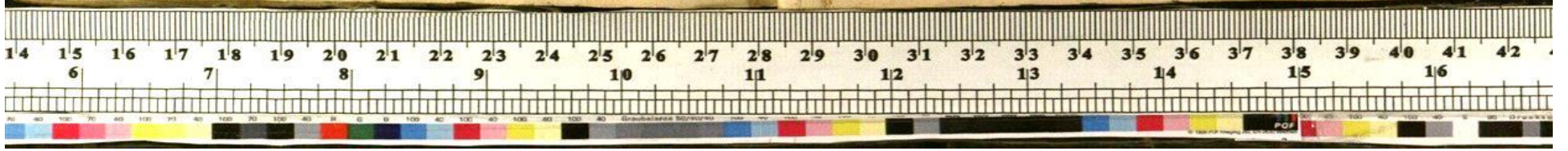
ترشوونا یافته قلب مرنیوز
زلف المدمقاش چین غمه چیوز
اسایش دل لرزش اولور شهری
برآیه هوا و در سیاب زیبوز

هذه ابیات اکر منشاء نظم اولوه

مهجور ایکن شیفتهٔ جاه بخش یکدیکر
برطایفه کویا شرف شعاله نشیوز
عشق اقتسم ایله طرز نوع محبی
دلداده هر دایره نوع نشیوز

ولهٔ شهری

آه کیم آهلری دلخجهٔ محزونز
دکدی وضع هجوده بیوزونز
بوصفادن غم چکرنز صفالو ایلرز
استاد نغمه اویز شیوهٔ خانونز
تعلم یاسالی دوحه ایله کاتب سودنز
اولرز معتبر نقصد ایله ساده دونز
کوردم غمزه کیم هاده دکافر نعتی
ایلدک سیراب خونی اولرز دونز
هم تغافل هم انیس غیر هم نکاه صبر
شیوهٔ معتبر دونز

63

63a

62b

63b

ولہ شہری

بہبودہ رفعا نہم کل برگ سنبلم بوت
نو بلبل مشقم متعلق چشم بوت
یعقوبم نظرانی نفقد خانہ خرابم
کیم صحبت غم اتیکہ بت لحنہ بوت
اول یوسف افتادہ بچاہ مدعیم کیم
مد نفوس آھدن اولکر رسنہ بوت
عشق اتیکہ کیا شوہ پیدا بکی اخجلم بوت
کوردیکی کہ سوزان اولیق انجمنم بوت
سود اکو نو سید متاع دو جہانی نہ
بو پاکدہ کہ قافلہ بیم راہ زنم بوت

شہری کیچہ کفر ایلیجک بو ھذرم بوت
اظہار کمال ایلیجک بو ھذرم بوت

ولہ شہری

عد مدن آرزو ایتدم وجودہ غم دیرلک
جرح دردہ غم اولدم الم دیرلک
دل اولکہ دشنہ صفت بچ وتاب ایلیون
تعلق آتشہ زلف خم بچم دیرلک

ولہ شہری

زیارت ضمنم ایلہ شنود بو غیرت
حضور بہ بھنی ایچم صنم دیرلک
جرح وغرر ایلہ سلم شہری ناکام
وداع ایلہ ی دھری عدم عدم دیرلک

ولہ شہری

حافی ایتدم بسمل نظارہ بچی بریکسہ نک
دل دفی اولکو فلہ آواره بچی بریکسہ نک
اشتہ بو کتدم ایا قیاتی صیقلی
چکدی تیغ غمزہ خونخوارہ بچی بریکسہ نک
دردہ بانمہ ایکی سعادہ بچی بریکسہ نک
اولکہ زیرا چاره ده بچاره بچی بریکسہ نک
دردہ بانمہ ایکی سعادہ بچی بریکسہ نک
بر بیتہ کردہ بلبر پروانکان و جانی دولہ
شعلہ لندی عالمی خرمنی اشتا ایلہ دی
فامت دایم قیامتی متکادہ بچی بریکسہ نک
اھل انکاره قیامتی متکادہ بچی بریکسہ نک

64a

دست فتاده دور ایلہ بچاره بیم

ولہ باجہ شہری

ایچکل نازنین مسرت شاخ نہالی ایستہ کل
کلدی خوشبو بصفت بوی کمالی ایستہ کل
غنچہ آغوش مراد ایلہ بکن پیدا نی
کلدی هنگام سحر باد شمالی ایستہ کل
شعلہ لالہ پرداخ دکل کلشنی
صاقلہ نادہ خضی فرش هلالی ایستہ کل
نو بلہ کوم ایلہ کلزار کبر پرانہ صفت
قصہ پرداز ایدیلہ اولشعلہ نہالی ایستہ کل
شہریا بقی ایکن شاخ مادل اوستہ کل

ولہ شہری

ایچیم شراب لعلکی مستانہ بیم
اولدم اسیر کاکلی دیوانہ بیم
بزمشعلہ جوش ایلدم اوراکہ خاموش ایلدم
دنیایی بی هوش ایلدم مستانہ بیم

دست فتاده دور ایلہ بچاره بیم

ولہ باجہ شہری

ای دلبر عالیجناب آصفدن اعلا جناب
دوران بخی اتیدی خراب ویرانہ بیم
یوق الفتم ناداندن اللہ عاذل ایتمیہ منع کلہ
بن شہری زاره بیلہ بیکانہ بیم

ولہ شہری

نوش شرب پر ظریف نکتہ دانہ دلبرم
مدعا فہم دل نازک بیانہ دلبرم
چشمہ تقریر ایدر راز دلم لبریز خوف
نازہ دانش نازکو نازہ زبانہ دلبرم
حرف وصلکی کاھی روشن قبل ایتمہ نالہ ده
ای کوکل خوف اتمہ غایت مہربانہ دلبرم
ایتمہ شوق یوسفی غارت زلیخا دن نولہ
تاج خواہ چشم خونریز بیانہ دلبرم

شہری انجق فہم ایدر قصہ زبان شیوہ سی
طبع شوخ کبک رندجہانندہ دلبرم

65

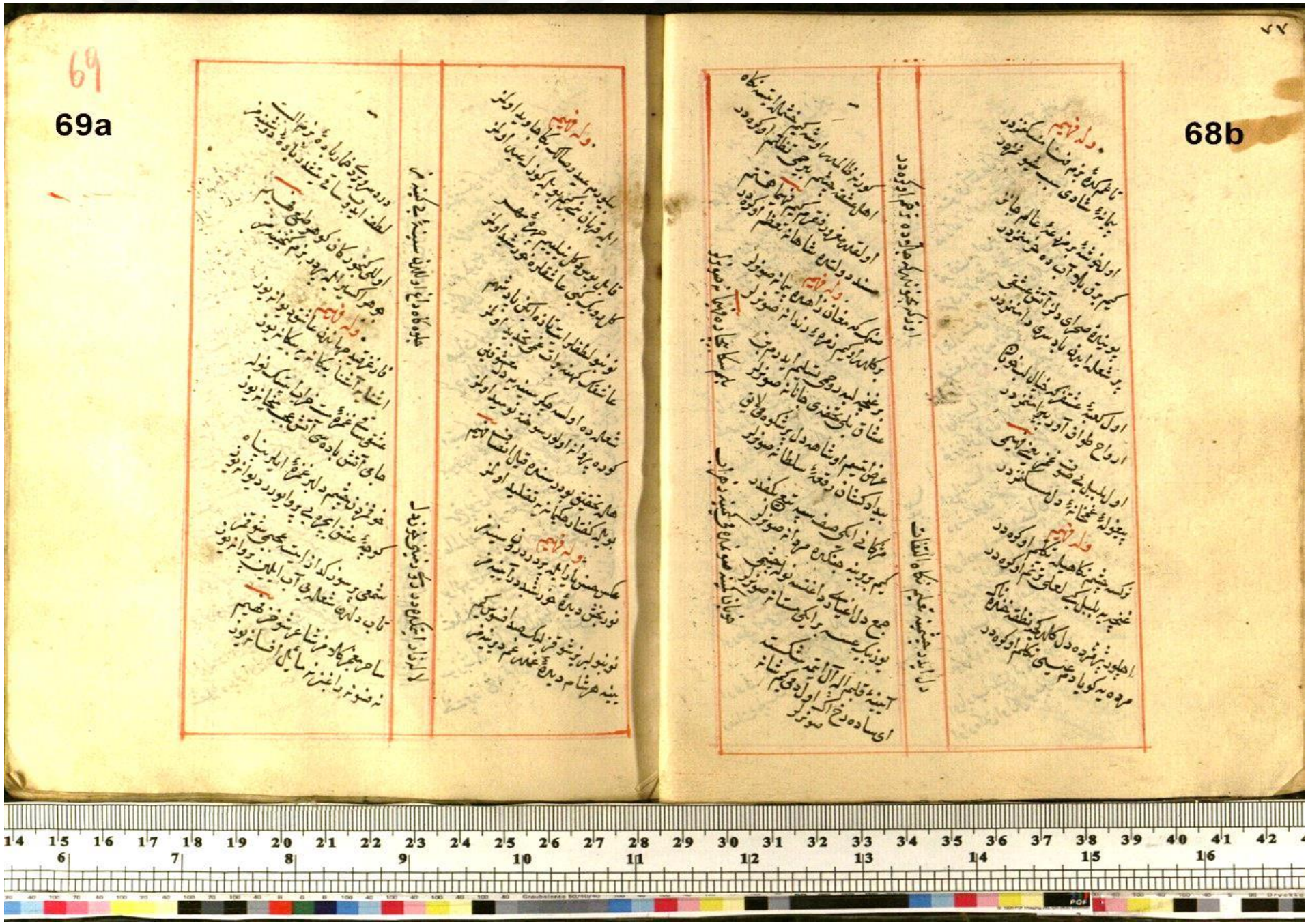
65a

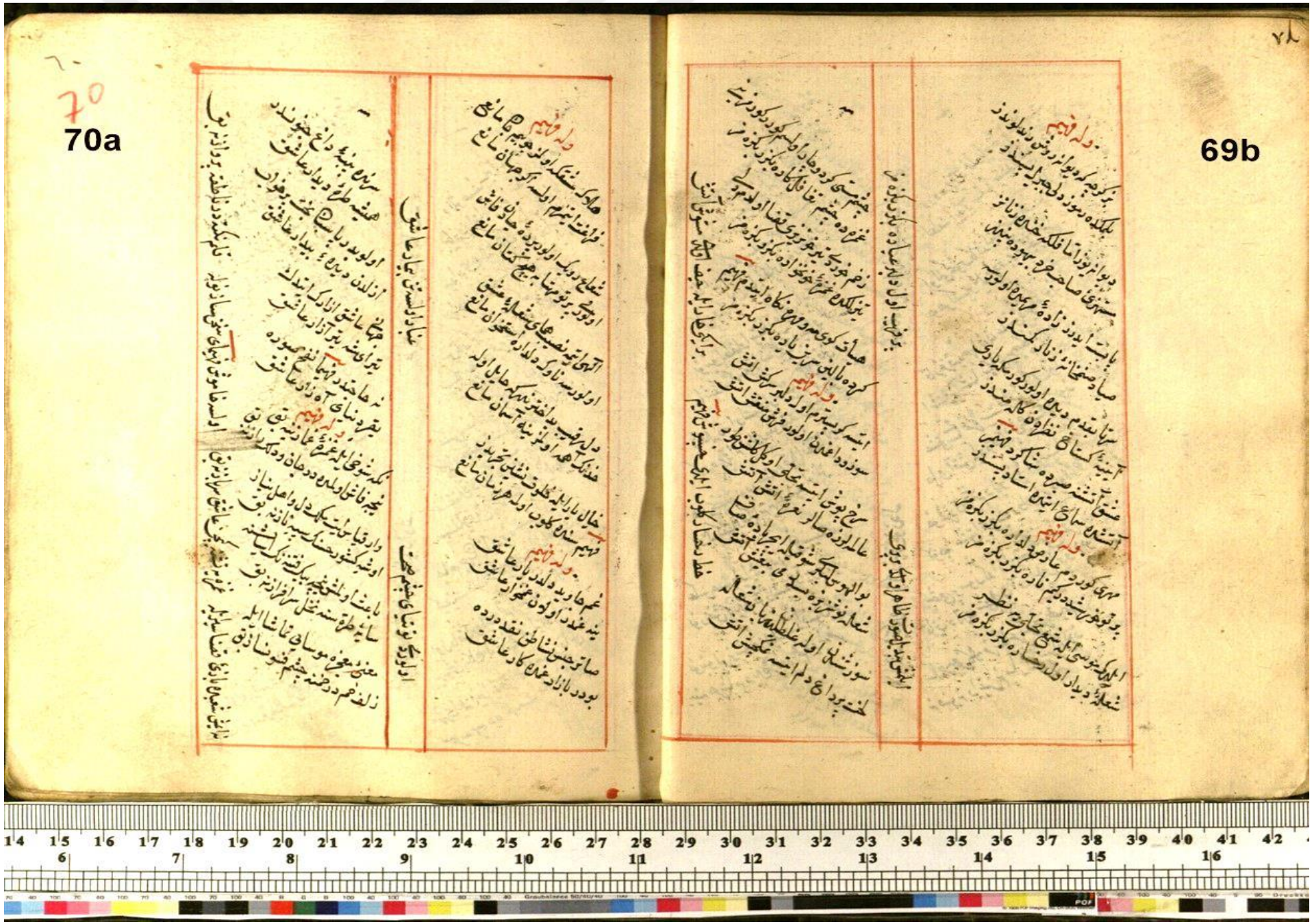
64b

66

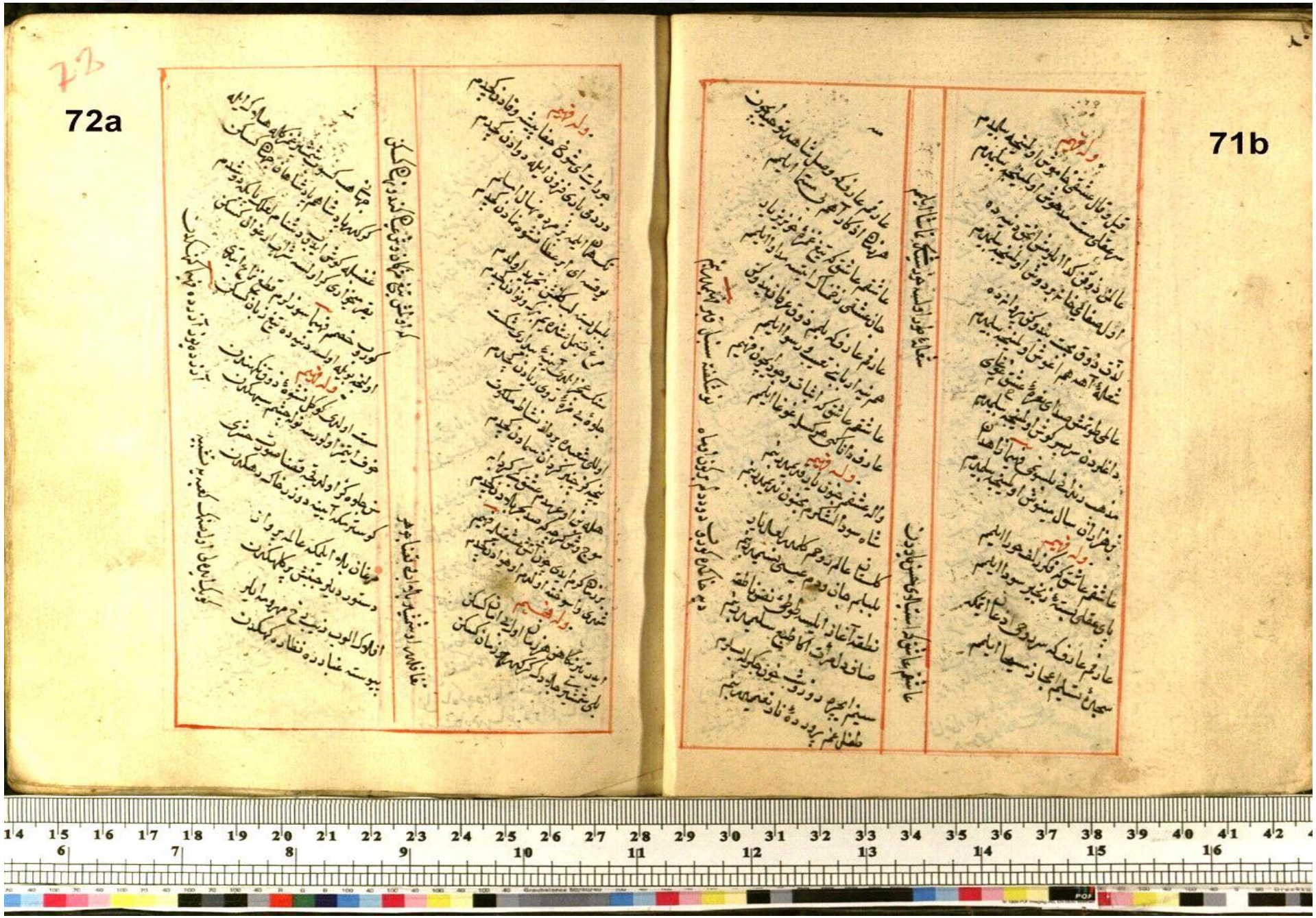
66a

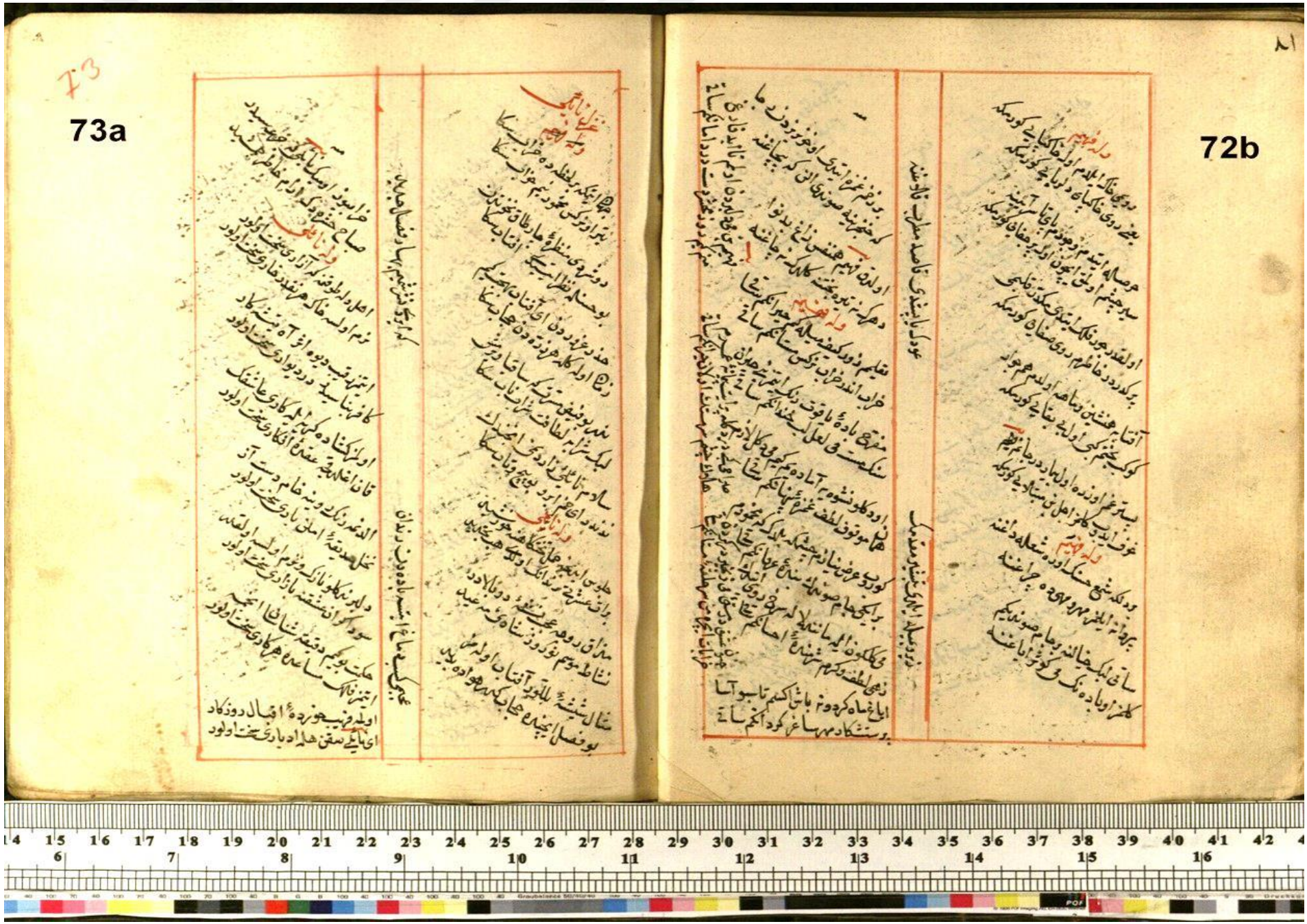
65b

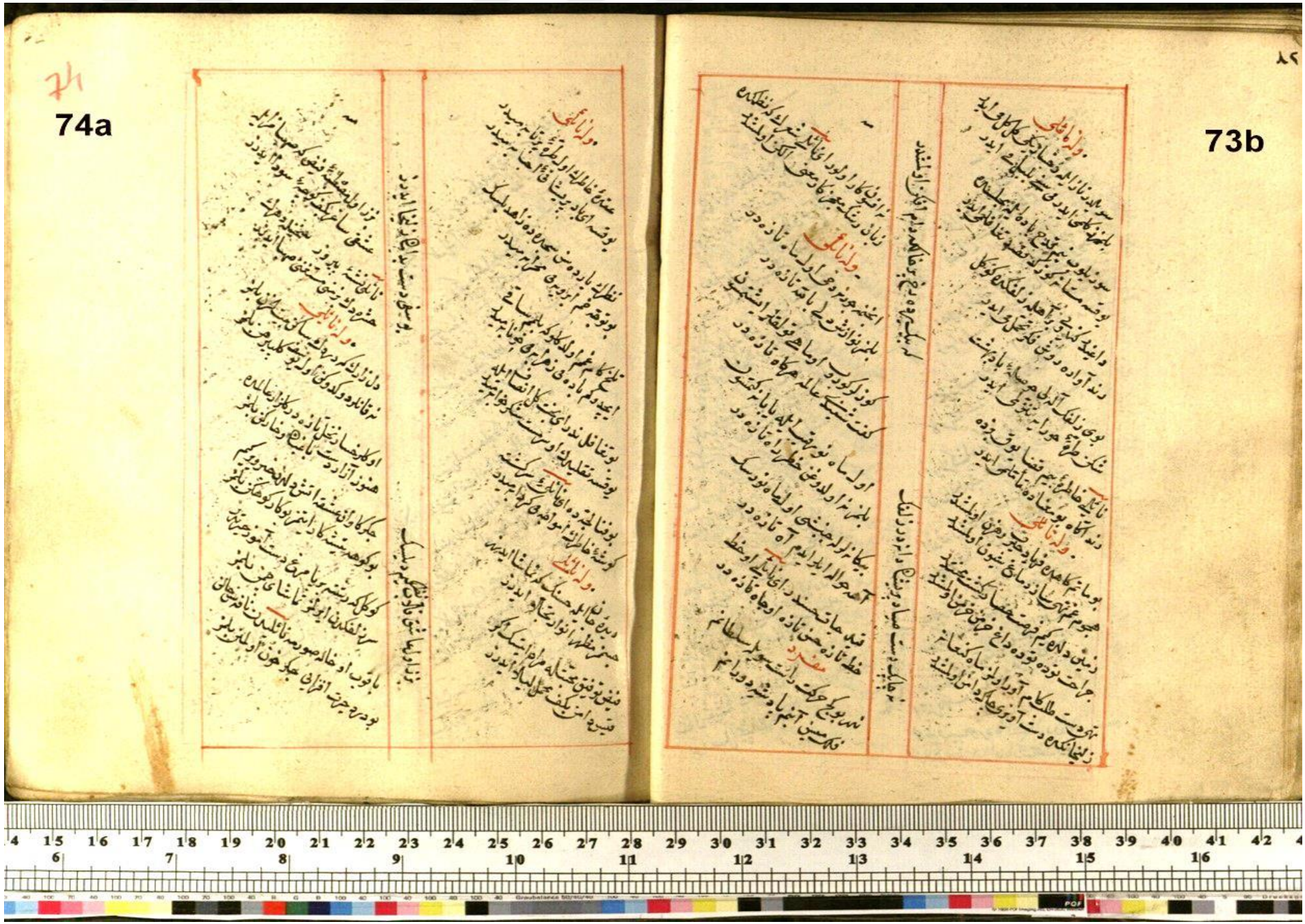

68b
69a
69

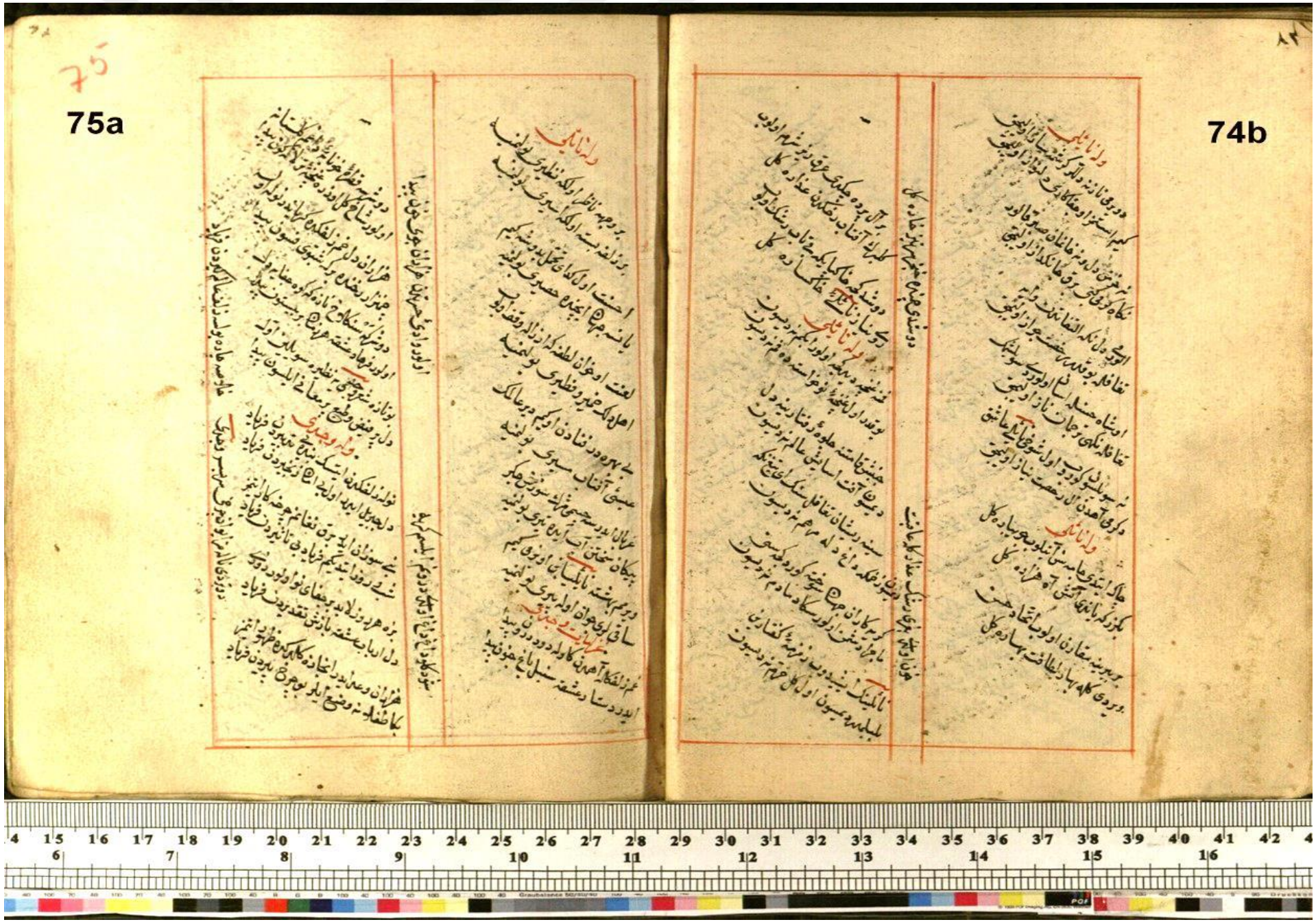

69b
70a

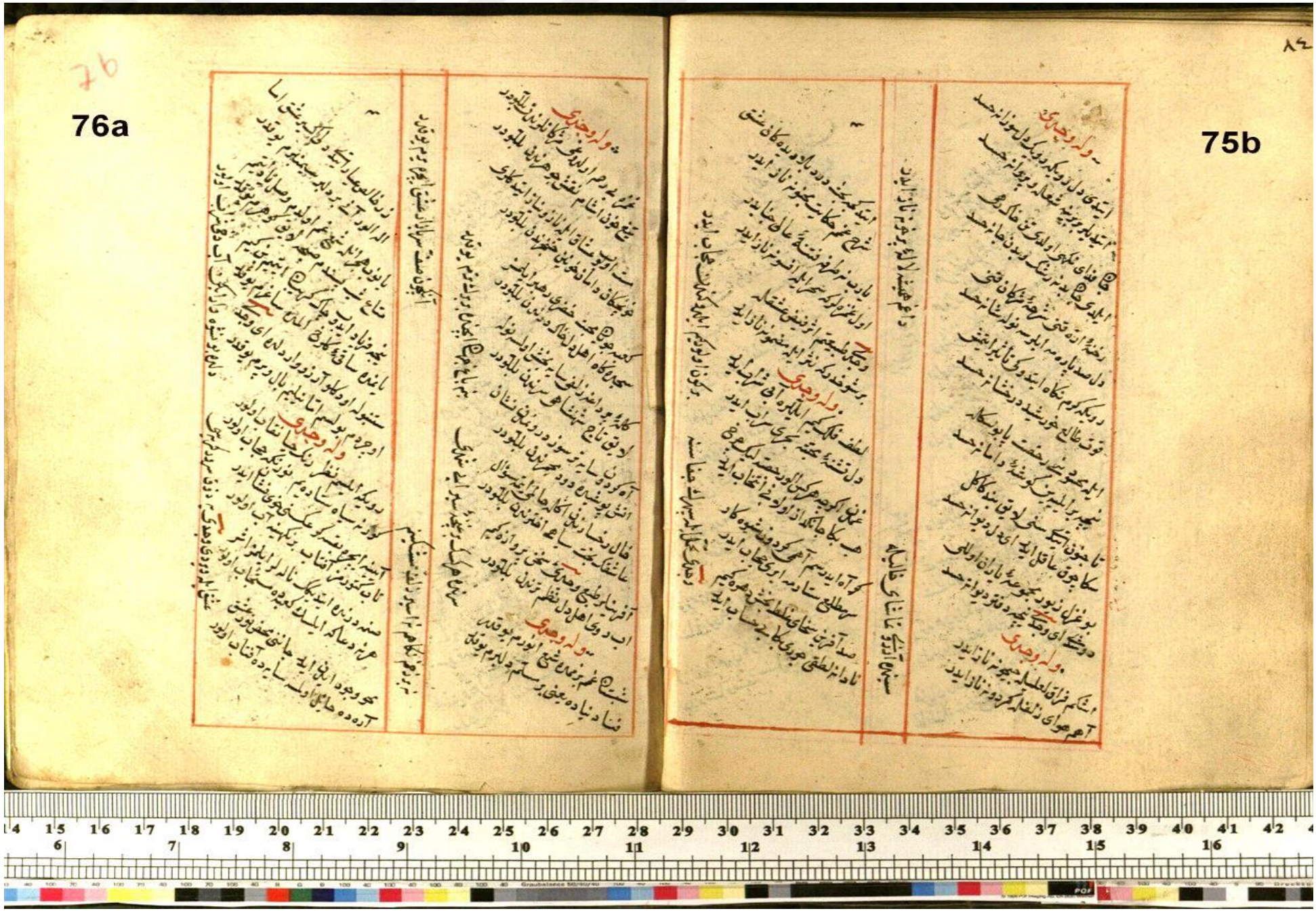

71a
70b

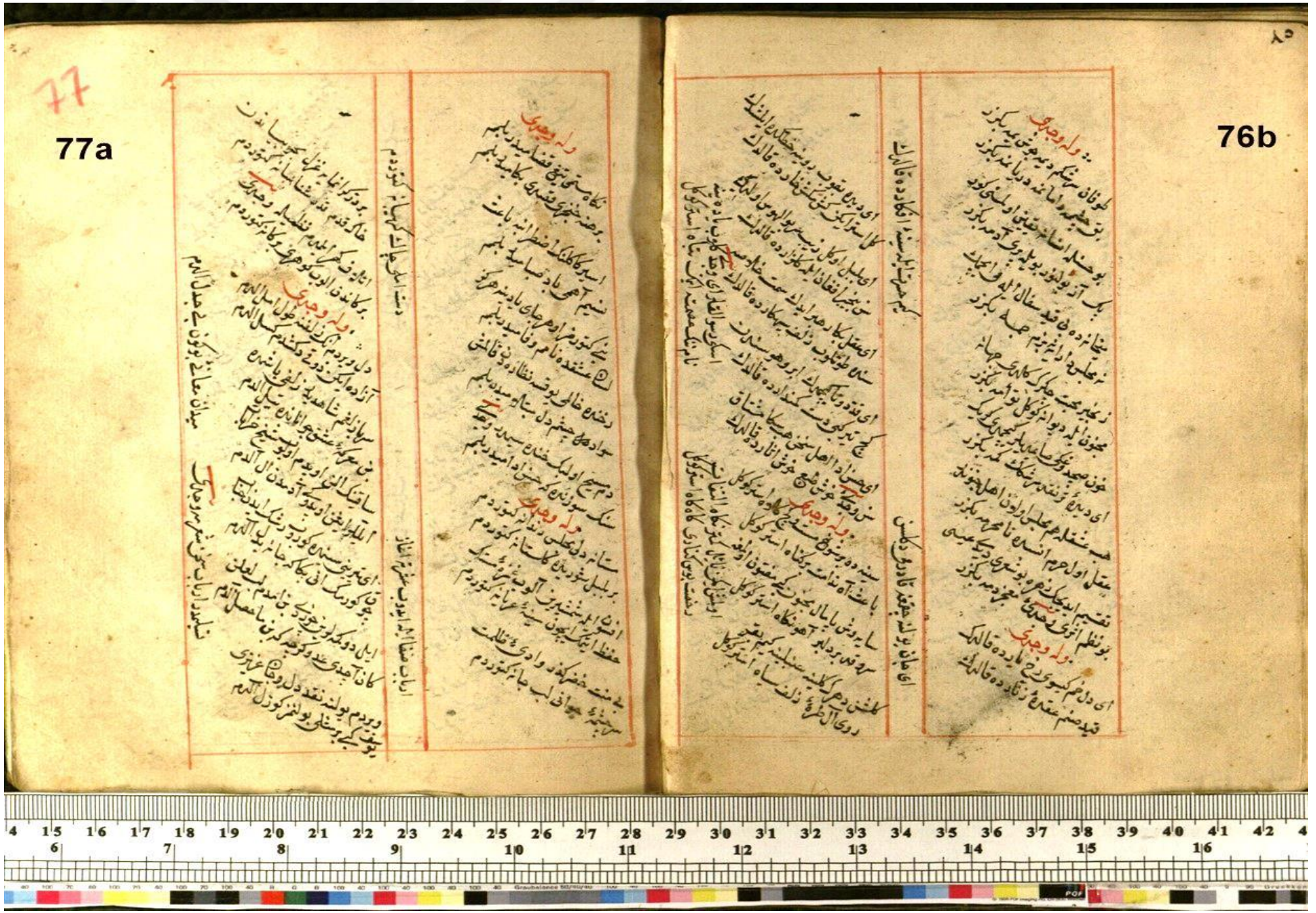

71b
72a

73a
72b

74a
73b

75a
74b

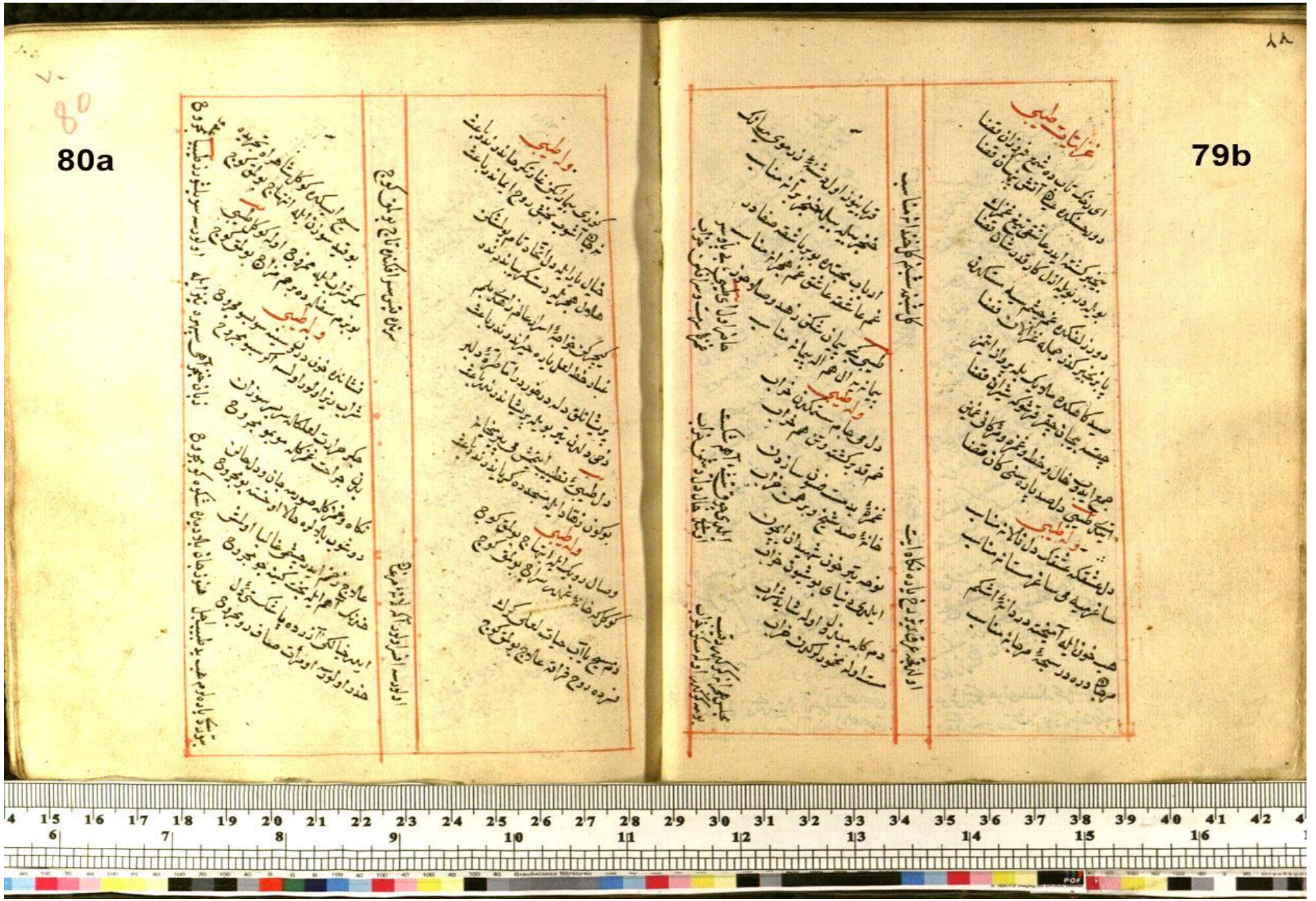

75b
76a

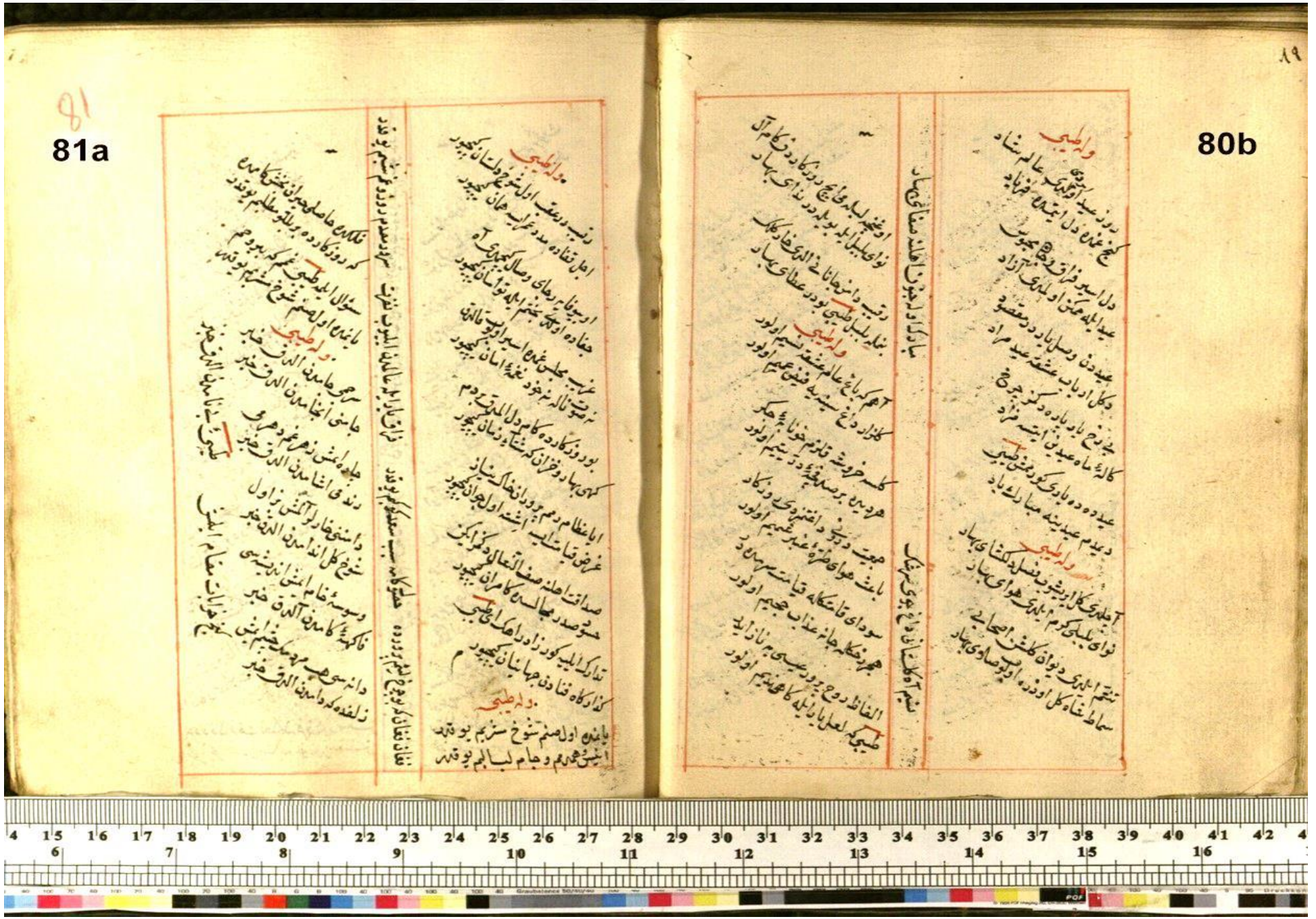

77
77a
76b

77b

78a

78b
79a

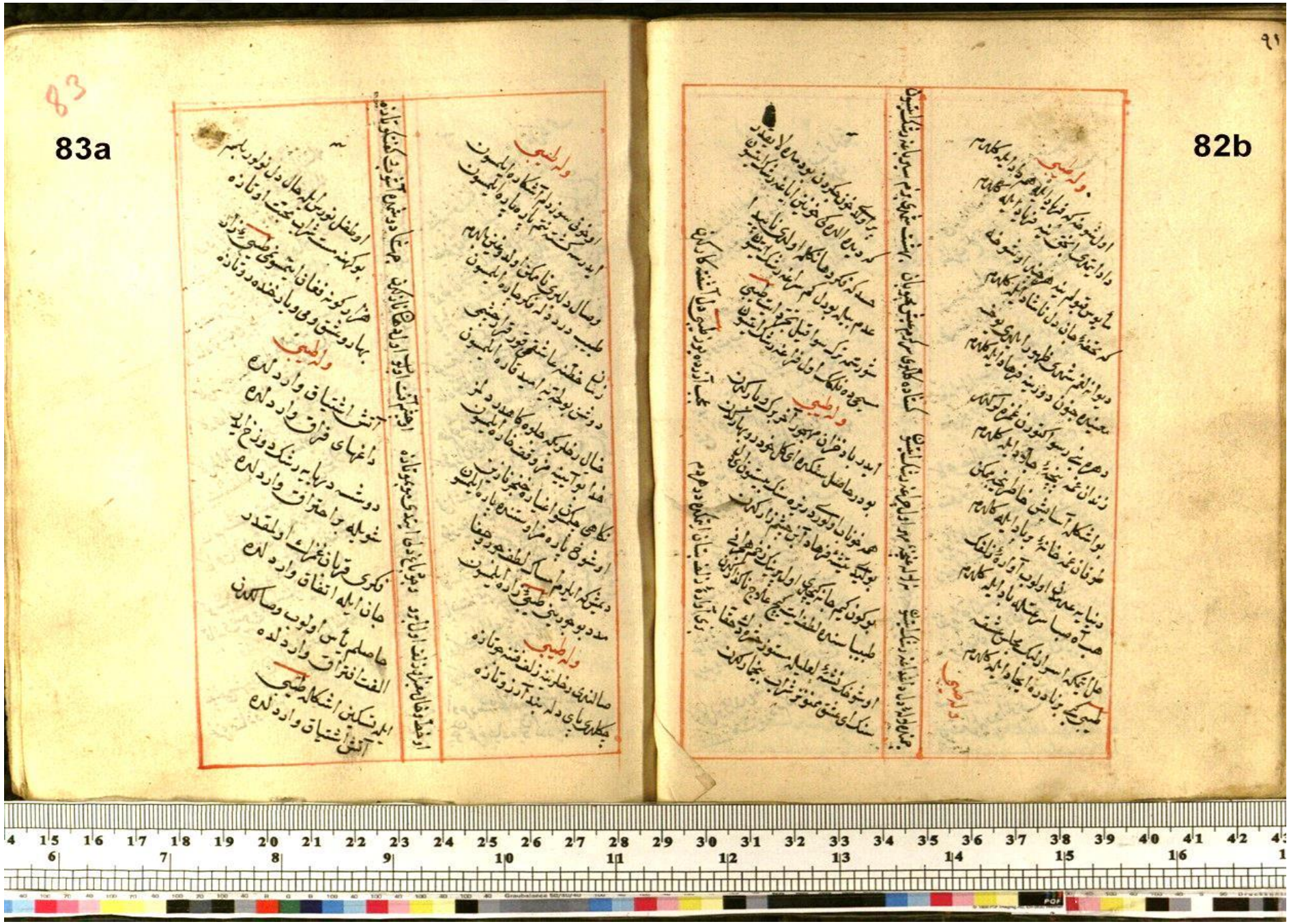

80b

81a

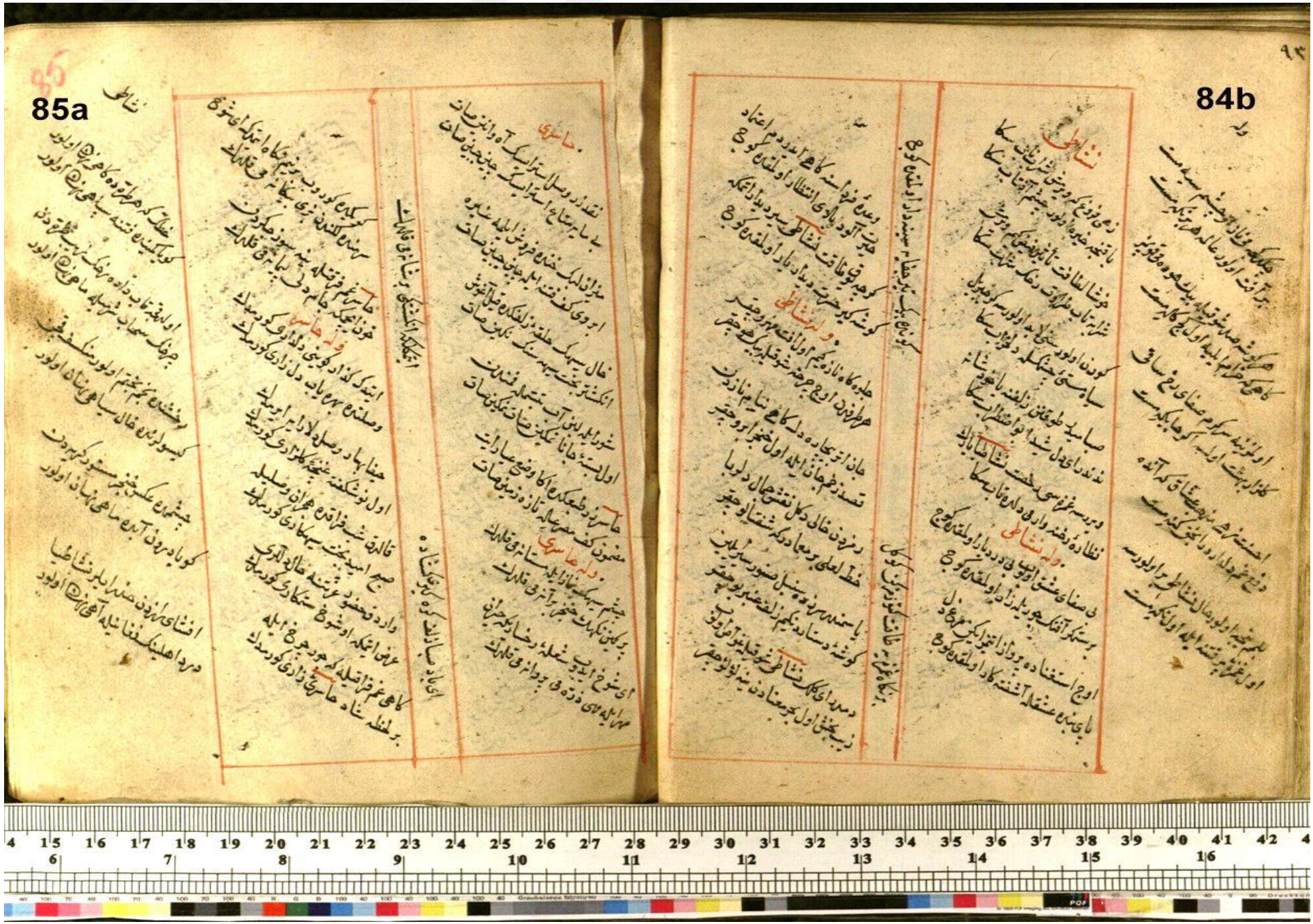

81b
82a

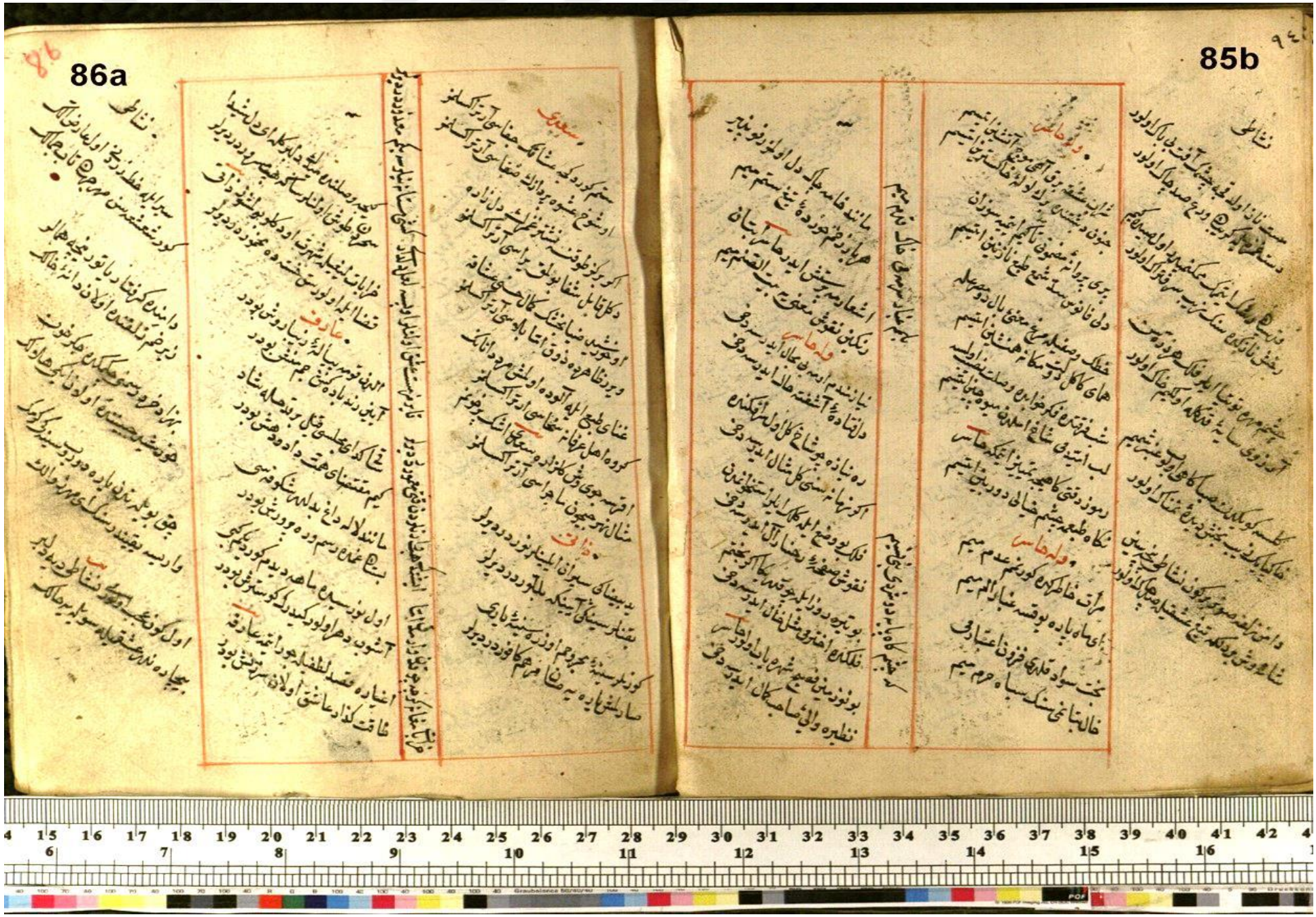

82b
83a

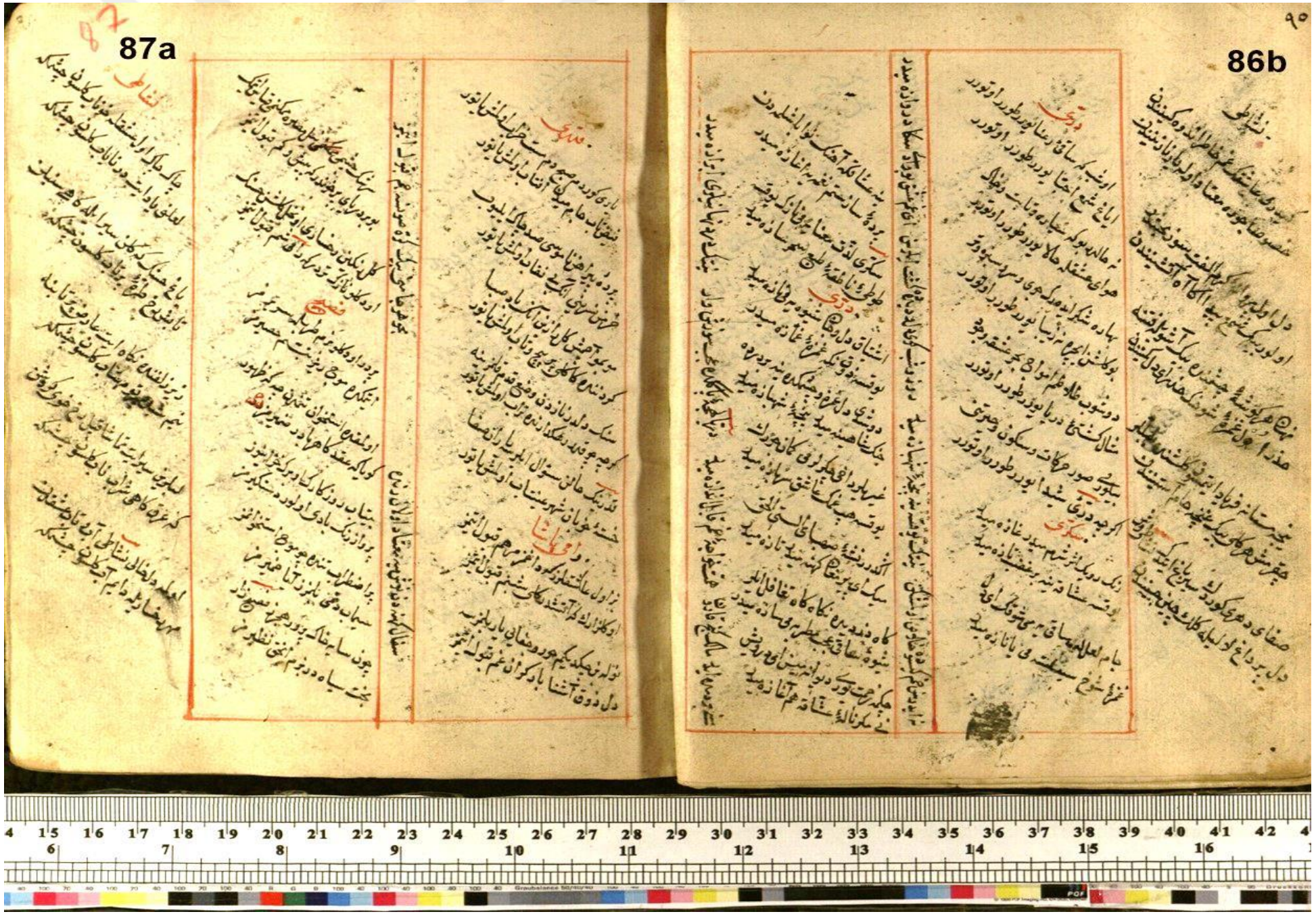

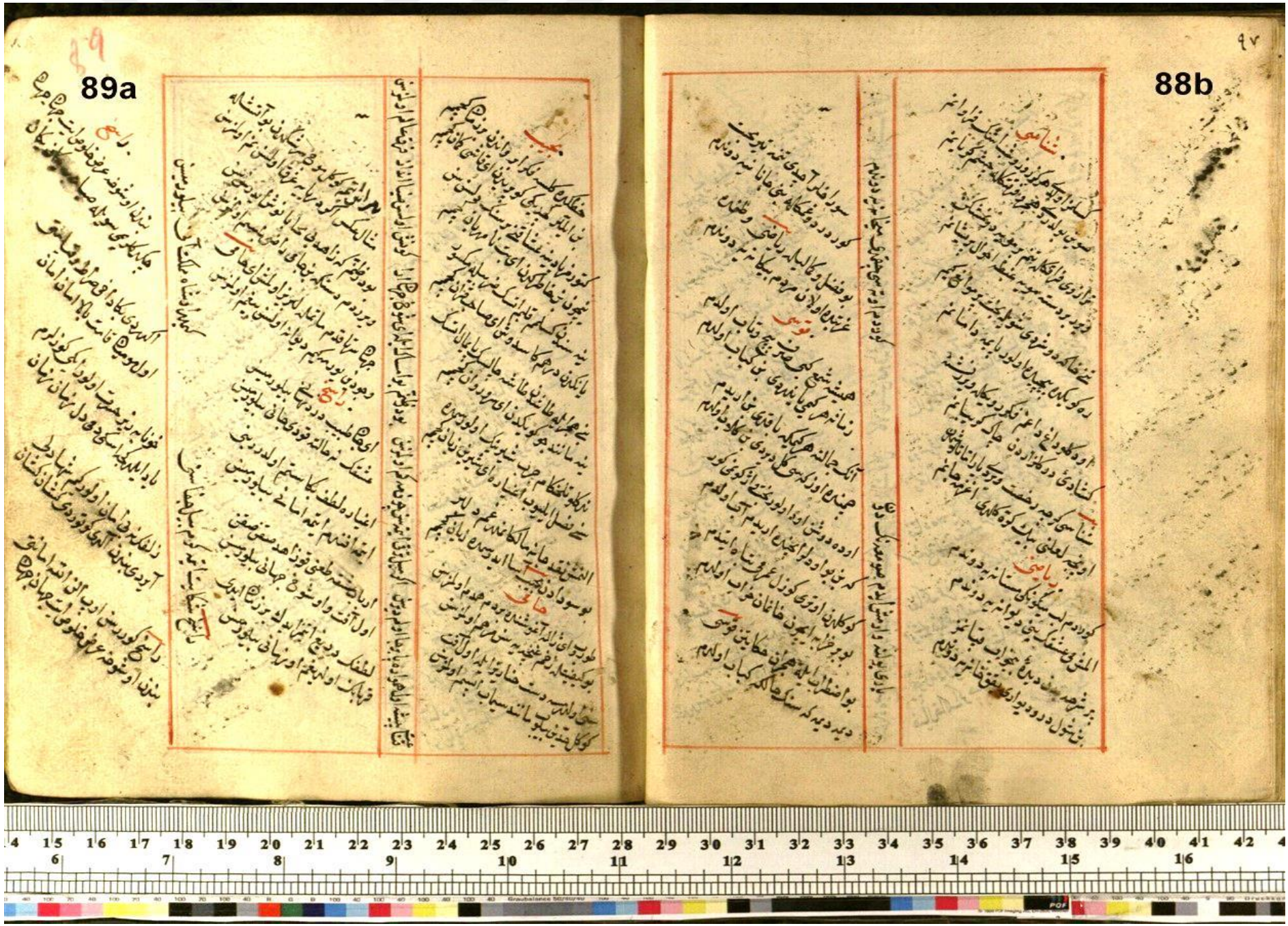
84a

83b

84b
85a

85b
86a

86b
87a

88b
89a

89b

90a

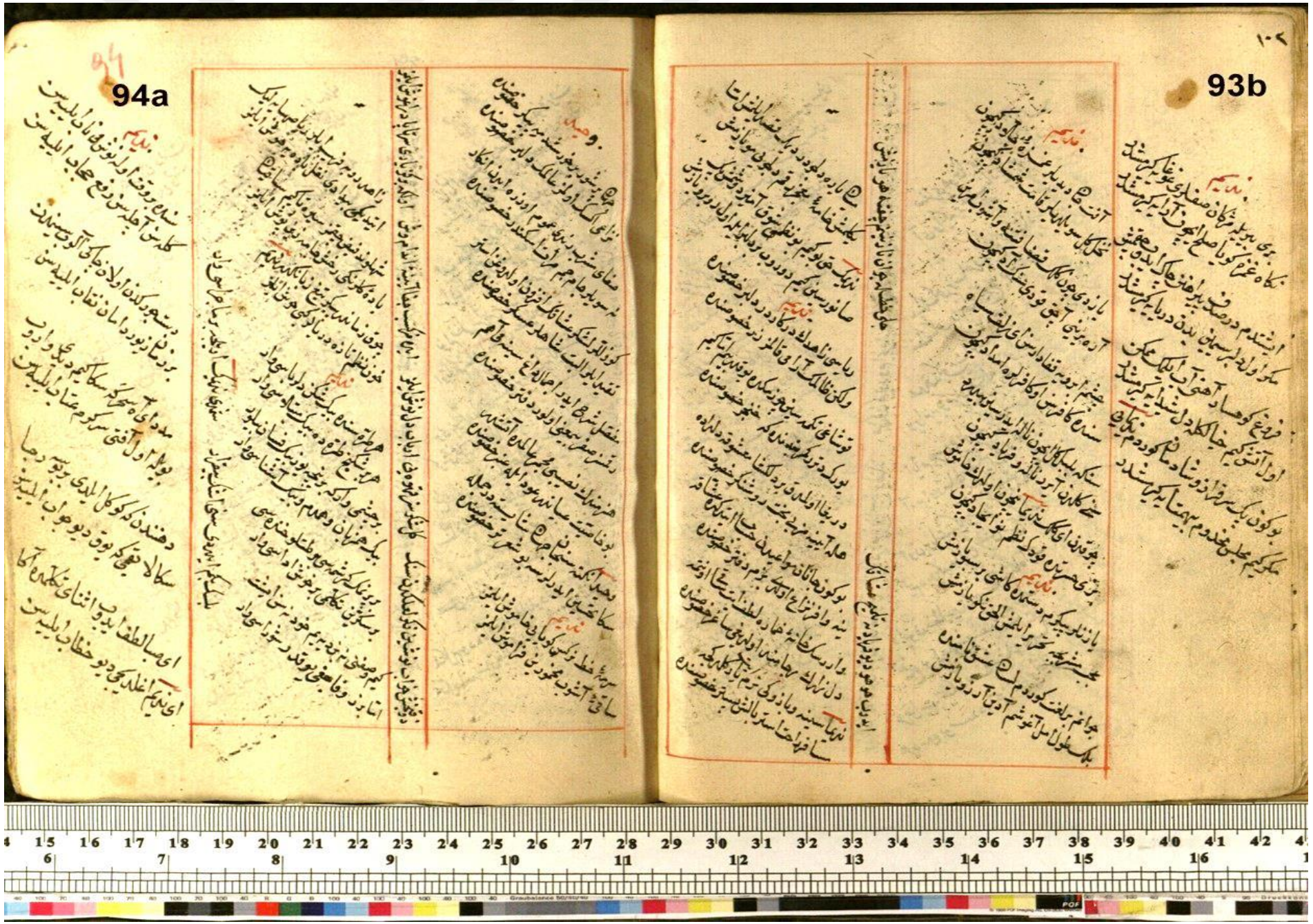
90b

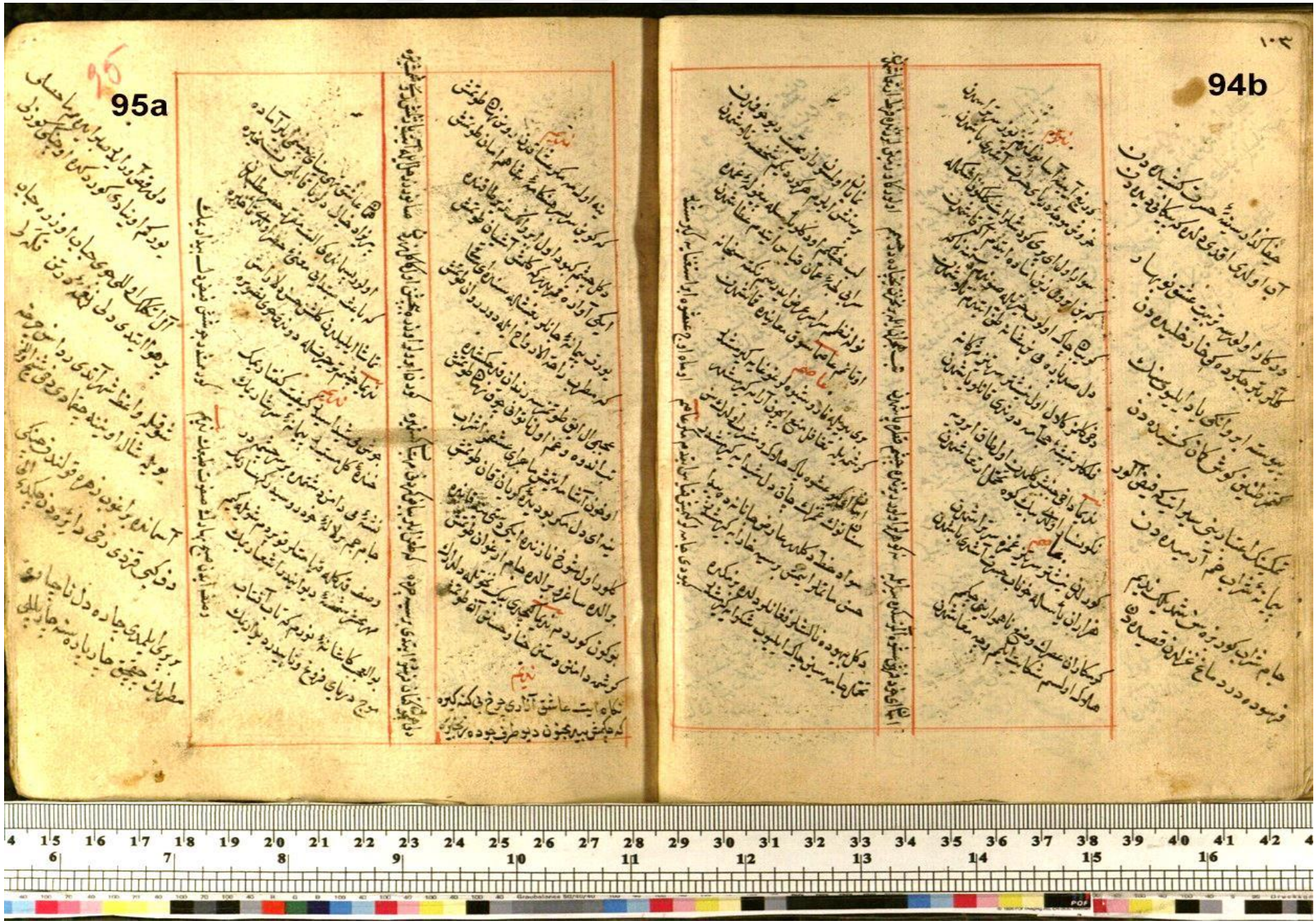
91a

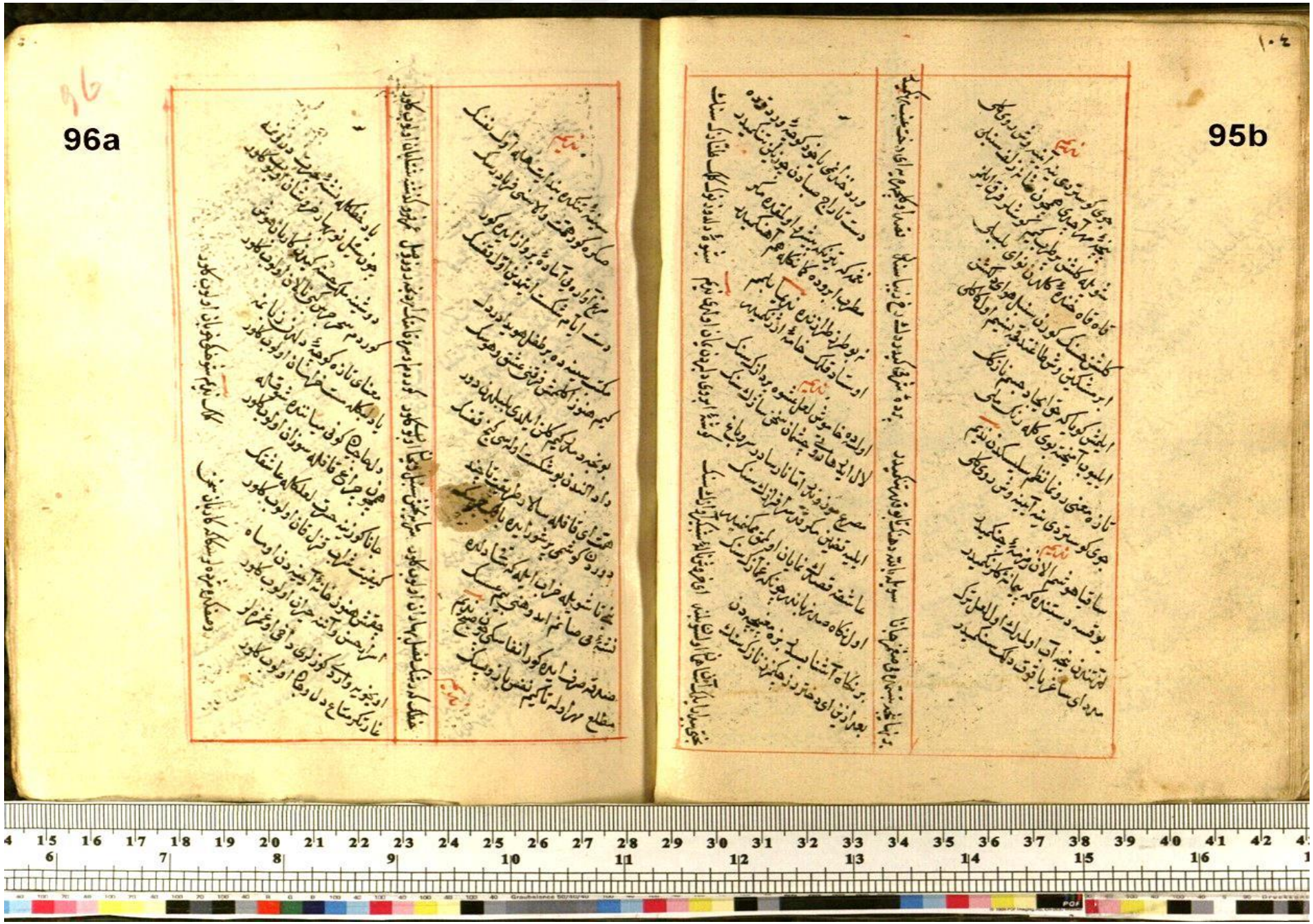

91b
92a

92b

93a

93b
94a

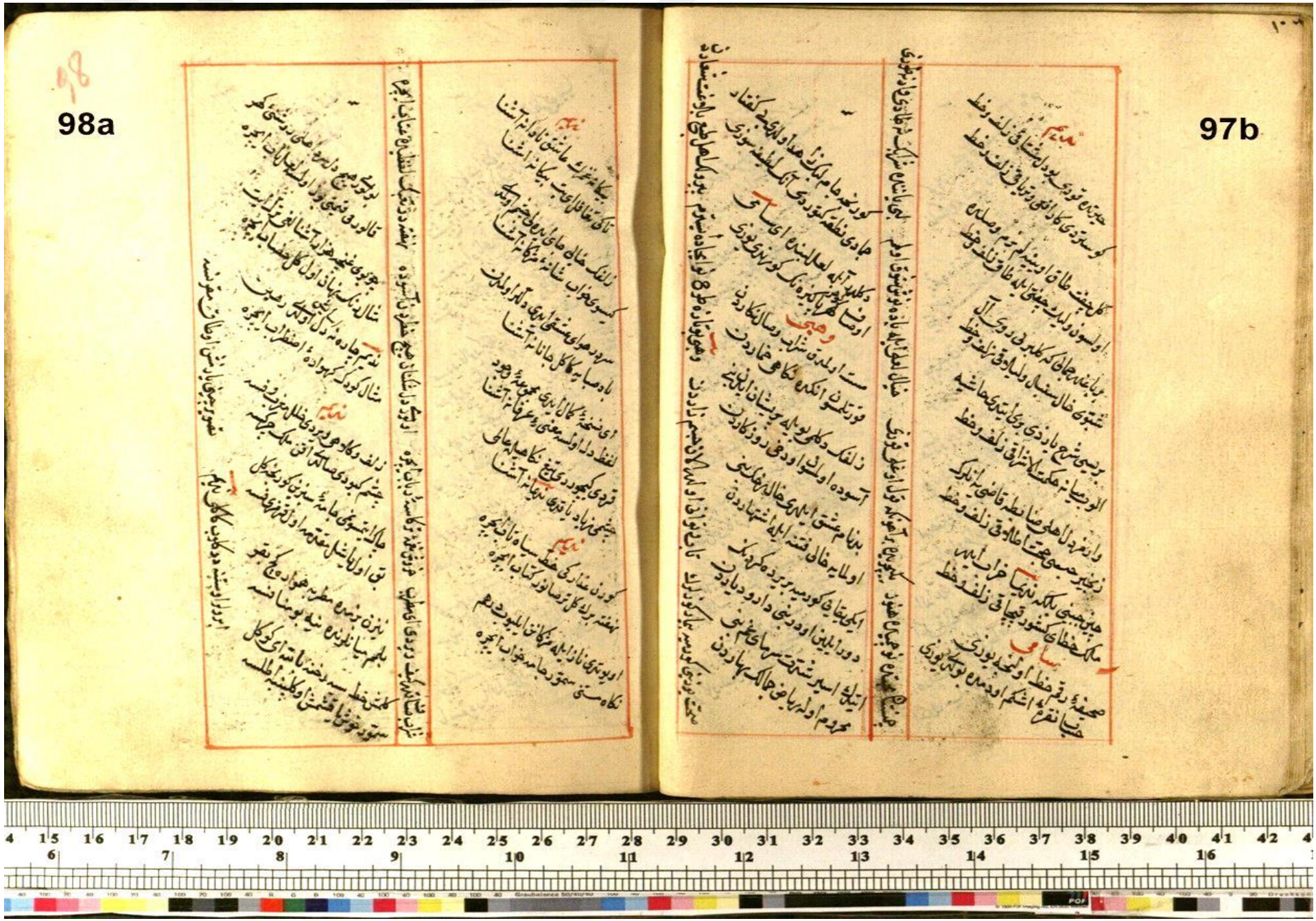

94b
95a

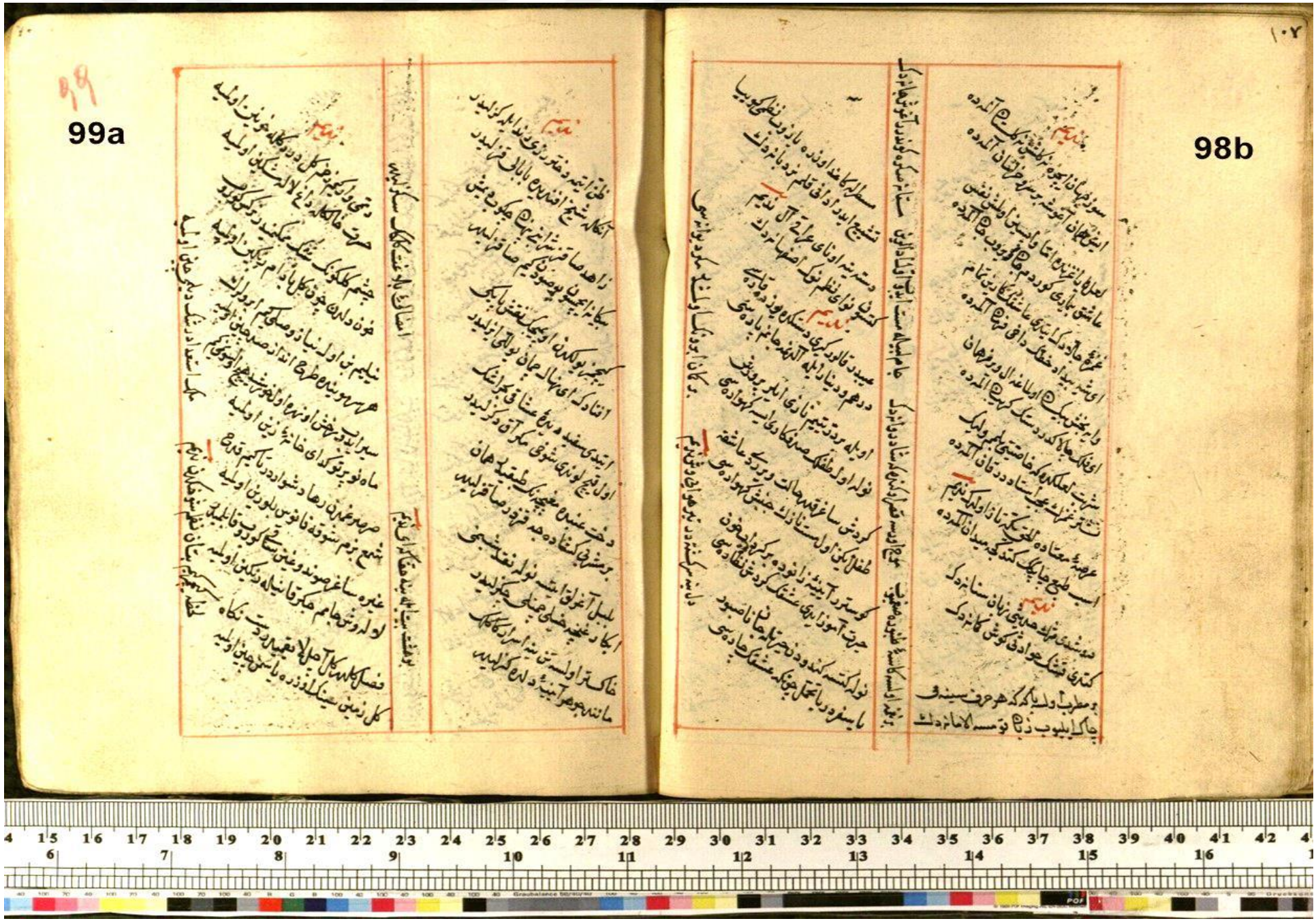

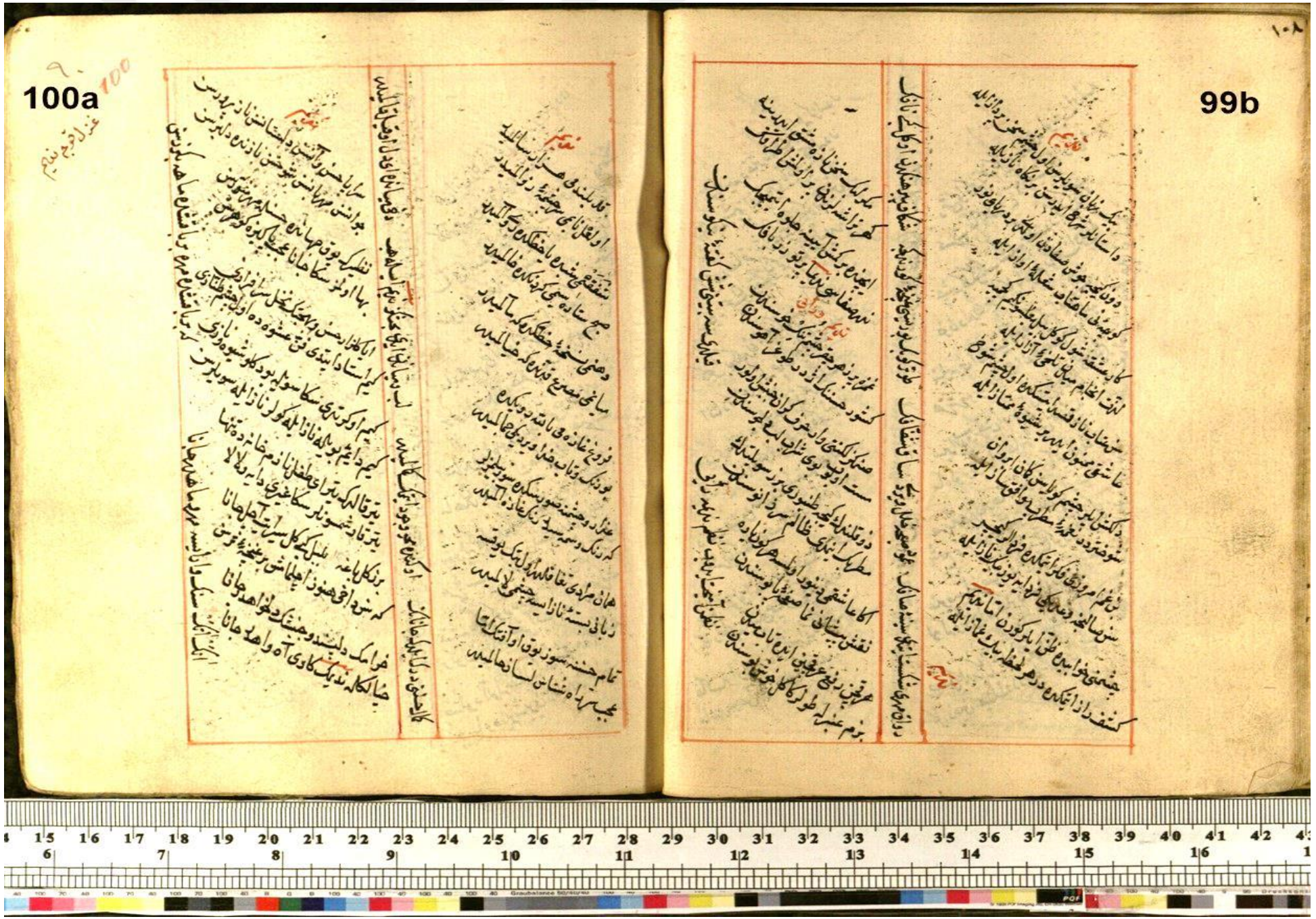
97

97a

96b

98a
98
97b

98b
99a

99b
100a

100b
101a

وهی

صبر فرقت نه پی اشک نیارد برای خواهش
کاروان دل سکا تا نیسپارد عنای خواهش
نوله صبح امید رو داده مرا حاصل
اوگذر دوشکو عمر تنگ رزدای خواهش
عالم چرخ نیخبه کهم امید دیرش
بوبرهنه تن اماله بسای خواهش
خواب بخشم نی بسیاند محال اید
امید ایتاض مهم مانک دای خواهش
وهیا ایتم انی بنیه خیال نخیر
اوچ چشمه اوم کرهم هاوی خواهش

وهی

چشم مرو مکش بخواره دکلاره نبود
مست خوش دلبچاره دکلاره ندر
دانه خالنی عرض ایلدن مقصودی
صید مرغ دل آواره دکلاره ندر

دیوکورن بیغه نوازه دکلاره نبود

روز نیشینه خواب آورکین بیغه
کوزک بخته کرهوازه دکلاره نبود
تیغ دردستونکه مست دکلاره نبود
وهیا نقشکی دل نازه دکلاره نبود

وهی

سکا میل اکلنوزای مرهم صحاک آه سرد نلن
نمک مورتنا در افتابک دوی نرمه نلن
شال دیدهٔ انبیق چشمم قطره بارایلر
اونخلک تابی هرکاوب ایتیکجه ورد نلن
دونر پروانه یه مشتاقی کندی ماه تابانه
بوشهرک داغلاغزه دلبران کیمه کرمه نلن
نه بیلسون انلک کیمهر وآه سردن نیاشق نلن
خبردار اولسانر روز کارک آه سرد نلن
دلپرورده کیمنی جاده جوی اولمسه ای وهبی
طوتجه بنفشی بلمه مکه عاجز کندی درد نلن

دیوکورن بیغه نوازه دکلاره نبود

وهی

دوشمش بره مستم دیو بیغاندرمدی
بوبابدن عقل دل افتاده بره بدی
جوزمزکره بندیسیاسک صندایلر
کسب ایتدیکی نقددلی صاقلر کرمدی
درکاراولیجی کرکه طوفان سرشکه
برقطره دکل قازم عمان نظرلدی
آزاده سرایدان هنت اکادیرلر
دستاده بک پنجهٔ داغ اولمزلدی
ولنشه دسنی ویرکه مذاق دله وهبی
زنکین سخنم وصف لب لعل ترندی
وهی
جام شراب لعلفی فندان اولورکورن
اسرار خطه دونیخ جیران اولورکورن
کیم ایله نوامم اولدوغنی اطفال عالمک
دنیایه کلمکینه پشیمان اولورکورن

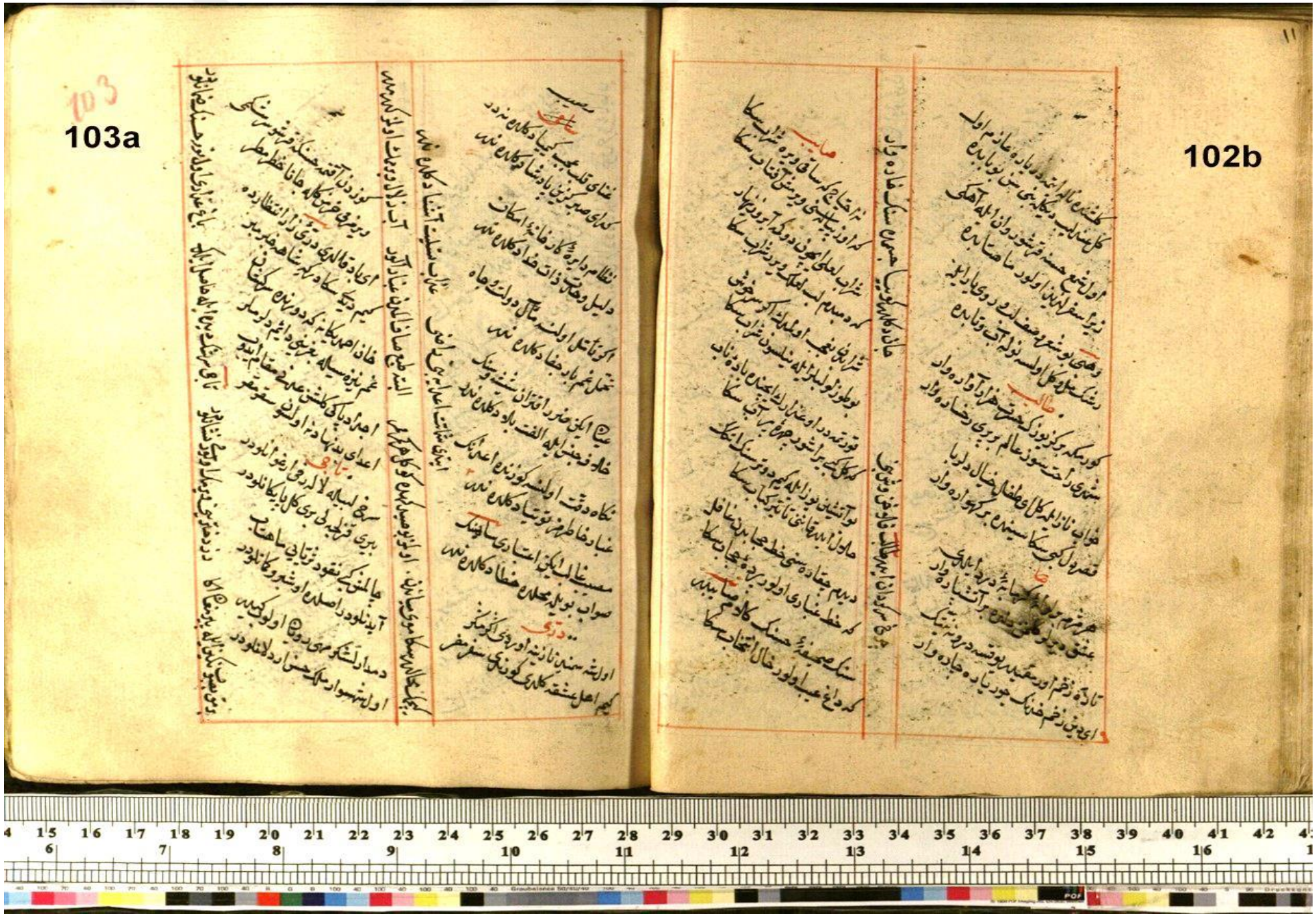
ایتمش صرکله دخله دکلاره نبود

ترجیع ساز غوغه دشمنان اولورکورن
ترجیع ساز غوغه دشمنان اولورکورن
وهی
ترجیع بیم نظمی مرهم صرهم انلک
نرمیج ساز کوهر نطقان اولورکورن
وهی
تجاله یه سیاهی کورا ول العلنا بدی
کویا جبابدکاوله جام شرابدی
امید بوسه چاوانیشی خط یادوی
کوردم دمرینی اومسئله مکرنی کتابدی
عزال هاله بی نوله مه دوتسه بودینه
فالمش اوماهتابی کوردیخه جابدی

اویله سیاه مزنی تابدی

کوکبا بغلی کاظر ایله مسلمان اولورکورن
نشه بیخون فشانه قطانی اولورکورن
مشتبه شانه بوسمه زنی اولیلهور کورن
خلقه شانه دزلف پریشان اولورکورن
مانند تاردزلف پریشان اولورکورن
کلبه تورصالنه یوقاق آچلدکیمسن
سروی هجرنی یای بدامان اولورکورن
وهی
سروی هجرنی یای بدامان اولورکورن
نظمی مرهم صرهم انلک
نرمیج ساز کوهر نطقان اولورکورن
وهی
تجاله یه سیاهی کورا ول العلنا بدی
کویا جبابدکاوله جام شرابدی
امید بوسه چاوانیشی خط یادوی
کوردم دمرینی اومسئله مکرنی کتابدی
عزال هاله بی نوله مه دوتسه بودینه
فالمش اوماهتابی کوردیخه جابدی

Graubelanco blu/rosso

102b
103a

104

104a

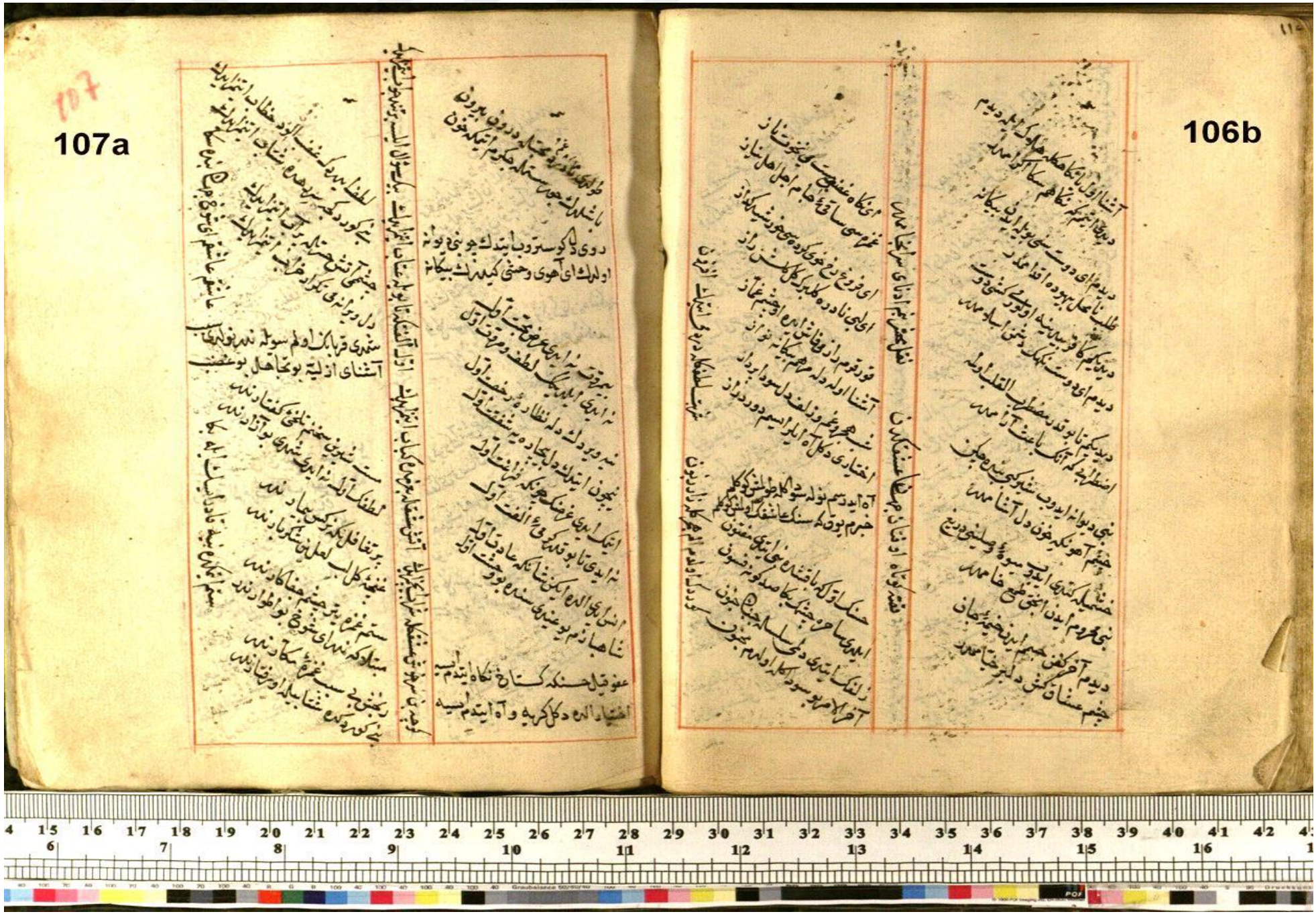
103b

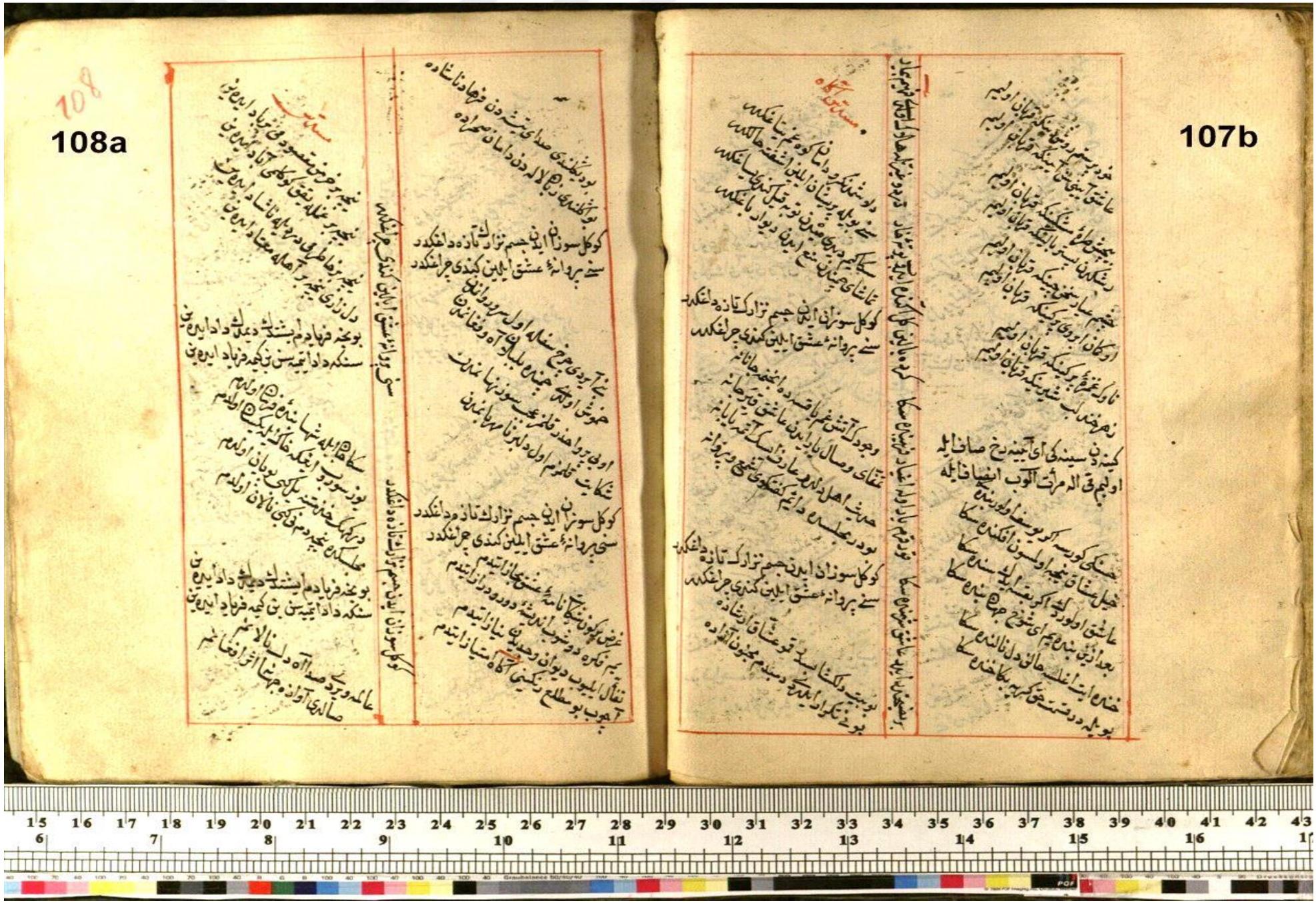
104b

105a

105b

106a

106b
107a

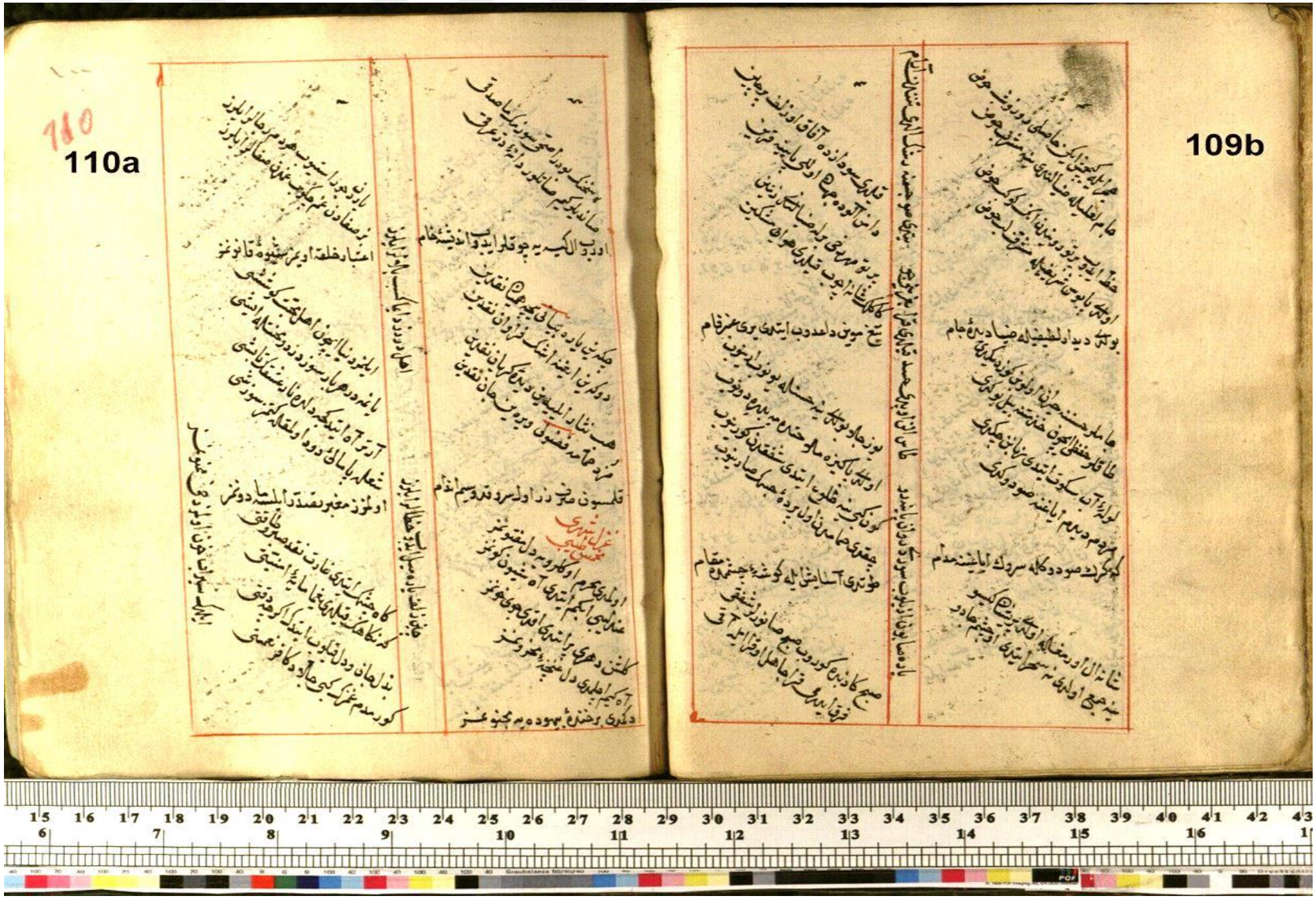

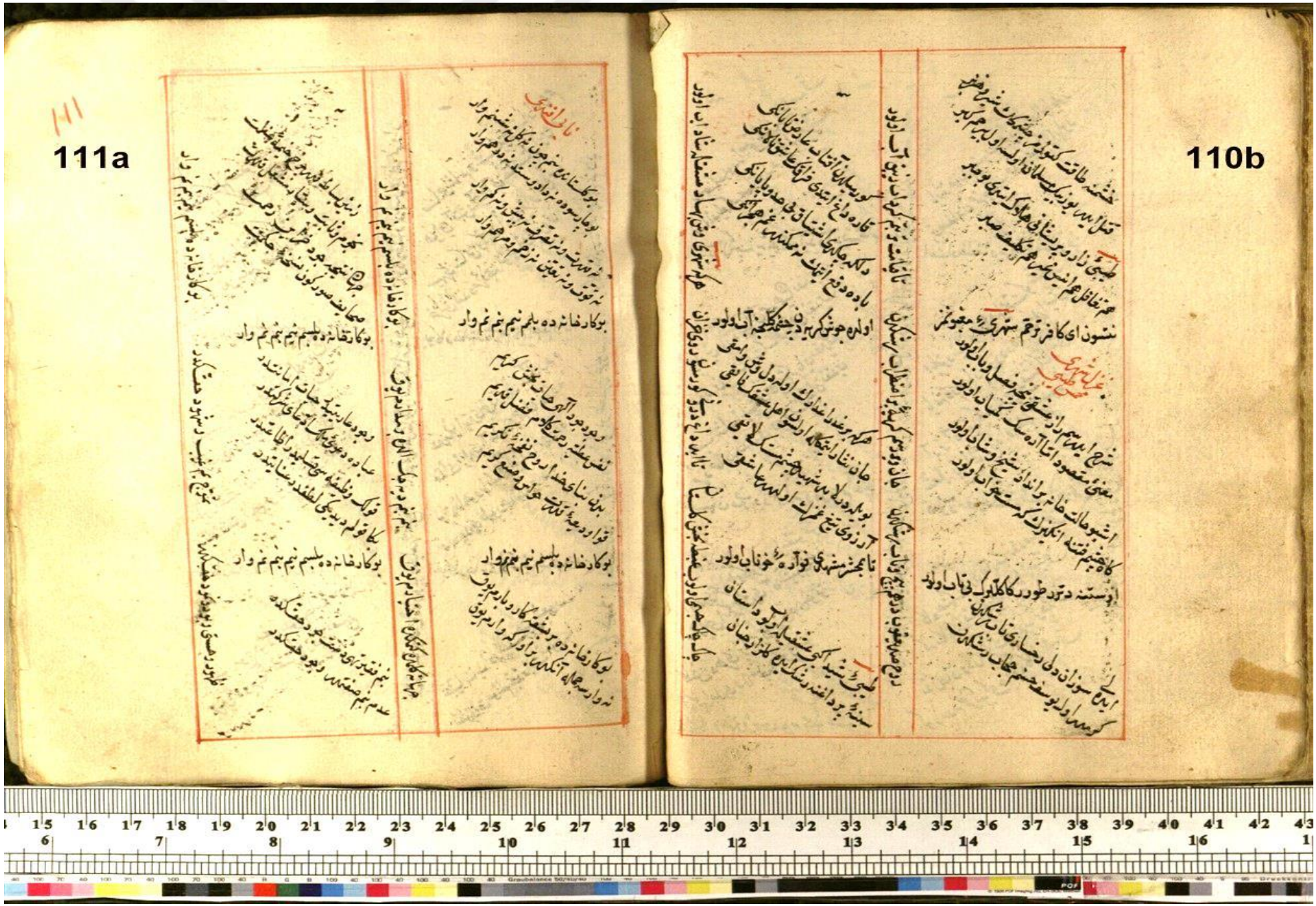
107b

108a

108b

109a

110
110a
109b

110b

111a

بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

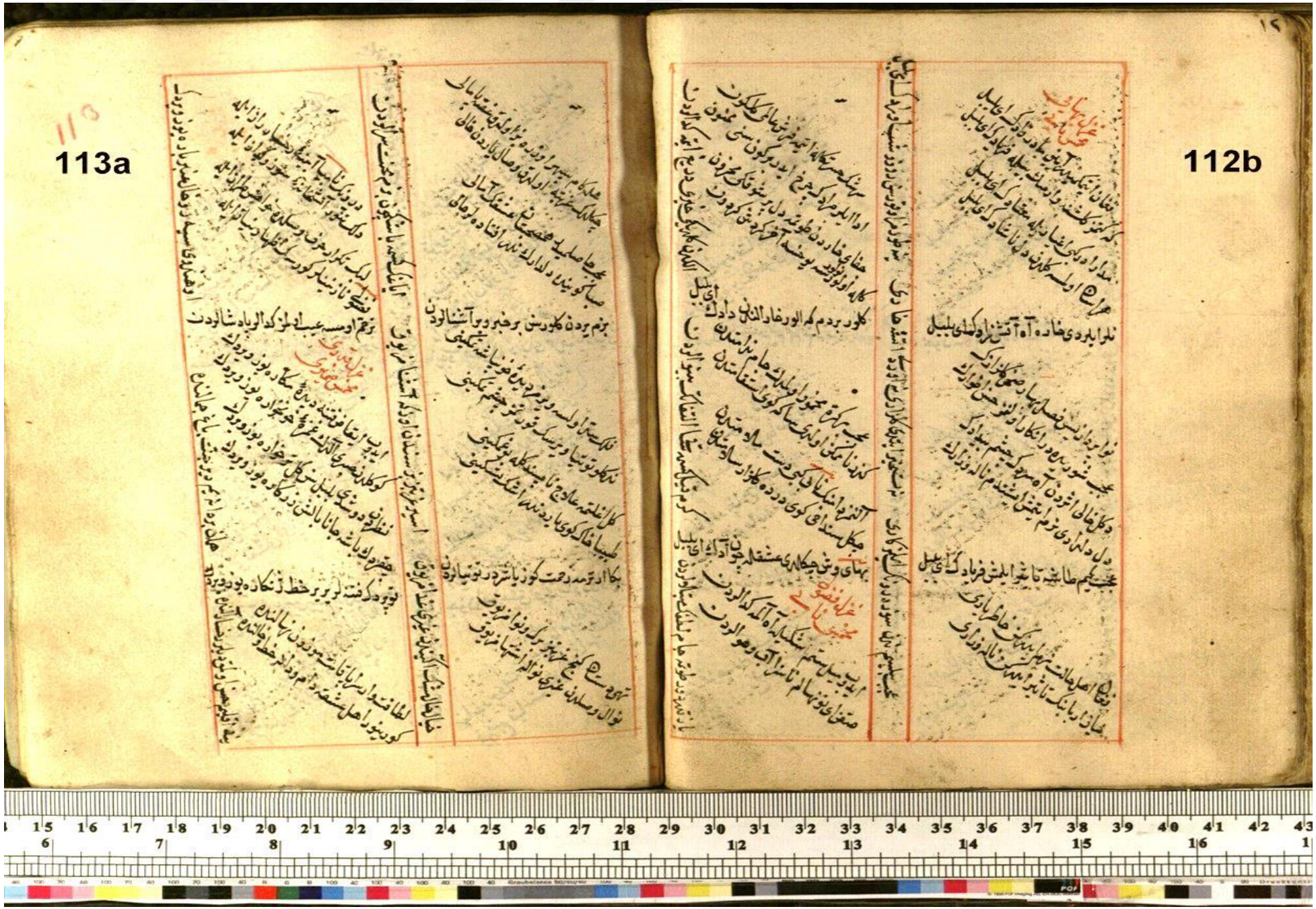
بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

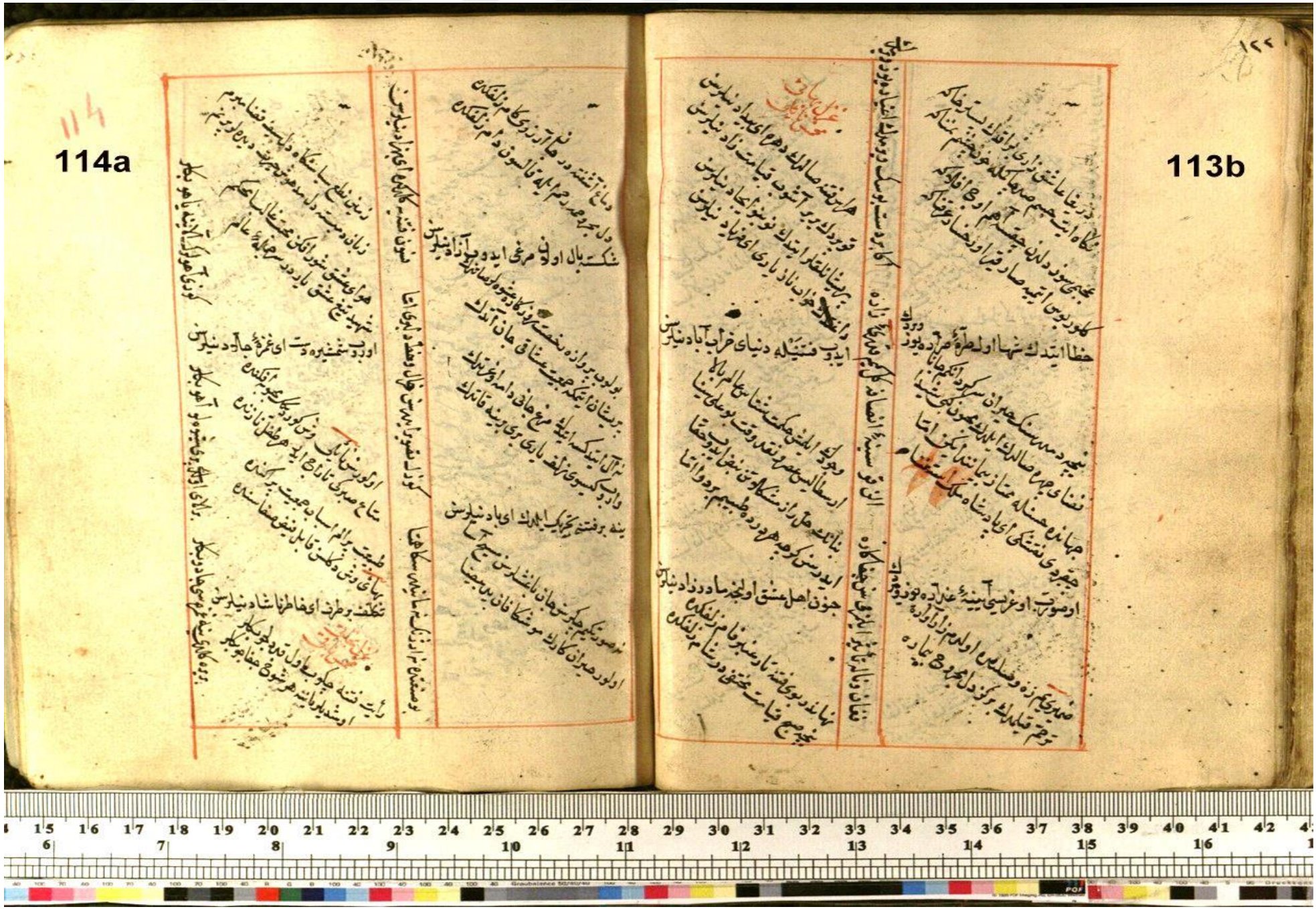
بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

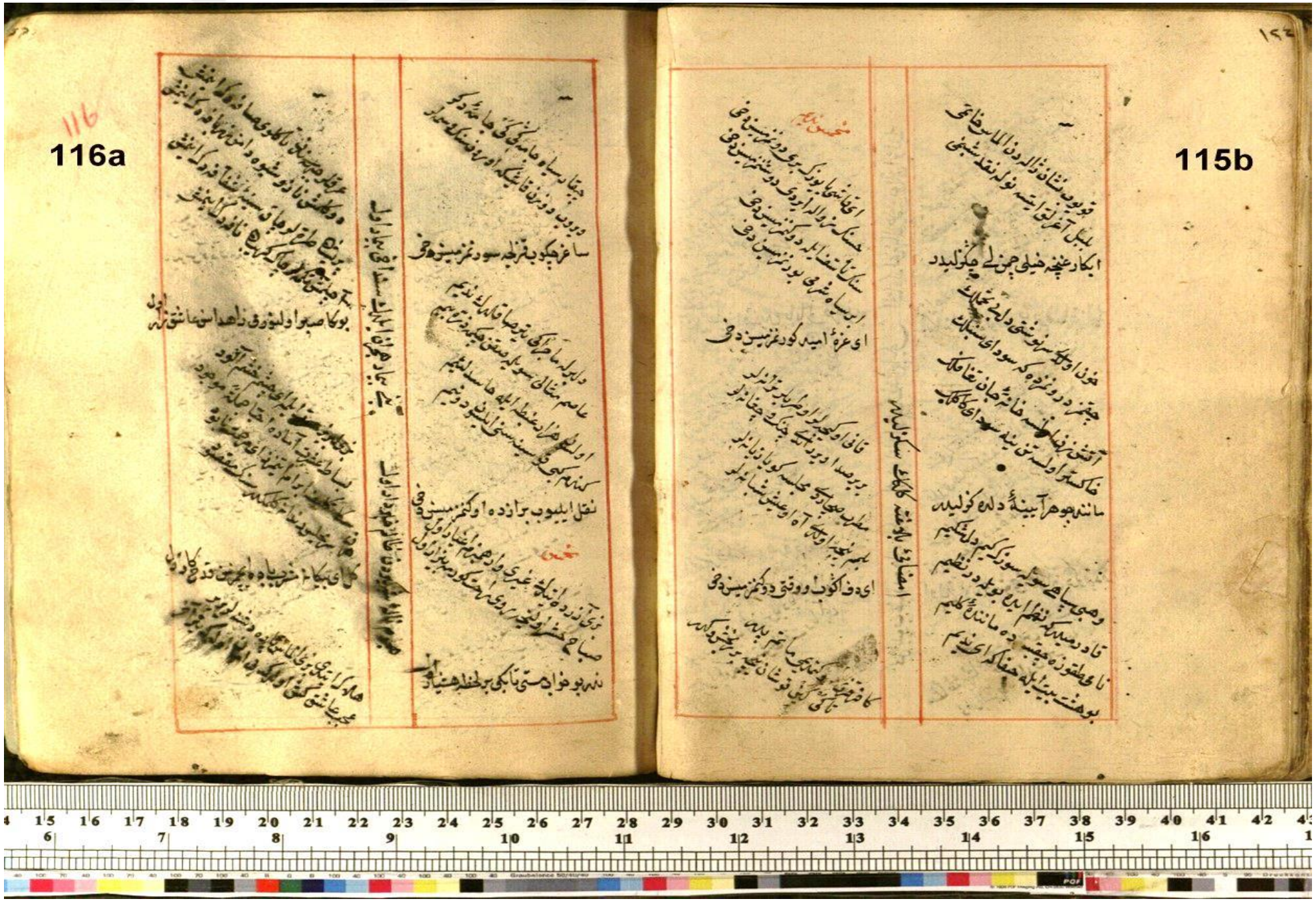
بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

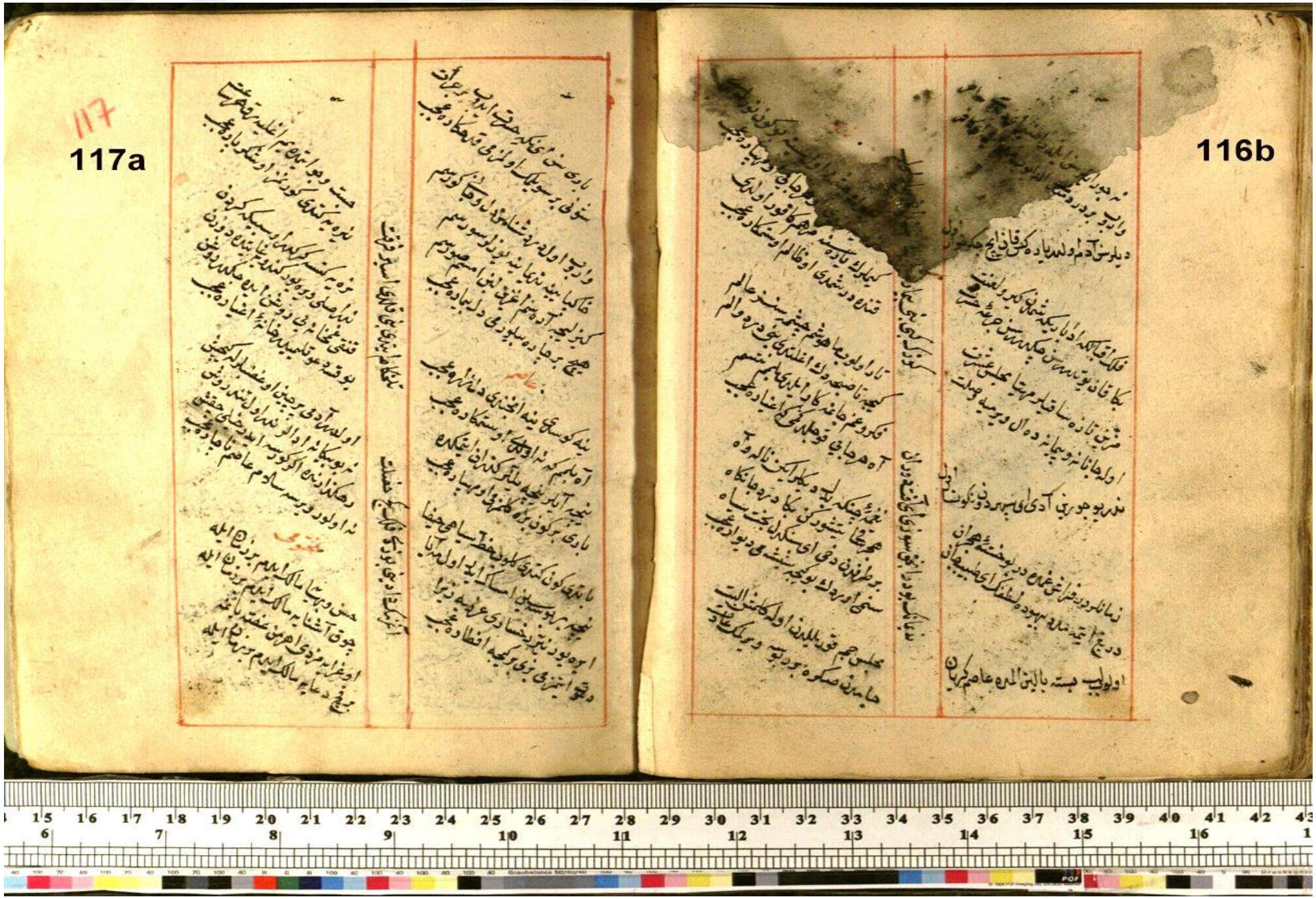
بوکارخانه ده بلسم نیم نیم نم نم وار

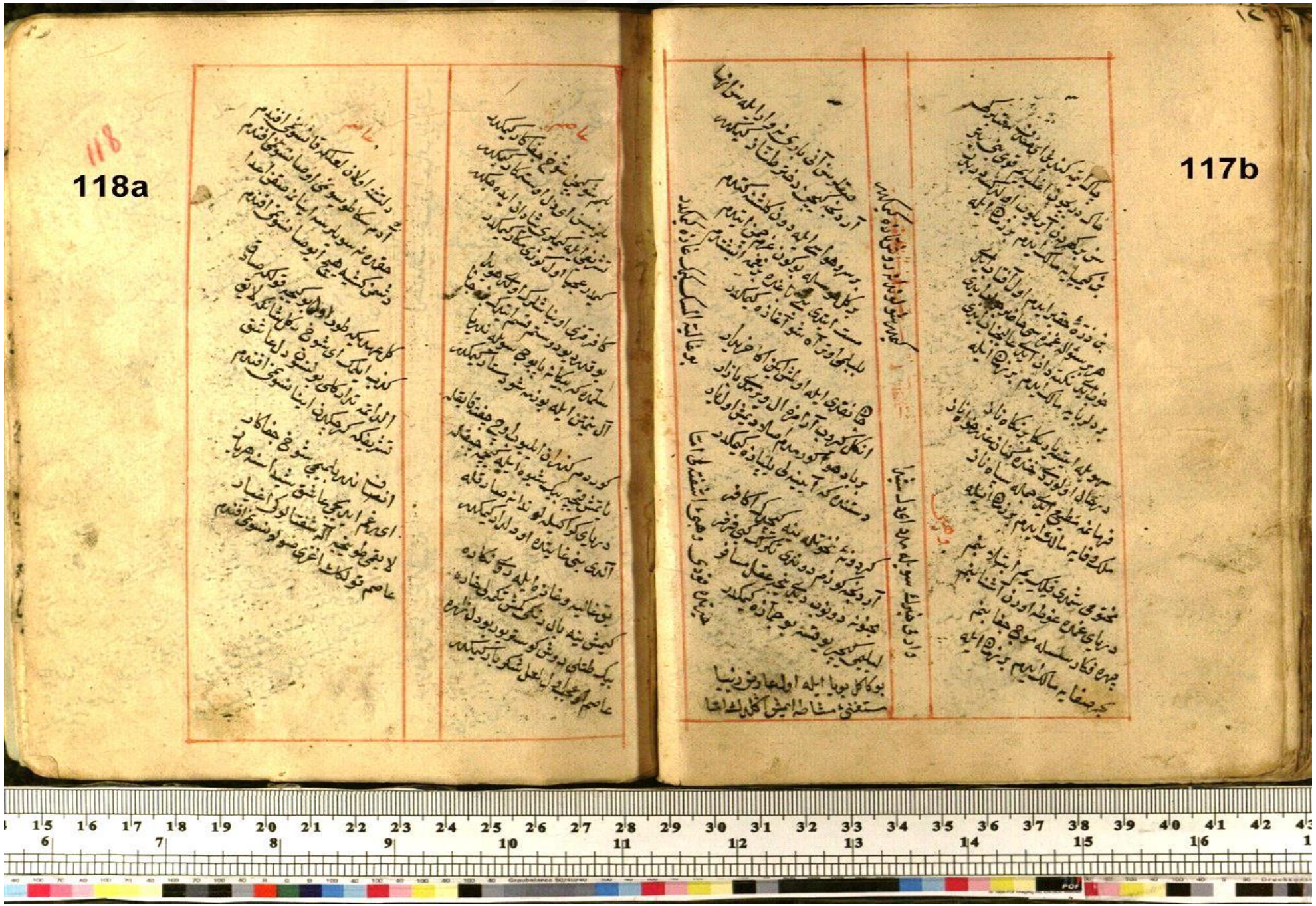

112b
113a

113b
114a

114b
115a

116a
115b

117
117a
116b

117b
118a

118b

حاوی

ارجامه ایوب نظفه لزاصاد بیولدن
هبنا جدی بر دوخه بولعب آب بولدن

بن طلح ابروسند اوپسنه ضافک
این معنی سبب ستره مخراب بولدن

یارین یکه مزداهد حمر طلکرانت
دنزه فلونیک جیتسون اوشناب بولدن

ای بادیه پای هوس غفلتی ترک ایت
ابنای سبیلی هفته خواب بولدن

فودا عیهٔ عصفی بر نیم نکاله
چوق شخاری آذ در اول شاد بولدن

خرد وس بن بوه سیله غنجی بارك
اول سیب ذقن کیمدی سیناب بولدن

119a

حاوی

للف ایله اضداد اولمه هیچ ترالفت
قهر ایتمه سبب هیچ اسباب بولدن

هرامری اولون منتظر رشتهٔ توفیق
آریکه بارب اودرناب بولدن

حضور دهیدن سنتشهٔ فطرت پاکی
قابلی هیچ مرهبانتاب بولدن

لیمنیم ایله جفسوز اجاب بولدن

ارباب کمالدن فلکك هیچ بنی یاسه
کنجوری صیار دنی کتاب بولدن

جبار بزدن ذول المدی هاکی کزوبابك
فوزی فلکی کیمکه حجاب بولدن

پاشای کرم احمد احماب بولدن
چیقر سره احمد احماب بولدن

بحر کرمی هو صلهٔ بوده صنعتجو
ملکمیه اجرایی مزاب بولدن

تخمین بن عدو وصولنه سعدره اولمز
دونمز خوی وفا شاك ایله سیاب بولدن

تادیبنه آماده ایکن بنجهٔ قدرك
فادری چقه بی ادب آداب بولدن

POA

119b

120a

120b

121a

121b

122a

122b

سعدی

اولوں بنیایہ فرماں خطہ یکلکی کرایندن
قویرم بکلنازہ ھلہ باغچہ سرایندن
خدا حفظ ایلیوں اربابطبعی یوقسہ مشکلدہ
عباد آلود اولود خاطر نہ ملک ناز خدایندن
نہالموزونی خدعہ ن زاھد کل خالی
صفن جانا امید ایتہ صدا قت درد وفایندن
ندہ مسا کلی مبالطبع عشاق شیدایہ
ایدنلر عیب ہنر بلہ ذوق الوکی دوزہ آیندن
عجب بنعکی بودود ایچہ کیمی کورد کاولہ ممنون
مراد اوزرہ نہ نہ خلقنک منعلہ یانیدن
ولہ
سچہ جانسوز باغر وسمہ ء ارزو سندن
بولہ افتادہ رہا ضعت جادو سندن

مولوی

نہ آنچہ می نماید عارضی او لوبوسندن
کوسہ رخسارہ بحالی اولہ مرغ ناکی
سروبالاک دوشاکر قامتہ دلجوسندن
جامہ خوبا یچہ آلوجا دیکیچہ آغوشہ
اولکہ تطہر بشام کاکل ھوشبوسندن
سعدیا ایتہ کادل اولیہ تطویل کلام
حظ اولنر شعرلرنک فتحی یہ کوسندن

123a

123

حامی اقدی

نسترہ می غازۂ رخسار آل اولمش سکا
روغن کل دھن قندیل جمال اولمش سکا
شیوہ تہا یہ جالنش ما یہ نخل طوبدن
کردن صاف نباکوش زلال اولمش سکا
دردی چشمش تا بجغدر پر فون مہدن بچہ
ساعد سین وساق بیتال اولمش سکا
اولدی زیلیدہ فکر بوسہ ء غرقادہ ھی
لب شکر عنب تر نخ پر تقال اولمش سکا
غیرہ حلوا کبی حاضر صلحہ موم اولہ بلدی
نیل با قل اچدل نہ موم ولمش زبال اولمش سکا
حسنکی تصویرہ بدیکن خامہ دست افشاندہ
رشحہ باش ولمش تلم پوسکہ خال اولمش سکا
شیولہ نو میکدہ فکر بوسہ کلمز یادمہ
بختی کوہ فرض محال اچدل محال اولمش سکا

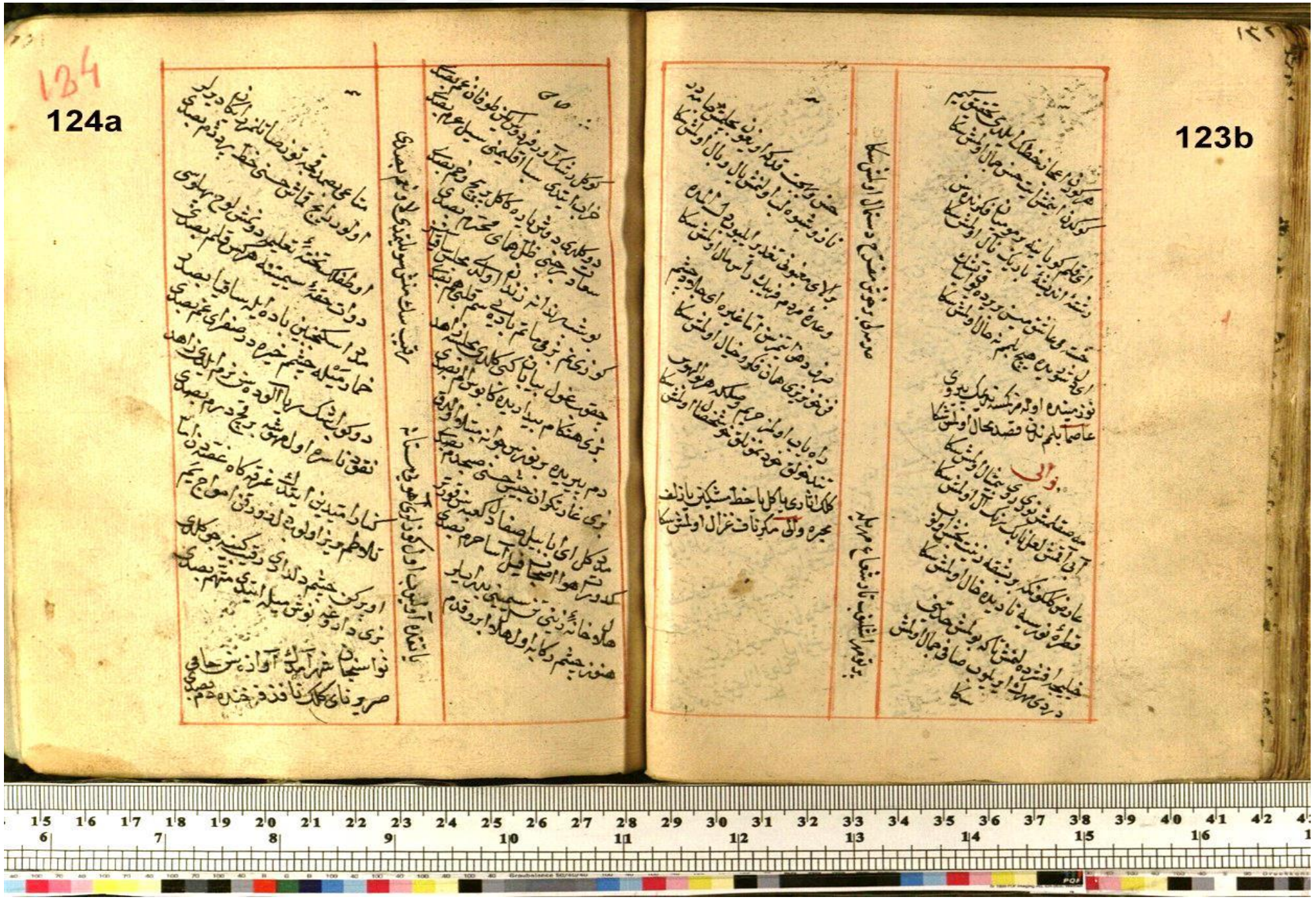
نیلی

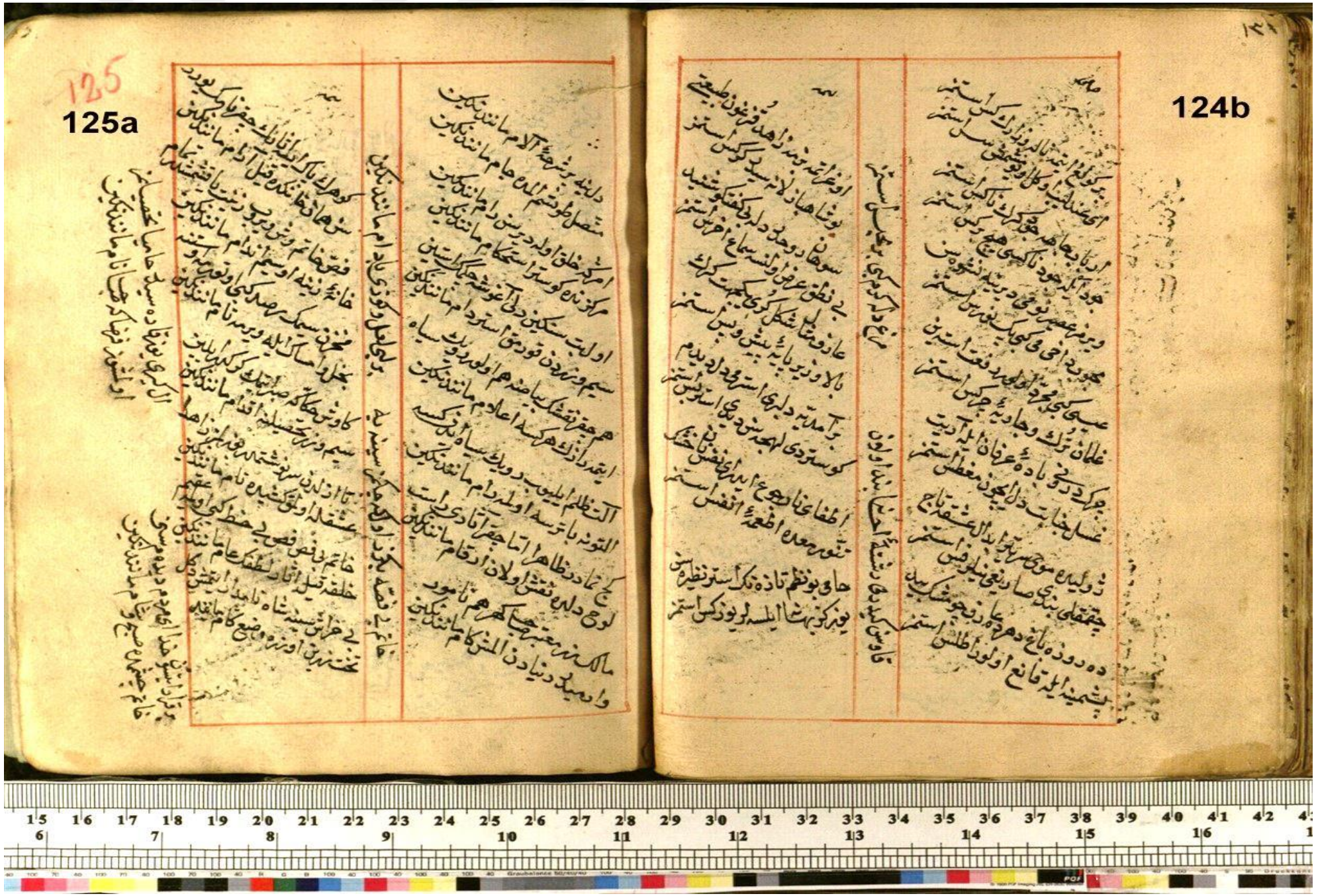
بوسیمہ نوبہ بنیہ سال اولمش سکا
عکس کل کبی آچہ دوشش دوکل آل اولمش سکا
آچہ نا نکا نہ زلہ خجلدن عرق عرق
نا زنینم مایہ ء سیب جمال اولمش سکا
وہمی وار کورد یکہ دیم سچہ جنسن آن
جبہہ مدوجسا دمہ ار وھا ول اولمش سکا
تشنہ چشمش سرنوشتی ایلیش نہ ی ظرود
بردسنہ بردمال اولمش سکا

عاصم

بلیا چشم خیا لکدہ بیان دلربا
معنی نازک خیال انده خال اولمش سکا
کلزار حسن نہ کلشن روی آل اولمش سکا
مشک ھوا فزدن جشمہ خال اولمش سکا
ماہ چہ ماشی آفتہ حال اولمش سکا
خوبلکی برباغ داغی خال اولمش سکا

15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43
6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

123b
124a
124

124b
125a
125

125b

126a

126b

127a

128a
127b

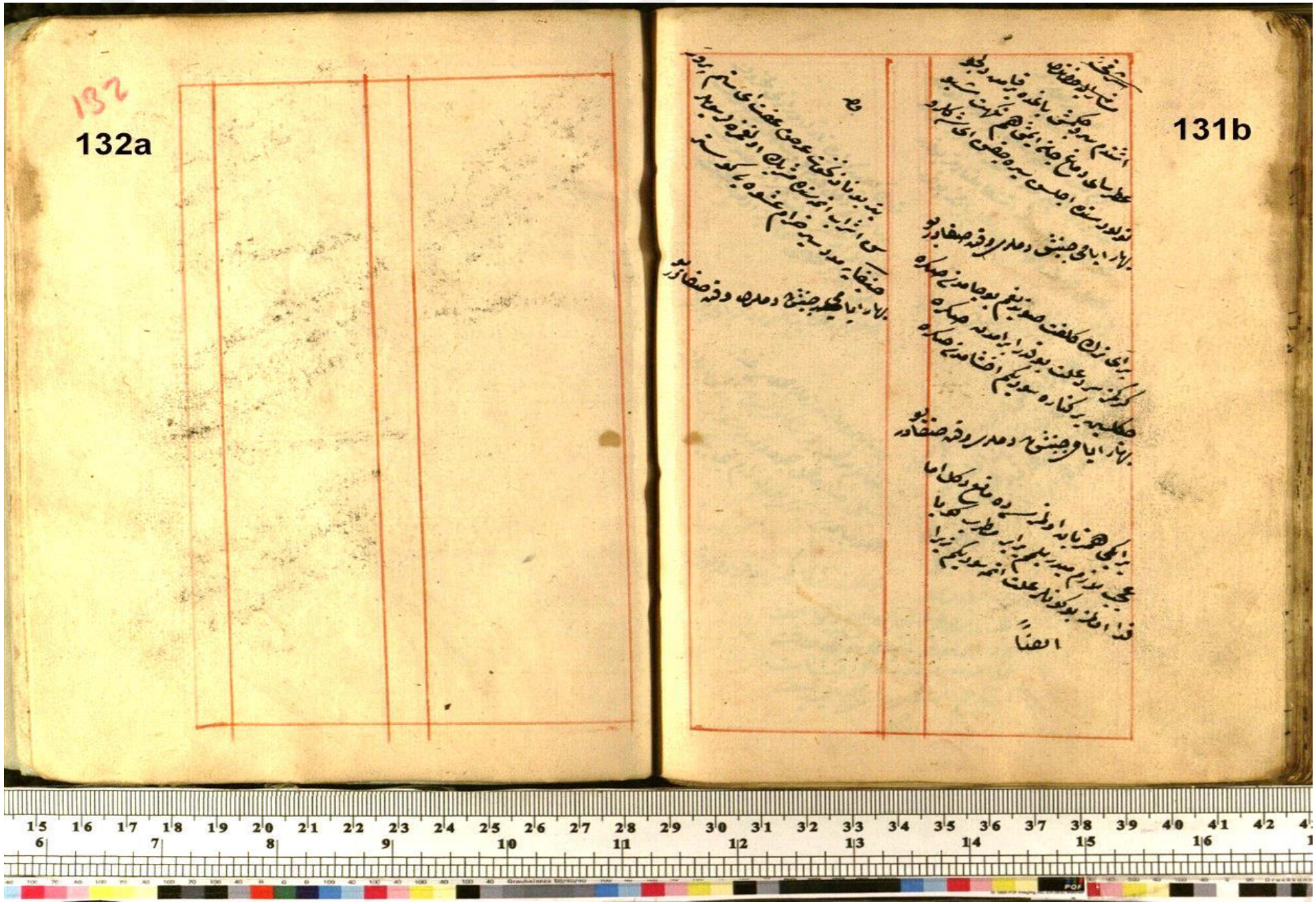

128b
129a

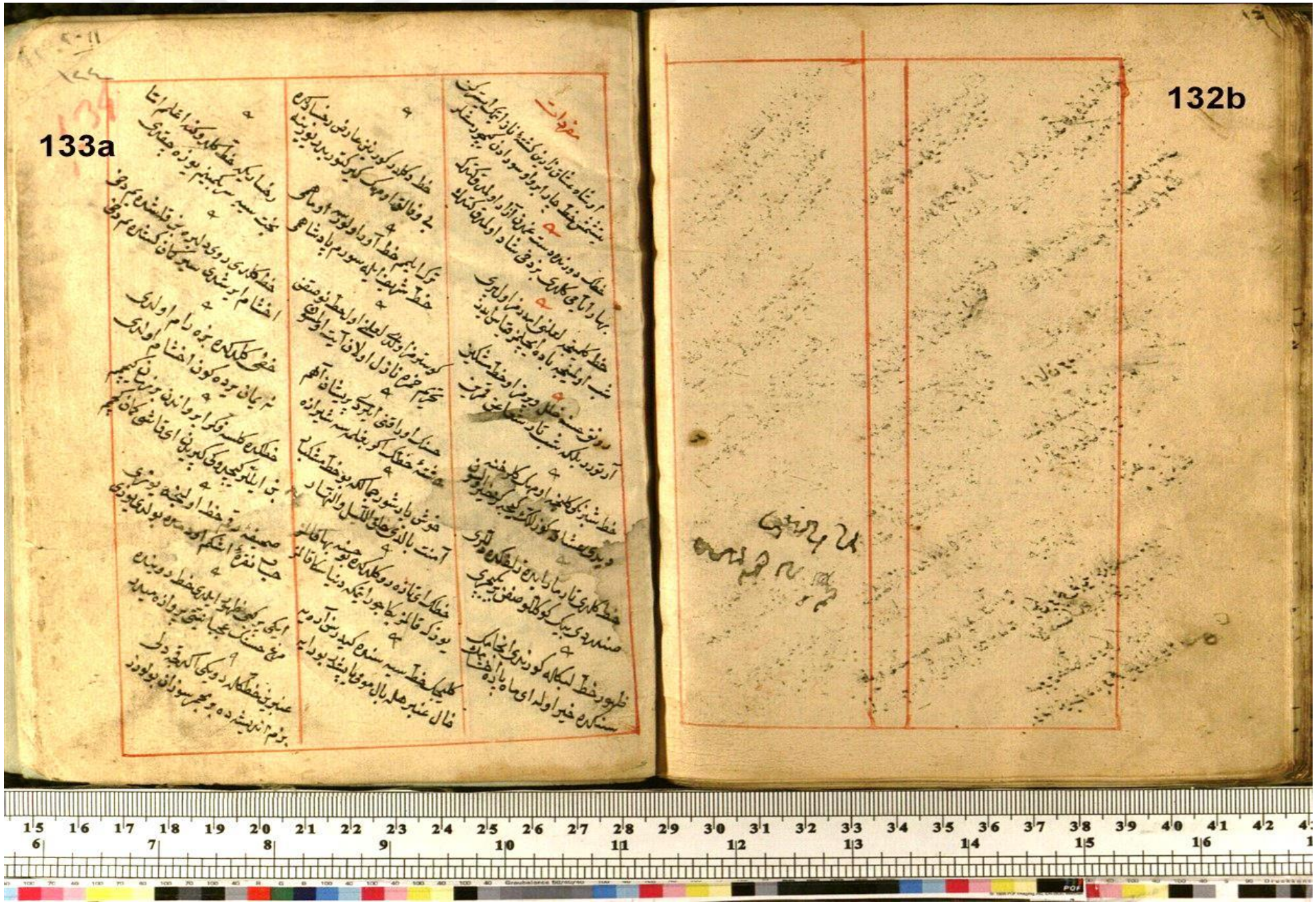
130a

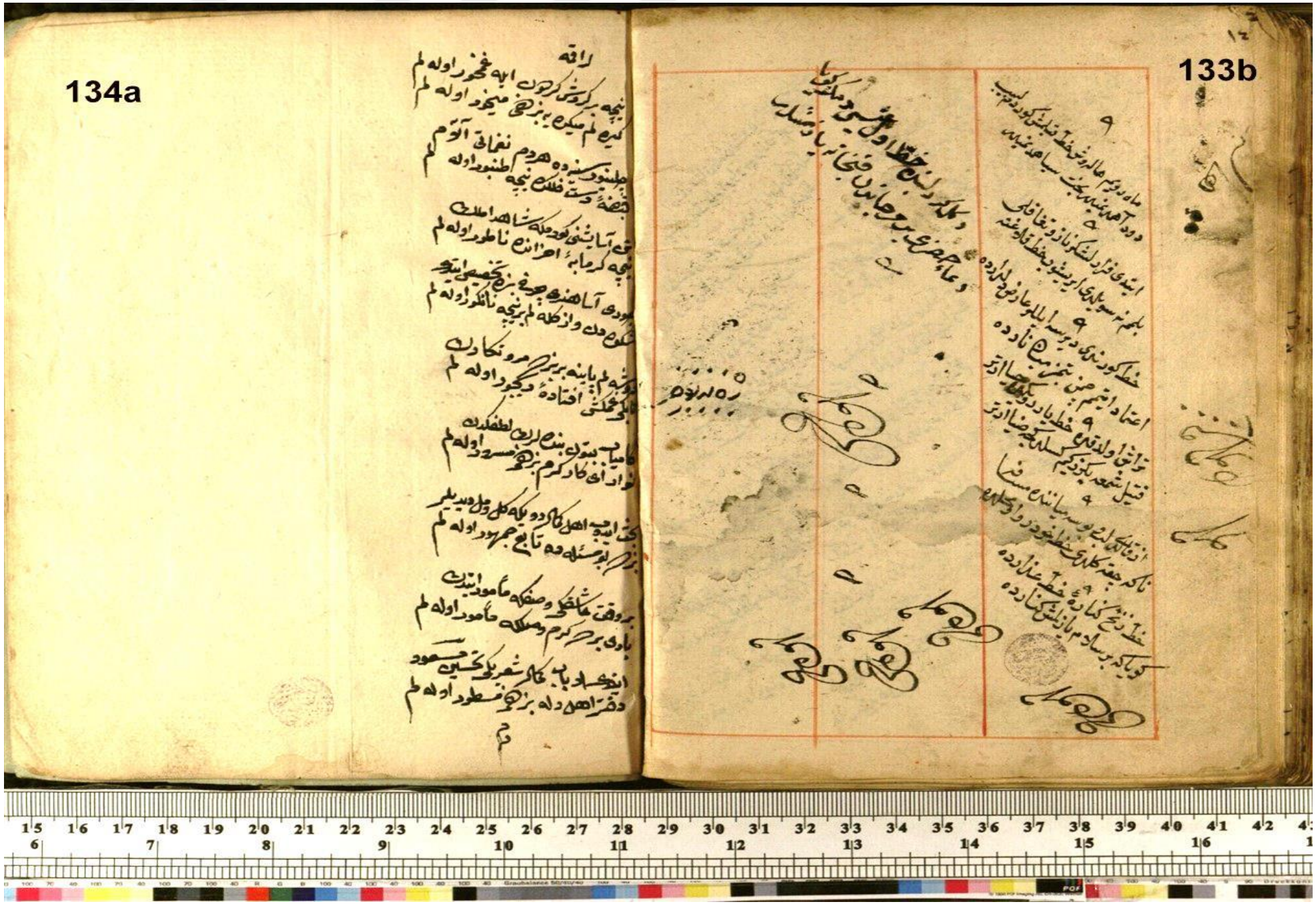
129b

131a

130b

132a
131b

133a
132b

134a
133b

ÖZ GEÇMİŞ

Şeyma Nur Zararsız, 29 Ağustos 1990 Kayseri, Melikgazi'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı. 2008 yılında Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2012 yılında pedagojik formasyon eğitimini başarı ile tamamladı. Aynı yıl, Ali Emîrî tarafından kaleme alınan "Levâmi-yi Hamîdiyye" isimli bitirme tezi ile lisans dönemini tamamladı.

Şeyma Nur Zararsız, 2012 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2015 yılında Prof. Dr. Atabey Kılıç danışmanlığında, "Tuhfetü'l-Mülûk" (Tuhfe-yi Şâhidî Şerhi) (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım) isimli tez ile yüksek lisans eğitimini başarıyla tamamladı. Hâlen, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Atabey Kılıç danışmanlığında başladığı doktora eğitimine devam etmektedir.

Adres: Şeyh Şâmil Mh. Şelale Sk. Mega Kent Sit. C/46 Merkez/ SİVAS

Tel: 0507 553 9008

e-posta: seymanurzararsiz@gmail.com